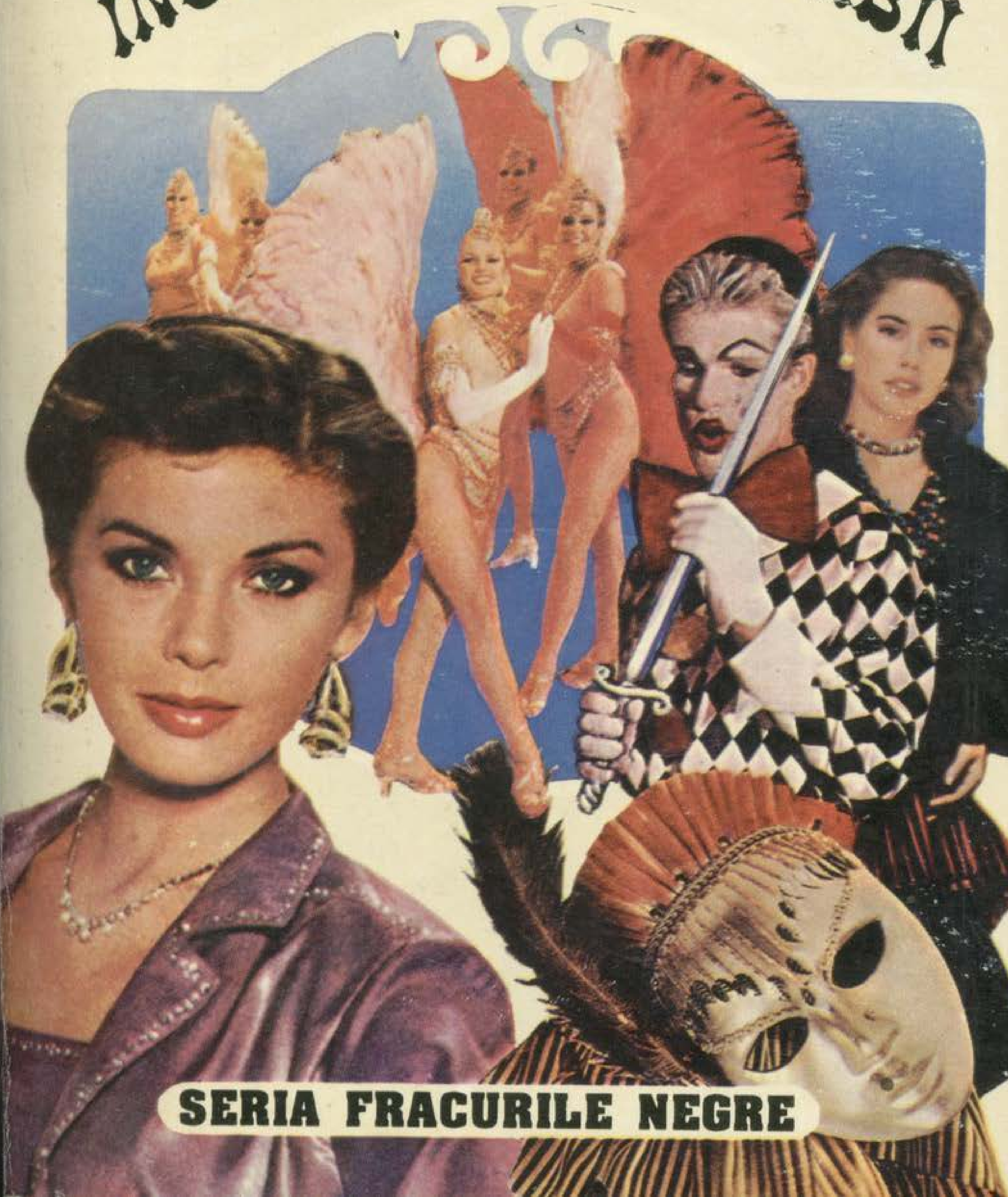
Paul Féval

ÎNGHIȚITORUL DE SĂBII

SERIA FRACURILE NEGRE

Grafică copertă: **ADRIANA IONIȚĂ**

Paul Féval

Les Habits Noirs
L'AVALEUR DE SABRE

Éditions Robert Laffont, S.A. Paris, 1987

ISBN 973-96369-1-8
ISBN 973-96369-8-5

PAUL FÉVAL

FRACURILE NEGRE

ÎNGHIȚITORUL DE SĂBII

Traducere de DANIELA TRUȚIA

Editura ELIS
BUCUREȘTI — 1994

PARTEA ÎNTÎI

PETITE-REINE

1 BÎLCIUL DE TURTĂ DULCE

Erau patru muzicanți: o clarinetistă, care măsura aproape șase picioare și care la nevoie putea ține loc și de „gigant belgian", cu condiția să-și pună în fiecare gheată cîte șase pachete de cărți de joc; un trombonist cocoșat; un tînăr la trianglu, iar la toba mare o cucoană cît o clopotniță.

Mai erau un lăncier polonez, ca să sune din clopoțel, un măscărici îmbrăcat în pînză de saltea și care striga în portavoce, precum și o fetiță, roșcată la păr și măslinie la față, care bătea dn răsputeri la un tam-tam: regele instrumentelor destinate să producă o muzică turbată.

Prin urmare, o hărmălaie asurzitoare se dezlănțuise în fața barăcii destul de încăpătoare, dar cît se poate de dărăpănate, avînd drept firmă o pînză sfîșiată, pe care fuseseră zugrăvite patimile Mîntuitorului nostru Isus Cristos, alături de șerpi boa, o șarjă de cavalerie, un leu care devora un misionar și regele Ludovic-Filip împreună cu numeroasa sa familie, la primirea ambasadorilor din Tippoo-Saïb.

Cerul din tablou, pe care pluteau hipogrife, baloane, comete, bare de trapez, Auriol în plină execuție a unui salt primejdios și o pasăre rară ținînd în gheare un măgar, era tăiat de o uriașă banderolă, desfășurată în bucle fantastice, pe care se putea citi următoarea inscripție:

TEATRUL FRANCEZ și HIDRAULIC

Trucuri savante, exerciții și varietăți din al XIX-lea secol al Luminilor

CONDUS DE DOAMNA CANADA

Întîia prestidigitatoare a capitalelor Europei civilizate

Clarinetistul era originar din Germania — ca toți clarinetiștii: un ins amărît, slăbănog și osos, îmbrăcat în uniformă de chirurg militar, cu un nas de dimensiuni considerabile, care aproape îi cădea peste clarinet atunci cînd omul sufla în muștiucul înfundat al instrumentului. Trombonistul cel cocoșat era din Pontoise, unde avusese niscaiva încurcături cu justiția.

Cel cu trianglul provenea din Paris, din cartierul Invalizilor, și avea paisprezece ani. După figura uscată și colțuroasă, în același timp serioasă și batjocoritoare, părea de cel puțin douăzeci de ani, însă corpul era cel al unui copil.

Prima impresie pe care o lăsa nu-i era defavorabilă. Avea o figură destul de simpatică, dar bătrînicioasă și deja ofilită, încadrată de un superb păr negru, aranjat cu cochetărie. La o a doua privire, îți făcea rău să vezi astfel de trăsături bătrînești la un copil, despre care nu-ți dădeai prea bine seama dacă era băiat sau fată. Costumul lui consta dintr-o vestă de catifea, pe sub care se vedea o cămașă de lînă roșie, ce părea curată, ba chiar elegantă, pe lîngă zdrențele celorlalți.

Clarinetistul se numea Koehln, zis și Colonie. Trombonistul era Poquet, poreclit Atlas, din cauza cocoașei, iar pe cel de la trianglu îl chema Saladin și-atît, sau mai curînd „domnul Saladin“, întrucît avea o poziție socială. La vîrsta

cînd majoritatea adolescenților sînt o povară pentru familiile lor, tînărul dădea dovadă de talent nu numai la trianglu, ci și la înghițit săbii; în plus, se pricepea să țină locul doamnei Canada (în caz că aceasta ar fi fost răgușită), îndeplinind dificila sarcină de-a „atrage atenția publicului".

„A atrage atenția" sau „a face reclamă" însemna a ține discursul introductiv, ce invita mulțimea să se grăbească a intra în baracă.

În afară de propriile-i însușiri, Saladin mai era bine dotat și sub aspectul originii și protectorilor. Drept tată îl avea pe lăncierul polonez, doică îi fusese paiața în pînză de saltea, iar nașă, grăsana de la toba mare.

Aceasta din urmă nu era nimeni alta decît văduva Canada: directoarea Teatrului Francez și Hidraulic și, în același timp, îmblînzitoare de monștri înspăimîntători. Cîntărea pe puțin 220 de livre, dar fața-i lătăreață avea o expresie atît de veselă și binevoitoare încît întotdeauna oamenii se mirau văzînd cum pe burta femeii puteau fi sparte pietre, cu un ciocan de forjă.

La ea era vorba mai curînd de obișnuință, decît de duritate.

Paiața, bărbat la vreo cincizeci de ani, ale cărui picioare subțiri susțineau un tors de Hercule, avea o fizionomie și mai angelică decît cea a doamnei Canada. Surîsul lui cordial și modest era cît se poate de agreabil. Omul îndeplinea obligațiile domnului Canada, pe care o moarte prematură îl smulsese din lumea bîlciului; ceilalți chiar i se adresau cu acest nume. În realitate, îl chema Échalot, fost ucenic de spițer, fost agent de afaceri, fost model de bust în atelierele de pictură, fost angajat supranumerar în nobila asociație a „Fracurilor Negre".

În compensație, doamna Canada accepta să i se spună „madam Échalot". Între ei doi exista o legătură sentimentală bazată pe respect, dragoste și... comoditate.

Lăncierul polonez, tatăl lui Saladin, nu avea purtări prea lăudabile. Era cam de aceeași vîrstă cu Échalot, dar se preocupa mai mult de propria-i persoană. Părul drept, de un gălbui cu fire argintii, lucea dat cu pomadă ieftină, iar sprîncenele îi erau înnegrite cu dop ars, ceea ce-i înflăcăra privirea, ațintită în permanență asupra femeilor.

Nu fusese un exemplu prea bun pentru fiul său, Saladin, iar văduva Canada se plîngea de insistente atacuri la adresa onoarei ei.

Avea un nume frumos: Amédée Similor. Échalot și cu el erau ca Oreste și Pylade[1]. Numai că Similor, care nu umbla cu fineţuri, abuza de generozitatea lui Échalot, căruia altfel i-ar fi putut crește acțiunile în Teatrul Francez și Hidraulic, ajungînd chiar s-o conducă pe doamna Canada în fața altarului.

Similor fusese profesor de dans pe la diverse familii, precum și la Grand-Vainqueur; de asemenea, pozase pentru pictori ca model de picioare, adunase mucuri de țigară de pe stradă și lucrase ca angajat al aceleiași mari firme a „Fracurilor Negre".

Arta de-a înghiți săbii probabil că împietrește inima. Tînărul Saladin îi datora totul lui Échalot, căci Similor, deși-i era tată, nu-i administrase decît șuturi în fund. Cu toate acestea, Saladin nu-i arăta lui Échalot cine știe ce respect. Deși acesta îl hrănise cu biberonul, într-o vreme cînd doi gologani plătiți pe lapte reprezentau pentru el o cheltuială însemnată, Saladin nu manifesta față de binefăcătorul său nici un fel de recunoștință. Échalot era silit să admită că tînărul nostru avea mai mult spirit decît sensibilitate, și totuși îl iubea.

Fetița roșcată la păr și măslinie la față se numea Fanchon (în teatru, domnișoara Freluche).

Dansa pe sîrmă destul de bine; era urîtă, obraznică și lipsită de educație. I-ar fi plăcut să știe măcar cît știa Saladin, care o domina de la înălțimea talentului său. Cititorul nu trebuie să se îndoiască de un lucru: Saladin avea inteligența lui Voltaire, rafinată de șmecheriile cele mai profitabile, învățate la bîlci.

Ne aflăm la sfîrșitul lunii aprilie 1852, penultima zi a celei de-a doua săptămîni de după Paște, perioadă consacrată prin

---

[1] *Oreste* și *Pylade* (mitol.) — Oreste, fiul regelui grec Agamemnon și al reginei Clytemnestra, frate cu Electra; cuplul Oreste — Pylade este simbolul prietenilor nedespărțiți. (n.t.)

tradiție marii serbări populare numite „bîlciul de turtă dulce". De foarte mulți ani nu se mai văzuse în Piața Tronului așa o strălucită adunare de artiști, reputați pe la diverse Curți ale Europei. În afara vînzătorilor de prăjiturele și turtă dulce, toți furnizori ai capetelor încoronate, se mai găseau aici dentistul împăratului Braziliei, pedichiuristul Majestății Sale, grațioasa regină a Angliei, și savantul chimist care fabrica curele de ascuțit briciul pentru autocratul tuturor Rusiilor.

Desigur, tot aici se mai afla și o doamnă de o curățenie îndoielnică, ce dădea în cărți arhiduceselor Austriei, apoi somnambula de servici a infantelor Spaniei, negustorul care livra înalților demnitari cremă de ghete și generalul argentinian care, nemulțumindu-se să curețe Curtea Suediei, lustruia și crătițile din palatul Saint-James, lipea porțelanuri la Escurial, avînd în plus privilegiul de-a vinde perii de scărpinat întregii familii a regelui Prusiei.

Cîțiva filozofi se vor întreba la ce servește această pompoasă și caraghioasă etalare de referințe regale aici, în plin cartier Saint-Antoine, care după cum se știe, nu este locuit de curteni. Există însă un drăcușor afurisit, care de dimineața pînă seara nu face altceva decît să scormonească după tot felul de chițibușuri, ca să-i pună în încurcătură pe filozofi.

În vreme ce mijlocul imensei piețe rotunde era ocupat de prăvălii unde nu găseai nici măcar un pachețel de un gologan să nu fie împodobit cu una sau două steme regale, toate teatrele și panoramele de pe margine își etalau cu aceeași mîndrie auguștii protectori. Sînt sigur că nici în plin Ev Mediu negustorii de bîlci adunați la Drap d'Or nu urlau, plini de emfază, atîtea nume de regi și împărați.

Toată aristocrația barăcilor se afla aici; celebrul Cocherie, universalul Laroche, maimuțele politehnice, tablourile vii, sibila pariziană, calul cu cinci cozi, coțofana hoață, copilul-encefal, micul cerb savant care trecea prin cerc, luptători cu mîinile goale: Arpin, Marseille, Rabasson — albinoși, negri, piei-roșii — foci, crocodili, hermafrodiți, șerpi boa-constrictor, iepurele care știa să joace domino, omul cu

păpuşa, fraţii siamezi, adolescentul-schelet, salonul de ceară şi cabana ciuruită de găuri rotunde, unde pentru doi gologani puteai călători în cele cinci colţuri ale lumii.

Era ora cinci după-amiază şi stătea să plouă. În ciuda nemaipomenitelor atracţii ale bîlciului, în Piaţa Tronului nu se găseau în acel moment decît vreo sută de curioşi, căscînd gura cu dragă inimă la afişele de la intrare, însă fără a manifesta nici o dorinţă de-a păşi înăuntru. Pentru aceşti o sută de gură-cască, miile de măscărici, paiaţe, saltimbanci, marchizi şi mame cu o droaie de copii se întreceau să-şi arate care mai de care farmecele. Tocmai în aceste ceasuri de restrişte îşi dovedesc artiştii de bîlci îndrăzneala lor proverbială. Porta-voce, tam-tam-uri, pocnitori, tobe, trompete, oficleide[1], toate la un loc se încăpăţînau să producă un zgomot infernal, chiar şi atunci cînd nu era prea multă lume care să-l audă. Probabil că lui Bilboquet i-a venit de mai multe ori ideea să-şi incendieze prăvălia, numai ca să aibă ocazia de-a ţipa: „Săriţi! Arde!"

Asta putea atrage curioşii.

Strigătele se ciocneau unele de altele cu o violenţă nemaiîntîlnită. Era un vălmăşag de contorsiuni vehemente, dansuri furioase, lovituri de picior îndreptate întotdeauna spre aceeaşi parte a trupului, urlete, gesturi, sunete de clopot, vibraţii metalice, cîntece, petarde şi fanfare.

— Cumpăraţi bilete!

— Trebuie să vedeţi, ca să credeţi!

— Doi bănuţi!

— Singurul fenomen în viaţă, care a primit o medalie de aur chiar din mîinile prinţului Albert[2]!

— Zdrang! Bum! Pac! Pac!

— Sărmana mamă a murit de durere văzînd ce monstru adusese pe lume!

— Ta-ra! Ta-ra-ta-ta! Oac! Oac!

---

1 *Oficleide* — instrumente vechi, din familia alămurilor. (n.t.)

2 *Prinţul Albert* — soţul reginei Victoria a Marii Britanii (1837—1901). (n.t.)

— Se oferă treizeci de mii de franci bani gheață cui poate arăta ceva asemănător! În carne și oase!

— Intrați! Mai sînt șase locuri libere! Cele mai bune!

— Intrați, oameni buni! Veți vedea leul de mare înghițind copilul cu sîni!

— Nu costă nici măcar un franc! Nici chiar jumătate de franc! Nici douăzeci și cinci de centime!... Bum! Zdrang! Optsprezece ani! Două sute de kilograme și mult mai multe farmece!

Teatrul Francez și Hidraulic era situat la marginea Pieței Tronului, în stînga cum vii dinspre bulevardul Montreuil: locul era bun duminica, atunci cînd mulțimea se apropia dinspre barieră, dar nu prea grozav în timpul săptămînii, cînd vizitatorii erau mai rari și soseau dinspre Paris.

Apa se întoarce mereu în matca rîului: Laroche, acest Rothschild al șarlatanilor, și atotputernica „familie Cocherie", un fel de Operă a bîlciului, ocupau întotdeauna locurile cele mai bune.

Ziua nu fusese norocoasă, în ciuda unui minunat soare de primăvară, iar cerul înnorat prevestea o seară la fel de ghinionistă.

Doamna Canada, cu părul prins în moațe și purtînd pe spinarea ei de elefant o tunică subțire stil Pompadour, bătea în toba cea mare, cu resemnare și melancolie. Colonie-clarinetistul și Poquet-trombonistul, zis Atlas, suflau cu disperare în cumplitele lor instrumente. Saladin, moștenitorul prezumptiv, atingea trianglul în dorul lelii. Similor, care căuta zadarnic din ochi niscaiva femei pe care să le săgeteze cu privirea, agita clopoțelul numai așa, ca să aibă conștiința împăcată. Singur, paiața-Échalot, de o perseverență înduioșătoare, adresa prin porta-voce invitații aducînd cumva a mugete, în cuvinte trădînd o deznădejde asemănătoare cu cea a colegilor săi.

— De cînd Parisul, nu s-a văzut așa ceva! striga el. (În șoaptă) Haide, domnișoară Freluche, ce naiba! Bate mai ca lumea în cazanul ăla, altfel n-o s-avem nici un mușteriu! (În porta-voce) Niciodată, niciodată, niciodată nu veți mai

întîlni așa minuni! (În șoaptă) Mai cu rîvnă, doamnă Canada, frumoasa frumoaselor! Puțin nerv, Similor! (Cu voce tare) E ultima reprezentație, unică și irevocabilă, înainte de plecarea marii mașini americane, electrice, pneumatice și agricole spre Portugalia, ale cărei Academii de științe naționale au vrut s-o cerceteze îndeaproape, ca să poată face un raport către domnul Leverrier. (În șoaptă) Hai, Colonie! Hai, Poquet! Uite colo trei sătence, pe care le-am putea... și-un artilerist, și-o blondină cu o pisicuță în brațe! (Tare) Frumoasele fîntîni din Versailles, urmate de cascada Rinului de la Schaffhaus, cu ambarcațiuni duse de curentul fluviului care-i frontiera naturală a țării. (În șoaptă) Încă doi artileriști! Ăștia se potrivesc cu cele trei țărăncuțe! Bun! (Cu voce tare) Heloïse și Abélard, cu domnișoara Freluche și tînărul Saladin, elev fruntaș al Conservatorului din Sicilia, insula cucerită de generalul Garibaldi! (În șoaptă) Atențiune! Două mame durdulii, împreună cu băiatul de prăvălie al măcelarului! Treci la clopoțel, Amédée! (Cu voce tare) Moartea lui Abel, executată de același artist care va înghiți trei săbii de cavalerie și va sparge șase bolovani pe burta doamnei Canada, prima prestidigitatoare a Observatorului! (În șoaptă) Fir-ar să fie! Priviți! Un pair străin al Franței, sau poate negustor de sclavi din colonii! Ăsta-i pentru blondină! Dați-i drumul! (Cu voce tare) Dans și acrobații pe sîrmă, executate de domnișoara Freluche, unica elevă pe care doamna Saqui a împiedicat-o în ultimul timp să apară în public, ca urmare a geloziei pe care i-o inspiră! (În porta-voce) Doamna Saqui! Doamna Saqui! Doamna Saqui!

Orice eroism își primește răsplata. Cînd Échalot se opri, istovit, în fața platformei Teatrului Francez și Hidraulic se adunaseră cel puțin vreo optsprezece gură-cască: trei artileriști, trei țărănci din Picardia, două femei, agățate fiecare de cîte un braț al unui tînăr înghesuit între ele; patru sau cinci soldați și cam tot atîția puștani.

Mai era și o tînără blondă, de mînă cu o fetiță adorabilă, de vreo trei anișori; un personaj înalt, cu părul foarte negru, cu pielea încă și mai închisă la culoare, își ațintea ochii întunecați asupra femeii și drăgălașei ei fetițe.

Electrizată de această afluență neașteptată, armata doamnei Canada se învioră subit. Lăncierul polonez își agită energic clopoțelul, aruncînd ocheade incendiare spre țărăncuțe, spre cele două grăsane, într-un cuvînt, spre tot ce purta fustă.

În condiția umilă pe care i-o rezervase soarta, omul acesta era un autentic tip de Don Juan.

Muzica se dezlănțui și domnișoara Freluche începu să izbească frenetic în tam-tam, în timp ce Échalot scotea prin porta-voce niște urlete ca de tigru.

Din păcate, totul se dovedi în zadar! Cele trei țărăncuțe trecură mai departe, drept care, deși blajină din fire, doamna Canada simți pornirea de-a le strînge de gît, pentru că odată cu ele se îndepărtau și cei trei artileriști. Cele două cucoane plecară și ele, împreună cu băiatul, urmate de puștanii pe care acest trio îi amuza peste poate. Cei cinci soldați le preluară exemplul; blonda tocmai dădea să pornească în direcție opusă; spre cartierul Saint-Antoine, cînd fetița spuse, cu un glăscior subțirel și dulce, ca de vrăbiuță:

— Mămico, aș vrea s-o văd pe doamna Saqui!

— Doamna Saqui! Doamna Saqui! Doamna Saqui! răcni Échalot în porta-voce. Doi gologani! Doi gologani! Doi gologani!

Copila o trase de mînă pe maică-sa, care se opri din mers.

— Pe una am dat-o gata! murmură tînărul Saladin, care urmărea această scenă mută, cu o privire de cunoscător.

Ochii lui Saladin erau destul de frumoși, dar cînd privea fix, se rotunjeau ca cei a unei păsări de pradă.

Frumoasa blondă luă fetița în brațe, într-un gest de alintare drăgăstoasă.

— Locuim departe de aici, zise ea, și s-a făcut tîrziu. Dacă vrei, Petite-Reine[1], mîine mergem s-o vezi pe dansatoarea pe sîrmă de la Podul Austerlitz.

— Nu! răspunse Petite-Reine. Eu vreau azi, și vreau s-o văd pe doamna Saqui!

---

1 *Petite-Reine* (fr.) — Mica-Regină (n.t.)

Maică-sa se supuse, urcînd scara şubredă ce ducea spre platformă. Doamna Canada îşi repezi o mînă spre toba mare, în timp ce cu cealaltă începu să lovească o pereche de talgere crăpate, învăluindu-le pe mamă şi pe fiică într-o privire de caldă recunoştinţă. Bună la suflet cum era, mai că-i venea să le sărute.

Avea şi de ce, pentru că „pairul străin al Franţei" porni pe urmele blondei, trăgîndu-şi pălăria pe ochi. Două domnişoare, despre care nu am pomenit pînă acum şi care păreau să nu aparţină elitei cartierului Saint-Germain, se luară după acest „neguţător de sclavi". După ele intrară trei băieţi de prăvălie.

Văzînd aceasta, cei cinci soldaţi se sfătuiră; oriunde mergea toată lumea, se duceau şi ei: cu nasul pe sus, cu un aer mirat, cu conştiinţa curată. Aşadar intrară.

Cei trei puşti îşi spuseră: „Se pare că-i vorba de ceva grozav" şi se aşezară la rînd.

— Hei! exclamă tînărul cavaler al celor două grăsane. Nu mă luaţi şi pe mine la spectacol?

Cei trei artilerişti profitară de ocazie pentru a oferi braţul celor trei ţărăncuţe, propunîndu-le atracţiile acestui teatru la modă.

Era clar că doamna Canada avea de ce să-i fie recunoscătoare micuţei Petite-Reine!

— Doi gologani! Doi gologani! Doi gologani! Cumpăraţi-vă bilete!

Din tote colţurile pieţei soseau oile lui Panurge[1].

— Treceţi la rînd!

Baraca se umpluse. Échalot, impunător ca un turn, se aşeză în cele din urmă în faţa intrării, de unde întoarse din drum un puştan cu înfăţişare insolvabilă, zicînd:

— Nu mai sînt locuri! Dacă aş avea uriaşa sală a Academiei regale de muzică, tinere, n-aş fi obligat să dau cu piciorul la noroc în fiecare zi!

---

[1] *Oile lui Panurge:* aluzie la un episod din *Gargantua şi Pantagruel* de François Rabelais, unde o întreagă turmă de oi s-a aruncat în mare, imitînd exemplul uneia dintre ele. (n.t.)

2 REGELE STUDENŢILOR

Era plină baraca doamnei Canada, întîia prestidigitatoare a diverselor capitale europene. Plină ochi. Dar cum povestea noastră are drept subiect pe tînăra blondă care cedase capriciului copilăresc al fetiţei sale, ne vom ocupa numai de Petite-Reine şi de mama ei.

Deoarece intraseră primele, bineînţeles că se aflau în rîndul întîi, iar lumina palidă a scenei cădea direct asupra lor. Probabil că niciodată pînă atunci cele trei lămpi cu ulei, care serveau de rampă, nu-şi trimiseseră licăririle fumegînde spre ceva atît de frumos. Copila era adorabilă, iar mama o întrecea în fragilitate şi gingăşie.

Desigur, cititorul nu şi-a închipuit că ne-a trecut prin minte ideea nebună ca de dragul lui să introducem o înaltă doamnă în baraca Teatrului Canada. Doamna Lily — sau cum i se mai spunea în cartierul Mazas, La Gloriette — nu era nici contesă, nici baroană. Aparţinea, şi încă în mod evident, categoriei oamenilor de rînd. Dar ţinuta ei era foarte curată şi decentă. Îmbrăcămintea fără zorzoane avea atîta modestie şi bun gust, ba chiar şi o anumită eleganţă — deşi alcătuită din veşminte sărăcăcioase — încît cu greu putea fi socotită o simplă muncitoare. Îşi purta haina cu nobleţe, şi asta fără voia şi fără ştirea ei. Era „distinsă" în pofida coşuleţului care-i atîrna de braţ, întrucît trebuie spus că venise la bariera Tronului special ca să-şi cumpere cina ceva mai ieftin decît în Paris.

Era de o frumuseţe atît de directă şi de sinceră, încît simpla ei vedere îţi umplea inima de bucurie. În această femeie exista o sclipire de viaţă şi tinereţe, uşor umbrită de un văl de melancolie, care nu-i stătea în fire şi care trăda ceva din secretul unei nenorociri îndurate cu demnitate.

De ce era numită La Gloriette? Veţi ghici, probabil, atunci cînd vă voi spune că individul negricios şi cu aere de nabab, pe care Échalot îl asemănase cu un neguţător de sclavi, aşezat acum nu departe de ea, nu îndrăznise să-i adreseze cuvîntul,

deşi Lily era îmbrăcată într-o rochie sărăcăcioasă din bumbac şi lînă neagră, cu un şal tot negru, care nu era nici măcar merinos veritabil, şi purta o pălărie de tafta, cu luciri arămii.

Nu, nu-i precum credeţi: motivul nu era nici măcar expresia ochilor ei negri, aproape tot timpul zîmbitori, dar uneori atît de distanţi, în minunat contrast cu părul ei blond.

Într-o dimineaţă, cu mai mult timp în urmă, pe vremea cînd Petite-Reine încă nu învăţase să facă primii paşi, doamna Lily fusese văzută mergînd cu trăsura, îmbrăcată în rochie de mătase neagră şi purtînd pe umeri un şal ce putea foarte bine să fie din caşmir.

Şalul şi rochia dispăruseră, iar acea bancă populară care poartă un nume atît de ciudat — „Muntele de pietate" — ştia, desigur, ce se întîmplase cu cele două obiecte. Deci motivul nu trebuie căutat nici aici.

Vecinii doamnei Lily îi spuneau „La Gloriette" datorită Justinei, „gloria ei", fiica ei, comoară nepreţuită, care avea onoarea de-a fi supranumită „Petite-Reine". De regulă, pentru a stîrni bîrfa într-un cartier al Parisului, e nevoie ori de avere, ori de talent, ori de viciu. Doamna Lily era foarte săracă. Nu poseda nici un talent recunoscut; trăia singură şi retrasă. Şi totuşi, numai Dumnezeu ştie cît se preocupa de ea cartierul în care locuia!

Din cînd în cînd, ajungea la urechile oamenilor cîte un episod din vreo întîmplare în care ea era eroina principală.

Era de origine foarte umilă — atît de umilă încît mulţi se întrebau dacă nu cumva era puţin prinţesă...

Ca să călătorim în patria ei, trebuie să traversăm Sena şi să urcăm pe bulevardul Hôpital. Dincolo de bariera Italiei exista pe atunci un oraş ciudat, unde locuiau negustori de haine vechi, care-şi construiseră case din te miri ce.

Acest oraş avea nenumărate nume. I se spunea Babylon, Pekinul zdrenţăroşilor, La Garouille[1], California sau Valea Caşmirului — la alegere.

---

[1] *La Garouille:* Vadra (n.t.)

Cu patru-cinci ani în urmă, în acest oraș al mizeriei pariziene întotdeauna gata să rîdă de ea însăși, trăia o tînără frumoasă ca iubirea, care nu dusese nicicînd un coș în spate, așa ocupată cum era de dimineața pînă seara să slujească tradiția Casei-de-Aur.

Casa-de-Aur din Pekinul zdrențăroșilor, cu totul diferită de edificiul cu același nume din Bulevardul Italienilor, era o clădire mare și dărăpănată, construită din oase, noroi, hîrtie, cioburi de sticlă și bucăți de lemn. Am citat aici doar materialele de bază; supunînd acești pereți unei analize atente, s-ar fi descoperit și altele, de o mare fantezie. Acoperișul era format aproape în întregime din tălpi de la încălțări vechi, dispuse cu artă, precum solzii de pește. Deasupra ușii se găsea scheletul unei pisici, care la vremea ei fusese folosită drept molon[1] și pe care timpul o disecase corespunzător.

Casa-de-Aur era ținută de Barbe Mahaleur, zisă și Amorul-și-norocul, fostă chitaristă, actualmente proprietară de cabaret, moașă nerecunoscută de Facultatea de Medicină și mamă a negustorilor de haine vechi.

Era o făptură solidă, de vreo cincizeci de ani, croită ca un bărbat și cu obrazul ciupit de vărsat. Avea apucături demne de Ecaterina cea Mare[2] și-și bătea Orlovii cu cruzime. Unul dintre ei reușise totuși, într-un moment de proastă dispoziție, să-i scoată ochiul stîng. Îi mai lipsea și jumătate de nas, despre care se spunea că-i fusese zburată de un alt Potemkin[3] — ceea ce n-o împiedica să rămînă o femeie frumoasă.

Domnea asupra băștinașilor din Pekinul zdrențăroșilor, fiind admirată și temută. Era respectată și i se cerea să judece

---

[1] *Molon:* bloc de piatră naturală pentru ziduri, prelucrat pe fața vizibilă și cioplit pe celelalte fețe, pentru a putea fi așezat orizontal. (n.t.)

[2] *Ecaterina cea Mare* (1729—1796) — împărăteasă a Rusiei, soția lui Petru al III-lea. (n.t.)

[3] *Grigori Alcksandrovici Potemkin* (1739—1791) — cneaz, om de stat, diplomat și militar rus, favorit și consilier al împărătesei Ecaterina a II-a (cea Mare). (n.t.)

diverse pricini. În astfel de ocazii, dovedea o logică destul de complicată, dar echitabilă, după exemplul regelui Solomon[1], dîndu-și verdictul îndoielnic, de la care i se trăgea faima de jurisconsult.

Cu o mînă moșea, cu cealaltă își turna de băut; făcea curte tuturor secăturilor, ba chiar se zice că practica și camăta: 20% dobîndă pe lună, 240% pe an. Asta oficial, dar la gura sobei își putea dubla pretențiile față de creditorii mai dubioși, fără prea mari mustrări de conștiință.

Încă își mai ținea chitara într-un ungher. Uneori, cînd respectul public îi oferea prea mult rachiu de drojdie, înșfăca redutabilul instrument și cînta arii compuse de Jean-Jacques Rousseau la Geneva.

Atunci trebuia fie s-o aplauzi din răsputeri, fie să-ți iei tălpășița: Barbe Mahaleur nu umbla cu jumătăți de măsură.

În Babylon se găseau destui creduli care să-și închipuie că ea poseda la Paris mai mult de 50.000 de livre rentă, în imobile.

Barbe Mahaleur avea drept sclavă o fetiță sperioasă, care ascundea într-o cascadă năvalnică de păr blond o fețișoară palidă, luminată de doi ochi mari și negri. Toți se mirau că Barbe Mahaleur încă n-o mutilase pe sclava ei, Lily. Nici măcar n-o maltrata prea mult, dar o punea la muncă zdravănă. Cîteodată o numea „fetița mea", alteori „nepoată" și din cînd în cînd „bagaboantă".

Printre supușii lui Barbe Mahaleur nici unul nu ajunsese la o concluzie precisă privind legătura existentă între „bagaboantă" și suverană.

Cam tot pe-atunci, deci spre 1847, la palatul Corneille locuia cel mai minunat student care a uluit vreodată țările latine. La vremea aceea, palatul Corneille încă nu avea rival în cartierul școlilor, cît privește bogăția apartamentelor și mesele copioase servite aici. Camerele costau 50 de franci pe lună, iar masa 3,50.

---

1 *Solomon* (973—933 î.e.n.) — fiul lui David și rege al statului Israel, înțelepciunea sa fiind proverbială. (n.t.)

De atunci încoace, prețurile au crescut mult, chiar și în locuri de mai puțină importanță istorică.

Leul latin despre care am vorbit se numea Justin de Vibray. Era de o frumusețe insolentă, pe gustul soldaților și al femeilor: tînăr, voinic, spiritual, generos, bogat și de obîrșie nobilă.

Se născuse undeva, în Touraine. Rareori se întîmplă ca acești strălucitori prinți ai tinereții să fie copii ai Parisului. Sosesc în capitală plini de energie și avînt. Parisul le netezește asperitățile, așa cum marea rotunjește colțurile pietrelor. Parisul le ofilește obrazul, îi potolește și-i educă. Parisul le dă acea rotunjime și uniformitate, absolut necesară pentru a se încadra în canoanele vieții obișnuite.

Un notar trebuie în prealabil șlefuit ca un diamant — dar nu cu fațete.

Justin, care era un drac și jumătate, avea triplul talent al Bearnezului[1], precum și multe altele. Timp de săptămîni și luni întregi, avusese onoarea de-a fi favoritul domnișoarelor studente, ceea ce nu-l împiedicase să-și ia cu succes primele examene. Asta pentru că avea, într-adevăr, stofă! Obținuse rezultate excelente. Putea face față deopotrivă și muncii, și distracțiilor.

Într-o zi, Justin dispăru de la palatul Corneille, de la cursuri și chiar din cartierul Chaumière.

Se mai vorbi despre el pe la vreo trei baluri. La ultimul, se povesti că fusese întîlnit în pădure, alături de o femeie de o frumusețe răpitoare.

Pădurea se găsea departe de Odéon. Era vorba, probabil, de o ducesă, așa încît tinerii își căutară un alt rege al biliardului și-al halbelor.

Dar Justin de Vibray nu ajunse să fie nici dat uitării, nici înlocuit, căci se petrecu un fapt asemănător celui de după moartea lui Alexandru cel Mare[2]: imperiul Prado se dezmem-

---

[1] *Bearnezul* — porecla dată regelui francez Henric al IV-lea (1572—1610). (n.t.)

[2] *Alexandru cel Mare* (356—323 î.e.n.) — rege la Macedoniei, fiul lui Filip al II-lea și discipol al lui Aristotel. Mare strateg, învingător al perșilor și întemeietor al unui vast imperiu. (n.t.)

bră, iar succesorii lui Justin luptară zadarnic cu amintirea tînărului nostru, atît de brav, atît de blajin, care se bucurase de prietenia tuturor bărbaţilor şi de iubirea tuturor femeilor.

Nu fusese furat de o ducesă.

În ajunul unui examen, Justin ieşise în oraş dimineaţa devreme, cu „Rogron" sub braţ. Avea nevoie de linişte şi singurătate. Aşadar, în loc să treacă dincolo de gardul grădinii Luxembourg, pornise pe bulevardul Arcueil, prin spatele Observatorului şi se cufundase în lectura celor cinci coduri explicate în carte.

Mergea drept înainte, fără să se uite pe unde calcă. După vreo jumătate de oră, ridicînd privirea din întîmplare, scoase un strigăt asemănător cu cel al lui Cristofor Columb la vederea ţinutului Antilelor: Justin descoperise Babylonul.

O clipă, rămase uluit în faţa acestei prodigioase capitale. Parisul, implacabilul bufon, aduce elemente comice chiar şi în cea mai neagră mizerie. Acest cuib al sălbaticilor din Paris se înfăţişa vesel, cu casele sale fantastice, ale căror locuitori ofereau, la această oră matinală, un tablou de nedescris. Totuşi, între cocioabe nu lipsea armonia: acele ruine, vechi de cîteva săptămîni, păreau a fi fost construite dintr-o pornire de batjocură grosolană, iar pe străzi mişunau zdrenţe ambulante. Se puteau vedea négligé-uri de-ale negustoreselor de haine vechi, care ar fi făcut să-i cadă creionul din mînă lui Daumier[1].

Cum Justin rămăsese în admiraţia excentricităţilor arhitecturale ale Casei-de-Aur — palatul lui Barbe Mahaleur — se întîmplă ca tocmai atunci aceasta să-şi facă apariţia, pe jumătate dezbrăcată, fără nimic care să-i acopere înspăimîntătoarele farmece trupeşti, în afară de-o batistă zdrenţuită. Pe părul cărunt şi zbîrlit stătea într-o rînă un chipiu, iar picioarele-i herculeene erau învelite cast cu o cîrpă legată în jurul şalelor.

O strigă pe Lily cu un glas de trîmbiţă spartă. Justin aşteptă, închipuindu-şi că va avea de-a face cu o făptură şi mai grotescă.

---

1 *Honoré Daumier* (1808—1879) — pictor, gravor şi sculptor francez, maestru al caricaturii politice. (n.t.)

Fetiţa care apăru în prag, într-o rochie ponosită, de pînză subţire şi destrămată, purta la gît un batic decolorat şi zdrenţuit ca o dantelă; vederea ei îl făcu să-i îngheţe rîsul pe buze.

Şi totuşi, copila zîmbea. Cu siguranţă că nu nutrea nici speranţă într-un trai mai bun, nici dorinţa de a-şi schimba cursul vieţii.

Dar era atît de frumoasă, încît lui Justin i se strînse inima.

Barbe Mahaleur o pocni zdravăn peste obraz, în chip de mîngîiere, apoi îi puse în palmă patru gologani, zicînd:

— Du-te să-mi cumperi nişte ibrişin, văcuţo!

Aceste ultime cuvinte sunau dulce, ca o alintare.

„Ibrişinul", numit şi „morcov dublu", este cel mai tare tutun de prizat. Barbe Mahaleur era preocupată numai de propriile-i fălci.

Lily plecă în fugă. Nu se ştie de ce, dar Justin se luă după ea.

Desigur, nu avea pretenţia să intre în vorbă cu fetiţa cea zdrenţăroasă, cu „văcuţa". Departe de el gîndul!

Ca să ajungă în calea Italiei, trebuia urmat un drum lung şi întortocheat, mărginit de ziduri înalte, fără ferestre, care nu erau altceva decît spatele clădirilor aparţinînd unor uzine. Două persoane de statură normală abia s-ar fi putut strecura una pe lîngă alta prin acest defileu.

La jumătatea drumului, Lily se întîlni faţă în faţă cu un frumos negustor de haine vechi, în ţinută de gală, cu cîrligul în mînă şi coşul în spate. Era Payoux, zis şi Laleaua-Venerei, avînd onoarea de-a fi cel mai recent favorit cu drepturi depline al lui Barbe Mahaleur. Omul se întorcea de la treburi, ţinînd în mînă o sticlă cu vin de Chambertin, de treizeci de centime.

— Ia te uită! exclamă el, vîrîndu-şi cîrligul în coş. Mieluşica! De mult sînt cu ochii pe tine! Ce-ar fi să ne distrăm puţin?

Nu-i trebuia decît să deschidă braţele, ca să-i blocheze trecerea. Lily vru să se tragă înapoi, dar el o înşfăcă şi-o sărută apăsat pe gură.

După care scoase un strigăt şi căzu la pămînt, fără cunoştinţă.

Justin îl doborîse cu o singură lovitură de pumn.

De ce această violență fără rost? Iată un lucru pe care Rogron, cel care se înverșuna să explice orice, nu l-ar fi putut lămuri.

Justin îl trîntise premeditat, iar acum rămăsese mai năucit decît criminalul care-i zăcea la picioare.

Era palid, dar tîmplele îi zvîcneau. Vedea roșu în fața ochilor. Își frecă pleoapele, ca să-și limpezească privirea.

Cu Rogron sub braț, se trezi între omul care se prăvălise ca un bou pocnit cu măciuca în moalele capului și fetița care leșinase întocmai ca o domnișoară îmbrăcată în muselină albă.

Dar leșinurile domnișoarelor în muselină albă durează mult. Cel al lui Lily nu ținu decît o jumătate de minut. Fata deschise ochii ei frumoși, îl privi pe Payoux zăcînd în noroi, apoi pe Justin și-i zise, surîzînd:

— Tare mi-a fost frică! Mulțumesc!

Avea un glas dulce, cu vibrație gravă și adîncă.

Pe Justin îl cuprinse o vagă tulburare. Gîndul îi zbura, ca într-un fel de beție. Abia dacă-și dădea seama cum ajunsese în miezul acestei aventuri ridicole și imposibile, dar spuse:

— Vrei să vii cu mine?

— Da, răspunse fără ezitare Lily.

Răspunsul ei nu-l șocă pe Justin. Într-adevăr, ochii fetei rămăseseră ațintiți asupra lui, cu limpezimea unei priviri de înger..

Justin porni înainte. Ea îl urmă cu pas grăbit și grațios.

Trecu o trăsură. Justin o opri și deschise portiera.

— Unde mergem? întrebă Lily, sărind pe scara trăsurii.

Birjarul rîdea cu subînțeles.

— Nu știu, răaspunse Justin, roșind de rușine.

Lily urmă exemplul omului de pe capră, începînd să rîdă, apoi adăugă:

— O ghicitoare în cărți mi-a prezis că voi pleca de-aici, și iată că plec. De altfel, prea mi-era frică de Payoux.

Justin urcă și el în trăsură, după ce-i dădu birjarului adresa.

Cînd se așeză lîngă ea, se simți îngrozitor de stînjenit. Departe de a-l liniști, surprinzătorul calm al lui Lily îi sporea frămîntarea.

— Așa deci! zise ea, de îndată ce caii se urniră din loc. E prima oară cînd merg cu trăsura.

Apoi, ca și cum ar fi vrut să-l aducă pe Justin în culmea disperării, urmă:

— Niciodată nu mi se dă voie să urc în omnibuz.

3 UN HOHOT DE RÎS

Cea mai mare prăpastie săpată din orgoliu sau interes între două ființe omenești este, desigur, cea dintre albii și negrii din colonii.

Emancipînd negrii, America cea liberă a adîncit prăpastia dintre ei și albi, transformînd-o în abis. În nici o țară din lume nu-i atît de maltratat „lemnul de abanos“ ca în statele aboliționiste ale Americii.

Ei bine! Europa, deși obișnuită cu insolențele hiperaristocratice ale acestor democrați, într-o zi a scos un strigăt indignat, citind povestea sărmanei negrese din New York, azvîrlită afară din omnibuz prin brutalitatea unei jumătăți de duzină de filantropi.

Pentru că ticăloșii ăștia de yankei oferă explicații. Întotdeauna au curajul opiniei. Aruncînd-o pe trotuar pe biata femeie, care era gravidă și în cădere se lovise îngrozitor, ei au stabilit această distincție, tipic americană:

„Vrem ca negrii să fie liberi, dar nu să polueze aerul dintr-un mijloc de transport în comun, în care călătoresc și albi!“

Iată un popor simpatic și de o logică imbatabilă!

La noi, omnibuzul — credincios numelui său — acceptă pe toată lumea, chiar și pe cucoanele cu cățel. Ospitalitatea lui nu se oprește decît la limitele trasate de poliție și desigur, conductorii înclină mai curînd să încalce regulamentul care condamnă necuviințele, căci s-au întîlnit și cazuri de asfixie.

De exemplu, se permite accesul vînzătoarelor de pește.

Fraza rostită de Lily fără urmă de stînjeneală — „Conductorii de omnibuz nu-mi dau voie să mă urc!" — era o mărturisire atît de dureroasă, o renunțare atît de cumplită, încît pe Justin îl trecură fiorii.

O privi pe această făptură, ale cărei veșminte, mai obscene decît însăși goliciunea, intrau în categoria lucrurilor „care incomodează pe călători". Îi veni să sară din trăsură.

Fata zîmbea. Surîsul îi dezvelea dinții ca perlele.

Și prin toate zdrențele, frumusețea-i neasemuită emana acel parfum al pudorii pline de mîndrie pe care o degajă capodoperele de artă și minunile create de mîna lui Dumnezeu: ceva ciudat, jignitor, aproape divin.

— Știu să citesc, zise ea dintr-o dată, într-o pornire de orgoliu copilăresc, de parcă ar fi intuit că trebuia să-și pledeze cauza. Știu să cînt și să cos. Găsiți că vorbesc incorect?

— Vorbești bine... chiar foarte bine, murmură Justin la întîmplare.

— Ah! exclamă ea. La noi sînt oameni veniți de departe — și de foarte sus. Cea care m-a învățat să citesc spunea uneori, cînd vedea femei frumoase trecînd în caleașcă: „Uite-o pe Berthe!", „Uite-o pe Marie!" Fuseseră elevele ei, la vremea cînd condusese un mare pension de domnișoare în cartierul Saint-Germain. Acum moare de foame, pentru că bea de stinge. În fiecare zi am dat de pomană cîte un gologan abatelui, un bătrîn pe jumătate nebun, dar foarte învățat, care atunci cînd e beat, se bate cu pumnii în piept și plînge... Ghicitoarea în cărți mi-a spus că-mi trebuie doar o bluză, o rochie, o fustă, cizmulițe și mănuși, ca să mă duc la un director de teatru care-mi va da să învăț roluri, și-atunci voi avea bani cît voi pofti.

— Vorbești bine, repetă Justin, dus pe gînduri.

— Ce-aveți de gînd cu mine? întrebă deodată Lily.

În loc să-i răspundă, Justin întrebă la rîndul său:

— Așadar, m-ai urmat din cauza vorbelor ghicitoarei?

— Sigur! replică ea. Și-am să vă iubesc mult dacă mă veți ajuta să-mi aflu norocul!

Auzind acestea, Justin se simți mai ușurat. Nu vom afirma că era îndrăgostit: asta ar însemna prea mult și totodată prea puțin. Acționase sub impulsul unui soi de nebunie lucidă și

conștiență de sine. Se arătă deci mulțumit că avea un motiv să scape de această obsesie.

— Ai vrea să fii bogată, zise el.

— Nu pentru mine, răspunse iute tînăra. Pentru fetița mea.

— Ești mamă... deja! exclamă, uluit, studentul.

Lily izbucni în rîs.

— Nu, nu! protestă ea. Încă n-am copil... dar mă voi căsători, ca să am o fetiță, pe care-am s-o ador.

Acest ultim cuvînt fu rostit cu o patimă stranie și Justin își coborî privirea în fața luminii care se aprinsese în ochii mari și negri ai fetei.

Era incredibil de frumoasă.

Urmară cîteva clipe de tăcere. Cînd Justin începu din nou să vorbească, glasul îi tremura:

— Lily, spuse el. Nici nu vreau și nici nu pot să fac ceva pentru tine. Dar am să-ți dau ce-ți trebuie, ca să te duci la un director de teatru, așa cum îți dorești.

Ea îl întrerupse, bătînd din palme.

— Chiar acum?

Justin își scoase din buzunar portofelul, în care se găseau trei bancnote de o sută de franci. Chiar în ajun primise bursa.

O asemenea aventură nu putea avea decît un singur deznodămînt: pomana.

Justin repetă:

— Chiar acum!

Și puse cele trei bancnote de cîte o sută de franci pe genunchii fetei.

Acolo, în orașul negustorilor de haine vechi, nimic nu-i mai bine cunoscut decît o bancnotă. E drept că nu se întîlnesc prea des, dar se vorbește despre ele neîncetat. Visul și poezia acestei meserii e să găsești o bancnotă!

Trăsura trecu la trap de-a lungul cheiului pustiu, prin fața clădirii Hôtel-Dieu. Obrajii lui Lily ardeau ca focul. Inima îi bătea nebunește. Genele lungi și întoarse nu-i puteau ascunde cu totul flacăra din privire. Justin făcu birjarului semn să oprească. Lily sări din trăsură și-o luă la fugă.

Birjarul izbucni din nou în rîs. Se pricepea la oameni.

Cît despre studentul nostru, el rămăsese de-a dreptul năucit. Apoi însă își frecă mîinile mulțumit, întrebîndu-se totuși:

— Oare de ce i-am dat toate trei bancnotele?

Era absurd! La Paris nu existau nici măcar zece milionari capabili de un asemenea gest.

Justin suspină adînc, dar nu fiindcă s-ar fi căit pentru generozitatea de care dăduse dovadă.

În mintea sa se ivise imaginea tinerei Lily, complet schimbată de noile veșminte pe care le putea cumpăra cu cele trei bancnote.

Trei sute de franci ar fi fost prea puțin ca să îmbrace o contesă sau chiar și o mic-burgheză; acești bani ajungeau însă pentru a da strălucire unei acrobate de bîlci sau a înveșmînta decent o fetiță.

Birjarul păstră același aer batjocoritor pînă ce-și încasă prețul cursei, la poarta casei lui Justin.

Acesta urcă în odaia lui, care i se păru tristă și pustie. Simțea în suflet o durere ascuțită, ca la despărțirea de un vechi și bun prieten.

Nu stătuse împreună cu Lily mai mult de o jumătate de oră.

Se aruncă pe pat, visător și mai vlăguit decît după o orgie în toată regula. Nu încercă nici măcar să se refugieze în studiu. Rogron greșise. Examenul fu dat uitării.

Această insulă a tinereții, Cartierul Latin, e plină de fete frumoase și vesele, deși tot aici le poți întîlni pe cele mai urîte și mai păcătoase din lume. Justin nu trebuia decît să aleagă dintre cele mai drăguțe și mai nebunatice. Încercă zadarnic să evoce chipurile zîmbitoare ale dansatoarelor lui preferate. Prin fața îi trecea iar și iar strania frumusețe a tinerei Lily, cu trupul pe jumătate dezgolit.

Îi vedea rochia sărăcăcioasă și mai mult decît ponosită, care învelea-dezvelind liniile perfecte ale unei siluete de nimfă antică. Vedea ochii ei mari și negri, cu priviri în același timp

îndrăznețe și timide, fruntea dumnezeiască, pierdută sub bogăția părului auriu, revărsat pe umeri.

Fugise ca o mică sălbăticiune, fără să-i mulțumească, asemeni unui cîine căruia i s-ar fi azvîrlit un os.

Totul era bizar și fără sens în această aventură, care-i lăsa o senzație de prăbușire.

Și, lucru de necrezut, din această durere morală, amestecată cu rușine și un soi de dezgust, se țesea un vis luminos și suav.

Justin avea o mamă, nobilă și bună, pe care o iubea și care-i privea cu îngăduință capriciile de copil. Ca orice altă mamă, accepta acel proverb de netăgăduit: „Tinerețea trebuie să-și facă cheful". Se temea numai de legăturile ceva mai serioase, care ar fi putut avea urmări în viitor.

Pînă în acest moment, Justin, preocupat de visele-i trandafirii, nu se gîndise la mama lui nici măcar o clipă.

Acum însă, îi apăru în minte imaginea mamei. De ce azi și nu ieri? De ce, fiind vorba de cea mai nebună și mai trecătoare dintre toate nebuniile?

Desigur, aventura putea fi în cel mai rău caz ridicolă, dar cel puțin nu era periculoasă. Justin aruncase unei cerșetoare o pomană ceva mai mare decît s-ar fi cuvenit. Dar atît și nimic mai mult. Singurul care avea de suferit era bugetul lui. Pe fată însă, n-o va mai întîlni niciodată. Putea pune prinsoare pe o sută contra unu! Doar tînăra nu se ostenise nici măcar să-l întrebe cum îl cheamă!

Trecu și ora prînzului, dar Justin rămase lungit în pat, ca un bolnav. Și chiar era bolnav: avea febră și de fiecare dată cînd auzea pași pe scări, inima îi zvîcnea dureros.

Nu se întrebă dacă o iubea pe domnișoara Lily. Credeți-mă, dacă cel mai bun prieten al lui ar fi aflat întîmplător de ispravă și ar fi rîs de el, spunîndu-i că o iubește pe domnișoara Lily, s-ar fi pomenit pe negîndite cu o pereche de palme. Justin era iute de mînă.

N-o iubea! Fiecare om poate avea zilele lui proaste și nimeni nu-i vinovat pentru un acces de febră.

La ora mesei, Justin se îmbrăcă și ieși. Făcu un efort bărbătesc, luptînd cu sine însuși, și se scutură de starea de apatie, ca un tînăr curajos ce era.

În clipa în care ieși în stradă, scoase un țipăt puternic, cît pe-aci să cadă pe spate.

În fața lui se afla o tînără îmbrăcată în negru, de o simplitate elegantă și încîntătoare.

Surîdea, arătîndu-și dinții ca perlele, iar buzele acelea trandafirii erau ale frumoasei Lily!

— Cum îmi stă? întrebă ea.

Justin o găsea adorabilă. Dar nu scoase nici o vorbă.

Ea adăugă:

— Am auzit cînd i-ați dat adresa birjarului, dar nu știam cum vă cheamă... de cine să întreb pe portar. Vă aștept de la amiază.

— De șase ore!... murmură Justin.

— Oh! exclamă ea. V-aș fi așteptat și șase zile, sau chiar mai mult. N-am apucat să vă mulțumesc.

A doua zi de dimineață, Justin de Vibray, prințul tinerimii studioase, își lepădă sceptrul, abandonîndu-și curtea.

Nu departe de Saint-Denis, chiar lîngă Enghien, există un sătuc încîntător, ale cărui case cu grădini pline de flori se oglindesc în apele Senei. Aproape că mă tem să-l recomand parizienilor ca loc de agrement duminical, întrucît pînă acum patronii de cîrciumi l-au respectat. Satul se numește Épinay. Ultima oară cînd l-am admirat, traversînd cîmpia Gennevilliers, am văzut trei cabarete noi-nouțe și două hornuri fumegînde, Dumnezeu să-l aibă în paza sa!

În 1847, satul se afla la douăzeci de leghe de Asnières.

Tinerilor li se spunea „domnul și doamna Justin" sau „tinerii căsătoriți". Erau atît de buni și de frumoși, încît îi îndrăgise toată lumea. Se bucurau de afecțiunea și respectul tuturor.

Înainte de sfîrșitul anului, sătenii participară la un botez. În grădina plină de trandafiri, care cobora pînă la malul apei,

își făcu apariția o fată solidă, cu un cărucior ca de păpuși, de unde surîdea o fetiță drăgălașă.

Cînd căruciorul se oprea în loc, se ivea Lily, atrasă de plînsetul fetiței, dornică de lapte.

După alte trei luni, începură să cadă frunzele. Tufele de trandafiri își pierduseră florile. Justin devenise trist. Într-o zi, Lily plînse.

Justin se întoarse la Paris. Nu pentru a se despărți de Lily. Dimpotrivă, acum Lily avea rochii și mai frumoase, bijuterii și dantele, șaluri de cașmir. Iar Justin făcuse o groază de datorii.

Lily regreta pălăria mare de pai, care o ferea de soarele din Épinay, și vesela ei îmbrăcăminte rustică, ce-i stătea atît de bine, deși o costase așa de puțin. Justin voia ca soția lui să fie admirată. Parisul o contemplă timp de trei luni. Justin era dator 20.000 de franci, iar Lily nu mai zîmbea decît spre fetița din leagăn.

Niciodată nu primise scrisori de la Justin, pentru că erau tot timpul împreună. Într-o zi primi un plic, al cărui scris făcu să i se strîngă inima de teamă. Era de la Justin. Oare de ce-i scria?

Iată ce scria Justin în acea scrisoare:

«Mama mea a venit să mă caute. Pe curînd. N-aș putea trăi nicicînd fără tine.»

La început îi fu greu să înțeleagă. Dar cînd pricepu, se culcă, bolnavă, lîngă leagănul fetiței.

La început, Justin îi scrise des, făgăduind să se întoarcă repede, apoi scrisorile deveniră tot mai rare, pînă ce încetară cu totul.

Cînd Lily se mută într-o odăiță sărăcăcioasă din cartierul Mazas, fetița împlinise doi ani. De cincisprezece luni nu mai avea nici o veste de la Justin. De un an muncea ca să-și cîștige pîinea, vînzînd din cînd cîte o bijuterie sau un obiect de toaletă.

Justine, fetița — Petite-Reine, cum îi spuneau vecinii — era întotdeauna îmbrăcată ca o mică prințesă.

În primăvara anului 1852, Lily ajunsese din nou în cea mai neagră mizerie, lucru pe care îmbrăcămintea ei îl trăda fără putință de îndoială, în timp ce Petite-Reine nu era încă atinsă de sărăcie.

Datorită fetiței, vecinii — cuprinși de acel respect vesel și surîzător care e o calitate a parizienilor — o numeau pe Lily „La Gloriette".

În această poreclă se ghicea un strop de ironie, dar și multă compătimire pentru excesiva ei iubire maternă.

La Gloriette și Petite-Reine erau cunoscute pe ambele maluri ale Senei. Lumea le știa și în Jardin des Plantes, unde Lily își ducea fetița să se joace, atunci cînd nu avea de lucru. Cu toată deosebirea dintre hainele lor, care mira pe toată lumea, un lucru era mai presus de orice îndoială: deși una dintre ele era eleganța personificată, iar cealaltă arăta mai curînd a servitoare, nu putea fi vorba decît de mamă și copil. Și lumea le iubea așa cum erau.

Să ne întoarcem, totuși, la baraca doamnei Canada, unde le-am lăsat pe Lily și pe Petite-Reine, ca să le depănăm povestea... Oamenii din cartierul Mazas cunoșteau și ei aceste amănunte, afară de faptul că Lily își petrecuse copilăria printre negustorii de haine vechi și că avusese o legătură cu Justin.

La urma urmei, astfel de povești se aseamănă întotdeauna.

Petite-Reine nu-și mai încăpea în piele de bucurie. Era prima oară cînd mergea la spectacol, iar acesta era nemaipomenit.

Ca și cînd ar fi vrut să le mulțumească pentru că deschiseseră gustul „publicului" pentru reprezentație, doamna Canada scoase din program lupta dreaptă, exercițiul cu tunul, numărul cu acrobatul care ținea 300 de livre între dinții lui stricați și în general, tot ce-ar fi riscat să n-o amuze pe mica ei Providență.

Dimpotrivă, introduse numărul cu marionetele, pe cel cu figurile de ceară și jonglă ea însăși cu bile de aramă, cu pumnale și salatiere — pentru că avea o mulțime de talente.

Dar ceea ce o încîntă pe fetiță peste măsură fu dansul domnișoarei Freluche, care execută vreo duzină de sărituri

pe sîrmă și, contrar obiceiului, își termină numărul fără să cadă nici măcar o singură dată.

Petite-Reine aplaudă cu mînuțele ei micuțe și înmănușate. În baracă, toată lumea o privea admirativ: făcea parte din spectacol.

Și de pe scenă o privea cineva: ochii rotunzi ai tînărului Saladin o fixau cu o expresie stranie. Nu l-ați uitat pe Saladin, băiatul cu trianglul.

Acest Saladin era oarecum stăpîn în teatrul doamnei Canada, deși vajnica femeie îl detesta din toată inima. Ba chiar se temea de el. După părerea ei, „țîncul“ ăsta era în stare de orice.

Însă Saladin se bucura de protecția lui Similor, tatăl său, care-l cotonogea; se bucura, mai ales, de protecția lui Échalot, care-i fusese doică. Saladin îi domina pe ceilalți printr-o inteligență cu adevărat superioară mediului în care trăia și prin caracterul său ciudat: uneori blînd, alteori năvalnic.

Știa să-și onduleze trupul mai bine ca un șarpe și să surîdă mai abitir ca o femeie. Cînd se înfuria, privirea ochilor lui rotunzi devenea rece și tăioasă ca o lamă de oțel.

Prin viciile pecare le avea, era deja bărbat; păstrase însă slăbiciunile unui copil. Așadar, îl cuprinse invidia pentru succesul domnișoarei Freluche, sau mai curînd pentru impresia produsă de numărul ei asupra fetiței pe care el o urmărea cu o atenție ieșită din comun.

La rîndul său, vru s-o impresioneze.

Deși doamna Canada scosese din program numărul lui, ca să n-o sperie pe Petite-Reine (și ca să termine mai repede, căci se apropia ora cinei și supa de varză era gata), Saladin — fără vestă, îmbrăcat numai într-un maieu strîns pe corp și împodobit cu paiete — se repezi în scenă, agitînd un iatagan.

Era cam plăpînd, însă foarte frumos clădit, iar chipul său palid se detașa, alb ca marmura, dintre buclele negre.

Freluche îl găsea frumos ca un zeu.

Saladin apăru în scenă, sigur pe sine, și-și propti vîrful iataganului în gîtlej, plin de orgoliu, savurîndu-și dinainte triumful.

Dar Petite-Reine scoase un țipăt ascuțit și-și acoperi ochii cu palmele, zicînd:

— E urît! Nu vreau să-l văd! Mamă, hai să plecăm de-aici!

Saladin se opri, aruncîndu-i fetiței o privire care nu era cîtuși de puțin cea a unui copil.

— Înghițitorul de săbii și-a ratat numărul! strigă un puștan.

Cele două grăsane îi luară apărarea:

— Hai, băiete, dă-i înainte! Nu-ți fie teamă!

— Se știe bine, vorbi unul dintre soldați, că iataganele și săbiile astea de se-nghit sînt din cauciuc.

Saladin agită spada, ca să se vadă că-i din fier. Din palid, obrazul i se făcuse de-a dreptul livid.

— Hai, mamă! Hai să plecăm! o ruga Petite-Reine, plîngînd. Mi-e frică!

Sumbrul personaj pe care Échalot îl caracterizase drept „pair străin al Franței" schiță un gest impunător, spunînd:

— Destul!

— Ai terminat, Baraba? chiui puștanul.

— Hai, înghite-l! strigară țărăncuțele.

— Nu-l înghiți! ordonă din culise doamna Canada.

— Să-l înghită!

— Ba să nu-l înghită!

— Marseilleza!

— Gura!

— Sirop de migdale, limonadă, bere!

În vreme ce Petite-Reine, înspăimîntată, își ascundea capul la pieptul mamei sale, peste tot acest tărăboi din sală se înălță un uriaș hohot de rîs, inundînd scena. Spectatorii și saltimbancii rîdeau cu lacrimi, privindu-l pe Saladin, care înțepenise locului, verde la față de turbare și rușine.

Scena dură destul de mult.

Cînd Saladin își deschise pleoapele, avea ochii injectați, ca aceia ai păsărilor de pradă.

Mai întîi se uită spre public, apoi spre Petite-Reine, și dispăru, urmărit pînă în culise de acel formidabil hohot de rîs, care avea să schimbe trei destine.

4 CAFEAUA NEAGRĂ

— Totdeauna vrei să faci după capul tău, țîncule! îi zise doamna Canada lui Saladin, care se întorsese în culise, cu sprîncenele încruntate și capul în piept.

— Înghițitul săbiilor, spuse sentențios Similor, este un truc care plăcea mult strămoșilor noștri. Acum însă s-a demodat, la fel ca trubadurii, chitarele și comedia.

— Sigur, Amédée! exclamă compătimitor Échalot. Tu n-ai fi niciodată în stare să-i spui copilului o vorbă bună. A greșit că n-a ascultat-o pe doamna Canada, care reprezintă aici autoritatea. Însă în ce privește talentul, nu-s mulți artiști de bîlci înzestrați de Providență așa ca el, fără a mai pune la socoteală educația!

Saladin privi cu aceiași ochi rotunzi, obraznici și disprețuitori spre cei care-l atacau, ca și spre cei care-l apărau.

Își puse din nou vesta, își aprinse pipa și ieși, fără o vorbă.

Odată ajuns afară, înconjură baraca, pînă descoperi o crăpătură mare între scînduri.

Își apropie ochiul de ea și privi spre Petite-Reine. Nu dădu nici o atenție ploii care tocmai începuse să cadă.

— Așa deci! zise el după vreo cîteva minute. Va să zică sînt urît! Ia te uită, păpușica! S-a speriat de mine! Acum că nu mă mai vede, a început din nou să rîdă. Buuun!

Reprezentația se apropia de sfîrșit. La drept vorbind, merita din plin cei doi gologani. Colonie, clarinetistul, se înfățișase în postură de uriaș. Atlas, cocoșatul, dansase un dans comic, iar doamna Canada interpretase rolul unei mame cu mai mulți copii. Spectacolul se încheie cu minunile hidraulice, care erau de fapt umbre chinezești.

Cînd Lily plecă împreună cu Petite-Reine, aflată în culmea încîntării, afară ploua cu găleata. „Pairul străin al Franței" avusese poate de gînd să-și ofere serviciile, dar cineva i-o luă înainte.

— Aveți nevoie de o trăsură, frumoasă doamnă? o întîmpină chiar la ieșire un tînăr în veston, care-și duse cu eleganță mîna la fesul său grecesc.

Lily aruncă o privire îngrijorată spre rochița fetiței. Petite-Reine spuse:

— Ce drăguț e domnul acesta!

La un semn al lui Lily, tînărul coborî dintr-un salt cele cîteva trepte. Era intrigantul Saladin, care se întoarse în două minute, însoțit de-o birjă.

Lily îi mulțumi și urcă în trăsură, iar Petite-Reine îi zîmbi prin geamul portierei.

— Unde mergeți? întrebă Saladin.

— Strada Lacuée numărul 5, piața Mazas.

Saladin se întoarse spre birjar și repetă:

— Strada Lacuée numărul 5, piața Mazas.

Reveni gînditor în baracă, unde doamna Canada aranja deja, chiar în mijlocul scenei, o tăblie de ușă veche, peste două capre de lemn.

Aceasta era masa pe care se servea supa de varză.

Se așezară în jurul mesei cu toții: directoarea și statul ei major pe scaune, iar ceilalți care cum apucară, pe jos, pe tobe, pe o tăbliță de ardezie sprijinită pe patru sticle.

Fiecare primi cîte o porție bună de zeamă.

Supa reprezenta masa reglementară, oferită de guvern.

În afară de supă, administrația nu le mai datora nimic, însă fiecare avea dreptul imprescriptibil de a-și procura el însuși orice altă trufanda, în funcție de economii.

Astfel, cocoșatul ronțăia prăjiturele „Arlechin", în valoare de doi gologani, pe care și le cumpărase încă de dimineață, mergînd pe jos în strada Sèvres, unde aceste dulciuri erau foarte gustoase și nu prea scumpe; Colonie devora o jumătate de pîine soldățească, unsă cu grăsime de la prăjit, iar domnișoara Freluche consuma o uriașă brioșă, mușcînd în același timp și dintr-o ceapă crudă.

Întotdeauna, la cucoane pofta de mîncare merge mînă în mînă cu eleganța.

Statul major, compus din doamna Canada, Échalot, Similor şi Saladin — care trecea drept moştenitorul prezumptiv al antreprizei — urma să-şi împartă delicatesele de pe fundul oalei: o bucăţică de slănină, patru cozi de oaie, un cîrnat şi varză.

Similor — spirit sclipitor, dar egoist — avea nişte vin într-un ulcior de Vichy. Nu oferi nimănui de băut. Dimpotrivă, Échalot, înarmat cu o sticlă de cidru de patru gologani, îi turnă doamnei Canada, apoi lui Saladin, care nici măcar nu-i mulţumi.

Teatrul Francez şi Hidraulic era o firmă respectabilă. În afară de baracă — ale cărei scînduri mîncate de carii lăsau să treacă nestingherite şi vifornițe, şi ploi — existau şi cîteva bănci ce abia se mai ţineau pe picioare, o tobă, un clarinet, un trombon, umbre chinezeşti şi alte soiuri de mobilier industrial, alături de care zăceau săbiile lui Saladin şi sîrma domnişoarei Freluche. Tot aici se găsea o trăsură enormă, un fel de rulotă, în care călătorea tot acest calabalîc, precum şi o mîrţoagă jalnică, avînd misiunea de-a trage după ea rulota. Patrupedul se numea Sapajou.

Încă n-am vorbit de tabloul găurit ca o spumuitoare, purtînd semnătura ilustră a lui Inimă-de-Oţel.

Deseori, doamnei Canada îi plăcea să spună:

— Dac-ar trebui să-l cumpăr, n-aş plăti nici măcar o sută de gologani, dar pînza valorează trei mii de franci.

Ruinele au şi ele o valoare sentimentală.

Ploaia pusese capăt reprezentaţiilor din acea seară. Cînd se sfîrşi masa, doamna Canada spuse:

— *Campo*! Acum fiecare-şi poate vedea de-ale lui! Vă rog numai să vă întoarceţi devreme, dat fiind că mîine în zori începem să împachetăm.

— Unde plecăm? întrebă Colonie.

— Dacă cineva vrea să te tragă de limbă în privinţa asta, răspunse cu mîndrie directoarea, să-i spui că habar n-ai, dobitocule!

Subordonaţii doamnei Canada se răspîndiră care încotro, fiecare mergînd să-şi vadă de treburile lui.

La Paris, viciul n-are preț. Astfel de oameni sînt săraci ca Iov și totuși au vicii. Înțelegeți? Beau, joacă pe bani, întrețin legături amoroase. Cum! Colonie? Bineînțeles! La fel și Atlas (Poquet, poreclit Atlas) cocoșatul! Trombonistul! Cel care pentru douăzeci de gologani era gata să-și vîndă și sîngele din vine!

Poquet avea o amantă!

Undeva, în inima necunoscutului, există văgăuni afumate, în care domnește o căldură umedă și un aer înăbușitor, unde dumneavoastră, doamnă, ați sucomba în cîteva secunde, dar unde alții se distrează la fel de bine (de nu chiar și mai și!) decît la dumneavoastră acasă.

Aici găsești o eleganță relativă, un gen de rafinament care aproape te înspăimîntă, alături de galanterie și umor.

Se trăiește, se agață, se iubește, se înșeală la fel ca în anturajul dumneavoastră; și aceasta este o lume, o lume adevărată! Ia uitați-vă! Amanta trombonistului cocoșat azvîrle pe sub masă cîte o lovitură de picior, gata-gata să jupoaie pielea de pe picioroangele lui Colonie, care e idiot — dar uriaș!

Vedeți bine că e o lume!

Similor ar fi roșit să se coboare atît de jos. Cîștiga cu regularitate prima miză la cărți, într-o cîrciumioară de la barieră, după care începea să facă datorii.

Nimeni nu știa unde se ducea Saladin.

Domnișoara Freluche se plimba ca Diogene[1], dar fără lumînare.

Astăzi însă, domnișoara Freluche și Saladin rămăseseră în baracă.

Saladin era la fel de gînditor, iar domnișoara Freluche pica de somn.

Doamna Canada și Échalot al ei, oameni la casa lor, se retraseră în apartamentul propriu. Se culcau în rulota cea mare,

---

1 *Diogene din Sinope* (412—323 î.e.n.) — filozof cinic grec. Potrivit legendei, locuia într-un butoi și umbla ziua cu lumînarea aprinsă, în căutarea unui „om”.(n.t.)

la fel ca Similor și Saladin. Odaia lor, largă și lungă cît spațiul a două sicrie, se putea încuia pe dinăuntru. Ceea ce și făcură.

De altfel, păreau foarte fericiți înăuntru. Erau oameni cumsecade și țineau unul la altul.

— Amandine, îi zise Échalot, trebuie să stăm de vorbă și să facem niște socoteli. Dar dacă n-am renunța, totuși, la cafeaua neagră extra, fără ca asta să devină un obicei?

— Pofticiosule! replică doamna Canada, căreia îi lăsa deja gura apă. Bine, de acord cu cafeaua.

Prepararea cafelei este o artă éminamente pariziană. Pentru aceasta dispunem de ustensile ingenioase și încîntătoare, niște bijuterii, prin care se vede apa dînd în clocot în clipa în care se impregnează de aroma cafelei preferate. Am văzut și mîini savante, și mîini delicate, atingînd cafetiera.

Să vedem cum își făcea cafeaua doamna Canada.

În timp ce Échalot număra gologani și alte monede dintr-o punguță de piele, notînd cifrele pe o hîrtie unsuroasă, Amandine deschise cufărul, de unde scoase o foaie de varză, pe care se afla o cantitate apreciabilă din acel mortar compact numit „zaț" — ceea ce chelnerii din cafenele revînd clienților mai puțin favorizați de soartă.

În treacăt fie spus, acest „zaț" mai fusese folosit de două ori.

Doamna Canada își înfipse degetele în el, de parcă ar fi fost ghips.

Îl puse într-o crăticioară, împreună cu o ceapă arsă, puțin piper și un cățel de usturoi. Sub crăticioară aprinse o sobiță șchioapă, apoi, turnînd două pahare de apă peste toată această tocană, începu s-o amestece cu aceeași lingură de lemn cu care spumuise supa.

Cu siguranță că spartanii n-ar fi rîvnit să guste din această zeamă, dar de îndată ce căldura focului făcu să se înalțe primii aburi, Échalot își umflă nările, adulmecînd pofticios.

Încetă să mai numere gologanii și zise cu emoție în glas:

— În cafenele nu întîlnești niciodată mireasma asta. Totul e mai bun și mai ieftin în sînul familiei. Dumnezeu m-a creat pentru plăcerea pură și pentru distracțiile pe care le oferă

căminul, odată cu senzația unui confort cît se poate de onorabil. Ah, ce de-a ani am irosit, draga mea Amandine! De ne-am fi cunoscut mai devreme, cu sentimentele pe care le avem unul față de celălalt, am fi pus încă din tinerețe temeliile unei situații solide pentru viitor, culegîndu-i roadele odată cu trecerea anilor.

Doamna Canada aruncă în crăticioară un capăt de cîrnat și o bucățică de cașcaval, pe care le găsise prin preajmă. Pieptul i se umflă într-un suspin adînc.

— Mi-am risipit resursele cu răposatul Canada! murmură ea. Nu ne-am refuzat nici o plăcere. Ne potriveam ca fizic: amîndoi eram flușturatici, ne uitam în dreapta și-n stînga, el cu cucoanele cele mai sus-puse din aristocrație și comerț, eu cu militari, grade superioare și directori, dar fără să-mi pierd onoarea. Asta-i viața de artist: te lași dus de val și nu te gîndești decît la burtă, la baluri, la petreceri și la café-concert! Numai cu cît dădeam pe tutun, am fi putut hrăni un copil. Și să vezi ce discuții aveam cînd ne întorceam la baracă, amîndoi nițel cam afumați! Și cum ne băteam, că doar răposatul nu se sfia să dea într-o biată femeie fără apărare, ca mine!

Échalot o privea plin de admirație.

— Am frecventat saloanele nobilimii, împreună cu Similor, spuse el. Asta se întîmpla pe vremea „Fracurilor Negre", cu care am avut ceva relații, deși întotdeauna discrete. Da' zău dacă am întîlnit vreo contesă care să se exprime cu așa ușurință ca tine, Amandine! Niciodată! Dacă domnul Canada ar fi îndrăznit să te bruscheze în prezența mea...

— Oh! exclamă directoarea, cu un zîmbet liniștitor. Mulțumesc, n-ar fi fost nevoie. Pe atunci mă ocupam de ridicarea greutăților. Canada era un bărbat impozant, dar în fața mea nu avea prea multe șanse... Cum ți-au ieșit socotelile?

— Șai'ș-trei de franci și optzeci de centime pe douăzeci și una de zile, răspunse Échalot. Cam puțin.

Fiertura de zaț era caldă. Doamna Canada o turnă prin basmaua în carouri pe care și-o punea pe cap cînd nu purta peruca ei cîrlionțată.

— A trecut vremea cînd te puteai îmbogăți în capitală, zise ea. Trebuie să scoți nasul în lume, ca să nu-ți pierzi prestigiul, dar provincia e cea care-i susține pe artiști... Răsucește asta, dragule!... Mai ales cînd indivizi ca Similor și Saladin ăștia ai tăi sînt ruina oricărei afaceri cinstite!

Échalot apucă unul din capetele basmalei, fără să răspundă.

Amîndoi începură să răsucească. În ceașca mare și ciobită începu să curgă un lichid negru și vîscos.

Oricine dintre dumneavoastră n-ar fi știut pe unde să fugă mai repede, însă Échalot și femeia lui se aplecară, ca să nu piardă nimic din aburul mirositor ce se înălța din ceașcă. Își apropiară chipurile surîzătoare și pofticioase, unindu-și buzele într-un sărut care nu avea nimic senzual — decît poate în ceea ce privea cafeaua.

— Pe onoarea mea că te amețește, zise Échalot. Crăticioara avea un ușor iz de varză...

— Tocmai asta-i șmecheria! îl întrerupse triumfătoare doamna Canada. Întotdeauna e nevoie de ceva care să-i dea gust... Pune masa, scumpule!

Échalot se grăbi să se execute. Punguța și carnetul de socoteli fură strînse și în locul lor apărură două blide mici, din pămînt ars, un clondiraș de rachiu și un cornet de hîrtie cenușie, cu zahăr nerafinat.

Clondirașul era — din păcate — aproape gol.

Conținutul ceștii ciobite se mută în cele două blide mici, pe care Échalot le umplu ochi.

— Ne lipsește ceva tărie! zise el, privind spre clondiraș.

Doamna Canada zîmbi.

— Hai să ne uităm bine! E ultima zi. Ia să vedem ce-a rămas pe fundul sticlelor!

Sub pat erau vreo cinci sticle, relicve rămase de la chefurile trecute: una de afinată; una de „iubire-perfectă", una de „elixirul-bravilor", una de „cremă-de-Venus" și una de bere.

Turnară apă în toate, le clătiră, decantară lichidul în clondiraş, al cărui nivel urcă apreciabil.

Filemon-Échalot şi Baucis-Canada[1] se aşezară faţă în faţă, cu sufletul mulţumit, cu conştiinţa împăcată şi împărţiră pe din două zahărul pămîntiu, care se lăsă forfotind pe fundul celor două blide.

Cafeaua, savurată cu înghiţituri mici, fu declarată delicioasă. Cînd blidele se goliră pe jumătate, turnară în ele spălătura din sticle, care la rîndu-i, stîrni elogii sincere şi profunde.

Afară, ploaia făcea ravagii. Poetul Lucreţiu a declarat în frumoasele-i versuri, de un egoism dogmatic: „Cît e de plăcut, cînd marea-i cuprinsă de furtună, să te afli în port, de unde să priveşti la sărmanii nefericiţi, azvîrliţi decolo-colo de vijelie!"

Ah, ce filozof!

Filemon şi Baucis ascultau ropotul ploii, traducînd în felul lor distihul poetului burghez.

— Sîntem la adăpost, zise doamna Canada.

— Cît se poate de la adăpost! adăugă Échalot.

— Cu atît mai rău pentru cei pe care-i udă ploaia!

Amîndoi deodată începură să-şi învîrtă în aer micile recipiente, ca să poată sorbi şi ultima picătură.

— Amandine, suspină Échalot, îmi umblă prin cap o idee.

— Şi mie! răspunse cu vioiciune doamna Canada. A ta de cînd?

— De astă-seară.

— La fel şi-a mea.

Cuşca ce-i servea de odaie tînărului Saladin era lipită de cea în care locuiau Filemon şi Baucis.

Saladin se întorsese lefter de la cîrciuma unde mergea de obicei şi unde patronul îi prezentase nota de plată. În această ultimă seară, nevoia îl silise să se retragă în hogeacul

---

1 *Filemon şi Baucis* — personaje mitologice, simbolizînd dragostea şi înţelegerea conjugală. Cînd Zeus a vrut să-i răsplătească pentru ospitalitatea ce-i acordaseră, bătrînii i-au cerut să nu-i despartă niciodată. Astfel, stăpînul Olimpului le-a preschimbat casa în templu, iar după ani de zile, Filemon şi Baucis au murit amîndoi odată, fiind transformaţi în doi copaci ce străjuiau intrarea în templu. (n.t.)

lui, așa că nu-i era somn. Cum prin crăpăturile dintre scînduri pătrundea mirosul de cafea amestecată cu rachiu, trezindu-i unele gînduri pline de invidie — care se pot întîlni și în opera lui Lucrețiu — tînărul începu să tragă cu urechea, ca să-și mai omoare timpul.

Iată ce auzi:

— Ideea mea, reluă Échalot, este că pe vremea cînd avea cinci ani, Saladin era tare drăgălaș! Făcea săli pline!

— Ca și Freluche la aceeași vîrstă! exclamă doamna Canada. Ce îngeraș! Îmi aducea cam o sută de gologani pe zi!

— Acum plecăm în turneu în provincie.

— La țară, copiii aduc întotdeauna cîștig.

— Cînd sînt drăguți...

— Ca micuța de astă-seară, nu-i așa?

Fuseseră vorbele doamnei Canada. Échalot îi apucă mîinile într-ale sale și i le strînse, murmurînd:

— Amandine, prin calitățile pe care le ai, ești mai presus de orice femeie!

— Aș da cincizeci de franci cui mi-ar aduce un înger de copil ca ăsta! exclamă directoarea.

De cealaltă parte a peretelui de scînduri, Saladin își îndreptă spatele.

— Pff! se strîmbă bărbatul. Astea-s vise! Nimeni n-o să ne aducă așa ceva.

— Uneori mai există și mame denaturate, reluă Amandine. Hai să ne culcăm, să economisim lumînarea.

Saladin își trecu degetele slăbănoage prin claia de păr negru. Îi venise și lui o idee.

Se așeză la marginea patului.

— Noapte bună, dragule! zise doamna Canada.

— Am putea oferi pînă la o sută de franci, mai zise Échalot. Somn ușor, Amandine.

— O sută de franci, repetă Saladin. Așa mai merge... Ah! Sînt urît!... Ce moară neferecată!

Chibzui puțin, apoi pe buze i se așternu un zîmbet crud.

— Să cîștig o sută de franci... și-n același timp să mă răzbun! adăugă el. Asta ar fi nostim!

5 CAFEAUA CU LAPTE

A doua zi de dimineață, la ora cînd în teatrul doamnei Canada ceilalți încă dormeau, Saladin se strecură jos din pat și apoi afară din rulotă, intrînd în baracă. Furișîndu-se pe lîngă salteaua pe care dormea Similor, pipăi cîteva clipe buzunarele acestui om simpatic, dar desfrînat. Erau goale.

Tot în baracă, mai spre stînga, domnișoara Freluche dormea culcată pe un sac umplut cu paie, iar în dreapta, Colonie și Poquet — zis Atlas — se lungiseră, îmbrăcați, pe două grămezi de talaș.

Toți trei sforăiau.

Saladin știa să se tîrască la fel de bine ca o năpîrcă. Se apropie fără zgomot de trombonist și de clarinetist, profitînd de primele luciri ale dimineții, pentu a le inspecta buzunarele pantalonilor. În pofida imprudențelor pe care le făcea cînd era vorba de femei, Poquet era circumspect, ca toți cocoșații. În buzunărașul unde alții își țin ceasul ascunsese trei monede de douăzeci de gologani: bani albi pentru zile negre.

Saladin îi împrumută, fără prea multe remușcări.

Colonie nu avea decît șaptezeci de centime. Era puțin. Totuși, Saladin nu ezită să i le ia.

După aceea, continuă să se tîrască, traversînd scena, pînă ce ajunse lîngă domnișoara Freluche.

Dumnezeu a lăsat ca somnul tinerelor fete să fie ușor, pentru a se putea păzi de nenumăratele primejdii ce le amenință inocența. În clipa cînd Saladin îi pipăia cu delicatețe buzunarul ascuns în pliurile rochiei, domnișoara Freluche deschise ochii ei galeși și frumoși, spunînd:

— În sfîrșit, te porți ca un bărbat, nu ca un papă-lapte ce ești!

Cu toată îndrăzneala de care era în stare, Saladin încremeni locului, luat prin surprindere.

— Mai ai moneda aia găurită, de doi franci? întrebă el.

Fruntea domnișoarei Freluche se întunecă.

— Nu-i treaba ta, răspunse ea. Cară-te, sau îi trezesc pe ceilalți!

Saladin o mîngîie pe amîndouă mîinile ei mari și roșii.

— Micuța mea Freluche, murmură el, făcîndu-și glasul mai dulce decît clarinetul lui Colonie. Cînd e vorba să te idolatrizez, știi bine că nu mă dau în lături, dar acum am nevoie de moneda ta, pentru o afacere.

— Nu! replică ferm dansatoarea pe sîrmă.

Apoi adăugă pe un ton solemn:

— N-aș da moneda mea de doi franci nici pentru cincizeci de gologani!

Fiecare om are nevoie de credință. Pînă și Voltaire a fost de acord cu asta. Domnișoarei Freluche nu-i prea păsa de Dumnezeu, însă credea în monezile găurite. Cît despre Saladin, el credea în toate monezile.

— Ascultă, urmă el. Taica Échalot nu mi-ar refuza un avans pentru prestațiile de luna viitoare, da' am vrut să ai și tu un profit din afacerea asta. E ceva a-ntîia, zău!

Saladin era înzestrat cu darul convingerii. Cu toată prudența care-i stătea în fire, domnișoara Freluche începu să se îmbuneze.

— Ce anume e a-ntîia? catadixi ea să întrebe.

— O combinație prin care cu cei patruzeci de gologani ai tăi se pot cîștiga o sută de franci!

— Și mie cît îmi iese la chestia asta?

— Zece franci!

— Vreau douăzeci!

— Bate palma!

Saladin părăsi baraca, avînd în buzunar cinci franci și paisprezece bănuți.

Începu să se plimbe de colo-colo prin piața Tronului, cu un aer important, mirosind de la o poștă a capitalist.

Deja o parte din artiștii bîlciului începuseră pregătirile de plecare. Saladin se strecură în spatele corturilor și bătu la ușa unei rulote aparținînd teatrului „Coțofana hoață", aflat în celălalt capăt al pieței.

Neprimind nici un răspuns, porni pe strada Ormeaux, care ducea în bulevardul Montreuil, și intră în maghernița unui vînzător de mărunțișuri, pe a cărei firmă scria: *„Mica Germanie"*.

Fără îndoială că acesta era unul din cele mai interesante colțuri ale Parisului nevoiaș.

Pe un spațiu de cinci sute de pași, de la piața Tronului pînă în centrul Charonnei, toate femeile sînt blonde, toate fustele scurte, și toate corsajele prinse după moda alsaciană. Aici nu se vorbește franțuzește. Am văzut bărbi ascuțite și mantii îmblănite care ar fi făcut cinste cartierului evreiesc din Frankfurt.

Negustorul de mărunțișuri era un evreu slăbănog și galben la față; nevastă-sa, dimpotrivă: o grăsană îndesată, blondă și... evreică. Pe jos, prin praful presărat cu tot felul de resturi menajere, mișunau vreo șapte-opt copii durdulii.

Saladin povesti că avea o mamă bătrînă și că era singurul ei sprijin. În calitate de fiu iubitor, dar prea puțin favorizat de soartă, voia să înnoiască puțin garderoba maică-si.

Acești evrei germani sînt de cele mai multe ori oameni foarte cumsecade. Slăbănogul și grăsana de nevastă-sa se arătară mișcați de grija filială a lui Saladin. Pentru cinci franci, găsiră cu ce să-i alcătuiască un trusou complet, care nu valora nimic, dar făcea o oarecare impresie. Mai ales o bonetă cu dantelă albastră (bătrîna mamă a lui Saladin era pe cale să-și piardă vederea!), care se dovedi o adevărată găselniță. Saladin le împachetă pe toate și săltă coletul sub braț.

Pe la ora zece își terminase cumpărăturile. În sfîrșit se luminase de ziuă și pentru sibariții de la „Coțofana hoață". Saladin intră în rulotă și întrebă de domnul Languedoc, mare actor de roluri principale, suflător în orchestră, regizor și „făcător de chipuri".

Această ultimă meserie are două aspecte: schițarea contururilor pieselor de decor și pictarea fețelor actorilor.

Cu ajutorul tuturor acestor talente, domnul Languedoc cîștiga bani... cît să scadă în greutate; de zece ani nu i se

oferise ocazia să-și astupe găurile redingotei. Era vesel nevoie-mare și mai generos decît Guzman:

— Merge treaba la „Teatrul Francez și Hidraulic"! exclamă el, dînd cu ochii de Saladin. Alde Canada au un noroc chior! La ultima reprezentație de ieri ați încasat șase franci, în vreme ce noi n-am reușit să facem decît două'ș-opt de gologani! Ploaia a fost de vină! Îți fac cinste cu-n prînz, dacă-mi împrumuți ceva capital, tinere!

Saladin trînti pachetul pe masă și răspunse:

— Uite niște țoale care m-au costat treizeci de franci, bani numărați. Am nevoie de ele numai azi, ca să mă strecor la iubita visurilor mele, chiar pe sub nasul gelosului de bărbatu-său. Aoleu, dac-ar ghici că nu sînt femeie, ar vîrî cuțitul în mine! Mîine, cînd totul va fi terminat, agăț zdrențele-n cui și mergem să halim la „Râpée". Acu' fă-mi și mie o mutră să se potrivească cu trențele!

Languedoc îl privi admirativ.

— Văd că nu mai ești copil! zise el. Da' te pricepi, deși n-ai încă anii! Ia zi, gagica aia a ta e bogată?

— Mai mult decît atît! replică Saladin. A crescut în fast, cu lenjerie fină, ghetuțe lăcuite, trăsură la scară și prizează tutun parfumat cu trandafiri!

— Atunci, suspină Languedoc, înseamnă că-n dimineața asta o să-ți dea haleală, nu glumă, șmecherule!

Tot vorbind, luă o cutie pătrată, împărțită în mai multe compartimente. Saladin se așeză pe marginea patului, iar celălalt se apucă de treabă.

Tînărul nostru comandase un cap de femeie cumsecade, la 45—50 de ani.

Mai întîi, părul lui Saladin fu pieptănat cu o pricepere de mare artist: un strop de pudră îl încărunți, apoi veni rîndul pensulei, al pămătufului și al degetelor. Languedoc nu era format la școala lui Meissnier[1]: picta în stil mare.

---

[1] *Ernest Meissnier* (1815—1891) — pictor francez, autor al unor portrete și scene militare, pictate cu minuțiozitatea unui miniaturist. (n.t.)

— Dacă ai avea nevoie de toate astea pentru seară, la lumina lămpii, zise el făcînd un pas înapoi, ca să-şi admire capodopera, aş mai îngroşa culoarea. Da' să nu facem prostii! Ziua trebuie să-ţi păzeşti bine marfa... Ia uită-te în oglindă, puştiule, şi zi cum ţi se pare!

Puse în mîna lui Saladin un ciob de oglindă.

— Perfect, se bucură acesta. Parc-aş vedea-o pe sărmana maică-mea! Acu' ajută-mă să mă îmbrac. Aoleu, ce mutră o să facă burghezu' ăla de bărbatu-său!

Zece minute mai tîrziu, „doamna Saladin, mama", cobora bulevardul Mazas, cu paşi discreţi şi liniştiţi. Similor şi Échalot ar fi putut foarte bine trece pe lîngă el pe trotuar, fără a-şi recunoaşte fiul pus pe rele, care-şi spunea în sinea lui: „Dacă mănînc pîine de doi gologani, îmi rămîn 60 de centime ca să-i cumpăr puştoaicei zahăr-candel. Aşa deci! Mă consideră urît! Binee! Afacerea e pusă la punct pînă în cele mai mici amănunte."

Lily locuia într-o căsuţă mică şi şubredă, situată la vreo treizeci de metri de colţul străzii Lacuée cu piaţa Mazas. Întregul cartier era pe atunci în reconstrucţie şi chiar pe acest colţ, acum înconjurat de un gard de scînduri, urma să se ridice o clădire nouă.

La etajul trei al casei se afla o cămăruţă luminată de două ferestre, dintre care una dădea spre răsărit şi cealaltă spre miazăzi. Cum în faţa lor nu se ridica nici un obstacol, de la cea de-a doua se putea vedea Jardin des Plantes şi o parte a vechiului Paris, iar de la prima se zăreau, pe deasupra cartierelor Bercy şi Ivry, cîmpiile de pe malurile Senei.

Totul era curat şi ordonat în această odăiţă, unde pînă şi sărăcia avea un aer de eleganţă.

Petite-Reine dormea într-un pătuţ de nuiele, cu perdeluţe albe ca zăpada, care ascundeau pe jumătate patul mamei ei: un pat de fier, dintre acelea care se pare că au ajuns să coste o nimica toată.

O comodă, o masă de croitorie şi cîteva scaune reprezentau restul mobilierului. Totul surîdea în lumina veselă a soarelui de dimineaţă. Singurul obiect trist era un scrin din

lemn de trandafir, care se rătăcise pe aici, vorbind despre un lux acum dispărut și care contrasta puternic cu celelalte lucruri din jurul său.

La Gloriette se trezise deja demult: se cunoștea după curățenia din odaie. Spălase bluze, gulerașe și ciorăpei de-ai fetiței. Ghetuțele ei fuseseră lustruite și drăgălașele hăinuțe o așteptau, bine periate.

Cum am putut spune că scrinul din lemn de trandafir era trist? Da' de unde! Era vesel și cu siguranță că, privindu-l, Lily nu regreta nimic. Era dulăpiorul micuței Petite-Reine, unde se aflau toate obiectele copilei adorate — sufletul acestei case.

Ah! Cum s-ar putea descrie dragostea pe care i-o purta mama ei!

Cît de mîndră era Lily de fetiță și cît de fericită! Ce ușor îi era să alunece pe panta aurită a unor minunate vise de viitor!

Însă trecutul ascundea un doliu: o mare iubire înfrîntă, o durere pe care nimic nu i-o putea alina.

Dar chiar și în inima cea mai echilibrată există o coardă care vibrează mai puternic decît celelalte. Fiecare femeie are o astfel de coardă, mai pasionată, mai profundă decît toate: o vocație și o pasiune.

Unele femei pot fi înainte de orice mame, iar altele — amante.

La Gloriette era mamă pînă în măduva oaselor, dotată cu un simț matern aproape nebunesc.

Îl iubise pe Justin, îl plînsese ca pe primul și singurul ei prieten. Dar nimic nu se compara cu acest copil care dormea în pătuțul lui, cu bucuria de a fi mamă, cu dragostea de mamă mergînd pînă la idolatrie.

Am întîlnit multe femei care rămîneau posomorîte și neconsolate privindu-și copilul pe-al cărui tată îl pierduseră. Am întîlnit femei care regretau tatăl cu destul năduf pentru a-și urî copilul.

La Gloriette zîmbise printre lacrimi încă din prima zi de „văduvie", aplecată cu pioasă reculegere deasupra somnului drăgălașei Petite-Reine.

Poate că după plecarea lui Justin își spusese: „Acum Petite-Reine va fi numai a mea", într-atît poate fi de egoistă și geloasă iubirea maternă!

„Acum nu mă va mai avea pe lume decît pe mine. Îi voi dărui și viața. Iar ea mă va răsplăti cu dragostea ei."

Lily încă îl mai iubea pe Justin, mai ales că era tatăl lui Petite-Reine. Îl regreta pentru că și el ar fi admirat fetița de dimineața pînă seara. Dar avea sufletul plin, și cînd vorbea cu Dumnezeu, era ca să-și înalțe spre cer ruga plină de recunoștință. Mulțumea Celui de Sus pentru bunătatea de a-i face fetița să surîdă: fetița ei, atît de frumoasă în pătuțul cel sărăcăcios! Îngenunchea, nemaifăcînd deosebire între adorația față de Dumnezeu și cea față de făptura aceea plăpîndă, care dormea liniștită, cu obrăjorii trandafirii, cu buzele rumene întredeschise într-o răsuflare ca o adiere, parcă cerînd o sărutare de la femeia pe care o chemau numind-o: „Mămica mea scumpă!"

Se considera fericită. Nu invidia pe nimeni în lume, căci sărăcia e ușor de suportat, dacă în suflet sălășluiește o mare bucurie sau o mare mîndrie. Iar La Gloriette avea inima plină de o adîncă bucurie și de o nemărginită mîndrie.

La Gloriette o învățase pe Petite-Reine o mică și frumoasă rugăciune, ca să ceară Sfintei Fecioare Maria, mamă și ea, să-l aducă pe tăticul ei înapoi acasă. Era convinsă că Justin se va întoarce, poate nu pentru ea, dar cu siguranță pentru Petite-Reine. Calea aleasă nu putea da greș!

Mai trecuseră cîteva săptămîni în care Lily nu trebuise să împartă cu nimeni dragostea fetiței. Apoi, cînd Petite-Reine mai crescuse, începuse să aibă nevoie de lucruri pe care mama nu i le mai putea oferi doar prin munca mîinilor ei. Lily se gîndise să se ducă la unul din acei fotografi care căutau modele: copii frumoși, ținuți în brațe de mamele lor.

Știm bine de cîte ori se oprise să privească la îngerașii din vitrinele de la „Nadar" și „Carjat", drăgălași ca niște îngeri, dar nu atît de reușiți ca Petite-Reine.

Așadar, Lily hotărîse să se ducă la „Carjat" sau la „Nadar", cu Petite-Reine înveșmîntată în chip de pruncul Isus. Voia să scoată fileul care ținea captive acele bucle

blonde, pe care le acoperea zi și noapte cu sărutări înfocate. Astfel, razele de lumină urmau să întipărească pe placa miraculoasă un surîs angelic, dulce și suav, încadrat de buclele aurii ale părului frumos ca o aureolă.

Iar Justin, chiar de s-ar fi aflat în celălalt capăt al pămîntului, ce credeți că ar fi făcut văzînd acest chip? Ce altceva decît să se întoarcă grabnic, pentru a îngenunchea de cealaltă parte a pătuțului?

Zîmbiți? Lily îl cunoștea mai bine decît dumneavoastră pe sărmanul și frumosul Justin de Vibray — regele studenților, nobil, inteligent, dar lipsit de voință — probabil ținut prizonier cine știe pe unde; însă Lily nu blestema pe temnicerul acestei închisori, pentru că era vorba tot de o mamă.

De altfel, Lily, frumoasa doamnă pe care am întîlnit-o în ajun, atît de discretă și înțeleaptă în rolul ei de mămică, nu era nici ea decît tot un copil. În această dimineață, la ora cînd vîrsta femeilor sare în ochi, abia dacă i-ați fi dat optsprezece sau nouăsprezece ani.

Se îmbrăcase în haine de lucru: o fustă de stambă, o bluză de bumbac subțire. Părul ei, mai bogat și mai mătăsos decît cel al fetiței, se revărsa pe umeri într-o încîntătoare dezordine, dînd un efect pe care alte femei nu l-ar fi putut obține nici pentru prețul unui tron.

Avea obrazul destul de palid, dar v-ar fi plăcut mai mult așa, întrucît această paloare se potrivea de minune cu nuanța părului și cu lumina profundă a ochilor ei mari și negri.

Lily era frumoasă, mai frumoasă ca odinioară: mai frumoasă chiar decît Petite-Reine. Ochiul experimentat al unui pictor v-ar fi putut spune că avea să devină și mai frumoasă.

Nu știu cum s-ar putea explica așa ceva. Nu frumusețea ei desăvîrșită impresiona ochiul și sufletul, ci tandrețea de tînără mamă, îndrăgostită de propria-i menire. La ea, sentimentul matern trecea pe primul loc. Grația neasemuită a taliei, perfecțiunea trăsăturilor nu erau decît farmecul izvorît din dragostea și gingășia cu care veghea la căpătîiul fetiței.

Se ducea și se întorcea, ușoară ca o pasăre, veselă și bine-dispusă, reîncepînd să fredoneze un cîntec dulce, întrerupt de una din îndeletnicirile materne.

Ba întorcea pe sîrmă, la uscat, vreo cămăşuţă, ba peria un paltonaş sau pălărioara cochetă, cu pană, pe care o netezea cu degetele, ba lustruia ghetuţele deja sclipitoare ca oglinda şi delicate ca nişte jucării; pe urmă arunca o privire spre leagăn, iar după ce privea, simţea o pornire irezistibilă să-şi sărute fetiţa, şi aşa mai departe...

Soarele strălucea atît de voios! Lily întîrzie o clipă la fereastră: „Psst! Lăptăreasa! Vai de mine!" Micul dejun al scumpei ei Petite-Reine! Ah, ce leneşă!

Închipuiţi-vă că în fiecare dimineaţă lăptăreasa urca trei etaje pentru patru gologani — sau mai curînd, pentru doamna Lily şi pentru micuţă!

Jos, în stradă, lăptăreasa vorbea cu glas răguşit şi turna nu se ştie ce în vasele ei de tinichea. Dar aici, sus, aducea lapte bun şi gras; pînă şi vocea îi devenea alta.

Oare laptele era destul de bun şi de curat pentru aceste două făpturi îngereşti? Întreg cartierul gîndea la fel ca lăptăreasa. Lily şi fetiţa ei erau iubite şi respectate de toată lumea.

— Doamnă Hureau! zise Lily, văzînd-o pe lăptăreasă. Am impresia că v-aţi înşelat. Întotdeauna ne daţi mai mult lapte decît trebuie.

Dar doamna Hureau se şi dusese s-o privească pe Petite-Reine dormind în leagăn.

Îşi desprinse colţul şorţului şi fetiţa se trezi sub un morman de liliac proaspăt cules şi încă umed — liliac bătut, de la ţară, o minunăţie de buchete, cu frunze verzi şi dese.

Liliacul parizian e sărăcăcios.

Fetiţa se trezi, cu un ţipăt de bucurie. Ce de flori! Ce de frunze! Şi ce mireasmă în toată odaia!

Lăptăreasa plecă rîzînd, cu lacrimi de fericire în ochi.

Pe sobiţă, lîngă uşă, era un vas mic de argint. Chiar aşa, de argint: pentru fetiţa aceea adorabilă. Laptele fu pus la fiert, în vreme ce mama şi fetiţa se jucau cu crenguţele de liliac. Se sărutau printre frunzele umede, care-şi scuturau perlele de rouă pe cele două frunţi de înger.

— Mămico, fierbe laptele!

Buchetul imens fu lăsat repede deoparte: trebuia salvat laptele.

Oare e posibil ca două lucruri să fie atît de deosebite unul de altul? Am văzut-o pe doamna Canada pregătindu-şi într-o cratiţă acea îngrozitoare fiertură, pe care o numea „cafea". Lily turnă conţinutul unui mic cornet de hîrtie albă într-o jucărie de sticlă, sub care aprinse lampa de spirt.

Din acest gingaş recipient se răspîndi o aromă curată şi pătrunzătoare. Laptele îndulcit căpătă o nuanţă tot atît de delicată ca şi cea a liliacului împrăştiat pe pătuţul fetiţei. Petite-Reine se înfruptă cu mare plăcere din delicatesa pe care unul ca Échalot-sibaritul ar fi refuzat-o.

Într-adevăr, îi lipseau ceapa şi izul de varză!

Gîndul nostru zboară iar spre cei doi oameni cumsecade de la bîlci, şi asta datorită drăgălaşei Petite-Reine, care-şi ronţăie acum pîinea prăjită. Tot la cafea îşi împărtăşiseră Échalot şi doamna Canada dorinţa de-a pune mîna pe o fetiţă drăguţă, în vederea turneului din provincie.

Şi într-adevăr, imaginaţi-vă ce săli pline ar fi făcut un îngeraş ca Petite-Reine, dacă s-ar fi priceput să danseze pe sîrmă măcar pe jumătate cît ştia domnişoara Freluche!

O sută de franci! Direcţia Teatrului Francez şi Hidraulic ar fi dat o sută de franci ca să-şi realizeze acest vis. Era o sumă frumuşică. Păstrînd proporţiile, nici Teatrul „Italia" n-o plătea mai bine pe Adelina Patti.

Dar, Dumnezeule! V-o închipuiţi oare pe Petite-Reine — o bijuterie de copil, care dormise întotdeauna în aşternut de puf, parfumat — trezindu-se în mijlocul unor astfel de făpturi? O vedeţi trăind în acea mizerie, sporită de viciu? Între indivizi precum Colonie-uriaşul şi Atlas-cocoşatul?

Bănuiesc că ştiţi: copiii care învaţă să meargă pe sîrmă mănîncă bătaie.

Oh, desigur, asemenea idei nu trec niciodată prin capul unor mame iubitoare. Ar fi o nebunie să nutreşti astfel de temeri.

Uneori, cînd iubim cu pasiune, sufletul e brusc cuprins de o spaimă nedefinită: uneori, cînd îşi privea fetiţa, ochii tinerei Lily se umezeau. Se temea de sărăcie, poate şi de boală, de tot ce înspăimîntă mamele, dar o asemenea ruşine,

o asemenea neînchipuită nenorocire — fetița ei răpită, bătută, galbenă la față, cu ochii roșii de plîns, dansînd pe sîrmă ca micuța de pe podul Austerlitz — cu siguranță că nu-i trecuse prin minte!

Există un tablou, aparținînd lui Thomas Lawrence, pictor al Maiestății Sale George al III-leam, și care o reprezintă pe respectabila lady Hamilton la ea acasă, înmuindu-și pîinea în ceașca de cacao.

Respectabila lady ar putea avea trei ani. Fetișoara-i mîndră, albă-trandafirie și transparentă, e încadrată de mai multe bucle cîrlionțate decît ar fi fost nevoie pentru o perucă destinată ilustrului cap al lui Ludovic al XIV-lea.

E tare drăguță această păpușă — ducesă — ca toate figurile pictate de măiestria lui Lawrence, al cărui penel ar fi putut popula un întreg paradis de îngeri englezi.

Numai că nu zîmbește — sau mai curînd, zîmbește englezește.

Petite-Reine surîdea ca o pariziancă. Văzînd-o, Sir Thomas Lawrence și-ar fi rupt pensulele, mai ales azi, cînd soarele vesel al ultimelor zile de aprilie îi juca pe obrajii sidefii.

După ce mîncă bine, fu pusă de mama ei să îngenuncheze — mama ei cea credincioasă din prea multă iubire. Petite-Reine își împreună mînuțele gingașe și rosti, fără oprire și fără greș, acea frumoasă rugăciune despre care am vorbit și care avea nici mai mult, nici mai puțin decît două rînduri: „Dumnezeul meu, îți dăruiesc inima mea. Bună Fecioară, maica lui Dumnezeu, te iubesc din tot sufletul, adu-mi-l înapoi pe tăticul meu."

În stradă, doamna Hureau, lăptăreasa, își vedea de comerțul ei, sub un portal, povestind vecinilor trezirea îngerașului doamnei Lily.

Treizeci de pași mai încolo, în mijlocul ruinelor unei case dărîmate, o femeie în straie sărmane, purtînd o bonetă de dantelă albastră, veni să se așeze pe o bucată de lemn. Lăptăreasa o arătă vecinelor, spunînd:

— E a doua oară de azi-dimineață că dă tîrcoale pe-aici! Se tot uită la casa asta. Arată cam ciudat, nu vi se pare? Cred

c-a scăpat de la Salpétrière. Pun pariu că ăsteia nu sare nimeni să-i facă chefurile ori de cîte ori bate din palme!

Saladin, machiat și costumat în bătrînă, își dădea toată silința să-și ia un aer decent în ținuta pe care o arborase. Într-adevăr, o recunoscuse pe tînăra femeie din ajun, la fereastra de la etajul trei. Aștepta. Afacerea mergea strună.

6 CIREAȘA

După rugăciune urmă toaleta. Fetiței i-ar fi plăcut mai degrabă să se joace cu frumoasele crengi de liliac, însă deja la marginea patului fuseseră rînduite toate hăinuțele care alcătuiau fermecătorul ei trusou.

— Mămico, de ce mă îmbraci așa de devreme?

Vorbea ca o femeie, iar La Gloriette îi explica tot.

— Pentru că vom petrece toată ziua în Jardin des Plantes, iubirea mea!

— Împreună! Vai, ce bine!

— Nu, cu doamna Noblet, cea care plimbă copiii.

Petite-Reine lăsă buza în jos. Lily zîmbi. Mamelor le place grozav să li se simtă lipsa.

Lily puse piciorușele fetiței într-un lighenaș și începu s-o spele cu apă multă.

— Și tu rămîi aici? întrebă Petite-Reine.

— Eu am să merg să caut de lucru. Vom avea bani și-atunci te voi duce știi tu unde, ca să-ți facă o fotografie, pe care s-o trimiți tăticului tău.

Mai fuseseră odată la fotograf, însă Petite-Reine, încă prea mică, se mișcase, astfel încît în fotografie La Gloriette părea că ține în brațe un norișor. Nu aruncase poza, pentru că totuși norișorul surîdea.

Petite-Reine întrebă:

— O să se vadă în poză și cireașa mea?

Lily o sărută, așa udă cum era, și-i răspunse:

— Aş vrea şi eu, dar n-aş îndrăzni s-o arăt!

— Dar tu spuneai că tata rîdea de fiecare dată cînd privea la cireaşa mea!

Lily îşi duse batista la ochi, pentru a se şterge de apa rămasă după ce sărutase fetiţa — sau poate era chiar o lacrimă. Există cuvinte care pot reînvia o întreagă fericire pierdută.

La Gloriette şi Petite-Reine se ţineau numai de ştrengării, aşa încît poate că cititorul nu se va supăra pentru una în plus sau în minus.

Petite-Reine avea un semn din naştere: o cireaşă, dar atît de bine făcută, roşie, strălucitoare, cu puţin galben în mijloc, de parcă ar fi atîrnat de o creangă, în bătaia soarelui.

Era fructul acelei munci bizare şi misterioase pe care o realizează natura, glumind cu femeile pe cale să devină mame; acestea manifestă pofte nebuneşti, uneori imposibile, iar copilul vine pe lume purtînd mărturia capriciului nesatisfăcut. Tot aşa s-ar putea ca la naştere, urmaşii doamnei Canada să poarte un strop de cafea sub ochi sau un pahar de poşircă pe jumătate din obraz. De-a dreptul hidos!

Dar ce încîntare cînd în locul brutalelor fantezii născute din mizerie, femeia a rîvnit la ceva aducător de fericire — de pildă, flori. Astfel, Dumas-fiul, care a scris frumoasa carte *Dama cu camelii*, ar putea afla într-o casă nobilă din cartierul Saint-Germain titlul unei alte cărţi, la fel de impresionantă, dar castă.

Dama cu trandafiri nu se piaptănă ca alte marchize: îşi desprinde părul, lăsîndu-l să se reverse în bucle negre pe umeri. Desigur, numai mîna soţului sau adierea vîntului ajunge vreodată să ridice acest văl bogat, descoperind cei doi trandafiri delicaţi — divin pastel, pe care un capriciu al mamei l-a desenat pe albul imaculat al pielii, chiar la ceafă.

Cum am mai spus, e vorba de poftele viitoarelor mămici. Iar Lily cea inocentă rîvnise la cireşe.

La vremea cînd Justin, frumosul student, era nebun după Lily şi fetiţa lor, se juca ceasuri întregi cu copila din leagăn şi se amuza grozav cînd îi privea cireaşa.

Numai că cireaşa n-ar fi putut apărea în fotografie.

Hazardul o așezase într-un loc care de regulă rămîne acoperit: mai jos de umărul drept, pe sîn, chiar lîngă subțioară. Înainte de a-i pune bluzița albă ca zăpada, Lily sărută cireașa, suspinînd din adîncul sufletului.

— Mereu spui că tăticu' ne iubește, reluă Justine. Atunci de ce are nevoie de o fotografie, ca să vină să ne vadă?

— Nu face numai ce vrea el, replică Lily. Dă-mi piciorușul!

Îi puse pantalonașul festonat, răsfrînt peste ciorăpeii albi cu dungulițe albastre. Apoi veniră la rînd ghetuțele ca niște bijuterii.

— Atunci tăticu' e necăjit? mai întrebă fetița.

— Da, pentru că-i departe de tine. Hai să-ți pun corsetul!

Corsetul fusese făcut de Lily, cu grijă ca să nu strîngă prea tare mijlocelul plăpînd al fetiței. Tot Lily îi brodase băsmăluța și gulerașul.

— Trebuie să-l iubești, să-l iubești mult pe tăticul tău!

— Tot atît cît îl iubești tu, mămico?

— Da, scumpa mea! Bagă mînuța în mînecă!

Biata La Gloriette gîndea: „Dumnezeule, dac-ar vedea-o!"

Într-adevăr, ar fi ajuns o singură privire aruncată spre acest copil adorabil, ca să-l aducă înapoi pe cel mai indiferent tată din lume.

Iar Justin avea odinioară o inimă atît de bună!

Lily îi încheie rochița din stofă simplă, dar aleasă cu mult gust. Ce frumos se înfoia peste jupon! Ca să nu mai vorbim de paltonașul evazat, ca o manție spaniolă, sau despre toca de sub care se revărsau cîrlionți aurii! O clipă, La Gloriette rămase în extaz. Niciodată n-o văzuse pe Petite-Reine atît de drăgălașă.

Dar și Petite-Reine era conștientă de propria-i frumusețe, deși în odăiță nu exista nici o oglindă. Își ținea umerii drepți și se ghicea la ea o ușoară tendință spre orgoliu.

Liliacul adus de lăptăreasă era încă împrăștiat pe pătuț. După ce șovăi cîteva clipe, Petite-Reine nu se mai putu stăpîni și se repezi să se rostogolească printre flori.

În clipa aceea, din stradă răsună un clinchet de clopoțel.

— Doamna Noblet! exclamă Lily. Vai de mine, am întîrziat!

Cîndva avusese un ceas şi chiar o pendulă, dar asta se întîmplase cu mult timp în urmă.

Lily se repezi la fereastră şi văzu în piaţa Mazas o femeie cu pălărie mare, din pai de culoarea tutunului, care conducea un grup de copii, îmbrăcaţi cît se poate de felurit.

Era doamna Noblet, zisă şi „Plimbăreaţa" sau „Băciţa".

În timp ce mergea, agita un clopoţel, ca aceia care se agaţă de gîtul mieluşeilor. La semnalul cunoscut, din case ieşeau mămici, aducîndu-şi copiii.

— Aşteaptă o clipă, madam Noblet! strigă Lily de la fereastră. Coborîm îndată!

Băciţa îşi ridică pălăria uriaşă, ca să poată privi în sus şi făcu un semn blînd cu capul.

— Sigur că da, doamnă Lily, răspunse ea. Copiii o să se joace puţin printre dărîmături.

De îndată, turma se năpusti spre şantierul unde zăceau îngrămădite tot soiul de materiale, în jurul cîtorva arbori acoperiţi de praf alb, care aşteptau securea. Puştii pălăvrăgeau, rîdeau şi-şi spuneau unul altuia: „O s-o vedem pe Petite-Reine!"

Băciţa îi supraveghea cu un aer grav, tricotînd un ciorap de lînă.

De după voalul albastru al bonetei aproape monahale, Saladin urmărea toată scena. Lucrurile stăteau mai bine decît ar fi sperat. Băciţa avea aerul unei mumii, sub un imens abajur. Turma era numeroasă. Îi trebuia numai puţină îndemînare.

— Am înghiţit eu şi săbii mai lungi! îşi zise Saladin. Dac-aş avea unde să plasez atîta marfă, mi-aş umple buzunarele cu numai jumătate din viermişorii ăştia!

Nu trebuie să vă scape nici un cuvînt al lui Saladin, care cu timpul urma să devină o persoană însemnată. Sub înfăţişarea-i plăpîndă, era deja dotat cu un deosebit spirit de iniţiativă — un adevărat dar ceresc! În provincie furase în stil mare şi cu deosebit succes. Chiar faptul că optase pentru şterpeleală indica o inteligenţă dublată de simţ practic şi îndrăzneală. Nu toţi îşi pot permite o prăvălie chiar pe bulevard!

În talentul precoce de înghiţitor de săbii al tînărului nostru Saladin exista o promisiune morală şi o garanţie. Nu ştiu dacă toată lumea va fi de aceeaşi părere. Eu consider că munca mîncătorilor de fier are în ea ceva cavaleresc. Nimeni nu respectă mai mult ca mine armata, această neînfricată glorie a Franţei. Dar imaginaţia o ia razna şi uneori m-am lăsat legănat de gîndul pacifist că într-o bună zi, Saladin ar putea devora toate săbiile de pe mapamond.

Desigur, s-ar putea păstra panaşele şi epoleţii, care nu-fac nimănui nici un rău, ba chiar ar spori frumuseţea serbărilor populare.

Cu altă ocazie, vom schiţa biografia lui Saladin, a cărui copilărie fusese un adevărat poem.

Deja, în prezent, trebuie să remarcaţi la el, în afară de iniţiativă, fermitatea şi curajul de care dădea dovadă cînd se apuca de-o treabă, precum şi acea fericită tendinţă spre generalizare. De-ar fi avut unde plasa atîta marfă, ar fi pus mîna pe jumătate din turma doamnei Noblet.

Acestea nu sînt altceva decît începuturile sublimei relaţii dintre producţie şi piaţa de desfacere.

Bineînţeles, tînărul nostru, a cărui educaţie fusese neglijată şi care nici măcar nu lucrase în comerţ, avea în sînge sămînţa marilor combinaţii, de nivel industrial.

Saladin se ridică de pe lemnul pe care stătuse şi unde risca să fie remarcat, şi dădu colţul bulevardului Mazas.

În tot ce observase, îl contraria un singur amănunt: prezenţa unui băietan solid, îmbrăcat ca un ştrengar al Parisului şi purtînd un şorţ ca de bonă. Dolofanul ăsta avea un aer inocent, dar plin de forţă. Ţinea pe braţ un coş urias şi era limpede că făcea parte din trupa Băciţei, unde figura pe post de cîine ciobănesc.

Poate că e momentul să remarcăm că doamna Noblet avea o organizare la nivel înalt, meritînd din plin încrederea familiilor. În afară de grăsan, căruia i se spunea amical Médor[1], pentru doamna Noblet mai lucra şi o vice-băciţă,

---

[1] *Médor* — nume generic pentru cîini, echivalentul apelativelor româneşti Azor sau Grivei. (n.t.)

cocoşată şi urîtă de-ţi făcea rău privirii, dar care nu prezenta nici un pericol din punctul de vedere al militarilor.

În trei minute, La Gloriette era gata. În acest timp, Saladin, care mergea cu paşi şovăielnici şi îndoit din şale ca o sărmană bătrînică, o văzu ieşind din casă, de mînă cu Petite- Reine. Tînăra traversă piaţa, întîmpinată din toate părţile de zîmbete şi saluturi binevoitoare.

Justine, micuţa cochetă, îşi cambra mijlocul, bucurîndu-se să se ştie admirată.

Ochii rotunzi ai lui Saladin luciră pe sub văl.

— Face pe păpuşica, îşi spuse el. Va să zică, mă consideri urît! Aşteaptă puţin şi-ai să vezi!

La Gloriette, îmbrăcată ca în ajun şi atît de frumoasă că doamna Noblet suspină adînc, gîndindu-se la vremea cînd şi ea avusese douăzeci de ani, ţinea sub braţ un pachet voluminos.

— Mă duc să predau nişte comenzi tocmai la Versailles, spuse ea. Un voal de mireasă... N-am să mă întorc înainte de ora patru. Aveţi grijă de Justine, doamnă Noblet! Dar unde-i ajutoarea dumneavoastră?

— Doamnă, răspunse Băciţa, îl am pe Médor. Şi-apoi, în Jardin des Plantes o să am de unde alege... Se învîrt destule prin preajmă: e un vad bun. De altfel, ştiţi bine că toţi copiii o răsfaţă pe Petite-Reine... Of, că tare-i dulce!

Lily îşi luă fetiţa în braţe, s-o sărute încă o dată.

Sosi omnibuzul.

Dar conductorul trebui să mai aştepte puţin, pentru că Lily mai avea de dat cîteva sfaturi, înmînîndu-i doamnei Noblet şi o monedă, în caz că Petite-Reine ar fi poftit să mănînce ceva. Apoi alte şi alte sărutări şi făgăduieli că se va întoarce curînd.

Ei bine, nici unul din pasagerii omnibuzului nu se supără. Cînd în sfîrşit, Lily se urcă pe platformă, conductorul o ajută să-şi aşeze pachetul şi toată lumea o întîmpină cu zîmbetul pe buze.

În clipa cînd omnibuzul se puse în mişcare, porni şi cupeul care staţiona în celălalt capăt al pieţei. Omul cu faţă măslinie,

pe care l-am văzut intrînd în teatrul doamnei Canada, pe urmele tinerei La Gloriette, „pairul străin al Franței", își iți chipul negricios prin fereastra portierei, adresîndu-se birjarului:

— Urmărește omnibuzul!

Birjarul dădu îndată bice cailor.

Doamna Noblet și turma ei porniră pe drumul spre Jardin des Plantes, care trecea peste podul Austerlitz.

Turma avea o ordine bine stabilită. De obicei, vice-băcița cea cocoșată mergea în frunte, urmată de fetițele mai mici, trei cîte trei. Băcița-șefă pășea într-o parte a șirului, iar Médor încheia procesiunea, ținîndu-se în urma celor mari.

Astăzi, Médor era primul, iar doamna Noblet ocupa locul de onoare, în ariergardă.

Cînd toată trupa se angajă pe pod, se puse în mișcare și Saladin, pornind pe același drum, cu un aer gînditor. Se întreba ce va face cu cei o sută de franci pe care-i va cîștiga, întrucît nu se îndoia cîtuși de puțin de succesul misiunii sale.

Dacă în zilele noastre Boileau[1] ar scrie o epistolă asupra inconvenientelor orașului Paris, ar rezerva un loc de cinste militarilor. Plimbîndu-și prin capitală apetitul proverbial, setea care nu se stinge niciodată și nepotolita poftă de dragoste, militarii stingheresc trecătorii și blochează drumurile la fel ca automobilele și spălătoresele.

Cum n-au nimic de făcut, merg cu pași rari, privind în toate părțile și dorindu-și tot ce văd cu ochii. Sînt parte integrantă din toate neajunsurile străzii — lucru de care n-au habar. Inimile lor sînt un incendiu ce amenință drumurile publice. Superiori lui Don-Juan, care nu iubea decît iubirea, au învățat în cazărmile de la Quimper sau Béziers feerica legendă a Parisului plin de bucătărese împărțind supă de carne și burgheze tomnatice oferind de băut tinereții.

Pe cîmpul de luptă sînt niște eroi; în vreme de pace, zău că nu știi ce să faci cu ei. Există o poveste lugubră, cea a

---

1 *Boileau* (1636—1711) — scriitor francez, teoretician al clasicismului. Autor al „Artei poetice". (n.t.)

Versailles-ului pustiit de prestigiul uniformei. Nu-i departe, mergeţi să vedeţi cu ochii dumneavoastră!

Aici creşte iarba printre pietrele pavajului; ducesele stau la cratiţă, în absenţa ultimei bucătărese, acaparată de cuirasieri. Nici o femeie între zece şi şaptezeci şi doi de ani nu îndrăzneşte să iasă în stradă, fără a fi însoţită de un brigadier avînd drept întăriri patru jandarmi.

Aceasta este situaţia actuală şi vrednică de plîns a oraşului întemeiat de Regele-Soare. Parisul să audă şi să se cutremure!

Pe stînga, cum intri în Jardin des Plantes pe poarta care dă în piaţa Valhubert, se găseşte o tufă mare: paradis de joacă al copiilor şi cuibuşor de nebunii pentru dădace şi militari. Am auzit oameni în vîrstă numind acest loc „pădurea reginei".

Doamna Noblet pretindea asupra lui oarece drepturi de proprietate. Cînd veneau aici elevi de liceu, Băciţa se plîngea unei fosile ce se număra printre prietenii ei: un om crescut într-un pension din strada Copeau şi faimos pentru imensul său cozoroc verde.

Nici fosila nu era prea departe de-a considera drept uzurpatori pe cei ce veneau să se aşeze pe banca *lui*, în faţa straturilor cu plante comestibile.

Doamna Noblet îşi dirijă turma spre acelaşi boschet, în cea mai desăvîrşită ordine. Îi parcă pe toţi — după cum îi era obiceiul — într-un spaţiu delimitat de cîţiva arbori binecunoscuţi, precum şi de banca fosilei. Doamna Noblet se aşeză pe bancă, unde păstră un loc şi pentru prietenul ei, în vreme ce Médor, cu coşul pe braţ, fu amplasat în cealaltă parte a terenului de joacă.

Era dimineaţă. Dădacele încă nu sosiseră. Abia dacă se arătaseră cîteva uniforme nerăbdătoare, prin partea mai umbrită a boschetului, unde se aflau vreo şase studenţi: aşezaţi pe iarbă şi sprijiniţi de trunchiurile copacilor, citeau care Ducaurroy şi Touillier, care un tratat de medicină.

Aici era un altfel de Cartier Latin, mai puţin cunoscut. Aproape toate pensiunile burgheze din cartierul Saint-Victor oferă masă foarte ieftină studenţilor săraci şi harnici a căror Academie e Jardin des Plantes.

După ce Băcița se instalase comod, micuții începură să se joace, într-o admirabilă disciplină. Erau cu totul vreo douăzeci de copii, de diferite vîrste. Nici unul dintre ei nu depășea limitele imaginare trasate de doamna Noblet. Așezat lîngă paner, Médor începu să devoreze o grămăjoară de dulciuri, cumpărate la „Arlechin", în strada Moreau, împreună cu o jumătate de pîine soldățească.

Se jucau de-a „înalta doamnă", rol în care era distribuită desigur Petite-Reine, în ciuda vîrstei ei fragede. Răspîndea în jur un farmec aparte: era invidiată, dar și iubită.

Saladin ocoli intrarea principală și pătrunse în Jardin des Plantes venind dinspre strada Buffon. Mult timp se ținu la distanță; privea jocul copiilor, ca o vulpe care urmărește niște găini, făcîndu-și un plan de bătaie.

Toți tinerii soldați aflați printre tufe veniră pe rînd să-i facă ochi dulci. Cîțiva chiar îndrăzniră să-i șușotească la ureche vorbe înflăcărate. Degeaba se deghizase într-o babă urîtă: cînd n-are grade, don Juan nu se împiedică de un amănunt atît de lipsit de importanță. Recruții noștri sînt adevărați vulcani.

Doamna Saladin îi respingea demnă, dar fără asprime, rugîndu-i să nu ofenseze o mamă de familie. Ghicea vag că acești perseverenți căutători de aventuri îi vor putea fi de folos, chiar și fără voia lor.

Și avea mare nevoie de acest ajutor, pentru că lucrurile nu evoluau așa precum sperase. Mica turmă, aflată sub ochii păstorilor ei, se apăra singură, iar doamna Saladin apreciase că la nevoie, palma uriașă a lui Médor era capabilă de niște lovituri considerabile.

Ceea ce i-ar fi trebuit — ceea ce, de fapt, visase — era o plimbare spre țarcurile cu animale: copiii ar fi fost într-un permanent du-te vino, atenți la ce vedeau în jur. Médor ar fi alergat după cei rămași în urmă, iar doamna Noblet n-ar fi știut de care să aibă grijă mai întîi.

„O să fie greu", își spuse Saladin. „E șmecheră babornița! Preferă să-și împletească liniștită ciorapul, decît să alerge de colo-colo. Pe urmă, pun pariu că se întîlnește cu

cine știe ce ramolit, care-o să vină să se-așeze lîngă ea, pe bancă... Ei! Na c-am ghicit!"

Într-adevăr, tocmai sosea fosila, venind cu pași mărunți și egali dinspre aleea Buffon. Purta o redingotă lungă, cu mîneci bufante, de pe vremea Restaurației, ghete cu catarame și o caschetă cu cozoroc.

Era o figură demnă de toată atenția: uscat ca un pergament, avea un baston cu mîner îndoit și o tabacheră pe care fusese gravat calendarul anului 1819.

Cîndva, pe timpul invaziei, omorîse în duel doi ofițeri ruși, unul prusac și unul austriac. Pe vremea aceea, la cafeneaua Lamblin i se spunea „mîncătorul de cazaci".

Despre toate acestea povestea el însuși.

Acum era numit „fosila", datorită stadiului avansat de pietrificare și pentru că întreg cartierul răsuna de gloria lui Cuvier[1]. Bătrînul era politicos, dar irascibil. Cînd se supăra, glasul lui începea să se asemene cu cel al celor trei vulturi codalbi, care-și aveau cușca între acvile și vulturii de înălțimi, în capătul aleii păsărilor.

Cînd îl auzeau, vulturii codalbi începeau să țipe de departe.

Fosila veni să se așeze la locul ei, pe banca ei. El și doamna Noblet își adresară politețurile obișnuite, după care fostul mîncător de cazaci o strigă pe Petite-Reine, ca să-i dea trei bucățele de ciocolată, pe care le adusese învelite într-o hîrtie.

Detesta copiii, dar o iubea pe Petite-Reine.

După aceasta, își încrucișă palmele pe mînerul bastonului, ținîndu-l sprijinit între genunchi, și închise pleoapele, zicînd:

— Scumpă doamnă, treziți-mă dacă micuța începe să sară coarda.

„Micuța" era Petite-Reine.

Într-adevăr, pînă în prezent, noua înfățișare a bietului Saladin nu dăduse rezultate prea spectaculoase. Sosirea fosilei

---

1 *Georges Cuvier* (1769—1832) — zoolog și paleontolog francez. (n.t.)

vestea ora prînzului, cu aceeaşi precizie ca şi tunul de la Palais-Royal.

La urma urmei, meseria de lup nu-i dintre cele mai uşoare. Uneori sînt nevoiţi să dea tîrcoale stînelor timp îndelungat, cu burta lipită de spinare. Nimănui nu-i e milă de ei, pentru că nu sînt comestibili. Dar cît îi mai deplîngem pe bieţii mieluşei, care ne oferă nişte cotlete pe cinste!

Către ora unu, la un semn al Băciţei, Médor deschise coşul cu provizii şi copiii veniră să-şi ia fiecare gustarea pregătită de acasă. Lui Saladin începu să i se facă foame, senzaţie care atrăgea după sine o stare de tristeţe. Pentru prima oară îşi puse întrebarea: „Sper că n-ai de gînd să-ţi rupi un picior, cînd valorează o sută de gologani, fetiţo?“

Se îndepărtă, de teamă să nu atragă atenţia, ceea ce ar fi fost în defavoarea lui. Timpul trecea. După cum mergea treaba, avea tot atîtea şanse să-şi „cîştige premiul“ ca şi să apuce luna cu dinţii.

Îngrijorat şi frămîntîndu-şi mintea în căutare de idei, Saladin ajunse la gardul grădinii, unde prînzi dintr-o pîinică dintre acelea care se aruncă urşilor. Cu restul de bani cumpără nişte zahăr candel, vreo şase biscuiţi şi o figurină de turtă-dulce, apoi se întoarse pe aleea Buffon.

Parcul se umplea încet-încet. Soseau şi provincialii. Din nefericire, nouă din zece vizitatori o luau în dreapta, pentru a-şi face datoria faţă de lei, elefanţi, girafă şi hipopotam.

Rămăsese un loc liber pe banca din apropierea celei pe care doamna Noblet şi mîncătorul de cazaci îşi urmau între-vederea lor fără cuvinte. Saladin se aşeză, ca din întîmplare, cu mîinile petrecute peste şal — atît de umil încît toţi care-l vedeau îşi ziceau: „Iată o bătrînă care nu pare-a fi prea fericită!“

— Hai să sărim coarda! Să sărim coarda! începu să strige turma.

Ca prin farmec, în jurul lor se strînse îndată un cerc de curioşi.

— Să nu se aşeze nimeni în faţa mea! strigă fosila de sub enorma-i vizieră, ridicîndu-şi bastonul cu un gest tremurător şi ameninţător.

Lumea îi făcu pe plac, rîzînd, şi în faţa băncii fu lăsat un spaţiu liber.

Médor apucă un capăt al coardei. De regulă, celălalt capăt era învîrtit de vice-băciţă. Acum îi ţinea locul una din fetiţele mai mari. Sub pretextul de-a privi mai îndeaproape, doamna Saladin se strecură şi ea printre spectatori.

Fetiţa cea mare nu se pricepea să învîrtă coarda, aşa încît din cauza ei, Petite-Reine rată prima intrare. Or, de cînd lumea şi pămîntul, nimeni nu văzuse vreun copil intrînd în joc, sărind şi ieşind cu atîta îndemînare ca Petite-Reine. Mîncătorul de cazaci scoase un strigăt, la care vulturii codalbi răspunseră de departe, iar Médor căută printre privitori o figură cunoscută.

Chiar în clipa aceea, Saladin îşi dădu mai la o parte şalul, de parcă l-ar fi mîncat palma.

— Hai, măicuţo! îl îndemnă Médor, zărindu-i gestul. Pune mîna pe coardă!

Inima doamnei Saladin zvîcni. Băbuţa zîmbi blajin şi apucă coarda. Astfel secondată, Petite-Reine culese ropote de aplauze.

— Mulţumeşte-i doamnei, păpuşo! îi strigă Băciţa. Trebuie să fii politicoasă.

Îmbujorată la faţă şi plină de gingăşie, Justine veni şi-i întinse fruntea doamnei Saladin, care-o sărută şi-i dădu o bucăţică de zahăr candel.

7 HOAŢA DE COPII

Probabil că Scufiţa-Roşie fusese tare mică atunci cînd îl luase pe lup drept bunicuţa ei. Saladin avea multe avantaje faţă de lup: figura lui de copil bătrîn se potrivea de minune cu rolul pe care şi-l alesese. Petite-Reine îl sărută din toată inima şi-i făcu o frumoasă reverenţă.

Însă pe de altă parte, jupînul lup era singur în cabană, cu Scufița Roșie, în vreme ce Saladin se găsea înconjurat de sute de martori incomozi.

Coarda îl mai apropiase de Justine, e-adevărat. Dar toate tufele erau supra-aglomerate.

Justine stîrnea entuziasmul tuturor. Toți o priveau, toți voiau s-o mîngîie. Dificultățile sarcinii pe care și-o impusese Saladin sporeau, în loc să scadă.

Băiatul se retrase discret în rîndul doi. Se auzi orologiul de la Muzeu bătînd ora două.

— Vrei să te odihnești, scumpa mea? o întrebă Băcița pe Petite-Reine.

— Nu, răspunse fetița, neobosită. Vreau să mă joc de-a v-ați ascunselea.

Întotdeauna i se făcea pe plac. Începu jocul. Sprijinită de un copac, doamna Saladin își spunea: „Zău că-i tot atît de greu ca și cînd ar trebui s-apuc luna cu dinții. N-o pot lua sub braț, ziua în amiaza mare, ca pe o mingică. Îmi pusesem nădejdea în animale, în labirint... Nimic din toate astea. Nici măcar o aglomerație în omnibuz! Pe naiba! Am dat-o în bară! Am pierdut degeaba o sută patruzeci de gologani! Asta e! Mă dau bătut!“

Nu cred că există o Providență a lupilor, și totuși, veți vedea!

În clipa în care doamna Saladin, pierzîndu-și nădejdea, era pe cale să se lase păgubașă, lîngă gardul dinspre strada Buffon se iscă o mare agitație: un pension din apropiere își scosese la plimbare fetele, după prima împărtășanie. În același timp, dinspre piața Valhubert veneau niște elevi de la colegiu. Dar nu numai atît: se închidea grădina zoologică și o mulțime de curioși se revărsa pe aleea cu trandafiri japonezi, coborînd înspre boscheți, în timp ce vizitatorii Muzeului se întorceau pe aleea Buffon.

Cei veniți de la periferia orașului vorbeau despre urși. Ursul este distracția cea mai populară la Paris. Se povestea aventura motanului lacom și imprudent, care se aventurase în groapa urșilor, urmărind o păsărică rănită. Moș Martin

mîncase și pasăre, și motan dintr-o singură înghițitură, legănîndu-se de pe un picior pe altul.

Cît timp va dăinui Parisul, se va pomeni despre această istorioară palpitantă.

Era aici și o familie de englezi: șapte domnișoare, șapte fuste ecosez roșu cu albastru, șapte văluri verzi, paisprezece picioare lungi care pășeau, săltînd ca pasărea ibis din Egipt — *mamma* sentimentală și uscățivă, apoi acea *governess* [1], mai umilă decît un cîine bătut, și *lordul* cu obraji de culoarea apoplexiei — în realitate, cuțitar în Strand.

„Societatea" de provincie era și ea prezentă: o duzină de umbreluțe, bărbați și femei vorbind în gura mare și în dialect, ridicînd în slăvi Marsilia sau Landerneau, în detrimentul Parisului, care la urma urmei n-are decît un singur lucru bun, ciudat, gustos și profitabil: mesele la prețul de 32 de gologani.

Deja se adunase o mulțime de lume, specifică parcului Jardin des Plantes: aici întîlnești țărani ca la bîlciul din Calvados, ștrengari — ca peste tot, o groază de politicieni, grupuri de militari, pașale, odalisce și chiar cîțiva savanți rătăciți.

Saladin își deschise ochii mari și rotunzi, umflîndu-și nările, ca să adulmece acest vînt al speranței. De-acum nu mai avea nevoie decît de un dram de noroc, ca să transforme aglomerația în debandadă.

Pescarii tulbură apa. Cînd întîmplarea nu se prezintă de la sine, atunci trebuie împinsă de la spate.

Saladin cercetă împrejurimile cu o privire de hultan, căutînd o cît de mică ocazie favorabilă. Zări un negustor de nuga care se plimba singur, cu mîinile la spate și cu un aer de melancolie ce amintea de „Mignon plîngîndu-și patria". Mai zări lîngă gardul grădinii și un camion mare, încărcat cu bonete.

Mulțumi în gînd acelui Dumnezeu al lupilor, căci deja *zuavii* [2] se adunaseră în număr mare, cu ochii pe mulțimea de dădace.

---

1 *Governess* (engl.) — guvernantă. (n.t.)

2 *Zuavi* — soldați din infanteria franceză, în luptele din Algeria. (n.t.)

Învîrtind coarda pentru Petite-Reine, Saladin — femeia cumsecade — se bucurase de bunăvoința unanimă. Așadar, se aplecă la urechea celui de lîngă el — un om care se ocupa de împăierea reptilelor în strada Geoffroy Saint-Hilaire și-i zise, arătînd spre vînzătorul de nuga:

— Vrei să-l vezi pe emirul Abd-el-Kader[1]?

Fu auzit de încă șase persoane, care repetară și ele: Abd-el-Kader.

— Abd-el-Kader! strigară încă vreo sută de glasuri, din aproape în aproape.

Pînă și vînzătorul de nuga, emoționat la gîndul de a-și întîlni ilustrul compatriot, începu să se uite în jurul său, ca să-l descopere pe Abd-el-Kader.

Se stîrni o mare agitație. Familia de englezi, „societatea" de provincie, ștrengarii, țăranii, militarii în rezervă, colegienii, tinerele de la pension, toți dădură năvală să-l vadă pe curajosul beduin care ținuse atîta timp în șah armata franceză.

— Copii, adunarea! strigă înfricoșată doamna Noblet.

Médor începu să adune turma.

Chiar atunci se ivi grupul de dădace, asemenea unui buchet victorios de bujori stacojii. Fetele cele vesele mergeau, rîzînd și vorbind toate odată. Erau vreo douăsprezece la număr și băuseră pe drum cam cît cincizeci de pompieri.

Zuavii și alte uniforme de prestigiu, gradați sau răcani, prinși în mijlocul mulțimii, le auzeau și le respirau parfumul. Ați văzut vreodată un superb armăsar sfărîmînd obstacolul care-i barează calea spre pășunea unde se află iepele? Toate uniformele nechezau, fremătau, tropăiau și adulmecau cu nările în vînt parfumul emanînd dinspre dădace. Apoi cu toții atacară mulțimea din diverse puncte, străbătînd-o, împărțind-o în grupuri și curînd, fiecare bujor desprins din buchet fu încercuit de o ghirlandă de uniforme.

Desigur, această mișcare antrenase o învălmășeală considerabilă. Se auziră țipetele englezoaicei — cele mai sfîșie-

---

[1] *Abd-el-Kader* (1808—1883) — emir arab, erou național al Algeriei, conducător al luptei împotriva colonialiștilor francezi (1832—1847). Înfrînt, a murit în emigrație. (n.t.)

toare cu putință — huiduieli ale ștrengarilor, înjurăturile provincialilor. Doamna Noblet (continuînd să tricoteze) și Médor (continuînd să mănînce) fugeau disperați de colo-colo, în mijlocul acestei îmbulzeli. Peste tot vacarmul, se ridică urletul inuman al fosilei, pe al cărui picior bolnav de gută călcase, din greșeală, profesorul de istorie.

Dar totul are un sfîrșit. Jumătate rîzînd, jumătate bombănind, mulțimea își dădu seama că fusese trasă pe sfoară. Tocmai cînd zarva începea să se liniștească, La Gloriette intră alergînd pe poarta cu zăbrele, fericită că se putuse face liberă cu zece minute mai devreme.

Mamelor nu le trebuie mult ca să se îngrijoreze. La Gloriette se sperie de toată gloata îngrămădită între tufe și zori pasul. Pe chip nu mai avea nici urmă de zîmbet.

Se liniști însă, zărindu-i pe Băciță și pe Médor, care țineau turma adunată la un loc, ca o falangă romană.

Probabil că Petite-Reine se afla chiar la mijloc, în locul cel mai ferit. De altfel, chipul doamnei Noblet era atît de liniștit, încît înlătura orice temeri.

— Am fost nițel îngrijorați, zise ea. Guvernul, slavă Domnului, face ce vrea. Acu' dă voie să intre o groază de terchea-berchea și de vagabonzi, dar așa cum îmi păzesc eu grupul, nu-i nici un pericol... Justine! Uite-o pe mămica!

— Se ascunde, draga de ea! zîmbi doamna Lily, așezîndu-se. A fost cuminte?

— Ca un înger! Și să fi văzut cum a sărit coarda!... A venit mămica ta, Justine!

Doamna Lily pufni în rîs, și cum Justine tot nu voia să se arate, murmură:

— Văd că are chef de glume!

Mulțimea se rărise. Turma abia aștepta să-și recapete libertatea, ca să-și reia joaca. Neînduplecat, Médor păstra disciplina. Dar se petrecuse ceva nemaiîntîlnit: își lăsase deoparte pîinea, renunțînd să mai facă turul de rigoare, ca un vajnic cîine ciobănesc. Rămăsese în spatele grupului de copii, mergînd de la unul la altul și mutîndu-i de colo-colo, ca să pătrundă în interiorul falangei.

Părea că numără. Era palid și sub părul creț, fruntea i se brobonise de sudoare.

— Haideți! comandă doamna Noblet. Rupeți rîndurile, s-o vedem pe Petite-Reine! Gata cu ascunsul, ai speriat-o pe mama!

La Gloriette își închipuia rîsul cristalin al fetiței, care avea desigur să strige „Cucu!" și-apoi să dea fuga în brațele ei.

Dar auzi cu totul altceva.

Din spatele turmei răsună un glas:

— Lipsește cineva!

Era o voce surdă și răgușită.

Vorbise atît de încet încît doamna Noblet nici nu pricepu sensul cuvintelor rostite.

Însă Lily se înfioră din cap pînă în picioare și chipul ei, îmbujorat de alergătură, se făcu brusc livid.

— Dar n-ai de gînd să mă asculți? strigă Băcița, pierzîndu-și răbdarea. Petite-Reine, vino aici! Ai auzit, domnișoară?

Copiii se dădură la o parte. Médor trecu printre ei, cu pas nesigur. Deschise ochii mari, clipind des și-aproape înecîndu-se, articulă trei cuvinte:

— Chiar ea lipsește!

Lily sări în picioare, apăsîndu-și inima cu amîndouă mîinile. Băcița încă nu înțelegea — sau nu voia să înțeleagă — ce se petrecuse.

— Cine lipsește? întrebă ea.

Apoi adăugă:

— Așa cum îi păzesc eu, e cu neputință!

Lily se duse spre copii, care se traseră înapoi, văzîndu-i disperarea din privire. Médor o urmă imediat, iar doamna Noblet, regăsindu-și oarecum prezența de spirit și demnitatea funcției strigă:

— Domnilor! Pentru numele lui Dumnezeu, dați fuga la poartă! Anunțați paznicii, sentinelele, anunțați pe toată lumea! A fost răpit un copil!

— Justine! Justine! chemă blînd La Gloriette, cu voce dulce și mîngîietoare.

Nu dădu nici o atenție mișcării din jurul ei. Mulțimea se adunase din nou, cît ai clipi. Vestea nenorocirii se răspîndise

cu iuţeala fulgerului. Cîţiva oameni, mai puţin preocupaţi de trăncăneală decît de dorinţa de-a face un lucru util, se grăbiră către poartă.

— Justine! imploră La Gloriette. Nu te mai ascunde, te rog! Ştiu bine că eşti acolo, dar n-am chef de joacă. Jocul acesta îmi frînge inima. Unde eşti? Răspunde!

Dădu la o parte fiecare copil: micuţii o priveau năuciţi, cu lacrimi în ochi.

Instinctiv, le era milă d ea, văzînd-o cum îi imploră, cu mîinile împreunate.

— Dragii mei, dragii mei! îi rugă Lily, cu un surîs care cerşea înţelegere. Lăsaţi-mă să-mi văd fetiţa. Ştiu că nu s-a pierdut, dar credeţi-mă că nu mai am putere să continui jocul.

— S-o căutăm! vorbi unul din copii.

Şi turma se răspîndi, începînd să se uite pe după copaci, cercetînd, răscolind împrejurimile şi strigînd:

— Petite-Reine! Petite-Reine!

Médor îi lăsă în voia lor. Era complet dărîmat.

În mijlocul grupului de curioşi, doamna Noblet dădea o descriere amănunţită a Justinei, la care toţi replicau:

— O ştim bine pe Petite-Reine!

Mulţi porniră să cerceteze parcul dintr-un capăt în altul.

Sosiră alţii, umplînd boschetele şi aleile. Numele de „Petite-Reine“ era pe buzele tuturor.

Toată lumea o iubea. Cei ce n-o văzuseră niciodată aflară imediat ce drăgălaşă şi cuminte era, ce răspunsuri agere şi isteţe ştia să dea. Nu de mult o aplaudaseră, cînd sărise coarda de parcă ar fi fost la spectacol.

Iar maică-sa se mîndrea atît de mult cu fetiţa ei! O iubea la nebunie. Datorită fetiţei, mama fusese supranumită La Gloriette.

Oamenii şi-o arătau unii altora. Lily nu plîngea. Toţi înţelegeau că sărmana primise lovitura drept în moalele capului.

Era frumoasă ca o icoană: stătea în mijlocul oamenilor, care parcă se temeau de ea, într-atît de adîncă şi copleşitoare îi era durerea, gata să izbucnească de sub aparenta seninătate pe care i-o dădea amorţeala din suflet.

Avea aerul unei înalte doamne: niciodată lucrul acesta nu fusese atît de vizibil la o femeie care nu era de fapt decît o simplă muncitoare. Toată averea, tot sufletul ei, fusese fetița: singura-i bucurie pe lume.

Lily nu scotea o vorbă. Privea mulțimea cu un fel de indiferență. Își duse degetele tremurătoare la frunte, desfăcîndu-și încet părul, care i se revărsă în bucle pe umeri.

Ceva mai la o parte se găsea un bărbat, al cărui chip bronzat era încadrat de o barbă neagră și deasă. N-o slăbea din ochi pe Lily, urmărindu-i fiecare mișcare. Părea încremenit, ca o statuie de marmură. Era același om pe care l-am mai întîlnit de cîteva ori: la bîlci și în cupeul oprit în colțul bulevardului Mazas, atunci cînd plecase Lily. Cînd La Gloriette urcase în omnibuz, el fusese cel care-i spusese birjarului să pornească după ea.

De la plecarea lui Justin, Lily pierduse numărul celor care încercaseră zadarnic să-i facă curte. Presupunînd că și omul nostru ar fi fost îndrăgostit, totuși se deosebea de ceilalți, care vorbeau și se insinuau plini de îndrăzneală. El tăcea tot timpul.

La Gloriette întîlnise deseori în drumul ei acest chip întunecat, cu trăsături regulate, dar niciodată nu-i auzise glasul.

În sfîrșit, tînăra se întoarse spre doamna Noblet, care-i zise, nu prea convinsă:

— O s-o găsim! Niciodată nu mi s-a întîmplat una ca asta!

— Da, da! întări Médor, scuturîndu-și părul zbîrlit, de parcă s-ar fi trezit brusc din somn. Vă făgăduiesc c-o s-o găsim!

Lily se întoarse la bancă și se așeză, cu mîinile încrucișate în poală. Acum, din toate colțurile parcului soseau valuri-valuri de curioși. Din nefericire, în parcurile pariziene asemenea cazuri nu sînt rare. Nu întotdeauna e vorba de răpiri. Neglijența proverbială a dădacelor, atrase de farmecele unor amorezi în civil sau în uniformă, are deseori astfel de consecințe.

Aproape că nu trece o săptămînă fără a întîlni în Tuileries vreo bonă, roșie la față, abia trăgîndu-și sufletul de alergătură

şi întrebînd trecătorii dacă n-au întîlnit pe Alfred sau pe Emma, care s-au pierdut.

În aceste împrejurări, lumea se arată foarte severă — şi pe bună dreptate. Neglijenţa dădacei e pusă invariabil pe seama „soldatului ei". Lucrurile nu stau aşa întotdeauna... dar de cele mai multe ori, da!

Ni s-a spus că au fost luate măsuri disciplinare pentru a tempera avîntul acestor viteze inimi, cărora pacea le creează prea mult timp liber. Dacă pînă acum nu s-a întreprins nimic în acest sens, socot că ar cam fi momentul!

Libertatea de acţiune a fiecăruia e ceva sacru; însă pe de altă parte, unele jocuri sînt interzise în numele moralei sau în interesul siguranţei generale. În numele siguranţei şi moralei, trebuie desfiinţat un joc ce oferă tablouri atît de dezgustătoare pe sub castanii parcurilor noastre, constituind şi un permanent pericol pentru familii.

Acum nu se petrecuse nimic de acest gen. Datorită vîrstei, doamna Noblet se afla deasupra oricăror tentaţii. Şi totuşi, pretutindeni printre boscheţi circula zvonul despre o ţărancă din Picardia, care se lăsase sedusă de un infanterist, în vreme ce copilul lăsat în grija ei fusese dus cine ştie unde.

Există chiar şi o caricatură foarte reuşită, reprezentînd pe zeul Marte[1], preschimbat într-o omidă ce ne infestează parcurile.

Parisul abia aşteaptă să rîdă, ceea ce nu-l împiedică să-şi vadă de-ale sale.

Fiţi convinşi că inexplicabila ranchiună la adresa armatei, manifestată de noi din cînd în cînd, e strîns legată de astfel de necazuri. Grenadierul cu suflet clocotitor, care-şi declară iubirea înfocată în timp ce copilaşul ţipă şi plînge, trîntit în nisip, nu comite chiar un păcat de neiertat, aşa-i? Fapta lui nu răneşte pe nimeni, ci doar provoacă o mîncărime enervantă la cei cu epidermă prea sensibilă. Mamele de familie şi stăpînele casei nu suportă ideea de-a juca rolul unor femei prusace, într-o parodie pe tema ţării cucerite de armată.

---

1 *Marte* — zeul războiului la romani. (n.t.)

Cei ce arată simpatie și respect față de militari ar dori să-i vadă chiar pe ei găsind remediu la această rușinoasă maladie.

Și totuși, se petrecea un fapt bizar: nimeni din toți cei interesați s-o găsească pe Petite-Reine nu făcea vreo mișcare: doamna Noblet își aliniase turma uluită, Médor rămăsese cu ochii țintă la Lily, iar aceasta, cu umerii căzuți, cu pleoapele pe jumătate lăsate, părea incapabilă să acționeze sau chiar să gîndească.

Sosiră paznicii, precum și cei ce se duseseră spre porți, ca să-i alerteze. Nimeni nu remarcase nimic neobișnuit.

Lily ridică privirea. Chiar lîngă ea fusese rostit numele de „Petite-Reine", de către cîteva persoane ce dădeau informații paznicilor de la poartă.

— S-a ascuns! murmură ea. Așa face întotdeauna: se pitește pe după copaci, ca să mă sperie.

Fosila se ridică și plecă. Toți îl văzură scoțîndu-și batista, ca să-și șteargă ochii.

Tabloul era sfîșietor.

— Dacă nu găsim fetița înainte de lăsarea serii, gemu Médor, pînă mîine femeia asta moare.

— Cunoștea cineva dintre dumneavoastră pe bătrîna care-a învîrtit coarda? răsună deodată o voce din mulțime.

Doamna Noblet se cutremură din creștet pînă în tălpi, iar Médor sări în picioare.

— Ce vreți să spuneți? se auziră glasuri din toate părțile.

Cel care vorbise își făcu loc prin mulțime, adăugînd doar atît:

— Tot ce pot spune e că nu avea deloc aerul unei femei cumsecade!

Atunci unul din copii zise:

— I-a dat zahăr candel lui Petite-Reine!

Sări și un altul:

— Cînd soldații au năvălit spre țărăncuțe, doamna cea bătrînă a sărutat-o pe Petite-Reine și i-a dat un omuleț de turtă-dulce. Petite-Reine era foarte mulțumită și i-a zis: „Duceți-mă să le văd pe fetele de la pension!"

Din trei mișcări, Médor străpunse cercul privitorilor și începu să alerge — greoi, dar cu toată viteza de care era în stare — pe aleea Buffon.

Unul dintre paznici îşi notă semnalmentele fetiţei şi pe cele ale femeii care învîrtise coarda, apoi îi explică doamnei Noblet ce avea de făcut pentru a pune poliţia pe urmele copilului.

— Să ştiţi că stînd aşa, cu braţele încrucişate, n-o s-o găsiţi în vecii vecilor!

— Ce naiba! se auzi din toate părţile. Ciudaţi oameni mai sînt şi ăştia!

— Bine, dar trebuie să am grijă şi de ceilalţi... îngăimă doamna Noblet, cu aerul că-şi cerea scuze.

— Dar mama! Ce dracu'! Cînd îţi pierzi copilul...

Ochii bietei Lily se opriră din întîmplare asupra celui care vorbise. Acesta simţi că-i îngheaţă sîngele în vine. Tăcu şi se trase cîtiva paşi înapoi.

— Eu n-am copii! vorbi o femeie grasă, ţinînd în braţe un căţel. Da' şi de-aş fi avut, nu i-aş fi dat în seama orişicui!

— Ah! exclamă disperată doamna Noblet. De-acum o să-mi fie cumplit de greu să-mi cîştig pîinea!

Aruncă spre Lily o privire ranchiunoasă şi adăugă:

— Haideţi, doamnă, veniţi-vă puţin în fire! La ora asta trebuia să fiţi deja la comisar.

Lily nu se mişcă. Cu mîinile de-o albeaţă cadaverică îşi dădu părul pe spate şi vorbi aproape în şoaptă:

— E prea multă lume: fetiţa mea se teme, iar eu nu pot s-o văd... Ştiu bine că nu s-a pierdut.

Şi totuşi mintea ei lucra, pentru că cearcănele vineţii din jurul ochilor i se adînciseră şi din cînd în cînd, tot trupul îi era străbătut de un fior.

După un minut, se ridică cu greu şi făcu vreo cîţiva paşi, clătinîndu-se pe picioare. Oamenii se dădură la o parte, lăsînd-o să treacă, iar frumuseţea ei ieşită din comun — aproape copilărească, acum cînd gîndul îi era înceţoşat — le aduse tuturor în minte imaginea micuţei Petite-Reine.

— Doamne,ce mult îi seamănă! bolborosi doamna Noblet, printre murmurele a sute de voci schimbînd între ele cuvinte şoptite.

La Paris totul este spectacol. Aici se derula o scenă ciudată, ce nu amintea prin nimic de altele asemănătoare. Nu se vedea

nici o mișcare, nu se auzeau nici țipete, nici plînsete, însă toată lumea era copleșită. Iar de cînd Lily se ridicase de pe bancă, în toate privirile se citea o curiozitate dureroasă.

Cei ce-o cunoșteau pe Petite-Reine nu conteneau să-și spună unii altora cît era de frumoasă și de drăgălașă, ce încîntare era s-o vezi jucîndu-se printre copaci, în mijlocul celorlalți copii, ce păreau a fi supușii și curtenii ei.

Cu siguranță că Lily nu auzea nimic din toate acestea. Mergea de parcă ar fi încercat să-și înăbușe sunetul pașilor, ca să ia pe cineva prin surprindere. Pe buzele livide îi flutura un surîs jucăuș.

Era un tablou zguduitor, dar de-o tristețe cu totul aparte.

Lily nu se duse prea departe. Se opri la primul copac, sprijinindu-se de el.

Apoi îi dădu ocol, cu pași ușori.

Pe chipul ei nu se citea speranța, ci certitudinea că în spatele copacului o va găsi pe cea pe care-o căuta.

Cînd văzu că după trunchi nu se afla nimeni, clătină ușor din cap și porni spre alt copac.

În jur se lăsase o tăcere mormîntală.

Cîțiva oameni plîngeau.

Nici după al doilea arbore nu era nimeni. Lily își duse mîna la frunte și chemă cu glas tremurător:

— Justine, fetița mea!

Nu-și pierdu curajul și se îndreptă spre al treilea copac.

— Nu mă mai joc, Justine! vorbi ea, cu lacrimi în glas. Tu întotdeauna mă asculți cînd vezi că sufăr.

Lîngă al treilea trunchi se găsea bărbatul cel negricios. Oamenii care-o urmaseră pe Lily îi remarcară chipul — mai palid ca al tinerei femei — și privirea ațintită asupră-i, într-un fel de fascinație.

Cînd Lily se apropie, el se trase înapoi pas cu pas, neputîndu-și lua ochii de la ea.

La Gloriette ajunse lîngă copac și privi în spatele lui. Apoi se lăsă în genunchi, murmurînd:

— Nu vreau să mă mai joc!... Nu vreau să mă mai joc!... Doamne, cît mă chinuii!

În aceeaşi clipă Médor ţîşni ca din puşcă, năpustindu-se prin mulţime, leoarcă de sudoare.

Se repezi la omul care o privea pe Lily cu un aer rătăcit şi-l înşfăcă de guler cu putere, strigînd:

— El e! L-a recunoscut unul din paznici! A stat de vorbă cu hoaţa de copii! Dacă nu m-ajută nimeni să-l arestez, atunci îl arestez eu singur!

8 MULŢIMEA

Médor se numea în realitate Claude Morin. Nici că se mîndrea cu asta, întrucît eticheta respectivă îi fusese dată de administraţia căminelor de copii găsiţi.

Era un cîine ciobănesc pe cinste. Poate că nici nu s-ar fi priceput să facă altceva. Madame Noblet îi dădea cincisprezece gologani pe zi, plus o masă. Seara, meşterea cîte ceva pe-acasă, cîştigînd încă vreo cinci gologani.

Erau exact banii de chirie. Avea o odăiţă numai a lui, închiriată la etajul şase al unei case din strada Moreau.

Odaia nu era mai mare decît o boxă din grajdul Arenelor naţionale; comparaţia îi aparţinea, pentru că lucrase acolo ca măturător.

O aranjase, o mobilase, îi consolidase pereţii. Ţinea tare mult la ea, aşa cum ţine la avutul lui orice om cu scaun la cap.

Cînd se vorbea de faţă cu el despre înfrumuseţarea oraşului şi despre expropierea imobilelor, Médor se întuneca la faţă: se temea să nu fie demolat.

Nu se ataşase decît de odăiţa lui şi nu-i surîdea decît micuţei Petite-Reine.

Mai adineauri, cînd se vorbise despre femeia necunoscută care se oferise cu atîta bunăvoinţă să învîrtă coarda, în mintea lui Médor se făcuse dintr-o dată lumină. Desigur, nu era un bun observator, însă avea instinct, şi în clipa cînd începuse să alerge prin mulţime, nutrea convingerea că se afla pe urmele hoaţei de copii.

Pe măsură ce făcea apel la memorie, chipul acelei femei i se părea din ce în ce mai suspect. Médor habar n-avea că cineva își putea „confecționa o fizionomie“, însă tonurile ciudate și țipătoare ale acelui chip, ridurile făinoase, tot ce zărise pe sub voalul de dantelă, îi apăreau mult mai ciudate acum, că le privea cu ochii minții, decît în realitate.

Își făcea următoarea socoteală: era posibil ca paznicii să nu fi observat fetița, dar caricatura care o însoțea nu se putea să nu le fi atras atenția.

Înconjură parcul în fugă, întrebînd în dreapta și în stînga de o fetiță frumoasă ca un înger, cu păr lung și cîrlionțat, adunat sub o pălărioară cu pană, pe care o însoțea un fel de țicnită, purtînd o bonetă de dantelă, cu voal albastru.

Mult timp nu primi nici un răspuns; în cele din urmă, la portița dinspre strada Cuvier, în spatele clădirilor administrației, un soldat pufni în rîs încă de la primele cuvinte ale întrebării pe care Médor o repetase deja de-atîtea ori.

— Să știi că era caraghioasă cucoana! zise el. Și tot timpul o îndopa pe puștoaica aia cu biscuiți!

Médor se opri, gîfîind.

— Pe unde a luat-o? întrebă el.

— S-a suit într-o birjă, care tocmai trecea pe-acolo, și-au pornit în galop spre piața Saint-Victor... Aici s-a întîmplat ceva mai ciudat: un ins bine înțolit, bronzat la față, cu o barbă neagră, a vrut să le bareze drumul. S-a uitat la copil, da' bătrîna i-a închis pliscul numaidecît; a întins mîna, parcă în bătaie de joc, zicînd: „Plătiți-mi ce mi se cuvine“. Atunci omul a scos punga și trebuie să-ți zic că el a plătit birja, din banii lui.

Soldatul continuă să rîdă și-i întoarse spatele, vorbind ca pentru sine:

— Da' nostimi mai sînt unii!

Médor rămase pe gînduri cîteva clipe. N-avea nici un rost să pornească pe urmele trăsurii. De unde să știe pe unde apucase, odată ajunsă la capătul străzii Cuvier? Médor o luă din nou la fugă, de data asta înapoi, spre boschete, să ceară sfatul doamnei Noblet și să vadă ce era de făcut.

Reîntors aici, primul om cu care dădu ochii fu bărbatul cel bronzat; acesta o privea parcă fascinat pe La Gloriette.

Toate trăsăturile lui se potriveau perfect cu semnalmentele date de soldat, astfel încît Médor nici măcar nu-și domoli avîntul, ci se năpusti asupră-i, capturîndu-l ca pe o pradă.

Omul nu opuse nici o rezistență. Se înroși la față, iar ochii — care aveau căutătura buimacă a cuiva abia trezit din somn — cercetau mulțimea, părînd a cere lămuriri, cu un aer timid și în același timp sălbatic.

Har Domnului, mulțimea răspunse privirii lui: era absolut încîntată de incident.

Drama căpătase o nouă întorsătură, împingînd curiozitatea la limită.

Rețineți că această curiozitate endemică a parizienilor noștri nu e o piedică în calea compasiunii sau a altui sentiment caritabil.

În nici o țară nu curg mai multe lacrimi pentru suferințele unui erou de melodramă decît la Paris.

Numai că într-un loc public — la fel ca la teatru — emoția are și o latură nostimă, care nu scapă nimănui.

Toți îl priveau pe necunoscut, mirîndu-se că nu-l remarcaseră mai devreme. Într-adevăr, era o „figură fatală", după expresia folosită în romanele la modă: așa un chip nu se întîlnea pe stradă toată ziua, bună ziua.

Prima care deschise gura fu doamna Noblet.

— Are aerul unui om rău. E străin!

— Și pare înstărit! adăugă o femeie singură, pe un ton lipsit de răutate.

— Un bărbat bine! remarcă altă reprezentantă a sexului frumos, sărită de patruzeci de ani.

— Are niște ochi care te bagă în sperieți! murmură o tînără muncitoare.

Una din dădace adăugă:

— Și cînd te gîndești că la Paris umblă de-alde ăștia!

Copiii nu mai aveau mult și l-ar fi luat drept un căp- căun: toți îl fixau cu ochi măriți de groază.

Numai Lily, biata de ea, nici nu-l observase. Rămăsese îngenuncheată lîngă copac, cu privirea stinsă și inexpresivă.

Buzele îi fremătau, fără a scoate nici un sunet, însă din mișcarea lor se ghicea un nume, mereu același: numele fiicei ei, Justine.

Cercul se strîngea în jurul necunoscutului; acesta se eliberă din mîinile lui Médor, vorbind cu un puternic accent străin, pe care nimeni nu-l auzise pînă atunci:

— Dă-mi drumul! N-am să fug!

Glasul suna grav și înăbușit.

— Nu-i nici un pericol să scape, strigă un puști înalt de-o șchioapă. Doar suntem atîția care stăm de pază.

— Bună treabă a mai făcut, adăugă doamna Noblet. Acum o să plătească despăgubiri!

— Dar ce-avea de gînd cu copilul? întrebă un naiv din mulțime.

— Uneori e nevoie de copii din ăștia în familiile de vază! răspunse, dîndu-și importanță, tînăra muncitoare. Chestie de succesiune!

— Sau ca să ducă mai departe numele nobile! adăugă vecina ei. Asta știe toată lumea.

— Fără a mai pune la socoteală, zise și femeia singură, că mama fetiței e frumoasă s-o mănînci! Poate-au furat copilul, ca să pună mîna pe mamă!

Ideea avu succes. Mulțimea aproape se porni să aplaude. Din acest moment, străinul cu barbă mult prea neagră, dovedit a fi un bandit de melodramă, fusese demascat.

Cîțiva începură să strige:

— Să vină paznicii!

— Uite și agenții de poliție! exclamară alții.

Sosise vremea ca vinovatul să fie arestat și, contrar obiceiului, de astă dată, agenții de poliție se bucurau de simpatia tuturor.

Opinia publică poate comite cele mai bizare erori: e gata să acuze de brutalitate pe folositorii polițiști, ale căror uniforme slujesc drept model croitorilor de la Școala politehnică. Pun prinsoare că luînd la întîmplare un agent de poliție și punîndu-i un ou în buzunar, după opt zile îl veți găsi intact.

Polițistul e un om pașnic prin excelență, punînd în practică cu sfințenie filozofia peripatetică și cucernică, cuprinsă în maxima *Festina lente.*[1]

Poliția sosește întotdeauna după ce roata trăsurii a strivit piciorul bătrînei pe care a trîntit-o la pămînt. N-o vezi decît după ce s-a potolit încăierarea și eu cunosc mulți circotași gata să ceară desființarea acestei instituții, de n-ar fi plăcerea de a-i admira slujbașii plimbîndu-se pe trotuar, discutînd, cîte doi, cîte trei, despre lucruri serioase și oferind imaginea liniștitoare a acelui *farniente*[2], care-i răsplata drepților în lumea de apoi.

Într-adevăr, soseau agenții de poliție, fideli devizei lor: „Mai bine mai tîrziu decît niciodată“. Nu se grăbeau, de teamă să nu spargă oul. În urma lor veneau încă doi oameni, care nu purtau uniforme, dar pe care nimeni nu i-ar fi luat drept unul ca dumneavoastră sau ca mine.

O parte din privitori le ieșiră în întîmpinare, ca să-i pună la curent cu ce se petrecuse.

Lucrurile erau simple: un răufăcător englez, rus sau de cine știe ce altă nație suspectă, fusese prins în flagrant delict de răpire de copii. De fapt, nu el, ci complicea sa, deghizată în femeie cumsecade, și căreia el îi dăduse — de față cu martori — o pungă plină cu aur.

Se pare că aici trebuie căutat motivul care împinge prudența polițiștilor pînă la inactivitate: se știe bine cum se pricep parizienii să povestească o întîmplare.

Cu un aer serios, dar sceptic, cei doi funcționari se apropiară de gloată.

Își țineau mîinile la spate — ceea ce făcea parte din ținută. În urma lor se ațineau cei doi inși în civil.

Răsunară vreo douăzeci de glasuri furioase:

— Așa, așa! Să nu vă grăbiți!

— În timpul ăsta, cine știe pe unde-a ajuns copilul!

---

1 *Festina lente* (lat.) — Grăbește-te încet!. (n.t.)

2 *Farniente (far' niente)* ital. — inactivitate (n.t.)

— Haideți, fără rețineri! Ce dacă-i om cu stare?

— Și cum am să-mi cîștig pîinea, dacă am pierdut încrederea familiilor? se jelui doamna Noblet. El e! Umflați-l!

Médor își întinse degetul crispat, zicînd:

— Mă jur în fața lui Dumnezeu că el e!

Cei doi polițiști îi dădură la o parte, fără multe menajamente, pe cei ce le stăteau în cale. În astfel de gesturi neesențiale, i-am putea sfătui să fie ceva mai delicați.

Ajunși în dreptul necunoscutului, unul din ei zise calm:

— Actele dumneavoastră!

— Ce importanță au actele?! se auzi din toate părțile. Toți ăștia au acte! Copilul! Copilul!

Celălalt agent, care pînă atunci nu deschisese gura, vorbi și el:

— Lăsați-ne în pace! Circulați, vă rog!

Oamenii începuseră să murmure, dar polițistul făcu un pas spre ei, silindu-i să se tragă înapoi.

Această mișcare o descoperi pe La Gloriette, care rămăsese îngenuncheată, fără să-și dea seama de nimic din ce se petrecea în jurul ei. Médor, care nu mai trebuia să-l păzească pe vinovat, se apropie de ea, încercînd s-o ridice. Ea îi zîmbi fără un cuvînt, și-i făcu semn să o lase acolo. Médor îngenunche alături.

Mulțimea nu le dădu nici o atenție.

Toate privirile se întoarseră spre „lord", etichetat astfel de oprobriul public, care nesocotea orice noțiuni unanim recunoscute, privind culoarea feței și părului unui englez. Lumea spera ca omul să nu aibă acte, și asta pentru că în loc să-și scoată portvizitul, „lordul" părea să caute cuvinte de scuză.

Prudent prin meserie, dar politicos grație „hainelor scumpe", polițistul întinse mîna, cu un aer calm și mîndru.

— E un fals lord! își dădu cu părerea un puștan. N-are nici un act care să dovedească cine este.

— Există atîția indivizi care fac vîlvă, fără să poată dovedi cine sînt! suspină cucoana cea singură.

— De douăzeci de ani plimb copiii, fără probleme! îi explica în acest timp doamna Noblet celui de-al doilea agent

de poliție. Cîndva, ticăloși ca ăsta ar fi fost supuși la cazne, ca să spună unde-i copilul și să plătească bani grei... în locul mamei, care mi-ar cam datora ceva...

— O, o! exclamă asistența, strîngînd cercul. Atenție! Uite că duce mîna la buzunar! Să știți că are pașaport!

Într-adevăr, străinul își descheie încet nasturii redingotei negre. Luă din buzunarul de la piept un portofel și alese dintre mai multe acte o carte de vizită, pe care i-o dădu polițistului.

— Dacă și asta-i o dovadă! mormăiră cîțiva dintre cei de față.

Dar la vederea nobilului nume înscris pe cartea de vizită, agentul își scoase tricornul, de parcă ar fi fost o simplă pălărie burgheză.

Cei doi bărbați în civil, care se opriseră ceva mai încolo, schimbară o privire.

— E clar că are aerul unui om cumsecade! murmură doamna singură.

— Ei, asta-i! bombăni Băcița, în culmea indignării. Nu mai rămîne decît să-i cerem scuze.

— Domnule duce, zise agentul, cu voce joasă, dar foarte distinctă. Vă rog să mă iertați, nu mi-am făcut decît datoria.

— Vedeți? suspină cu amărăciune doamna Noblet. Ăsta scapă ca prin urechile acului, în vreme ce slujba mea s-a dus pe apa sîmbetei. Așa-i cu bogătanii!

Din mulțime se auziră huiduieli.

— Fetița! Fetița! începură să strige oamenii.

La Gloriette puse mîna pe umărul lui Médor și întrebă:

— Care fetiță?

S-ar fi putut crede că în mintea ei se petrecea ceva și că avea să-și vină în fire. Médor își încleștă pumnii uriași și glasul lui bubui, acoperind toate celelalte zgomote.

— Eu n-am mințit! zise el. Omul acesta a stat de vorbă cu hoața de copii. Dacă-l lăsați să plece, am să mă iau după el și pînă la urmă tot am să-l dau în vileag!

La Gloriette șopti, privind în gol:

— Hoața de copii...

Apoi deveni atentă și-și înălță chipul frumos, cu ochii plini de neliniște.

Oamenii se agitau, cuprinși de furie. Toți arătau cu degetul spre străinul care, fără să se sinchisească, își încheia la loc nasturii redingotei. Doamna Noblet ordonă turmei să se alinieze, apoi i se adresă cu asprime lui Médor:

— Iar tu, treci la treaba ta!

— Nu, răspunse flăcăul. Femeia asta e prea necăjită. Rămîn cu ea!

— Ah! exclamă Lily, întorcînd spre el o privire rătăcită. Despre mine vorbești? Eu sunt femeia cea necăjită?

Băcița se îndreptă spre agenții de poliție, ca să-și impună autoritatea, dar aceștia considerau afacerea încheiată: așezîndu-se spate în spate, dădură ordinul sacramental:

— Circulați!

— Dar copilul? Copilul! se auziră mai multe glasuri.

— Și mama? adăugă Médor.

— Unde-i mama? întrebă unul din polițiști.

Nu-i răspunse nimeni, pentru că La Gloriette tocmai se ridicase în picioare. Părea să aștepte ca cineva să-i vorbească. Sergentul ghici că ea era mama, și se apropie încet.

— Va trebui să-i însoțiți pe acești domni pînă la comisariatul de poliție, zise el cu blîndețe, arătînd spre ceilalți doi polițiști îmbrăcați civil. Noroc că se aflau prin preajmă: veți putea da o declarație. Dacă există martori, îi vom audia și pe ei.

La Gloriette rămăsese cu ochii mari ațintiți asupra lui.

— Atunci, despre mine e vorba! murmură ea. Toată lumea asta e strînsă pentru mine! A fost răpită Petite-Reine a mea!

Médor o apucă de braț, sprijinind-o ca să nu cadă.

Se așternuse o tăcere mormîntală. Nu se auzea nici musca. Neliniștea unei mame se transmite cu iuțeala fulgerului. Toți aveau chipuri îndurerate, și în tristețea lor se ghicea o undă de respect.

— M-am despărțit de ea azi-dimineață! urmă La Gloriette. De fiecare dată cînd pleca de lîngă mine, mi-era teamă. Mi se părea că sînt prea fericită și că într-o zi toată fericirea

asta va dispare. Toată ziua nu mă gîndesc la altceva decît la ea... Sînteţi sigur c-a fost răpită? De ce să mi-o ia? Cine să aibă nevoie de fetiţa mea, cînd mama ei sînt eu?

Vorbea tărăgănat, cu glas coborît, dar vorbele ei se auzeau perfect în toată mulţimea.

Pe obrazul palid i se prelinseră două lacrimi mari: primele lacrimi!

— O vom găsi! murmurară cîteva voci pline de compătimire.

La Gloriette se crispă în braţele lui Médor. În ochi i se aprinse o lumină vie, dar continuă să vorbească încet şi înăbuşit:

— Cît cereţi ca să mi-o găsiţi? Sînt gata să dau orice! Îmi dau viaţa şi sîngele din vine pentru ea! Ochii din cap! Sufletul din mine!

— Să mergem! ordonă unul din cei doi indivizi îmbrăcaţi civil, adăugînd printre dinţi:

— Zău că o scenă ca asta te întoarce pe dos!

Porniră amîndoi spre ieşirea din parc. Nimeni nu le acordă vreo atenţie. Sergentul zise:

— Cînd ţipă nu-ţi fac nici o impresie! Dar cînd le auzi jelindu-se aşa, nu mai eşti om!

Acelaşi lucru îl gîndeau cu toţii. De-acum nu mai era vorba de-a asista la scenă, ca la teatru: în faţa durerii sfîşietoare a acestei femei, le pierise orice urmă de curiozitate. Mulţimea, ca şi tînăra mamă, îşi simţea inima zdrobită.

Străinul, căruia poliţistul i se adresase „domnule duce" şi care cîteva momente stîrnise bănuielile şi violenţa gloatei, nu profitase de libertatea ce-i fusese oferită. Rămăsese pe loc, continuînd să privească în jurul său.

În clipa cînd poliţiştii dădură să plece, făcu vreo cîţiva paşi spre ei, adresîndu-se reprezentanţilor legii.

— Tînărul acela a spus adevărul! articulă el cu mare greutate, arătînd spre Médor. Am văzut-o pe hoaţa de copii, am stat de vorbă cu ea. Conduceţi-mă în faţa judecătorului.

— Aşadar, sînteţi un om de treabă! exclamă, mişcat, Médor.

Cum nu făcuse decît să dea glas uimirii ce se așternuse pe toate chipurile, străinul îi surîse cu blîndețe.

— Da, răspunse el. Sînt un om de treabă.

Cînd zîmbea, chipul său devenea de-a dreptul frumos. Ducele porni împreună cu polițiștii, în fruntea șirului nesfîrșit de oameni care cobora spre piața Valhubert.

Lumea își schimbă repede părerea. Aveau de-a face cu o femeie. Mulțimea nu era departe de a vedea în acest bărbat — pînă nu demult bănuit și acuzat de vampirism — un erou de roman, ba chiar un înger salvator.

Primul polițist susținea brațul drept al tinerei mame, în vreme ce Médor o sprijinea din stînga. În urma lor venea Băcița, împreună cu turma, apoi gloata de curioși, care nu-și împuținase numărul.

Băcița încerca să scoată în evidență — pe cît posibil — ordinea perfectă a micului ei batalion.

În clipa în care ieșiră pe poartă, Lily, care de la ultimele cuvinte rostite nu mai reacționase în nici un fel, întinse brațele spre negustorul de jucării și prăjituri din dreapta intrării, izbucnind în hohote de plîns.

— Deci, e-adevărat? murmură negustorul. Au răpit-o pe drăgălașa Petite-Reine!

— E-adevărat! bîigui Lily. Adevărat... Adevărat... Ieri s-a oprit aici... Voia o cutioară cu bomboane...

— Și căpăta tot ce-i poftea inima! vorbi negustorul. Cînd se întîmpla să n-aveți bani, vă vindeam pe datorie!

— Am lăsat-o singură o jumătate de zi și mi-au răpit-o! Ah, e-adevărat! E-adevărat!

Acum plîngea cu sughițuri și începea să-și dea drumul la vorbă. Fruntea îi ardea de febră.

— Haideți, doamnă, curaj! îi zise sergentul.

— O jumătate de zi! repetă La Gloriette. Fiece clipă poate aduce nenorocire! Ah, ce bine de femeile bogate! Ce bine că n-au nevoie să-și lase copiii în grija altora!

— Păi sigur! bombăni doamna Noblet, trecînd și ea prin fața negustorului. Eu sunt de vină! Acu' o să-mi ceară și despăgubiri... Știu bine cum vine treaba! S-a zis cu slujba

mea! Asta pentru că lasă să intre în parc și călugărițe, și colegieni, și răcani, fir-ar ei ai naibii! Și dădace, lua-le-ar dracu'! Mîine-poimîine or să dea voie și la cîini turbați, ascultați ce vă spun! Dacă iar o să fie baricade în stradă, nu v-așteptați să trec de partea guvernului.

Coloana înainta. Din toate părțile alergau oameni, ca să vadă! Să vadă! Această mare pasiune a tuturor, mari și mici! Și-o vedeau pe Lily, pășind dreaptă, cu părul despletit, minunat de frumoasă în durerea ei copleșitoare.

De cum se pomenea numele de Petite-Reine, toți înțelegeau. Erau oameni din cartier. Cei mai mulți o cunoșteau pe Petite-Reine. S-ar fi zis că-i doliu public. Unora — femei sau bărbați — le dădeau lacrimile, auzind cum gemea Lily, privindu-i cu ochii scăldați în lacrimi:

— Am pierdut-o! Mi-au răpit-o! E-adevărat! Adevărat! Adevărat!

9 COMISARIATUL DE POLIȚIE

În capătul podului Austerlitz, La Gloriette se opri brusc. Se desfăcu din mîinile însoțitorilor ei și-și șterse ochii. Strada era puțin în pantă. Întorcînd capul, putea vedea Jardin des Plantes, pe deasupra capetelor mulțimii.

— Toți s-au adunat aici pentru ea... murmură sărmana mamă. Toți o iubeau. Dacă ar căuta-o și ei, la fel ca mine, zi și noapte...

— Eu am s-o caut! zise cineva chiar lîngă ea. Am s-o caut zi și noapte!

Lily privi spre cel care vorbise. Ochii lui Médor erau umflați de plîns.

— Mîine, spuse Lily, toți oamenii aceștia vor uita...

— Eu n-am să uit niciodată! o întrerupse cu hotărîre Médor.

În loc să-i mulţumească, Lily înălţă din umeri, ca un copil căruia i s-a promis ceva imposibil.

— O să vedeţi, îi zise simplu Médor.

Dar Lily revenea la vechea ei obsesie.

— Vreau să mă întorc! strigă ea. N-am căutat-o peste tot, parcul e mare şi ea-i atît de mică! S-ar putea ascunde şi-ntr-o tufă! Acum toată lumea e cu mine, nimeni n-ar refuza s-o caute, de dragul meu! Dar mîine... Şi pe urmă — se întrerupse, încercînd să se smulgă din braţele celor care-o sprijineau — am uitat ceva acolo... Nu mă credeţi, dar vă jur c-am uitat ceva... Ascultaţi! Doamna Noblet îmi va arăta unde-a văzut-o ultima oară... Am să găsesc urma piciorușului ei scump... Am să culeg pămîntul care-i păstrează urma... Să-l ţin pentru mine...

Izbucni în plîns.

— Haideţi, doamnă, liniştiţi-vă! îi zise sergentul, clipind des din pleoape.

Şi cum Médor avea aerul c-ar vrea să protesteze, omul adăugă:

— Băiete, văd că ţi-e milă de dînsa, dar timpul zboară. Domnul Picard şi domnul Rioux îmi tot fac semne! Am impresia că vor să dea o raită prin barăcile din piaţa Tronului. Azi e ultima zi de bîlci! Să mergem!

Médor înţelese şi-o sprijini de braţ pe sărmana La Gloriette, copleşită de durere.

Cei doi agenţi — domnul Picard şi domnul Rioux — dispăruseră.

Grupul care-o însoţea pe Lily îşi continuă drumul. Pe măsură ce se apropiau de strada Lacuée, trecătorii se arătau din ce în ce mai curioşi. În piaţa Mazas li se alăturară toţi cei ce căscau gura la dansatoarea pe sîrmă, pe care o admirase întotdeauna Petite-Reine. Veni chiar şi dansatoarea, împreună cu cele trei fetiţe ale ei, precum şi cu doi băieţaşi, care nu semănau deloc unul cu altul.

La Gloriette părea năucită. Se uită cu luare-aminte la familia acrobatei şi murmură:

— Toţi copiii de-acolo sînt ai ei?

— Mamele astea îți mănîncă sufletul, zise sergentul. O să scotocim toată piața Tronului. După mine!

Acum apăruseră și vecini, oameni pe care Lily îi vedea în fiecare zi și care o opreau întotdeauna pe Petite-Reine, pentru un zîmbet sau o îmbrățișare.

— Adevărat? E-adevărat? Tare drăguță era azi-dimineață, cînd a plecat la plimbare! Se ținea așa de dreaptă! Și ce elegant pășea, cu vîrful picioarelor în afară!

— M-a salutat, cînd a trecut pe lîngă mine...

— Rîdea... Cînta...

— Mi-au răpit-o! le povestea La Gloriette. Am rămas singură. Nu mai am pe nimeni pe lume. E-adevărat! Cît se poate de adevărat!

— Iar mie mi se întîmplă una ca asta pentru prima oară! Și tocmai Petite-Reine! spunea și Băcița, plîngînd amarnic sub borurile pălăriei mari, de paie. Toată lumea o știa! S-a zis cu slujba mea! Nu-mi mai rămîne decît să mă angajez la orfelinat!

Ca urmare a întîmplării, în seara aceea, doamna Noblet fu scutită să-și mai ducă oile acasă.

Părinții veneau unul după altul și fără un cuvînt, își luau copiii, ca pe-o pradă.

Pînă să ajungă în fața clădirii comisariatului, Băcița rămăsese fără turmă.

Își încrucișă mîinile pe șalul ei cel vechi și-i aruncă bietei Lily o privire înciudată.

— Și cînd te gîndești că toți o plîng pe ea!

O poftiră înăuntru, pe urmele tinerei mame, care acum tăcea, copleșită de durere.

Vreo doisprezece martori, aleși la întîmplare, pășiră după ele, în timp ce marea masă a curioșilor rămăsese afară.

Lordul — așa cum continua mulțimea să-l numească pe străinul cel tuciuriu — intrase deja în biroul comisarului, împreună cu cei doi agenți și unul din polițiști.

În anticamera în care se găsea secretarul, Lily fu poftită să se așeze, iar Médor se postă lîngă ea ca o sentinelă.

— Asta-i mai rău ca o răzmeriță, vorbi cel de-al doilea agent, adresîndu-se secretarului. De doisprezece ani de cînd

am slujba asta, n-am văzut nicicînd așa ceva. Toți o plîng pe puștoaica aia, de parcă ar fi fost răpită o prințesă.

Secretarul își puse pana după ureche, devenind atent. Pentru a suta oară, fură relatate cele petrecute în parc. Lily plîngea în tăcere. Băcița intervenea din cînd în cînd în povestire, zicînd:

— Și din toate astea pătimesc numai eu! Numai eu! O să vedeți!

În încăperea alăturată nu se mai afla decît lordul, așezat lîngă comisarul de poliție, care-l asculta cu o atenție plină de respect, ținînd în mînă cartea lui de vizită, pe care se putea citi: *„Hernan-Maria Gerès da Guarda, duce de Chaves, grande de Portugalia clasa întîi, trimis extraordinar al Maiestății Sale împăratul Braziliei"*.

Ducele de Chaves vorbea rar și cu foarte mare greutate, dar față de magistrat își reluase în mod firesc tonul potrivit rangului său.

— Din motive personale, zise el, mă interesează mult acest copil și mama sa. Adineauri aș fi putut îndrepta răul doar întinzînd o mînă, întrucît întîmplarea m-a scos în calea acelei făpturi ticăloase, care-a răpit fetița. Însă dificultatea de a mă exprima în limba dumneavoastră, dorința mea de a nu-mi dezvălui identitatea, precum și un alt motiv pe care îmi permiteți să-l trec sub tăcere — prin urmare, toate aceste circumstanțe, la care se adaugă o oarecare timiditate, determinată de necunoașterea obiceiurilor dumneavoastră (mă aflu la Paris de-abia de o lună) m-au împiedicat să vorbesc sau să acționez. Am lăsat să-mi scape ocazia și-mi fac reproșuri cumplite, căci lacrimile sărmanei mame îmi frîng inima. Tot ce pot face este să vă dau o descriere exactă a femeii care a răpit copilul.

Comisarul de poliție luă pana și-și notă detaliile privind înfățișarea lui Saladin, deghizat în femeie.

— Domnule duce, zise el, cînd termină de scris. Îmi permiteți să adresez Excelenței voastre cîteva întrebări?

— Desigur! răspunse ducele de Chaves.

— Omul care v-a poftit în biroul meu mi-a spus că Excelența Voastră a stat de vorbă cu femeia aceea.

— E-adevărat.

— Mi-ar fi de mare folos dacă aș cunoaște ce anume ați discutat cu ea.

Ducele rămase pe gînduri cîteva clipe, înainte de-a răspunde:

— Ceea ce am vorbit cu femeia aceea, zise el în cele din urmă, nu are nici o legătură cu cazul de față, exceptînd prima mea întrebare și răspunsul pe care l-am primit. Am întrebat-o unde ducea copilul.

— Micuța vă cunoștea?

— Da, pentru că mi-a zîmbit... Femeia mi-a răspuns: „Sînt supraveghetoare și lucrez cu doamna Noblet — cea care plimbă copiii. O duc pe Petite-Reine acasă la tatăl ei, de unde va veni s-o ia maică-sa."

— Asta-i tot?

— Nu... Femeia a mai adăugat cîteva cuvinte, care nu mă privesc decît pe mine... și a făcut apel la generozitatea mea.

Comisarul de poliție duse mîna streașină la ochi și-și învălui interlocutorul cu o privire sfredelitoare.

— I-ați dat bani? întrebă el cu voce joasă.

— Da, răspunse simplu ducele. Sînt foarte bogat.

— Era vorba numai de pomană?

Chipul bronzat al ducelui căpătă o umbră de roșeață.

— Domnule, zise el în loc de răspuns, trădînd o oarecare stînjeneală. În țara mea e posibil să urgentezi cercetările poliției, cu bani.

— În Franța, replică scurt comisarul, magistrații consideră orice ofertă de bani drept o insultă dintre cele mai grave.

Ducele se înclină și se ridică.

— Totuși, continuă comisarul, presupun că Excelența Voastră n-a avut intenția să jignească un om cinstit, care nu i-a greșit cu nimic. Bănuiesc — de fapt, sînt sigur — că Excelența Voastră are motive cît se poate de caritabile pentru a se interesa de această afacere.

Poate că sub frazele grave și respectuoase se ascundea o urmă de batjocură. Ducele de Chaves își ridică fruntea.

— Vă vorbesc astfel, zise mai departe comisarul de poliție, pentru a mă ralia pe cît posibil modului de a gîndi al Excelenței Voastre. În Franța, ca peste tot, administrația se folosește de subalterni. Ei sînt cei ce caută și descoperă. Cu siguranță că banii le furnizează mijlocul de a găsi, după cum e neîndoielnic că perspectiva unei recompense îi încurajează și îi stimulează.

Ducele de Chaves scoase din portofel două bancnote de cîte o mie de franci și le puse pe birou.

— E prea mult! spuse, zîmbind, comisarul. La noi nu există mine de aur. Jumătate din suma asta e mai mult decît suficient. Vă voi da socoteală de modul în care au fost folosiți banii dumneavoastră.

Luă una din bancnote și scrise cîteva rînduri pe o foaie cu antet, pe care o întinse nobilului portughez.

— O rog pe Excelența Voastră să meargă imediat la șeful Siguranței, la Prefectură, vorbi comisarul, ridicîndu-se la rîndul lui. Rîndurile mele îi vor servi drept explicație, iar cealaltă bancnotă își va putea dovedi acolo utilitatea.

Comisarul salută plin de respect și ducele ieși din încăpere.

De cum rămase singur, comisarul sună clopoțelul. În ușă își făcu apariția Picard.

— E ceva neclar în toată chestia asta, îi spuse comisarul. Tînăra mamă e frumoasă?

— Mai mult decît frumoasă, replică Picard. O minunăție de femeie, chiar dacă are ochii umflați de plîns și obrazul palid.

— Cheamă-l pe Rioux!

Rioux era un burghez antipatic, însă un foarte bun agent. Avea profilul ușor alungit, ca al ogarilor, dar în contradicție cu Evanghelia frenologică, nu era lipsit de istețime. Părea destul de îngrijorat.

— Trăsura ducelui aștepta la poarta principală a parcului, deși el a intrat în Jardin des Plantes prin strada Cuvier. Ciudat!

— Aceeaşi trăsură a urmat la pas convoiul, traversînd podul Austerlitz, adăugă Picard. Acum e în faţa comisariatului.

Comisarul îşi privi ceasul, cu un aer hazliu.

— Fiecare îşi are mica sa idilă, vorbi el aranjîndu-şi părul. În ţara lui trăiesc sălbatici care gînguresc ca nişte... tigri! Nici ăsta nu-i mai breaz! L-am trimis la Prefectură, însă nu m-aş supăra dacă am dezlega chiar noi misterul. Fiţi atenţi! Se oferă şi recompensă!

— Mi-am dat seama, după cum arată! răspunse Picard. De-aia am şi rămas!

Rioux îşi întinse mîna slăbănoagă, cu degetele răsfirate.

— Piua! zise el, cum fac copiii, cînd opresc un joc. Mi-a venit în minte o şmecherie.

— Şi mie! sări Picard. Hai să scriem!

Îşi scoaseră în acelaşi timp carnetele, care nu prea străluceau de curăţenie, şi mîzgăliră două-trei rînduri cu creionul. Comisarul citi mai întîi „şmecheria" brigadierului şi spuse:

— Nu-i rău!

Apoi îşi aruncă privirea asupra celor notate de poliţist şi începu să rîdă.

— Exact acelaşi lucru. *Ex aequo.*[1] Cred că-i o idee bună. Vă dau mînă liberă şi cîte o sută de franci de cheltuială. Cine reuşeşte capătă cinci sute de franci. La treabă!

Rioux şi Picard ieşiră în mare grabă.

Comisarul citise în carnetele lor o frază identică, scrisă citeţ, cu caligrafie diferită, dar cu aceleaşi greşeli de ortografie: *„Trebüie răscolit tot bîlciul de turtă dulce. Chiar astăzi."*

Rioux şi Picard urcară ca doi camarazi în aceeaşi birjă, luată din piaţa Mazas, pentru că trebuiau să se grăbească.

— Auzi, bătrîne! vorbi Rioux. Nu că nu mi-ar plăcea să cîştig recompensa, da' zău că e şi o chestie de suflet s-o găsesc pe puştoaica aia!

— Dacă te gîndeşti la maică-sa, răspunse Picard, îţi înţeleg sentimentele şi ţi le împărtăşesc pe deplin.

---

1 *Ex aequo* (lat.) — la egalitate (n.t.)

— Atunci pornim la atac ca niște zmei, de acord?
— La atac! Ești gata?
— Gata! Dă-i bice, birjar!
Saladin nici nu bănuia că cei doi sînt chiar pe urmele lui. Nu știa că adversarul avea să-l întîmpine chiar la el acasă.

Procedase cu mare abilitate, astfel că nu putem să nu-i facem cunoscute cititorului detaliile expediției sale, neuitînd să amintim că era încă foarte tînăr. La paisprezece ani, nu se poate cere nimănui perfecțiunea. Mai tîrziu avea să se descurce mult mai bine.

Copiii au o comportare plină de capricii, iar Petite-Reine suferea de pe urma defectelor calităților ei. Fiind atît de sociabilă și „prietenoasă cu toată lumea", devenea uneori cam banală, gata în orice clipă să împartă sărutări, pentru a culege acele surîsuri admirative, care o întîmpinau la orice pas. Îi plăcea să aibă succes, să fie admirată, și din păcate, La Gloriette avusese o contribuție substanțială la această nevoie crescîndă de-a se ști în centrul atenției.

Murmurele admirative pe care le stîrnea acest copil-minune erau toată viața și toată bucuria sărmanei La Gloriette.

În Jardin des Plantes, cînd privirea fetiței se oprise pentru prima oară asupra lui Saladin, reacția ei fusese una de puternică repulsie și teamă instinctivă. O speria mai ales voalul albastru, agățat la pălărie.

Dacă întîmplarea n-ar fi adus-o pe madam Saladin în situația de a-și arăta talentele la învîrtitul corzii, probabil că prima impresie s-ar fi șters mult mai greu. Așa însă, Petite-Reine fusese aplaudată grație bătrînei cu voal albastru. Curînd după aceea, tot bătrîna cu voal albastru îi oferise dulciuri. Petite-Reine era tot atît de pofticioasă pe cît de cochetă și dornică de complimente. Așa că se împrietenise repede cu bătrîna.

Cînd se dezlănțuise învălmășeala pe care am descris-o deja în amănunt, madam Saladin găsise mijlocul de a plasa mulțimea între Petite-Reine și restul turmei. Atunci îi dăduse fetiței figurina de turtă dulce, care o încîntase nespus, abă- tîndu-i atenția de la ce se petrecea în jurul ei. Nici nu

era nevoie de mai mult. Madam Saladin, care deja se strecura printre tufe, o luă deodată în brațe pe Petite-Reine, șoptindu-i la ureche:

— Vai de mine și de mine! Au scăpat leii! Uite cum fug domnișoarele de la pension!

Într-adevăr, mulțimea era agitată, iar elevele de pension se îndepărtau în grabă. Înspăimîntată, Petite-Reine privi în jur și zări leii. Copiii văd lucrurile de care se tem, așa cum le văd și pe cele pe care le doresc. Fetița își ascunse capul la pieptul lui Saladin, care o luă la fugă, spunînd:

— Nu-ți fie frică! Dacă încearcă să-ți facă vreun rău, am să-i omor!

Petite-Reine se ghemuise toată lîngă protectoarea ei. Aceasta se opri pe aleea Robinias, unde schimbă discuția.

— Nu-ți mai amintești de mine? întrebă ea.

Justine deschise ochii mari, privind-o cu mirare.

Așa-zisa bătrînă continuă să meargă, dar nu tot atît de repede, ca să nu trezească bănuieli. Acum le lăsaseră în urmă și pe elevele de pension.

— Și leii? întrebă fetița.

— Au fost prinși și puși în lanuri.

— Atunci, hai să ne-ntoarcem la doamna Noblet.

— Păi nu vezi că asta și facem? replică madam Saladin, dînd colțul aleii principale, din mijlocul parcului.

— Ba nu! protestă Justine. Doamna Noblet e acolo, sub copaci.

— Draga de ea! exclamă bătrîna, copleșind-o cu sărutări. Cum își închipuie că știe mai multe decît mine!... Atunci, chiar m-ai uitat, scumpete?

Și vîrî un biscuit în gura fetiței.

— Ia uite ce îngeraș! se auzi dintr-un grup de femei, aflat în preajma gropii cu urși. Vai, ce dulce e!

De îndată, Petite-Reine își îndreptă atenția spre ele, surîzîndu-le și trimițîndu-le sărutări din vîrful degetelor.

Saladin o lăsă jos din brațe, strecurîndu-i la ureche:

— Ia arată-le tu ce frumos știi să mergi!

Fetița își reluă rolul de copil-minune, începînd să pășească cu spatele drept, cu vîrfurile picioarelor în afară, legănîndu-și rochița bufantă.

— Ei, pentru asta, îi zise Saladin, pătrunzînd pe poarta Grădinii zoologice, am să-ți arăt oile cele mari și găinile care intră în apă... Vai, ce repede uită copiii!... Dar măcar de tatăl tău îți aduci aminte?

Justine se opri brusc, înălțînd spre băbuță ochii mari și întrebători:

— Hai, vino... urmă așa-zisa bătrînă. Eu sînt cea căreia pe-atunci îi spuneai „buni"!

— Cînd atunci? o întrerupse fetița, din ce în ce mai curioasă.

— Hai, vino... Atunci erai foarte bogată... Cînd dormeai într-un leagăn plin de dantele...

— Și mămica mi-a povestit despre asta... șopti fetița.

— În fiecare dimineață și în fiecare seară te rogi la bunul Dumnezeu pentru tăticul tău, așa-i?

— Sigur că da!... Dar de ce mergi așa de repede?

— Uite găinile! îi zise madam Saladin, ajungînd la țarcul păsărilor de apă. Vai ce urîtă e cea de acolo, aia care stă într-un picior! Cea cu cioc ascuțit! Ia privește!... Ți-ar părea bine să-l vezi pe tăticul tău?

Justine sări în sus de bucurie.

— Cînd? Astăzi? izbucni ea.

Saladin o luă din nou în brațe, pentru că stătea ca pe ghimpi. Timpul trecea. Din clipă în clipă se putea trezi cu cineva pe urmele lui.

— Ascultă! îi zise el Justinei, coborînd glasul. Există oameni răi, chiar foarte răi, care îl împiedică pe tăticul tău să vină să stea împreună cu mămica. Pe atunci erai prea mică și nu ți se puteau explica toate lucrurile astea.

Justine dădu din cap a încuviințare. Era toată numai urechi.

— Astfel încît, continuă Saladin, zorind pasul, mămica ta mi-a zis: „Buni, trebuie să-o vadă tăticul ei. Cînd o s-o vadă așa micuță și drăgălașă, cu obrăjorii îmbujorați, cu părul blond și ochii albaștri..."

— Şi cu cizmuliţele mele frumoase, adăugă Petite-Reine.

— „Cu cizmuliţele ei frumoase, cu pălărioara cu pană... atunci va dori s-o poată privi în fiecare zi!"

— Bine, dar doamna Noblet... încercă să protesteze fetiţa.

— Stai să vezi... Atunci mămica ta s-a prefăcut că azi lipseşte toată ziua...

— De ce?

— Din cauza acelor oameni răi. Aşa că dacă ne ies în cale unii dintre aceştia, ai grijă să rîzi şi să mă săruţi apăsat. S-ar putea să întîlnim mai multă lume rea pînă să ajungem la căsuţa aurită unde stă tăticul tău, în oraşul celor nobili şi bogaţi.

Justine încerca o vagă senzaţie de teamă, dar asta nu însemna nimic pe lîngă gîndul la tăticul ei şi la căsuţa aurită.

— Şi cum arată oamenii aceia răi? întrebă fetiţa.

— Sînt negri... sau... de alte culori. Aşa că... înţelegi! Mămica ta s-a dus înainte...

— La tăticu'! strigă Justine, bătînd din palme de bucurie.

— Exact! La tăticul tău, pe care-l iubeşti atît de mult, şi-acum ne aşteaptă acolo.

Între timp, străbătuseră Grădina zoologică, ieşind pe portiţa dinspre strada Cuvier.

Justine nu mai vedea şi nu mai auzea nimic, cu gîndul la basmul în care juca şi ea un rol.

Fericită că ajunsese la această ieşire, care pentru ea însemna limanul, madam Saladin scoase din buzunar ultimul biscuit şi-l îndesă în gura fetiţei.

Se întîmplă, însă, ca vaporul să eşueze chiar la ţărm. În clipa cînd Saladin trecu de paznic, în faţa lui se ivi un personaj pe care-l cunoştea bine: omul cu chipul ars de soare, care cu o seară înainte intrase în baraca doamnei Cànada, pe urmele tinerei Lily.

Saladin nu se aşteptase la una ca asta. În primul moment, simţi că se sufocă de spaimă.

— Tremuri? îl întrebă, înfricoşată, Justine.

— Am văzut un om rău, bolborosi Saladin.

— Atunci, trebuie să rîd şi să te sărut?

Și micuța Petite-Reine începu s-o sărute pe falsa ei bunicuță, spunînd:

— Chiar că-i tare negru!

Ducele o recunoscuse pe Petite-Reine dintr-o ochire. Știm bine că în mintea lui încolțise o bănuială și că-i adresase o întrebare lui Saladin, al cărui răspuns e cunoscut cititorului.

Mai rămîne să relatăm restul convorbirii: ceea ce ducele refuzase să povestească la comisariatul de poliție.

10 ODISEEA „DOAMNEI" SALADIN

Saladin, care se remarcase încă din fragedă pruncie, avea în el ceva de femeie, și încă de femeie în vîrstă.

De altfel, secolul nostru este extrem de productiv în tineri îmbătrîniți.

Asta se vede pretutindeni: în lumea literelor, a artei, ba chiar și în dragoste. Chérubin are veșnic cincisprezece ani, dar își duce farsele la bun sfîrșit și cu lornionul la ochi. Îl dor dinții, se teme de curent și poartă flanele de corp, rîzînd de iluziile lui pierdute.

O bătrînă autentică și pricepută la copii n-ar fi reușit să-și ia măsuri de precauție mai bune decît Saladin, a cărui comportare plină de dibăcie merită laudele unui cunoscător, cu atît mai mult cu cît, la urma urmei, nu putuse dedica studiului moravurilor decît o mică parte a timpului său, fiind ocupat — încă din primii ani de viață — să-și perfecționeze talentele de înghițitor de săbii.

Le înghițea foarte bine, la propriu ca și la figurat. În curînd îl vom vedea evoluînd pe o scenă diferită ca importanță de cea a teatrului doamnei Canada.

Tulburarea produsă de întîlnirea cu ducele de Chaves nu dură decît o clipă. Nu-i cunoștea numele. Doar figura îi era familiară, de cînd îl zărise, cu o zi înainte, în postura penibilă a unui om de lume, aflat pe urmele unei femei de rînd.

Brusc, îi veni ideea de-a se folosi chiar de această împrejurare.

Făcînd apel la obrăznicia lui nativă, Saladin inversă dintr-o dată rolurile, atacînd în loc să se apere.

— Dacă vă grăbiţi, prinţe — zise el — poate o veţi întîlni acolo... N-aveţi teamă: paznicul n-are cum să ne audă şi de altfel, îl doare în cot de ce vorbim noi.

Ducele se înroşise pînă în vîrful urechilor. Ca să răspunzi unor astfel de atacuri — chiar dacă eşti grande de Portugalia, pus faţă în faţă cu ultimul dintre oameni — trebuie să găseşti exact cuvîntul prin care celălalt să înveţe să-şi vadă lungul nasului.

Or ducele se exprima cu greutate în limba franceză. Prin urmare, tăcu şi dădu să se îndepărteze. Saladin îl opri fără jenă, încercînd să-şi ducă victoria pînă la capăt.

— Ia să vezi cum ştiu eu să-i iau pe indivizii ăştia! i se adresă el fetiţei. Dacă vreau, o să-mi dea şi bani. Priveşte!

Apoi, tăindu-i calea ducelui, adăugă cu insolenţă:

— Femeile de vîrsta mea văd tot, pentru că ştiu să-şi ţină ochii deschişi. Mi-am dat seama încă de prima oară cînd v-am întîlnit dîndu-i tîrcoale. Atunci mi-am zis: „Uite un brunet frumos, care-şi va irosi în zadar timpul şi energia, dacă nu intervin eu, pentru că persoana în chestiune este o pildă de virtute..." Vă rog, vă rog! se întrerupse el, în clipa cînd ducele încercă să-l dea la o parte din drumul său. Dar de ce vă uitaţi de sus la mine? Sînteţi generos? Atunci daţi-i cîţiva bănuţi fetiţei şi-o să avem grijă să-i strecurăm o vorbă bună la urechea ştiţi dumneavoastră cui...

Saladin întinse mîna cu curaj.

Ducele de Chaves şovăi, apoi puse în palma copilului o monedă de aur, după care îi sărută vîrful degetelor.

— Îţi interzic să pomeneşti de mine mamei acestei fetiţe! zise el.

Şi plecă imediat.

Tocmai trecea o birjă. Lui Saladin îi veni s-o arunce în sus pe Petite-Reine, prinzînd-o iar în braţe, aşa cum îţi azvîrli

în aer pălăria, într-un moment de izbîndă. Dar se stăpîni şi-şi mărgini bucuria la cîteva exclamaţii cu glas coborît.

— Am scăpat! Am scăpat, har Domnului! Mulţumescu-ţi ţie, Isuse Cristoase! Abia mă mai ţineau picioarele... Ne-ar fi prins la jumătatea drumului... Ai văzut, puicuţo, cum ştiu eu să-i aranjez pe oamenii cei răi? Acum o să luăm trăsura, ca să mergem la tăticu!

Opri birja şi se sui înăuntru, chiar sub ochii paznicului, care urmărise toată scena cu o privire curioasă. Acum omul îşi văzu de drum, zicînd:

— Da' caraghioasă mai e cucoana! Şi negriciosul... L-a ars soarele zdravăn! O fi tatăl nelegitim, care-a comis vreun adulter sau vreun incest... Întîlneşti atîtea nenorociri, care la Paris par simple glume!

Birja se îndrepta deja spre piaţa Saint-Victor. Saladin ceruse să fie dus în piaţa Pantheonului.

Îşi făcuse deja planul. Voia să preîntîmpine orice risc de-a fi urmărit.

Justinei îi plăçea la nebunie să meargă cu trăsura, aşa că se instală cuminte pe bancheta din faţă, aranjîndu-şi pliurile rochiei ca o adevărată doamnă, apoi întrebă:

— Avem mult de mers pînă la tăticu?

— Nu, răspunse Saladin, urmîndu-şi şirul gîndurilor. „Mulatrul ăsta cu barbă neagră ar da sute şi mii ca să găsească puştoaica şi să i-o ofere maică-sii, ca pe un buchet de flori. Chiar şi eu, dacă revin la chipul meu adevărat, de băiat frumos, mă pot da drept salvator... Dar dacă negriciosul mă recunoaşte? Probabil că individul are pumni zdraveni! Prefer cei o sută de franci de la madam Canada. Mai puţin — e drept — dar lipsit de riscuri!"

— M-am plictisit! zise Petite-Reine. E prea departe.

Saladin o luă pe genunchi.

— Cît mai e pînă la tăticu? întrebă ea.

— O să schimbăm trăsura, ca să mergem mai repede, răspunse Saladin, scoţînd capul pe geamul portierei şi ordonînd birjarului: — Opreşte în strada Estrapade!

Apoi, ajutînd-o pe Petite-Reine să sară jos de pe banchetă, adăugă:

— În căsuța de aur vei avea o caleașcă din rubine, trasă de patru capre cu coarne albastre și trandafirii.

— Și totuși, pari foarte săracă, îi spuse Petite-Reine, fără înconjur.

— Ca să-i păcălesc pe cei răi, răspunse Saladin.

Birja se opri. Saladin privi afară prin portiera din dreapta, apoi prin cea din stînga, după care plăti cu banii luați de la duce și o ajută pe Justine să coboare din trăsură.

O luă de mînă și intră într-o patiserie, ca să-și reînnoiască provizia de bunătăți. Nu făcea economie la nimic.

Între timp, însă, se gîndea intens: „Asta nu-i mare lucru. Dacă aș avea o cameră în oraș, aș merge acolo. Pur și simplu ne-am schimba toalele și-aș putea aranja nițel înfățișarea puștoaicei. Nu vreau ca taica Échalot și madam Canada să ghicească șmecheria și nici s-o recunoască pe mucoasa de ieri. Ar fi în stare să li se moaie inima! Da' uite că n-am nici un bîrlog, așa că va trebui să mă duc să-mi schimb zdrențele la Languedoc, la „Coțofana Hoață". De altfel, nici nu știu spre ce țărmuri navighează acum Teatrul Francez și Hidraulic... N-am ajuns nici măcar la jumătatea drumului. Mai am mult de lucru!"

— Ia spune! întrebă el pe nepusă-masă, în clipa în care ieșiră din patiserie. Cum te cheamă, drăguțo?

— Știi bine cum: Justine.

— Justine și mai cum?

Petite-Reine îl privi cu gura căscată.

— Doar știi cum! repetă ea.

— Sigur că știu. Numai că vreau să văd dacă tu ești în stare să-mi spui. Unde locuiești?

— La mine acasă, știi și asta!

Saladin mulțumi în gînd Dumnezeului lupilor, care aranjase lucrurile atît de bine.

— Și unde vine „la tine acasă", păpușo?

— Deasupra dansatoarei pe sîrmă! zise fetița, pierzîndu-și răbdarea.

„Ce bine seamănă copiii cu cîinii!" se gîndi fericit Saladin. „Dac-ai uitat să le agăți de zgardă o plăcuță cu adresa și numele stăpînului, s-a zis cu ei!"

Și totuși, insistă:

— Pun prinsoare că știi cum o cheamă pe mămica ta, vorbi el cu blîndețe.

— Mămica! repetă Justine. I se mai spune La Gloriette, adăugă ea. Da' de ce?

— La drum, spre căsuța de aur! ordonă Saladin. Cît e paradisul de mare, nu găsești un înger ca tine! Hai să-ți aranjez un pic părul!

O conduse pe o alee întunecoasă și, dintr-o mișcare, îi dădu jos pălărioara, înlocuind-o cu o batistă în carouri. Copilul era cît pe-aci să se supere, dar vicleanul Saladin începu s-o privească plin de admirație, bătînd din palme și spunînd:

— Ah, ce dulce ești! Păcat că nu te poți privi într-o oglindă. Tăticu n-o să mai poată de dragul tău!

O luă din nou în brațe, oarecum mirată și puțin cam speriată.

Planul lui era ca un al doilea birjar să nu poată da semnalmentele fetiței, așa că o înfășură în șalul cel vechi.

Pe măsură ce mergea, îi creștea inima, promițîndu-i cîte-n lună și-n stele și povestindu-i cu lux de amănunte nemaiauzitele minunății din căsuța aurită.

Uluită, Petite-Reine, nu mai zîmbea, dar nici nu plîngea.

Ajunseră la o stație de birjă, unde Saladin alese una trasă de o pereche de cai voinici.

— Exact ce ne trebuie, zise el, urcînd în trăsură. Cartierul Marais, strada Saint-Paul, numărul 17. Să nu gonești prea repede: fetița nu suportă mersul cu trăsura.

Petite-Reine, care stătea pe banchetă, îl auzi și zise:

— Da' eu n-am nimic cînd merg cu trăsura!

Saladin se așeză lîngă ea.

— Taci din gură, micuțo! vorbi el făcîndu-i cu ochiul. Vezi bine c-am vrut să-l păcălesc!

— Da' eu nu vreau să-l păcălesc! strigă Justine, într-o bruscă pornire de revoltă, așa cum se întîmplă cu copiii-idoli. Nu sînt bolnavă și tu ești o mincinoasă!

Saladin începu să fredoneze un cîntecel, zicîndu-și în sinea lui: „Mai curînd sau mai tîrziu tot trebuia s-o adorm, ca să-l pot vizita pe Languedoc. Hai, puișor, știu eu ce-i cu tine! În curînd o să faci nani!"

Nu se opri din cîntat decît în clipa cînd birja se urni din loc. Petite-Reine îl privea cu un aer supărat. Dintr-o mișcare Saladin își smulse voalul, ațintind asupra copilului ochii lui rotunzi, cu o expresie înfricoșătoare.

Petite-Reine deschise gura ca să țipe, dar nu putu scoate nici un sunet. Amuțise de uimire și de spaimă.

Saladin începu din nou să cînte. În același timp, coborî toate storurile, astfel încît în interiorul trăsurii se făcu întuneric, prin care răzbăteau sclipiri roșietice.

— Acum mă recunoști? zise el, îngroșîndu-și vocea. Sînt un mare vrăjitor. Eu sînt cel care înghite săbii, cuțite, pumnale, lame de ras și șerpi. Ai spus că sînt urît, iar eu te duc acum la un căpcăun.

În același timp făcu cîteva contorsiuni, însoțite de grimase.

Petite-Reine, care tremura din toate încheieturile, își duse mîinile la ochi.

— Și căpcăunul o să te mănînce! sfîrși Saladin, cu glas înfricoșător.

Mînuțele Justinei alunecară de la ochi, căzînd inerte de-a lungul trupului. Își ținea pleoapele închise, scoțînd suspine înfundate.

Saladin procedase cu mare artă.

Cîteva din cazurile care înspăimîntă tot mai des conștiința publică au dezvăluit un cumplit secret: e mai ușor și mai rapid să adormi un copil prin lacrimi, decît prin zîmbete. Creaturile denaturate care n-au timp să-și legene copiii, îi fac să plîngă.

La această vîrstă fragedă, plînsul conține un puternic somnifer, care-și face întotdeauna efectul. Fiarele cu chip de om ce apar din cînd în cînd în fața tribunalelor noastre, pentru a da socoteală de nenorocirile îndurate de fiii și fiicele lor, știu asta foarte bine. La fel și hoții de copii.

E un fel de știință, asemănătoare cu aceea de-a îmblînzi caii sălbatici prin foame și durere.

Se spune însă — şi asta ne îndurerează inima în cu totul alt fel — că şi sărăcia cunoaşte acest secret. Ca să cîştige o pîine cu care să-şi hrănească pruncii, săracul trebuie să trudească fără odihnă. Nu-i mai rămîne timp să-şi legene copiii, ale căror lacrimi îl ajută să-şi întreţină familia.

Saladin ştia toate aceste lucruri. Timp de cîteva minute o privi pe Petite-Reine, care plîngea cu sughiţuri. Fetiţa nu mai încerca să ţipe, continuînd să-şi ţină ochii închişi.

Saladin nu se arăta cîtuşi de puţin impresionat: era rece şi dur ca o stîncă. Cu siguranţă că avea să-şi croiască drum în lumea afacerilor.

Urmărind efectul misterios al lacrimilor, care încet-încet aduceau cu ele somnul, se tot gîndea, sucind în minte fel de fel de combinaţii.

„Iar dacă-i vorba de puicuţă“, îşi zise el, „nici că s-a văzut vreodată aşa ceva în bîlciul nostru! E perfecţiunea întruchipată! Nişte umeri superbi, şi ce pulpiţe! Ar fi chiar nostim dacă mai tîrziu ar deveni doamna Saladin! Sau poate chiar marchiza de Saladin, pentru că eu am să ajung departe! N-am să mă las pînă nu reuşesc!“

Înălţă din umeri şi izbucni în rîs.

— O să mai curgă destulă apă pe gîrlă, murmură el, dar lucrurile nu stau chiar atît de prost pe cît s-ar părea. Există şi-un alt mod de-a înghiţi săbii — nu ruginiturile alea nenorocite, ci înţolit cu jiletcă de mătase şi cravată de batist, prin saloanele din înalta societate, unde să culegi bancnote de o mie, în locul cîtorva gologani prăpădiţi. Înainte să ajungă nătărăul de-acum, taica Similor s-a învîrtit printre bancheri şi colonei. Într-o bună zi am să scot de la el secretul maşinăriei ăleia cu „*Mîine se va lumina de ziuă*“. „Fracurile Negre“ poate c-au murit, da' poate nu. Dacă n-au murit, ne putem vîrî niţel nasul în treburile lor. Daç-au murit, îi putem reînvia.

De pe buzele Justinei scăpă un geamăt.

— Gura! se răsti el cu asprime.

— Mămico! scînci fetiţa. Vino, mămico, te rog, vino!

— Gura! repetă Saladin.

Justine mai tresări o dată, fără vlagă, apoi nu mai mişcă. Saladin ridică storurile, ca s-o privească mai bine.

„Doarme duşă!“ îşi zise tînărul. „Noapte bună, copii! Cînd se va trezi, va fi artistă: întîia elevă a domnişoarei Freluche, la rîndul ei singura moştenitoare a lui madam Saqui. Cu toate astea“, îşi urmă el firul gîndurilor, „totul depinde de poziţia pe care o ocupi. Unii şterpelesc aur cu hîrdăul şi nu riscă atît cît risc eu, ca să pun mîna pe o sută de franci. Numai că asta-i o chestie de antrenament şi trebuie să începi cu începutul.“

Birja se opri în strada Saint-Paul, numărul 17.

— Birjar, îi zise Saladin, băieţelul meu bolnav mi-a adormit în braţe. N-aş vrea să-l trezesc degeaba. Vrei să vezi dumneata dacă aici locuieşte madam Guérinet, rentiera?

Birjarul sări pe trotuar şi după cîteva clipe se întoarse. Cînd se ivi în cadrul portierei, Saladin îşi pusese din nou voalul, aşteptînd cu Justine în braţe.

Bineînţeles că nimeni din împrejurimi nu auzise vreodată de madam Guérinet. Saladin păru nedumerit şi zise, oftînd din greu:

— Ce vrei, există atîţia oameni necinstiţi. Mi-au dat o adresă falsă. Du-ne, te rog, pe bulevardul Montreuil, colţ cu bulevardul Triomphes... Of, ce palid e copilul ăsta!

— Drăguţă fetiţă! zise birjarul.

— E băieţel, da-i aşa de firav! Toată lumea îl ia drept fetiţă.

Sărută fetiţa înfăşurată în şal, iar birjarul se urcă din nou pe capră.

Cît dură drumul dintre strada Saint-Paul şi bulevardul Montreuil, în apropiere de bariera Tronului, Saladin se ocupă de transformarea completă a toaletei Justinei. Nu-i lăsă decît juponul, fără crinolină. În cursul acestei ope- raţiuni, dădu cu ochii de semnul din naştere al fetiţei, puţin mai jos de umărul drept.

— Ia te uită! zise el, surprins. O cireaşă! Şi chiar una frumoasă, pe cinstea mea! Se pare că mămica e cam pofticioasă.

O chestie ca asta ar fi fost cam supărătoare, de s-ar fi aflat mai la vedere. Noroc că-i bine ascunsă, afară doar de cazul cînd puștoaica ar purta un decolteu prea îndrăzneț.

Tot vorbind astfel, prietenește, cu sine-însuși, își abătu atenția de la cireașă — obiect al unei pure curiozități, pentru că nu putea fi vîndut — ca să se ocupe de lănțișorul cu cruciuliță de aur, pe care-l desprinse de la gîtul fetiței.

— După cît cîntărește, zise băiatul, face mai mult de douăzeci de franci. E-e! se întrerupse el. Și eu, care vorbeam de zgarda ce trebuie agățată de gîtul copiilor, așa cum se face cu cîinii! La Gloriette s-a gîndit la același lucru.

Pe spatele cruciuliței erau gravate clar următorele cuvinte:

„Justine Justin, strada Lacuée numărul 5. Doamna Lily."

— Asta se știe, mormăi el, scoțînd din fundul buzunarului un cuțit prăpădit, cu lama tocită în ultimul hal. Cunosc riscurile unor asemenea cruciulițe, primite în dar de la mămica: am văzut ce se poate întîmpla în actul cinci al atîtor piese jucate la „Ambigu". Mai întîi am să răzui cruciulița, pe urmă să ne gîndim ce se poate face cu cireașa.

În doi timpi și trei mișcări, răzui cu vîrful cuțitului cele cîteva cuvinte gravate pe metal. Încîntat de propria-i prevedere, Saladin vîrî giuvaierul în buzunar, zicînd în sinea lui: „Nu există prudență inutilă. Acum, să sfîrșim ce-am început. Dacă-mi pot recupera hainele de la Languedoc, treaba e ca și făcută!"

Birjarul își struni caii. Saladin coborî, trăgîndu-și bine voalul pe ochi și păși pînă lîngă capră.

— Nu pot lua cu mine copilul, zise el. Mă tem să nu-l trezesc. Am niște facturi de achitat la bîlci, așa c-am să întîrzii vreun sfert de oră. Dumneata îmi pari un om cumsecade, și de altfel, ți-am luat numărul de la trăsură. Veghează puțin asupra băiețelului și-am să-ți dau un bacșiș pe cinste. Dacă se trezește, nu-i da voie să vorbească, fiindcă-i face rău la piept. Deja are momente cînd delirează. Ți se rupe inima de milă cînd îl vezi așa, o mînă de om! Tot zice că vrea s-o vadă pe maică-sa, care-a murit, sărmana... of, Doamne, Doamne!

Saladin îşi şterse ochii pe sub voal şi continuă:

— Eu sînt bunică-sa şi Dumnezeu mi-e martor că dacă am început să vînd prin bîlci, e ca să-l pot hrăni şi îngriji, bietul de el!

Coborî cu paşi mici aleea Triomphes şi dădu colţul spre piaţa Tronului.

Timpul trecea. Se făcuse cam cinci după-amiază.

De dimineaţă şi pînă acum, bîlciul îşi schimbase înfăţişarea. Ici şi colo, printre barăci, rămăseseră spaţii goale, iar rulotele ce se aflau încă aici dădeau semne de plecare.

Saladin se aşteptase la aşa ceva. Totuşi, cum era şiret din cale-afară, se strecură printre barăci cu mare grijă.

„Trucul" inventat de Rioux şi Picard nu-i depăşea imaginaţia. Tot ce ţine de poliţie e cît se poate de cunoscut în lumea bîlciului. Deşi fără un motiv clar de îngrijorare, Saladin avea o uşoară strîngere de inimă, care însemna: „Duşmanul poate fi pe-aproape".

Dintr-o ochire, văzu că baraca doamnei Canada dispăruse. Dimpotrivă, „Coţofana hoaţă" — vizuina lui Languedoc — rămăsese în picioare, în mijlocul calabalîcului celorlalte.

Asta era bine. Numai că de acel calabalîc nu se ocupa nimeni. Nici ţipenie printre banchetele îngrămădite la un loc şi printre alte piese de mobilier industrial. În schimb, spre mijlocul pieţei se adunaseră cîteva grupuri, care discutau însufleţit. I se păru semn rău.

În momentul plecării era nevoie de ceva cu adevărat grav ca să se oprească astfel pregătirile, mai ales că începea să se întunece.

Se întîmpla ceva. Saladin simţi că-l trec fiorii. Îl fulgeră gîndul să-şi ia picioarele la spinare şi să fugă iepureşte, mulţumindu-se cu lănţişorul de aur şi cu cruciuliţa.

Dar dacă era vorba, într-adevăr, de poliţie, care cerceta afacerea din Jardin des Plantes, atunci fără îndoială că odată interogat, Languedoc va vorbi. De cum va auzi semnalmentele hoaţei de copii, Languedoc îşi va recunoaşte „opera": chipul realizat cu atîta artă. În plus, mai existau şalul cel vechi, pălăria, voalul albastru...

Chiar aşa: Saladin se travestise ca şi cum ar fi urmat să apară pe scenă, pentru a juca într-o farsă. Făcuse imprudenţa de a-şi agăţa singur o tinichea de coadă. Greşelile tinereţii! Oricît de precoce ar fi inteligenţa cuiva, anii fragezi sînt impetuoşi. Îl veţi cita pe marele Condé? La Racroy avea deja cu patru ani mai mult decît Saladin.

De altfel, tocmai imprudenţele sînt cele care maturizează şi modelează sufletele cu adevărat călite.

În ziua aceea, Saladin avea să îmbătrînească cu cinci ani.

Tînărul nostru procedă aşa cum ar fi făcut Condé sau chiar Henric al IV-lea.

Îşi stăpîni durerile de burtă şi intră hotărît la „Coţofana hoaţă", prin uşa din spate, rezervată artiştilor.

Languedoc era acolo, ocupat cu pregătirile de plecare.

— Tu eşti, puştiule? întrebă el, privindu-şi „opera" cu coada ochiului. A ţinut bine culoarea? Tocmai mă gîndeam la tine. A fost răpit un copil.

— Ei, na! exclamă Saladin. Unul dintre ai voştri?

— Nu, nu! Nici de-al nostru, nici de-al altora. Un copil din oraş.

— I-auzi!

Saladin se străduia să nu-i tremure glasul. Tot vorbind, îşi scoase straiele de femeie bătrînă.

— Se mai întîmplă, comentă el. E cumplit pentru părinţi. La ce oră a plecat madam Canada?

— La trei.

— Au zis unde se duc?

— La Melun, pentru serbare.

— Pe drumul spre Lyon, zise cu îndrăzneală Saladin. Bun! Mulţumesc!

Umplu cu apă un lighenaş ciobit şi-şi cufundă capul în el.

„Cu siguranţă că javra asta mică ştie ceva!" îşi zise Languedoc, apropiindu-se pe la spate şi punîndu-i mîna pe umăr.

Saladin tresări violent, de parcă ar fi fost înjunghiat.

— Bravo! rîse împăciuitor Languedoc. Şi ia zi, ce-ai făcut azi toată ziua, puştiule?

— M-am distrat, bolborosi Saladin. Cu persoana...
— Asta se vede de la o poştă... Hai, grăbeşte-te să-ţi schimbi zdrenţele.
— De ce? întrebă Saladin, din ce în ce mai tulburat.
— Pentru că bîlciul mişună de agenţi şi comisari, care răscolesc toate barăcile.
— Au venit şi-aici?
— O să vină!... Ascultă!...
Saladin îşi ţinu răsuflarea. În interiorul barăcii se auzi zgomot de paşi şi larmă de glasuri. Languedoc îl privi pe Saladin drept în ochi şi zise :
— Uite-i! Ţin'te bine!

11 PETITE-REINE SE TREZEŞTE

Saladin era alb la faţă. Sudoarea îi şiroia de pe faţă şi din păr, dar îi ţinea fruntea sus, iar privirea ochilor lui rotunzi era uimitor de sigură.
— Ai s-ajungi departe, dacă n-ai să te poticneşti undeva, în drum! mîrîi Languedoc. Află că nu-mi displace! Începi să mă interesezi.
Cîţiva paşi mai încolo, în interiorul barăcii, continuau să se audă vorbe. Saladin îşi şterse faţa cu o cîrpă şi-şi trase pantalonii.
— Ai vrut să mă sperii, zise el, silindu-se să rîdă. De unde ştii că-s agenţi, din moment ce n-au venit?
— Pentru că i-am zărit intrînd la domnul Cocherie! îi răspunse Languedoc, ajutîndu-l să-şi îmbrace vesta. Pe ăştia îi recunoşti dintr-o mie: îţi sar în ochi. Ia zi, puştiule, ţi-e frică?
Saladin, care tocmai se îmbrăca, era atît de speriat, că nu nimerea mînecile.
— Uite cum stă treaba! răspunse el, cu o nelinişte pe care vorbele sale o justificau perfect. Soţul tipei mele e un

nebun și un turbat — altfel bine situat și cu avere. Deputat, decorat și cu o groază de relații în guvern. E posibil ca el să fi născocit toată chestia cu copilul răpit, ca să pună mîna pe mine și să m-arunce în lanțuri pînă la sfîrșitul zilelor. Asta din gelozie, pentru că i-am tulburat pacea în căsnicie.

— Nu-i rău! zise Languedoc.

Pașii și glasurile se apropiau. Pe Saladin îl năpădise o sudoare rece și-i clănțăneau dinții. Totuși, își păstrase zîmbetul. Își trecu pieptenele prin păr, în fața unui ciob de oglindă, apoi își făcu o boccea din hainele bătrînești și se așeză pe ea.

Cîrpa care ținea loc de ușă fu dată la o parte și în prag se ivi silueta impunătoare a directorului „Coțofanei hoațe".

— Ascultă, bătrîne! i se adresă el lui Languedoc. Văd că ai oaspeți. Domnii aceștia vor să arunce o privire în bîrlogul tău. Sper că n-ai nimic împotrivă.

— De ce-aș avea? i-o întoarse „creatorul de chipuri", salutînd plin de curtoazie. Mă bucur să le pot face pe plac!

Într-adevăr, Rioux și Picard „săreau în ochi". De cum se dădu la o parte directorul „Coțofanei hoațe", amîndoi intrară, rotindu-și privirile prin toată încăperea.

Tolănit pe scaunul său, Saladin scutura scrumul dintr-o pipă din care nu fumase.

— Prin urmare, zise cu amabilitate Languedoc, domnii n-au găsit încă nimic?

— S-a aflat din capul locului că venim aici, bombăni Picard, care era în toane teribil de proaste.

— Chestie de fizionomie, spuse foarte serios Languedoc.

— Mai adineauri, interveni cu un aer modest Saladin, am văzut o cucoană care-a intrat în menajeria maimuțelor, împreună cu o fetiță. Acolo, în capătul pieții.

— Cum arăta cucoana? sări Rioux.

— Mai în vîrstă, cam tristă și cred că suferea de ochi pentru că purta un voal albastru.

Picard se și năpustise afară din baracă. Rioux îl urmă, fără a mai mulțumi pentru informație.

Amîndoi dădură fuga la rulota care servea drept domiciliu maimuțelor savante.

Directorul „Coţofanei hoaţe“ îl privi pe Saladin cu coada ochiului, adresîndu-se cu asprime lui Languedoc:

— Bătrîne, nu prea-mi plac prietenii tăi!

Şi, semeţ, le întoarse spatele.

Saladin şi Languedoc rămaseră singuri. Languedoc îşi întinse mîna mare şi murdară, într-un gest plin de demnitate.

— Puştiule, vorbi el pe un ton solemn. Asta o să te coste douăzeci de franci. E un preţ cît se poate de rezonabil.

— Cum? Douăzeci de franci? dădu să protesteze Saladin.

— Patru monezi de o sută de gologani! Hai, că nu-i scump. Deci tu ai furat fetiţa!

— Îţi jur că. .

— Nu jura strîmb! E o prostie s-o faci, atunci cînd nu-ţi foloseşte la nimic. Dacă-mi refuzi cei douăzeci de franci, mă duc în rulota maimuţelor şi te denunţ, ca pe un pui de năpîrcă ce eşti!

Saladin scoase din buzunar lănţişorul şi cruciuliţa de aur.

— Astea fac de trei ori mai mult decît îmi ceri, zise el. N-am bani gheaţă. Îţi las giuvaerurile în gaj.

Îşi puse straiele femeieşti pe deasupra celor bărbăteşti. Languedoc îl privea şovăind.

— Vrei sau nu? îl întrebă Saladin.

Languedoc încuviinţă, vîrînd aurul în buzunar. Saladin ieşi în grabă, spunîndu-i cu un gest teatral:

— Perfect! Acum îmi eşti complice!

Din trei salturi ajunse în aleea Triomphes. Aici îşi agăţă din nou voalul albastru şi se furişă în trăsură, în timp ce birjarul îşi adăpa caii.

— Nu s-a trezit micuţul? întrebă el, prin portiera închisă.

— Ah, dumneata eşti, măicuţo? se întoarse birjarul. Nici n-a mişcat, de parc-ar fi fără suflare.

Saladin oftă din adîncul sufletului.

— La Charenton, prin bulevardul Picpus şi Brèche-aux-Loups! zise el. E drumul cel mai scurt. Ai noroc azi, pentru c-am făcut vînzare bună.

Birjarul dădu bice cailor, care începură să tropăie voiniceşte. Saladin nu-şi linişti bătăile inimii decît cînd trăsura ajunse la Brèche-aux-Loups.

— Haide! exclamă el, nemaiputîndu-și stăpîni bucuria. Trezește-te, puicuțo! Totul a mers strună! M-au trecut toate năduşelile cînd s-au uitat la mine bufnițele alea două, dar la dracu'! Erau loviți cu leuca în cap! E drept c-a trebuit să las cruciulița, da' oricum am șters adresa. N-a fost rea ideea, nu? Poate că dacă încercam s-o vînd, ar fi pus laba pe mine. Hai, dulceațo, acu' mergem la căsuța de aur! Trezește-te! Acolo-i tăticu! Și mămica! Și tot felul de cofeturi! Am scăpat! Doamne Dumnezeule! Am scăpat! Toți! Toți!

O luă în brațe pe Petite-Reine și-o mîngîie cu-adevărat, într-o pornire de sinceritate. Succesul îl făcea parcă bun la suflet. Ar fi vrut ca în jurul lui să vadă numai bucurie. Dar Petite-Reine nu se trezea; îi simțea trupușorul rece prin țesătura zdrențuită a șalului.

— Pff! exclamă el, hotărît să nu se lase doborît de tristețe. Doar n-am omorît-o doar pentru că m-am strîmbat la ea și i-am zis să tacă! Toți copiii știu de căpcăun și nu mor din asta. Dacă stau să mă gîndesc, e mai bine să doarmă pînă ce plătesc birjarul. Cum am de gînd să cobor în plin cîmp, dacă începe să scîncească, o să bată la ochi. Așa că fă nani, pisicuțo!

Saladin, care știa atîtea lucruri, nu putea să nu cunoască la perfecție obiceiurile teatrului său. Era sigur că rulota cea greoaie a domnei Canada, trasă de o singură mîrțoagă — și aia bolnavă — nu putuse ajunge prea departe. Ar fi pus mîna în foc că se opriseră undeva între Maisons-Alfort, la porțile Parisului, și Ville-Neuve-Saint-Georges, aflat la cîțiva kilometri mai departe.

De cum trecură de Charenton, Saladin scoase capul pe fereastră, ca să cerceteze împrejurimile. După trei ore de mers, rulota conținînd catrafusele Teatrului Francez si Hidra-ulic nu putuse ajunge prea departe.

Într-adevăr, la un kilometru de Charenton-le-Pont, prin ceața care începuse să coboare pe cîmpie, Saladin recunoscu acoperișul patern, călătorind într-un nor de praf. Nu mult după aceea, putu citi o parte din inscripția agățată în spatele rulotei, așa cum marinarii scriu numele corabiei la prova:

„Trucuri savante, exerciții și varietăți din secolul al XIX-lea al Luminilor"

Boala cronică a bietului cal pe nume Sapajou se pare că se agravase, căci Kohln, zis și Colonie, clarinetist din Germania și gigant chinez, împreună cu Poquet, zis și Atlas — cocoșat și trombonist — împingeau roata din dreapta. De roata din stînga se ocupau directorul Échalot și madam Canada în persoană, în vreme ce Similor, gentilom ca întotdeauna, cu mîinile în buzunare și pălăria cenușie pe-o ureche, își ținea deoparte ghetele scîlciate, strecurînd la urechea domnișoarei Freluche propuneri anacreontice.

Era un tablou impresionant. Dacă tînărul Saladin ar fi avut inimă, ar fi simțit-o tresărind la vederea emoționantă a patriei.

Însă eroul nostru se mulțumi să spună:

— Gata călătoria! Am ajuns acasă!

Își reluă locul în interiorul birjei și trase cu ochiul de-o parte și de alta a drumului. În stînga zări o cărăruie, prea îngustă pentru o trăsură.

— Oprește! strigă el.

— Unde să opresc? întrebă birjarul. Nu văd nici o casă!

Saladin sări jos din trăsură, cu Petite-Reine în brațe.

— Două ore prin Paris — cinci franci! zise el. O oră de așteptare — trei franci. Douăzeci de gologani la întoarcere și alți douăzeci bacșiș. E bine... Asta face exact douăzeci de franci. Poftim! Mi-a făcut plăcere să te cunosc, prietene.

Birjarul luă cele două monezi de o sută de gologani, iar bătrîna traversă drumul cu pași mici, pierzîndu-se pe cărăruie.

Omul își scoase șapca de piele și se scărpină în creștetul capului.

„Ciudată mai e și muierea asta!" își spuse el. „Am senzația c-am fost tras pe sfoară, deși mi-a plătit tot ce mi se cuvenea... Ba pe deasupra și-un bacșiș gras! Destul de bine pentru o sărăntoacă! Mi-e tot una! Totuși, ia să mă uit bine de jur împrejur. Am o bănuială că va trebui să povestesc cîte ceva la poliție."

Îşi fixă cîteva repere, astfel ca la nevoie să poată găsi din nou cărăruia, apoi întoarse caii şi porni înapoi spre Paris.

Saladin nu avu mult de mers. La vreo sută de paşi mai departe, după colţul unui zid, dădu de o grămadă de bălegar, aflată la intrarea pe un teren semănat cu sfeclă. După cît se pare, era exact ce-i trebuia. O aşeză pe Petite-Reine pe bălegar, punînd lîngă ea pachetul în care se găseau rochiţa elegantă, pălărioara cu pene, cizmuliţele şi crinolina, apoi cercetă cu atenţie împrejurimile.

Mai era puţin pînă la lăsarea întunericului. Locul era pustiu.

Saladin făcu cale-ntoarsă pe cărăruie, ca să verifice dacă birjarul plecase. Mulţumit de constatare, se înapoie la grămada de bălegar şi începu să sape în ea cu amîndouă mîinile. Cînd adîncitura fu destul de mare, aşeză înăuntru hăinuţele fetiţei, apoi rochia lui şi binecunoscuta pălărie cu voal albastru.

„Mai mult ca sigur că vor fi descoperite", se gîndi el. „Dar cînd? Nu vor întinde bălegarul pe cîmp înainte de venirea toamnei, iar în şase luni zdrenţele astea o să arate ca vai de lume!"

— De altfel, murmură el, n-am cum să le ard, nu? Am făcut cum era mai bine.

Liniştindu-şi astfel conştiinţa, Saladin acoperi adîncitura şi aşeză bălegarul astfel încît să nu se observe că umblase cineva la el. Acum, personajul nostru îşi reluase înfăţişarea sa de toate zilele: un băietan de paisprezece ani, cam subţiratec, dar ager şi puternic, cu un chip destul de frumuşel, în ciuda acelui aspect bătrînicios, caracteristic adolescenţilor de genul lui.

Începu s-o zgîlţîie pe Petite-Reine, săltînd-o din nou în braţe, dar fetiţa nu dădea nici un semn de viaţă.

— Să ştii c-am speriat-o prea tare! zise Saladin, după o profundă cugetare. Pff! O s-o trezim noi, cînd ajungem acasă. Înainte marş!

Şi porni la drum, cu paşi mari.

După vreun sfert de oră, ajunse din urmă Teatrul Francez şi Hidraulic, care făcea popas în piaţa din Maisons-Alfort.

Lipsa lui stîrnise reacţii diverse printre membrii familiei Canada.

Poquet, cocoşatul, îl învinuia pe faţă de pierderea celor trei monezi de douăzeci de gologani; Colonie îl bănuia de a-i fi şterpelit cele şaptezeci şi cinci de centime, iar domnişoara Freluche regreta amarnic că-i încredinţase bănuţul ei găurit, în valoare de patruzeci de gologani. Toţi trei doreau nespus să-l vadă înapoi. Échalot era trist. Cu tot egoismul şi proastele purtări ale lui Saladin, Échalot avea faţă de el simţăminte paterne — mai mult chiar decît tatăl său bun, Similor, om dedat plăcerilor. De altfel, ca să-l cităm pe Échalot: ,,Copi- lul *înghiţea* atît de bine!" Nici un rege din Europa nu avea la curtea lui un *înghiţitor* ca el!

— Bine c-am scăpat de nepricopsitul ăsta! spunea madam Canada. Norocul nostru că s-a dus dracului, în lume!

Similor nu era la fel de bucuros. Aşa nepăsător cum îl ştim, tot păstra în suflet nişte amintiri scumpe: Saladin, grozav de priceput la tîlhării, aducea deseori găini şi raţe, umflate de prin gospodăriile de ţară. Ba uneori, chiar şi cîte o oaie.

În astfel de ocazii, Similor îşi aducea aminte că el e tatăl, ca să pretindă bucăţile cele mai gustoase.

Cînd Saladin îşi făcu apariţia în depărtare, Échalot îşi ascunse bucuria, ca să n-o supere pe madam Canada. Dar aceasta strigă, cu vocea ei groasă şi răguşită:

— Oare n-o să ne putem descotorosi niciodată de viermele ăsta?

Domnişoara Freluche, Colonie şi în primul rînd Poquet — principalul creditor — se repeziră în întîmpinarea fiului rătăcitor, într-un scop ce n-avea nimic de-a face cu urările de bun venit.

— Dă-mi cei trei franci ai mei!

— Vreau înapoi cei cincisprezece gologani!

— Unde-i bănuţul meu cel găurit?

Saladin îi întîmpină cu o privire semeaţă.

— Habar n-am despre ce vorbiţi, le zise el. Vă rog să păstraţi distanţa. Dacă sînteţi cuminţi, n-am să vă refuz un mic cadou din beneficiile operaţiunii.

— Ce-ai adus, netrebnicule? îl luă la rost doamna Canada încă de departe. Pînă la urmă ai să strici reputația Teatrului!

Saladin veni spre ea, cu fruntea sus.

— Te rog să lași deoparte tonul ăsta atunci cînd îmi vorbești, zise el. Sînt tînăr, și fără mine, nimeni n-ar da doi bani pe teatrul dumitale.

— Cînd ai să te hotărăști să-mi faci plăcerea să te cari... începu madam Canada, gata să-i sară muștarul.

Dar Échalot îi înlănțui mijlocul (pe care de-abia îl putea cuprinde cu amîndouă brațele) și-i spuse:

— Amandine, nu mai țipa la el! E un *înghițitor* talentat!

— Cînd am să mă hotărăsc să-ți fac plăcerea să mă car, răspunse Saladin, nu va trebui decît s-aleg între toate teatrele din capitală și din țară, de la care am primit oferte dintre cele mai tentante. Oricum, nu m-așteptam să fiu primit cu insulte, tocmai cînd v-am adus norocul!

Ajunsese în dreptul roții rulotei.

— Are un pachet! strigă Similor, apropiindu-se în grabă.

Apetitul lui înșelat bănuia că-i vorba de mîncare.

În spatele lui Saladin, cele trei victime continuau să insiste:

— Cei trei franci ai mei!

— Vreau cei cinș'pe gologani!

— Unde mi-e bănuțul găurit?

Se întunecase de-a binelea. Singura lumină provenea de la un felinar îndepărtat. Saladin îl dădu la o parte pe taică-său, care — indiscret ca întotdeauna — voia să pipăie conținutul șalului.

— Sînt trei sume fără importanță! zise el pe un ton solemn. Țineți-vă pliscul! Am de discutat cu doamna directoare și cu taica Échalot.

— Cu mine nu? întrebă Similor.

— Ba da, replică Saladin. După legile naturii, dumneata trebuie să-mi susții interesele bănești și de orice fel. Dă-i bătaie. Ne întîlnim în apartamentul doamnei.

Urcă scărița ce permitea accesul în rulotă, iar Similor îl urmă îndeaproape. Ceilalți îi văzură schimbînd cîteva cuvinte în șoaptă.

Curiozitatea tuturor era ațîțată la culme. Échalot și madam Canada se priveau unul pe altul. Poquet, zis și Atlas, își scutură capul mare și creț, care aproape că-i strivea trupul prăpădit și mormăi:

— O să le smulgă el ceva... ceva baban!

— Liniștește-te, Amandine! șopti blîndul Échalot la urechea tovarășei sale de viață. Puștiul are ceva în minte: eu i-am dezvoltat inteligența.

Două minute mai tîrziu, direcția Teatrului Francez și Hidraulic, împreună cu Similor și fiul său natural, Saladin, se reuneau la consiliu, în rulota unde am urmărit-o mai devreme pe madam Canada pregătindu-și faimoasa cafea nea- gră. Șalul cel vechi trecuse din brațele lui Saladin în cele ale lui Similor, care așezase pachetul pe pat și acum se îndeletnicea cu o treabă tainică.

Ceilalți nu puteau vedea ce face, pentru că patul era de fapt un dulap, iar Similor, întors cu spatele către consiliu, astupa complet intrarea.

Saladin se adresă directorilor de ambele sexe:

— Vă rog să-mi faceți cinstea de-a lua loc.

— De unde dracu' ai luat manierele astea? izbucni madam Canada, care-și începea toate intervențiile *ab irato*.[1] Crezi că prin asta ne impresionezi, măi nătăfleață?

— Lasă-i să fiarbă în suc propriu, bombăni Similor, din fundul „alcovului". La început am avut impresia că puștoaica a dat ortu' popii, da' nici vorbă! Pușlamaua de fiu-meu îmi seamănă, e isteț, nu glumă!

„Cine știe ce vietate a pescuit", se gîndea naivul Échalot, „și-acu' vrea să ne-o vîre nouă pe gît, zicînd că-i animal savant sau altă minune!"

Saladin făcu un gest teatral.

— Din fragedă pruncie — începu el cu emfază, pe un ton ce nu întîrzie să lase o impresie favorabilă asupra cuplului Canada — am găsit printre voi adăpost și ocrotire. Tatăl meu, o fire plăcută, dar nestatornică, își vedea numai de plăcerile lui. Domnul Échalot, căruia într-un elan de recunoștință, îi

---

1 *Ab irato* (lat.) — la mînie (n.t.)

spun „tată", mi-a ținut loc de mamă, ba chiar, asemeni celebrei capre Amalteea, din mitologie, mi-a cedat cănuța lui cu lapte în fiecare dimineață.

— Îi merge mintea! Îi merge mintea! murmură Échalot, care avea deja ochii în lacrimi.

Pînă și madam Canada își șterse obrazul cu dosul palmei ei uriașe, zicînd:

— De șmecher, e șmecher! Fără pic de jenă!

— Da' văd că mă ponegrești fără rușine, derbedeule! bombăni Similor, absorbit de treaba lui misterioasă. Cum o ciupesc, tresare. Da' zău că-i o dulceață de copil!

— Prin urmare, continuă Saladin, sînt legat de acest teatru prin sentimente de sinceră recunoștință, mai ales că doamna Canada ascunde sub vorba-i aspră o inimă de aur.

— I-auzi colo! izbucni directoarea.

— De ce te superi? insinuă Échalot. Vezi bine că te laudă!

— Alții, reluă Saladin, s-ar fi lăsat conduși de nestatornicia artiștilor de vîrsta mea, acceptînd ofertele generoase ale concurenței în căutare de înghițitori de prima mînă și-ar fi plecat să-și afle slujbe mai bănoase, căci se știe că la Teatrul Francez și Hidraulic nu se cîștigă mare lucru.

— Ai terminat? mîrîi madam Canada.

— Măsoară-ți cuvintele, îl povățui Échalot.

— Ei bine, eu n-am procedat așa! vorbi Saladin, pe un ton și mai mișcător. Nu-mi stă în caracter! Departe de a mă gîndi să vă abandonez, pe motiv că sînt mai presus de voi, îmi tai aripile, ca să-mi curm elanul, și-mi frămînt imaginația bogată, în căutarea unor descoperiri care să vă fie pe plac, dovadă a sentimentelor ce mă animă. De exemplu, o chestie de ultimă oră: ieri seară, la culcare, v-ați exprimat dorința de-a avea o fetiță, care să fie așa și pe dincolo, și pe care s-o învățați să meargă pe sîrmă, cu sau fără prăjină de echilibru, în locul domnișoarei Freluche, a cărei mediocritate se resimte din plin la încasări...

— Așa e... mărturisi Échalot. Da' ce bine vorbește!

— Va să zică, dumneata tragi cu urechea! se încruntă madam Canada.

— V-am împlinit dorința! exclamă Saladin, în loc să-i răspundă. Mi-ați dat mînă liberă, pînă la o sută de franci...

— Ție? Cum vine asta? izbucniră într-un glas cei doi directori.

Saladin își apăsă mîna pe inimă.

— Drept care, sfîrși el, numai și numai pentru a vă satisface dorința, am plecat în căutarea unor părinți aflați la strîmtoare și care să accepte să-și vîndă fetița.

— Și vă rog să nu vă retrageți cuvîntul, iubiților! vorbi și Similor, întorcîndu-se brusc spre ei, cu Petite-Reine în brațe. Eram și eu în bîrlogul puștiului atunci cînd ați spus „o sută de franci". Așa că-i datorați băiatului banii promiși.

— Vai, drăguța de ea! exclamă doamna Canada, dînd cu ochii de Petite-Reine.

Albă ca varul, fetița își plimba privirea uluită de jur-împrejurul încăperii.

— Seamănă cu cea de ieri!

— E și mai dulce decît aceea! decretă Échalot. Și cum se face că niște părinți se pot despărți de-așa un copil drăgălaș?

— Mămico! gemu Petite-Reine, schițînd un gest înspăimîntat.

Ochii i se opriră asupra lui Saladin și din instinct, închise pleoapele.

Similor o așeză pe genunchii doamnei Canada, repetînd:

— Ne datorați o sută de franci!

Échalot și directoarea încercară să se împotrivească, dar Similor, la fel de bun orator ca și fiul său, își strecură degetele mari ale ambelor mîini în răscroiala zdrențuită a jiletcii și li se adresă după cum urmează:

— Ca tutore al acestui tînăr, nu am încotro și trebuie să-i apăr interesele pînă la moarte. Dacă vreți să-l privați de suma pe care a avansat-o din propriul buzunar celor doi părinți sărmani, atunci rămîne să reglăm chestiunea cu ajutorul spadelor. Le vom folosi pe cele de înghițit! Și Échalot, și eu avem brevete de ofițeri de jandarmi. Ne vom întîlni pe cîmpul de luptă!

— Cum! se revoltă pașnicul Échalot. Eu să-ți vărs sîngele în duel, Amédée!

— Atunci, plătește!

Échalot șovăia. Madam Canada luă marea hotărîre.

— Merită! zise ea, copleșind-o cu sărutări pe Petite-Reine. După ce ne achităm de datoria față de puști, nu mai datorăm nimic nimănui în ce privește fetița... Și sînt sigură că la viitorul bîlci de turtă-dulce va face toți banii!

Scoase din pungută o sută de franci; Saladin și Similor întinseră mîna în același timp.

— Sînt tutorele tău, zise Similor.

Acești sălbatici au totuși un vag simț al legalității. Madam Canada puse banii în palma lui Similor.

Saladin se înverzise la față. Ochii lui rotunzi se aţintiră asupra lui taică-său, cu o expresie ciudată.

— Mie ce-mi dai? întrebă el, cu o voce de nerecunoscut.

— Binecuvîntarea mea, răspunse Similor, vîrînd toți banii în buzunar. Hai la culcare, mucosule!

Saladin își plecă privirea.

— Bun, mîrîi el. Totul se învață. Azi tu ești cel mai tare, tată, dar teme-te de ziua de mîine!

Petite-Reine adormise pe genunchii grăsanei doamne Canada, care nu-și mai încăpea în piele de bucurie pentru tîrgul abia încheiat. Échalot o urmărea cu o privire duioasă.

— Uite o ființă care va fi fericită alături de noi, așa-i, Amandine?

— O s-o ținem în puf! răspunse madam Canada. Zău că are noroc!

12 VOX AUDITA IN RAMA.[1]

Cînd comisarul dădu ordin să fie introdusă în birou sărmana La Gloriette, precum și martorii, nu mai rămînea nimic nou de aflat.

---

1 *Vox audita in rama* (lat.) — vocea auzită din frunziș (n.t.)

Ancheta fu scurtă, deşi fiecare simţea nevoia să vorbească cît mai mult.

Băciţa întrerupea pe toată lumea, pentru a dovedi că nu era vina ei şi deci, i se cuvenea o despăgubire.

Lily nu auzea nimic din ce se petrecea în jur. Vorbea puţin, parcă la întîmplare, amintindu-şi amănunte fără legătură — neînsemnate pentru cei ce-o ascultau, dar care-i făceau pe toţi să le dea lacrimile. Era foarte agitată. Fără îndoială, avea mintea rătăcită.

Cînd comisarul întrebă dacă voia cineva s-o conducă pînă acasă, se oferiră douăzeci, nu unul, şi fu însoţită de o numeroasă escortă, la care curînd se alăturară şi vecinii. Probabil că vreo gură-spartă, care fusese martor al întîmplării încă din Jardin des Plantes, nu rezistase să nu povestească aceeaşi istorie în cel puţin o sută de versiuni.

Însă dintre toate pasiunile, aceea de a bîrfi e cel mai greu de domolit. Iubirea oboseşte, lăcomia se satură. Nevoia de-a vorbi nu se potoleşte niciodată.

În poarta casei, Lily se opri şi privi cu mirare la toată mulţimea care o urmase. Nu le mulţumi. Lumea rămase multă vreme pe loc, dînd tîrcoale căsuţei, pălăvrăgind fără încetare, povestind şi bîrfind cu o plăcere reînnoită.

Lily urcă cu greu scara. În urmă venea cineva, dar ea nu-i acordă atenţie. Intră în casă, fără a întoarce capul. Médor se aşeză pe jos, în faţa intrării, sprijinindu-se de uşa închisă.

„Şi-aici, ca întotdeauna, pe post de cîine de pază“, îşi zise el. „Dacă are nevoie de ceva, am s-o aud.“

Cei rămaşi în stradă o văzură pe Lily apărînd la o fereastră şi luînd colivia în care se afla pasărea.

Apoi amîndouă ferestrele fură închise.

La Gloriette era atît de palidă în lumina ultimelor raze de soare, care ar fi îmbujorat şi obrazul cel mai gălbejit, încît părea o arătare din altă lume. Părul lung îi cădea, despletit, pe umeri, iar ochii se înălţau spre cer, goliţi de orice gînd.

— N-ar fi de mirare să-şi piardă minţile, vorbeau cei din piaţă. Era aşa de mîndră de fetiţa ei, cum nu se mai poate! Pe lîngă asta, a mai avut necazuri mari şi cu tatăl copilului!

— Micuța Clémence, din strada Moreau — zise cineva — cea care rîdea tot timpul, ei bine! Ea nu și-a pierdut mințile cînd i-a fost răpit copilul! A scris scrisoarea aia care-a apărut în ziare și care te făcea să-ți dea lacrimile, deși plină de greșeli de ortografie. Pe urmă s-a dus și s-a aruncat în rîu.

— Și aia era o femeie frumoasă!

— Iar băiețelul ei, ce dezghețat!

— Médor, cîinele de pază al lui madam Noblet, e cel care-a descoperit trupul înecatei...

— Poliția nu se pricepe decît să nu lase oamenii cinstiți să-și vadă de treabă, asta e!

Cazul de mai sus fusese și motivul pentru care Médor se așezase în fața ușii lui Lily. E drept că nu era din cale-afară de isteț, dar avea memorie bună.

Nu voia ca Lily să împărtășească soarta micuței Clémence, cea care rîdea tot timpul, înainte de a-i fi răpit copilul, și-al cărei corp fusese găsit în rîu chiar de el, Médor.

Și totuși, de ce-și dădea atîta osteneală?

Aparținea unei categorii umane pe care disprețul celor bogați și mila celor săraci îi numesc „brute". Rațiunea comportamentului său putea fi găsită în cuvintele pe care le rostise în Jardin des Plantes: „Femeia asta e prea necăjită!"

Era vorba doar de milă? Sau poate că și „brutele" au inimă, astfel că sărmanul Médor fusese impresionat — ca și mulți alții, înzestrați cu inteligență — de frumusețea desăvîrșită a bietei Lily?

Adevărul se afla probabil la mijloc. Dar exista și un alt motiv.

Fără îndoială că Lily nici nu-și mai amintea incidentul, petrecut la puțin timp după ce se mutase în căsuța unde locuia acum. Într-o dimineață, pe cînd ieșea în stradă cu Justine în brațe — pentru că fetița încă nu începuse să meargă — văzuse venind dinspre cheiul Râpée un convoi sărman, asemănător cu cel zugrăvit în cunoscuta pînză cu același nume.

Numai că în locul cîinelui, dricul în care se aflau rămășițele pămîntești ale unei bătrîne era urmat de Médor.

Lily se alăturase tristului alai, însoțindu-l pe Médor pînă la cimitirul Père-Lachaise.

Iar Médor nu apucase să-i mulțumească niciodată.

Asta era tot. Pentru Médor, să doarmă în fața unei uși nu însemna o dovadă de eroism. Acesta nu era decît începutul. Spera să poată face mai mult decît atît.

Auzi zgomotul ferestrelor care se închideau, apoi i se păru că Lily se înviorase brusc, umblînd de colo pînă colo prin odaie, cu o vioiciune inexplicabilă.

Existau și alte mijloace decît rîul. Lui Médor i se strînse inima. Se aplecă și-și lipi ochiul de gaura cheii.

Teama lui spori. La Gloriette vîrîse repede cărbuni în sobă, iar acum sufla din toate puterile, ca să ațîțe focul.

În astfel de cartiere, toată lumea — pînă și ,,brutele" — cunosc la ce slujesc cărbunii puși în sobe fără hornuri, din camere cu ferestrele închise. Dar ușa era din lemn subțire, așa că Médor o putu auzi pe Lily vorbind:

— Ah, da! răsună glasul ei limpede și blînd. Cina! E trecut de ora cinci! După plimbare îți crește pofta de mîncare...

Și continuă să sufle în foc cu putere.

Médor clătină din capul său mare, gîndind: ,,Cina aia n-are cum să fie pentru ea!"

Într-adevăr, La Gloriette încetă brusc să mai sufle. Scoase un țipăt scurt și se ridică dintr-o mișcare, apăsîndu-și inima cu amîndouă mîinile.

Rămase nemișcată, cu ochii larg deschiși, cu părul căzîndu-i în dezordine pe umeri. Nu se mai ocupă de foc, iar flacăra se stinse.

Se lăsă noaptea. Cam pe la ceasul acesta, Saladin își lua rămas-bun de la birjar, pe drumul spre Maisons-Alfort.

Lily nu mai vorbea. Se așezase pe pat, cu capul în piept. Părul despletit îi acoperea obrazul.

Médor se duse la locul lui, suspinînd adînc. Mai trecu cîtva timp. Palierul era acum cufundat în întuneric.

Deodată, Médor auzi sfîrîitul unui chibrit aprins. În odăița lui Lily ardea acum o lumînare.

— Doamne, Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! se auzi un glas disperat, pe care Médor abia-l recunoscu. Deci e adevărat! E-adevărat! E-adevărat!

Apoi răsunară hohote de plîns nestăvilite şi sfîşietoare, pornite dintr-un suflet în agonie.

Începuse criza.

Aşa „brută" cum era, Médor îşi dădea seama bine ce se întîmplă. Se ridică într-un cot şi pieptul îi tresăltă ca cel al unui cîine mort de oboseală, care gîfîie cu limba scoasă.

Era numai urechi.

— Azi-dimineaţă se afla aici, vorbi Lily. Ne-am despărţit în piaţă şi-am avut o strîngere de inimă. Dar nu mi se întîmpla de fiecare dată cînd ne despărţeam? Şi eram atît de fericită s-o revăd! De ce m-aş fi temut? Ah! Ştiu bine unde ne găseam cînd m-a sărutat ultima oară. M-a urmărit cu privirea. Cînd mi-a trimis acea sărutare din vîrful degetelor, nici nu bănuia că totul se sfîrşise... Totul! Totul! N-o mai are pe mămica ei! La o vîrstă atît de fragedă! Să nu mai ai mămică! Şi eu, care mă temeam atît de mult de moarte!

Vocea îi era din ce mai tremurătoare şi mai pierdută.

— Doamne, Dumnezeule! Doamne,Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! se jelui ea din nou. E adevărat! N-o mai am! N-am s-o mai văd niciodată! Tatăl nostru, carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta... Dar asta nu poate fi voia Ta! Nu, Doamne! De ce să vrei să-mi faci aşa un rău? Tu, care mi-ai dăruit-o! Doamne, Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pre pămînt... Ah, mai bine am fi murit amîndouă, împreună! Doamne, Tu care eşti atît de bun, ia-ne la Tine, ca s-o pot strînge în braţe în ceasul din urmă!

Sări brusc în picioare şi apucă sfeşnicul, îndreptîndu-se spre pătuţul de care pînă atunci nu se apropiase, din instinct. Pătuţul rămăsese aşa cum îl lăsase dimineaţă: cu aşternutul boţit, cu pernuţa Justinei pe jumătate ascunsă sub crengile de liliac, aduse în dar de lăptăreasă.

Liliacul se ofilise.

Din pieptul tinerei mame scăpă un geamăt surd.

Afară, Médor îngenunche, ascultîndu-i glasul din ce în ce mai schimbat:

— Niciodată! Sufletul meu! Viața mea! Justine! Oare e cu putință? Erai aici! Uite, încă văd urma trupului tău!... Și-mi zîmbeai dintre flori... Ah, cît erai de drăgălașă! Cît de drăgălașă!...

Se apleca și săruta cu patimă pernuța, scufița de noapte, florile veștede — tot ce atinsese Petite-Reine. Ochii îi ardeau, goliți de lacrimi. Nările îi palpitau, căutînd parfumul copilului adorat...

Apoi căzu în genunchi, apropiind sfeșnicul de podea: în praful de pe jos se zărea urma a două picioruşe desculțe.

Lily privi cu lăcomie aceste urme, cufundată într-un extaz dureros. Lăsă deoparte sfeșnicul, ca să le pipăie, apoi se culcă pe podea, acoperindu-le cu sărutări.

— Ai milă, Doamne! Nu ți-am greșit cu nimic! Tatăl nostru carele ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, fie împărăția Ta...

De cealaltă parte a ușii, sărmanul Médor îngăima și el un „Tatăl nostru".

Și totuși, Dumnezeu trebuia să audă!

Lily rosti o rugăciune, apoi încă zece, făgăduind atîtea lucruri înduioșătoare și imposibile, încît Dumnezeu se îndură să-i redea plînsul binefăcător.

Se prăbuși scăldată în lacrimi, într-un fel de prostrație, dar încercînd, cu încăpățînare de bețiv, să-și sfîrșească rugăciunea începută.

— De m-aș putea ruga! exclamă ea. Să mă rog așa cum trebuie!... Pîinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi... Doamne, unde-i acum, Doamne? Ce i se răspunde cînd o cheamă plîngînd pe mămica ei?... Și iartă-ne nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri... Dar ea nu greșise nimănui, Doamne! Adu-ți aminte cum își dădea toți bănuții celor nevoiași!

„Parcă s-a mai liniștit!" își zise Médor.

În clipa următoare, se înfioră din cap pînă-n picioare, la auzul unui glas aproape de nerecunoscut, care izbucni în mijlocul tăcerii, cu putere de blestem:

— E o josnicie! O cruzime! Cîtă răutate! De ce nu mă zdrobești cu o singură lovitură, Doamne! Dumnezeule atotputernic! Eu sînt neputincioasă, nu pot să mă apăr nici pe mine și nici pe ea. O femeie! Un copil! Cum poți să fii atît de crud? Prefer iadul, pe care nu-l merit! Vreau să te pedepsesc prin suferința mea nedreaptă! Dumnezeule surd și orb!

Glasul i se frînse într-un potop de gemete fără șir.

Apoi, același sunet cristalin:

— Iartă-mă, Doamne! Știu bine c-ai să mă ierți, Dumnezeule bun, Dumnezeule îngăduitor! Sufăr prea mult și tu știi asta. Nu pedepsi o sărmană femeie, care a hulit fără voia ei! Sunt nebună, dar uite, îngenunchez, cu mîinile împreunate, cu ochii în lacrimi... Mă rog! Vezi că mă rog?... Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi... și ne iartă nouă... Și nu ne duce pre noi în ispită și ne izbăvește de cel viclean. Amin!

Se tîrî în genunchi spre crucifixul de la căpătîiul patului, deasupra căruia se găsea o iconiță a Sfintei Fecioare.

Lily își înălță spre ea mîinile tremurînde.

— Sfîntă Fecioară, continuă ea, însuflețită de o nouă speranță și nespus de frumoasă, cu chipul luminat de flacăra iubirii materne. Sfîntă Fecioară, și tu ești mamă... Roagă-l pe Dumnezeu să mă ierte. Sfîntă Maria, plină de haruri, Domnul e cu tine, cea binecuvîntată între toate femeile, așa cum binecuvîntat e și rodul pîntecelui tău. Îmi zîmbești, bună Fecioară... Și pruncul Isus îmi zîmbește... Sfîntă Maria, născătoare de Dumnezeu, roagă-te pentru noi, bieți păcătoși, acum în clipa morții noastre. Amin!

Ultimul cuvînt fu urmat de un strigăt de bucurie.

La Gloriette se ridică în picioare, ca împinsă de-un arc. Își azvîrli pe spate părul cîrlionțat și chipul ei frumos se lumină de speranța care-i încălzise sufletul.

— Tu! Tu! exclamă ea, lipindu-și buzele de picioarele Maicii Domnului. Tu mi-ai dat gîndul acesta, Sfîntă Fecioară preacurată! Îți mulțumesc! Îți mulțumesc! Uitasem! Pentru că mi-am pierdut și memoria, și gîndirea! Semnul! Nu-i o minune de la Dumnezeu că are pe piept acea cireașă? Am uitat să pomenesc despre ea! Și tu mi-ai amintit! Alerg! Sfîntă

Fecioară, alerg să povestesc despre semn, şi Justine a mea va fi regăsită!

Fără să-şi mai pună pălăria sau şalul pe umeri, se repezi la uşă, deschizînd-o cu o mişcare atît de bruscă, încît Médor abia avu timp să se dea la o parte. Lily trecu pe lîngă el, fără să-l vadă, şi coborî scara, ţinîndu-se de balustradă.

Médor porni pe trepte în urma ei.

În această căsuţă sărmană nu exista portărească. Ieşiră amîndoi, fără a trezi nici o bănuială.

Se făcuse tîrziu. Era cam ora unsprezece noaptea. Lily se îndreptă spre comisariatul de poliţie. Mergea cu paşi uşori, aproape voioşi. Femeia de serviciu care făcea de pază la birouri îi spuse de la ghişeu că domnul comisar se afla la teatru.

Sigur că nu era nimic rău în asta, cu atît mai mult cu cît teatrele dispun de loje speciale pentru supraveghere, dar nimic nu-i perfect pe lume şi vă sfătuiesc să nu aveţi niciodată nevoie de un comisar după lăsarea serii.

Lily nici nu concepea faptul că nu toată lumea stătea la dispoziţia ei, ca să-i regăsească fetiţa iubită. Cînd femeia de serviciu o sfătui să revină a doua zi, tînăra mamă se îndepărtă, revoltată.

O noapte întreagă! Într-o noapte un copil poate fi dus atît de departe, încît nici poliţia să nu mai aibă braţul suficient de lung ca să-l ajungă din urmă. Cine ştie cîte nu se pot petrece într-o noapte? Noaptea, medicii vin la căpătîiul bolnavilor; se vinde băutură, se serveşte cina, se fură, se joacă, iar paznicii în uniformă veghează. Numai ceea ce ţine de „administraţie“, şefi sau funcţionari, trage obloanele şi se culcă.

Lily se adresă poliţiştilor de pe stradă, care se purtară frumos cu ea, pentru că-i cunoşteau deja povestea. I se relată incursiunea la bîlci, Piaţa Tronului fusese cercetată centimetru cu centimetru, dar fără rezultat.

— Şi-acum, ce va face poliţia? întrebă Lily.

Poliţiştii nu sunt plătiţi ca să ştie ce se întîmplă, aşa că răspunseră prin cunoscuta frază, ce reprezintă esenţa limbajului administrativ şi care la noi, susţine din zori şi pînă în noapte, mii şi mii de interese prin mii şi mii de birouri:

— SE VOR LUA MĂSURI!

Ce frază zdrobitoare! Cuvinte care permit unui francez din zece să primească slujbe bănoase sau măcar bunicele.

La Gloriette nu cunoștea prea bine uimitoarele merite ale acestei fraze și totuși, își spuse, ca secerătorul din fabulă: „Mai curînd aș fi acționat eu însămi!“

În principiu, e cît se poate de adevărat, dar să cauți prin Paris, în toiul nopții, o fetiță pierdută! Biata Lily!

Există inițiative de-a-dreptul nebunești, care aduc cel puțin ușurare, prin faptul că dau o ocupație trupului și minții. Lily începu să meargă voinicește, îndreptîndu-se din nou spre Sena și lăsîndu-și gîndul să lucreze cu febrilitate.

În timp ce traversa podul Austerlitz, Médor se apropie de ea, temîndu-se de o nenorocire.

Pînă atunci, Lily nici nu-și dăduse seama că e urmărită. Acum însă, îl recunoscu pe sărmanul băiat și i se adresă:

— Tot tu?

— Nu vreau să vă stînjenesc, răspunse Médor. Dar m-am gîndit că s-ar putea să aveți nevoie de cineva...

Încercă să zîmbească. Lily porni mai departe.

— Da, zise ea, apropiindu-se brusc de parapet. Voi avea nevoie de toată lumea.

Se aplecă deasupra apei. Médor o reținu cu amîndouă brațele. Ea nu se împotrivi, ațintind asupra lui o privire înge- rească.

— Dacă m-aș omorî, murmură ea, atunci cine ar mai căuta-o? Cine-ar mai găsi-o? Cine-ar mai fi mămica ei?... Nu, nu! urmă ea, începînd să meargă tot mai repede, dacă aș ști că-i moartă, atunci da... Dar ea trăiește.

— Așa e! întări Médor din toată inima. De ce s-o fi omorît? Și pe urmă, dac-ar fi moartă, aș simți și eu asta în adîncul sufletului.

Lily traversă piața Valhubert și porni drept spre poarta parcului Jardin des Plantes, mirîndu-se s-o găsească închisă.

— Și totuși, trebuie să intru! șopti ea. Dar cum?

Lovi în grilaj ca într-o ușă încuiată și metalul răsună abia auzit.

— Nu-i nimeni aici! zise Médor. Paznicul s-a culcat. Nu se poate intra.

— Ah! exclamă La Gloriette. Dar dacă ea-i aici? N-am căutat-o pretutindeni! De fapt, nici n-am căutat-o!

— Adevărat! murmură Médor.

— Adineauri, în camera mea, reluă La Gloriette, am avut o nălucire. O vedeam dormind, culcată sub o tufă mare de flori. Știu unde-i tufa. Ah, cît aș vrea să merg pînă acolo!

— Hm! se încruntă Médor. Uneori visele conțin în ele presimțiri.

Lily se înfioră.

— Și fiarele! strigă ea. Leii, tigrii...

— Cît despre fiare, o întrerupse băiatul, ele rămîn în cuștile lor.

Dar Lily continua să vorbească, cuprinsă de febră:

— Și șerpii! Îi e tare frică de șerpi! Și urșii! Să nu cadă în groapa cu urși!

Médor tăcea , scărpinîndu-se după ureche.

Lily începu din nou să alerge de-a lungul grilajului dinspre chei.

— Mai sînt și alte porți, zise ea. Trebuie să intru! Cu orice preț!

Îi veni însă un gînd, care o opri în loc. Se întoarse din drum, alergînd, pînă ce ajunse în strada Buffon, după ce înconjurase tot parcul.

Cerul era senin și înstelat, iar luna, aflată în al doilea pătrar, plutea pe bolta fără nici un nor. În umbra teilor străbăteau săgeți de lumină, desenînd arabescuri albe pe pămîntul întunecat.

— Aici e! Aici! strigă La Gloriette, zgîlțîind grilajul cu atîta putere, încît vergelele de fier tremurară în mîinile delicate, ca de copil. Aici se jucau copiii. Ea nu poate fi departe, sînt sigură de asta! Spune și tu! Cum ar putea fi departe?

— Hm! pufni pentru a doua oară Médor.

Urechea îi sîngera de cît se scărpinase.

— Poate că era prea puțină lume, continuă Lily, exaltată și volubilă. Doar nu puteau căuta în spatele fiecărui copac.

Ea e undeva acolo, sînt sigură! Sigură! Și-a pus căpșorul pe braț, așa cum se culca în pătuțul de acasă. Ah, de-ai ști cîte ceasuri am stat s-o privesc dormind! Ce ceasuri liniștite și frumoase! Ce zîmbet dulce! Și genele ei, mai catifelate ca mătasea! Și părul blond, revărsat de sub boneta de satin, căzînd în bucle pe pernă! Și răsuflarea ei liniștită! Și gurița ca o floare, pe care o sărutam ușor, ca să n-o trezesc! Plîngi? De ce plîngi? Crezi c-a murit?

Médor își freca ochii cu dosul palmei.

Lily se agăță de grilaj, cu sufletul la gură.

— Îți spun că n-a murit! urmă ea. Cîndva a fost bolnavă și doctorul mi-a spus: „Mă tem pentru ea!" Dar eu am privit în adîncul sufletului și am continuat să sper. Am ridicat-o din pătuț, am luat-o în brațe și i-am lipit inimioara de-a mea, gîndind: „Trebuie ca toată viața din mine să treacă în ea, toată căldura sîngelui din vinele mele, tot." Gîndul mi se înălța spre Dumnezeu, într-o rugă arzătoare. Trupșorul îi fusese înghețat, dar dintr-o dată am simțit-o încălzindu-se. Apoi a adormit la pieptul meu. Așa am ținut-o douăsprezece ore... Ascultă! Nu cumva m-a strigat?

Își răni tîmplele, încercînd să-și bage capul printre zăbrele, fără să simtă vreo durere.

Médor se supuse și-și încordă auzul, însă fără rezultat.

Dar Lily auzea. Un glăscior dulce ca un cîntec îi ajun- sese la ureche, umplîndu-i inima.

— Mămico! spunea glasciorul. Mămica mea scumpă, nu mă vezi? Sînt aici: vino să mă cauți!

Lily îi repetă vorbele, una cîte una, și în cele din urmă, Médor auzi și el. Apoi Lily privi atît de intens, încît ajunse să vadă.

— Acolo, zise tînăra femeie, cu glas întretăiat de suspine. La poalele copacului. Uite căpșorul ei cu bucle blonde... Uite-i pălărioara... și rochița... Ah! Văd tot! Chiar și picioarușele ei dragi... Și cizmulițele lustruite... Acolo, n-auzi? Acolo! Acolo!

Degetul crispat, întins înainte, îi tremura.

Médor se străduia să vadă, cu ochii aproape ieșiți din orbite.

— Asta înseamnă că nu vrei să vezi! strigă La Gloriette, bătînd din picior, furioasă.

— Ba da! răspunse Médor, cu o naivitate aproape sublimă. Vreau să văd... și văd! Pe cuvîntul meu de onoare!

La Gloriette scoase un strigăt de bucurie și se aruncă spre zăbrele, vrînd să le sfărîme cu trupul ei.

Médor sări pe temelia de beton, se agăță de zăbrele și se cățără, încordîndu-și toți mușchii. Era solid, așa că reuși să urce gardul și să sară de cealaltă parte. Lily îl urmărea cu privirea, răsuflînd precipitat și bîiguind vorbe fără șir.

Cînd Médor ateriză de cealaltă parte a gardului, ea îi trimise o sărutare din vîrful degetelor, rîzînd și plîngînd în același timp.

— Dumnezeu te va răsplăti! îi șopti. Cît ești de fericit! Vei fi primul care o va strînge în brațe!

13 PĂTUȚUL

Trecură cincisprezece zile. Cincisprezece zile triste, posomorîte și neliniștite.

În noaptea în care La Gloriette o *văzuse* pe Petite-Reine dormind sub un copac din Jardin des Plantes, sub lumina lunii, Médor o adusese acasă leșinată.

Bunul băiat găsise la poalele copacului o grămăjoară de frunze uscate, pe care ar fi trebuit să le recunoască, întrucît fusese adunată chiar de turma doamnei Noblet. Lily îl aștepta de cealaltă parte a gardului de zăbrele. Nu se îndoia de cele ce văzuse, deși avea simțurile rătăcite. Era nebună de bucurie.

Se prăbușise la pămînt ca moartă, în clipa cînd Médor, în loc să revină cu fetița în brațe, împinsese cu piciorul mormanul de frunze uscate, care foșniseră și se împrăștiaseră sub razele înșelătoare ale lunii.

Lily se prăvălise fără un geamăt. Pierderea ultimei speranțe îi zdrobise inima. Médor venise spre ea și, sărind

din nou gardul, o ridicase în brațe. Lily nu se trezise decît în patul de-acasă, după un leșin adînc.

Médor o veghea, așezat la căpătîiul ei.

Începînd din acea clipă, băiatul n-o mai părăsise. La Gloriette se obișnuise să-l vadă lîngă ea. Îi dădea de mîncare. Fără el, sărmana n-ar fi pus nimic în gură. Médor își făcuse un culcuș din paie, lîngă foc. Avea un somn atît de ușor, încît la cel mai mic geamăt al bolnavei sărea în picioare.

Am spus „bolnava", în lipsă de alt cuvînt mai potrivit. La drept vorbind, Lily nu suferea de nici o boală — sau poate de cea mai cumplită dintre toate : durerea, chinul, care nu-i dădea pace și-o măcina ca o otravă fatală.

În prima zi, tînăra mamă compusese o scrisoare de cîteva rînduri și acest efort o lăsase aproape fără suflare.

În cea de-a doua zi, pusese adresa: *„Domnului Justin de Vibray, castelul Monceaux, Bléré, lîngă Tours".*

Médor dusese scrisoarea la poștă.

În cea de-a treia zi, Lily golise micul dulăpior în care ținuse lucrușoarele fetiței și pusese toate hăinuțele pe pătuț. Din acel moment, începuse o muncă fără odihnă, așa cum fac copiii cînd aranjează o căsuță imaginară.

Tot ce-i aparținuse Justinei, tot ce atinsese copilul, obiectele de toaletă, jucăriile — mai ales bietele jucării, acum niște relicve sfinte — fuseseră așezate pe pătuț, ca pe un altar.

Mai în spate, între perdelele pătuțului, Lily pusese acea fotografie în care părea că ține în brațe o umbră.

Un simbol dureros: tînăra mamă strîngînd la piept un norișor.

Uneori, Lily privea fotografia ceasuri întregi, căutînd printre acele linii încețoșate niște trăsături, o imagine.

Și imaginea revenea, de îndată ce era evocată: Lily o revedea pe Petite-Reine, dar vai! numai așa cum o văzuse în lumina lunii, lîngă copacul din Jardin des Plantes.

Era un joc crud și în același timp încîntător: un joc care o ucidea pe sărmana La Gloriette, dar o și făcea să viseze atît de frumos!

Cînd înceta să mai contemple acea himeră, săruta portretul și-și încrucișa pe genunchi mîinile lipsite de vlagă.

Apoi, de parcă şi-ar fi reproşat că stătea degeaba, se ridica, simţindu-şi trupul prea greu pentru picioarele ce refuzau s-o sprijine. Începea să se agite, aranjînd — nu camera, ci pătuţul, altarul, iar şi iar!

Într-o zi venise lăptăreasa cea cumsecade. La Gloriette îi arătase buchetul de liliac ofilit. Nici una din ele nu rostise vreun cuvînt. Apoi lăptăreasa zisese încet, nemaiputîndu-şi stăpîni lacrimile:

— Pare-ar fi un copil suferind, care-şi aşteaptă sfîrşitul. A redevenit copil. Şi-i atît de frumoasă şi de blîndă, că ţi se frînge inima!

Cu greu ar fi putut găsi cuvinte mai nimerite!

Lily era din nou un copil.

Altfel nici n-ar fi fost în stare să suporte aşa o durere sfîşietoare.

Avea puţine gînduri, în afară de acest cult pios şi copilăresc al pătuţului Justinei.

Nu ieşea din casă. Îi pierise dorinţă de-a căuta. Totuşi, nu se putea spune că-şi pierduse speranţa. În sufletul unei mame, speranţa nu moare niciodată. Dar nu mai făcea nici un fel de efort; spera ca în vis. Era un copil, un biet copil sărman.

Médor muncea pentru ea. Între ei exista o înţelegere tacită: pe Lily n-o mai mira prezenţa lui în odăiţă. Nu se întrebase niciodată de ce o slujea omul acesta.

Médor se ocupa de gospodărie: mătura, se ducea la cumpărături. Trăiau din banii luaţi pe vălul brodat. Le-ar fi ajuns pentru mult timp: Lily mînca mai puţin decît o vrabie, iar Médor se hrănea cu pîine goală.

Băiatul ieşea din casă în fiecare dimineaţă şi în fiecare seară. Culegea informaţii, căuta. Un lucru era sigur: dacă bătrîna cu voal albastru i-ar fi ieşit în cale, n-ar fi scăpat prea ieftin!

De fapt, pe ea o şi căuta. Păstra în minte chipul acelei femei şi era convins că o va recunoaşte, oricum s-ar fi deghizat.

Îşi spunea, fără ocolişuri: „Am să-i sucesc gîtul, pînă cînd va spune unde-a ascuns fetiţa. Pe urmă am s-o sugrum!"

Și s-ar fi ținut de cuvînt, cu mare plăcere.

De-acum era binecunoscut la comisariatul de poliție. Toți se temeau de el. Într-adevăr, cercetările — mai întîi pline de zel, datorită promisiunilor de recompensă — rămăseseră fără rezultate. De la expediția din piața Tronului, efectuată de Rioux și Picard, nu se mai descoperise nici o urmă. Or, în astfel de vînători, fiecare ceas ce trece este în avantajul vînatului, reducînd șansele haitei aflate pe urmele lui.

Și totuși, exista un fapt ce dădea de gîndit. Rioux, care la începutul căutărilor se dovedise cel mai înverșunat dintre cei doi polițiști, își încetase brusc acțiunile.

Vorbea de oboseală, de dezgust și nu-și ascundea intenția de-a renunța în curînd la postul său din Serviciul de Siguranță. Rioux fusese însărcinat să-i raporteze ducelui de Chaves stadiul cercetărilor.

Médor se arăta neînduplecat față de slujbașii Siguranței. El, care era atît de timid, le vorbea cu asprime, iar agenții îl lăsau să vorbească, deși după straie și înfățișare, făcea parte dintre cei cărora li se închide gura imediat. Dar „afacerea Petite-Reine“ era deja pe buzele tuturor parizienilor, iar domnii de la Siguranță nu prea aveau motive de mîndrie.

Rareori se întîmpla ca Médor să-i povestească bietei Lily despre insistențele lui inutile. Întotdeauna se întorcea acasă cu zîmbetul pe buze și nu deschidea gura decît dacă era întrebat.

Ceea ce nu i se prea întîmpla. La Gloriette vorbea foarte puțin despre prezent. Iar atunci cînd o făcea, era pentru a depăna amintiri scumpe inimii ei.

În astfel de situații nu se mai sătura povestind cum dormea Justine, cum se trezea, cum surîdea, cît fusese de iubită și de admirată, ce succes avea cînd sărea coarda. Repeta răspunsurile ei copilărești, naivitățile, drăgălășeniile, capriciile, micile-i răutăți și pornirile generoase ale inimioarei ei bune. Era un fel de litanie de iubire, în care un suflet rănit își mărturisea întreaga suferință.

Médor asculta cu religiozitate toate aceste amănunte, pe care le mai auzise de-atîtea ori, și continua să-și vadă de ale

lui, dînd răspunsul cel mai potrivit, amintind el însuşi de unele lucruri mărunte, pe care biata mamă le trecuse cu vederea.

Cît e lumea de mare, bunul Dumnezeu n-ar fi putut găsi o pernă mai moale şi mai odihnitoare, pe care să-şi poată culca fruntea îndurerată sărmana La Gloriette.

Îi era recunoscătoare? Avea inimă bună, dar era greu de spus dacă îşi dădea seama de alinarea pe care i-o aducea acest devotament nesperat. Trăia închisă în sine sau, mai degrabă vegeta, absorbită de durerea sufletului ei amorţit.

Oricum ar fi stat lucrurile, Médor nici nu-i pretindea mai mult. I se îngăduia să-şi arate credinţa. Fără a-şi pune nici el mai multe întrebări decît Lily, îşi vedea de drumul lui, mulţumit şi recunoscător.

Şi totuşi, pe Lily o mai preocupa ceva, în afara amintirilor scumpe ei: era vorba de scrisoarea trimisă a treia zi după nenorocirea petrecută cu Justine. Notînd adresa, îşi spusese:

— Răspunsul trebuie să sosească în trei zile.

În cea de-a treia zi, spre seară, auzise poştaşul. La fel şi în ziua următoare. Îşi clătinase capul blond, cu fruntea îngrozitor de palidă, murmurînd:

— Totul s-a sfîrşit! S-a sfîrşit!

Începînd cu acel moment, odată cu lăsarea serii o cuprindea neliniştea. Asculta.

Dacă auzea pe scară zgomot de paşi, aştepta.

În ultima zi a celei de-a doua săptămîni, cînd Médor se întoarse de la tîrguieli, o găsi, ca de obicei, preocupată de aranjarea relicvelor adorate.

Părea ceva mai veselă. Obrazul ca de marmură era însufleţit de culoare. Urcînd scara, Médor o auzi fredonînd un cîntecel pe care cîndva i-l cîntase şi Justinei.

Avea un glas ca de copil. S-ar fi zis că Lily încerca să se amăgească, închipuindu-şi că ascultă glăsciorul cristalin al fetiţei pierdute.

În clipa cînd intră Médor, ea se opri din cîntat şi întrebă:

— N-ai aflat nimic nou?

Médor făcu ochii mari. Nu-l mai întrebase nimic de-aproape o săptămînă.

— Totul merge bine, răspunse el. Poliția o caută și-o va găsi!

Lily îi întinse mîna. Făcea gestul acesta pentru prima oară. Inima bietului băiat bătea să-i spargă pieptul.

— O iubeai mult, vorbi Lily. De dragul ei ți-e milă de mine.

— De dragul ei și de dragul dumneavoastră, se grăbi Médor să răspundă.

Apoi se întrerupse, ca să adauge:

— Da, așa e, o iubeam mult! Vă ajut de dragul fetiței.

Discuția se opri aici. La Gloriette se întoarse la îndeletnicirea ei.

După vreo cîteva clipe, se apropie de Médor, care se așezase lîngă ușă, cufundat în gînduri. La Gloriette ținea în mînă doi pantofiori, ca de jucărie.

— Uite ce-am găsit! zise ea fericită, I-a purtat în ziua botezului.

Și începu să-i povestească lui Médor despre botez, cu aceeași însuflețire care o cuprindea de fiecare dată cînd vorbea despre Petite-Reine.

— Ce fericit era și tatăl ei în ziua aceea! sfîrși Lily, suspinînd adînc.

Niciodată nu pomenise de tatăl Justinei, deși Médor ghicise că era vorba despre omul care locuia la castelul Monceaux, în Bléré, lîngă Tours.

Rămase tăcut. Lily continuă:

— Poate c-a murit, din moment ce nu-mi răspunde. Era bun la suflet și o adora pe Petite-Reine...

— Poate-i plecat în vreo călătorie, își dădu cu părerea bunul Médor, descoperind cu uimire că nu-l prea trăgea inima să susțină cauza tatălui Justinei.

— Sau poate că nu i-am scris ce trebuie, gîndi cu voce tare La Gloriette. N-am fost în stare să scriu mai mult, îmi tremura mîna îngrozitor. Încerc să-mi aduc aminte.

Își apăsă mîna pe frunte.

— Da, urmă ea. Asta e! I-am scris așa:„Dragul meu Justin, am pierdut-o pe fetița noastră. Mi-a fost răpită. Te chem în ajutor.“ Oare nu era prea puțin?

— Ah! exclamă Médor. Eu și de-aș fi fost la capătul lumii sau pe patul de moarte...

Nu-și sfîrși fraza. La Gloriette continuă să vorbească aproape ca pentru sine:

— Da, era prea puțin. Ar fi trebuit să adaug: „Nu te voi sili să rămîi alături de mine. De cum vom găsi fetița, ești liber să pleci unde vrei.“

— Îl iubiți mult? îngăimă Médor, fără voia lui.

Lily îl privi.

— Nu știu, răspunse ea. E tatăl Justinei.

Apoi sărută pantofiorii și le făcu loc pe altar.

— Cu siguranță că în Jardin des Plantes se vorbește despre ea, urmă La Gloriette. Azi-noapte mă gîndeam că doamna Noblet merge acolo în fiecare zi, cu copiii. Probabil că ea știe tot ce s-a mai aflat, tot ce se cunoaște, toate zvonurile care circulă... Ce-ar fi să te duci să vorbești cu doamna Noblet?

Médor era deja în picioare. Își puse șapca, apoi ieși pe ușă, coborînd scările cîte patru trepte deodată.

— Deși... murmură Lily, în vreme ce licărul din privire i se stingea încet-încet, doamna Noblet e o femeie de treabă. Dac-ar fi aflat ceva, n-ar fi stat prea mult pe gînduri și-ar fi venit să mă vadă... Cincisprezece zile! se întrerupse ea. Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! Au trecut cincisprezece zile de cînd n-o mai am!

Se prăbuși pe un scaun, lîngă pătuț, și rămase nemișcată, cu mîinile încrucișate în poală.

Era nespus de frumoasă, cu obrazul de o paloare aproape transparentă, încadrat de părul despletit pe umeri. Postul din ultimele zile o făcuse să se tragă la față, astfel încît ochii păreau și mai mari. Chiar și zîmbetu-i îndurerat păstra o încîntătoare duioșie. Purta în jurul frunții aceeași aureolă a

suferințelor îndurate în tăcere, ce luminează chipul Maicii lacrimilor.

Rămase astfel multă vreme, tăcută și cufundată în visul ei — mereu același — reînviind bucuria nostalgică a trecutului.

Ziua era pe sfîrșite. Pe scară răsună zgomot de pași.

— S-a întors! șopti ea, închipuindu-și că e vorba de Médor.

Dar de-abia rosti aceste cuvinte, că gîtu-i grațios se întinse înainte, în timp ce obrazul i se colora ușor.

Făcu ochii mari.

— Nu-i Médor! murmură. Ce-ar fi să se fi întors...

Numele lui Justin îi veni pe buzele deschise într-un zîmbet de bucurie — cea mai mare bucurie dintre toate: sosirea cuiva pe care nu spera să-l mai revadă.

Se ridică, însuflețită de o speranță atît de copleșitoare, încît aproape devenise certitudine. Era Justin, și-odată cu Justin, curînd va fi găsită și Petite-Reine!

Cineva bătu la ușă.

— Intră!

Ușa se deschise. La Gloriette se prăbuși, zdrobită, pe un scaun. Nu era Justin.

Lily îl recunoscu pe omul cu chipul ars de soare, cu părul și barba negre ca pana corbului: cel care i se ivise de-atîtea ori în cale, în urmă cu cincisprezece zile, care se așezase nu departe de ea, la teatrul din bîlci, cel pe care Médor îl înșfăcase de guler acolo, în parc, învinuindu-l că stătuse de vorbă cu hoața de copii.

Înainte, prezența lui îi inspira o spaimă vagă, dar acum nu mai avea motive să se teamă.

Străinul făcu vreo cîțiva pași spre ea, salutînd-o cu respect. În atitudinea lui se ghicea o mare noblețe, dar și o mare stînjeneală.

Frumusețea întunecată a chipului său putea fi cea a unui Don Juan, dar astfel de purtări nu păreau a-i sta în fire, întrucît trăda o timiditate de sălbatic sau de copil.

Își plecă ochii sub privirea ei și-i întinse cartea de vizită, exact așa cum procedase și la comisariatul de poliție.

Lily se uită la cartea de vizită, pe care stătea scris:

„Herman-Maria Gerès da Guarda, duce de Chaves, grande de Portugalia clasa întîi, trimis extraordinar al Maiestății Sale, împăratul Braziliei."

— Ce doriți de la mine? întrebă ea, cu liniștea obosită a marilor dureri.

— Vă iubesc, răspunse ducele, abia auzit.

Cartea de vizită alunecă dintre degetele tinerei femei, căzînd pe podea. Ea își întoarse fața.

Acest bărbat, cu înaltele sale titluri și cu dragostea pe care i-o purta, însemna pentru ea mai puțin decît nimic.

N-o jignise spunîndu-i „vă iubesc", iar Lily nu-și dădea seama nici de amestecul de îndrăzneală și timiditate din vorbele ducelui, nici de ridicolul acestei scene, în același timp stranie și dramatică.

Nu-și dădea seama de nimic.

Chipul bronzat al ducelui se împurpură ușor. Poate îi era rușine.

— Vă iubesc, repetă el, vorbind cu efort și căutîndu-și cuvintele într-o limbă pe care n-o cunoștea. Vă iubesc cu patimă, cu durere. Mi-aș dărui bucuros tot sîngele din vine, ca să nu mai simt astfel.

Lily nu-l asculta.

„Am crezut că-i Justin", își spuse ea. „Mi s-a spulberat și ultima speranță. Sunt douăsprezece zile de cînd a primit scris.oarea mea. Nu se va întoarce niciodată"

Se răsuci brusc spre duce, privindu-l cu îndrăzneală:

— Sînteți bogat? îl întrebă ea.

— Sînt foarte, foarte bogat!

— Foarte bogat, repetă Lily, începînd să vorbească doar ca pentru sine. De-aș fi și eu bogată, aș spune tuturor: „Îmi dau bucuroasă toată averea celui ce-o va găsi pe Justine."

— Dacă doriți, pot spune și eu asta! zise cu gravitate ducele.

— De ce mă iubiți? îl întrebă Lily, aproape la întîmplare.

El vru să îngenuncheze, dar un gest categoric al tinerei femei îl făcu să se ridice, uluit.

— Așteptați! spuse ea. O cunoașteți pe hoața de copii?

— Nu, răspunse ducele. Nu cunoșteam decît fetița.

— Ați putea-o recunoaște pe femeia aceea?

— Cu siguranță.

— Așezați-vă aici, lîngă mine.

Ducele se supuse. Rostise adevărul, căci fruntea i se umbrise de-un nor de tristețe.

Lily încercă să-și adune gîndurile.

— Am crezut, murmură ea după cîteva clipe, că dumneavoastră erați cel care a răpit-o.

— Aș fi făcut-o, răspunse ducele, dacă mi-aș fi închipuit că luîndu-vă copilul, v-aș fi adus spre mine.

Lily se cutremură, dar zîmbi.

— Și de-atunci, urmă ea, n-ați mai văzut-o pe hoața de copii?

— Niciodată. Totuși, am făcut tot ce mi-a stat în putință. De două săptămîni încoace, n-a fost zi în care să nu împart promisiuni sau să nu ofer bani celor însărcinați cu găsirea răpitorului.

Spunea adevărul. La Gloriette citea asta limpede din privirea lui. Îi întinse mîna, iar ducele o duse la buze.

— De ce mă iubiti atît? întrebă ea din nou.

— Nu știu, răspunse ducele, cu un ușor tremur în glas. V-am văzut... atîta tot. Erați de mînă cu fetița. Poate mai există și alte femei frumoase ca dumneavoastră, dar eu n-am întîlnit nici una. Am coborît din trăsură și v-am urmărit pînă acasă. Din acel moment, n-am mai avut alt gînd.

Lily murmură:

— Mă iubiți așa cum o iubesc eu pe Petite-Reine...

— Și-aș iubi-o pe Petite-Reine tot atît cît o iubiți și dumneavoastră, zise ducele cu glas coborît.

Avea o voce caldă și blîndă.

Lily se gîndea intens.

— Şi... şovăi ea, n-aţi aflat nimic?

Nu îndrăzni să-l privească în timp ce-i adresa această întrebare, pe care o ştia inutilă. Dacă l-ar fi privit, ar fi ghicit o uşoară tulburare în ochii lui, care-şi plecară pleoapele.

— Ba da, răspunse el pe un ton ceva mai stăpînit. Am aflat ceva.

Lily îşi apăsă amîndouă mîinile pe inimă, fără a mai întreba nimic. Aştepta, ţinîndu-şi răsuflarea, de teamă să nu-i scape vreun cuvînt.

— Ascultaţi-mă, vorbi cu hotărîre ducele de Chaves. Am să pledez cauza mea şi-a dumneavoastră. Fericirile noastre se vor uni într-una singură: trebuie, sau de nu, se vor schimba în două nenorociri. Nu ştiu cine sînteţi, nici cum aţi trăit pînă acum. Nici nu mă interesează, pentru că am destule bogăţii şi destulă nobleţe pentru amîndoi. Nu vă cer decît viitorul. Cînd mi-am început căutarea, speram să vin la dumneavoastră cu fetiţa şi să vă pot spune: „Iat-o, v-o înapoiez, răsplătiţi-mă acceptînd să deveniţi ducesa de Chaves..."

— Ducesa de Chaves! îngăimă Lily. Eu!..

Nu era uluită. Nici vorbă! Există dureri atît de profunde, încît ucid orice ambiţie — chiar şi acele năzuinţe fireşti, nutrite de orice făptură omenească, precum visul în care ciobăniţa ia de soţ un rege, vis ce nu se împlineşte decît în basme.

E adevărat: toţi purtăm în suflet astfel de iluzii copilăreşti. Mărturisite sau nu, ele trăiesc în noi pînă în ceasul din urmă.

Lily nu mai avea astfel de ambiţii, pentru că în ea murise aproape totul. Ceea ce o mai ţinea în viaţă era speranţa de a-şi regăsi fetiţa. I se făcu frică. Omul acesta, care nutrea şi el nădejdea supremă a propriei ei existenţe, era probabil un nebun. Ducesă de Chaves!

— N-am putut, urmă ducele. În loc să găsesc copila, n-am reuşit decît să dau de urma ei.

De astă dată, Lily îi apucă mîna, ducînd-o la buze. Ducele era foarte palid.

— O urmă neînsemnată, continuă el. Chiar azi am aflat că o trupă de saltimbanci s-a îmbarcat la Le Havre, cu

destinația America, ducînd cu ei o fetiță de trei ani, ale cărei semnalmente...

— Oceanul! izbucni în plîns Lily. Între mine și ea este acum un întreg ocean!

Fruntea ducelui era scăldată în sudoare.

— Atunci am venit, sfîrși el, ca să vă spun: „Dacă acceptați să fiți ducesa de Chaves, să plecăm! Averea, relațiile, viața mea: totul vă stă la dispoziție, ca să găsiți fetița."

La Gloriette se ridică. Înlănțui cu brațele gîtul acestui om, pe care nu-l cunoștea și care ar fi putut foarte bine s-o înșele.

Ar fi vrut să-i îmbrățișeze genunchii. Ducele o strînse la piept cu o bucurie aproape sălbatică și coborî scările, cu ea în brațe. În stradă îl aștepta o trăsură cu storurile lăsate. Ducele o ajută pe La Gloriette să urce, și în clipa următoare, caii se îndepărtară la galop.

Trăsura de-abia dădu colțul bulevardului Contrescarpe, cînd o birjă se opri în fața casei din strada Lacuée, numărul 5. Din ea coborî un bărbat tînăr și frumos, care întrebă o vecină la ce etaj locuia doamna Lily.

— Tocmai a ieșit, răspunse vecina, avînd tactul să nu adauge: „Într-o trăsură, împreună cu unul plin de bani!"

Tînărul urcă scara. Ușa odăii lui Lily era larg deschisă. Intră, și privirea-i emoționată fu atrasă din primul moment de pătuțul deasupra căruia era agățat portretul tinerei mame, ținînd în brațe imaginea încețoșată a micuței Petite-Reine.

Se așeză chiar pe scaunul de unde abia se ridicase Lily și începu să aștepte.

14 JUSTIȚIA

Castelul Monceaux era o reședință frumoasă, înălțîndu-se falnic între o minunată pădure și cîmpiile ce coborau spre Loara. tot acest ținut arăta ca o grădină, ale cărei splendori se dezvăluie într-un tablou liniștit și roditor.

De la ferestrele castelului se puteau zări alte zece domenii, de-o parte și de alta a fluviului ce șerpuia ca o panglică argintie printre siluetele de un verde întunecat ale plopilor. Șlepurile mari erau într-un permanent du-te vino, cu uriașele lor pînze pătrate înălțate în bătaia leneșă a vîntului. În depărtare se vedea orașul Tours, cu domurile și clopotnițele lui, ca un miraj.

Aici locuia Justin de Vibray, fostul rege al studenților, împreună cu minunata sa mamă, care-l iubea la nebunie, ținînd neapărat să-l însoare.

Nici nu trebuia să se străduiască prea mult. În împrejurimi existau o mulțime de moștenitoare, iar fetele de pe lîngă Tours își merită cu siguranță reputația de frumusețe, bunătate, virtute, spirit și farmec, pe care le-au creat-o adoratorii lor.

Mama lui Justin rămăsese văduvă. Se bucura de o avere respectabilă, astfel că studentul nostru — unicul ei fiu — putea fi considerat o partidă foarte reușită. Știm că era foarte frumos, foarte inteligent și foarte învățat. Mai știm și că se înflăcăra foarte repede, că avea o inimă bună, dar și gustul aventurii — lucru destul de neobișnuit în acel ținut, unde oamenii sînt la fel de liniștiți ca și peisajul.

Însuși Justin nutrea convingerea că și-a cheltuit cea mai mare parte a energiei în micile chefuri de la palatul Corneille. Se plictisise de romanul vieții de student sărac. Cît despr- poemul a cărui eroină era Lily, nu prea știm ce să credem.

Începuturile extravagante ale acestei aventuri depășeau cu mult limitele romantice, așa cum le concepea imaginația lui Justin. Fără îndoială, atunci fusese clipa lui de slăbiciune.

Sau așa-i era scris, cum spuneau cărțile din vechime.

Dar odată acceptată aventura — și era silit s-o accepte, din moment ce ținea de domeniul trecutului — trebuie spus că felul cum se purtase cu tînăra mamă nu se potrivea cîtuși de puțin cu firea sa loială.

Părăsise lîngă un leagăn tocmai femeia pe care o idolatrizase, în fața căreia îngenunchease cîndva. Totodată, părăsise și copilul acela drăgălaș, pe care-l iubise cu pasiune.

Totuși, era un om cinstit, curajos și generos.

Vă amintiți prima lui scrisoare către Lily, care o făcuse să tremure și să se albească la față, de cum deschisese plicul?

„Mama mea a venit să mă caute. Pe curînd. N-aș putea trăi niciciînd fără tine".

Era adevărat. Dar asta era tot.

Nu mai scrisese nimic altceva.

Mama lui Justin aflase de întîmplare. Cum? Eu unul habar n-am, însă mamele știu tot. Mama lui Justin venise și-i spusese fiului ei: „Sînt văduvă, nu te am decît pe tine. Vrei să mă faci să mor de supărare?"

Nu exagerase cu nimic. Și ea își construise un castel în Spania, așa cum fac toate mamele: fiul iubit să se însoare cu o femeie pe care ea s-o iubească la fel ca pe o fiică. Și amîndoi să aibă copii, pe care bunicuța să-i răsfețe care mai de care!

Deseori, nora aduce un grăunte de venin în realizarea unui astfel de vis, însă oricum, rămîn nepoții: ei nu refuză nici o ocazie de a fi răsfățați.

Aceasta este realitatea: o mamă riscă să moară de supărare dacă cineva îi năruie castelul tocmai în clipa cînd nora — care n-a fost pusă încă la încercare — îi apare într-o aureolă îngerească.

Or, frumosul Justin își cunoscuse tatăl prea puțin. Mama — în același timp stăpînă și sclavă — fusese tot universul copilăriei lui.

I se părea de neconceput — o adevărată cruzime — să-i provoace vreo supărare. O urmase pur și simplu pentru că așa îi ceruse ea. Ce era rău în a petrece la castel o săptămînă sau două? Exact timpul necesar ca mama să-i poată vorbi, să-l facă să-și vină în fire, să înțeleagă...

Prima oară cînd Justin vru să rostească numele lui Lily, maică-sa îi luă mîinile într-ale ei, și-i spuse, cu lacrimi în ochi:

— Ascultă-mă, n-am să-ți fac niciodată reproșuri. E o nenorocire pe care trebuie s-o ascunzi de ochii lumii. A fost o nebunie din partea ta, așa-i? Atunci la ce bun să mai pomenim despre asta?

Și tăcu, îmbujorată de mînie — sau poate de rușine — înfrînîndu-și cuvintele ce stăteau gata să-i țîșnească de pe buze.

Lui Justin îi veni în minte o imagine: ulicioara murdară din cartierul negustorilor de haine vechi, apoi ticălosul care

voise s-o strîngă în brațe pe Lily — și în sfîrșit, Lily în persoană, de o frumusețe nepămînteană în zdrențele ei.

Ah! Asta nu-l împiedica s-o iubească, însă încercă să nu mai vorbească despre ea.

Poți fi foarte bine regele studenților, fără a avea rezistența stoică a lui Cato cel Bătrîn.[1]

Frumosul Justin v-ar fi uimit pe cîmpul de luptă, cu spada sau cu pistolul în mînă. Însă cînd trebuia să-și joace propria viață, era de o indiferență fără margini.

Suferea însă de slăbiciunea celor puternici. Era laș cu cei pe care-i iubea. Nora din visul cu castelul în Spania avea deci un mare avantaj.

Și să vă mai spun un secret: dacă Lily s-ar fi putut apăra, făcînd apel la dreptul pe care i-l dădea pătuțul Justinei și atacînd la rîndul ei, nu se știe de care parte ar fi înclinat firea slabă a lui Justin.

Pentru că o iubea pe Lily din toată inima. La fel și pe Petite-Reine! Cu siguranță că Lily ar fi avut posibilitatea să se apere. Numai că nu era de față. Și de altfel, oare s-ar fi apărat? În sufletul tinerei femei sălășluia o altfel de mîndrie decît cea a lui Justin.

Poate chiar o mîndrie exagerată, căci iată, de cum văzuse că scrisoarea ei rămîne fără răspuns, nici nu mai trimisese alta.

Trecură aproape șase luni. Nora, faimoasa noră, își făcuse apariția: bogată, frumoasă, cu maniere desăvîrșite, cu toalete aduse de la Paris — într-un cuvînt, aleasă cu cea mai mare grijă.

Și cred că Justin o găsea aproape pe gustul său.

Lucrurile merseră și mai departe. Se vorbi chiar și despre darul de nuntă. Numai că seara, după ce închidea ochii, Justin (fie că-i aprobați comportamentul monden, fie că-l socotiți vinovat, după codul onoarei) trăia momente de tristețe sfîșietoare. Gîndul îi zbura la o femeie tînără și frumoasă, cu un copil în brațe.

---

[1] *Cato cel Bătrîn* (Marcus Porcius Cato Maior) 234—149 î.e.n. — om politic și scriitor roman, a cărui severitate a rămas proverbială. (n.t.)

Imaginea se asemăna puțin cu fotografia agățată deasupra pătuțului lui Petite-Reine. Chipul palid și melancolic al lui Lily îi apărea clar, în vreme ce acela al copilului de-abia se ghicea. O părăsise la o vîrstă atît de fragedă! Fetița crescuse! Ce zîmbet frumos trebuie să fi avut acum!

Căsătoria cu prima noră prezumptivă eșuă. Justin nu reuși să ia o hotărîre. Curînd se ivi în calea lui a doua — mai frumoasă; cu maniere și mai alese. În plus, își comanda de la Paris pînă și botinele sau mănușile.

Neobosita mamă tocmai începuse tratativele pentru o a treia noră — un adevărat înger! — cînd la castelul de Monceaux sosi scrisoarea de la Lily. Scrisoarea fu primită de mama lui Justin, care o citi și o vîrî în buzunar.

Era ziua primei întîlniri dintre Justin și noua sa logodnică. Cei doi tineri se plăcură destul de mult unul pe altul.

Dar cînd veni seara și mama rămase singură, înainte de culcare, își simți inima foarte grea. Reciti scrisoarea o dată, de două, de douăzeci de ori. Într-o caligrafie tremurată, care rănea ochiul tot așa cum un hohot de plîns face rău urechilor, scrisoarea spunea: *„Dragul meu Justin, am pierdut-o pe fetița noastră, a fost răpită. Te chem în ajutor!"*

Mama lui Justin încercă să-și împietrească inima față de acest strigăt de disperare. Ce conta o fată străină? Totuși plînse, pentru că era și ea mamă.

Apoi se gîndi că Justin era foarte schimbat. Tînjea în preajma ei, melancolic și tăcut. Dimineața își lua cartea — aproape de fiecare dată Horațiu sau Virgiliu, pentru că era un om de cultură și în plus, se temea de acele opere în care arta nouă îngrămădește emoții din viața reală.

Apoi pleca să se plimbe, mergînd cu pași rari pe sub copacii de pe alei.

Se întorcea mai posomorît decît plecase.

Nu rostea niciodată numele lui Lily, dar cînd mama lui îl întreba, îi răspundea cu surîsul lui trist dintotdeauna:

— Să nu mai vorbim despre mine. A fost o nebunie.

Viața era departe de a fi fericită la frumosul și liniștitorul castel de Monceaux.

Dar curajul revine odată cu primii zori. A doua zi de dimineață, mama lui Justin se miră de slăbiciunea ei din ajun. Își reluă strădaniile matrimoniale și afacerea celei de-a treia nurori făcu un pas înainte.

Odată cu lăsarea serii, reveni și îndoiala din ziua precedentă. Din nou, avu o strîngere de inimă. De voie-de nevoie, deschise și reciti de mai multe ori scrisoarea de la „fata aceea". De astă-dată, se gîndea la copil: „Dragul meu Justin, am pierdut-o pe fetița noastră, a fost răpită. Te chem în ajutor!"

Mama lui Justin, care era o femeie curajoasă și neînduplecată, rezistă zece zile încheiate, în care se chinui atît de mult, încît în cea de-a unsprezecea zi fu silită să cedeze.

Era ajunul după-amiezei în care s-au petrecut evenimentele relatate în capitolul precedent. Justin tocmai servea prînzul, împreună cu mama sa. Era trist și absent, ca de obicei. Nu schimbară decît cîteva cuvinte, urmate de tăceri îndelungate.

— Ei bine! i se adresă contesa, după ce se aduse desertul. Poți să-mi spui ce impresie ți-a făcut Louise?

Acesta era numele celei de-a treia nurori.

— E încîntătoare, răspunse Justin. Absolut încîntătoare!

— Asta înseamnă c-ai s-o poți iubi?

— Nu cred, mamă.

Contesa nu-și ascunse un gest de nerăbdare.

— Nu te supăra, mamă, urmă Justin, cu un surîs descurajat. Știi bine c-a fost o nebunie din partea mea. Din cînd în cînd, îmi aduc aminte de asta.

Apoi se ridică și ieși.

Două lacrimi se prelinseră din ochii contesei, care se retrase în apartamentul ei.

Către orele opt seara, coborî să întrebe dacă Justin se întorsese. Cînd servitorii îi răspunseră că nu, se duse în salon, unde dădu porunca următoare:

— Spuneți-i domnului conte să nu meargă la culcare înainte de a vorbi cu mine. Îl aștept aici.

Cînd Justin sosi acasă, se făcuse deja tîrziu. Fu condus în salon, unde contesa îl aștepta în picioare.

— Sărută-mă! îi zise ea.

Justin îi purta mamei lui o adîncă afecțiune.

— S-a întîmplat vreo nenorocire? bolborosi el, văzînd-o că se clatină și repezindu-se s-o sprijine la pieptul său.

Apoi, auzindu-i suspinele, adăugă:

— Pentru numele lui Dumnezeu, mamă! Ce s-a întîmplat? Ce vrei de la mine?

În copilărie, prin lacrimi obținuse de la ea tot ce-și dorise. Dar de cînd devenise bărbat, și el era constrîns să se supună, tot prin lacrimi.

— Sărută-mă, repetă contesa. Sărută-mă din tot sufletul. S-a întîmplat o nenorocire, o mare nenorocire, și nu mă vei putea ierta niciodată pentru ceea ce-am făcut!

Justin îi zîmbi neîncrezător. Ea îi întinse scrisoarea deschisă. Justin o citi dintr-o ochire și se prăbuși într-un jilț, fără vlagă. Contesa îngenunche lîngă el.

— Tot o mai iubești, murmură ea. O iubești mai mult decît pe mine! Vezi? Vezi? N-ai să-mi ierți asta niciodată!

Justin o trase spre el și o sărută pe frunte.

— Te iert, mamă! îi spuse.

Dar nu-și putea dezlipi privirea de acel scris tremurat, care părea că strigă după ajutor.

— Zece zile! gîndi el cu voce tare.

— Nu te am decît pe tine, vorbi contesa, de parcă fiul ei ar fi copleșit-o cu reproșuri. De-ai ști cît însemni tu pentru mine!

— Te iert, mamă! repetă Justin.

Însă era atît de palid, încît contesa își acoperi disperată fața cu palmele, strigînd:

— O iubești! Ah, o iubești!

Justin duse la buze, aproape fără voie, hîrtia cu scrisul lui Lily și spuse:

— M-ai întrebat: „Vrei să mă faci să mor de supărare?..." Te iubesc, mamă! Pentru dumneata am părăsit-o!

Contesa repetă, într-un soi de nebunie:

— Nu te am decît pe tine!

— Așa e! Și ea avea numai fetița! vorbi aproape în șoaptă Justin. După plecarea mea, s-a consolat cu copilul. Acum e singură...

— Vrei să mă duc la ea? sări în picioare contesa.

Justin clătină din cap.

— Nu mi-ai greşit cu nimic, mamă! zise tînărul. Şi nici ei. Eşti o femeie de lume şi ai urmat legile lumii noastre. Eu sînt un om slab şi cu inimă largă. Pentru mine, lumea nu înseamnă nimic: m-am comportat de parcă i-aş fi fost sclav. Ah, sigur că te iubesc, mult!

Contesa îi luă obrazul în mîini şi-l sărută cu patimă.

— Justin al meu! murmură ea. Fiul meu! Sufletul meu!

Dar în acest timp Justin se gîndea: „Fetiţa s-a pierdut! Iar ea m-aşteaptă de zece zile! Poate c-a şi murit!"

Dădu şi el să se ridice.

— Vrei să pleci! izbucni contesa, înspăimîntată. N-ai să te mai întorci niciodată.

Justin, care deja pornise spre uşă, îşi duse mîna la frunte, după care îşi pierdu cunoştinţa.

Contesa îl ridică de jos, cu puterea unui bărbat.

— Îţi spun că mă voi duce acolo! gîfîi ea, cuprinsă de o emoţie năvalnică. Dacă va trebui, am s-o iubesc! S-o iubesc? Dumnezeule! Simt c-am să-mi pierd minţile!

Dar Justin n-o auzea. Rămase astfel, fără simţire, aproape toată noaptea.

În zori, caii fură înhămaţi la trăsură. Justin şi mama lui porniră spre Tours.

Făcură drumul în tăcere.

La gară, în clipa despărţirii, contesa îi spuse:

— Fiule, îţi mulţumesc pentru zilele fericite pe care mi le-ai dăruit. Toată noaptea m-am gîndit şi m-am rugat. Există pe lume lucruri imposibile. Va trebui să alegi între mine şi ea.

— Bine, mamă, am să aleg! răspunse Justin, cu ochii goi şi uscaţi.

Se îmbrăţişară cu disperare, apoi Justin urcă în tren.

Contesa rămase o clipă nemişcată ca o statuie.

În ajun spusese: „Dacă va trebui, am s-o iubesc!..."

Sui în trăsură, de astă dată singură. Vizitiul se miră că n-o aude plîngînd. Servitorii care-o văzură înapoindu-se la castel îşi ziseră între ei: „Doamna contesă a îmbătrînit cu douăzeci de ani!"

Trenul gonea spre Paris.

De la ferestrele iatacului, contesa zări în depărtare fumul locomotivei, ca o panglică fluturînd pe deasupra cîmpiei.

Îngenunche în fața icoanei și rămase așa multă vreme. Apoi se întinse pe pat, deși soarele era încă sus.

La sosirea în Paris, Justin n-ar fi putut spune dacă în compartiment călătorise singur sau nu. Era cufundat în propriile-i gînduri: se pregătea să aleagă.

În clipa cînd dădu adresa casei unde locuia Lily — strada Lacuée, numărul 5 — alegerea lui era făcută.

E drept că avea inima zdrobită, dar marea-i iubire, acea nebunie din tinerețe, îl cuprindea din nou, parcă trezită din somn. O revedea pe Lily, visul lui fermecător. Oare ar fi putut trăi fără ea? Atunci cum de-și iubea mama atît de mult?

Ah, de i-ar fi fost îngăduit să spere că într-o zi tristețea lui va regăsi cealaltă tristețe, de care astăzi îl despărțea o prăpastie adîncă!

Mama lui spusese: „Există lucruri imposibile!" Dar în ceața viitorului, Justin deslușea un chip îngeresc: un chip de copil, într-o aureolă de păr bălai.

Fetița lui! Oare maică-sa ar putea rezista mîngîierilor micuței ei nepoate?

L-am văzut sosind la locuința tinerei mame, acum plecată, și așezîndu-se lîngă pătuțul gol, transformat în altar, ca s-o aștepte.

În acest timp, luă în mînă fotografia lui Lily și zîmbi înduioșat, rostind două cuvinte, ce-ar fi venit pe buzele oricui ar fi văzut conturul neclar al copilului, într-o poză în care mama „a ieșit bine": „S-a mișcat!"

Se mișcase chiar mult, de vreme ce în fotografie nu apărea decît un fel de pată albă și cețoasă — ceva ce nu avea formă, și totuși era frumos: un norișor care zîmbea!

Iar Lily! Chipul lui Lily îi atrăgea privirea ca un magnet. Avea un aer melancolic și era neînchipuit de frumoasă.

În făptura ei era ceva — poate surîsul afectuos cu care se apleca deasupra norișorului — ceva care spunea că nu se dusese la fotograf decît ca să aibă imaginea fetiței.

Tot atît de limpede era că pentru ea nu exista nimic pe lume în afară de copilaşul care nu se vedea, dar pe care îl privea cu mîndrie şi blîndeţe.

Era încîntătoare, deşi lipsită de cochetărie. Asta însemna prea mult sau poate prea puţin. Există femei care din fire nu sînt cochete, nici măcar în acel sens restrîns, care se referă la plăcerea nevinovată de a se găti. Numai tinerele mame uită cu totul de sine, rămînînd fermecătoare, chiar şi fără voia lor.

Justin o privea pe Lily. În trăsăturile acelea tinereşti şi grave citea o poveste frumoasă, scumpă inimii lui. Părul ei minunat era pieptănat cu sobrietate, iar talia neasemuit de graţioasă punea în valoare cutele neîndemnatic aşezate ale rochiţei sărăcăcioase.

Justin înţelese şi-şi spuse: „În inima ei nu voi mai putea fi decît pe locul al doilea."

Constatarea îl umplu de bucurie. Era un loc minunat: lîngă scumpa lui Justine.

Atît se simţea de fericit, încît i se păru că nu-i va fi greu s-o regăsească pe Petite-Reine. Aproape se înserase. Justin continua să privească fotografia, dus pe gînduri.

Pe scară răsunară paşi grei.

— Am lipsit cam mult, auzi el pe palier. N-am vrut să mă întorc înainte de-a încerca pe toate căile să aflu ceva. Nimic! Madam Noblet şi-a pierdut jumătate din clienţi şi zice că asta s-a întîmplat din cauza noastră. Cît despre ceilalţi, parcă le-ai pomeni de lucruri petrecute cine ştie cînd! Ah!

Glasul i se frînse într-o exclamaţie: dăduse cu ochii de Justin.

— Nu cumva am greşit uşa? mormăi el, uluit. Nu! Uite pătuţul! Unde-i La Gloriette?

— O aştept pe doamna Lily! i se răspunse.

— Ah! se miră Médor. Aveţi vreo veste pentru ea?

— Nu, nu ştiu nimic.

Médor se apropie şi-l cercetă pe străin cu luare-aminte. Se întunecase aproape de tot.

— Dar cine sînteţi dumneavoastră ca s-o aşteptaţi chiar aici, la ea acasă? întrebă băiatul. În odăiţa asta n-am văzut niciodată pe nimeni.

Justin șovăi. Médor se așezase între el și fereastră, ca să-l poată privi mai mine.

— Ah! exclamă băiatul pentru a treia oară, pe un ton ce nu trăda prea multă simpatie. Vă recunosc! Sînteți cel care... în sfîrșit! Sînteți cel cu castelul din Touraine!

Justin încuviință din cap. Médor se îndepărtă de el.

— Dar dumneata? întrebă Justin. Dumneata cine ești?

— Sînt cel care-a pierdut copilul, răspunse cu duritate Médor. Așa că încerc și eu să-mi răscumpăr greșeala cum pot.

Zicînd acestea, ieși și porni în jos pe scări. În clipa următoare, Justin îl văzu revenind cu sufletul la gură. În mînă ținea un sfeșnic aprins, pe care-l așeză pe măsuță. Se apropie de Justin și-i spuse, foarte tulburat:

— De n-ați fi aici, aș crede că sînteți dumneavoastră. Dar pentru că vă văd, mi se pare cu neputință.

Justin nu înțelegea.

Privirea sărmanului Médor era atît de rătăcită, încît Justin își închipui că era beat.

Dar Médor nu băuse. Vorbea ca pentru sine, urmînd acea logică bizară, menită a-i limpezi propriile gînduri, fără a se sinchisi de efectul cuvintelor sale supra interlocutorului.

— Pe dumneavoastră nu vă iubesc. Sigur că nu vă iubesc, pentru că ea v-a așteptat și dumneavoastră n-ați venit. Erați într-un castel, iar ea într-o mansardă. Dacă fetița l-ar fi avut pe tatăl ei alături, n-ar fi fost răpită. N-am dreptate? Cum să n-am? Da' nu numai atît: doamna nu vorbea decît de dumneavoastră. Toată ziua Justin, Justin și iar Justin. Așa că dacă ați fi venit s-o luați cu o trăsură frumoasă, ar fi fost simplu. Dar celălalt...

— Care celălalt? întrebă Justin, simțind o cumplită strîngere de inimă. Despre cine vorbești? Te rog, spune-mi!

Lui Médor îi dădură lacrimile.

— Aș fi plîns, nu-i așa? continuă el. Mă obișnuisem să am grijă de ea și s-o slujesc... Ah, ascultați-mă! Tare necăjită era biata femeie! Dar nu asta am vrut să spun! se întrerupse el, trecîndu-și mîna mare peste frunte. Atunci cine era în trăsura aia frumoasă în care s-a suit doamna Lily, din moment ce dumneavoastră sînteți aici?

Justin, care se ridicase în picioare, îngăimă:

— Asta înseamnă că a plecat?

— Şi ce dacă? i-o întoarse Médor, înfuriindu-se fără un motiv anume. Nu era liberă să plece?

Îşi puse palma grea pe umărul lui Justin, care stătea cu spatele încovoiat.

— Acum şi dumneavoastră sînteţi liber, zise el cu amărăciune. Nu-i cunosc bine pe cei ca dumneavoastră, dar îi pot ghici. Doamna Lily v-a oferit un pretext: de data asta, plecaţi! Plecaţi pentru totdeauna! Dar înainte de-a pleca, să nu îndrăzniţi să rostiţi vreun cuvînt împotriva ei! Nici măcar unul singur! Altfel vă sfărîm capul de zidul de colo! Aţi auzit, domnule de la castel?

Médor aştepta, cu nările dilatate şi cu ochii arzînd.

Într-adevăr, Justin nu rosti un cuvînt, nici măcar unul! Dar nici nu plecă! Médor îl văzu cum se clatină şi sări să-l sprijine, apoi să-l ridice, apoi să-l culce, fără simţire, pe patul sărmanei La Gloriette.

15 SCOATEREA LA MEZAT A LUCRURILOR LUI LILY

Prima oară cînd Médor coborîse scara, pradă uimirii din prima clipă, nu avusese alt gînd decît s-o aştepte pe Lily, jos în faţa intrării. Lily nu ieşea niciodată. Probabil că era undeva prin apropiere, pîndind întoarcerea lui. Iar Médor — aşa cum recunoscuse singur — întîrziase cam mult.

Însă la intrare o întîlnise pe vecina care se arătase discretă şi caritabilă la venirea lui Justin.

Însă, pe de altă parte, femeia adunase în jurul ei vreo zece persoane de ambele sexe, dornice de bîrfă, cărora le povestea, cu multe înflorituri, despre trăsura cu care plecase La Gloriette.

— Nimeni nu jelește o veșnicie, spunea ea. Pe urmă, domnul cu pricina e probabil cineva cu funcție înaltă. Se zice că șefii reușesc să facă astfel de cunoștințe, fără să dea un ban. Ajunge să spună: „Păpușo, am relații peste tot!" Doar trebuie să mai și rîdem un pic! Ce dacă La Gloriette era doar în capot! N-o deranja prezența acestui domn prefect sau marchiz, ferches nevoie-mare, cu barba tăiată după ultima modă, cu părul aranjat savant... Și ce păr! Negru ca smoala! Iar vizitiul avea perucă albă, cu treiș'pe bucle! La fel și valetul! Ce să mai spun de caii cu hamuri de piele lăcuită, de trăsura cu portiere pictate: niște sălbatici cu măciuci în mînă, susținînd o coroană, iar deasupra ei, un blazon! Așa-i zice, am auzit la teatru. Și cu cîtă noblețe i-a întins mîna doamnei Lily! Da' ce fițe făcea ea! Mînă, birjar, și gata! În galop spre insula iubirii sau oricare alta, la Asnières... Patruzeci de franci bucata... Asta e!

Cît timp durase discursul, Médor își încleștase și-și desfăcuse pumnii uriași de mai multe ori. Și dacă n-o făcuse una cu pămîntul pe vecina cea vorbăreață, asta nu se întîmplase nicidecum pentru că i-ar fi lipsit dorința.

Venirea lui Justin — omul de la castel — făcuse să-i renască speranța.

Se gîndea la el, de parcă i-ar fi putut aduce ceva vești. Sau poate, dat fiind sentimentul dureros din inima lui, Médor voise să transfere asupra lui Justin o parte din chinurile care-l torturau cu atîta cruzime. Bietul băiat luase asupră-i dreptul de-a pedepsi pe cel pe care-l socotea vinovat.

Era o făptură bună și cinstită. Oare nu devenise într-o oarecare măsură — chiar și fără știrea lui — rivalul lui Justin? Numai că era ultimul care s-o poată spune. E drept, devotamentul față de Lily aducea mai curînd a cult, dar să nu uităm că această religie izvorîse în primul rînd din recunoștință, iar apoi din milă.

— Femeia asta e prea necăjită, spusese el.

La recunoștință și compasiune se mai adăugase un sentiment, nespus de duios, cuprinzînd în el grija unei mame, supunerea unui sclav și respectul arzător al iubirilor cavalerești: într-un cuvînt, o pasiune profundă, dar complet dezinteresată, care umplea tot sufletul bietului băiat.

Dînd cu ochii de Justin, leşinat la pămînt, rămase uluit.
„Va să zică, totuşi o iubea!" îşi zise el.
Apoi se întrebă: „Bine, dar atunci de ce-a părăsit-o?"
Bunul Médor n-avea cum să răspundă la asemenea întrebare subtilă, care uneori îi pune în încurcătură şi pe filozofi. Oricum, prima lui grijă trebuia să fie aceea de a-l ajuta pe Justin — ceea ce şi făcu, dîndu-şi toată silinţa.

— Se pare că asta-i soarta mea, murmură bărbatul, consumîndu-şi ultimul strop de ranchiună. Să-i îngrijesc pe cei ce-mi sînt dragi, dar şi pe cei pe care nici nu pot să-i sufăr.

Médor nu avea cine ştie ce cunoştinţe într-ale medicinei, aşa că turnă apă în capul bolnavului, însă acesta rămase nemişcat.

După cum am spus, Justin era un tînăr nespus de frumos. Tot străduindu-se să-l repună pe picioare, Médor făcea tot felul de aprecieri asupra lui, care mai de care mai „binevoitoare".

După el, „omul de la castel" avea pielea prea albă şi semăna prea mult a femeie, deşi chipul îi era împodobit de o mustaţă mătăsoasă. Pe urmă, avea talia prea subţire şi părul prea moale.

„Nu face parte din lumea noastră", îşi zise băiatul. „De-alde ăştia n-au parte în viaţă decît de bucurii, da' ei aduc nenorocire altora. Frumos, nu?"

Justin deschise pleoapele şi Médor rămase uimit de propria-i tulburare.

„Ea îl iubeşte", se gîndi băiatul. „Nu se poate să nu-l iubească. Are aceeaşi privire ca Petite-Reine!"

După cîteva clipe, Justin îşi reveni cu totul. Începu să-i pună întrebări lui Médor, iar acesta se mira de blîndeţea cu care îi dădea răspunsurile.

Asta se întîmpla pentru că recăpătîndu-şi stăpînirea de sine, Justin îi spusese: „Cred că astăzi dumneata eşti mai puternic ca mine, prietene. Ai fi avut dreptate să-mi fărîmi capul, de-aş fi spus vreun cuvînt rău despre ea."

Apoi Justin îi întinse mîna, pe care Médor i-o atinse, fără ca neîncrederea să-i piară cu totul.

Numai că în loc să-i facă plăcere să rănească inima „omului de la castel", băiatul încercă prin toate mijloacele să

atenueze lovitura pe care i-o dăduse. Din toată bîrfa vecinei, alese numai amănuntele ce lăsau loc pentru speranță și le relată în felul său caracteristic.

— Păi nu se știe! vorbi el. De cînd s-a întîmplat nenorocirea, biata femeie n-a mai avut mintea întreagă. Există un om, pe care l-am învinuit pe nedrept c-ar fi răpit copilul. Se zice c-ar fi duce. N-arată mai grozav decît alții: cu părul și barba negre ca tăciunele, înțelegeți? Și cu pielea arsă de soare. Or individul cu trăsura în care a urcat doamna Lily se potrivește cu această descriere... Așteptați! Poate n-am vorbit prea limpede... De fapt, voiam să vă spun că doamna a plecat cu trăsura numai și numai ca să dea de urma fetiței și sînt sigur că nu și-a călcat jurămîntul față de dumneavoastră.

Justin îi întinse mîna pentru a doua oară, apoi se așeză la căpătîiul patului.

— Și din ziua aceea nefericită, întrebă el, dumneata n-ai mai plecat de lîngă ea?

— Nu voi pleca de lîngă ea niciodată, răspunse Médor, afară de cazul cînd aș deveni o povară pentru dînsa, atins de boală sau de bătrînețe.

— Vorbea și despre mine cîteodată? întrebă Justin.

— Număra zilele. Eu nu-i spuneam ce zace-n mintea mea, da' să știți că n-aveam o părere bună despre dumneavoastră.

— Pe bună dreptate, încuviință Justin, cu adîncă tristețe.

— Asta se întîmpla atunci! exclamă Médor, ale cărui sentimente erau complet schimbate. Acu', cine-ar îndrăzni să se lege de dumneavoastră ar avea de-a face cu mine! Păi cum! Mai bine mai tîrziu decît niciodată! Așa se zice, nu? Păcatul mărturisit e pe jumătate iertat. Ar mai fi un singur lucru...

Se întrerupse și privirea i se întunecă.

— Numai dacă acolo... nu v-ați însurat cu alta! sfîrși el în șoaptă, după o scurtă tăcere.

Justin îi răspunse printr-un zîmbet.

— Atunci, izbucni fericit Médor, e foarte bine! O să vă căsătoriți cu doamna Lily! Și vom porni cu toții în căutarea fetiței! Eu voi face ceea ce mi se va cere. Am fost cîine de pază. Dacă veți vrea să vă slujesc, mă voi supune. Dacă nu

veți mai avea nevoie de mine după ce va fi regăsită fetița, nu-i nici o supărare! În Paris poți oricînd să cîștigi un codru de pîine, cînd ai brațe puternice și știi să te porți. Am să vin duminica s-o văd pe doamna Lily și sînt sigur că-i va face plăcere să-mi ofere o farfurie cu supă!

Simți mîna lui Justin apăsîndu-l pe braț.

— Deci dumneata crezi că se va întoarce? întrebă el.

Bucuria băiatului se topi într-o clipă și obrazul îi deveni palid.

— Cum! îngăimă el. Dacă eu cred... Dar dacă nu se întoarce, atunci unde să se ducă?

Se lăsă o tăcere adîncă. Se auziră bătăile orologiului din Gare de Lyon. Justin și Médor numărară pînă la zece, apoi se priviră unul pe altul.

Neliniștea lui Justin îl molipsise și pe Médor.

— Niciodată nu s-a întîmplat așa ceva, spuse el.

Mai așteptară o oră. Médor începu să umble de colo-colo prin odaie, ca un leu în cușcă.

Apoi se opri brusc în fața lui Justin: tînărul își simțea sufletul zdrobit.

— Poate că iar a apucat-o! zise băiatul. Vorbesc de nebunia ei...

Și-i povesti lui Justin, care-l asculta plîngînd, scena din fața porții cu zăbrele din strada Buffon: cum Lily crezuse c-o zărește pe Petite-Reine la poalele unui copac, cum o striga cu nume care mai de care mai alintătoare și cum zgîlțîia grilajul cu mîinile-i lipsite de vlagă; apoi cum el, Médor, sărise gardul, negăsind lîngă copac decît o grămăjoară de frunze uscate, ce păreau albe în lumina lunii.

— Cînd i-am spus asta, urmă el, parcă a primit o lovitură de măciucă în moalele capului. Și am văzut că de mai multe ori i-au revenit aceste năluciri. I se părea că oriunde-și întorcea privirea, vedea fetița.

În timp ce vorbea, orologiul bătu miezul nopții.

Se ridicară. Era termenul acordat lui Lily de amîndoi, fără să-și spună gîndul: limita extremă, dincolo de care nu avea rost să mai spere că Lily se va întoarce.

Médor își tot răsucea cîte-o șuviță din părul lui lînos, acum năclăit de sudoare.

— Un duce, murmură el, ar putea fi și un escroc, mai ales dacă-i american sau de alt neam. Se știe sigur că i-a dat bani hoaței de copii. Paznicul mi-a spus asta cu gura lui. Eu nu mă sfiesc să-i sfărîm capul chiar și unui duce, dacă îndrăznește să-i facă vreun rău doamnei Lily!

— Și unde locuiește ducele ăsta? întrebă Justin.

— Habar n-am, dar voi afla. Pînă atunci, însă, nu putem sta cu brațele încrucișate. Simt că-mi arde pămîntul sub picioare.

Și alergă în jos pe scări.

Justin mai rămase cîteva minute în odăița pustie, apoi ieși și el. Mergea fără nici o țintă.

Porni cu pași rari de-a lungul cheiului. Nu căuta. La ce bun? Inima îi era sfîșiată de o adîncă disperare și de o cumplită remușcare, cînd se gîndea la mama lui.

„Lily m-a așteptat cincisprezece zile!“ își zise pentru a suta oară, așa cum se întîmplă în toate durerile profunde. „M-a chemat și-n somn, și cînd veghea. În mine își pusese toate speranțele, dar eu n-am venit... A obosit tot așteptîndu-mă... Ah, de-ar ști cît mi-e de dragă... Nici eu nu mi-am dat seama pînă acum cît o iubesc!“

Era adevărat. Cu o zi înainte, nu știuse. Trăise trist, dar liniștit, în castelul Monceaux, la adăpostul autorității materne.

Această aventură pătimașă, această iubire tînără și nebunească, la început ținută în frîu de sentimentul posesiei, se dezlănțuise în absența tinerei Lily. Justin nu izbucnise, pentru că era domol din fire, avînd certitudinea că nu trebuia să facă decît un pas ca să-și recapete fericirea abandonată.

Din păcate, mulți dintre noi — la fel ca Justin — nu ne plecăm urechea decît în ultima clipă la murmurul discret al conștiinței.

Acum însă, Justin ajunsese tocmai la acel punct critic. În astfel de cazuri, o ființă omenească fie începe să urle ca un leu rănit, fie se prăbușește neputincioasă.

Justin se stăpîni chiar în clipa cînd era pe cale să-și blesteme mama.

Simțea crescînd în el iubirea, ca o boală.

Se reîntoarse în odăița sărmanei La Gloriette. După vreun ceas, îl năpădise o speranță sălbatică.

„Poate s-a întors acasă“, își spuse el. „Am s-o regăsesc, am să îngenunchez în fața ei, am s-o rog cu atîta patimă, încît mă va ierta. Am să-i dărui viața, toată viața mea...“

Începuse să alerge pe cheiul pustiu.

Și Médor alergase mult: fără vreo țintă anume, numai fiindcă simțea nevoia să fugă.

Alergînd, îl cuprinse iar furia față de „omul de la castel“. Dar imediat îl revăzu în gînd, cu ochii mari și plini de lacrimi, și-l năpădi un sentiment de milă.

Colindă peste tot. Și de cîte ori — exact așa cum se întîmplase și cu biata La Gloriette, în clipele de nebunie — nu i se păruse că vede în lumina îndepărtată a felinarelor o rochie fluturînd în noapte sau o umbră ghemuită la pămînt, pe care o chema pe nume, dar care dispărea.

Multă vreme dădu tîrcoale în jurul Morgii — această macabră sală de așteptare, care înspăimîntă și fascinează.

În imensul Paris, cîți oameni necăjiți nu privesc Morga înfiorați, așa cum și regele Ludovic al XIV-lea simțea cum îi îngheață sîngele în vine la vederea turnului alb ce se înălța deasupra cavourilor din Saint-Denis!

În zori, cînd se întoarse în strada Lacuée, numărul 5, Médor îl găsi pe Justin singur, îngenuncheat lîngă pătuț.

Îl doborîse oboseala. Ținea în mînă fotografia, iar fruntea lui odihnea pe pernuța micuței Petite-Reine.

Médor se așeză și așteptă să se facă ora cînd ar fi putut merge la comisariatul de poliție. Justin deschise ochii. Nu-și adresară nici un cuvînt. Totuși, înainte de-a pleca, Justine se întoarse spre el.

— Ar trebui să vă găsiți o locuință. Nu puteți rămîne aici.

Cazurile petrecute cu cincisprezece zile în urmă sînt deja învechite pentru un comisar de poliție, ca pentru toată lumea. Dar în acest caz, existase un element care împrospătase în permanență memoria comisarului și a subordonaților săi. Ducele de Chaves urmărise evoluția cazului mai îndeaproape chiar decît Lily și reprezentantul ei, Médor. Cheltuise mulți bani, se oferise

să dea și mai mulți, nu numai aici, dar chiar și la administrația centrală, și desigur, dacă cercetările nu duseseră nicăieri, cel puțin făcuse tot ce-i fusese în putință pentru ca ele să aibă un rezultat.

După incursiunea ratată de la bîlciul de turtă dulce, Siguranța își extinsese căutările în întregul Paris, apoi în împrejurimile orașului. Singurii care fuseseră scoși de sub bănuială erau saltimbancii plecați din piața Tronului înainte de răpirea micuței Justine. Cititorul poate n-a uitat că Teatrul Francez și Hidraulic al doamnei Canada făcea parte exact din această categorie.

Ducele de Chaves era un om influent și cu o poziție bună din toate punctele de vedere, deși obiceiurile sale cam excentrice îl țineau oarecum departe de cercurile mondene. Prefectura îi pusese pe agenții Rioux și Picard — care cunoșteau începuturile acestui caz — la dispoziția abilului inspector însărcinat cu continuarea cercetărilor. Într-adevăr, se depuseseră toate strădaniile, numai că Justine rămînea de negăsit.

Vestea pe care ducele i-o dăduse tinerei Lily — plecarea spre America a unei trupe de saltimbanci, între care s-ar fi aflat și Petite-Reine — fie ea reală sau falsă, oricum nu provenea de la Prefectură, nici de la comisariatul de poliție.

De astă-dată, Médor nu se duse la comisar ca să-i ceară noutăți despre fetiță și nici măcar pentru a anunța dispariția lui Lily. Instinctul îi spunea că o astfel de declarație ar fi absolut inutilă. Scopul său era mult mai ușor de atins: voia pur și simplu să afle adresa ducelui de Chaves.

Asta fiindcă pentru el, ducele de Chaves și necunoscutul care o luase pe Lily în frumoasa trăsură cu blazon erau una și-aceeași persoană.

Știm foarte bine că nu se înșela.

De cum făcu rost de adresă, porni spre palatul unde locuia domnul de Chaves.

Aici i se spuse că ducele și suita sa părăsiseră palatul cu o seară mai înainte, înapoindu-se în Brazilia.

Médor pomeni cu timiditate despre o tînără femeie, încercînd să-i schițeze portretul. I se răspunse că ducele era însurat cu o frumoasă ducesă, după care fu scos în stradă.

Acest ultim amănunt copleşi de îndoială şi tulburare mintea sărmanului băiat. De nu i s-ar fi vorbit de o căsătorie, Médor i-ar fi propus lui Justin să plece în America.

Se întoarse cu capul în piept. Întîmplarea din ajun i se înfăţişa acum ca o enigmă de nedezlegat.

Mai trecură cîteva zile. Médor păstrase secretul faţă de Justin, care îşi găsise o cămăruţă prin vecini, venind zilnic să petreacă vreo cîteva ceasuri lîngă pătuţ. El şi Médor nu-şi vorbeau aproape deloc: sfîrşiseră tot ce aveau să-şi spună.

Şi totuşi, într-una din zile, Justin povesti cum o cunoscuse pe Lily şi începuturile iubirii lor — poate nu exact aşa cum se petrecuseră lucrurile în realitate, ci cum le vedea în amintirea pioasă pe care i-o păstra şi în pasiunea care creştea în el din zi în zi.

Cînd ajunse cu povestirea la momentul sosirii mamei lui, îmbrăcată în doliu — scumpa lui mamă, care-i spusese: „Nu te am decît pe tine. Vrei să mă faci să mor de supărare?“ — Médor se văzu pus în cea mai mare încurcătură din viaţa sa.

Nu mai ştia ce să spună, ce era rău şi ce era bine, căci dragostea de mamă e înţeleasă chiar şi de cei pe care mamele i-au părăsit în paturile unui orfelinat.

Urmîndu-şi mama cu preţul propriei fericiri, Justin ajunsese să trezească în sufletul lui Médor acel respect pe care-l inspiră minţilor primitive victimele părinţilor.

Iar cînd află că pentru a da ascultare celeilalte chemări — „Fetiţa noastră s-a pierdut“ — Justin o părăsise şi pe mama lui, lăsînd-o singură şi disperată, Médor îşi împreună mîinile, murmurînd:

— Aşadar, există oameni fericiţi care suferă mai mult ca noi!

Médor continuă să caute, animat de o vagă nevoie de a spera. În acea dimineaţă, hoinări cu gîndul pînă la Épinay, zicîndu-şi că poate Lily dorise să revadă paradisul primei ei iubiri.

Justin, dimpotrivă, se cufundă într-o apatie aproape ascetică. Nu avea decît un singur gînd, lucru ce devenea din zi în zi mai limpede din însăşi tăcerea lui. Fotografia, acea femeie blîndă care legăna în braţe un norişor, era pentru el însuşi simbolul

existenței prezente a bietei Lily. Și-o închipuia ascun- zîndu-se cine știe pe unde, alergînd pe cîmp sau prin păduri, pradă unei nebunii inofensive și cîntînd cîntece de leagăn unei năluci micuțe și scumpe, pe care delirul se îndura să i-o aducă înapoi.

Altcori și-o imagina moartă.

Moartă sau nebună, o iubea cu atîta ardoare, încît Médor, înduiosat, ajunsese să-l iubească, la rîndul lui, pe acest om.

Dar să revenim la realitate. Proprietarii nu sînt prea impresionați de astfel de povești fără sare și piper. Ei vor să fie plătită la timp chiria. După vreo trei săptămîni, la douăzeci și patru de ore de la împlinirea scadenței, pe ușa casei fu lipită o hîrtie, care anunța scoaterea la mezat a lucrurilor doamnei Lily.

Médor de-abia știa să silabisească. Justin nu vedea nimic din ce era în jurul lui. Nici unul, nici celălalt nu aflară de conținutul anunțului.

Justin se schimbase văzînd cu ochii. Se făcuse slab și palid, avea pleoapele înroșite, iar silueta nobilă și elegantă se gîrbovise ca cea a unui om bătrîn. Și mai era ceva ciudat: în fiecare dimineață, Médor îl zărea sosind cu ochii obosiți, dar arzători, cu obrazul palid plin de pete roșii, ca niște urme de lovituri.

În astfel de clipe, Justin își ținea capul sus. În el se citea exaltarea și un fel de veselie lugubră.

Hainele, de-acum uzate și murdare, ceea ce nu părea să-l deranjeze cine știe ce, răspîndeau un miros ciudat: anason amestecat cu un iz pătrunzător de amăreală.

Cei ca Médor n-au nasul prea sensibil. Și totuși, de vreo cîteva ori, băiatul își spusese: „A băut absint, ca să-și mai dea curaj!"

Spre seară, energia lui Justin se topea. De la ceas de ceas se prăbușea sufletește tot mai mult, pînă ce devenea complet indiferent la tot ce se petrecea în jur.

Proprietarul nu era omul care să neglijeze uzanțele sau conveniențele, astfel că nu se ocupă de scoaterea la mezat decît a doua zi după expirarea termenului legal.

Pentru Médor și Justin, vestea fu o cumplită lovitură. Nici unul din ei nu se așteptase la așa ceva. Părea că acesta era sfîrșitul. Rămaseră uluiți în fața celor cinci-șase cumetre de

prin vecini, venite ca să cumpere. Nici unul nu găsea cuvinte pentru a implora sau măcar a întîrzia această groaznică profanare.

Patul frumoasei La Gloriette! Pătuțul micuței Petite-Reine! Vîndute!

Lui Justin îi trebui destul de mult pînă să-i vină în minte soluția cea mai simplă:

— Cumpăr eu tot!

Vru să păstreze și odăița, dar fusese deja închiriată.

Médor se ocupă de mutarea lucrurilor. Avea senzația că nu-l mai ține inima. Picioarele vînjoase îi tremurau sub cea mai ușoară povară.

Justin îl ajută să scoată mobila în strada lipsită de rușine și respect uman.

Către seară, tot ce-i aparținuse tinerei La Gloriette se afla în locuința lui Justin.

— Aici te rog să te simți ca la ea acasă, îi zise el lui Médor. Poți să vii și să pleci oricînd dorești, după cum ți-e voia, ca și cînd ai fi la dumneata.

Médor îi mulțumi și se grăbi să iasă. Îl îneca plînsul. Justin rămase singur.

Cînd Médor se întoarse, era ora unsprezece noaptea. În cameră era întuneric beznă și își închipui că Justin dormea. Lampa, lăsată să ardă, aproape se stinsese și fumega.

Dar cînd ochii i se obișnuiră cu întunericul, Médor îl zări pe Justin prăbușit pe podea, cu pleoapele deschise, umflate și sîngerii.

Lîngă el se afla pătuțul, aranjat din nou ca un altar. Pe jucăriile rămase de la Petite-Reine se găsea portretul lui Lily.

La picioarele lui Justin, Médor văzu o sticlă de absint, complet goală.

— Aha! mormăi Médor, dîndu-se un pas înapoi, ca din fața unei vipere. Va să zică, vrea să termine cu viața!

Degetele lui Justin se încleștaseră pe o hîrtie mototolită, cu chenar mare, negru, purtînd ștampila poștei din Tours.

La lumina slabă a lămpii, Médor silabisi primele rînduri ale scrisorii.

— Maică-sa! bolborosi el.

Îngenunche și-l sărută pe Justin pe fruntea brobonită de sudoare rece.

— A murit maică-sa! repetă băiatul. El a ucis-o! De acum, el e cel mai vrednic de plîns!

16 MEMORIILE LUI ÉCHALOT (ÎNCEPUTE ÎN DECEMBRIE 1883)

« Am luat condeiul în mînă, pentru că știu să scriu destul de bine, fiindcă în adolescență am fost ucenic la un spițer, și pe urmă am trecut pe rînd prin diferite slujbe, unde mi se cerea să știu carte (de exemplu, agent de afaceri și altele), asta înainte să pozez ca model de bust și să mă fac artist de circ, după care am ajuns asociatul scumpei mele Amandine, văduva legitimă a domnului Canada, fostul director, o femeie ale cărei virtuți și calități vreau să le însemn aici, așteptînd cu nerăbdare clipa cînd voi putea renunța la baracă pentru totdeauna, odată ce voi fi făcut avere, ca s-o pot conduce în fața altarului, în dublul scop de a legaliza legătura noastră și dintr-un alt motiv, pe care-l voi explica în continuare pe îndelete.

Cum toate făpturile, chiar și cele mai înzestrate de natură — ca Amandine — sînt pieritoare, vreau să las o mărturie a întîmplărilor ce-au adus în casa noastră binecuvîntarea și prosperitatea, sub înfățișarea primei noastre dansatoare pe sîrmă, domnișoara Safir, eleva mea pentru ținută, a domnișoarei Freluche pentru dans și a lui Saladin în ce privește educația. Și asta pentru ca în caz că părinții ei buni mai trăiesc, fata să-i poată regăsi, bucurîndu-se de afecțiunea lor, pe care-o merită din plin, chiar de-ar fi vorba de capete încoronate, marchizi sau mari industriași.

Dimpotrivă, dacă, din nefericire, părinții ei au murit, dezvălui aici cel de-al doilea scop al căsătoriei mele cu văduva Canada, și

anume acela de-a adopta pe domnișoara Safir, făcînd din ea astfel fiica noastră legitimă, cu acte în regulă, și unica moștenitoare a averii adunate în cea mai mare parte grație ei și economiilor noastre.

Dar să încep cu începutul.

Luni, 30 aprilie 1852, la orele opt seara, am oprit rulota trasă de Sapajou — calul nostru, suferind de-o boală veterinară de care a și murit — între Charenton și Ville-neuve-Saint-Georges. Veneam dinspre Paris, din piața Tronului, de la bîlciul de turtă dulce, cu destinația Melun, pentru a participa la serbare, cu îngăduința autorităților.

În ajun, doamna Canada și cu mine vorbisem de una, de alta, așa cum își spun dorințele personajele dintr-o poveste. Ziceam c-ar fi grozav dacă ne-ar pica din cer o fetiță drăgălașă, ca amorașii lui Venus și-ai lui Pafos[1] *din Cipru, ca s-o punem să danseze pe sîrmă. Ne-a auzit însă o ureche indiscretă: nu a vreunei zîne, ci una și mai ascuțită: cea a tînărului Saladin, prim-înghițitor de săbii și responsabil cu trianglul în orchestră, fiu natural al lui Similor, fostul meu prieten, de care nu mă voi despărți pînă la moarte.*

Ar fi mai multe de spus despre cei doi — tată și fiu — a căror destrăbălare mi-a pricinuit singurele momente cu adevărat neplăcute din cariera mea: amîndoi sunt mincinoși, profitori și hoți, însă prefer să nu le pătez reputația, singura avere a oamenilor săraci.

La orele opt și jumătate, deci, Saladin a sosit, aducînd o domnișorică de doi-trei anișori, mult mai drăgălașă decît ne-am fi putut dori vreodată și pe care ne-a vîndut-o pentru suma de o sută de franci bani gheață. În prima clipă madam Canada a socotit prețul nițel cam piperat, dar mai tîrziu, n-ar fi renunțat la fetiță nici pentru dublul sau triplul lui, ba nici chiar pentru greutatea copilului în aur, căci în inima ei, interesul comercial ajunsese să se împletească cu afecțiunea maternă.

---

1 *Pafos* — oraș situat în sud-vestul Ciprului. Échalot alătură, din ignoranță, numele zeiței frumuseții și un toponim. (n.t.)

Copila era leșinată, bănuiesc că se speriase rău în cursul călătoriei, dar Similor — căruia i s-ar face o nedreptate de nu i s-ar recunoaște toate însușirile unui om de lume și multe altele — a readus-o în simțiri, printr-un mijloc numai de el știut. Drept care fetița a adormit îndată, între mine și madam Canada, chiar în „odăița" noastră, în vreme ce noi am petrecut o bună parte din noapte admirînd-o cît era de frumoasă și spunîndu-ne că fusese o josnicie ca cei ce-o aduseseră pe lume să renunțe la ea așa, pentru șaizeci de franci.

De altfel, sînt sigur că Saladin a cîștigat la chestia asta patruzeci de franci dintr-un foc.

Poate că nu făcuse decît s-o răpească. Ar fi fost mai aproape de firea lui, fiindcă-i dibaci ca o maimuță. Oricum, a rămas cu buzele umflate, pentru că Similor i-a luat toți banii, sub motiv că-i era tată și tutore. Pe Amandine și pe mine, treaba ne-a amuzat grozav! Asta da, glumă!

Trebuie c-am adunat multă amărăciune în suflet, după cît de urît s-au purtat amîndoi, ca să ajung să vorbesc astfel despre Amédée Similor, prietenul meu de inimă, și despre Saladin, căruia i-am fost dădacă, hrănindu-l cu lapte de la mine și-apoi înțărcîndu-l, totul pe cheltuiala mea, atunci cînd era încă bebeluș.

Răposata maică-sa nu avusese purtări prea frumoase, întinzîndu-se la beție cu toți răcanii — chiar și cu ăi betegi! — dar ce inimă bună! În sfîrșit, ce importanță are? Fiecare om cu defectele lui.

În regnul animal, se cunosc făpturi la care totul este bun, chiar și rebuturile. La fel s-a întîmplat și cu fetița. Abia trecuse o săptămînă de cînd se găsea în grija noastră, că-n prima duminică în care am dat reprezentație la bîlciul din Melun, Saladin i-a pregătit o iesle, cu tot bunul-gust de care era în stare un șmecher ca el, așa c-am prezentat-o între două animale, în chip de pruncul Isus. Domnișoara Freluche era steaua după care se călăuziseră cei trei magi, jucați de Colonie, Poquet și Similor. Cît despre madam Canada și cu mine, noi făceam pe Sfînta Fecioară și pe Sfîntul Iosif, cu Saladin pe post de înger.

Copila era atît de drăgălaşă încît tot oraşul, cu mic cu mare, s-a îmbulzit s-o vadă. Nu ştiu de ce la Melun, care-i situat în departamentul Seine-et-Marne, se vorbeşte despre ţipari. Aici se mănîncă un iepure pe varză nemaipomenit, datorită apropierii de pădurea Fontainebleau, cunoscută graţie palatului regal, cu havuzuri în care înoată crapi cît braţul, din meritul lui Henric al IV-lea[1], *al lui Francisc I*[2] *sau al frumoasei Gabrielle.*[3]

Cînd călătoreşti, afli tot soiul de lucruri.

La Melun ne-am ales cu un cîştig de o sută treizeci de franci — asta scăzînd toate cheltuielile — iar Similor a cerut doisprezece franci primă, pentru că el reprezenta autoritatea paternă faţă de cel ce adusese fetiţa. De teama scandalului, li s-a fixat provizoriu o leafă zilnică de şaptezeci şi cinci de centime, pe care le-a încasat Similor. Saladin i-a spus: „Tată, ai face bine să-ţi vezi de treabă! Cînd ai să îmbătrîneşti, iar eu am să fiu puternic, am să m-aşez pe burta dumitale, ca să poţi răsufla mai uşor."

Iată cu ce se aleg taţii denaturaţi, în urma judecăţii Domnului.

Astfel, deşi nu trecuse cu mult de vîrsta scutecelor, copila cîştiga pe an două sute şaptezeci şi cinci de franci şi cincisprezece centime, ceea ce însemna douăzeci şi doi de franci şi cincizeci de centime pe lună. Şi cînd te gîndeşti cîte se pun în seama atîtor copii-minune, care nu şi-au început cariera la fel de spectaculos!

Micuţa nu vorbea deloc. Avea aerul că nu înţelege nimic din ce auzea în jurul ei. Pe madam Canada n-o prea deranja acest lucru, pentru că o surdo-mută stîrneşte curiozitatea publicului, în plus fiind utilă şi la pantomime. Dar eu îmi dădeam bine seama că nu era nici mută şi nici surdă. Printre numeroasele mele

---

1 *Henric al IV-lea* — regele Navarrei (din 1572) şi al Franţei (1589—1610), întemeietor al ramurii de Bourbon a dinastiei Capet. (n.t.)

2 *Francisc I* (1515—1547) — rege al Franţei, mare strateg, om de stat şi protector al artelor. (n.t.)

3 *Gabrielle d'Estrées*, marchiză de Monceaux şi ducesă de Beaufort (1573—1599) — amantă a lui Henric al IV-lea. (n.t.)

calităţi se numără şi spiritul de observaţie. Am trecut prin viaţă fără să fac vîlvă. Totuşi, îmi cunosc bine talentele.

Mie fetiţa îmi amintea de un ţiglar, care-a comis imprudenţa să cadă de la etajul cinci şi care, avînd norocul de a nu muri, rămăsese totuşi ameţit de cap pentru un timp.

Nu se purta rău, dar mintea-i era zdruncinată. Similor m-a luat în rîs de nu ştiu cîte ori pentru părerea asta, dar mie puţin îmi pasă. Similor are tot atîta minte cît un pui de găină şi la nevoie, deşi suntem de-o vîrstă, am să-l înfrunt cu spada sau cu bâţul în mînă, pentru că eu nu mă tem de luptă.

Saladin e mult mai viclean ca taică-său, fiind înzestrat cu sîngele rece al trădătorului din „Clopotarul de la Saint-Paul" sau din „Mila Domnului".

Drept dovadă că nu mă înşelam, într-o bună dimineaţă, la Clermont-Ferrand, în munţii Puy-de-Dôme, păpuşica a început să îngîne nu ştiu ce cîntecel, făcînd-o pe madam Canada să plîngă şi să rîdă totodată. Amîndoi am copleşit-o cu mîngîieri şi sărutări. Se obişnuise cu noi şi cred că ne şi iubea un pic. Trebuie să spun că noi o adoram. O creşteam în puf. Similor ar fi vrut să-i fie încredinţată imediat domnişoarei Freluche, care s-o înveţe tainele mersului pe sîrmă, dar Amandine şi cu mine rezistam tuturor presiunilor. N-am cedat nici un pas şi i-am zis copilei doar atît: „Ţine-ţi spatele drept şi vîrfurile picioarelor în afară!" — primele noţiuni ale unei educaţii viitoare.

Mai trebuie să adaug că încasările mergeau foarte bine. La bîlci, dacă ai un copilaş drăguţ şi ascultător, poţi face treabă mai bună decît cu o întreagă trupă de maimuţe, care te costă între doiş'pe şi paiş'pe franci pe zi; în plus, se îmbolnăvesc uşor şi deseori mor de plămîni, astfel că o pierdere din asta te duce pînă la o sută cincizeci de franci. E mai uşor să fii director la Opera Mare din Paris, unde cel puţin, angajaţii se bucură de subvenţii guvernamentale. La fel stau lucrurile şi cu cîinii, care nu-s niciodată mulţumiţi de hrana primită, deşi-s nişte animale de treabă şi prieteni ai omului, însă atît de plini de purici, încît dacă-i ai în preajmă, nici vorbă să poţi păstra curăţenia.

Acu', dacă vreţi părerea mea în ce priveşte menajeriile ambulante, cînd le vezi, pur şi simplu te cuprinde jalea. Mîndria

de a avea un leu sau un elefant a însemnat ruina multor tați de familie, ca să nu mai amintesc de faptul că mai curînd sau mai tîrziu, fiara tot își mănîncă binefăcătorul.

Așa a lăsat Dumnezeu, dăruindu-le instincte carnivore: șarpelui să muște, tigrului să sfîșie cu ghearele.

Ca s-o sfîrșesc, dintre animalele sălbatice nu mai rămîn decît focile și oile merinos: numai ele sînt atît de răbdătoare încît să le reușească operația cu cel de-al cincilea picior al minunii umblătoare — confecționat din lemn sau cauciuc, bine înfipt în locul lui și care pare absolut natural, dacă cicatricea e ținută curată. În plus, dacă se îmbolnăvește, animalul își pierde pofta de mîncare și hrana lui te costă mai nimic.

Foca e și mai profitabilă, pentru că se hrănește cu pălării vechi, de fetru moale.

E mai bună decît clovnii și jonglerii, aceștia fiind de regulă niște șnapani. Omul-schelet te ruinează cu cîte dul- ciuri mănîncă; femeia-gigant are nevoie de patru-cinci livre de carne la fiecare masă, pe lîngă bere și tutun. Dacă-i mai crește și barbă, să nu mai vorbim, fiindcă atunci dă dovadă de porniri pe care nici nu îndrăznesc să le pomenesc în memoriile mele.

Ei bine, toate cele de mai sus nu înseamnă nimic pe lîngă gemenii siamezi sau tații care joacă volei cu copiii lor, în loc de minge. Nici o șansă să pui mîna pe-o pereche de siamezi bine lipiți, pentru mai puțin de șase franci pe zi, plus cafeaua. Trebuie să-i mai și servești. Sînt prost crescuți și-și petrec întreaga viață bătîndu-se unul cu altul. Dar tot atît de păguboși sînt și femeia-encefal sau omul care scrie cu piciorul. Ca s-o scurtez, toate minunile astea sînt o adevărată belea: plesnesc de orgoliu și se uită de sus în jos la toți oamenii normali din născare.

În cuprinsul memoriilor mele îmi voi da și adresa, astfel încît cei ce doresc și alte informații privind teatrul din bîlci să mi le poată cere. Nu există secret de stat pe care să nu-l cunosc, de la electricitate la ghicitul în cărți. Cum rîndurile mele sînt destinate strict familiei fetiței cu pricina, mă opresc aici cu destăinuirile, adăugînd că ventrilocul reprezintă o excepție fericită: își iubește aproapele și-i plin de intenții bune atunci cînd are burta goală.

Din păcate, trage prea des la măsea și băutura îl face artăgos.

Să revin la avantajul de-a avea printre artiști un copil. Atît madam Canada, cît și eu am prefera mai curînd să murim decît să smulgem un micuț din căldura căminului părintesc, deși citim în ziare despre puști cu care părinții se poartă mai rău decît niște sălbatici. Fetița ne aparținea, din moment ce-o cumpărasem și plătisem pentru ea. Însă, iată, cedez unei porniri spontane și-i informez pe tații și pe mamele ce dau dovadă de atîta nepricepere încît își umplu copiii de vînătăi, folosindu-se de obiecte contondente, că acesta e un lucru lipsit de rațiune. Mai bine i-ar vinde cu cincizeci-o sută de franci bucata, ba chiar mai mult, dacă au un talent oarecare. Pot cere pînă la o mie de franci, cînd e vorba de monștri.

Fără a fi monstru și fără a avea un talent ieșit din comun, copilul obișnuit, dacă-i frumușel, poate aduce tot atîtea încasări cît un crocodil — asta în caz că în trupă există și un om capabil să realizeze o operă dramatică. Or, în teatrul nostru eram trei inși în stare de asemenea performanțe: în primul rînd eu, care mi-am petrecut copilăria pe la Bobino și Odeon; apoi Amédée Similor, care fusese ani de zile figurant pe scenă, și cel de-al treilea, Saladin, născut în teatru, din moment ce la vîrsta de doi ani jucase deja rolul unui copil de carton, într-o piesă de mare efect, la sfîrșitul căreia fusese chemat la rampă, împreună cu domnul Mélingue și doamna Laurent.

Eu uluiam prin imaginație, Similor se pricepea la tot felul de trucuri, iar Saladin avea geniu. Ce autor! Făcea ce vrei și ce nu vrei! Confecționa costume ce-i veneau fetiței ca turnate, pentru roluri în care nu trebuia decît să apară, ca să cîștige între 12 și 15 franci de reprezentație.

Micuța a fost pe rînd: Moise scăpat de năvala apelor de către prințesa egipteană; Zélisca sau copilul scăpat de mușcătura unui șarpe boa din America, de către un cîine; Winceslas sau micul prinț, scăpat dintr-un incendiu de către husarul din Felsheim. Și cîte și mai cîte! Spiritul creator al lui Saladin îl întrecea pe cel al domnului Scribe[1]*. I se plăteau cîte treizeci de gologani*

---

[1] *Eugène Scribe* (1791—1861) — dramaturg francez, autor de comedii de moravuri, ca *Paharul cu apă* și librete de operă: *Fra Diavolo*, *Hughenoții*. (n.t.)

de fiecare piesă. Cum se pricepea să joace „dopul" mai bine ca oricine și trița la cărți fără cusur, nu mai știa pe unde să-și țină banii!

Dar Similor îi găsea întotdeauna ascunzătorile, așa că banii intrau în buzunarul lui, pe motivul drepturilor paterne.

În primul an, copilul apăru pe afiș sub numele de „domnișoara Cireașă", datorită unei împrejurări ieșite din comun, care va fi amintită mai tîrziu, în folosul părinților.

La capătul a douăsprezece luni , madam Canada și cu mine am vrut să vedem cît cîștigasem de pe urma domnișoarei Cireașă. Registrul meu de socoteli e un exemplu de corectitudine față de asociata mea. După zece minute de calcule, i-am putut comunica Amandinei că fetița ne adusese un cîștig net de 1629 de franci, scăzînd toate cheltuielile.

Asta se întîmpla la Orléans (Loire), în piața orașului. Madam Canada mi-a spus:

„Minunat! Fac cinste cu o cafea!"

„Primesc", am răspuns eu. „California e chiar la mine-n casă, zău că-mi place!".

„Ca să nu mai vorbim de satisfacția pe care ne-o aduce", a adăugat Amandine. „Nu mai pot de dragul micuței ăsteia, cred că nici pe propria-mi fiică n-aș iubi-o atît!"

Madam Canada e renumită pentru cafeaua pe care o prepară: catifelată la gust, fără a-i lipsi nici unul din ingredientele ce-i dau o savoare unică. De astă dată a pregătit o oală plină, pentru că date fiind încasările, nu ne uitam la cheltuieli. Toată noaptea am petrecut-o vorbind despre fetiță.

Cu siguranță că pe măsură ce îmbătrînești, devii mai bun la suflet: acum și Amandine nutrește speranța onorabilă de a-i găsi pe părinții micuței. Dar la vremea aceea, lucrurile nu stăteau chiar așa, pentru că ea mi-a spus:

„Cireașă! Ăsta nu-i un nume!"

„E nostim!" am protestat eu. „Sare-n ochi!"

„Posibil, da-i ca și cum i-ai agăța o tăbliță pe spate. Dacă-și păstrează numele, părinții ar putea ști despre cine-i vorba. Și cum valorează atîția bani, n-ar trece zece luni și-ar veni să ne-o ceară înapoi."

Era adevărat, și în curînd se va vedea de ce.

„La urma urmei, părinții au vîndut-o", am spus eu, nu prea sigur că lucrurile stăteau tocmai astfel.

Madam Canada a ridicat din umeri.

„Așa e!" a încuviințat ea, cu oarecare nerăbdare în glas.

Dar în fundul sufletului, amîndoi nutream aceeași convingere: părinții unui astfel de înger trebuie să fi fost nespus de bogați.

„Drept care", am continuat eu, „din moment ce avem un drept asupra ei, s-o păstrăm, pentru c-am plătit-o cu bani și să-i găsim puicuței alt nume."

Zis și făcut. Numai Cel-de-sus știe cît ne-am bătut capul. De cum ne trecea prin minte un nume nou, îl suceam pe toate părțile, îl discutam, renunțam la el, socotindu-l mai prejos de cel de „Cireașă", care venise de la sine.

Și în tot acest timp, îi priveam căpșorul drăgălaș, pielea albă, bujorii din obrajii bucălați: micuța dormea în pătuțul ei, cu zîmbetul pe buze, semănînd într-adevăr cu o cireașă.

Pentru că păpușica noastră se întremase repede! Era toată numai farmec și prospețime. Iar noi o răsfățam mai ceva ca niște seniori.

Tocmai eram pe cale de-a renunța să-i găsim alt nume, cînd „domnișoara Cireașă" a deschis ochișorii ei mari și albaștri, ațintindu-i asupra noastră.

„Parcă-s două safire", a spus madam Canada.

„Safir!" am repetat eu.

Și fetiței i-a rămas numele de Safir.

Copila și-a închis pleoapele cu gene lungi și-a adormit din nou.

Începînd de a doua zi, nimeni n-a mai avut voie să-i spună domnișoarei Cireașă altfel decît „domnișoara Safir". Ordinul administrației: contravenienții aveau să plătescă cinci centime.

Cu această ocazie, fetița a avut prima manifestare de personalitate. Domnișoara Cireașă părea supărată că-și pierduse numele. Refuza să adreseze cuiva vreun cuvînt. Dar în clipa următoare, uitase totul. De altfel, n-avea minte nici cît un pui de vrabie. În schimb, avea inimă și cred că începuse să țină la noi.

Pînă atunci cîntase cînd și cînd, pronunțînd destul de bine cuvintele cîntecului, însă niciodată nu vorbise. Cam la vremea aceasta, de la o zi la alta, a început să bălmăjească unele cuvinte,

nu ca și cum abia le-ar fi învățat, ci de parcă și le-ar fi amintit dintr-o dată.

De altfel, era limpede că ciripeala asta nu avea nici o legătură cu noi. Nu repeta nimic din ce obișnuiam noi să ne spunem. Era altceva: ceva ce nu reușeam întotdeauna să înțelegem. Vorbea despre Médor, despre o băciță, despre lăptăreasă. Din toate aceste amănunte, se vedea clar că fusese crescută la țară. Nu-l chema niciodată pe tatăl ei. Cînd spunea „mamă", începea să tremure, ceea ce însemna probabil că maică-sa o bătea.

De altfel, nu slujea la nimic să-i punem întrebări. Întorcea brusc ochii spre noi, fără să înțeleagă, sau plîngea de ți se rupea inima. De nenumărate ori am încercat să-i aflăm numele de familie, sau măcar numele pe care i-l dăduseră părinții. Cu neputință! Ai fi jurat că și-a pierdut memoria. Și totuși, își amintea cu exactitate tot ce se petrecuse de la sosirea ei în teatru.

Madam Canada era încîntată.

„Ca și cum s-ar fi născut aici", spuse ea. „N-are habar de nimic altceva pe lume."

Și cu aceasta, ajung la educația ei.

Madam Canada nu știa atîta carte pe cît și-ar fi dorit, deși era uluitoare cînd venea vorba să-i spargi pietre pe burtă. Nu mai spun de cafea și de inteligența ei din născare! Eu eram ocupat cu treburile gospodărești, cu registrul de socoteli și cu născocirea strigărilor către public, concepute de mine într-un mare număr de variante, care mai de care mai atrăgătoare, împănate cu vorbe de duh. Saladin, însă, era tobă de carte. Cînd nevastă-mea și cu mine am hotărît că fetița trebuia să fie educată ca o prințesă, ne-am gîndit imediat la Saladin, cel mai în măsură s-o învețe să citească, să scrie și să socotească. Colonie putea să-i predea muzica, mergînd pînă la cîntecele tiroleze, Similor i-ar fi fost profesor de scrimă (femeia-spadasin se bucura întotdeauna de aprecierea publicului) și de dans, discipline în care nu avea pereche în Paris. În sfîrșit, ca să încheiem cu esențialul, domnișoara Freluche urma să-i destăinuie toate tainele mersului pe sîrmă, din care noi speram să-și facă o carieră serioasă.

În afară de asta, Poquet zis și Atlas, și-a oferit cu plăcere serviciile în ce privește chiromanția, somnambulismul și toate

felurile de jocuri de cărți pe care le practicase cu succes în nenumărate orașe ale Europei.

Imaginația tăticilor și mămicilor nu are niciodată limite. Madam Canada și cu mine — mai înflăcărați și mai entuziaști decît fuseseră probabil părinții buni ai fetiței, cărora noi le țineam locul — tot nu ne declaram mulțumiți. Madam Canada fusese pregătită pentru contorsionism încă din fragedă pruncie și spunea adeseori că pentru viitorul copilei, ar fi fost foarte nimerit să-i mai moaie încheieturile, în vreme ce eu aș fi vrut ca în timpul liber s-o învățătotul despre leacuri.

Amîndoi am respins varianta înghițitului de săbii, dintr-un motiv pe care-l voi aminti imediat, însă am căzut de acord că la întoarcerea în Paris, fetița va merge la atelierul Inimă-de-Oțel, ca să ia lecții de pictură artistică de la domnii Baruque și Gondrequin-Militarul, autorii primelor decoruri de bîlci.

Nu s-ar putea spune că toate acestea au fost vise deșarte. Totuși, era prea mult pentru mintea unui copil abia trecut de trei ani. Din această cauză, madam Canada și cu mine am lăsat-o în continuare să mănînce, să bea și să doarmă cît poftește, mărginindu-ne la o singură lecție pe zi, pe care i-o dădea domnișoara Freluche.

Aici trebuie să notez două amănunte și un fenomen, în folosul părinților (adevărați).

Fenomenul e cireașa pe care fetița o poartă din născare, pe piept, sub umărul drept. Acum, micuța noastră are paisprezece ani și semnul și-a mai schimbat culoarea, dar se vede încă foarte bine. Mai e nevoie oare să adaug că acest fenomen se aflase la originea primului ei nume? Mie mi se pare inutil, iar cititorul poate-a și ghicit.

Cît despre cele două amănunte, iată-le, în ordinea în care le-am remarcat:

1. Mult timp, fetița n-a venit în teatru decît ca să facă figurație. Era adusă în ieslea pruncului Isus sau în leagănul lui Moise, apoi scoasă de pe scenă. Atîta tot. Nu știa nimic din ce ținea de meseria noastră. Într-o seară, la puțină vreme după ce-și recăpătase graiul, am luat-o cu mine, ca să i-o arăt pe domnișoara Freluche dansînd pe sîrmă: voiam să-i deschid gustul pentru meserie.

De cum a sărit pe sîrmă domnișoara Freluche, micuța a început să tremure, așa cum se întîmpla atunci cînd o chema pe maică-sa, dar mult mai tare. S-a ridicat de pe locul ei, albă ca varul la față, de parcă și-ar fi pierdut mințile.

„Mămico! Mămico! Mămico!" a strigat ea de trei ori. „Sub fereastră... Podul... Rîul... Ah, nu-mi mai amintesc!"

Acest ultim cuvînt a fost rostit cu mare efort, după care fetița s-a așezat din nou, sfîrșită.

Madam Canada bănuia că maică-sa fusese dansatoare pe sîrmă. Eu eram de altă părere. Degeaba am întrebat-o pe micuță, n-am aflat nimic.

Adevărul era cuprins în cele cîteva cuvinte: „Nu-mi mai amintesc!" Să încerc să fiu mai clar: cred că sub fereastra camerei unde locuia, obișnuia să apară o dansatoare pe sîrmă. Undeva lîngă rîu, în apropierea unui pod...

2. Saladin mă tot bătea la cap s-o aduc să vadă cum înghite el săbii. N-am văzut de cînd sînt pe cineva mai orgolios decît puștanul ăsta! Cum am avut din totdeauna pentru el slăbiciunea unei doici, am cedat acestor insistențe.

De obicei, fetiței îi plăcea să se joace cu Saladin, care-i un băiat drăguț și se poartă frumos cu ea.

Cînd l-a văzut apărînd pe scenă, mititica noastră l-a privit zîmbind. Dar în clipa cînd el și-a pus în gură vîrful sabiei, ea s-a tras cu violență înapoi, strigînd ca și data trecută: „Mămico! Mămico! Mămico!"

Tremura din toate încheieturile, cu ochii măriți de groază. Apoi, printre dinții încleștați i-a scăpat un geamăt: „El e!"

Și-a căzut la pămînt, fără suflare.»

17 URMAREA MEMORIILOR LUI ÉCHALOT

«Trebuie spus că madam Canada și cu mine am găsit o explicație. În ultima seară a bîlciului de turtă dulce, din piața Tronului de la Paris, venise la reprezentație o doamnă micuță, cu o fetiță delicioasă, cum nu

se mai văzuse. Ei bine, în momentul cînd Saladin începuse să-și înghită săbiile, micuța pariziancă izbucnise în plîns, țipînd: „Ce urît e! Ce urît e!" Iar Saladin al nostru, care-i un munte de orgoliu, se înfuriase la culme.

Nenorocirea e că de-atunci a trecut prea multă vreme. Dacă am fi făcut cercetări imediat după aceea, am fi aflat cîte ceva, dar așa, aveam scuza că ne găsim departe de Paris.

Cum-necum, domnișoara Safir s-a arătat atît de înspăimîntată de numărul cu înghițirea săbiilor, încît și Amandine, și eu ne-am gîndit îndată la fetița aia din piața Tronului, lucru care ne-a întristat, pentru că tînăra mamă părea să-și adore copila.

Am încercat să-l tragem de limbă pe Saladin. Dar Saladin răspundea după cum avea chef. Pe zi ce trecea, devenea tot mai obraznic, umbla prin toate tripourile și oriunde mergea, se înhăita cu tot felul de haimanale.

Își exprima în gura mare disprețul la adresa noastră. Derbedeii lui îl numeau „marchizul" și nu-i mai ajungeai nici cu prăjina la nas. Nu eram în cine știe ce relații cu Similor, care nu se gîndea decît cum să ne stoarcă de bani. Dar atît cît stăteam la taclale cu el, mi-am dat seama din capul locului că tatăl vinovat încerca să-și păstreze influența asupra progeniturii, care-l întrecea cu mult în viclenie, împăunîndu-se cu vechile noastre escapade și povestindu-i aventurile trăite alături de „Fracurile Negre".

E drept că și eu am cunoscut „Fracurile Negre", întrucît am ținut o agenție chiar pe palierul unde locuia faimosul domn Lecoq de la Perrière. De-aș vrea să dezvălui acum tot ce-am văzut și-am auzit, fiind în relații cu notari și cu nobili, apoi trăgîndu-i de limbă pe servitorii lor, la cunoscuta tavernă „L'Épi-Scié", aș ului pe mulți. M-am întîlnit față în față, și nu numai o dată, cu fiul lui Ludovic al XVII-lea, blond ca știuletele de porumb, cu contesa Corona, mai frumoasă ca zînele din basme; în fiecare zi mă vedeam cu Trei-Labe, fostul soț al baroanei Schwartz, cel care în final a retezat gîtul domnului Lecoq cu ușa unui seif. Pare caraghios, însă cînd trîntești o astfel de ușă cu putere, e ca o ghilotină. Dar despre asta am vorbit destul.

De altfel, pe tot parcursul acestor aventuri, am știut să-mi păstrez respectul față de mine însumi, la care țin tot atît de mult ca la onoare. De cum am avut posibilitatea să muncesc, am renunțat la „Fracurile Negre". Dar Similor, cu înclinația lui spre eleganță și pofta de mîncare proverbială, n-a părăsit niciodată ideea de-a descoperi restul membrilor asociației, folosindu-se de ei pentru a face avere.

Și pe Saladin îl atrăgea perspectiva, acesta fiind singurul motiv pentru care mai accepta ca taică-său să-și exercite autoritatea asupra lui.

Dar însemnările de față nu sînt menite să descrie nici neghiobiile lui Similor sau Saladin, nici crimele „Fracurilor Negre", cu care n-aș vrea să mai am de-a face vreodată, de dragul liniștii mele. Singurul scop pentru care mînuiesc condeiul este acela de a-i fi util fiicei noastre adoptive și nu doresc să mă opresc decît asupra faptelor care au vreo legătură cu ea.

Încă de pe-atunci avea un fel de-a fi ciudat, pe care n-ar fi reușit să-l descrie nici minți mai pătrunzătoare ca a mea. Nu s-ar putea zice că era veselă, deși întotdeauna avea zîmbetul pe buze. În spatele acestui surîs exista un fel de tristețe sau mai curînd de răceală. În felul ei, ținea mult la noi. Părea să-i facă plăcere să fie alintată de noi și ne răspundea în aceeași măsură, dar fără sentiment. Să încerc să fiu mai clar: nu-și arăta răceala, dar noi i-o ghiceam.

Nu știu cîte n-am făcut, Amandine și cu mine, ca să înțelegem ce se petrecea în inimioara ei. O iubeam atît de mult, încît gîndul că în adîncul sufletului suferea, ascunzîndu-și durerea, ne întrista pe amîndoi peste măsură. Avea amintiri? Se ferea să le dea la iveală? Nu reușea să capete atîta încredere în noi încît să ne destăinuie micul ei secret?

Sau poate — așa cum ne-am gîndit de multe ori — lovitura pe care o primise prin despărțirea de familie lăsase urme adînci în mintea ei? Existau clipe cînd privirea-i fixă părea a spune: „Caut în străfundurile memoriei mele și nu găsesc nimic, decît un gol imens." Așa se întîmpla de cele mai multe ori cînd credea că-i singură și că n-o observă nimeni. Alteori, ochii ei

mari și albaștri se aprindeau brusc și-ai fi zis că era pe cale să reînnoade firul rupt al amintirii. Atunci chipul fermecător i se lumina îndată de bucurie.

Dar în clipa următoare, flacăra din privire i se stingea: redevenea la fel de palidă, iar buclele mari și blonde recădeau ca un voal peste figura pe care nu se mai putea citi nimic.

„Eu mă tem că pînă la urmă fetița asta o să-și piardă mințile", zicea deseori Amandine. „Ce nenorocire!"

Dar deocamdată, copila creștea sănătoasă și plină de haruri. Deja în bîlci, ceilalți începeau să ne invidieze pentru ea și de-am fi vrut s-o vindem, am fi luat bani buni; cele mai înstărite trupe ne credeau tot săraci, dată fiind baraca noastră dărăpănată, și nu se jenau că ne facă tot soiul de propuneri.

Dar chiar și fără speranțele pe care ni le puneam în cariera de dansatoare pe sîrmă a micuței Safir, Amandine și cu mine oricum nu ne-am fi despărțit de ea, nici pentru toate averile din lume; iar cum Saladin, care ne-o adusese, ar fi fost în stare să facă din proprie inițiativă un astfel de tîrg, l-am prevenit odată pentru totdeauna, de față cu taică-său și cu încuviințarea doamnei Canada:

„Bagă de seamă, deși am față de tine sentimentele unui tată, care ți-a ținut loc de doică, dacă îndrăznești cumva să te atingi de ea, te fac una cu pămîntul!"

În teatru, toată lumea știa cît eram de blînd și că o amenințare de-a mea era apă de ploaie.

De altfel, Saladin nu numai că nu avea nimic cu fetița, ba chiar dimpotrivă: uneori ne temeam ca într-o bună zi să n-ajungă să țină la ea mai mult decît era cazul. Se ocupa de copilă și de educația ei mai mult decît am fi sperat, date fiind năravurile lui. Se scula dimineața pentru a-i da prima lecție și în numeroase rînduri renunța seara să meargă la distracții, ca să mai petreacă un ceas cu ea, învățînd-o să scrie și să citească.

Cît despre fată, ea îi purta o recunoștință blîndă, dar rece. Față de el avea, ca și față de noi, un fel de-a fi de nepătruns. Și cînd spun asta, mă refer la o perioadă mai lungă, întrucît începînd de la trei ani și pînă la doisprezece-treisprezece ani, domnișoara Safir a continuat să rămînă o enigmă pentru toți.

Nu pentru că s-ar fi ascuns sau s-ar fi ferit de noi. Oriunde am mers și în orice clipă, ea a fost bucuria căminului meu și al Amandinei. Probabil că dacă meseria mea ar fi fost arta scrisului, m-aș fi făcut înțeles mai bine. Copila avea ceva ce nu înțelegea nici ea sau poate-l ascundea, făcîndu-ne să ne dăm de ceasul morții.

În primii ani, acest ceva — fie că era sau nu vorba de o amintire — se manifesta prin tremurăturile despre care am mai pomenit și prin acel țipăt, mereu același: „Mămico! Mămico! Mămico!" Mai tîrziu însă, pentru că strigătul adresat maică-sii atrăgea tot felul de întrebări din partea noastră (la care poate că nu era în stare să dea un răspuns ca lumea), fetița a ales altă cale, și în astfel de crize, de cele mai multe ori sfîrșind în plîns, nu-l mai chema decît pe Dumnezeu.

Nantes, oraș mare și frumos, situat pe malurile fluviului, în departamentul Loarei inferioare, a fost locul unde domnișoara Safir a apărut pentru prima dată pe marile afișe, ca principală dansatoare pe sîrmă, înlocuind-o pe madam Saqui.

Domnișoara Freluche s-a îngălbenit de ciudă, dar restul trupei a fost de acord cu hotărîrea noastră, întrucît de peste șase luni micuța Safir era pregătită pentru a da ochii cu publicul și demnă de aprecierile lui, chiar și într-un mare oraș.

Avea șase ani: era foarte înaltă pentru vîrsta ei, cu un trup frumos și zvelt. Amandine și cu mine îi făcusem un costum azuriu, potrivit cu numele. Cînd a apărut fetița, asemenea unui norișor albastru, dintre spectatori s-a înălțat un murmur, care nu însemna nici admirație, nici surpriză, ci pur și simplu iubire.

Asta pot afirma cu mîna pe inimă, pentru că așa s-a întîmplat pretutindeni. Oriunde mergeam, în orașele din est, ca și în cele din vest, în nordul ca și în sudul Franței, publicul se topea de dragul ei: lumea o mîngîia din priviri, o aplauda încetișor și toți surîdeau cu emoție și tandrețe.

Așa s-au petrecut lucrurile cît timp a fost copil. Cînd a crescut și-a devenit o domnișoară frumoasă, spectatorii au reacționat și mai puternic.

Ca să revin la debutul ei, am făcut sală plină, deoarece lipisem afișele cu trei zile înainte, cu îngăduința domnului

primar. Cu numele nu-i de glumit. Un nume nu aduce automat succesul, dar are o contribuție esențială, și vă rog să credeți că cel de „domnișoara Safir", datorat mie și Amandinei, confirma regula! Fusese scris cu litere albastre, fiecare avînd fațete, ca un diamant, și ocupa mijlocul afișului, părînd că strălucește într-un spațiu complet gol. Tot orașul Nantes îl văzuse și se întrebase: „Ce-i cu domnișoara Safir asta? Ia să vedem!"

Și tot orașul venise să vadă, astfel încît multă lume rămăsese pe dinafară.

Pe vecinii noștri de bîlci îi cuprinsese o asemenea invidie, de-ți stîrneau mila.

Safir dansa ca un înger, fără teamă și fără emoții. Publicul nu-i făcea nici o impresie, era obișnuită cu mulțimea încă din fragedă copilărie, cînd era adusă în iesle. De altfel, așa cum ne spusese deseori, nici nu vedea publicul.

Aplauzele o legănau și o însuflețeau ca o muzică. Niciodată însă n-o entuziasmau.

Avea un stil de dans pe care cunoscătorii l-ar fi numit „clasic": de-o puritate cuceritoare. Amandine obișnuia să spună rîzînd, dar cu ochii în lacrimi: „Dacă și-n Paradis se dansează pe sîrmă, atunci cam așa trebuie s-arate!"

A fost o seară memorabilă și regret că nu mi-am notat data, ca s-o trec în însemnările mele. Dar dacă fac o socoteală, probabil că era spre sfîrșitul lui mai 1858.

Toți o priveau fascinați. Pînă și domnișoara Freluche uitase de regretele și speranțele ei năruite și-și admira eleva. Similor își umfla obrajii, spunînd: „Să știți că puștoaica asta-are stofă!"

Întotdeauna vorbea în argou sau pe-aproape, ca urmare a indivizilor cu care se înhăita în oraș.

L-am auzit și în aceeași clipă, am văzut în culise ochii lui Saladin, care aveau o sclipire ciudată. I l-am arătat Amandinei și amîndoi am hotărît să nu-l scăpăm din ochi pe puștanul ăla, aflat în pragul bărbăției.

„Deși", a zis madam Canada, „și derbedeul ăsta are dreptul să se minuneze, ca și toți ceilalți!"

Cînd domnișoara Safir a executat ultimul salt, fără prăjină, a izbucnit un ropot de aplauze și din toate părțile a început să plouă cu flori. În afară de cei cinci-șase prieteni, pe care-i plătisem cu vreo treizeci de gologani, ca să-i încurajeze primii pași în carieră, cu ajutorul buchetelor de flori suportate de administrație, existau totuși o mulțime de spectatori care ieșiseră din sală special ca să cumpere liliac și trandafiri. Cei ce nu apucaseră să-i ofere flori strigau că-i vor aduce a doua zi. Fără teamă de exagerare, trebuie să spun că nantezii adunați în acea seară la Teatrul Francez și Hidraulic ---- ai cărui directori eram eu și doamna Canada ---- și-au manifestat un entuziasm mergînd pînă la delir.

După numărul ei, a plecat aproape toată lumea, în afară de-o mînă de oameni, rămași să-l vadă pe Saladin cum înghite săbii. Nu știu dacă mă înșel, dar din observațiile mele ar trebui să rezulte că numărul înghițitorului ---- de altfel foarte interesant ---- continua să-și piardă din popularitate. Lucrurile se schimbă. Cîndva ar fi dat năvală toată lumea bună din oraș la simplul anunt al unui astfel de număr, realizat de cine știe ce artist mult sub nivelul lui Saladin, care cu toate lipsurile lui intelectuale și sufletești, cunoștea meserie, nu glumă!

Domnișoara Safir a revenit în culise, străbătînd culoarul format de membrii trupei noastre, așezați pe două rînduri. Colonie, Poquet și chiar Similor băteau din palme, entuziasmați. Ea nu părea a fi mai mîndră de succes ca de obicei. Însă cînd doamna Canada, cu lacrimi de fericire în ochi, a vrut s-o strîngă la piept, fetița a avut un fel de spasm și s-a tras brusc înapoi, tremurînd, în timp ce pe buze i-am ghicit cuvintele pe care se ferea să le rostească: „Mămico! Mămico! Mămico!"

În clipa următoare, s-a repezit la mama sa adoptivă, copleșind-o cu mîngîieri.

„Bătrîne!" mi s-a adresat Similor, întotdeauna gata să profite de împrejurări pentru a-și asigura satisfacerea necesităților unei existente dereglate. „E o nimica toată să răsplătești o asemenea artistă fără pereche numai cu șaptezeci și cinci de centime. Întrucît mi-am păstrat tutela asupra fiului meu, Saladin, care va fi major abia peste opt luni, pretind ca farmecele domnișoarei

Safir să fie plătite cu 1 franc şi 50 de centime pe zi, bani pe care eu să-i primesc în mînă."

Madam Canada era pe cale să-l refuze, dar în scopul evitării oricărui conflict, am acceptat şi această nouă exagerare a vechiului meu prieten.

„Lasă lucrurile să meargă de la sine", i-am zis asociatei mele. „Fără voia lui, Saladin s-a plătit cu prisosinţă pentru grija pe care i-am arătat-o de mic copil. Să nu uităm că lui i-o datorăm pe domnişoara Safir şi că fata asta e găina cu ouăle de aur: ea ne va da posibilitatea să ne trăim anii bătrîneţii în bogăţie."

Nu exageram cîtuşi de puţin. A doua zi n-am mai lipit afişe; în schimb, în faţa galeriei unde avea loc reprezentaţia, am pus o mică tăbliţă, unde anunţam că pentru numărul domnişoarei Safir preţul biletelor era dublu. Colegii din bîlci au citit pancarta în cursul dimineţii şi s-au declarat cu toţii împotriva unui astfel de procedeu. Totuşi, încă de la primul spectacol, multă lume a rămas pe dinafară şi înainte de culcare, am putut număra un cîştig de 150 de franci.

Era cu adevărat Peru! El Dorado! Visul imposibil! Niciodată nu văzusem ceva asemănator!

Am rămas la Nantes vreme de zece zile. Am fi putut la fel de bine să rămînem şi o sută de ani, dacă atît ar fi durat bîlciul. Încasările nu scăzuseră nici măcar cu o centimă.

Dar ce mai conta de-acum încotro ne îndreptam? Aveam cu noi un talisman. Oricare ar fi fost numele oraşului, succesul nostru era acelaşi.

Toate oraşele Franţei ---- Bordeaux, Marsilia, Toulouse, Rouen, Lyon, Lille, Strasbourg şi multe altele ---- au îngrămădit în sipetele noastre mărturia palbabilă a admiraţiei lor. De cum apăream, reuşita ne era asigurată. Faima stelei dansului pe sîrmă ne deschidea drumul şi numeroase consilii municipale ale unor localităţi mai mici ne-au făcut oferte substanţiale, pe care interesele trupei ne-au silit să le refuzăm.

În luna august a anului 1859, Teatrul Francez şi Hidraulic a fost demontat în bucăţi şi vîndut ca lemn de foc. În locul lui, la bîlciul din Saint-Sever, mai jos de Rouen, s-a inaugurat

TEATRUL DOMNIȘOAREI SAFIR,

pe al cărui frontispiciu scria doar atît:

„Trucuri savante, acrobații, grație, îndemînare!"

Era o construcție destul de frumoasă, deși realizată astfel încît să poată fi demontată. Ceva mai mică decît teatrele domnilor Cocherie și Laroche, le întrecea pe acestea în eleganță. Sala încăpătoare și confortabilă era menită a face publicul să se simtă bine: avea multe locuri clasa întîi și cîteva clasa a doua, pentru oamenii fără pretenții și pentru militari; nu existau locuri de categoria a treia, pentru că lumea de rînd e o adevărată pacoste la spectacolele destinate în primul rînd celor din înalta societate.

De la început, am stabilit clar costul biletelor. Cele clasa întîi erau 50 de centime. Vă închipuiți la ce cifră ajungeau încasările, cu asemenea prețuri!

Cititorul se va mira probabil că Parisul nu figura printre orașele ce și-au adus omagiul domnișoarei Safir. M-am apucat de scris, pregătit pentru orice fel de mărturisiri. Parisul n-o cunoștea pe domnișoara Safir și iată de ce: același gînd — poate vinovat — care ne determinase cîndva să-i schimbăm numele de „Cireașă" ne împingea pe mine și pe doamna Canada, cumva fără voie, să evităm capitala, în care intuiam primejdia de-a ne pierde comoara adorată.

Să nu mă înțelegeți greșit. Nu mă refer la beneficiile considerabile pe care le obțineam de pe urma fiicei noastre adoptive: cuvîntul „comoară" are aici un sens sufletesc. Nu disprețuiesc banii, și nici madam Canada. Dar de-ar fi să alegem între bani — toți banii din lume — și copila asta scumpă, nici unul din noi n-ar sta vreo clipă pe gînduri. Pun mîna în foc!

Rîndurile de față reprezintă însăși dovada că ne-am schimbat părerea. Regretăm trecutul și avem de gînd ca pe viitor să nu mai repetăm vechile greșeli.

Nu vom cruța nici un efort pentru a-i găsi pe părinții fetei. Și nici nu ne va sta nimic în cale, căci — har Domnului! — sîntem liberi ca păsările cerului. Deși fostul meu prieten, Similor, și fostul

meu sugar, Saladin, nu erau asociații noștri, deseori ne dominau prin aroganță. Similor, care se făcuse din ce în ce mai leneș, refuzînd orice servicii i s-ar fi cerut, era din ce în ce mai exigent în privința pretinselor drepturi asupra fiicei noastre; iar Saladin, ajuns la majorat, se arăta la fel de lacom de bani ca tatăl său.

Într-adevăr, ca artist de bîlci nu avea pereche și n-aș vrea să nu-i recunosc calitățile. De unul singur, reușise să-și facă o educație aleasă, citind fel de fel de cărți, acolo în colțișorul lui și pregătindu-se pentru ceea ce el numea „atac".

De mult nu se mai ducea la cabaret și nu mai urma exemplul rău al tatălui său. Dimpotrivă: era foarte chibzuit, ba chiar zgîrcit, deși se pricepea să mizeze toate economiile pe o singură carte, cînd era vorba de cîștig.

Nu mă pot împiedica să nu afirm că flăcăul ăsta ar fi ajuns departe, de-ar fi avut cine să-l îndrume.

Cum înghițitul săbiilor devenea din ce în ce mai puțin rentabil, Saladin apărea tot mai rar în public! În plus, de mai mulți ani își lua măsuri de precauție înainte de a-și face numărul, machindu-se cînd în băștinaș din Marea Caraibilor, cînd în patagonez, lucru de care ne foloseam și noi, trecînd pe afiș numele acestor populații de sălbatici. Toată trupa păstra secretul cu sfințenie, și uneori, în oraș, chiar și Saladin ascundea relațiile în care se afla cu noi.

În multe localități se dădea drept un tînăr de familie, care călătorea ca să-și desăvîrșească educația. Nu mi-a ajuns la ureche nici un zvon despre vreo fărădelege aducătoare de profit material, dar știu că s-a fofilat în multe case unde în mod normal n-ar fi avut ce căuta, și că în numeroase rînduri, aflîndu-se în vizită la oameni cu stare, Similor se dăduse drept tutorele lui.

Libertate, libertate! Nici madam Canada și nici eu nu sîntem niște jandarmi, dar ulciorul nu merge de multe ori la apă... Cunoașteți urmarea! Ne temeam ca lucrurile să nu se sfîrșească rău. Deseori se iscau scandaluri. Unde pui că madam Canada avea unele bănuieli și-mi spunea că probabil Saladin clocea ceva cu privire la inocenta domnișoară Safir.

Nu mă îndoiam că mucosul ăla era în stare de orice, deși în general nu se arăta prea sensibil la farmecele feminine. Își menținea autoritatea asupra fetei prin lecțiile pe care continua să i le dea și din care ea trăgea atîtea foloase. Domnișoara Safir nu-l iubea, dar se temea de el și ne-am dat seama curînd că nu-i ieșea din cuvînt.

Acum crescuse și era cu adevărat o domnișoară. Știa o mulțime de lucruri, însă își păstrase firea temătoare, care ne dădea atît de mult de furcă. În copilărie vorbise puțin, nu se destăinuise nimănui și deseori se îndepărtase de noi, tocmai cînd ne așteptam să ne arate afecțiune. Acum se cufunda în visări fără sfîrșit.

Saladin îi făcea rost de cărți, pe care ea le citea pe nerăsuflate și în ascuns. Tot căutînd, am dat peste una, care se chema „Alexis sau căsuța din pădure", de un anume domn Ducray-Duminil. M-am sfătuit cu doamna Canada și ne-am înțeles ca eu să-l plătesc pe un librar, ca să-mi spună dacă era sau nu o lectură primejdioasă.

Într-o dimineață, domnișoara Safir a ieșit în fugă din camera unde Saladin îi dădea lecții de gramatică. Fata era tare tulburată, o cuprinsese același tremur despre care am mai vorbit de multe ori și buzele îi fremătau, rostind mut cuvîntul „mamă", pe care-l ocolise atîta timp.

Împreună cu doamna Canada, am luat-o la întrebări, dar a refuzat să ne răspundă. Ar fi trebuit să punem asta pe seama caracterului ei ciudat, totuși am fost cît se poate de îngrijorați.

Seara, i-am invitat pe Similor și Saladin la o cafea, în camera noastră. Așa cum aranjasem cu Amandine, eu am luat cuvîntul primul și-am spus: „Amédée, am fost pentru tine o pildă de prietenie! Iată aici, lîngă noi, pe tînărul care-mi datorează și aerul pe care-l respiră. În schimb, nici unul, nici altul nu știți să vă purtați cum trebuie față de mine."

Amîndoi au vrut să protesteze, dar doamna Canada le-a șoptit la ureche:

„Échalot e mult prea blînd. Eu v-aș fi făcut portretul în numai trei cuvinte: sînteți niște canalii."

Mi-am închipuit că va urma o luptă, întrucît altă dată Similor mă provocase la duel pentru motive fără importanță; dar Saladin l-a oprit, chiar în clipa cînd dădea să se ridice, furios.

„Ni se vor face unele propuneri", a zis cu răceală netrebnicul. „Urmează-mi exemplul și fii calm."

Apoi, întorcîndu-se spre mine, a adăugat:

„Taică Echalot, ești un om de ispravă și nu-ți port pică pentru tot ce-ai făcut pentru mine. Tata Similor m-a exploatat cît a putut. Era dreptul lui, recunosc! Cît despre madam Canada, ea o să ne numere frumușel 1000 de franci, ca o femeie de treabă ce este, după care o să vă facem cîte o plecăciune și nu veți mai auzi de noi pînă în ziua de apoi."

Într-adevăr, Amandine și cu mine voisem să provocăm o ruptură și cu toate astea, vorbele mucosului ne-au lăsat cu gura căscată. În ce mă privește, mărturisesc că niciodată nu mi s-a părut atît de amabil ca în momentul cînd ne-a adresat această cerere nerușinată.

Însă asociata mea îi dusese prea mult în spate pe cei doi: tată și fiu. Așa că dintr-un salt a fost în picioare și, repezin- du-se la sifonier, a scos de-acolo un săculeț cu o mie de franci, pe care i-a azvîrlit cu putere spre Similor, de parcă ar fi vrut să-i spargă capul.

Similor n-a pățit nimic, deoarece Saladin a prins săculețul din zbor, zicînd:

„Tanti Canada, te anunț că de-acum încolo plățile mi le faci mie!"

Asociata mea a făcut ochii cît roata carului.

„Care plăți?" am întrebat eu.

„De azi înainte, eu sunt tutorele lui taică-meu", a răspuns Saladin, cu obișnuitul lui surîs batjocoritor. „Iar dumneata, tată Échalot, ești un om prea drept ca să ne refuzi o amărîtă de rentă viageră de 100 franci pe lună, dat fiind faptul că eu ți-am adus norocul în casă."

„Fie!" a vorbit madam Canada, care se făcuse stacojie la față. „Acum piei din ochii mei, pînă nu-ți sucesc gîtul ca la un pui de găină!"

Saladin l-a apucat de braț pe taică-său.

„Haî, moșulică!" i s-a adresat el. „Hai să te găzduiesc în palatul meu. Mîine o să ne întoarcem să ne luăm rămas-bun de la tata Échalot și de la buna noastră doamnă Canada. Ce rost

are să ne certăm, cînd ne putem despărți prietenește? Sîntem siguri că, în adîncul sufletului lor, amîndoi țin la noi, iar dacă cei 100 de franci pe lună nu ne vor ajunge, ei bine, vom veni la ei ca să le-o spunem verde-n față!"

18 SFÎRȘITUL MEMORIILOR LUI ÉCHALOT. PRIMUL ROMAN AL LUI SAFIR

«Mi-am revenit cu greu după această despărțire. Timp de ani și ani, Similor fusese singura mea familie. Nu mă puteàm gîndi la tinerețea noastră năvalnică sau la zilele grele pe care le trăisem împreună, fără să-mi dea lacrimile.

Sensibilitatea e marele meu defect; de el am să mă vindec poate numai în clipa morții. Banii pe care mi-i storsese Saladin nu erau un motiv ca să-i port pică, astfel că madam Canada a avut întrucîtva dreptate să-mi facă un mare tărăboi atunci cînd răspunzînd plîngerilor ei, am izbucnit aproape fără voie:

„Dar cît e de talentat și ce ușor se exprimă!"

Amandine m-a iertat, pentru marea bucurie pe care i-o făcuse plecarea celor doi. La început, mi s-a părut un sentiment denaturat. Însă după cîteva săptămîni, am fost nevoit să cedez în fața evidenței.

Dacă absența lui Amédée și a lui Saladin îmi lăsase un gol în inimă, în schimb cu sipetele noastre se întîmpla exact contrariul. Nu știu cum reușiseră să mă fure pe vremea cînd erau aici, însă de cînd am renunțat la onoarea de a-i mai avea în mijlocul nostru, cîștigurile ne-au sporit simțitor.

Plecarea lor a avut încă o consecință, mult mai importantă, pentru mine și pentru Amandine. Fetița noastră scumpă s-a făcut mai vorbăreață și mai afectuoasă. În primele zile, am avut impresia că o eliberasem de o mare spaimă.

Și totuși, de mai multe ori și-a manifestat regretul pentru absența lui Saladin, în calitate de profesor. Avusese o încredere

absolută în el, în privința studiilor, și cînd i-am sugerat să-i găsim o profesoară ---- întrucît de-acum ne permiteam o astfel de cheltuială ---- ea ne-a refuzat categoric.

Cam acestea ar fi faptele pe care am ținut să le aștern pe hîrtie. Domnișoara Safir are acum paisprezece ani și succesul ei întrece tot ce s-a putut vedea vreodată în cele mai mari teatre din principalele capitale ale Europei. Pe cît e de talentată, pe-atît e de modestă.

Își continua studiile de una singură; acum citea, nu romane din cele pe care i le împrumuta ticălosul de Saladin, ci cărți de istorie și poezie, semnate de nume celebre.

Madam Canada și cu mine ne-am temut că pe măsură ce-și va cultiva inteligența, va ajunge să ne disprețuiască. Lucrurile se petrec, însă, tocmai invers. Cu cît i se luminează mai mult mintea, cu atît devine mai blîndă și mai apropiată față de noi, și nu-i zi de la Dumnezeu în care să nu mulțumim cerului că ne-a trimis așa un înger.

Chiar și gîndul de-a ne ruga lui Dumnezeu i-l datorăm tot ei. Nu sînt un habotnic, madam Canada nici atît, dar zău că la capătul unei zile de lucru, dormim mai liniștiți după ce ne-am așezat în genunchi, unul lîngă altul, pentru a-i mulțumi Celui de Sus.

Într-o dimineață, fata i-a cerut doamnei Canada s-o ducă la biserică. Întorcîndu-se de-acolo, Amandine mi-a spus:

„S-a rugat ca un înger! Pînă la urmă am făcut și eu la fel."

În aceeași seară, domnișoara Safir ne-a îmbrățișat pe amîndoi, după care s-a așezat pe genunchii Amandinei, începînd să pălăvrăgească ba de una, ba de alta. Apoi, sărind brusc în picioare, ne-a privit țintă și ne-a întrebat:

„Voi ați cunoscut-o pe mama mea?"

Amîndoi am rămas muți de uimire. Fata ne-a luat mîinile într-ale sale.

„Spuneți-mi, vă rog, spuneți-mi!" a insistat ea. „Nu-mi ascundeți nimic. Mama mea a murit?"

Amandine a fost cea care i-a dat răspunsul. Eu nu găseam puterea s-o fac. Nu-mi puteam lua privirea de la fetița asta

frumoasă și bună la suflet, cu obrazul palid de nerăbdare și de teamă, cu ochii mari, înlăcrimați și rugători pironiți asupra noastră.

Dar de unde-i venise gîndul la mama ei? Și de ce tocmai în acea zi și nu în ajun?

Doamna Canada i-a destăinuit tot adevărul. În cîteva cuvinte, i-a povestit cum ajunsese în baraca noastră, pe cînd era numai un copilaș, adusă în brațe de Saladin, pe-atunci adolescent.

În timp ce Amandine istorisea, Safir se străduia din răsputeri să-și amintească. S-ar fi zis că încerca să-și limpezească o imagine, care-i scăpa tot timpul.

Apoi a început să tremure și pentru ultima oară am auzit-o murmurînd acele cuvinte, aproape de neînțeles: „Mămico! Mămico! Mămico!"

Pe urmă ne-a lăsat singuri, nu înainte de-a ne săruta obrazul, apoi mîna. Cînd am rămas numai noi doi, Amandine ---- cu inima ei bună cum nu-i alta-n lume ---- mi-a zis, ștergîndu-și lacrimile pe care nu și le mai putea stăpîni:

„Ah, dacă mama ei ar mai trăi!"

Și începînd din seara aceea, am luat obiceiul să vorbim amîndoi despre mama fetiței, dîndu-ne cu părerea ba că ar fi fost bogată, ba săracă, ba tînără, ba bătrînă și tot întrebîndu-ne dacă într-o bună zi s-ar bucura sau nu de i s-ar spune: „Iat-o pe fiica dumitale."

Înainte de a-mi încheia însemnările, trebuie să mai amintesc de o împrejurare, care va dovedi pe de-o parte sentimentele inspirate de domnișoara Safir unui public ce-o idolatriza, iar pe de altă parte, cît de corecți și incoruptibili ajunsesem eu și doamna Canada, de cînd trăiam alături de îngerul nostru păzitor.

În orașul Le Mans, capitala departamentului Sarthe, am susținut cîteva reprezentații, extrem de apreciate de public, în care numărul înghițitorului de săbii și altele, la fel de demodate, au fost înlocuite că trapezul sau mersul pe tavan; la acestea se adăugau două vodeviluri, pe care, dată fiind alcătuirea trupei, le puteam juca foarte bine.

În lunea de după Rusalii, a venit la noi un bărbat cu înfățișare de burghez, care ne-a propus să-i închiriem toată sala pentru o instituție sau un colegiu ținut de călugări și frecventat de tineri

și tinere din înalta societate a orașului. Ni s-a cerut să nu prezentăm decît numere demne de ținuta morală a acestui tineret virtuos, iar cînd Amandine a întrebat dacă sfințiile lor, călu- gării, doreau s-o vadă pe domnișoara Safir, răspunsul a fost:

„Pentru ea vine toată lumea!"

Bun! Am renunțat, deci, la unele părți din vodeviluri și am dat o reprezentație la care puteau asista și tinerele domnișoare de la mănăstire.

Însuși directorul colegiului a venit după spectacol, să ne felicite. Dar să vedeți ce-a urmat.

Către orele unsprezece noaptea, pe cînd ne pregăteam de culcare, s-au auzit ciocănituri la ușa noastră.

„Cine e?" a întrebat doamna Canada.

„Contele Hector de Sabran", a răspuns un glas subțirel, care încerca să pară bărbătesc, deși părea să aparțină unei domnișoare.

„Și ce doriți?" a mai întrebat Amandine.

„Să vorbesc cu directorul, în legătură cu o afacere importantă."

Amandine a deschis, fără fereală. Nu ne temeam nici de hoți, nici de vreo vizită.

Contele Hector de Sabran a fost poftit în iatacul nostru și deși purta haine de oraș, l-am recunoscut dintr-o privire pe unul din elevii colegiului ecleziastic.

Era un tinerel frumos, de vreo șaptesprezece-optsprezece ani, proțăpit în fața noastră ca un june prim dintr-un teatru de mîna întîi, arătos nevoie-mare, fără a părea prea stînjenit de împrejurarea în care se găsea.

„Domnule director", mi-a spus el, cu fruntea sus, dar cu obrazul ușor îmbujorat. „Sînt cel mai bun gimnast din colegiu. Mă pricep la trapez mai bine decît angajatul dumneavoastră și vă asigur că dacă m-ați vedea executînd la trambulină dublul salt mortal, ați rămîne fără grai. Nu sînt mulțumit de profesorii mei. Voiam să urmez Școala politehnică, dar m-am răzgîndit. Sînt orfan, și peste patru ani voi intra în stăpînirea averii lăsate de părinții mei. Aș dori să mă angajez aici, în teatru, și cum am cinstea de a fi un gentilom, în loc să primesc bani de la dumneavoastră, eu sînt cel care vă voi plăti."

Aceste cuvinte fuseseră rostite pe un ton de o mare noblețe.

Cititorul n-are decît să rîdă, dar la bîlci se întîmplă deseori astfel de lucruri și nu toată lumea dă dovadă de același bun-simț ca mine și ca doamna Canada.

I-am pus tînărului cîteva întrebări dibace, aflînd astfel că era îndrăgostit lulea de fetița noastră scumpă, pe care a și cerut-o în căsătorie, ca un gentilom ce era.

Doamna Canada m-a ciupit de braț și mi-a șoptit la ureche:

„Începe circul! De-acu' să vezi cum o să curgă unul după altul, de n-o s-o mai scoatem la capăt!"

Eu m-am dus, înduioșat, cu gîndul la primele zvîcniri ale inimii mele, din anii tinereții. Băiatul acesta mă interesa și de-aș fi sperat că într-o zi, contele Hector de Sabran va deveni soțul legitim al domnișoarei Safir, mi-ar fi făcut plăcere să-l ajut, într-o formă cît se poate de corectă și onorabilă.

Numai că văzusem prin teatrele de bulevard destule piese istorice, inspirate de prin arhive sau mai știu eu de unde, în care nobilii profitau de inocența tinerelor fete din popor.

I-am răspuns contelui în mod politicos, dar ferm; că principiile mele nu-mi permit să-i accept oferta.

Cum încerca să mă convingă, cu cei doisprezece ludovici pe care-i avea asupra sa, un ceas de aur și o pipă din spumă de mare, montată într-un soclu din acelaș metal, l-am apucat de braț și slujindu-mă de forța mea fizică, l-am dus înapoi la colegiu.

Amandine a încuviințat gestul meu, deși amîndoi eram de părere că tînărul acela frumușel ar fi fost un mire strașnic pentru Safir.

Tineretul din zilele noastre e viclean și învață de timpuriu ce înseamnă să stii să te descurci. N-am idee cum a făcut contele Hector de Sabran, însă domnișoara Safir a primit mai multe scrisori din partea lui, iar odată am surprins-o privind un portret, care zău că semăna cu tînărul, căci i-am recunoscut mustața abia mijită.

Am plecat din Le Mans, astfel că povestea asta s-a încheiat.

De-atunci a trecut cîtăva vreme și iată că acum ne aflăm în drum spre Paris.

E ultimul nostru voiaj. După ce și Parisul o va vedea pe domnișoara Safir, ne vom ocupa așa cum trebuie de fetița noastră. Și eu, și doamna Canada sîntem hotărîți să ne lăsăm artiștii să plece care încotro și să facem tot ce ne stă în putință ca să-i găsim părinții, în caz că mai trăiesc, iar dacă au murit, să aflăm măcar unde le sînt mormintele.

Avem destui bani ca să pornim în căutarea lor, nemaivorbind de semnul din naștere al fetei, ce pare a fi fost o măsură de precauție a destinului.

Și chiar dacă strădaniile noastre ar fi zadarnice, asta nu ne-ar împiedica să oferim fetiței un nume și o situație. În nopțile de insomnie, Amandine și cu mine am luat o hotărîre, urmînd a fi pusă în aplicare cu ajutorul unui om al legii: să mergem în fața altarului, ca să întărim o legătură ce se cere sfințită de biserică. Astfel vom avea dreptul de-a menționa în acte că recunoaștem copilul avut dinainte de căsătorie. Or copilul nostru e domnișoara Safir.

În caz de deces sau de s-ar întîmpla să nu-i găsim pe adevărații părinți, soluția de mai sus ar mulțumi pe toată lumea, întrucît noi am reușit să adunăm mai mult de treizeci de mii de scuzi și am putea renunța la numele de Canada, bun doar la bîlci, pentru cel de Échalot, mai potrivit în comerț sau industrie.

Și unul, și celălalt avem de-acum o vîrstă. Ne-am săturat de viața asta, totuși dorim la fel de mult ca ultima noastră apariție să uluiască tot Parisul. Dispunem de toate mijloacele pentru a ne asigura succesul și nu vom precupeți nici un efort ca să lăsăm în lumea artiștilor de bîlci o amintire de neuitat. M-am gîndit chiar cum o să sune afișul:

„Domnișoara Safir, primă stea a dansului pe sîrmă, mult mai presus decît doamna Saqui, într-un număr absolut nou, a renunțat la succesele din provincie și, după ce prin talentele ei a adunat o avere, acceptă cererea generală a admiratorilor de a susține la Paris un număr de numai douăsprezece reprezentații, după care se va retrage definitiv, la neobișnuita vîrstă de cincisprezece ani, dispărînd de pe firmament, asemeni unui meteor.“»

Aici se sfîrşesc memoriile lui Échalot.

Échalot, pe care în altă povestire l-am întîlnit ajuns într-un asemenea hal de sărăcie încît se văzuse nevoit să-şi vaccineze sugarul, pe Saladin, ca să obţină trei franci din partea primăriei, nu se lăuda pe degeaba cu realizările lui. Într-adevăr, pusese deoparte mai mult de o sută de mii de franci, iar teatrul lui, aflat în drum spre Paris, stîrnea admiraţia tuturor celor întîlniţi în cale.

Era un spectacol măreţ. Sărmanul Sapajou — mîrţoaga moartă de prea multă oboseală, pe vremea barăcii vechi şi mizerabile — fusese înlocuit cu trei minunaţi cai de tracţiune, înhămaţi la o gigantică rulotă, încăpătoare cît patru omnibuze la un loc. În partea din faţă, construită ca o cabrioletă uriaşă, doamna Canada, îmbrăcată arătos, se putea bucura de plăcerile călătoriei, alături de Échalot al ei şi de principalii membri ai trupei. „Plevuşca" îi urma pe jos, ca să nu obosească aşa splendoare de cai, ce păreau mîndri să tragă după ei o încărcătură atît de nobilă.

Pe la mijlocul imensei rulote, nu departe de cabina slujind drept iatac cuplului Canada, se afla o odăiţă încîntătoare: domeniul intim al domnişoarei Safir.

Spun „încîntătoare", pentru că fusese aranjată simplu şi tinereşte, de însăşi Safir.

Există fiinţe alese, pe care contactul cu burlescul le lasă neatinse; tot astfel, sînt pe lume lucruri atît de poetice şi de frumoase, încît n-au a se teme de vecinătatea cu ridicolul.

Cu toţii aţi văzut, desigur, trandafiri împodobind părul unei grăsane sau urîte. Femeia rămînea tot grasă şi urîtă, în timp ce trandafirul nu-şi pierdea nimic din frumuseţe. Cu toţii aţi admirat într-un interior burghez pînă la limita caraghioslîcului, vreo făptură tînără, purtîndu-şi — uneori chiar fără a şti — distincţia cu care fusese hărăzită de natură: zveltă ca în visele lui Goethe, suavă ca suspinele lui Weber. Lucrurile drăguţe au de cele mai multe ori nevoie de un cadru potrivit, pentru a fi puse în valoare. Însă lucrurile frumoase au o strălucire de sine stătătoare, indiferent unde s-ar găsi, iar uneori însuşi contrastul,

prin capriciile lui, adaugă perfecțiunii lor un farmec nebănuit.

Colțișorul în care locuia Safir avea o ferestruică, unde atîrnau perdele de mătase, și care se deschidea spre una din laturile rulotei. Înăuntru se aflau un pat, un mic divan, o măsuță de brodat și o alta, pe care se găseau cîteva cărți. Pe perete erau agățate două florete și o mandolină spaniolă, cu bogate încrustații de sidef. La capul patului se vedea o icoană a Sfintei Fecioare.

Safir se apropia de șaisprezece ani. Crescuse înaltă și zveltă și, cu tot talentul ieșit din comun pentru dansul pe sîrmă, silueta ei avea acea grație indolentă, ce pare a exclude orice violență a mișcării. Era de-o frumusețe inocentă și nobilă. Trăsăturile, de o puritate fără cusur, păstrau ceva din veselia unui copil, deși chipul ei purta pecetea unei minți visătoare, aproape melancolice.

Efectul se datora ochilor mari și albaștri, cu privirea adîncă și în același timp absentă, parcă întoarsă spre lucruri dintr-o altă existență.

De cînd se știa, Safir dansase pentru oamenii de rînd, veniți la bîlci ca s-o admire. Nu-i făcea plăcere, dar nici nu-i era rușine cu meseria ei. Doamna Canada se străduise mult — dar zadarnic — să-i cultive sentimentul de mîndrie față de propriu-i succes; însă pentru urechile frumoasei Safir, ovațiile nu erau decît un zgomot fără importanță, întrucît niciodată nu i se întîmplase să apară în public fără a stîrni ropote de aplauze.

La fel de indiferentă se arătase și față de darurile cu care o înzestrase natura, în pofida anumitor sfaturi primite de la excesiv de zelosul Saladin, asta pînă în ziua cînd colegiul ecleziastic din Le Mans închiriase toată sala. De atunci, Safir devenise conștientă de propriu-i farmec și deși n-ar fi meritat prin nimic învinuirea de cochetărie, totuși ținea mult la frumusețea ei.

Să lămurim în cîteva cuvinte acel aspect al firii lui Safir, care în ochii cuplului Canada părea o adevărată enigmă. Din fragedă copilărie, fata avusese un secret: gîndul la mama ei: nu datorită amintirilor confuze pe care le păstrase după boala

de atunci, ci grație unor amintiri noi, căpătate oarecum artificial, prin eforturile prevăzătorului Saladin.

Nu trebuie uitat că încă de la început, Saladin primise însărcinarea de-a se ocupa de educația intelectuală a domnișoarei Safir. Chiar de pe-atunci, băiatul ticluise un plan, nu lipsit de istețime, dar pe care împrejurările, precum și repulsia instinctivă a copilei față de el, îl făcuseră să cadă baltă.

Saladin era un om de afaceri și nu un seducător. Disprețuia viciile lui taică-său, care nu-i aduceau nici un cîștig, predicînd sus și tare principiul că orice păcat trebuie să fie profitabil pentru punga sau pentru poziția în societate a celui care l-a comis.

— Lumea, spunea el cînd avea chef de filozofie, e ceva mai mare decît o baracă, dar în rest, nici o deosebire! Toată chestia e să înghiți săbii! Numai că în timp ce la baracă asta-ți aduce treizeci de gologani pe zi, în lume poți avea norocul să dai peste cine știe ce fiare vechi, pe care înghițindu-le, să te trezești milionar!

Saladin se gîndise cam așa: „Afacerea cu puștoaica mi-a adus o sută de franci, pe care mi i-a umflat taică-meu. Pentru asta o să-și ia el papara, am eu grijă! Dar frumusețea ar fi să fac avere acum, procedînd exact invers, adică ducînd fata înapoi la familie sau folosindu-mă de ea în vreun fel. Rămîne de văzut!"

Mama micuței Petite-Reine nu era bogată, Saladin era convins de asta. Exista însă un personaj pe care îl remarcase imediat, păstrîndu-l în memorie ca pe o făgăduială desprinsă dintr-un basm cu zîne: omul cu chip ars de soare și barbă neagră, cel ce-i dăduse douăzeci de franci, în dreptul chioșcului din strada Cuvier.

Saladin regreta că nu încheiase un tîrg cu acesta chiar atunci, pe loc.

Răbdător de felul său, negusor de suflete, gata să sacrifice prezentul în folosul viitorului, Saladin o considera pe Petite-Reine una din miile de semințe pe care le semăna în pămînt la întîmplare, în vederea unor recolte viitoare.

Îi vorbise despre maică-sa încă de la început — mai precis, de îndată ce copila fusese în stare să-l înțeleagă: se folosise

de cuvinte bine alese, pentru a întreține flacăra și dorința din sufletul fetiței.

O făcuse să creadă că la mijloc era o taină grozavă. Aici trebuie căutată și sursa ciudatei influențe pe care Saladin continuase s-o aibă asupra domnișoarei Safir, cu toată anti- patia instinctivă pe care fata o resimțea față de el.

Această aversiune se declanșase în ziua cînd Saladin — nu din galanterie, ci din interes — încercase să meargă prea departe și prea repede.

Iată, deci, cauza plecării lui. De data asta, așa cum se exprimase însuși Saladin față de taică-său, înghițise sabia de-a curmezișul.

Lucru surprinzător, plecarea lui Saladin lăsase un mare gol în inima domnișoarei Safir, gol pe care îl exprimase printr-un cuvînt pe care nu-l rostea niciodată decît pentru sine: „Mama!"

Așadar, uriașa rulotă a doamnei Canada gonea pe drumul spre Paris.

Soarele cobora în dreapta drumului, prin spatele vîrfurilor înalte ale copacilor din pădurea Maintenon. Era o zi fierbinte de vară. Aversa de ploaie, care mai așezase praful, lăsase o puzderie de picături sclipitoare pe frunzele măceșilor de pe margini.

Domnișoara Safir stătea pe micul ei divan, cu brațele sub cap, învăluită într-o minunată cascadă de păr blond. La picioarele ei zăcea o broderie începută, care-i alunecase de pe genunchi.

Visa, dar nu la întîmplare și nu de una singură. Citise și recitise trei scrisori, mototolite și întoarse pe toate părțile, scrisori care fără îndoială, prezentau pentru ea un interes deosebit.

Le ținea pe toate trei în mîna-i micuță, deschise în evantai, acoperind pe jumătate o fotografie de mărimea unei cărți poștale.

Cele trei scrisori și portretul erau toată istoria vieții ei: singurul eveniment pe care-l trăise, în afară de nenorocirea ce-o despărțise de mamă.

Ca urmare, printr-o bizară asociație de idei, acest prim capitol dintr-o poveste adolescentină, care probabil nu avea să ducă nicăieri, o făcea să-și îndrepte gîndul spre mama ei.

Nu cunoștea nimic despre viață. Era lipsită de experiență și, de altfel, tinerele fete nu rîd cu una, cu două, de naivitățile pe care le întîlnesc în declarațiile liceenilor. Prima scrisoare din partea contelui Hector de Sabran îi fusese adusă domnișoarei Safir în mare taină, a doua zi după faimoasa reprezentație, de către un copil amărît, care curăța lămpile cu ulei ale teatrului. A doua nu se deosebea prea mult de cea dintîi și semăna foarte mult cu cea de-a treia. Toate elogiau frumusețea și farmecul ei, la care se adăuga făgăduiala că va fi adorată în genunchi și că va fi singura femeie din viața contelui.

A treia scrisoare conținea și portretul contelui Hector, iar noi știm că tînărul gentilom nu era un mincinos, întrucît o ceruse în căsătorie pe domnișoara Safir, după cuviință, de la cuplul Canada.

Tînăra fată nu se sfiise să primească și să citească scrisorile. Fusese încîntată mai ales de fotografie. Nu-l remarcase pe domnul Hector în timpul reprezentației, dar în poză îi plăcea cît se poate de mult.

Pentru moment, lucrurile se opriseră aici. De-atunci treceseră trei ani și domnișoara Safir, care-l revăzuse pe Hector o singură dată, recitea și acum scrisorile, privind portretul. Portretul i se părea și mai frumos.

Și totuși, atrăgătorul domn Hector dăduse semnalul unei epoci noi. Ca și cum dintr-o dată, un mare număr de tineri s-ar fi apucat să-l imite, începînd de-atunci și vreme de trei ani, domnișoara Safir primise cantități inimaginabile de scrisori de dragoste, ba chiar și madrigaluri, cu iz de provincie.

Cuplul Canada era destul de măgulit de această ploaie de declarații. Échalot și partenera sa își spuneau: „Cu educația pe care-a primit-o, nu va face un pas decisiv fără să se gîndească bine, iar faptul că în jurul ei se îmbulzesc atîția tineri e de bun augur pentru ușurința încheierii unei căsătorii, ceva mai tîrziu."

Cît despre domnișoara Safir, uneori citea primul rînd al scrisorii, rareori pe al doilea, fără a ajunge vreodată la semnătură.

„Hector mi-a spus deja totul", se gîndea ea.

Și fiecare nou îndrăgostit o făcea să viseze la Hector.

Într-una din scrisorile lui exista o frază banală, din cele pe care tinerele fete le iau în serios:

„Dacă vreodată cruda soartă ne-ar despărţi vreme de ani întregi, amintirea dumneavoastră-va dăinui de-a pururi în sufletul meu şi nu voi înceta niciodată să vă iubesc."

Cruda soartă nu-i reunise decît o singură dată, după trei ani. Cu ce se ocupase inima domnului Hector în răstimpul acestor trei ani n-aş şti să vă spun; cert e că astăzi, în această seară senină şi caldă de vară, domnişoara Safir privea fotografia cu ochii în lacrimi.

Buzele-i trandafirii, întredeschise precum caliciul unei flori, lăsau să-i scape cuvinte fără şir:

— Paris! Ah, de-aş regăsi-o aici pe mama! Dac-ar cunoaşte-o el! Pentru că el e conte, iar ea s-ar putea să fie de familie nobilă.

Drumul de la Versailles la Chartres şerpuieşte printr-un peisaj magnific, trecînd pe sub apeductul Maintenon, după care întîlneşte o alee ce se pierde în pădure.

Safir nu admira peisajul. Există mai multe feluri de firi poetice sau, mai degrabă, elementul poetic se modifică la fiecare om, odată cu trecerea timpului. Safir nu ajunsese la vîrsta acelor emoţii pe care le trezeşte o privelişte frumoasă. Ea era absorbită de scrisori şi de portret.

Deodată, răsună zgomot de roţi pe aleea ce ducea în pădure şi, chiar în clipa cînd rulota doamnei Canada trecea în trapul solemn al superbilor ei armăsari, o elegantă trăsură descoperită se ivi în galop la cotitura drumului.

În caleaşca, pe a cărei portieră putea fi văzut un blazon cu coroana ducală, se găsea o femeie încă tînără şi atît de atrăgătoare, încît Safir, care de-abia o zărise, se repezi la fereastră ca s-o privească mai bine.

Lîngă femeia pe care galopul cailor o îndepărta cu repeziciune, astfel că acum nu mai putea fi văzută decît din spate, cu părul blond fluturînd în vînt de sub umbreluţa albă, de soare, stătea un bărbat între două vîrste, cu chipul bronzat, cu

spatele drept și fruntea sus. Părul și barba, cîndva negre ca pana corbului, erau brăzdate de fire albe.

Safir îl văzu, și persoana lui îi reținu atenția. Poate nu l-ar fi observat, dacă privirea nu i-ar fi fost atrasă de un tînăr mîndru, care călărea de cealaltă parte a trăsurii, rîzînd și discutînd cu înalta doamnă.

De cum îl zări, Safir își pierdu cumpătul. Obrazul i se făcu alb ca varul; își împreună mîinile marmoreene și simțind că n-o mai țin picioarele, căzu în genunchi, îngăimînd:

— Hector! E Hector!

Într-adevăr era Hector, conte de Sabran. Îi însoțea, în drumul spre Paris, pe domnul duce și pe doamna ducesă de Chaves.

19 MARCHIZUL SALADIN

Saladin nu mai înghițea săbii decît la figurat. Își făcuse debutul în marele teatru, unde de-atîta vreme tînjea să aibă un loc rezervat. Era comerciant la Paris.

În capitalele civilizațiilor moderne există atîția comercianți ca el, încît mă încearcă un vag sentiment de jenă să specific comerțul cu care se ocupa.

Era cunoscut — ba chiar prea bine — în împrejurimile Bursei și în dreptul pasajului Operei, unde marsiliezul care-i etichetează pe „rechini", spunea despre el:

— Are papagal, nu glumă! Face pe nebunu', nu-i vorbă, da' parcă tot mereu înghite săbii!

Marsiliezul cu pricina dăduse porecle la vreo treizeci-patruzeci de diplomați corupți din Paris. Asta era specialitatea lui. Lui Saladin îi rămase numele de „înghițitor de săbii", poreclă cu atît mai ciudată, cu cît nimeni de pe bulevard nu cunoștea vechea meserie a domnului marchiz.

Am omis să vă spun că printr-una din acele stîngăcii care ratează spectacolele teatrelor de provincie, Saladin se făcuse marchiz. Era prea mult. Un marchiz telal nu inspiră încredere decît atunci cînd șterpelește milioane.

Or Saladin nu lucra așa. El opera cu pași mărunți, locuia la etajul cinci și nu-și îngăduia decît un singur lux: valetul său de cameră.

Acesta era un individ deja bătrîn și destul de urît, care-și tîra livreaua veche prin toate cabaretele deocheate din carti- erul Montmartre. Se pricepea să povestească la fel de bine ca stăpînul său, ale cărui aventuri le istorisea oricui se arăta dornic să-l asculte.

Tînărul marchiz de Rosenthal era — după spusele vorbărețului valet de cameră — vlăstarul unei vechi familii, originare din Germania. Descrierea castelului cu foișor, turnuri de apărare și pod mobil, în care domnul marchiz văzuse lumina zilei, dura zece minute.

Povestirea diferea deseori din punct de vedere al detaliilor, dar subiectul ei rămînea în linii mari același: domnul marchiz avusese o tinerețe nefericită, datorită afecțiunii pe care i-o purtase mamei sale, o poloneză de viță nobilă, victimă a unui soț prusac. Tatăl său îl alungase de-acasă la vîrsta de paisprezece ani, după care tînărul Frantz de Rosenthal colindase toată Europa, cu ajutorul banilor pe care-i primea din grija mamei.

Așa se făcea că-și pierduse cu totul accentul nemțesc, cîștigîndu-și faima de neîntrecut cavaler la multe curți europene.

Din păcate, mama lui se prăpădise de pe urma cruzimilor la care fusese supusă de josnicul ei soț; acesta încetase să-și mai subvenționeze fiul, pe Frantz de Rosenthal.

— Necazurile acestea sînt trecătoare, sfîrșea valetul de cameră, pe nume Meyer. Călăul nostru nu-i nemuritor și, după legile de neclintit ale firii, nu peste multă vreme, domnul marchiz se va bucura de o avere întrecînd pe cele ale multor prinți.

N-aș vrea să afirm că Parisul e incapabil să cadă în plasa unor astfel de înșelătorii. În capitală se minte pe rupte. Însă prietenul nostru Similor, care se ascundea în spatele numelui

cu rezonanțe teutone de Meyer, își păstrase în asemenea măsură accentul parizian, înfrumusețat de stilul emfatic al strigărilor de bîlci, încît în cazul lui, excesul de încredere ar fi fost cu adevărat de neiertat.

Sărmanul Similor era isteț de felul său; avea un anume fel de abilitate și fără îndoială că nu se prea sinchisea de prejudecăți. Însă după cum spunea, norocul nu prea fusese de partea lui, cu excepția legăturilor amoroase.

De altfel, marchizul de Rosenthal nu manifesta față de el respectul datorat unui vechi servitor. Bătrînul Meyer fusese deseori azvîrlit afară, după vreun scandal în care-și susținuse părerea cu prea mare insistență, ajungînd să-și petreacă noaptea sub cerul liber sau în vreunul dintre acele cabarete milostive din cartierul Halelor, care rămîneau deschise în permanență.

A doua zi de dimineață însă, se întorcea acasă, iar tînărul său stăpîn, care totuși nu era rău la suflet, îl primea înapoi de fiecare dată.

E drept că alteori, cînd vreun furnizor intra neanunțat în locuința marchizului, îl găsea pe acesta așezat la aceeași masă cu valetul Meyer, amîndoi bînd și fumînd ca doi buni prieteni.

Așa se întîmpla și în această seară de august a anului 1866, cînd pătrundem în cămăruța modestă în care vegeta domnul marchiz, în așteptarea imensei moșteniri lăsate de străbunii săi.

Era o odăiță la mansardă, situată pe strada Neuve-Saint-Georges și mobilată destul de curățel. Alte două încăperi completau un apartament închiriat cu șapte sute de franci pe douăsprezece luni, domnul marchiz fiind dator cu plata chiriei pe trei ani.

Masa era pusă: pe un ziar bancar, care ținea loc de față de masă, se vedeau niște resturi de mezeluri, o bucată de brînză, pîine și doi litri de vin în sticle destupate.

Meyer-Similor mînca, în vreme ce marchizul Saladin de Rosenthal se plimba prin încăpere, cu pași rari și cu mîinile încrucișate la spate.

Acum avea vreo douăzeci și opt-treizeci de ani, dar silueta sa subțire îl făcea să pară mai tînăr. Mulți l-ar fi găsit atrăgător. Părul des, de un negru strălucitor, îi încadra fruntea înaltă și

albă ca fildeșul. Avea nasul drept și subțire, gura cam mare, dar știa totuși să surîdă grațios; însă privirea ochilor rotunzi, ca de pasăre, lăsa o senzație ciudată, la fel ca și albeața neobișnuită a obrazului fără pic de barbă.

Cît despre Similor, el își păstrase chipul naiv și totodată șmecher, rămînînd neclintit în ce privește părerea bună despre sine însuși.

— Vezi tu, băiete, spuse el, mestecînd cu rîvnă. Nimic nu-mi scoate din cap ideea că ai talent, pentru că ești fiul meu legitim. Numai că acum trei ani ți-ai ratat intrarea în Paris. Sîntem faliți, fără a fi muncit nici măcar o zi. Lumea îmi rîde în nas cînd încep să atac subiectul originii tale nobile. Ar fi fost mai bine să ne dăm pur și simplu drept mic-burghezi și să nu fi stat cu mîinile încrucișate.

Saladin încetă să se mai plimbe prin odaie și-și aținti ochii rotunzi asupra lui, fără să-și poată ascunde disprețul.

— Am un gînd, vorbi el aproape în șoaptă.

Similor dădu pe gît un pahar de poșircă și-și îngădui să ridice din umeri.

— Am un gînd, repetă Saladin, făcînd un pas spre el. Unii oameni sînt puternici, iar alții bicisnici — asta se știe! Dumneata ai dat nenumărate lovituri la viața dumitale și-ai ajuns un vai-de-lume. De ce?

Similor își îndreptă spatele și deschise gura, ca să protesteze.

— Taci! îi ordonă cu asprime Saladin. Mintea dumitale nu slujește decît ca scoți din ea tot felul de nerozii, la care rîd doar imbecilii. Eu sînt un om al prezentului: un om serios. Nu voi da decît o singură lovitură, care însă îmi va schimba cursul vieții.

Se răsuci pe călcîie și-și reluă plimbarea prin odaie.

Fără a înceta să mestece, Similor îl urmărea cu coada ochiului. Avea o expresie de nedescris: mîndră și umilă totodată, iar în disprețul față de acest fanfaron, care de trei ani făcuse eforturi zadarnice, se ghicea o speranță involuntară și tainică, precum și un strop de admirație.

„Cînd era mic“, gîndea bătrînul, „se pricepea la tot soiul de șmecherii. Dar dacă într-adevăr clocește o lovitură în stil mare?“

— Ce importanță are? reluă el cu glas tare. Oricum, dacă n-am fi avut banii de la alde Canada, ni s-ar fi lipit burta de spinare.

— Banii de la alde Cananda, vorbi cu răceală Saladin, îi avem pentru că i-am obținut eu. Le merg bine afacerile. Luna trecută, în loc de o sută de franci, am încasat douăzeci de ludovici.

Similor își umflă obrajii.

— Și mi-i șterpelești de sub nas, strigă el, cînd renta asta se datorează în primul rînd prieteniei care mă leagă de Échalot, cu care-am fost ca Damon și Pythias![1]

În loc să-i răspundă, Saladin își reluă locul de la masă și-și turnă o jumătate de pahar de vin:

— Astăzi am stat de vorbă cu domnișoara Safir, zise el pe un ton nepăsător.

Similor sări de pe scaun.

— Sînt la Paris? izbucni el.

— De patru zile, răspunse Saladin.

— Și tu știai!

— Știi bine că eu aflu tot, bătrîne!

— Iar mie nu mi-ai spus nimic!

— Știi bine că nu-ți spun niciodată nimic!

Își bău vinul, sorbindu-l cu înghițituri mici, apoi puse paharul pe masă, cu un gest profund disprețuitor.

— Nici nu se compară cu vinul de Johannisberg pe care-l beam în casa margrafului[2], ilustrul meu tată, zise el rîzînd. I-am oferit domnișoarei Safir o slujbă grozavă.

— Aia n-are nevoie de tine, ripostă Similor. Întotdeauna o să capete tot ce-i va pofti inima.

Saladin șterse un colț de masă cu ziarul bancar, ca să-și sprijine cotul.

— Tată, spuse el, dac-ai fi numai nițel mai isteț, mi-ai fi tare util, fiindcă bunăvoința nu-ți lipsește. Din păcate, ești

---

1 *Damon* și *Pythias* — filozofi din Siracuza (aprox. 360 î.e.n.), celebri prin prietenia care-i lega. (n.t.)

2 *Margraf* (germ.) — marchiz (n.t.)

needucat și neserios. N-am ce face cu dumneata! E drept, însă — continuă el mai însuflețit — că uneori ai nevoie să-ți deschizi inima față de careva, n-are importanță cine...

— Față de un cîine! îl întrerupse cu amărăciune Similor. Am văzut mulți fii denaturați, prin piesele de teatru, da' zău că tu-i întreci pe toți, băiete!

Ochii ca de pasăre ai lui Saladin se opriră asupra lui, fără urmă de tulburare.

— Taci! repetă el. Am și eu suflet. Cînd voi fi milionar, am să te fac administratorul meu, pînă la sfîrșitul zilelor dumitale.

Similor își umplu ochi paharul.

— Haide, haide! zise el, înăbușindu-și un suspin și dîndu-și silința să surîdă. Să știi că ești grozav, copile! La vîrsta ta și eu eram la fel de pus pe rele. Fă-te tu milionar, și pe urmă vedem noi! Și ce slujbă zici că i-ai oferit domnișoarei Safir?

Saladin rămase pe gînduri.

— E o poveste mai complicată, murmură el. Uneori pare aproape imposibil să-i mai dai de capăt. Am o idee, limpede ca lumina zilei, însă există o groază de amănunte, încît de multe ori, mă pierd și eu în hățișul lor. E drept că aici mîncăm prost, bem numai poșircă și locuim ca niște calici...

— Lăsînd deoparte faptul că nici n-am plătit chiria, insinuă Similor.

— Lăsînd deoparte faptul că nici n-am plătit chiria, repetă Saladin. Și totuși, bătrîne, de trei ani încoace le-am smuls la alde Canada atîția dinți, că te-aș lăsa cu gura căscată. Pe urmă, deși ți se pare că mereu am dat greș, să știi că am încheiat destule tîrguri, deși cîștigul n-a ajuns în casă...

— Și unde a ajuns, mă rog? întrebă Similor. Ai vreo simpatie prin oraș?

Privirea lui, de astă-dată batjocoritoare, se oprise asupra obrazului spelb al domnului marchiz.

Acesta nici nu clipi.

— Nu-mi dau seama prea bine dacă o iubesc sau o urăsc pe domnișoara Safir, răspunse el. În viața mea n-am văzut o făptură mai încîntătoare decît fata asta. Ce slujbă i-am oferit? Să fie fiica unei ducese!

— Ce fel de ducesă? Aşa cum eşti şi tu marchiz?

— Unica fiică a unei ducese veritabile, cu mai multe sute de mii de livre rentă.

— Şi te-a refuzat? îl întrebă Similor, nu prea impresionat.

— M-a refuzat.

— Pentru c-ar fi trebuit să se mărite cu cineva, pe care-l cunosc bine şi eu?

— Poate. Fata asta e pe cît de frumoasă, pe-atît de proastă. Dacă i-aş fi putut dezvălui tot secretul meu, aş fi avut-o la picioare... însă, uite, se fac paisprezece ani de cînd îmi ţes planul: singura mea lovitură, începută de la cei o sută de franci pe care mi i-ai furat, ca un imbecil ce eşti, şi care o să-mi aducă saci de aur — numai pentru mine.

Saladin se opri. Similor devenea din ce în ce mai atent.

— Zi înainte, băiete, zi înainte! zise el cu umilinţă, văzînd că domnul marchiz nu mai continua. Deschide-ţi inima! Chiar tu ai spus, sau poate eu: parc-ai sta de vorbă cu cîinele tău. Voi fi mut ca mormîntul.

Saladin îşi duse degetul la frunte, cu un gest teatral.

— Totul este aici, zise el. Pus la punct pînă în cele mai mici amănunte. N-am nici o îndoială asupra reuşitei.

Similor îşi apropie scaunul, dar Saladin, care nu-şi lua de la el privirea impertinentă, adăugă:

— Pentru dumneata e ca şi cum aş vorbi chinezeşte. Nu te duce mintea atît cît să mă înţelegi.

Urmară cîteva minute de tăcere, timp în care Similor dădu pe gît două pahare pline, ca să-şi mai înece amarul.

— Uneori, zise el, cu mîinile încrucişate pe burtă şi învîrtindu-şi degetele mari ca pe-o morişcă, oamenii nu merită atîta dispreţ cît li se arată. Nu-ţi cer să ţii seama şi de mine în calculele tale politehnice, dar dacă-i vorba de vreun rol unde se cere îndemînare, cred că sînt în stare să-i fac faţă. M-ai convins că ai ceva în cap, fiule. Mi te-ai dezvăluit sub un aspect nou şi interesant. Bănuiesc că în planul tău intră şi mama domnişoarei Safir.

La acest ultim cuvînt, Saladin îi aruncă o privire atît de tăioasă, încît Similor tresări ca sub efectul unui şoc electric.

„Atins!“ se gîndi el. „O lovitură drept la țintă.“

Apoi adăugă cu modestie:

— În afară de asta, băiete, îți mărturisesc că nu pricep o iotă din planul tău, așa că taina îți aparține în întregime.

Teama din ochii lui Saladin începu să se risipească. Fără îndoială că gîndindu-se la sine, îi creștea inima de mîndrie, la gîndul superiorității absolute pe care o avea față de tatăl său. Prin urmare, își luă un aer măreț și îngăduitor.

— Tată, zise el, nu afirm că nu ești în stare să-mi dai o mînă de ajutor la nevoie. De pregătit, pregătesc lovitura eu singur, pînă la ultimul detaliu, însă pentru a o pune în practică voi avea nevoie de ajutor, lucru de care te vei ocupa dumneata.

— Bravo! izbucni Similor.

Domnul marchiz îi întinse mîna peste masă, într-un elan de generozitate.

— Ai păstrat legătura cu „Fracurile Negre“? întrebă el, coborîndu-și glasul, aproape fără voie.

— Nu, răspunse fostul saltimbanc. I-am căutat, dar n-am mai dat de ei. Mă bate gîndul că organizația s-a dus pe apa sîmbetei.

— Te înșeli, murmură marchizul.

Ochii lui Similor exprimau surpriză, amestecată cu sinceră admirație.

— Faci cumva parte din confrerie, fiule? bolborosi el, cu emoție în glas.

— Și eu i-am căutat, replică Saladin și, într-un tîrziu, le-am dat de urmă! Dumneata n-ai prea contribuit la educația mea, tată, dar din tot ce mi-ai spus, un singur lucru mi-a reținut atenția: povestea cu *Se va lumina de ziuă mîine?*, singura ce mi-a rămas întipărită în minte. Aici era vorba de o idee — o idee extraordinară — și de oameni adevărați. Acum cunosc istoria Colonelului mai bine decît tine. Era dracul gol! Cît despre Lecoq, mai rar unul ca el!

— Amîndoi sînt morți, zise Similor.

— De mult... îl completă marchizul. Păcat! Adineauri m-ai întrebat pe ce s-au dus cîștigurile mele. M-a costat ceva bani să aflu unde sînt ceilalți membri ai bandei, întrucît de la nenorocirea

petrecută în palatul de Clare[1], asociaţia şi-a pierdut puterea, iar acum se ascunde.

— Şi eu am făcut parte din organizaţie, se umflă în pene fostul saltimbanc.

— Am impresia că umblă să recruteze noi membri, reluă Saladin. Asociaţia şi-a păstrat vechea structură. În prezent, Tatăl-tuturor e vicontele Annibal Gioja, din marchizii Pallante.

— Îl cunosc, interveni Similor. Nu-i cine ştie ce de capul lui. Ce se-aude cu notariatul Deban?

— Comayrol...

— Îl cunosc şi pe-acesta!

— Jaffret...

— Bunul Jaffret, care dă de mîncare la păsărele!

— Doctorul Samuel, fiul lui Ludovic al XVII-lea...

— Şi mai cine? insistă Similor, văzînd că marchizul s-a oprit.

— Şi eu! sfîrşi Saladin, după o scurtă pauză.

Fostul saltimbanc sări ca un arc şi-i întinse mîinile, într-un gest plin de pioşenie.

— Încă nu fac parte din asociaţie, urmă Saladin zîmbind. Dar voi fi cu ei. Pentru că aşa vreau eu! Du-te să-mi cauţi o birjă, schimbă el vorba. Mi s-au cam încins creierii şi simt nevoia să respir puţin aer curat. Dar mai am ceva să-ţi spun: dumneata vei veni cu mine.

— Eu! murmură Similor, mai mulţumit decît un nobil de ţară de pe vremea lui Ludovic al XIV-lea, care-ar fi fost invitat să suie în caleaşca regelui. Cu tine, fiule!

— Dă fuga! Galop!

Similor coborî treptele cîte patru deodată, iar Saladin începu din nou să se plimbe prin mansardă cu paşi mari. De cîte ori trecea prin faţa oglinjoarei dintre cele două ferestre, se oprea şi se privea, luînd o postură de orator.

— Alde Cañada vor fi pe Esplanadă pentru serbările de 15 august! zise el, de cum se aşeză pe bancheta cupeului, alături

[1] *Palatul de Clare* — teatrul deznodămîntului romanului „Inimă-de-Oţel", din acelaşi ciclu. (n.t.)

de „tăticul“ lui. De două ori mi-am verificat înfățișarea, să văd dacă noua ținută mă schimbă destul de mult.

— Cu o mustață abia mijită... începu Similor.

— Și ce dacă? îl întrerupse marchizul. De trei ori am trecut prin fața lui Colonie, mi-am aprins țigara de la pipa lui Poquet și nici unul dintre ei nu m-a recunoscut.

— Dar domnișoara Safir?

— Am întîlnit-o cînd ieșea de la liturghie, pe treptele bisericii Saint-Pierre-du-Gros-Caillou. I-am oferit brațul, iar ea mi-a spus: „Vezi-ți de drumul dumitale.“ Atunci eu mi-am rostit numele. Ea m-a privit lung și-a murmurat: „Te-ai schimbat mult de cînd nu te-am văzut!“ Cred că totuși ținea la mine, și că amîndoi simțim la fel: cînd ne întîlnim, nu știm dacă să ne îmbrățișăm sau să ne arătăm colții. I-am turnat povestea pregătită dinainte: fapte clare ca lumina zilei și care ar fi făcut să plîngă și-o mumie. Ea m-a lăsat să termin, apoi s-a desprins de brațul meu, repetînd: „Vezi-ți de drumul dumitale.“

Suspină și adăugă:

— Asta s-a întîmplat pentru că nu i-am putut dezvălui secretul.

Se făcuse aproape zece seara. Trăsura cobora spre bulevarde. Saladin își puse mîna pe brațul lui Similor, zicînd:

— Dumneata ai să mă înțelegi: la Paris există o femeie, căreia i-am răpit copilul, pentru o sută de franci. Pe atunci era foarte săracă și nu și-ar fi putut răscumpăra fetița decît cu propriu-i sînge.

— Dar tu nu de-așa ceva aveai nevoie, zise Similor, încercînd să glumească.

— Taci! se răsti pentru a treia oară tînărul, căruia îi tremura glasul de emoție. Întîmplarea așează lucrurile mai bine decît orice mînă omenească. Femeia despre care îți vorbesc s-a măritat cu un duce multimilionar. De paisprezece ani, în acest mediu nou în care a adus-o soarta, nu trece o clipă fără să se gîndească la fiica ei, fără s-o caute, făgăduind lui Dumnezeu, tuturor oamenilor averea și viața, în schimbul fetei! E o patimă, o nebunie care crește odată cu trecerea timpului.

— Și fiica ei e Safir? întrebă fostul saltimbanc, neîndrăznind nici să respire.

În loc să-i răspundă, Saladin ordonă birjarului să oprească.

— Dacă i-aş fi spus lui Safir: „Eşti fiica ei" — murmură tînărul — n-aş mai fi avut asupră-i nici o putere... Nu, a trebuit să găsesc o altă cale.

Sări pe trotuar, urmat de Similor.

Amîndoi se opriră în faţa unui magazin de modă, aflat nu departe de strada Saint-Marc.

— Priveşte! zise Saladin. A treia femeie din dreapta... cea blondă... o vezi?

— Da.

— Cu cine seamănă?

Similor şovăi o clipă, dar cînd fata îşi ridică ochii din lucru, privind spre vitrină, bătrînul îşi pocni palmele una de alta, izbucnind:

— Afurisit să fiu dacă nu seamănă cu domnişoara Safir!

Saladin îl strînse puternic de braţ, spunînd:

— Să ne întoarcem acasă, bătrîne! Mi-era teamă să nu mă înşel. Acum afacerea e ca şi încheiată. Sîntem deja bogaţi.

20 SALADIN ÎŞI RECUNOAŞTE DUŞMANUL

Nu pretindem altceva decît să i-l prezentăm cititorului pe Saladin ca pe un animal ciudat, surprins pe viu, cu forţa şi cu slăbiciunile lui. Provenea din bîlci, care-i un univers vesel şi pus pe glume. Tînărul nostru nu era nici vesel şi nici pus pe glume.

Acei oameni cu înfăţişare grotescă, spre care aruncăm de regulă doar o privire distrată şi dispreţuitoare, trăiesc într-o lume sărmană, dar care participă şi ea la feerie. Nouă din zece saltimbanci cred în strălucirea paietelor lor.

Saladin nu credea în nimic şi, totuşi, se afla sub efectul — încă puternic — al acelei false străluciri. Păstrase — şi

acest lucru avea să-l marcheze pe tot parcursul vieţii sale — o vanitate puerilă, boală de care suferă cam toţi comedianţii. Orice i s-ar fi întîmplat, n-ar fi renunţat la emfază — elocinţa scenei de bîlci.

Se credea foarte talentat şi nu era prea departe de adevăr. Poseda un talent fără pereche pentru intrigă, la care se adăugau răbdarea şi voinţa.

Era o mînă de om, dar în el exista ceva ce amintea de tăişul prorei vaselor ce-şi croiesc drum printre gheţuri.

Poate încă din vremea şederii în baraca doamnei Canada, poate după ce-o părăsise, strădaniile lui solitare fuseseră impresionante, deşi cu rezultate incomplete. Îşi făcuse singur o educaţie — desigur îndreptată spre rău şi plină de influenţe nefaste — dar care cuprindea, în general, cam tot ce trebuie să cunoască un om civilizat. Mersese chiar mai departe, fără a se îndoi de nimic, aşa cum se întîmplă cu toţi cei ce nu au habar de alcătuirea lumii. Îşi închipuise că putea cunoaşte societatea numai privind de jur-împrejurul său. Adevărul afirmaţiei că lumea nu poate fi văzută decît dintr-un anumit punct, sub un anumit unghi şi prin prisma unui anumit mediu, scapă chiar şi unor persoane mai experimentate decît Saladin.

Uneori am întîlnit prin cărţi descrieri de saloane ce păreau a fi fost concepute în bîlci.

După atîta trudă, principala pretenţie a lui Saladin era să devină un bărbat desăvîrşit din punct de vedere monden. În sinea lui se compara cu Alcibiade[1], putînd vorbi în orice limbă şi juca orice rol. Şi cum se observa pe sine fără încetare, remarca plin de orgoliu deosebirile de limbaj dintre modul în care i se adresa lui Similor, atunci cînd stăteau de vorbă împreună, şi întrevederea în cursul căreia făcuse pe vrăjitorul în budoarul ducesei de Chaves — căci Saladin trecuse pragul casei unei singure doamne din înalta societate, încercare din care ieşise victorios.

Siguranţa de sine înseamnă să nu iei în seamă aspectele ridicole ale propriei persoane. Timiditatea nu-i decît o clarvi-

---

1 *Alcibiade* (450—404 î.e.n.) — general şi om politic atenian, renumit pentru inteligenţa, ambiţia şi nestatornicia sa. (n.t.)

ziune mai mult sau mai puțin exagerată, care conferă vanității bolnave aparențele modestiei. Deghizat pur și simplu în om de lume, Saladin ar fi fost un clovn de proastă calitate, însă oferindu-i-se ocazia să se joace de-a Rose-Croix[1], reușea să devină ridicol.

Marile dureri duc la încredere oarbă, marile pasiuni sînt superstițioase. În prezența lor, nimic nu e mai de efect decît înghițitul săbiilor. Asta o știu toți șarlatanii.

De altfel, există pe lume lucruri ce pot fi mai ușor realizate de un sălbatic decît de un om de lume, pentru simplul motiv că unui orb nu-i vine amețeală cînd se află la marginea prăpastiei.

Neîndoielnic, Saladin avea să reușească. Nu suferea de nici o fantezie care să-l îndepărteze de țintă și nici nu nutrea vreo dorință care să-l oprească din drumul său.

Era foarte sobru, iar acel freamăt pe care-l resimte orice tînăr în prezența unei femei frumoase îi era cu desăvîrșire necunoscut.

Nu acționa după toane: avea în el ceva de armăsar de cursă lungă și ceea ce-l ținea în putere era febrilitatea rece a adevăraților avari, al căror scop este însăși posesia.

Saladin dorea banul de dragul banului. Calculele lui erau stricte. Se dovedea un ambițios înțelept: mai întîi voia să adune, și-abia pe urmă să-și dubleze averea, s-o tripleze și așa mai departe.

Se întîlnesc din ce în ce mai puțini avari naivi. Sînt periculoși, pentru că-și croiesc drum cu o încetineală plină de înverșunare, ca viermele, care în cele din urmă roade și lemnul cel mai tare sau ca burghiul, care trece și prin metal.

Forța lui zăcea în adevărul enunțat de el însuși: de cînd începuse să gîndească, nu avusese în minte decît o singură idee. Își făurise un plan — la început fantezist — dar căruia perseverența sa îi dădea o bază reală. Muncise numai pentru a-și atinge ținta. Comportamentul față de domnișoara Safir,

---

1 *Rose-Croix* — frăție constituită în sec.al XV-lea, în jurul lui Christian Rosencreutz. (n.t.)

calculat cu îndrăzneală dar și cu prudență, fusese dictat tot de scopul pe care-l urmărea. În primii ani de la răpirea micuței Petite-Reine, atunci cînd nimeni nu-l băga în seamă, găsise mijlocul de-a pleca din baracă de mai multe ori, întinzîndu-și antenele pînă la Paris, fiind nevoit să întreprindă adevărate călătorii.

Aici, unde era vorba de mici șmecherii sau de tras cu urechea, se simțea în elementul său. Bătuse cartierul Mazas în lung și-n lat, convins că nu putea fi recunoscut, și ajunsese să adune — de la vecini, de la doamna Noblet, de la slujbașii mai mărunți ai Prefecturii — toate informațiile despre La Gloriette: numele adevărat, felul de viață pe care o dusese, plecarea misterioasă, ba chiar și numele persoanei ce-o luase cu trăsura — detaliu pe care ceilalți nu-l cunoșteau.

De fapt, acest nume era cheia întregii afaceri, iar Saladin îl aflase printr-o strălucită muncă de deducție. Tînărul nostru își amintea foarte bine de străinul care-l oprise la intrarea din strada Cuvier, în ziua cînd răpise fetița. Din cîte povesteau vecinii, nu se îndoia că era vorba tocmai despre persoana în trăsura căreia se suise La Gloriette. Ca să-i cunoască numele, își pierduse o săptămînă întreagă, cheltuindu-și toți banii de buzunar pentru a potoli setea aprodului de la comisariat. Acesta nu-i putea spune ceea ce nu știa nici el, însă tot întrebîndu-l, Saladin descoperise secretul.

Exista un bărbat ce oferise sume de bani spre a impulsiona cercetările legate de dispariția copilului. Numele lui era ducele de Chaves.

Saladin terminase cu întrebările și încetase să mai dea tîrcoale prin cartierul Mazas.

Din acel moment, avusese o unică preocupare: să dea de urma ducelui de Chaves. Primele investigații îl convinseseră de un fapt pe care-l bănuia de la început: ducele de Chaves era nespus de bogat.

Numai că în luna mai a anului 1852 ducele părăsise Franța, împreună cu toată suita, iar Saladin, cu toată diplomația de care era în stare, n-avea totuși posibilitatea de-a explora și Lumea Nouă, spre care se îndreptase domnul de Chaves.

Tînărul nostru nu-şi pierduse răbdarea şi nici nu renunţase la visul său. Timpul ţine foarte bine loc de unealtă. Un prizonier poate desprinde o piatră din zid cu ajutorul unui cui, la fel cum poate tăia gratiile cu un fir de păr — numai că are nevoie de timp.

Confreria artiştilor de bîlci — deşi departe de organizaţia francmasoneriei — dispune de mijloace prin care braţu-i slăbănog se poate întinde uneori pînă la marginile lumii. Nu ştiu care mare trapezist ajunge cîteodată să traverseze oceanul, iar despre omul cu păpuşa se spune că i-a uluit chiar şi pe australieni cu darul lui de ventriloc.

După ani întregi de eforturi zadarnice, Saladin reuşise dintr-o dată să capete informaţii complete asupra necunoscutului, aflînd că ducele era grande de Portugalia clasa întîi, înrudit cu familia regală de Braganza şi totodată moştenitorul ei.

Ducele de Chaves se căsătorise pentru a doua oară cu o franţuzoaică, măcinată de dorul de ţară. Se pare că făcea demersuri în vederea vînzării imenselor sale proprietăţi din Brazilia, provincia Para, în intenţia de-a se întoarce în Europa.

Saladin trăise o zi măreaţă. Ţinta — pînă atunci iluzorie — a planului său începea să devină realitate. În entuziasmul fără margini al acelui moment, comisese prima şi ultima imprudenţă.

Pînă atunci, acţionase asupra minţii şi inimii domnişoarei Safir pe căi alese în funcţie de nivelul intelectual al fetei.

Practicul Saladin nu era un adorator, dar ar fi putut deveni un corupător — dacă şi-ar fi cunoscut mai bine interesul. La vremea aceea, el vedea *afacerea* sub forma unei căsătorii cu unica moştenitoare a ducelui de Chaves. Ca să ajungă aici, trebuia să se facă iubit. La asta nu se pricepea mai deloc, iar dacă pentru a înflăcăra inima viitoarei sale iubite nu alesese ceva mai bun decît paginile puerile scrise de cetăţeanul Ducroy-Duminil, faptul se datora în primul rînd unei prudenţe înnăscute şi-apoi ignoranţei sale în materie de literatură.

De altfel, să nu uităm că avea de-a face cu un copil şi că dintre toate capodoperele geniului uman, cărţi ca *Alexis sau căsuţa din pădure, Victor sau copilul din pădure* şi alte cîteva

de soiul acesta, sînt cele mai nimerite ca să înfierbînte o imaginație naivă cu povești despre mame pierdute și regăsite.

Ca toți ticăloșii de excepție, Saladin era stîngaci și timid, prin urmare brutal atunci cînd se silea să pară îndrăzneț.

Amintiți-vă, printre altele, că nici la treizeci de ani nu avea să-i crească barbă.

Cîtă vreme vorbise despre sfînta pe care Safir o vedea în vis, despre imaginea aproape ștearsă a mamei adorate, fata își plecase urechea, ascultîndu-l cu lacrimi în ochi. Însă atunci cînd încercase să-și pledeze propria cauză devenise imprudent, iar ea reacționase printr-o spaimă instinctivă.

Restul îl cunoaștem. Safir ieșise în fugă din odăița ei, venind să se pună sub protecția cuplului Canada.

Însă tocmai aici ni se dezvăluie adevărata valoare a eroului nostru.

Era o situație cumplit de grea, rușinoasă și insuportabilă. Oricare altul și-ar fi plecat capul. Însă Saladin rămăsese cu fruntea sus.

— Am înghițit o sabie, îi spusese el lui Similor, tulburat de acea convocare solemnă. Taica Échalot și madam Canada vor să ne facă zile amare. A sosit momentul să pornim spre capitală, cu bani de buzunar și cu o pensie viageră, pe care mă angajez să le obțin eu. Dumneata fă pe mortul și lasă-mă pe mine să vorbesc.

Similor era copleșit. Făcuse pe mortul și s-a văzut cum reușise Saladin să pună mîna pe o mie de franci, plus o rentă de o sută de franci pe lună.

La Paris, tînărul fusese nevoit să aștepte mai mult decît își închipuise. Ducele și ducesa de Chaves se întorseseră în Europa, însă printr-un ciudat capriciu, al cărui motiv cititorul îl va ghici cu siguranță — ducesa își convinsese soțul să pornească într-o lungă călătorie prin Franța. Colindaseră, așadar, toate provinciile, mergînd din oraș în oraș, fără să le scape nici unul.

Saladin, care nu bănuia nimic, scotocise tot Parisul vreme de trei ani, uluit că nu dădea de nici o urmă. Procedase ca orice general abil și prudent, care profită de ceasurile de răgaz, pentru a-și întări poziția. Saladin era tot un fel de Wellington,

iar precautul erou englez l-ar fi admirat pentru fortificaţiile înălţate în jurul *afacerii*.

Planul lui îşi modificase de vreo zece ori detaliile, deşi în linii mari rămăsese acelaşi. Saladin îl sucise pe toate părţile, studiindu-l sub toate aspectele, ca în cele din urmă să-l pună la punct atît de bine, încît ar fi fost nedrept ca milioanele ducelui de Chaves să-i scape printre degete.

Nu-i mai rămînea decît să dea ochii cu duşmanul. Şi iată, acum găsise ocazia de-a se afla, în sfîrşit, faţă în faţă cu el.

Pe atunci era plătit ca să tragă cu ochiul la Bursă, în profitul unei somnambule hiperlucide, domiciliată în strada Tiquetonne, pe nume doamna Lubin. Numărul mare de somnambuli din vecinătatea străzii Tiquetonne va fi întotdeauna unul din marile mistere ale Parisului.

Într-o dimineaţă, doamna Lubin îl opri, radioasă, la umbra copacilor din piaţa Bursei, ca să-i încredinţeze o serie de operaţiuni.

— Am dat peste o cucoană care-a pierdut o brăţară de treizeci de gologani, zise ea. Numai că eu am să fac o groază de bani din chestia asta.

Pe Saladin, bîntuit de ideea lui fixă, îl frapă cuvîntul. Pe înserat, se duse acasă la somnambulă, pretextînd că avea să-i dea socoteală de cifra de vînzări şi cumpărări.

Femeia era preocupată tot de norocul ce dăduse peste ea.

— O afacere grozavă, zise doamna Lubin, deşi cucoana a venit cu birja, însoţită de-un individ fugit de la colegiu — altfel băiat drăguţ, nu zic! Mai sînt şi oameni care nu detestă tineretul. Da' asta-i tare frumuşică, zău aşa! Ştii, genul care nu-şi arată vîrsta, între două'ş-opt şi trei'ş-opt de ani. Tinerelul se numeşte Hector de Sabran.

— Şi cucoana? întrebă Saladin, căruia puţin îi păsa de tînărul fugit de la colegiu.

— Habar n-am! răspunse doamna Lubin. Persoane ca ea nu-şi dau numele şi adresa aşa, cu una cu două. A zis că se întoarce peste trei zile şi că dacă aflu ceva nou, să-i spun contelui Hector, care stă la Grand-Hôtel, apartamentul 38. Mi-a plătit trei ludovici.

Cînd coborî în stradă, după ce-și luase rămas-bun de la doamna Lubin, Saladin era tulburat, simțind că se apropia clipa cea mare. Se întoarse acasă, unde petrecu o noapte albă, punîndu-și la punct *afacerea* pînă în cele mai mici detalii, așa cum avocatul își revede dosarele în ajunul unei înfățișări la tribunal.

A doua zi de dimineață, ieși împreună cu Similor, care în zadar încercă să-l descoase. Pînă ce dădură colțul bulevardului cu strada Chaussée d'Antin, Saladin nu scoase nici o vorbă. Ajunși aici, tînărul își puse o mînă pe umărul lui taică-său.

— E vorba de o trebușoară măruntă, zise el, cu un aer nepăsător. Nu-i mare lucru, dar nu mi se îngăduie nici o greșeală. Ai să intri la Grand-Hôtel, aici, la doi pași, și-ai să întrebi de contele Hector de Sabran.

— Deci contele Hector de Sabran, repetă Similor, ca să rețină bine numele.

Saladin îi întinse un petec de hîrtie, pe care scrisese cu mîna lui: „*Contele Hector de Sabran, Grand-Hotel*".

— Tînărul locuiește în apartamentul 38, urmă el. Ai să bați la ușă și, dacă-ți deschide contele, ai să-l întrebi: „Am onoarea de a mă adresa domnului Guinguenot?"

— Ca atunci cînd umbli să dai o spargere? îl întrerupse Similor.

— Exact! Numai că aceasta e o treabă cinstită și corectă. Dacă, dimpotrivă, îți va deschide un servitor, vei întreba de domnul conte.

— Ia stai, ia stai! îl opri Similor. Poți să-mi spui și mie de ce?

— Pentru că trebuie să-l vezi la față pe conte. Scopul vizitei dumitale nu-i altul decît să te uiți bine la el, ca să-l poți recunoaște mai tîrziu.

— Aha!... încuviință Similor. Începe să fie interesant... Și pe urmă?

— Vei fi poftit înăuntru, continuă Saladin. Te vei uita la tînăr, vei afișa o mare surprindere și vei spune: „Iertați-mă, nu pe dumneavoastră vă caut. Eu vreau să vorbesc cu domnul conte Hector."

— Bine, dar o să-mi răspundă că el e contele Hector!

— Atunci ai să exclami: „Deci am fost jefuit!“ Ai să faci o plecăciune şi ai să dispari, afară de cazul cînd ţi se va cere o explicaţie.

— În această situaţie, se grăbi să spună Similor, am să-i povestesc că un individ a intrat în prăvălia mea, unde şi-a cumpărat ba una, ba alta, dîndu-se drept contele de Sabran. Aşa-i? Bun, şi pe urmă?

— Pe urmă nimic. Asta-i tot. Întinde-o!

Similor păşi în holul de la Grand-Hôtel. Saladin avusese grijă să-i mai aranjeze ţinuta pe ici-pe colo şi, de altfel, nici Grand-Hôtel nu-i ferit cîteodată de lumea interlopă.

Saladin începu să se plimbe pe bulevard, aşteptîndu-l.

Zece minute mai tîrziu, Similor se întoarse cu acel aer triumfător pe care-l arbora chiar şi în zilele lui nefaste.

— S-a făcut! zise el. Domnul conte e un tinerel foarte simpatic şi s-a supărat grozav, aflînd că cineva ne furase trei perechi de cizme lăcuite, folosindu-se de numele lui.

— Eşti sigur c-ai să-l poţi recunoaşte?

— Cît se poate de sigur!

Saladin îi făcu semn să se aşeze pe o bancă, în faţa intrării de la Grand-Hôtel, şi luă loc lîngă el.

— Fii atent la trăsurile care pleacă din faţa hotelului, îi zise el lui taică-său.

După o jumătate de oră de aşteptare, din hotel ieşi un tînăr extrem de elegant, care se îndepărtă, nu cu trăsura, ci pe jos.

— Uite-l! sări Similor. Nu-i aşa că-i drăguţ contele ăsta?

Dădu să se ridice de pe bancă, dar Saladin îl opri. Abia după ce Hector de Sabran făcuse vreo cincizeci de paşi, îndreptîndu-se spre Chaussée d'Antin, porni şi Saladin în urma lui, spunînd:

— Chiar de-ar fi să mă ţin după el cît e ziua de lungă, şi tot am să aflu ce mă interesează!

Prima etapă nu dură prea mult. Contele intră la cafeneaua „Désirée“, ca să-şi citească ziarele, bînd o ceaşcă de cacao.

Saladin era cît se poate de bine dispus. Cum Similor, din ce în ce mai curios, îi cerea cu insistenţă explicaţii, Saladin îl mîngîie, părinteşte pe obraz, zicînd:

— Bătrîne, e o chestiune complicată și delicată. Mai tîrziu am să-ți șoptesc la ureche tot ce ai nevoie să știi. Pînă atunci nu uita că ai de jucat un rol: te rog să fii la înălțimea misiunii pe care ți-o încredințez.

Misiunea consta în ocolirea grupului de case, pentru a face de sentinelă la intrarea în cafeneaua „Désirée", din strada Le Péletier, în vreme ce Saladin avea să stea de strajă la intrarea din strada Laffite.

— În felul acesta, n-are cum să ne scape. Uite cum facem: dacă iese prin partea ta, îl urmărești, chiar de-ar fi s-ajungi la antipozi. Ții bine minte în ce case va intra, după care vii să-mi dai raportul.

— Dar la ce ne folosește flăcăiandrul cu pricina? întrebă Similor.

— Într-o zi ai să afli la ce și asta-ți va fi toată răsplata! Dă-i bice!

Rămas singur, marchizul de Saladin începu să se plimbe de-colo-colo pe trotuarul de vizavi. Onorabilii săi confrați într-ale relelor, care mișună în tot cartierul, îl recunoșteau fără doar și poate, însă îi respectau meditația, zicîndu-și în sinea lor: „La dejun marchizul înghite o sabie! Mai e mult pînă s-ajungă ca familia Rothschild."

Poate că lui Saladin nici nu-i dăduse prin minte să rivalizeze cu familia Rothschild, însă în imaginația lui prindea contur plăcuta perspectivă a unui seif imens, adînc și solid, plin de fișicuri cu aur și de bancnote, apărat de cea mai complicată încuietoare care s-a văzut vreodată la o casă de bani.

După o oră de așteptare, timp în care stomacul lui îi atrăsese de mai multe ori atenția că era gol, văzu ieșind din cafeneaua „Désirée" un ospătar, care alergă să oprească o birjă pe bulevard. Trăsura era pentru domnul conte. Acesta părăsi restaurantul, vesel și bine dispus, după ce-și băuse ceașca de cacao.

Birja dădu colțul bulevardului, îndreptîndu-se spre Madeleine.

„Tăicuțul o să cam gîfîie, dar n-are importanță. Ceea ce mă supără e că nu pot să-i folosesc picioarele, crutîndu-le pe ale mele!".

Nu era cazul să-l pună în temă pe Similor. Printr-o întîmplare fericită, calul înhămat la birjă mergea cu o viteză rezonabilă, aşa că lui Saladin nu-i rămînea decît să nu-l piardă din ochi. Tînărul nostru era zvelt, cu picioare subţiri, ca de cerb, şi cu plămîni atît de buni, încît putea rezista trei minute cu capul sub apă. Cînd birja se opri, cam după o jumătate de milă, în faţa porţii unui minunat palat din cartierul Saint-Honoré, Saladin abia dacă avea cîţiva stropi de sudoare pe frunte.

Contele plăti birjarului şi dispăru prin portalul înalt care se închise în urma lui.

Lui Saladin nu-i bătuse inima atît de tare nici atunci cînd alergase în urma trăsurii. Acum însă, tînărul nostru începea să răsufle mai iute.

— Asta zic şi eu noroc! şopti el. Pun prinsoare pe trei franci că am dat de pasărea noastră din primul foc!

Cercetă cu atenţie palatul. Era una din acele superbe locuinţe, împrejmuită de curte şi grădină, cu faţada spre cartier, în vreme ce partea din spate, ţi mai luxoasă, dădea spre bulevardul Gabrielle.

Nu se ştie de ce, dar Saladin se gîndi: „E chiar lîngă palatul Praslin, unde un duce a ucis o ducesă."

În vreme ce-şi urma şirul cugetărilor, cineva trecu pe lîngă el, lovindu-l din greşeală.

Saladin îşi scoase pălăria şi se dădu la o parte din drum, pentru că era un tînăr prudent şi politicos. Omul care trecuse pe lîngă el nici nu-l băgă în seamă. Era un bărbat înalt, cu pielea închisă la culoare, cu părul şi barba negre ca tăciunele, dar înspicate cu fire albe.

Multă lume spune că bogăţia poate fi ghicită sub orice fel de veşminte sau alte semne exterioare. Mai mult decît atît, deseori culoarea sau mirosul bogăţiei nu au nimic de-a face cu distincţia.

Saladin ar fi făcut prinsoare că bărbatul cel cărunt era cel puţin milionar.

Necunoscutul pătrunse pe o alee din faţa maiestuosului palat, ascunzîndu-se cu stîngăcie: părea un personaj de

comedie care făcea pe spionul, astfel că oricine și-ar fi putut da seama de firele ce alcătuiau intriga piesei.

Saladin nu era un spirit aventuros. Cîtuși de puțin! Respinse, deci, ideea prea comodă că acest bărbat ar putea fi faimosul duce care-i dăruise o monedă de douăzeci franci, în dreptul intrării din strada Cuvier. După părerea lui, ar fi fost prea norocos să pice dintr-o dată chiar în miezul unei drame care-ar fi tulburat atît de profitabil apele unde avea de gînd să pescuiască. Și totuși, în minte începeau să i se contureze niște amintiri: era convins că omul din strada Cuvier, cel care oferise recompense agenților de poliție pentru a grăbi găsirea micuței Petite-Reine — în sfîrșit, ducele de Chaves, actualul soț al frumoasei La Gloriette — avea obrazul bronzat și o barbă neagră ca abanosul.

Fără voie, Saladin reflectă în sinea lui, de astă dată cu un surîs plin de cruzime: „E chiar lîngă palatul Praslin, unde un duce a ucis o ducesă."

21 DUCELE DE CHAVES

Trecu destul de mult timp. Ochii lui Saladin devorau preparatele din vitrina restaurantului din apropiere, însă era prea prudent din fire pentru a risca să piardă o astfel de ocazie, numai de hatîrul burții sale goale. Căută din priviri o brutărie, undeva pe lîngă palat. Cum nu zări nici una, se resemnă să suporte foamea cu stoicism, rămînînd la postul său de observație.

Cu siguranță că pleca de la un fapt destul de vag. Somnambula din strada Tiquetonne nu-i spusese nimic altceva, în afară de faptul că o înaltă doamnă părea să cheltuiască sume considerabile pentru a găsi o mică brățară fără valoare.

Fusese pronunțat un singur nume, cel al contelui de Sabran. Cît despre înalta doamnă, Saladin n-avea nici un motiv temeinic de a-și închipui că se afla la poarta locuinței

sale. Iar presupunînd una ca asta, singura concluzie rămînea aceea că stăpîna palatului era însăşi La Gloriette, cu alte cuvinte ducesa de Chaves.

Pe de altă parte, incidentul cu aşa-zisul milionar care-l atinsese în treacăt mai adineauri nu avea sens decît dacă palatul din faţa lui era, într-adevăr, al ducelui de Chaves.

Totul se învîrtea într-un cerc vicios.

Şi totuşi, pe măsură ce trecea timpul, Saladin era din ce în ce mai convins că degeaba îşi făcuse reproşuri pentru o speranţă ce nu se sprijinea pe nici un fapt real. Acum nu mai era vorba de o speranţă: căpătase o certitudine.

Contele Hector coborîse din trăsură în faţa palatului de Chaves cam pe la ora prînzului. Acum se auzi un orologiu din vecinătate, bătînd de două ori.

„La nevoie, rămîn şi peste noapte", îşi zise Saladin cu hotărîre. „Am timp berechet... Negriciosul meu şi-a cam pierdut răbdarea", urmă el. „Văd c-a renunţat să mai facă de strajă."

Într-adevăr, necunoscutul dispăruse.

Însă la picioarele lui aterizase o ţigară abia pe jumătate fumată. Ridică instinctiv privirea şi zări doi ochi mari, strălucind în spatele jaluzelelor întredeschise ale unei ferestre de la parter.

— E-e! murmură. Se-ncurcă treaba! Bogătaşul meu şi-a găsit alt post de observaţie.

În aceeaşi clipă, portalul palatului se deschise larg.

Viaţa marchizului de Saladin nu fusese prea plină de emoţii. Nu iubise nici mamă, nici tată, nici frate, nici soră. Dar inima cuiva poate bate şi din alte motive. Saladin se iubea nespus pe sine. Or, în acest moment era vorba de propria-i persoană. Fu nevoit să se sprijine de obloanele unei prăvălii, pentru că nu-l mai ţineau picioarele.

Oare ce-i va fi dat să vadă în faţa ochilor? Ruina? Pierduse sau cîştigase prima rundă a acestei partide aventuroase, pe care o pregătise de-atîţia ani?

Portalul rămînea deschis, dar în cadrul lui nu se ivea nimeni.

În spatele jaluzelelor de la parter, omul cu barba ca tăciunele tuşi, aprinzîndu-şi altă ţigară.

Saladin îşi încordă ochii pînă la durere. Nu-şi făcea iluzii. Trecuseră paisprezece ani de cînd n-o mai văzuse pe La Gloriette, iar atunci, abia dacă o zărise de departe: o dată în baraca doamnei Canada şi a doua oară în piaţa Mazas, cînd tînăra mamă i-o încredinţase pe Petite-Reine doamnei Noblet, zisă şi Băciţa.

Nu spera s-o recunoască, în sensul propriu al cuvîntului: era prea isteţ pentru asta. Avea însă în minte chipul domnişoarei Safir şi-şi spunea pe bună dreptate: „O voi recunoaşte pe mamă cu ajutorul fiicei."

În curte răsună un tropot de copite; îşi făcură apariţia doi rîndaşi, înveşmîntaţi în tunică lungă de culoare roşie, apoi o pereche de cai ce nu-şi găseau astîmpărul.

Pe unul călărea contele Hector, pe celălalt o femeie îmbrăcată în negru şi purtînd pe cap o pălărie mexicană, la care flutura un voal.

Într-o pornire irezistibilă, în care era mai mult decît curiozitate, Saladin traversă strada, ieşind în întîmpinarea celor doi călăreţi, în vreme ce porţile palatului se închideau în urma lor.

Primul lui gînd fusese: „E prea tînără!"

Într-adevăr, fericitul conte Hector era însoţit de-o tînără femeie, de o mare graţie şi frumuseţe.

Sub văl se ghicea un chip palid, dar surîzător, cu ochi mari, a căror privire avea acea strălucire caracteristică a tinereţii.

Saladin era atît de aproape, încît contele Hector fu nevoit să-şi strunească bidiviul, ca să nu-l lovească.

— Dă-te la o parte, dobitocule! se răsti el, aproape fără voie.

Saladin nici nu se dădu la o parte şi nici nu se supără. Era pradă unei mirări vecine cu stupefacţia.

Cel de-al doilea gînd care-i veni în minte fu: „Ea e! Aceeaşi de altădată! N-a îmbătrînit deloc!"

Nici vorbă de asemănarea cu domnişoara Safir, pe care conta ca să-şi recunoască zîna bună ce-i va dărui bogăţia.

Dar nici nu era nevoie de vreo asemănare. Printr-un fel de miracol, după paisprezece ani, Saladin regăsise tînăra şi frumoasa făptură care se aşezase cîndva la cîţiva paşi de el, pe banca Teatrului Francez şi Hidraulic: aceeaşi care a doua zi îşi sărutase plîngînd fetiţa adorată, pe Petite-Reine, pe care n-avea s-o mai revadă niciodată, datorită lui Saladin.

Exista o singură deosebire: veşmintele purtate de La Gloriette.

Al treilea gînd al lui Saladin era unul admirativ, la adresa graţiei şi naturaleţei cu care La Gloriette cea de altădată se adaptase noii sale poziţii.

— S-ar zice că nici n-a făcut altceva de cînd e lumea, mormăi el printre dinţi, în vreme ce caii o porneau la pas spre cartierul Saint-Honoré.

— Păzea! îi strigă şoferul unui omnibuz.

Saladin, care rămăsese în mijlocul străzii, sări brusc într-o parte.

— Păzea! se auzi glasul unui birjar.

Saladin abia avu timp să facă un salt pe trotuar. Întorcîndu-şi din întîmplare privirea spre prăvălia de unde pîndise mai adineauri, dădu cu ochii de fereastra de la parter. Negriciosul trăsese jaluzelele, iar acum, sprijinit de pervaz, urmărea cu un aer mulţumit, dar şi uşor batjocoritor, plimbarea călare a celor doi tineri.

Pe chip i se citea o veselie stranie, iar buzele întredeschise lăsau să se întrevadă două şiruri de dinţi albi, care străluceau în contrast cu pielea tuciurie, dîndu-i un aer de fiară sălbatică.

La oamenii a căror imaginaţie se hrăneşte cu ipoteze la fel de şubrede ca un castel din cărţi de joc, atunci cînd se întîmplă ca una din aceste supoziţii să devină realitate, întregul edificiu se consolidează într-o clipă.

Identitatea tinerei La Gloriette, devenită doamna şi stăpîna palatului de Chaves, lămurea în acelaşi timp şi identitatea brunetului cu fire argintii, care nu putea fi altul decît ducele de Chaves, surprins în postura sa de soţ gelos.

Saladin încă nu-şi dădea seama la ce i-ar fi putut sluji o astfel de împrejurare şi se întreba de ce închiriase ducele o

odaie ca să se uite la nevastă-sa, din moment ce i-ar fi fost mai uşor s-o facă de după jaluzelele propriului său apartament.

Se afla chiar în faţa sursei de informaţii, aşa că se hotărî să afle totul. Pentru diplomaţi de soiul lui, orice amănunt era important. Apăsă butonul strălucitor de alamă, care servea de sonerie la palatul de Chaves, şi în clipa următoare uşa se deschise.

Saladin intră cu un aer dezinvolt şi întrebă valetul — de altfel, mult mai bine îmbrăcat decît el — dacă putea vorbi cu ducele.

— Excelenţa Sa e plecat de două zile într-o călătorie, răspunse plin de importanţă slujitorul, iar atunci cînd doriţi să aveţi onoarea de-a fi primit, trebuie să cereţi audienţă în scris.

Saladin mulţumi, apoi salută şi ieşi. Cum îi stătea în fire să nu-i scape nimic, se aplecă şi ridică din praful drumului un obiect strălucitor, ce putea fi din aur, şi-l strecură în buzunar.

La fel s-a întîmplat şi cu domnul Jacques Laffitte[1], cel care într-o bună zi şi-a cerut iertare de la Dumnezeu şi de la oameni pentru că făcuse revoluţia din iulie: şi el a început să-şi strîngă legendara-i avere, pornind de la un ac cu gămălie.

De-acum, Saladin era preocupat de motivele care-l îndemnaseră pe Excelenţa Sa să-şi aleagă fereastra de la parter drept post de observaţie.

Era limpede că ducele juca de la un capăt la altul vechea comedie a soţului bănuitor, care voia să-şi surprindă nevasta.

Acum fereastra fusese închisă. Ducele sfîrşise ce avea de făcut — ca şi Saladin..

„Numai că el n-a avut parte de-aşa o zi bună ca mine!“ îşi zise acesta din urmă.

Foarte încîntat de realizare şi întrezărind viitorul în culori trandafirii, Saladin intră în restaurantul a cărui vitrină îl supusese chinurilor lui Tantal [2] şi contrar pornirilor sale spre economie, îşi comandă o masă copioasă, ce-i ţinea loc şi de prînz, şi de cină.

---

[1] *Jacques Laffitte* (1767—1844) — bancher şi om politic francez. (n t.)

[2] *Tantal* (mitol.) — rege al Frigiei (sau al Lidiei), osîndit la foame şi sete veşnică, în infern, pentru vina de a-şi fi servit propriul fiu drept bucate la un ospăţ dat zeilor. (n.t.)

În acest timp, contele Hector şi frumoasa sa însoţitoare, care era într-adevăr ducesă de Chaves, dăduseră colţul bulevardului Marigny, ajungînd pe Champes-Élysées.

Contele Hector era fără îndoială un călăreţ admirabil, însă ducesa se întorsese dintr-o ţară unde femeile în şa fac adevărate minuni. Era o amazoană desăvîrşită. Mulţimea elegantă, aflată la acel ceas pe drumul spre lac, o cunoştea şi întorcea capul după ea, plină de admiraţie şi curiozitate.

Se zice că toate echipajele cochete care merg zilnic, la aceeaşi oră, în căutarea celei mai voluptoase dintre plăcerile pariziene — plimbarea prin pădure — sînt adevărate cuiburi de bîrfă.

Aceste flori de femeï, ce strălucesc de-a lungul bulevardului Étoile, au repuťaţia de-a fi pline de spini ascuţiţi.

Poate că, într-adevăr, îi vorbeau de rău pe doamna ducesă şi pe mult prea tînărul ei însoţitor, însă îşi ascundeau cu grijă colţii, în spatele saluturilor respectuoase şi zîmbetelor binevoitoare.

În schimb, nimeni nu-l ierta pe duce, pentru că nu era de faţă. Toate doamnele cădeau de acord că-i un sălbatic, cu atît mai antipatic cu cît părea să fi fost cîndva un bărbat atrăgător — lucrul cel mai detestabil din lume. Se spunea că-i un jucător împătimit, un spadasin de temut, cu aerul unui tiran de melodramă, un băutor pe care nu-l înveselea nici vinul şi că pînă şi aventurile sale galante aveau un iz tragic şi funebru.

Desigur, în acele încîntătoare consilii, care se îndreptau spre pădure, sucind cîte o bîrfă pe toate părţile, ducesa nu era învinovăţită de nimic. Ba chiar i s-ar fi găsit o scuză, de s-ar fi ştiut de unde provenea.

Dar nu se cunoştea mare lucru şi asta era îngrozitor. Vă puteţi imagina o ducesă căreia nimeni să nu-i fi putut afla numele de domnişoară?

De altfel, ducesa îşi vedea de treaba ei, lucru pentru care toate celelalte doamne îi erau recunoscătoare. Nu-şi făcea apariţia decît la ceremoniile oficiale şi, cu toate că ducele era neînchipuit de bogat, soţia sa nu se arătase niciodată

prin saloanele unde cele mai strălucitoare femei își disputau întîietatea.

La Arcul de Triumf, Hector și frumoasa sa însoțitoare părăsiră drumul urmat de toată lumea. În vreme ce echipajele, înșirate unul după altul ca oile, coteau la stînga, pierzîndu-se pe bulevardul Împărătesei — singura cale de acces spre pădure — Hector și ducesa își continuară drumul înainte, galopînd spre Neuilly.

Pînă acum, abia dacă schimbaseră un cuvînt.

— Presimt că voi avea o bucurie, zise ducesa. Cred că voi primi o veste bună. Nici o clipă n-am încetat s-o caut. Îngerașul acela de copil era totul pentru mine. Nimic pe lume n-ar putea să-i ia locul în sufletul meu. Însă deseori mi-am pierdut speranța. Pe măsură ce trecea timpul, îmi spuneam: „Șansele de-a o găsi se reduc cu fiecare zi.“ De cîte ori nu m-am trezit noaptea, cuprinsă de-o spaimă nedefinită, pentru că o visasem moartă!

— Ea a fost toată viața dumitale! repetă gînditor contele Hector. Doamne, cît o iubești!

— Da, frumosul meu îndrăgostit, fetița asta a fost toată viața mea și nici nu-ți pot spune cum îmi arde sufletul de dorul ei. În amintirea mea există un singur bărbat pe care l-am iubit cu adevărat. Uneori îmi vine greu să cred că m-a părăsit, pentru că avêa o inimă nobilă, și nu-l cred în stare de-o asemenea lașitate... Ciudat cum nu mi s-au șters din minte aceste lucruri, după atîta amar de ani! Nu numai că acele imagini nu s-au stins, dar devin mai clare pe zi ce trece. Ce încîntare și ce chin a fost să mi-o închipui crescînd pe Petite-Reine, să ghicesc în ea schimbările petrecute de la o săptămînă la alta, de la un an la altul: cum s-a înălțat, cum a devenit din ce în ce mai frumoasă... Am impresia că mulțumită acestor gînduri, cu care mi-am umplut ceasuri întregi, de s-ar ivi în calea mea, aș recunoaște-o!

Hector surîdea, plin de compătimire.

— Ce fericită ai fi fost, frumoasa mea mătușă! gîndi el cu voce tare. Și ce fericit ar fi fost și bărbatul acela!

— Sigur că da! încuviință ea. L-aș fi iubit mult, de dragul fetiței. Și el era un gentilom, deși nu un mare senior, ca ducele.

În naivitatea mea, îmi închipuiam că mă iubeşte prea mult, iar eu nu-i puteam oferi decît inima, pe care era stăpînă Justine... Hai să nu mai vorbim decît despre ea! Nimeni nu moare din prea mare bucurie, altfel mă tem că dacă aş găsi-o, nu i-aş mai putea da decît o singură sărutare... Asta dacă Dumnezeu s-ar îndura de nebunia mea şi mi-ar da înapoi copilul!

— Nu te-ai gîndit niciodată să-l cauţi pe Médor? întrebă tînărul conte. Băiatul acela de treabă, despre care mi-ai povestit că te-a ajutat cu un devotament înduioşător prin simplitatea lui?

— De cînd m-am întors în Franţa, răspunse ducesa de Chaves, am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să dau de urma lui. Zadarnic! Pur şi simplu a dispărut! Probabil a murit.

— Dar unchiul meu a încetat să te mai sprijine?

— Ducele e la fel de bun cu mine. Îmi îndeplineşte cele mai mici dorinţe, cu aceeaşi curtoazie. Numai că marea pasiune pe care i-am inspirat-o cîndva s-a stins, făcînd loc unei atenţii pline de respect. El şi-a recăpătat liberatatea, fără a mi-o reda pe-a mea. Pentru c-am atins acest subiect, Hector, aş vrea să avem o discuţie serioasă. Nu ştiu dacă unchiul tău este gelos sau doar face pe gelosul, însă...

— Cum! exclamă tînărul. Te bănuie pe dumneata?...

— Ascultă-mă,urmă doamna de Chaves. Prietenia noastră trebuie să înceteze. Înainte de plecare, ducele mi-a dat a înţelege că desele tale vizite la palat i-au trezit suspiciuni.

— Nu se poate! protestă Hector. Chiar el a favorizat şi încurajat prietenia noastră. Iar acum, frumoasa mea mătuşă, ţin la dumneata ca la o soră...

— Poate ca la o mamă... îl întrerupse doamna de Chaves.

— Am spus „ca la o soră", zise Hector, roşind.

Urmă o scurtă tăcere.

Frumoasa ducesă clătină din cap, zîmbind.

— Iată pericolul de a rămîne tînără atîta vreme. Sper că mă înţelegi, Hector. Fie că ducele se înşeală sau nu, eu sînt la cheremul lui. Am nevoie de averea şi influenţa soţului meu ca să-mi pot continua căutările.

Hector o privi cu un aer mirat.

— Vorbești de parcă ar sta în puterea unchiului meu să-ți schimbe soarta.

Ducesa își struni brusc calul. Ajunseseră în dreptul porții Maillot.

— Vrei să intrăm în pădure? întrebă tînărul conte.

— La poarta Orléans e mai puțină lume, răspunse doamna de Chaves, dînd pinteni calului, care porni la trap.

Un timp călăriră amîndoi în tăcere.

Hector de Sabran, care i se adresa ducesei spunîndu-i „frumoasa mea mătușă", iar ducelui numindu-l „unchiule", era în realitate chiar nepotul domnului de Chaves; sora mai mică a ducelui se căsătorise la Rio de Janeiro cu contele de Sabran, atașat al ambasadei franceze sub domnia lui Ludovic-Filip. Din această căsătorie se născuse Hector, care-și pierduse de mic ambii părinți. În afara unui văr din partea tatălui, care fusese numit tutore, nu mai avea altă rudă decît pe domnul de Chaves.

La întoarcerea în Franța, ducele îl chemase să locuiască în palatul lui. Îi făcuse o primire părintească, apoi îl prezentase soției sale, zicînd:

— Lilias, iată-l pe fiul scumpei mele surori, despre care ți-am vorbit de-atîtea ori.

Or, de doisprezece ani, de cînd se afla alături de Lily — sau Lilias — ducele nu pronunțase numele „scumpei sale surori" nici măcar o singură dată.

Domnul de Chaves avea o fire ciudată. Lily nu exagerase vorbind de bunătatea lui. Era de-o generozitate fără margini, dar uneori peste mintea lui părea că se așterne o umbră, trădînd o suferință sufletească.

Și tatăl său făcuse o mezalianță. Ducele de Chaves era fiul unei femei de-o mare frumusețe, care cu vreo patruzeci de ani în urmă subjugase întreg orașul Rio de Janeiro; dar în vinele ei se bănuia că ar fi curs un sînge amestecat.

Romanul acestei iubiri pătimașe avusese un deznodămînt tragic, asupra căruia, de altfel, plutea un mister de nedezlegat.

Domnul de Chaves-tatăl fusese găsit mort, în patul său din vechiul castel pe care-l stăpînea în provincia Coïmbre, din Portugalia.

Se descoperi că soția sa părăsise castelul cu o seară în urmă, luîndu-și cu ea fiul în vîrstă de unsprezece ani și fetița, cu doi ani mai mică.

Acest fiu era actualul duce de Chaves, căsătorit cu La Gloriette. Fetița avea cîndva să dea naștere contelui Hector de Sabran.

Ducele de Chaves fusese crescut de mama sa, în Brazilia. Deși neînchipuit de bogată, ducesa era ținta unei ostilități abia disimulate.

Astfel, sora ducelui, mama lui Hector, deși frumoasă și dispunînd de o zestre apreciabilă, și-ar fi găsit cu greu un soț, de nu s-ar fi întîmplat ca domnul de Sabran, străin de partea locului și deci necunoscînd istoria funestă a acelei familii, să se îndrăgostească nebunește, luînd-o de soție făr-a sta prea mult pe gînduri.

Ducele, care crescuse pe întinsele domenii ale familiei, în centrul provinciei Para, nu prea avusese de-a face cu tineri de rangul lui. Înconjurat de servitori și paraziți — care în Brazilia fac parte din cea mai josnică spetă de aventurieri — își petrecuse tinerețea în plăceri brutale și într-un dezmăț sălbatic. Mama sa îi încuraja acest stil de viață, printr-o purtare mai mult decît suspectă.

În casa lor aveau loc scene violente și uneori orgiile sfîrșeau înecate în sînge.

După moartea mamei, survenită cînd fiul ei împlinise aproape douăzeci de ani, tînărul își părăsise domeniile, pentru a se prezenta la Curte, unde numele și averea îi asiguraseră o primire favorabilă.

De altfel, moartea ducesei, fosta văduvă a unui mare senior, arunca un văl de umbră asupra unui trecut plin de nenorociri și crime, la care tînărul duce nu putea fi socotit complice.

Întîia oară cînd fusese la Curte, la auzul numelui de don Hernan-Maria da Guarda, duce de Chaves, toată lumea se întor- sese spre noul venit, cu o nestăpînită curiozitate, în care se simțea deja o undă de invidie.

Hernan-Maria era un bărbat extrem de atrăgător, însă părul negru și pielea închisă la culoare îi trădau originea mulatră

— sau cel puţin aşa afirmau curtenii portughezi şi brazilieni pur sînge (care în realitate erau mai tuciurii decît metişii).

Încă de la prima sa audienţă, îi ceruse Maiestăţii Sale, pe un ton rece şi mîndru, să i se acorde onoarea de-a fi primit în slujba Coroanei.

La Curte se avansează rapid, atunci cînd ai în spate un nume mare şi o avere de milioane. La douăzeci şi patru de ani Hernan-Maria, duce de Chaves, era un personaj de vază, astfel că-şi putuse dubla averea dintr-odată, luînd în căsătorie pe una dintre cele mai frumoase şi mai bogate moştenitoare din întreg imperiul.

Timp de şase luni, fusese îndrăgostit de ducesă, pe care-o adora în genunchi, ca un sclav. Ori de cîte ori i se întîmpla să iubească, făcea acelaşi lucru.

După şase luni, răpise o cîntăreaţă de la Grand-Théâtre şi mobilase un palat numai pentru ea.

Din acel moment, se dezlănţuiseră toate vechile-i nărăvuri. Patima sa pentru jocul de cărţi scandaliza chiar şi oraşul în care toate clasele sociale împingeau plăcerea jocului pînă la nebunie.

Într-o seară, la şcoala de echitaţie, ucisese un colonel mexican, în urma unui duel cu cuţitele; la scurt timp după aceea, fusese rănit de două gloanţe pornite din revolverul unui cetăţean american, cu care de asemenea se duelase.

La Curte tocmai se dădea un bal. Ducele se dusese acasă, ca să-şi schimbe hainele, după care se întorsese şi dansase cadrilul, cu braţul prins în eşarfă. Cu această ocazie, începuse să se bucure de atenţia opiniei publice. O frumoasă doamnă, ale cărei sfaturi aveau influenţă asupra şefului de stat, ceruse pentru el o misiune diplomatică, şi dorinţa îi fusese îndeplinită.

Aşa se întîmplase că ducele nostru ajunsese la Paris, cu sarcina de a regla pe căi neoficiale problema unor indemnizaţii foarte importante.

Deşi în Franţa trăia pe picior mare, totuşi obiceiurile complet deosebite şi dificultatea de-a se exprima într-o limbă necunoscută îi accentuaseră timiditatea pe care o avea din fire. Ducea o viaţă retrasă, astfel că în societatea pariziană trecea drept un sălbatic, cu purtări austere pînă la stoicism.

Capriciile lui de-acum se limitau la a plăti vreunei dansatoare o leafă de ministru.

Întîmplarea i-o scosese în cale pe La Gloriette, într-o zi cînd se plimba în Jardin des Plantes. Fusese o dragoste la prima vedere. În Brazilia, ar fi pus ca fata să fie răpită în aceeaşi seară. La Paris se temea să facă aşa ceva, astfel că începuse să joace rolul unui Céladon[1] tăcut şi neîndemnatic.

Zile şi săptămîni în şir, o urmărise pe La Gloriette ca o umbră.

Ştim cum se terminaseră toate astea şi cu ce minciună grosolană reuşise să înşele simţămintele materne ale tinerei femei. Ştim şi că-i făgăduise s-o ia de soţie.

Ar mai rămîne de adăugat un singur lucru: pentru ca ducele să-şi ţină cuvîntul, ar fi trebuit să înlăture din calea lui o piedică — şi încă una vie. Prima ducesă de Chaves se afla chiar pe vaporul ce-o ducea pe La Gloriette către Brazilia.

22 DUCESA DE CHAVES.

La poarta Orléans, între cele două mari bulevarde, se deschide un drum de vînătoare, care taie pădurea în diagonală, trecînd prin acele desişuri singuratice, pe care cei mai mulţi care se plimbă de-a lungul lacului nici măcar nu le cunosc.

Trebuie să ştiţi că există oameni ce merg în Bois de Boulogne de trei sute şaizeci şi cinci de ori pe an, parcurgînd de trei sute şaizeci şi cinci de ori acelaşi drum.

Iată cum e plămădit cel mai spiritual popor din univers.

Hector şi însoţitoarea sa mergeau la pas, pe sub umbra deasă a copacilor. Discutau tocmai despre prima ducesă de Chaves, de care am pomenit la sfîrşitul capitolului precedent.

---

1 *Céladon* — personaj din romanul *Astreea*, de Honoré d'Urfé, prototipul îndrăgostitului statornic. (n.t.)

Lily își coborîse glasul, aproape fără voie, vorbind rar și cu tristețe.

— Pe pachebot am fost foarte izolată, povesti ea. Unchiul tău cumpărase tăcerea tuturor celor care mi-ar fi putut dezvălui secretul. Deseori o vedeam pe punte pe femeia aceea nespus de frumoasă, dar abătută, cu un chip palid, încadrat de păr lung și negru. Ducele nu i-a adresat cuvîntul nici măcar o singură dată de față cu mine și nu i-am aflat numele decît după ani de zile — exact același nume pe care-l port și eu acum: ducesa de Chaves.

— Atunci ai auzit vorbindu-se...? începu Hector.

Lili îl întrerupse, cu un gest grav.

— După un an de la venirea noastră în Brazilia, spuse ea de-abia auzit, ducele de Chaves mi-a dat numele său, în capela Santa-Maria-de-Gloria, din Rio de Janeiro. Mai tîrziu, a ajuns la urechile mele zvonul că prima lui soție murise cu șapte luni în urmă. Nu mă întreba nimic! Nu știu nici eu mai mult decît ți-am spus, dar chiar și atîta e lipsit de importanță. Ducele de Chaves îi prezentase primei soții pe unul din tinerii lor veri, de-abia ieșit de pe băncile Universității, rugînd-o să-l scoată în lume. Apoi, într-o zi, i-a făcut reproșuri pentru că-i ascultase îndemnul. Tînărul a fost ucis noaptea, în urma unei încăierări cu un adversar necunoscut. Ducesa s-a prăpădit și ea. Iar fratele ei, care pînă atunci fusese bine văzut la Curte, a fost exilat numai pentru că pomenise ceva despre otravă.

— Doamnă, zise Hector, încruntîndu-și sprîncenele. Ai dreptate. Am să-mi mai răresc vizitele la locuința dumitale.

— Oh! exclamă rîzînd doamna de Chaves. Nu-i cazul s-o iei chiar în tragic! Aici nu-i Brazilia. La Paris nu-i la modă otrava. De altfel, urmă ea pe un ton mai grav, poate că nu-s decît calomnii.

Tăcură din nou. Cînd caii ieșiră din desiș, ca să străbată luminișul din apropierea castelului Madrid, doamna de Chaves continuă, cu un aer de voită nepăsare:

— Și-atunci cum rămîne cu cea de-a opta minune a lumii? Frumoasa frumoaselor! N-am mai vorbit de mult despre iubirea dumitale.

— Scumpă mătușă, răspunse Hector, dacă n-ar exista această fată, unchiul meu ar avea toate motivele să fie gelos.

Lily izbucni într-un hohot de rîs sincer. Rareori se întîmpla să aibă motive de veselie. Însă de vreo cîteva zile, felul ei de-a fi se schimbase simțitor.

— Nepoate, spuse ea, iată o declarație subînțeleasă, care-i ori foarte șireată, ori foarte impertinentă.

— Aș putea fi șiret față de dumneata, mătușă? murmură Hector, sincer emoționat. Dar mai ales, aș putea fi impertinent? Știi bine că țin la dumneata, la fel cum știi și în ce fel. Fără îndoială, ești prea frumoasă ca să-mi inspiri un sentiment fratern. Dar e la fel de sigur că iubirea din sufletul meu e cu atît mai înflăcărată cu cît a reușit să învingă ridicolul, care — după cum se spune — ucide totul. E vorba de un ridicol concret, vizibil. Nu trebuie să glumești pe seama sentimentelor mele: ele deja mă fac să mă simt nenorocit și mi-ar putea zdrobi inima pentru totdeauna.

Fără a-și opri calul, ducesa îi întinse mîna.

— Ai împlinit douăzeci de ani, Hector? îl întrebă ea.

— Peste unsprezece luni voi face douăzeci și unu, zise Hector. Nu peste mult timp voi fi major.

— Și ce-ai vrea să faci atunci?

Hector nu răspunse imediat.

— Hai, spune! insistă doamna de Chaves.

— Spun! se repezi Hector, cu o asemenea patimă încît frumoasa lui însoțitoare avu o tresărire. Dacă mă iubește, am s-o iau de soție. Iar de nu, am să mă omor!

Doamna de Chaves nu mai zîmbea. Caii își încetiniseră singuri pasul.

— Niciodată nu mi-ai povestit de-a fir a păr despre iubirea ta, vorbi ducesa cu seriozitate. Ești bolnav și orice femeie poate fi un doctor! Hai, spune-ți păsul!

Tînărul conte se lumină la față. Cea mai mare bucurie a bieților îndrăgostiți este aceea de a-și povesti suferințele.

Își începu relatarea de la prima zvîcnire a inimii, pe vremea cînd încă se afla la colegiul ecleziastic din Le Mans. O zugrăvi — timid și temător de surîsul ironic ce s-ar fi putut ivi

pe buzele ducesei — pe copila aceea dumnezeiesc de frumoasă, nevinovată ca visul unui poet, nevoită să danseze pe sîrmă în mijlocul unei gloate grosolane de saltimbanci. Istorisi cum era mai presus de profesia socotită de mulți a fi rușinoasă și cum nu se lăsase ademenită nici chiar de beția succesului.

Contele Hector îi intuise adevărata fire, pentru că o iubea sincer și din tot sufletul.

Ghicise pacea îngerească din inima ei și acea mîndrie latentă, căreia nu i se ivise pînă atunci ocazia să izbucnească.

Doamna de Chaves îl asculta cu un interes de care aproape că nici nu-și dădea seama; asculta acea poveste de o naivitate copilărească, iar flacăra din ochii ei îl încuraja pe tînăr să continue.

Contele nu-i ascunse nimic. Vorbi cît se poate de serios și cu o emoție crescîndă despre cunoscuta scenă a cererii în căsătorie, adresată lui Échalot și doamnei Canada. Îi recită pe de rost scrisorile trimise domnișoarei Safir, ba chiar pomeni și despre fotografia strecurată între paginile uneia din ele.

Ducesa de Chaves nu rîse nici acum. Dacă-l întrerupea din cînd în cînd, aceasta se întîmpla pentru că de pe buze îi scăpa cîte un cuvînt, din care se ghicea cît era de prinsă de firul povestirii.

Hector îi era nespus de recunoscător și continua să-și depene amintirile, fericit că găsise cui să destăinuie secretul atît de scump inimii lui.

Povestea nu conținea prea multe momente de suspans. De cînd venise la Paris, Hector avusese ocazia să aprecieze imensa putere de înțelegere a acestei femei de lume, care se milostivea să acorde atenție unor astfel de lucruri lipsite de importanță.

— Te plictisesc, scumpa și buna mea mătușă! se opri el. În tot ce ți-am spus n-ai aflat nimic deosebit, decît poate că iubesc ca un nebun. Iar ca să înțelegi de ce iubesc în felul acesta o femeie cu mult sub rangul meu — cel puțin în aparență — ar trebui s-o cunoști.

— Am s-o cunosc! zise doamna de Chaves, aproape fără voie.

— Nu, ah nu! protestă Hector, cu glas rugător. N-ai putea s-o cunoşti decît în plin triumf, cu alte cuvinte, în plină mizerie. Iar eu nu vreau s-o vezi aşa!

— Atunci, murmură Lily ca prin vis, înseamnă că-i frumoasă... Nespus de frumoasă...

Pieptul lui Hector tresăltă, iar ochii ducesei se plecară sub privirea lui arzătoare.

— Frumoasă ca dumneata, zise el, cu glas stăpînit. Numai cu dumneata aş putea s-o compar. Nu aveţi aceleaşi trăsă- turi, nu semănaţi, şi totuşi, ori de cîte ori te văd, mă duc cu gîndul la ea. Între ea şi dumneata există un fel de legătură tainică... nu ştiu cum să-ţi explic... Iubirea mea pentru această fată are ceva din afecţiunea pe care ţi-o port dumitale... Plîngi?! De ce plîngi, doamnă?

Ducesa îşi şterse repede lacrimile, încercînd de astă dată să glumească.

— Aşa e, plîng... Nu ştiu, zău, care din noi doi e mai nebun, Hector, bietul meu nepot!... Nu uita că-ţi sînt mătuşă, aşa că va trebui să-mi asculţi sfatul... Dar mai înainte, vreau să ştiu dacă ai mai văzut-o înainte de-a o reîntîlni la Paris...

— N-am încetat s-o caut, dar numai rareori am dat de ea... răspunse Hector. Şi mă cuprinde amărăciunea la gîndul că dumneata nici nu-ţi închipui durerea acestei pasiuni, care-mi pîrjoleşte sufletul. Mă împotrivesc, îmi e ruşine. Aş prefera să n-o mai văd niciodată, decît să fiu silit să înfrunt acele îngrozitoare aplauze, pe care le merită pentru talentul ei, dar care îmi sfîşie inima.

— Şi totuşi... începu doamna de Chaves.

Hector o întrerupse cu un gest blînd, apoi vorbi, pe un ton aproape pios.

— O singură dată, hazardul a fost de partea mea, spuse el. Povestea iubirii mele, deşi tristă, are totuşi o pagină fericită. Anul trecut s-a îmbolnăvit, pe cînd era în trecere prin Melun. Nici nu-ţi închipui cum o adoră acei oameni de treabă, în slujba cărora se află. Ca într-o familie unde mama şi tatăl îngenunchează în faţa copilului. Într-un fel, cred că sînt bogaţi... sau cel puţin, nu se uită la bani cînd e vorba de

neprețuita lor Safir. Pe timpul convalescenței au închiriat pentru ea un mic apartament, într-o casă frumușică de pe malul Senei, la marginea pădurii Fontainebleau. Probabil îți închipui că e străină de temerile și prejudecățile altor fete de seama ei. În fiecare dimineață, pleca singură, să se plimbe călare prin pădure. Frumoasa mea mătușă, află că există un Dumnezeu al îndrăgostiților: încă de la prima plimbare, drumurile noastre s-au încrucișat. Desigur că aceste plimbări în pădure nu puteau duce prea departe, urmă Hector. Nu mai eram liceanul din Le Mans, îndrăzneț și neștiutor. Iubirea mea crescuse odată cu mine. Devenisem timid, mă ascundeam pe după copaci, ca s-o privesc trecînd, și mi se părea că nu voi găsi niciodată curajul de a-i vorbi.

— Și totuși, nu ești un timid, spuse ducesa.

— Nu, întări Hector. Nu-s timid cînd am de-a face cu femei din lumea noastră, care sînt nobile, fericite și ocrotite de respectul tuturor. Dar ea, ea care pentru mine e mai presus de orice prințesă, deși nevoită să trăiască o viață atît de mizerabilă, ei cum să-i vorbesc? Cum să-mi cer iertare c-am îndrăznit să-i vorbesc? Și ce să-i spun, pe un drum unde nu puteam îngenunchea în fața ei? Într-o zi, mi-a dat prin cap să mă duc și eu la plimbare, tot călare. În fiecare dimineață, ea mergea la o capelă micuță, de pe malul apei, unde părea să se roage, căci e pioasă ca un înger, deși nu-mi închipui cine i-a insuflat credința. La ieșirea din capelă, caii noștri s-au găsit față în față. Degeaba mă temusem de acest moment: nu cunosc o altă doamnă cu care să poți intra în vorbă atît de ușor. În plus, are autoritatea celui care simte că e dreptul lui firesc să facă primul pas. Încă înainte de-a o saluta, m-a recunoscut și-a scos o exclamație fericită, apoi, palidă de emoție, mi-a rostit numele. Mi-a întins mîna, murmurînd: „Azi m-am rugat la Dumnezeu să te aducă în drumul meu." Vai, scumpă mătușă! izbucni Hector, furios și îndurerat. S-ar putea s-o judeci greșit. Uiți că ea aparține unei clase sociale la care asemenea sinceritate riscă să pară o obrăznicie.

Doamna de Chaves îi strînse mîna cu putere.

— Continuă! zise ea. Nu-i nevoie să susții o cauză deja cîștigată. Pentru că ți-e dragă ție, mi-e dragă și mie.

Hector duse la buze mîna ei catifelată.

— Îţi mulţumesc! murmură el. Îţi mulţumesc din tot sufletul. Dar nu-mi cere să-ţi povestesc cîte ne-am spus în cursul acestei ciudate şi încîntătoare conversaţii între patru ochi, care va rămîne cea mai scumpă amintire a tinereţii mele. Mi-aduc aminte fiecare cuvînt, dar cînd vreau să repet frazele de atunci, mi se pare că-şi pierd sensul lor adevărat. Felul de-a gîndi al lui Safir nu seamănă cu nimic din ceea ce ştim noi. E de o stranie naivitate, din care răzbat aspiraţii din cele mai pure. De parcă ar fi trăit într-un basm, iar lumea i s-ar fi înfăţişat ca prin vis. Se deosebeşte cu totul de mediul vulgar în mijlocul căruia şi-a petrecut copilăria. Singurul lucru ce-o leagă de acest univers e dragostea profundă faţă de cei doi oameni sărmani care-au crescut-o.

— Cum, deci nu e fiica lor? întrebă doamna de Chaves, cu sufletul la gură.

— Nu, nu e fiica lor.

Apoi surîse melancolic şi adăugă, aproape în şoaptă:

— Frumoasa mea mătuşă, cînd vorbesc despre ea, devin egoist. Uitasem că şi dumneata porţi în suflet o iubire disperată.

— Adevărat, murmură ducesa, cu obrajii cuprinşi de febră. Mă gîndesc la ea clipă de clipă... Dar asta nu mă împiedică să te ascult, Hector. Te rog, spune mai departe.

— Aproape am terminat, reluă tînărul conte de Sabran. Am mers multă vreme unul lîngă altul, cum facem noi acum, frumoasa mea mătuşă. Înaintam la umbra copacilor bătrîni şi nimeni n-a venit să ne tulbure singurătatea. Am vorbit despre iubire sau mai degrabă, tot ce ne spuneam trăda gînduri pline de iubire. Îţi jur că n-are nimic de ascuns şi sufletul ei se dezvăluie în toată puritatea lui mîndră şi cuceritoare. După vreun ceas, eram ca nişte logodnici, siguri unul de celălalt, astfel încît nu ne rămînea decît să ne destăinuim dragostea ce ne purtam. Ce ne-am spus? Zeci de nimicuri, dintr-acelea al căror sens tainic îl pricepe doar inima şi care valorează de-o sută de ori cît un jurămînt de iubire eternă. Era frumoasă ca un înger. Chipul îi radia de bucurie. Viitorul ne aparţinea.

Dumnezeu ne datora fericirea. Înainte de-a ne despărți, s-a aplecat peste gîtul calului, întinzîndu-mi fruntea fermecătoare, pe care am atins-o cu buzele, dîndu-i astfel prima sărutare. Deja copacii începeau să se rărească. Printr-o dantelă de verdeață se zărea drumul spre Melun. „Pe mîine!" mi-a spus ea. Am rămas singur. A doua zi n-a mai venit. Am aflat că plecase din căsuța unde-și petrecuse convalescența. Am pornit și eu spre Paris, supunîndu-mă chemării tutorelui meu. La Paris, lucrurile apar sub altă lumină. M-am întîlnit cu tineri de vîrsta mea, și mi-era rușine de aventura pentru care n-aș fi îndrăznit să-mi caut un confident. Tot cercetîndu-mi noii prieteni, mă întrebam căruia dintre ei i-aș fi putut destăinui că iubeam cu adevărat, din tot sufletul, și că doream să mă însor cu o fată sărmană și fără părinți, care-și cîștiga pîinea dansînd pe sîrmă?

Hector își plecă fruntea și rămase tăcut.

— Mi-ai destăinuit mie, murmură încetișor doamna de Chaves.

— Într-adevăr, încuviință Hector, atît de încet încît ea abia îl auzi. Nu știu de ce mi s-a părut că ai fi vrut să afli.

Se priviră lung în ochi, apoi amîndoi își plecară pleoapele.

Caii porniră din nou la trap. După ce traversară Bois de Boulogne, ajunseră în cartierul Muette.

— Văd că nu mai spui nimic, șopti doamna de Chaves.

— Ba da... răspunse Hector, fără prea mare tragere de inimă. Vreau să-ți fac o mărturisire... Frumoasa mea mătușă, cîndva m-am temut de dumneata, așa cum m-am temut și de prieteni.

— Cum așa?

— E vorba de una din zilele trecute, cînd ne plimbam împreună cu ducele, la Maintenon: dumneata în trăsură, eu călare. Trebuie să-ți spun că am luptat mult ca să-mi înăbuș această pasiune și că uneori chiar mi-am închipuit că mă aflam aproape de victorie.

— Sărmana Safir! suspină doamna de Chaves.

Hector, care o luase puțin înainte, se întoarse și-i sărută mîna din nou.

— Eşti o sfîntă, îi spuse el, şi Dumnezeu îţi va dărui fericirea. În ziua aceea, pe cînd ieşeam din pădurea Maintenon, chiar unde drumul coteşte spre Paris, am întîlnit în cale rulota în care locuieşte Safir, împreună cu saltimbancii ce-i ţin loc de părinţi.

— Am văzut rulota! izbucni doamna de Chaves. Mi-amintesc că ţi-am spus ceva de genul: „Parc-ar fi arca lui Noe!"

— Da, încuviinţă Hector, îmbujorîndu-se la faţă. Ai glumit, iar eu sînt un laş cînd gluma vine de la cineva care mi-e drag. Fereastra odăiţei lui Safir era deschisă. Nu mi-am strunit calul... Nici măcar n-am întors capul...

— După toate regulile cavalerismului, zise veselă ducesa, ai făcut un mare păcat, nepoate. Va trebui să-l ispăşeşti. I-ai cerut iertare fetei visurilor tale?

— Am revăzut-o, răspunse Hector, dar nu i-am adresat nici un cuvînt.

— Unde-ai revăzut-o?

— Acolo unde ştiam prea bine c-am să dau de ea, răspunse el cu tristeţe. Toate barăcile bîlciului s-au adunat pe esplanada Invalizilor, pentru serbarea de 15 august. Nici rulota părinţilor lui Safir nu putea fi în altă parte.

Ajunseră la marele bulevard ce lega cartierul Muette de poarta Dauphine. Hector vru să pornească într-acolo, dar ducesa îl opri, spunînd:

— Nu acela-i drumul nostru.

Şi cum Hector continua s-o privească nedumerit, adăugă:

— Mergem pe esplanada Invalizilor. Vreau s-o văd pe Safir!

PARTEA A II-A

DOMNIȘOARA SAFIR

1 MÉDOR, ULTIMUL ÎNGHIȚITOR DE SĂBII

Doamna de Chaves își exprimase dorința de-a o vedea pe Safir, vorbind pe un ton cît se poate de categoric. Hector nu se așteptase la una ca asta. Brusc, se schimbă la față.

Era foarte îndrăgostit, dar păstra în suflet acea mîndrie nemărturisită a „copiilor“ de vîrsta lui.

— Dar nu te gîndești, doamnă? protestă el. Cum să meargă ducesa de Chaves într-un astfel de loc?

— M-am gîndit și vreau să mă duc. Te rog să nu mă refuzi. Sînt veselă, inima îmi tresaltă de-o speranță fără nume. Îți repet că astăzi simt împrejurul meu o adiere aducătoare de noroc.

Și pentru că Hector tot mai șovăia, adăugă:

— Acum te implor eu să nu rîzi de mine. Somnambula aceea mi-a spus cîteva lucruri uluitoare. Ieri parcă nu credeam chiar atît de mult în ele... dar pînă la urmă, cine știe? Dacă femeia asta va da de urma brățării — pentru că așa mi-a făgăduit — atunci de ce nu mi-ar găsi și fetița?

Hector nu se mai împotrivi. Traversară peluza Ranelagh şi porniră pe drumul spre Passy.

Cînd ajunseră la podul ce ducea spre esplanadă, soarele era deja la asfinţit. Cum nu se puteau plimba călare printre barăci, o luară pe o cale lăturalnică, pînă în strada Saint-Dominique-du-Gros-Caillou, unde-şi lăsară caii în grija unui băiat care vindea vin. Apoi se întoarseră pe esplanadă.

Privitorii nu se prea înghesuiau. Totuşi, ca de obicei, în jurul cîtorva barăci se adunaseră grupuri de curioşi, în vreme ce restul rulotelor rămîneau nebăgate în seamă.

În mijlocul bîlciului, printre atracţiile cele mai „căutate" — după expresia prietenului nostru Échalot — se înălţa falnic teatrul domnişoarei Safir, cu faţadă în stil oriental, împodobită cu cele mai îndrăzneţe pînze zugrăvite vreodată în faimoasele ateliere Inimă-de-Oţel.

Aici se putea vedea tot ce există pe lume în materie de iluzionism, acrobaţie, îndemînare, dresură de fiare sălbatice, atleţi-fenomen şi alte minunăţii.

Prima pînză o reprezenta în prim-plan pe domnişoara Safir, costumată în silfidă cu aripi de fluture, ţinîndu-şi echilibrul pe sîrmă numai într-un singur picior. Judecaţi şi dumneavoastră dacă Hector avea sau nu dreptate să se opună capriciilor doamnei de Chaves!

Tînăra sa iubită, Safir, visul celor douăzeci de ani ai lui, apărînd într-o mîzgălitură ieşită de sub prodigiosul penel al domnului Gondrequin-Militarul — singurul pictor care, în opinia artiştilor de bîlci, întrecuse gloria lui Rafael[1].

Rivalul său, domnul Baruque, cea de-a doua stea a atelierului Inimă-de-Oţel, zugrăvise ici-colo, pe aceeaşi pînză şi cu acel inimitabil talent căruia nu-i pasă nici de desen, nici de culoare, un jongler indian, o panteră africană sărind prin cerc, un chinez dansînd pe sticle şi un şarpe mare, în luptă cu un crocodil polinezian. Într-un colţ, Saladin continua să înghită săbii, în vreme ce pe burta doamnei Canada erau

---

[1] *Rafael (Raffaello Sanzio)* 1483—1520: pictor şi arhitect italian, unul din cei mai străluciţi reprezentanţi ai Renaşterii. (n.t.)

sfărîmați bolovani, nu departe de Isus răstignit între cei doi tîlhari. La orizont, pe deasupra sîrmei unde dansa domnișoara Safir, se putea admira o vînătoare de tigri prin jungla Bengalului, în vreme ce spre dreapta, împăratul Napoleon al III-lea se întorcea la Paris, după pacea de la Villafranca.

Tot în dreapta, printre nori, se zărea un medalion tăiat în două, înfățișînd pe-o parte cucerirea Pekinului, iar pe cealaltă scene din *Turnul din Nesle* [1]. În stînga, tot printre nori, un medalion identic oferea privitorilor liturghia de la miezul nopții în biserica San-Pietro din Roma și incendiul din La Villette.

Ar putea părea de necrezut, dar în același tablou era zugrăvită o femeie cu barbă, înconjurată de jandarmi și de membri ai Academiei de științe, care-i ajungeau pînă la buric, apoi un taur luînd în coarne un toreador spaniol, o fecioară cataleptică, putînd sta la orizontală în aer, ținută doar cu un cîrlig agățat de degetul mic.

Numai atelierul Inimă-de-Oțel, a cărui măreață și adevărată poveste am relatat-o cu altă ocazie, era capabil să realizeze astfel de pînze, unde să nu rămînă nici măcar un centimetru pătrat de spațiu neutilizat. Și nu costa mai scump ca în alte părți. Domnii Baruque și Gondrequin-Militarul se mai ocupau și cu restaurarea vechilor picturi bisericești, deteriorate odată cu trecerea timpului.

Pe estrada teatrului domnișoarei Safir, totul era în plină mișcare. Échalot, costumat în paiață, ținea în mînă o porta-voce, iar madam Canada, gătită cu o perucă de cîlți nou-nouță, bătea cu sete în toba mare. Însă în afară de minunata pereche, de cocoșatul Poquet, zis și Atlas, și de uriașul Colonie, repartizați unul la toba mică, celălalt la clarinet, personalul Teatrului Francez și Hidraulic suferise o miraculoasă transformare.

Orchestra număra nici mai mult, nici mai puțin de șase muzicanți, trei costumați în lăncieri polonezi și trei în turci.

---

[1] *Turnul din Nesle* — melodramă de mare succes din secolul al XIX-lea, printre ai cărei autori figurează, sub pseudonim, și Alexandre Dumas. (n.t.)

Mai erau patru domnişoare, înveşmîntate toate în odalisce, un măscărici deghizat în marchiz şi cinci-şase artişti de mîna întîi, fiecare bucurîndu-se în domeniul lui de o reputaţie mai mult decît europeană.

Pe lîngă toate acestea, se auzea şi scrîşnetul turbat al unor tam-tam-uri uriaşe, precum şi şuierul asurzitor al unei maşini cu aburi.

Nici nu era nevoie de mai mult ca să eclipseze cele mai strălucitoare atracţii ale bîlciului: familia Cocherie şi epicul Laroche, ale căror rulote, aflate în imediată vecinătate, păreau nişte cocioabe nenorocite pe lîngă palatul doamnei Canada.

În momentul cînd contele Hector şi însoţitoarea sa se strecurau prin mulţime, Échalot tocmai anunţa prin porta-voce că urma senzaţionalul număr al domnişoarei Safir.

— Deşi azi nu-i chiar în formă, adăugă el, veţi vedea că nu are nevoie de îngăduinţă din partea publicului.

Hector era roşu ca racul; transpiraţia îi umezise tîmplele.

Într-adevăr, făcuse tot ce-i stătea în putinţă pentru a se împotrivi capriciului însoţitoarei sale, propunîndu-i să se întoarcă seara, cînd cel puţin n-ar mai fi purtat costumul de amazoană, ce atrăgea toate privirile.

Dar frumoasa ducesă rămăsese neînduplecată, repetînd cîteva cuvinte care la o femeie ţin loc de orice explicaţie: „Aşa vreau eu!"

Ducesa de Chaves era cel puţin la fel de emoţionată ca şi contele, care-i putea simţi tremurul braţului.

Mulţimea se înghesuia în baraca numărul unu a bîlciului, cu o însufleţire de nedescris, în sunetele unei muzici asurzitoare.

Doamna de Chaves încercă să-l tragă după ea pe Hector, care, complet lipsit de vlagă, se supunea nerăbdării ei numai în virtutea inerţiei. Între cei doi şi estradă se găsea o mare de oameni.

În rest, bîlciul era destul de pustiu. Teatrul Canada pur şi simplu monopoliza succesul.

La vreo cincizeci de paşi mai încolo, printre alte barăci sărăcăcioase, se putea vedea una — cea mai prăpădită dintre toate — înjghebată din cîteva scînduri prost îmbinate, care se clătinau la cea mai mică adiere.

Aici nu exista nici o pînză pictată; ci doar o firmă scrisă cu cremă de ghete, care spunea: **„Mare atracție: Claude Morin, ultimul înghițitor de săbii."**

În fața barăcii se afla un om amărît și prost îmbrăcat, al cărui chip supt dispărea aproape cu totul sub o enormă claie de păr creț. Stătea ghemuit pe caldarîm, cu bărbia sprijinită pe genunchi, aruncînd din cînd în cînd cîte-o privire întristată spre teatrul victorios al doamnei Canada.

Nimeni la Paris nu auzise de sărmanul scamator. Pînă și cititorul a uitat, de bună seamă, că „Claude Morin" era adevăratul nume al lui Médor.

Doamna de Chaves și Hector se găseau cu spatele la înghițitorul de săbii, între cocioaba lui și estrada teatrului Canada.

În aceeași clipă, lîngă șanțul de la marginea esplanadei opri o trăsură. Din ea coborîră doi bărbați, care se pierdură în mulțime. Amîndoi erau între două vîrste, cu o înfățișare și-o ținută bătătoare la ochi în mijlocul acestei adunări de mic-burghezi.

Unul dintre ei, tuciuriu la obraz, își înfundase pălăria peste părul negru ca pana corbului, în care luceau ici-colo fire argintii.

Celălalt avea o piele albă ca fildeșul. Părul și barba, de un negru sclipitor, erau aranjate cu mare artă, deși la o privire mai atentă, se vedea că fuseseră cănite.

Primul părea că dorește să nu fie văzut. Cel de-al doilea își ținea fruntea sus, zîmbind mulțumit, cu ochi strălucitori, dar reci.

Acesta din urmă îl conducea pe cel dintîi. Străbătu mulțimea, făcîndu-și loc cu coatele și răspunzînd murmurelor cu vorbe politicoase și un potop de scuze, debitate cu accent italienesc. Reuși astfel să-și conducă însoțitorul — dotat cu mult mai puțină inițiativă — pînă la marginea estradei.

Aici i se adresă cu un surîs slugarnic, ce dezvelea două șiruri de dinți mai albi ca cei ai unui hipopotam:

— Domnule duce, am ajuns cu bine. Nu există mari plăceri fără mici dureri. Excelența Voastră poate judeca și singură. Îmi pun gîtul că veți fi încîntat de descoperirea mea.

Ducele răspunse printr-un gest îmbufnat.

Doamna de Chaves şi contele se găseau doar la cîţiva paşi de cei doi bărbaţi. Hector, care deschidea drumul, se opri brusc şi, văzînd mirarea ducesei, întinse în tăcere degetul spre scara pe care începuse să urce ducele, pe urmele însoţi- torului său.

Zărindu-l, ducesa nu-şi putu stăpîni un ţipăt uşor.

Cei doi bărbaţi întoarseră capul.

Doamna de Chaves se aplecă repede, închipuindu-şi că astfel ocolea privirea aţintită asupra ei. Dar cînd omul cel negricios, care fusese numit „domnul duce", reîncepu să urce treptele, pe buze îi flutura un surîs ciudat: acelaşi pe care-l remarcase Saladin, cu numai cîteva ore în urmă, în spatele jaluzelelor pe jumătate trase ale ferestrei de la parter, cu vederea spre intrarea în palatul de Chaves.

— Ei, ce facem? întrebă strălucitorul personaj, cu un zîmbet larg pe chipu-i ca de fildeş. Urcăm sau nu?

Ducele îl ajunse din urmă cu paşi greoi şi-l strînse de braţ, spunînd:

— Prietene Gioja, chiar de-ar fi să ne pierdem vremea înăuntrul dărăpănăturii ăsteia şi tot nu-mi pare rău c-am bătut drumul pînă aici.

Întreaga înfăţişare a acestui Gioja avea o strălucire provocatoare, de la cizmele lăcuite pînă la reflexul metalic al părului său cănit. Ochii lui reci şi inexpresivi se aţintiseră, întrebători, asupra ducelui, cu o privire tăioasă ca o lamă de oţel. Dar ducele nu găsi de cuviinţă să-i mai dea vreo altă explicaţie.

Cum le venise rîndul să intre, păşiră în teatrul domnişoarei Safir.

Doamna de Chaves rămăsese nemişcată ca o stană de piatră. Hector îi aştepta hotărîrea, fără un cuvînt.

Tot în tăcere, ducesa îi strînse mîna şi-l trase după ea, croindu-şi drum prin mulţime. Trecură din nou prin faţa cocioabei bietului Médor, care făcuse ochii cît cepele, văzîndu-l pe duce că intră în teatrul doamnei Canada.

Médor avea ţinere de minte. Îşi amintea mai cu seamă faptele legate de cea mai importantă întîmplare din viaţa sa: răpirea micuţei Petite-Reine. Din prima clipă îl recunoscuse pe „lordul" din strada Cuvier. Există favoriţi ai soartei, tot

așa cum există și oameni pe care nenorocirea îi urmărește și-i ajunge din urmă cu perseverență. Afirm acest lucru fără a avea intenția să dau cîștig de cauză acelora ce-și scuză incapacitatea, punîndu-și eșecurile pe seama unei sorți nefavorabile. De paisprezece ani, de cînd nu l-am mai întîlnit, Médor făcuse tot ce-i stătea în putere — de altfel destul de limitată. Profesia de dulău ciobănesc, la ordinele doamnei Noblet, era singura pe potriva inteligenței sale, punîndu-i în valoare principala însușire: fidelitatea.

Într-adevăr, băiatul avea ceva din firea unui cîine, astfel că nici ambițiile lui nu depășeau pretențiile unui astfel de patruped: să mănînce cînd îi era foame, să bea cînd îi era sete și să doarmă pînă se sătura. Și totuși, în tinerețe cunoscuse un moment de emoție și tulburare, datorat unei profunde afecțiuni. E vorba de devotamentul lui față de sfîșietoarea nebunie a frumoasei La Gloriette, care plînsese aproape să-și dea sufletul, lîngă pătuțul fetiței răpite.

Nici n-are rost să mai încercăm a descrie un astfel de sentiment copleșitor.

Fusese oare dragoste, în accepția curentă a cuvîntului? S-ar putea, pentru că, la început, Médor suferise din cauza întoarcerii lui Justin. Prin urmare, era gelos. Dar și cîinii își manifestă cîteodată gelozia.

N-am fost niciodată de acord cu acele persoane pedante, care pretind că iubirea unei făpturi inferioare, ca bietul Médor, poate umbri strălucirea celei mai frumoase femei. Oricine are dreptul să admire stelele, iar această umilă adorație nu-i cu nici un chip înjositoare.

De altfel, e limpede că simplul cuvînt „iubire", are o serie întreagă de semnificații, în funcție de inteligența și caracterul fiecăruia.

Un lucru e sigur: pentru La Gloriette, Médor s-ar fi lăsat ucis cu mare bucurie. Tot de hatîrul ei începuse să-l îndrăgească și pe Justin, văzîndu-l cît era de nenorocit și învins.

Iar cînd într-o zi îl găsise pe Justin beat, lîngă o sticlă goală de absint — cu alte cuvinte, pradă celei mai cumplite și mai negre disperări — Médor își spusese: „Pe el l-am

pierdut de ajutor. De-acum încolo, va trebui să duc treaba la bun sfîrşit de unul singur."

„Treaba" lui Médor era s-o găsească pe Petite-Reine. Această dorinţă arzătoare, născută din disperarea frumoasei Lily, la care fusese martor zi de zi, dăinuise în sufletul lui chiar şi după plecarea tinerei mame.

De regulă, ideile îi veneau greu, dar odată înfiripate, nu mai dispăreau, pentru că nu se mai iveau şi altele, care să le alunge sau să le umbrească.

De altfel, poate încolţise în el gîndul că dînd de urma fetiţei, Lily se va întoarce ca atrasă de un magnet, iar speranţa de a o revedea îi umplea ochii de lacrimi.

De paisprezece ani căuta, după puterile lui. Şi de astă dată, exista în mintea lui o singură idee, pe care o urma cu încăpăţînare, deşi se dovedise un efort îndelungat şi inutil.

Încă din primele zile, bazîndu-se pe instinct şi pe presupunerile poliţiei, îşi spusese că Petite-Reine fusese, fără îndoială, răpită de saltimbanci.

Prin urmare, ca s-o regăsească, cel mai simplu mijloc era de-a trece în revistă toţi saltimbancii din Franţa, iar ca să reuşească, cel mai bine era să se facă el însuşi saltimbanc.

Nici o minte strălucită, nici chiar Saladin, n-ar fi putut avea o idee mai bună. Numai că de la schiţarea unui plan şi pînă la punerea lui în aplicare e cale lungă. Or, omul nostru nu-şi putea întrebuinţa în acest plan decît inteligenţa de care dispunea.

Iată de ce vorbeam adineauri despre ghinion. Dintre miile de posibilităţi aflate la îndemîna saltimbancilor pentru a cîştiga o pîine, sărmanul Médor o nimerise pe cea mai puţin rentabilă, ba chiar pe cale să dispară.

Devenise înghiţitor de săbii, în momentul în care Saladin — deşi neîntrecut în meserie — ajunsese deja la disperare în ce priveşte arta „înghiţitului".

Tot mîncînd pîine goală şi primind mai mult şuturi în fund decît gologani, Médor ajunsese totuşi să colinde toată Franţa.

Era un „înghiţitor" sub orice critică.

Publicul, nemulțumit, îl huiduia. Însă văzîndu-l atît de bun la suflet și de necăjit, directorii de trupă îl păstrau, pentru a șterge banchetele și lămpile cu ulei.

Numai un matematician ar putea calcula cîte leghe poți parcurge urmărind pe cineva din oraș în oraș. Dar Médor, care nu era matematician, își spusese după atîția ani: „Dac-am umblat peste tot și n-am găsit-o nicăieri pe Petite-Reine, înseamnă că-i de negăsit... sau moartă."

Atunci se întorsese la Paris, încercînd să dea de urma lui Justin, singura ființă care-l mai interesa de aici încolo. Dar Justin dispăruse, sau mai curînd, ajunsese atît de jos, încît Médor nu-l mai găsise nici în mediul în care se mișca el însuși.

Cînd, în sfîrșit, într-o zi întîmplarea i-l scosese în cale pe Justin, Médor nu-l mai recunoscuse.

Justin, „omul de la castel" — domnul conte de Vibray — avea în spate un coș de nuiele, în mînă un băț cu cîrlig[1] și-abia se ținea pe picioare, fiindcă acum,rareori se mai trezea din beție.

Médor încercase să-l scoată din starea aceea, atît cît îi îngăduiau propriile posibilități — însă Justin acceptase numai să i se facă cinste cu un pahar de băutură.

Nici urmă din tînărul de altădată. Pînă și colegilor de breaslă le era milă de el.

Și totuși, păstrase ceva din viața lui de odinioară. În vizuina în care dormea, ghemuit pe un braț de paie, se găseau patru-cinci volume, pe care atunci cînd avea mintea limpede, le citea și le recitea de zeci de ori. Printre aceste cărți — cele mai multe tipărite în latinește — se afla și una franțuzească: „Cele Cinci Coduri". Justin o recitise de atîtea ori, încît paginile se desprindeau ca niște frunze moarte, în miez de toamnă.

„Colegii" de breaslă spuneau că de-ar fi fost treaz, n-ai fi găsit un avocat ca el în tot Parisul. Tot ei afirmau că atunci cînd era doar pe jumătate beat, putea încă să dea sfaturi pe care să te bizui.

---

1 Uneltele „gunoierilor" vremii, care culegeau hîrtiile și zdrențele de pe stradă. (n.t.)

Din acest punct de vedere, se bucura de o reputaţie considerabilă, nu numai printre „colegi", dar chiar şi printre saltimbanci şi artişti de bîlci, cu care avusese de-a face în repetate rînduri, împins probabil de acelaşi instinct ca şi Médor.

Toţi îl numeau „taica Justin". Deşi încă tînăr — după spusele celor ce-l cunoşteau de multă vreme — avea deja trăsături de om bătrîn.

De vreun an, Médor nu mai găsea de lucru în lumea bîlciului, datorită pierderii treptate a interesului pentru „înghiţitul săbiilor". Nevoia îl silise să-şi deschidă propria-i firmă — ceea ce făcuse fără nici o tragere de inimă. Cîteva scînduri împrumutate de la vechea lui locuinţă şi o mînă de cuie ruginite fuseseră de-ajuns pentru a ridica o cocioabă strîmtă, dar oricum prea mare pentru cît de prost îi mergeau afacerile.

Muncea cu disperare, cărîndu-şi casa în spinare de la un bîlci la altul, prin satele din împrejurimile Parisului şi culegînd ici şi colo cîţiva bănuţi, atunci cînd trei-patru admiratori fideli ai acestei mari arte — dispărută, la fel ca tragedia — catadixeau să păşească pragul acelei cuşti dărăpănate.

Se consola cu gîndul că acum rămăsese primul şi ultimul înghiţitor din Franţa şi Navarra, ceea ce era adevărat, din lipsa oricărei concurenţe.

Médor mai avea şi un alt motiv de mîndrie. Era singurul om pe care „taica Justin" îl primea în bîrlogul său. E drept că Médor nu-l vizita niciodată fără a-i duce ceva de băut, dar mergea la el ori de cîte ori i se ivea prilejul. Se simţea cumva atras de transformarea într-o brută a acelui beţiv nenorocit? Nu! Fie că bătea cîmpii într-un hal fără de hal, sub influenţa alcoolului, fie că printr-o întîmplare fericită rămînea treaz, şi-atunci, cu gravitate şi măreţie, se întorcea la vorba lui de altădată — acum ridicolă, pe buzele unuia ca el — Médor nici nu-l asculta. Îl lăsa să îndruge verzi şi uscate, cu glasu-i răguşit, să citească texte de lege, sau să recite, plin de importanţă, versuri latineşti. De altfel, puţin îi păsa ce făcea Justin.

Ceea ce îl atrăgea ca un magnet era o relicvă pe care o descoperise într-un cotlon al maghernitei în care locuia

bețivul: un obiect aproape acoperit de praf. Era un pătuț de copil, pe care se aflau mici zdrențe și cîteva jucării; de perdeluțele lui atîrna o fotografie, înfățișînd o tînără mamă în brațe cu un copil — sau, mai curînd, un norișor: conturul nelămurit al unei fetițe, care se mișcase în timpul fotografierii.

Cititorul a recunoscut, probabil, pătuțul micuței Petite-Reine, transformat de La Gloriette într-un altar, precum și portretul frumoasei femei, strîngîndu-și la piept copila iubită.

Iată de ce venea Médor atît de des la „taica Justin“, plătindu-și intrarea cu resturi de băutură, adunate de prin sticle. Odată intrat, îl lăsa pe Justin să bea, să cînte, să citească, în timp ce el se ducea în ungherul unde era pătuțul, pe care-l contempla ceasuri întregi, împreună cu fotografia.

În momentul cînd treceau prin fața lui Médor, Hector și doamna de Chaves înaintau destul de încet, din cauza mulțimii. Médor, care tocmai îl recunoscuse pe ducele de Chaves la intrarea în teatrul Canada, își pironi privirea asupra tînărului, însă fără să-l vadă. Nu la fel se întîmplă cu ducesa, deși aceasta își coborîse voalul pe față.

Zărind-o, Médor tresări din cap pînă în picioare și tot sîngele îi năvăli în obraz. Sări în sus ca împins de-un arc.

Rămase o clipă fără grai, apoi își frecă ochii cu amîndouă mîinile, repetînd de mai multe ori:

— Amîndoi! El! Și ea! Oare dormeam? Am visat cumva?

Între timp, Hector și însoțitoarea sa grăbiseră pasul, dînd colțul străzii Saint-Dominique.

Cu atît mai rău pentru cei aflați între ei și Médor! Bietul om se năpusti prin mulțime, cu capul înainte, străbătînd-o ca o ghiulea de tun. Sosi exact la timp ca să-i vadă pe amazoană și pe tînărul călăreț încălecînd și luînd-o la trap spre Sena.

Și de astă dată, Médor reuși să distingă trăsăturile femeii și-și apăsă inima cu amîndouă mîinile, zicînd:

— Ea e! Chiar ea!

Degeaba mergeau la trap cei doi armăsari! Médor nu avea picioarele lungi ale lui Saladin, însă motivele sale erau cu totul altele, mult mai convingătoare.

Ajungînd la portalul palatului de Chaves, ducesa, care pînă atunci nu scosese nici un cuvînt, se întoarse spre conte:

— La revedere, Hector! Să nu mai vii pînă nu primești o scrisoare de la mine.

Se despărțiră. Cîteva secunde mai tîrziu, Médor, cu sufletul la gură și leoarcă de sudoare, se prăbușea în fața porții.

Rămase astfel cîtva timp, ca să-și recapete suflul, apoi murmură:

— Nu știu cum am să fac, dar am să reușesc!

2 SALADIN SAPĂ PRIMELE TRANȘEE

L-am lăsat pe Saladin la un restaurant din cartierul Saint-Honoré, prînzind cu acea poftă de mîncare pe care o dă numai o conștiință curată. Nu ne este îngăduit să-l părăsim prea mult timp, în primul rînd pentru că este eroul nostru, iar în al doilea rînd pentru că personalitatea lui, descrisă cu fidelitate, absolvă povestirea noastră de acuzația de ficțiune, rămînînd mai curînd un document.

Ca cei mai mulți eroi ai secolului nostru, Saladin nu avea o genealogie în adevăratul sens al cuvîntului. Era un fel de ciupercă, crescută pe acel strat de bălegar ce s-ar putea numi „viciul parizian". Legenda rușinoasă și ridicolă a mizeriei plutise în jurul leagănului său, ca un nor mistic. În felul lui era un zeu, ba chiar avea și propria-i capră Amaltheea[1]. Taică-său, Similor, recunoscut prin toate saloanele pentru talentul său de dansator, apoi Échalot, care-i fusese doică, maică-sa, Ida Corbeau, acea Venus invalidă, au fost cu toții preamăriți de noi, într-un poem din care acei pierde-vară din cartierele bogate au luat cunoștință, cu mirare și curiozitate, de descoperirile și călătoriile noastre prin subsolurile civilizației.

---

1 *Amaltheea* (mitol.) — capră legendară, care l-a alăptat pe pruncul Zeus, în insula Creta. (n.t.)

Cumplită călătorie! Totuşi, în ciuda calomniilor răspîndite de o literatură violentă şi sîngeroasă, aici cele mai multe vicii par detestabile din cauza mizeriei, iar tragismul şi grozăviile unei astfel de existenţe sînt întrecute cu mult de comedia sălbatică, împingînd grotescul pînă la neverosimil.

Este acelaşi Paris, dar coborît la o sută de picioare sub pămînt: Parisul fără ştiinţă de carte, trăind din pildele nesănătoase de prin melodrame — singura licărire de lumină ajunsă la aceste adîncimi.

Acelaşi Paris, dar cu un suflet ce înspăimîntă, cu o eleganţă care inspiră milă şi cu nişte pretenţii, în acelaşi timp ilare şi dureroase, la binefacerile bunelor maniere.

Nu noi am inventat această faţă a oraşului: am descoperit-o într-o zi, aflîndu-ne în căutarea unor absurde subterane locuite de sute de mii de bandiţi care, vezi Doamne, înjungheau, gîtuiau, pocneau cu măciuca sau otrăveau sute de mii de victime, tocate zilnic în bucătăria literaturii mondene.

Pe urmele mele au venit şi alţii, pătrunzînd în acest tărîm straniu, care nu-i altul decît cel descris de Eugène Sue[1] — o cavernă mai reală, dar mai puţin strălucitoare decît centrul pămîntului, aşa cum l-a imaginat prietenul meu, Jules Verne. Sînt convins că într-o bună zi, se va tăia un bulevard pînă în aceste străfunduri, populate de figuri aproape neverosimile, iar parizienii înstăriţi vor avea ocazia să călătorească într-un tren de plăcere, pentru a vedea ce-a rămas din sarabanda sumbră, dansată odinioară de ambiţiile ivite din ignoranţă şi mizerie.

Ida Corbeau murise înecată în rachiu. Pe Échalot îl scosese din necaz bunul lui simţ înnăscut. Pînă şi Similor, care nu renunţase nici o clipă la firea-i vicioasă, îşi luase obiceiul de a se spăla pe faţă şi pe mîini.

Saladin făcea parte din cea de a doua generaţie, astfel încît îi era sortit să profite de acest progres şi, cine ştie, poate chiar să pătrundă prin straturile noastre sociale, atît de uşor de străbătut, ajungînd pe culmile cele mai înalte ale respectului şi consideraţiei publice.

---

[1] *Eugène Sue* (1804—1857) — romancier francez, creatorul celebrului foileton *Misterele Parisului*. (n.t.)

Pînă atunci, însă, prînzea, comandînd tot ce era mai bun, în ciuda înclinației sale spre economie. Era cît se poate de încîntat, ca un om de afaceri care descoperise chichița vreunei tranzacții dificile. Ideea lui Saladin era simplă, ca orice idee genială. În plus, la fel ca toate inspirațiile acestei populații „sub-pariziene“, își trăgea seva din amintirile căpătate din lumea teatrului.

Nu știu cine nu cunoaște povestea chirurgului, care considerînd că nu are destui pacienți, rupea brațele și picioarele trecătorilor de pe stradă, ca să aibă ce să pună în ghips. Pe tema asta s-a scris o dramă jucată în cinci sute de reprezentații.

Saladin inventase ceva asemănător. Dacă o răpise odinioară pe Petite-Reine, pentru o sută de franci (de care profitase escrocul Similor), acum voia să cîștige de o sută, de o mie de ori mai mult, ducînd fetița înapoi, la mama ei.

La început, planul lui suferise de un mare neajuns: Petite-Reine era fata unei femei sărmane, care nu putea oferi drept recompensă decît o sumă simbolică.

Apăruse, însă, bărbatul cel brunet, străinul cu barbă neagră ca pana corbului, care-i dăduse un ludovic lui Saladin, deghizat în bătrînică.

Chiar de-ar fi cumsecade, fricoși, calculați, locuitorii adîncimilor — despre care pomeneam mai adineauri — sînt idealiști pînă în vîrful unghiilor.

Închipuiți-vă că mizează întotdeauna douăzeci la unu, pierzînd totul de la primul joc. În ultimii patru-cinci ani, și-au procurat mai mult de treizeci de milioane de bilete a cîte douăzeci și cinci de centime, de la loteriile oficiale, spre marea glorie a moralei publice.

Dar „rechinii“ noștri cunosc prea bine acest adevăr miraculos, cum că se pot smulge sume amețitoare chiar și de la oameni care n-au în buzunar nici măcar un sfanț.

Așadar, în prima variantă, Saladin se gîndise să revîndă ceea ce furase. Însă odată cu trecerea anilor, flăcăul nostru își sporise pretențiile în privința acestui tîrg uluitor, pentru că dorința, preschimbată în convingere, îi spunea că mama cea săracă devenise peste măsură de bogată.

O idee fixă are aproape întotdeauna valoare. Într-adevăr, s-ar spune că omul deține darul misterios de a-și putea schimba soarta, cînd urmărește cu stăruință și răbdare un țel bine determinat.

Nu dau greș decît firile nehotărîte sau nestatornice.

În a doua variantă, ideea lui Saladin era un vodevil, cu un pronunțat caracter dramatic. Tînărul își spusese că regăsindu-și fiica, fericita mamă n-ar putea refuza nimic (nici chiar mîna acesteia!) îngerului salvator care i-ar înapoia-o. Presupunerea nu era cîtuși de puțin lipsită de temei. Saladin sucea și învîrtea problema pe toate părțile. Își imagina că se găsește în fața mamei — acum contesă sau marchiză — și încerca să descopere ce motive ar fi găsit ca să-l refuze.

În familiile bune nu putea fi acceptat un saltimbanc. Asta era limpede. Prin urmare, Saladin făcuse în așa fel încît să renunțe la meseria de artist de bîlci. După cum am spus, își modelase spiritul, printr-o educație — desigur incompletă — dar pe care el o considera fără cusur, nutrind mai presus de orice o mare admirație față de propria-i persoană.

Nu trebuie să zîmbiți. S-au dus acele vremuri cînd modestia era la mare preț. Orgoliul este una dintre cele mai eficiente însușiri care asigură succesul, cu condiția să fie suficient de puternic și sigur pe sine.

În plus, Saladin își dăduse toată silința să-și asigure bunăvoința viitoarei sale logodnice. Îi adusese importante servicii, căpătînd asupră-i o oarecare autoritate.

Spre nenorocul lui,avea de-a face cu o ființă care-l întrecea cu mult. În copilărie, Safir manifestase față de el un fel de teamă, amestecată cu respect. Safir, adolescenta, îl ghicise dintr-o singură privire și-i întorsese spatele, cu dispreț.

Nici măcar nu încercase să-și ascundă disprețul. Dacă Saladin se mai îndoia încă de adevăratele ei sentimente, asta se putea întîmpla pentru că nu-și putea închipui nici în ruptul capului că cineva ar avea o astfel de atitudine la adresa prețioasei sale persoane.

După ani întregi de eforturi zadarnice, avînd drept unic sprijin convingerea încăpățînată că dorința lui valora cît o certitudine, Saladin se trezise față în față cu adevărul.

Așadar, rămăsese orbit de acest adevăr, care se dovedea a fi împlinirea vechiului său vis.

Nu se mira prea mult, ci doar simțea crescînd în el un imens orgoliu, la care se adăuga bănuiala instinctivă că ar fi trebuit să elaboreze și o a treia variantă a ideii inițiale.

„Sînt puternic!“ își spuse el, înfulecînd prînzul care-i ținea loc și de cină. „Cunosc o groază de lume, dar printre ei nu-i unul care să-mi ajungă măcar la degetul mic! Am ghicit corect, numai că, în locul unei marchize sau contese, e vorba de o ducesă. Doar n-o să mă supăr pentru atîta lucru!“

Și între două înghițituri, își freca mîinile de mulțumire.

La felul întîi, se lăsă în voia gîndului la victorie. Abia la desert începu să se întrebe prin ce mijloace s-ar fi putut folosi mai bine de norocul ce dăduse peste el.

Deși refuzase să se împace cu refuzul domnișoarei Safir la adresa lui, deja nu mai ținea socoteală de fată, căutînd un mijloc — în aparență imposibil — de-a acționa și fără ea.

Afacerile reușesc în funcție de talentul fiecăruia. În definitiv, o mamă putea foarte bine să-i ofere 10.000 de franci celui care i-ar fi adus fiica, tot așa cum s-ar fi simțit obligată să-l răsplătească printr-o rentă de 20.000 de livre.

Totul depindea de priceperea cu care-și punea planul în aplicare.

Pînă acum, Saladin nu se gîndise la acest aspect. Cum să procedeze? În ce chip să se înfățișeze la palatul de Chaves? Cum să facă să fie primit înăuntru? Cum să reușească din primul foc, producînd efectul scontat, asfel încît să ajungă să fie privit ca un posibil viitor ginere?

De departe, aceste dificultăți ar fi putut părea neînsemnate pentru un aventurier de teapa lui Saladin, a cărui ignoranță crasă în ce privește mersul lumii îi dădea curajul nebun al orbului aflat pe buza unei prăpăstii.

Însă văzută îndeaproape, problema se dovedea nespus de complicată. Cu puțin bun simț — de care Saladin nu era lipsit chiar cu desăvîrșire — n-ar fi fost greu de imaginat că totul se putea sfîrși cu o recompensă bunicică.

Brînza din care mînca i se păru dintr-o dată amară. Ultimul pahar de vin îi rămase în gît.

Mintea îi lucra febril, astfel că cei ce-l văzuseră începîndu-şi prînzul cu pofta de mîncare dată de izbîndă, abia l-ar fi recunoscut acum, cînd îşi ceru cafeaua cu un glas aproape suferind.

Cîteva clipe chibzui la ce i-ar fi putut servi descoperirea întîmplătoare că ducele de Chaves îşi pîndea nevasta, de după jaluzelele unei ferestre de la parter. Dar o astfel de linie de acţiune nu intra în vederile lui. Abia dacă intuia că aici s-ar fi putut interveni cumva. Cît privea modul concret de operare, despre asta n-avea nici cea mai mică idee.

Inhală aburii cafelei, cu un surîs melancolic.

Înainte de a-şi bea ultima înghiţitură, îşi vîrî mîna în buzunar, căutînd portofelul, şi dădu peste un obiect necunoscut, care habar nu avea ce reprezintă. Îl scoase la iveală, recunoscînd cu un zîmbet amar şi furios „chilipirul" pe care-l culesese cu două ceasuri mai înainte, de lîngă o colonadă, în curtea palatului de Chaves.

Brusc, în mintea lui se făcu lumină. Surîsul îi încremeni pe buze şi în ochii lui rotunzi se aprinse o licărire de-o clipă.

— Brăţara... murmură el. Brăţara fetiţei!

Într-adevăr, era o mică podoabă, complet lipsită de valoare, din mărgele de sticlă montate pe un suport de aramă aurită.

„Puştoaica avea una la fel!" îşi zise Saladin, alb la faţă şi cu tîmplele zvîcnind. „Mi-aduc aminte, de parc-ar fi fost ieri! M-am uitat să văd dacă-i aur sau argint, da' cum nu făcea doi bani, am îngropat-o în bălegar, împreună cu celelalte lucruri, acolo, între Charenton şi Maisons-Alfort..."

— Hei, băiete, socoteala! strigă el cu glas răsunător, bătînd cu cuţitul în masă.

Nu mai era acelaşi om. Parcă se mai înălţase cu o palmă, iar în ochi i se ivise o sclipire de orgoliu viclean.

Ieşi din restaurant, mîndru ca un învingător, cu pălăria pe-o ureche, cu pieptul înainte. Găsise cea de-a treia variantă a ideii sale!

Mergînd pe stradă, surîdea tuturor trecătorilor şi privea spre toate cuconiţele, cu un aer protector.

„Ăştia nici n-au habar", îşi spuse el plin de veselie şi bunăvoinţă, „că frumosul care le zîmbeşte astfel e pe cale să

dea o lovitură nemaipomenită. Nu mai e-mult-şi voi fi marchiz cu adevărat: cu rente, decoraţii şi tot tacîmul!... Cînd mă gîndesc la taica Similor, care dă tîrcoale în strada Le Peletier!..." îşi aminti el, pufnind în rîs. „Pff! Nu-s rău la suflet, aşa c-am să-i fac o situaţie mediocră, potrivită cu talentele lui!"

Ajungînd în apropiere de Madeleine, opri o trăsură, zicînd birjarului:

— Strada Tiquetonne, numărul 13.

Douăzeci de minute mai tîrziu, urca pe scara cumplit de întunecoasă, spre locuinţa lui madam Lubin, singura somnambulă superlucidă din Paris.

Ca toate somnambulele supralucide sau de orice alt gen, madam Lubin avea şi ea un „medic", care o cufunda în somn prin hipnoză, după care îşi îngrijea bolnavii cu ajutorul revelaţiilor făcute de ea.

E unul din aspectele meseriei de somnambulă, iar eu cunosc persoane cît se poate de respectabile, care manifestă o încredere absolută în acest soi de tratament.

Alt aspect constă în regăsirea obiectelor pierdute şi descoperirea hoţilor. Acest ultim har — foarte primejdios, de altfel — le aduce deseori pe respectabilele somnambule pe băncile poliţiei corecţionale.

Vreo două au fost chiar chemate în faţa Curţii cu juri, unde s-au înfăţişat pline de demnitate şi foarte mirate că nu li se îngăduia să îndeplinească (în paralel cu treburile bucătăriei) funcţiunile procurorului imperial.

Nu trebuie ascuns faptul că majoritatea acestor femei încetează curînd să aparţină clasei şarlatanilor. După un an-doi de exerciţiu, îmbătate de propriile maimuţăreli, la fel ca sibilele din antichitate, ar prefera să fie supuse la cazne decît să recunoască deschis că nu practică un ritual.

„Medicul" e rareori convins de harul lor. Îşi face meseria tot aşa cum ar face-o pe cea de aprod sau de ajutor de portărel, fără alte pretenţii morale decît să cineze zilnic în restaurantele cele mai convenabile.

Cînd Saladin intră la doamna Lubin, aceasta tocmai ciocnea un păhărel de afinată cu „medicul", la gura sobei.

Există cupluri în care medicul joacă rolul sexului slab.

— Doctore! zise Saladin, pășind peste prag. Te rog să-mi faci plăcerea să ne lași singuri. E vorba de-o afacere colosală. Am onoarea să te salut!

Cerînd din ochi aprobarea suzeranei sale, „medicul" își luă pălăria murdară și ieși.

— Dormeai, tușico? întrebă rîzînd Saladin.

— Domnule marchiz, răspunse cu demnitate somnambula, știți bine că eu nu glumesc niciodată cu astfel de lucruri. Da, *dorm*, și totuși, sînt lucidă!

Saladin trase cu piciorul un fotoliu și se așeză.

— Aș fi preferat să fii trează, zise el. Dar... la război ca la război! Fă-te încoa, avem de discutat!

Madam Lubin era o femeie de vreo treizeci de ani, trecută și ofilită, dar păstrînd o urmă de drăgălășenie. Se așeză lîngă Saladin, își luă un aer cochet și zise:

— Să discutăm... A mers bine treaba la Bursă?

— Nu despre asta-i vorba! răspunse Saladin cu voce gravă. Alea-s fleacuri! Cît ți-a oferit cucoana dacă, prin imposibil, îi găsești obiectul?

— Care cucoană? întrebă somnambula. Care obiect?

Ochii lui Saladin se ațintiră asupra ei ca două felinare.

— Ah! exclamă ea îndată. Cucoana cu brățara! Ți-a folosit la ceva adresa de la Grand-Hôtel, pe care ți-am dat-o?

Saladin încuviință, cu un aer serios.

— Și eu sînt lucid, scumpă doamnă! rosti el cu glas solemn. Supralucid! Cucoana aia care ți-a cerut sprijinul e ducesa de Chaves, proprietara unui superb palat din strada Faubourg Saint-Honoré.

— Nu zău! făcu ochii mari madam Lubin. Vorbiți serios? O ducesă? De unde știți?

— Eu știu multe, replică Saladin, deși nu mă laud cu harurile mele. Ai putea să-mi descrii brățara pe care-a pierdut-o ducesa?

Somnambula deschise un carnețel, pe care începu să-l răsfoiască.

În acest timp, Saladin scoase din buzunar brățara.

— Am găsit! zise ea. O brățară micuță, cu perle albastre și montură de aramă aurită.

Saladin îi aruncă podoaba, care căzu exact pe carnet.

— Ia te uită! exclamă madam Lubin, sărind de pe scaun. V-ați comandat una la fel? Ce-aveți de gînd cu asta?

Saladin zîmbi în barbă.

— Nu mi-am comandat-o, scumpă doamnă! zise el. De altfel, dacă te uiți mai bine, îți poți da seama că-i un obiect vechi.

— Adevărat! aprobă somnambula. Atunci, ați cumpărat-o de ocazie? În orice caz, ați ales bine. Numa' că persoana care a pierdut-o o cunoaște pînă-n cele mai mici amănunte. Trebuie să fi fost vreo amintire, la care se uita destul de des. Da' să știți că eu nu mă bag să-i dau tinicheaua asta ducesei!

Saladin își lua un aer din ce în ce mai impozant.

— Păi nici nu-ți cer așa ceva, scumpă doamnă! zise el. Ți-am adus doar obiectul prin care-ți poți dovedi înalta măiestrie — sau luciditate — numește-o cum vrei. Prin arta dumitale, ai aflat două lucruri: în primul rînd numele și adresa celei care ți-a cerut sfatul, iar în al doilea rînd, ai descoperit o persoană înzestrată cu însușiri ieșite din comun și care pretinde a fi în posesia obiectului pierdut de ducesă... Ei, ce zici, nu-i drăguț?

— Atunci, întrebă doamna Lubin, dumneavoastră sînteți persoana înzestrată cu însușiri ieșite din comun?

— Bineînțeles, răspunse Saladin, făcînd o plecăciune.

— Îmi iese și mie ceva la afacerea asta?

Saladin se înclină din nou, repetînd:

— Bineînțeles.

— Ei bine, domnule marchiz, zise somnambula, ducesa trebuie să vină aici chiar mîine. Am să-i transmit tot ce mi-ați spus, și dacă vreți, o pot trimite și la dumneavoastră acasă — deși e clienta mea.

Saladin clătină ușor din cap.

— Nu asta urmăresc, murmură el. N-am intenția să-ți iau clienții. E vorba de alte interese, mai vechi și mai importante, pe care nu ți le pot împărtăși, datorită relațiilor mele cu înalta

societate. Adu-ţi aminte de fabula aceea isteaţă, cu cocoşul şi perla: există în viaţă ocazii de care-un om de rînd nu poate profita.

— Un om de rînd! repetă madam Lubin, scandalizată.

— Scumpă doamnă, replică Saladin, plin de respect. Dumneata eşti o femeie cumsecade, n-am nici o îndoială, dar faţă de cineva de rangul meu rămîi un om de rînd.

Se ridică, dîndu-şi pe spate capul ca de pasăre, şi adăugă:

— Sub înfăţişarea mea de misit ascund un destin de excepţie. Mă mir că nu ţi-ai dat seama pînă acum.

Deşi nu lucra la bîlci, madam Lubin aparţinea şi ea, din toate punctele de vedere, acelei categorii de inşi care trăiesc din iluzii şi respiră ficţiunea prin toţi porii.

Cum îşi cîştiga pîinea jucînd un rol, nimic din ce ţinea de teatru n-o lăsa indiferentă.

Ochii ei căpătară o expresie nouă. Îl privi pe Saladin, care parcă se mai înălţase cu un lat de palmă.

— E-adevărat că dumneavoastră aveţi ceva aparte, bolborosi ea. Doctorul meu nu s-ar fi retras astfel din calea oricui. Cu ce vă pot fi de folos?

— Cine ştie dacă nu cumva această seară e pentru dumneata începutul unei situaţii sigure şi onorabile? Aşează-te la măsuţă şi scrie ce-ţi dictez.

Madam Lubin nu aşteptă să i se spună de două ori. Luă loc la măsuţă şi se pregăti de scris.

— Aştept, zise ea. Nimeni nu rezistă în faţa dumneavoastră, domnule marchiz.

Saladin începu să se plimbe prin odaie, cu aerul cuiva care se gîndeşte profund. Părea un poet pe punct să zămislească o capodoperă.

„Trebuie să fie ceva bine pus la punct, astfel încît să-mi creeze o situaţie sigură şi solidă, absolut de neclintit!" îşi zise el. „Fără vorbe inutile! Musai s-o impresionez pe cucoană, s-o fac să se gîndească la mine toată noaptea, ca la o şaradă chinezească!"

— Aştept, repetă somnambula.

Saladin veni în faţa ei şi începu să dicteze:

«Doamnă,

Știința mea m-a ajutat să descopăr numele și adresa respectabilei persoane care mi-a făcut onoarea de a-mi cere sfatul.

Pe aceeași cale, am aflat de existența unui om, ale cărui puteri sînt mai presus de ale mele.

Obiectul la care țineți atît de mult, și pe care l-ați pierdut, vă va fi înapoiat de către el.

Poate că omul despre care vă vorbesc v-ar putea vindeca de durerea unei altfel de pierderi, mult mai crude...

Asta-i tot ce pot să vă destăinui.

Mîine, la prima oră, la dumneavoastră se va prezenta fostul agent de poliție Renaud. Primiți-l de îndată, pentru că cel pe care-l veți vedea este tînărul și cunoscutul marchiz de Rosenthal.»

— Semnează! îi zise Saladin.

Madam Lubin făcu precum i se ceruse.

— Ce se-ascunde sub toate astea? întrebă ea.

— Dacă mîna mea dreaptă ar descoperi secretul, vorbi solemn Saladin, mi-aș tăia-o fără zăbavă. Pune adresa!

Madam Lubin adresă scrisoarea doamnei ducese de Chaves, la palatul ei din strada Fauburg-Saint-Honoré.

Saladin își luă pălăria. Înainte de-a trece pragul, își duse degetul la buze, apoi ieși, fără a mai rosti vreun cuvînt.

3 SALADIN TRECE LA ATAC

Există în viață lucruri absurde, dar sortite să reușească, tot așa precum în artă sînt creații complet lipsite de valoare, care se bucură de un succes nemeritat. Pentru a le judeca, însă, ele trebuie privite din anumite puncte de vedere.

Romanul s-a integrat în obiceiurile noastre mai mult decît ne-am putut închipui: mă refer la marea majoritate a oamenilor.

Dar pentru aceia sau acelea care suferă de pe urma unei răni adînci, viaţa însăşi devine un roman.

Iar dacă această rană — cu durerile pe care le pricinuieşte şi cu speranţele ei de vindecare — se leagă în vreun fel de universul rezervat de regulă povestitorilor, atunci invazia romanului în viaţa reală devine tiranie absolută.

Într-adevăr, povestirile au întotdeauna ca punct de pornire un fapt autentic şi, ca să nu ne abatem de la subiectul istorisirii de faţă, trebuie să recunoaştem că, din păcate, răpirea unui copil nu reprezintă un caz neobişnuit.

Plecînd de la întîmplarea petrecută în realitate, romancierul o îmbogăţeşte după gustul său, brodînd în jurul ei tot felul de complicaţii. De-aici începe romanul.

Pentru mulţi e vorba de-o simplă minciună. Alţii, însă, o numesc deducţie logică a evenimentelor.

Nu mi se pare exagerată afirmaţia că imaginaţia a unei mame rănite, căreia i s-a răpit copilul, poate inventa într-o săptămînă mai multe intrigi de roman decît cel mai prolific scriitor în zece ani.

În aceeaşi seară, doamna de Chaves primi prin poştă scrisoarea somnambulei. Ducesa era pradă unei mari nelinişti, legate de un pericol care o ameninţa personal. După cum ştiţi, doamna de Chaves cunoştea prea bine firea ciudată şi sălbatică a soţului ei. De asemenea ştia cîte ceva despre povestea celei ce purtase mai înainte numele şi titlul de „ducesă de Chaves".

Citi scrisoarea cu oarecare îngrijorare, nu pentru că i-ar fi fost teamă, căci era curajoasă, ca toţi cei ce-au trecut printr-o mare suferinţă, ci pentru că se agăţa — aşa cum unii nu renunţă la ultima iubire — de acea speranţă vagă, care acum însemna toată viaţa ei.

Aşa am cunoscut-o în cămăruţa din strada Lacuée, îngenuncheată lîngă pătuţul gol al micuţei Petite-Reine, aşa rămăsese şi după atîta amar de ani.

Fetiţa ei! Îi umplea tot sufletul. De n-ar fi existat regretele şi speranţele legate de Petite-Reine, ar fi purtat în piept inima unei moarte.

Azvîrli de-o parte scrisoarea ce-i fusese adusă în iatac şi începu din nou să se gîndească la strania întîmplare din cursul

dimineţii: ducele de Chaves, omul acela întunecat şi rece, urcînd treptele unui teatru de bîlci.

Lucru surprinzător, în general pe Lily n-o prea interesa purtarea ducelui. Ceea ce i se întipărise în minte era privirea ciudată pe care i-o aruncase soţul ei.

Domnul de Chaves se afla la Paris, deşi îşi anunţase plecarea cu surle şi fanfare. Înainte de-a părăsi palatul, îi dăduse a înţelege, cu blîndeţe şi curtoazie, că insistenţa tînărului Hector de Sabran putea fi primejdioasă.

Dacă exista pe lume o femeie a cărei viaţă să se deruleze sub semnul ficţiunii, aceea era cu siguranţă doamna de Chaves. Din clipa-n care venise pe lume, ficţiunea o însoţise în permanenţă, deşi nici ca minte, nici ca suflet nu se arăta a fi o fire romanţioasă.

Trecuse prin multe, lăsîndu-se purtată de cursul evenimentelor; în toată viaţa nu avusese decît o singură pasiune: fiica ei.

Pînă şi Justin îi lăsase doar o amintire blîndă şi duioasă. Dar literatura o asalta din toate părţile. Relaţia dintre ea şi soţul pe jumătate sălbatic reedita o poveste bine cunoscută, o legendă, un basm: Barbă-Albastră.

Ducele nu era omul care să umble după intrigi complicate. El iubea nebuneşte, aproape violent. Lily era convinsă că domnul de Chaves se descotorosise de prima sa soţie, pentru a se căsători cu ea.

Deşi i se părea imposibil, nu-şi putea alunga gîndul că ducele n-ar fi ezitat să scape şi de cea de-a doua ducesă, pentru a lua de nevastă altă femeie.

Nu-l iubise niciodată. Faţă de el simţea aceeaşi repulsie şi teamă ca şi copiii închişi de-un căpcăun. Se resemnase la chinul de-a trăi alături de un astfel de om, numai pentru că acest sacrificiu i se păruse singura cale de-a o regăsi pe Justine.

Ar fi făcut şi mai mult, de i s-ar fi ivit prilejul.

De altfel, ducele de Chaves o iubise cu patimă timp de cîţiva ani şi, pînă nu de mult, Lily exercitase asupra lui o mare fascinaţie.

Domnul de Chaves era mîndru de frumuseţea soţiei sale. Clipă de clipă se arăta de o gelozie feroce, iar Lily, al cărei

singur gînd rămînea acela de a-şi regăsi fetiţa, se străduise să-l păstreze la picioarele ei, învingîndu-şi un sentiment mai chinuitor decît indiferenţa.

În astfel de momente, ducele redevenea îndrăgostitul înfocat de altădată.

Cînd ducesa îşi făcea apariţia, la pădure sau la primirile din înalta societate, nobilă, mîndră, surîzătoare şi în aparenţă fericită de-a fi socotită pretutindeni regina frumuseţii, nimeni n-ar fi putut ghici că sufletul îi era o rană deschisă.

Ducele de Chaves îşi îndeplinise cu corectitudine cel puţin o parte a pactului încheiat. Îşi pusese averea la dispoziţia soţiei, ori de cîte ori fusese vorba de căutarea micuţei Petite-Reine.

Nu minţise decît o singură dată: atunci cînd o făcuse pe tînăra mamă să creadă că fiica ei plecase în America.

Minţise ca s-o poată lua cu el pe femeia iubită, ducînd-o ca pe-o pradă.

Singură în iatac, Lily depăna în gînd aceste întîmplări de demult, însă scrisoarea începu s-o frămînte, aproape fără voie.

Amintiţi-vă că doar cu puţin înainte de primirea mesajului, îi spusese lui Hector, superstiţioasă ca orice fiinţă supusă suferinţei: „Dacă somnambula îmi va găsi brăţara, poate îmi va găsi şi fetiţa."

Scrisoarea era pe noptieră. Ducesa de Chaves începu s-o cerceteze pe toate părţile. De la prima privire, misiva îşi trăda provenienţa: fusese aşternută pe o hîrtie impregnată cu un parfum de proastă calitate şi introdusă într-un plic cu peceţi sofisticate.

Doamna de Chaves o deschise, începînd s-o recitească. Fu şocată, sau mai curînd rănită, de emfaza şi neghiobia conţinutului ei. Aceste fraze, meşterite cu măreţia unui oracol, îi săriră în ochi ca o înşelătorie grosolană.

Şi totuşi o reciti, nu o dată, ci de zece ori.

Ah, romanul! Romanul — stupid sau inteligent, cu ameninţările lui de neînţeles, cu făgăduielile lui misterioase!...

Nu cred că există în lume om, pe care să-l lase rece invitaţia de a vizita un notar necunoscut.

În asta constă literatura şi prestigiul ei! Iată ce guvernează trei sferturi din viaţă la trei sferturi dintre noi!

Dacă aş vrea să intru în amănunte, aş spune că atunci cînd în viaţa cuiva îşi face loc ficţiunea, aceasta e cu atît mai captivantă cu cît devine mai absurdă.

De altfel, scrisoarea spunea totuşi ceva. Somnambula descoperise numele şi adresa ducesei, pe care aceasta încercase să le păstreze secrete. Îi găsise brăţara. Mai mult decît atît: îi ghicise — printr-un adevărat miracol! — tainica frămîntare din suflet.

Ce putea fi acel lucru, mult mai scump şi pe care-l jelea amarnic — spunea scrisoarea — decît fiica ei?

Ducesa se întinse pe pat, cu gîndul la scrisoare.

Vru să adoarmă, dar pagina aceea o preocupa pînă la obsesie.

Şi, ciudat, printre enigmele îngrămădite în cîteva rînduri, cel mai mult o nelinişteau acelea din care nu pricepea nici un cuvînt.

Descoperirea adresei, găsirea brăţării, aluzia la fetiţa ei, toate i se ştergeau treptat din minte, făcînd loc unei noi nedumeriri, exprimate în cuvinte aparent fără rost: marchizul de Rosenthal se va înfăţişa la palat, sub numele de Renaud, fost slujbaş al poliţiei.

Lily se sculă foarte devreme. Nu putuse închide ochii toată noaptea. Încă înainte de ora opt se instală în budoar, cuprinsă de nelinişte. Marchizul de Rosenthal întîrzia. Ducesa dăduse poruncă servitorilor ca domnul Renaud să fie condus la ea de îndată ce-şi va fi făcut apariţia.

Acum, ascunsă pe după perdele, cerceta curtea, pîndind poarta înaltă a palatului. Cu cîteva minute înainte de ora nouă, se ivi un tînăr îmbrăcat în negru, care îi adresă cîteva cuvinte portarului. Acesta îl ascultă, apoi îl însoţi el însuşi pînă la scara mare de la intrarea palatului.

În timp ce străinul traversa curtea, cu paşi rari şi solemni, Lily putu să-l studieze pe îndelete.

Era un student german — nu chiar aşa cum vezi în Leipzig sau în Tübingen, ci din cei aduşi pe scenele de teatru, ca să dea culoare locală: cizme din piele moale, pantaloni negri, strîmţi, vestă şi haină neagră, cămaşă cu guler mare şi răsfrînt.

Numai şapca tradiţională fusese înlocuită de o pălărie tiroleză, cu boruri mari, de sub care scăpau cîteva bucle de păr negru şi strălucitor.

Lily sperase, într-o oarecare măsură, să descopere în noul venit o figură cunoscută, însă îşi dădu seama că nu-l văzuse în viaţa ei.

Cîteva clipe mai tîrziu, un servitor îl anunţă pe domnul Renaud. În budoarul doamnei de Chaves îşi făcu apariţia Saladin.

Ducesa se ridică, venindu-i în întîmpinare. El salută, fără a se apleca prea mult, după care îşi aţinti asupra ei ochii rotunzi, cu o privire care o tulbură pînă în adîncul sufletului.

— Sînt mulţi ani de cînd mă ocup de dumneavoastră.

Vorbea cu un uşor accent nemţesc.

Doamna de Chaves nu ştia ce să-i răspundă, continuînd să-l privească pe noul venit cu un soi de teamă.

Saladin zîmbi îngăduitor şi rece.

— Nu vă vreau răul, rosti el din vîrful buzelor.

Ducesa îi arătă un scaun.

— Vă implor, domnule! şopti ea. Spuneţi-mi ce pot spera de la dumneavoastră.

Saladin îşi încrucişă braţele pe piept. Aerul lui grav şi important era de-a dreptul impresionant. Îi trebuise o noapte întreagă ca să-şi studieze, să-şi înveţe şi să-şi repete rolul.

Languedoc, pe care Similor îl descoperise undeva, în bîlci, venise să-l machieze, creîndu-i un chip ca de marmură: rece şi imperturbabil.

Dacă ar fi avut cît de cît idee ce înseamnă un om de lume, Saladin poate s-ar fi temut de îndrăzneaţa scenă pe care-şi pusese în gînd s-o joace, sau măcar şi-ar fi ales alte mijloace şi altă înfăţişare.

Fără a susţine că altă stratagemă n-ar fi avut succes faţă de biata femeie, pregătită dinainte să creadă orice, trebuie totuşi spus că Saladin îşi alesese bine personajul.

E cazul să adăugăm că astfel de scene au succes tocmai datorită elementelor celor mai incredibile.

Uneori, şarlatanii îi salvează pe cei condamnaţi de medicina serioasă; în viaţă se întîmplă cîteodată ca disperarea să-şi găsească refugiu în imposibil.

De altfel, fiecare secol se află întrucîtva sub influența poeziei caracteristice lui, care parcurge scara socială de sus în jos. Sîntem nevoiți să culegem inefabilul de acolo de unde l-au așezat poeții.

Vrăjitorii Evului-Mediu — urmași ai oracolelor antice — se angajau să răspundă unor întrebări trădînd ambiții nebune sau deznădejde fără leac. Neîncrezătorul veac optsprezece a descoperit hipnotizatorii și-a băut, rîzînd, elixirul vieții, preparat de contele de Cagliostro. În zilele noastre, sînt la mare cinste ghicitorii și spiritismul.

Toate acestea închid în ele miracolul pur, supranaturalul inexplicabil.

Dar miracolul poetic este de cu totul altă esență: gîndiți-vă la bagheta magică a zînelor, la minunile săvîrșite de lancea cavalerilor, la actele de vitejie ale bravului d'Artagnan sau ale bogatului Monte-Cristo.

Sigur că aceste povești nu pot fi crezute în întregime, însă ele conțin, totuși, un sîmbure de adevăr.

D'Artagnan e mort de mult.

După Monte-Cristo, acel Jupiter înveșmîntat în negru, care azvîrlea bancnote în loc de fulgere, miracolul a început să fie căutat cu mult mai jos.

Unii s-au oprit asupra asasinilor și hoților, îmbrăcîndu-i cu un fel de zdrențe magice. Alții, mai puțin nebuni dar mai îndrăzneți, au avut curajul de a-și alege drept personaj o ființă detestată și disprețuită — agentul de poliție — încununîndu-i fruntea cu raze, pe piedestalul lipsit de rușine al ficțiunii. În aceste vremuri de secetă, fiecare își pescuiește eroii de unde poate. E original și generos să preferi drept eroi jandarmii și nu hoții, într-o țară ca Franța — destul de spirituală pentru a-i huidui pe primii, aclamîndu-i neobosită pe cei din urmă. Nu pot decît să-i admir din toată inima pe acei scriitori de mare talent, care și-au asumat dificila sarcină de-a reabilita agentul de poliție. A sosit vremea să dăm cărțile pe față, dezvăluind neajunsurile inocenței incurabile a opiniei publice, care se face complicea criminalilor și pungașilor, tunînd și fulgerînd împotriva modeștilor slujbași ce ocrotesc cu curaj tihna nopților noastre, pentru o leafă de mizerie; iar în schimbul ei, nu au parte nici măcar de stima celor pe care-i apără.

Însă între o reabilitare echitabilă şi apoteoză există, totuşi, o limită: poate nu era necesar ca inspectorii de la siguranţă să poarte o aureolă în locul pălăriei lor de toate zilele.

Ni se va răspunde că pentru a place, un scriitor trebuie să exagereze fie într-un sens, fie în celălalt.

Cei ce afirmă astfel de lucruri mint, insultînd deopotrivă şi pe cititori, şi pe slujbaşii condeiului.

Convingerea mea este că poţi să placi chiar atunci cînd nu te abaţi cu o iotă de la adevăr. Am credinţa că în fiecare zi, întîlnim pe stradă realităţi cu mult mai incredibile decît ar putea născoci imaginaţia celor ce se fac luntre şi punte ca să-i uluiască pe naivi.

Saladin, care nu era actor de mîna întîi, dar dădea dovadă de precauţie şi îndemînare, profita pur şi simplu de mersul evenimentelor. Detectivii erau, oricum, la modă.

După ce-o privi ţintă pe ducesă, exact atîta timp cît trebuia ca să producă efectul scontat, se aşeză pe scaunul ce-i fusese arătat şi-şi scoase din buzunar un portvizit destul de mare, precum şi un obiect înfăşurat în hîrtie, pe care-l înmînă doamnei de Chaves.

— Mai întîi, iată brăţara micuţei Petite-Reine! zise el.

La auzul acestui nume, ducesa se făcu albă ca varul. Efectul fusese mai puternic decît o lovitură de trăsnet.

Se clătină în jilţul unde şedea, şi murmură:

— Cum, domnule! Dumneavoastră ştiţi?...

— Sînt Renaud, răspunse Saladin, cu voce joasă şi sacadată.

În acelaşi timp, începu să-şi frunzărească în grabă carnetul.

— Strada Lacuée numărul 5, spuse el, întorcînd prima pagină. Doamna Lily, zisă şi La Gloriette, în vîrstă de optsprezece-douăzeci de ani, foarte frumoasă, bine-crescută, avînd un copil pe al cărui tată nu-l ştia nimeni. Avea o fetiţă, Justine, cunoscută în cartier mai mult sub numele de Petite-Reine... E ceva neadevărat în toate astea?

Ducesa îl privea năucită.

— Deci nu tăgăduiţi nimic. Am rostit adevărul.

Dădu încă o pagină.

— La sfîrşitul lui aprilie 1852, reluă el, mama şi fiica au intrat într-o baracă de bîlci din piaţa Tronului. La întoarcere, din cauza ploii, au fost nevoite să ia o trăsură...

Doamna de Chaves scoase un țipăt uluit.

— Cum?! Chiar și aceste amănunte! îngăimă ea.

Cu un semn al capului, Saladin îi impuse tăcerea.

— Sînt Renaud, repetă el.

Apoi adăugă, cu o voce de gheață, aproape fără intonație:

— Trăsura v-a fost adusă de un tînăr, de profesie înghițitor de săbii; vîrsta: paisprezece ani. Numele: Saladin.

Întoarse altă filă din carnet.

— Ziua următoare a fost foarte încărcată. Principalele evenimente: tînăra mamă a plecat la Versailles, Petite-Reine fiind încredințată unei femei pe nume Noblet, poreclită și Băcița, a cărei sarcină era de a-i plimba pe copiii sărmani prin Jardin des Plantes. Un anume Médor, ajutorul doamnei Noblet, a îngăduit unei necunoscute să se apropie de copii: un fel de cerșetoare, care-și ascundea chipul sub o pălărie cu văl albastru — de fapt un bărbat deghizat: același tînăr care cu o seară în urmă adusese trăsura.

— Sînteți sigur? gîfîi Lily.

— Sînt absolut sigur de tot ce vă spun acum, răspunse scurt Saladin. Chiar eu l-am interogat pe individ, care-i acum bărbat în toată firea.

— Și fetița mea? izbucni ducesa. Fetița mea trăiește?

Saladin întoarse brusc pagina, prefăcîndu-se că-și studiază celelalte însemnări din carnet.

— Încă nu v-ați uitat să vedeți dacă brățara vă aparține! zise el, liniștit.

Era adevărat. Mîinile doamnei de Chaves desfăcură, tremurînd, pachețelul.

— E a mea! strigă ea, ducînd brățara la buze. E a mea! Și fetița?...

— Dacă-mi permiteți, doamnă, o întrerupse Saladin. Să nu ne îndepărtăm de subiect. Petite-Reine avea două brățări identice: una se afla la dumneavoastră, iar pe cealaltă o purta ea, atunci cînd a fost răpită...

— Atunci aceasta?...

— E cea pe care-o purta Petite-Reine.

Lily își împreună mîinile tremurătoare.

— Deci trăieşte! izbuti ea să articuleze. Trăieşte!... Altfel nu v-aţi fi jucat aşa cu inima unei mame!

Saladin o fixă din nou cu ochii lui rotunzi.

— Fiecare lucru la timpul său! vorbi el cu asprime. Vă rog! Cînd va sosi momentul, vă voi spune ce ştiu despre doamna care vă e fiică.

4 SALADIN CREAZĂ UN ROMAN

U o clipă mai devreme, doamna de Chaves nu şi-ar fi închipuit că ar mai exista ceva care să-i sporească uluirea. Însă auzind ultimele cuvinte ale lui Saladin, „doamna care vă e fiică", sări în picioare.

— Fiica mea s-a măritat! strigă ea. Dar e doar un copil!

Apoi, copleşită de imensa bucurie care-i umplea inima, adăugă cu tremur în glas:

— Dacă s-a măritat, înseamnă că trăieşte! La urma urmei, ce contează? Ce importanţă mai au toate celelalte? Domnule! Domnule! Cereţi-mi ce vreţi, averea, sîngele din mine, numai spuneţi-mi cum să fac să-mi văd fiica!

Saladin îşi ridică bărbia, ca un pedagog cerînd copiilor să păstreze liniştea.

— Fiecare lucru la timpul său, repetă el, găsind în carnet pagina pe care-o căuta. Pînă acum, sînteţi de acord cu tot ce-am spus?

— Tot ce mi-aţi spus, încuviinţă Lily cu o privire rugătoare, este adevărul adevărat. A fost nevoie de o mare pricepere...

— Sînt Renaud, spuse pentru a treia oară Saladin. Ducele de Chaves, reluă el, aruncîndu-şi ochii pe însemnările din carnet, grande de Portugalia clasa întîi, însărcinat cu misiune specială din partea împăratului Braziliei, a fost amestecat fără voia lui în această afacere. Se afla şi el la reprezentaţia din bîlci, după cum a fost prezent şi în Jardin des Plantes. A oferit recompense poliţiei din Paris, pentru găsirea fetiţei. A convins-o pe La Gloriette să plece cu el în America.

Din acest moment nu se mai știe nimic despre persoana sa.

Saladin se întrerupse din citit, zicînd:

— Aceste informații trebuie să mi le dați dumneavoastră. E necesar să le prezint șefilor mei.

În același timp, răsfoi repede carnetul, ajungînd la ultimele pagini, unde se afla scris:

«Nici o informație. Întoarcerea în Franța. Ducele ---- căsătorie cu La Gloriette. Călătorii prin toată țara.»

Cea din urmă însemnare suna astfel:

«Bănuieli. Presupusa absență a ducelui de Chaves. Astăzi, 19 august 1866, ducele s-a întors în taină, pentru a-și surprinde soția. Capcană.»

— Adică ieri! murmură ducesa.

Fără a-i răspunde, Saladin continuă:

— A văzut-o plecînd călare împreună cu tînărul conte Hector de Sabran, domiciliat la Grand-Hôtel, camera 38.

Ducesa rămăsese mută de uimire.

Saladin închise brusc carnetul.

— Am să vă rog, spuse el, să completați datele care lipsesc, privitoare la ducele de Chaves. Cînd îmi veți cunoaște mai bine poziția față de dumneavoastră, veți înțelege că modul meu de-a acționa în această afacere trebuie să se bazeze pe informații cît mai precise.

Saladin își trase scaunul mai aproape, își muie creionul în gură și-și deschise carnetul pe genunchi, cu aerul cuiva care urmează să ia notițe.

Prima pornire a ducesei fu aceea de a i se supune orbește și fără zăbavă.

Nu avea nici o bănuială. Ba chiar se putea spune că era uluită și subjugată. Iar dacă șovăia acum, asta se întîmpla pentru că încerca să-și adune gîndurile.

— Gata? o întrebă nerăbdător Saladin. Timpul nu înseamnă numai bani, ci și viață. Aștept.

Ducesa își feri privirea, pentru că în minte i se conturase imaginea domnului de Chaves.

— Cum de nu cunoașteți o parte din adevăr, cînd ați aflat lucruri atît de greu de descoperit? murmură ea.

Saladin surîse.

— Văd c-am început să gîndim, zise el. Și mie îmi place să gîndesc, cu condiția să nu dureze mai mult de trei minute. Cunosc ceea ce m-a interesat să știu, chiar dacă astfel de fapte n-au fost prea ușor de aflat. Cît privește restul, nici nu mi-am dat prea mare osteneală, convins fiind că dumneavoastră îmi veți spune totul.

— Dar dacă n-aș putea... începu ducesa.

— Puteți, o întrerupse Saladin, pentru că e propria dumneavoastră poveste și nu există forță omenească în stare să vă ferece cuvintele, cînd eu vă cer să vorbiți.

Rostise totul cu glas grav și fără să ridice tonul.

— Adevărat, zise ducesa, după o clipă de tăcere. E povestea mea, dar și a altcuiva. Oare am dreptul să dezvălui un secret care nu-mi aparține?

Saladin își încrucișă brațele pe piept.

— Tocmai acest secret țin și eu să-l aflu: taina celui ce stăpînește palatul unde ne găsim. De el depinde soarta fiicei dumneavoastră și, dacă sînteți mamă, veți înțelege că pe mine mă interesează numai soarta fetei dumneavoastră.

— Va fi fericită... începu doamna de Chaves.

Saladin n-o lăsă să-și termine fraza.

— N-aveți încredere? întrebă el, sobru și demn, cu talentul unui actor de meserie.

— Mă tem, șopti ducesa.

— De mine?

— Nu, de el.

Rostind aceste ultime cuvinte, doamna de Chaves își apăsă batista pe buze, de parc-ar fi vrut să și le pecetluiască.

Saladin se schimbă la față și pentru prima oară, privirea lui exprimă ceva ce nu făcea parte din rol: mirare și nedumerire.

— Nu vă mai iubește ca un sclav? întrebă el.

— M-a iubit cîndva, răspunse doamna de Chaves, cu glas aproape neauzit.

— Trebuie să știu tot! își reluă Saladin tonul imperios. Nu pentru mine, ci pentru ea.

— Pentru ea! repetă ducesa, cu voce nesigură, gata să izbucnească în lacrimi. Credeți că tot ce-am făcut, am gîndit sau am îndurat atîția ani a fost pentru altcineva decît pentru ea? Oamenii și cărțile spun că timpul aduce cu sine uitarea. Timpul a trecut, dar eu n-am uitat nimic. În acest moment, cînd Dumnezeu îmi picură în suflet un strop de speranță, am senzația că îmi pierd mințile. Vă cred, tot ce mi-ați spus e adevărat, dar oare îmi va fi dat vreodată să trăiesc bucuria de a-mi îmbrățișa fiica, de a-i săruta fruntea! N-am trăit decît pentru această clipă, numai pentru atît! Fără asemenea țel, nici n-aș fi avut nevoie să ies în întîmpinarea morții, pentru că m-ar fi găsit curînd. Am muncit, am luptat, am sperat, împotrivindu-mă disperării care-mi frîngea inima... Și acum, deodată, totul se limpezește! Ieri încă mă învăluiau umbrele, iar acum zece ani mi-aș fi dat viața, ca să știu pe unde va trece într-o anumită zi, dintr-o anumită lună... Cu zece ani în urmă, aș fi fost în stare de orice, numai să ghicesc sau să aflu un indiciu cît de neînsemnat și iată, acum, mi se oferă certitudinea. Dumnezeu mi-a dăruit o bucurie atît de mare, încît mintea mea n-o poate cuprinde. Dumneavoastră, un necunoscut, veniți la mine într-un fel misterios, ducîndu-mă cu gîndul la miracole, și-mi spuneți în amănunt tot ce s-a petrecut, de parcă mi-ați povesti o pagină de istorie. Ați rostit numele fetiței mele, ați descoperit detaliile cele mai mărunte, de parcă acum paisprezece ani v-ați fi găsit alături de noi: din clipa cînd am intrat în baraca saltimbancilor, împreună cu scumpa mea fetiță, pînă în momentul acela cumplit, cînd mi-a fost răpită. Știu că acest har al atotcunoașterii și al atotputerniciei e capabil de multe minuni, știu că ochiul poliției străbate tenebrele cele mai profunde, dar — în numele cerului! — nu vă supărați pe mine, o biată femeie neputincioasă și cu mintea rătăcită. Ușurința cu care ați descoperit acele lucruri vă poate induce în eroare... Ah! Fie-vă milă! se întrerupse ea. Fie-vă milă, domnule, n-am vrut să vă jignesc!

— Doamnă, vorbi cu răceală Saladin: îmi este milă, însă nu m-ați jignit. În cazul femeilor, marile emoții au nevoie de un calmant: lamentarea sau plînsul. Pentru mine, fiecare minut e prețios. Totuși, nu v-am întrerupt. Alții în locul meu ar fi făcut-o, doamnă, însă eu sînt stăpîn pe situație. Ați ghicit

probabil, deşi n-aţi făcut nici o aluzie în acest sens: am şi eu drepturi egale — ba chiar mai mari decît cele ale unei mame.

Lily îşi plecă iute privirea, în care se întipăriseră o spaimă şi o ură de moarte.

Saladin o zări şi o înţelese:

— Numai dacă... — urmă el aproape în şoaptă — ...dacă nu ne unim amîndoi prin cea mai strînsă legătură ce există: fiica dumneavoastră.În acest caz, vom fi duşmani de neîmpăcat.

— Sînteţi soţul fiicei mele! bolborosi ducesa, fără să-şi ridice ochii.

În acest moment, pe chipul lui Saladin se putea citi o mare încurcătură. Poate n-ar fi trebuit să arunce în joc aşa curînd o carte atît de mare: era unul din principalele sale atu-uri. Desigur, făcuse tot ce-i stătuse în putere ca minciuna să pară adevăr de netăgăduit, însă i-ar fi plăcut să-şi aleagă mai bine momentul, ca să se folosească mai mult de efectul produs.

— Doamnă, vorbi tînărul, schimbînd tonul. În interesul nostru — mă refer la noi trei, sublinie el, ar fi cazul să mă arăt ceva mai ferm. Însă eu sînt gentilom şi pentru prima oară, după multă vreme, mă simt la fel de neputincios ca în tinereţe în faţa lacrimilor unei femei. Îi sînteţi mamă. Renunţ la dreptul meu de a comanda, pledîndu-mi cauza, ca şi cînd eu aş fi în situaţia de a mă ruga. Ascultaţi-mă, voi fi scurt. Veţi afla pe cine aveţi în faţa dumneavoastră, prin bunăvoinţa lui Dumnezeu.

Ducesa îşi înălţă spre el ochii frumoşi, în care strălucea recunoştinţa. În aceste momente, orice răgaz era binevenit.

Saladin se reculese cîteva clipe. După ce-şi trase sufletul, de parcă s-ar fi pregătit să înghită o sabie uriaşă, vorbi astfel:

— Tatăl meu, margraf sau marchiz de Rosenthal din Silezia prusacă, avea un grad înalt în armată şi s-a căsătorit cu o poloneză de viţă nobilă, prinţesa Belowska. Locuia la Posen, unde era vice-guvernator militar, în timp ce eu îmi făceam studiile umaniste la universitatea din Breslaw. La vremea cînd Polonia prusacă a început să fie teatrul unor mari tulburări, tatăl meu a solicitat să fie schimbat din funcţie, motivînd că soţia sa era rudă cu şefii rebelilor. Curtea de la Berlin i-a refuzat cu duritate cererea, astfel că s-a văzut silit

să-şi îndeplinească în continuare îndatoririle. În anul 1854, în vacanţă, am făcut o călătorie la Posen, ca să-mi văd familia. Aici domnea o mare agitaţie. Mama — care de felul ei stătea mai mult acasă, ocupîndu-se aproape numai de cele creştineşti — lipsea acum zile întregi; caii erau în permanenţă înhămaţi la trăsură şi, în cîteva rînduri, l-am auzit pe tatăl meu spunînd: „Doamnă, dumneata ai să însemni ruina noastră, a tuturor." Într-o noapte, m-a trezit un zgomot care venea din curte. Două trăsuri sosiseră una după alta. Pe coridoare au răsunat paşi; mi-am dat seama că-i vorba de multe persoane. Începînd din acest moment, mama şi-a reluat vechile-i obiceiuri, ceea ce n-a avut totuşi darul de a-l linişti pe tata. Noaptea, în casa noastră era un permanent du-te vino şi zgomotele înăbuşite pe care le auzeam îmi dădeau senzaţia că la noi locuiau nişte oaspeţi misterioşi. În oraş se vorbea mult despre generalul lituanian Gologin, care după bătălia de la Grodno, reuşise să spargă frontul, trecînd frontiera spre noi, în loc să fugă în nord. Se zvonea că probabil se ascundea în împrejurimile oraşului, împreună cu statul său major. Chiar în ziua în care urma să încalec pe cal şi să părăsesc casa părintească, pentru a mă reîntoarce la studii, un mesager guvernamental i-a adus tatălui meu ordinul de-a se prezenta la baronul Koeller, care comanda provincia. Nu i s-a acordat permisiunea să comunice cu soţia, iar atunci cînd m-am îndreptat spre poarta mare, ca să-l văd plecînd, am zărit un cordon de militari înarmaţi, care înconjuraseră toată casa. La noi, în Prusia, lucrurile avansează rapid, de cum vine vorba de conspiraţii, mai ales cînd acestea au vreo legătură cu Polonia. Pe mama n-am mai văzut-o niciodată, deşi nu a fost judecată. S-a răspîndit vestea că murise în patul ei. Tatăl meu a fost executat în piaţa mare din Posen, după ce fusese condamnat la moarte de consiliul de război. În ajun, în cîmpie, fusese împuşcat Gologin, împreună cu statul său major, în număr de treisprezece ofiţeri, dintre care trei colonei. Cît despre mine, am fost tîrît de la un post la altul de trei dragoni, pînă am ajuns la Aix-la-Chapelle, iar aici lăsat la frontiera Belgiei, cu interdicţia de a mai călca vreodată pe pămîntul Prusiei. Aveam optsprezece ani şi-n buzunar număram doar vreo cîţiva frederici de aur. Mă simţeam

orfan şi nu cunoşteam pe nimeni în lume căruia să-i pese de soarta mea. Dar nu vreau să vă spun aici povestea mea, doamnă. Aşadar, trec sub tăcere nefericitele mele aventuri, oprindu-mă asupra faptelor ce vă interesează pe dumneavoastră. Ca să-mi cîştig existenţa, m-am făcut saltimbanc. Colindam toată ţara, adunînd abia atîţia bani cît să nu umblu despuiat şi mîncînd pe apucate. Într-o seară a anului 1857 — sînt nouă ani de-atunci! — mergeam pe jos de la Alençon la Domfront, ducîndu-mi în vîrf de băţ traista ce reprezenta întreaga mea avere. Ziua începea să se micşoreze, era început de septembrie. Către orele şase, la vreo două leghe de un tîrguşor ceva mai răsărit, unde mă gîndeam să-mi petrec noaptea şi al cărui nume nu mi-l amintesc, am auzit un scîncet de copil, venind dinspre şanţul de la marginea drumului. Am alergat într-acolo: era o fetiţă de vreo şase-şapte anişori, care căzuse — aşa spunea ea — dintr-o căruţă de saltimbanci. Se jucase chiar pe marginea căruţei şi-n cădere leşinase, astfel că nu mai putuse striga după ajutor. Era rănită destul de grav, la ambele picioare. Prin urmare, n-am mai putut ajunge din urmă trupa căreia îi aparţinea. Pînă la urmă, am fost silit să mă opresc în cătunul cel mai apropiat, unde ea a zăcut la pat vreo două săptămîni. Desigur, în situaţia în care mă aflam, nimeni nu m-ar fi putut învinui dac-aş fi încredinţat-o milei publice. Însă eu eram fiul unor părinţi care-şi riscaseră viaţa pentru a-i ajuta pe cei aflaţi la ananghie.

Ducesa îi întinse mîna, în tăcere. Avea ochii scăldaţi în lacrimi.

— Şi-apoi, reluă Saladin, însufleţindu-se pentru întîia oară în timpul acelei conversaţii, fetiţa era atît de drăgălaşă, cu ochişorii ei albaştri, plini de recunoştinţă, încît am început s-o îndrăgesc, de parcă mi-ar fi fost soră sau fiică.

— Mulţumesc! murmură ducesa, cu voce stinsă. Ah, mulţumesc! Dumnezeu te va răsplăti.

— Dumnezeu m-a răsplătit, răspunse zîmbind Saladin, pentru că am descoperit cum să facem să nu murim de foame, eu şi mica mea protejată. În lungile ceasuri petrecute la căpătîiul patului ei de suferinţă am stat de vorbă. Ore întregi! Poate că niciodată n-am mai reuşit să stăm de vorbă ca atunci, fiindcă

pe măsură ce-şi scormonea memoria, îşi pierdea firul gîndului, în vreme ce dacă nu căuta să-şi amintească, îi veneau totuşi pe buze, cînd şi cînd, cîteva cuvinte inteligibile, uneori chiar clare. Astfel, am aflat că nu se născuse la saltimbanci şi că în mintea ei exista un fel de zid, dincolo de care zadarnic încerca să treacă, spre a-şi cunoaşte trecutul. Pe la trei ani, se trezise — erau chiar vorbele ei — în mijlocul unor oameni şi lucruri care-i erau străine. Însă impresia aceasta i se ştersese pe măsură ce se obişnuia cu noii ei protectori. Nu erau oameni răi şi n-o băteau decît atunci cînd trebuia să învețe meserie.

Lily nici nu îndrăznea să respire.

— În ţinutul unde m-am născut, urmă Saladin, sînt multe cazuri de copii furaţi de ţigani sau trupe ambulante. Ştiam bine ce înseamnă asta, aşa că nu mi-a fost greu să reconstitui povestea micuţei mele prietene. Numai că gîndul se îndreaptă în mod firesc spre măreţie, drept care şi eu, la început, văzîndu-i frumuseţea şi eleganţa aristocratică a trupului, mi-am închipuit că venea dintr-o familie nobilă. Această convingere — neîntemeiată la vremea aceea, pentru că dumneavoastră aţi ajuns abia mai tîrziu în înalta societate — mi-a dat ideea şi-apoi dorinţa de a-i regăsi părinţii. Noi, prusacii, cînd ne punem ceva în minte, nu ne mai stă nimic în cale. Am mers la Paris, împreună cu fetiţa, căreia îi spuneam Maria, după numele mamei mele. Pentru prima oară, am scris la Posen, cerînd ajutorul unor rude îndepărtate, precum şi celor care erau cumva datori familiei mele. Am primit încurajări şi bani, pentru că în ţara mea, cei ce suferă nu-s daţi uitării. Cîteva scrisori chiar îmi dădeau de ştire că se făceau demersuri pentru rechemarea mea din exil. Dar prietenii mei ţinteau prea departe, iar eu deja nu mai voiam să profit de bunăvoinţa lor. Ideea care-mi venise se preschimbase de-acum într-o obsesie. Îmi continuam căutările, cu răbdarea unui indian care caută urmele duşmanului. Vreme de un an şi o lună am plimbat-o pe Maria prin Paris, arătîndu-i ba una, ba alta, însă ea nu recunoştea nimic. Abia în cea de-a treisprezecea lună — şi asta poate vă spune ceva despre răbdarea mea — s-au petrecut două întîmplări, care pentru mine au însemnat prima rază de lumină. Mai întîi, în Jardin des Plantes, unde

n-o dusesem niciodată pînă atunci, a devenit brusc neliniştită, nesigură pe ea. Privind-o cu atenţie, am văzut cum s-a înroşit, apoi s-a făcut albă ca varul. În tufele dinspre strada Buffon se jucau mai mulţi copii. Maria a schiţat o mişcare de parcă ar fi vrut să alerge către ei...

Ducesa îl asculta din ce în ce mai atentă. Tot sufletul ei se adunase în privirea ce nu se putea desprinde de chipul marchizului de Rosenthal.

— Asta a fost tot, urmă el, apoi fata a revenit la apatia obişnuită. Am ieşit din parc prin strada Buffon, am plimbat-o prin împrejurimi, pe bulevardul Hôpital, pe Quai de la Gare. Zadarnic! Ajungînd în piaţa Valhubert, privirea i s-a aprins pentru o clipă. Am traversat podul Austerlitz şi-am auzit-o respirînd precipitat. „Recunoşti ceva?" am întrebat-o. Ea a scos un ţipăt uşor, apoi ochii măriţi de spaimă s-au aţintit asupra dansatoarei pe sîrmă, care-şi făcea numărul pe malul Senei, în apropiere de strada Lacuée.

— Dumnezeule-Doamne!Dumnezeule-Doamne! murmură Lily, frîngîndu-şi mîinile.

— Sînteţi nerăbdătoare, aşa-i? zise plin de bunăvoinţă Saladin. Dar nu pot povesti mai repede decît cere firul întîmplărilor. Din nou, flacăra din privire s-a stins brusc şi mi s-a părut că şi ea se mira de propria-i tulburare .

— Biata copilă! şopti ducesa. Era atît de mică!

— Din fericire, eu aveam mai multă răbdare decît dumneavoastră, doamnă, continuă Saladin. Am fost profund impresionat, înţelegînd că de-acum nu trebuia să mă bazez pe amintirile unui copil — cel puţin pentru moment — ci să recurg la cercetări şi investigaţii sistematice, plecînd de la emoţia ei de-o clipă. Îmi spuneam că, fără îndoială, revederea mamei ei îi va reda complet memoria; aşa cum se joacă şi copiii, atunci cînd caută ceva, zicînd „Foc!", şi eu eram convins că mama trebuia să se afle prin apropiere. Biata Maria a petrecut două săptămîni îngrozitoare, rămînînd aproape tot timpul singură în casă, în vreme ce eu am răscolit tot cartierul Mazas. Într-o zi, ivindu-mă în prag, i-am spus: „Bine te-am găsit, Justine!" A făcut ochii mari, ca şi atunci cînd o văzuse pe dansatoarea pe sîrmă. „Bine te-am găsit, Petite-Reine!"

am repetat eu. Ea şi-a plecat genele mătăsoase, părînd să caute ceva în adîncurile memoriei. Apoi m-a întrebat: „De ce-mi spui aşa, prietene?"

Ducesa, care se ridicase pe jumătate din jilţul unde stătea, se prăbuşi la loc, sfîrşită.

Talentatul Saladin surîse din nou, murmurînd:

— Doamnă, speranţele dumneavoastră s-au spulberat şi de astă dată. V-aţi închipuit că am ajuns la capătul necazurilor... Dacă totul s-ar fi sfîrşit atunci, tînărul marchiz de Rosenthal nu s-ar mai fi numit niciodată domnul Renaud, agent de poliţie.

5 SALADIN DĂ DE URMA „FRACURILOR NEGRE"

Saladin povesti toate acestea cu calm şi îndrăzneală, iar accentul său german, pe care avea grijă să nu-l exagereze, dădea istorisirii o savoare deosebită (accentul îl culesese de-a gata, de sub colonadele Bursei).

— Curînd, însă, am fost nevoit să-mi încetez cercetările de unul singur, urmă el. În Franţa e interzis să faci pe poliţistul pe cont propriu. Acum aveam ceva relaţii la comisariatul din cartierul Mazas, aşa că am întrebat pe unul dintre inspectori dacă aş putea să intru şi eu ca slujbaş la Prefectură, ascunzîndu-mi originea nobilă sub un nume de împrumut. Aveam de ales între a deveni agent de poliţie şi a abandona cercetările, care însemnau atît de mult pentru mine. Într-adevăr, aflasem — şi dumneavoastră ştiţi asta mai bine ca oricine — că mama micuţei mele Justine plecase din cartierul Mazas cu mulţi ani înainte. În Germania, ca şi în Franţa, lumea manifestă o oarecare ostilitate faţă de poliţie. Însă scopul scuză mijloacele şi cred că de-ar fi fost nevoie să intru în rîndurile răufăcătorilor, pentru a o face fericită pe Petite-Reine, n-aş fi şovăit o clipă! Cazul fusese încredinţat unui înalt slujbaş

al Siguranţei, care se bucura de faima de-a cîntări oamenii dintr-o singură privire. Auzind de mine, la început s-a împotrivit, spunînd că toţi marchizii sunt nişte imbecili şi că nu-i trebuia un pierde-vară în „prăvălia" pe care-o conducea. Apoi s-a arătat curios să mă cunoască, pe motiv că un astfel de marchiz trebuie să fi fost o creatură ieşită din comun. I-am fost prezentat. M-a supus unui interogatoriu de trei sferturi de ceas, timp în care i-am povestit prin ce mijloace încercasem să descopăr identitatea micuţei Petite-Reine.

„Cam naiv procedeul", a spus el, „însă, oricum, remarcabil pentru cineva care nu-i de meserie şi nu dispune de cine ştie ce posibilităţi."

M-a invitat la masă, nu fără a mă lăsa să ghicesc preţul acelei dovezi de respect şi în aceeaşi seară, mi-a relatat un fapt care mi-a făcut părul măciucă. Era vorba despre banda cunoscută sub numele de „Fracurile Negre", care din cînd în cînd îşi pierde urma, ca apoi să iasă din nou la iveală, prin crimele comise. După cum îi stătea în obicei, asociaţia jefuise şi asasinase o văduvă bogată din cartierul Saint-Lazare, apoi oferise justiţiei un aşa-zis vinovat, pe care dovezile strînse cu grijă îl condamnau fără scăpare. Totul era la fel de bine pus la punct ca şi în cazul armurierului din Caën, sărmanul André Maynotte, care declarase judecătorilor: „Sînt nevinovat, dar de-ar fi să mă judec eu însumi, cred că m-aş condamna." Văduva avea un nepot, un neisprăvit, un beţiv ticălos, care urma s-o moştenească şi care-o ameninţase în repetate rînduri. Datorită mie, a fost descoperită *şmecheria* „Fracurilor Negre" — iertaţi-mă că folosesc astfel de expresii în faţa dumneavoastră! — şi prin aceasta, mi-am cîştigat o bună reputaţie. Numai că „Fracurile Negre" continuă să existe. Nu s-au făcut presiuni asupră-mi, am fost lăsat în voia mea şi n-am fost chemat să particip în poliţia activă decît în cîteva ocazii mai deosebite. Fără să mă laud, v-aş fi dat de urmă mai curînd, dacă aţi fi fost în Franţa. Însă cum după cinci ani, în care aflasem tot ce mă interesa, mă găseam dintr-o dată într-un impas, pentru că informaţiile adunate nu duceau la nici un rezultat, mi-am dat demisia de la Siguranţă, îmbarcîndu-mă

pentru America, împreună cu Justine. Dacă n-aş şti că o călătorie contribuie mult la educaţia unui tînăr, aş spune că mi-am pierdut doi ani pe aceste meleaguri. Mie şi Justinei nu ne lipsea nimic, pentru că misiunea mea era de a reprezenta acolo interesele comerciale ale unor mari firme franceze. Trebuie să mărturisesc că cercetările întreprinse de mine în Brazilia au avut succes numai în parte. Nu v-am putut găsi, pentru că deja nu mai trăiaţi acolo, însă în calitate de bun poliţist, ar fi trebuit să vă dau de urmă. Dar nu s-a întîmplat aşa, astfel că la întoarcerea în Franţa, numele de Chaves — deşi nu-mi era complet străin, pentru că figura de mult în însemnările mele — nu-mi spunea, totuşi, mare lucru. În tot ce făceam, doamnă, exista un motiv — pe care cu siguranţă l-aţi ghicit, pentru că ştiţi să citiţi în sufletul omului. Dorinţa de a-i găsi pe părinţii prietenei mele se preschimbase în căutare pătimaşă. Sau poate că nici patima nu mai era aceeaşi, pentru că entuziasmul de altădată fusese înlocuit cu un soi de teamă de-a mă găsi faţă în faţă cu mama Justinei, care avea cincisprezece ani. Justine, cea neînchipuit de frumoasă şi pură, nu se sfia să-şi arate sentimentele faţă de mine. Nu eram destul de vîrstnic ca să-i fiu tată. În momentul cînd am dat de urma dumneavoastră, doamnă, eram pe punctul de-a pleca în Germania, împreună cu Justine. În sfîrşit, prietenii au obţinut revocarea ordinului de exil, pronunţat cîndva împotriva unui copil nevinovat. Chiar dacă nu am certitudinea de-a reintra în posesia întregii averi care-a aparţinut familiei mele, cel puţin sînt convins că-i voi putea oferi soţiei mele o existenţă onorabilă şi independentă, în patria unde m-am născut.

Saladin rosti această frază plină de înflorituri, vorbind rar şi cu emfază. Se vedea limpede cît era de mulţumit de el însuşi. O urmărea pe doamna de Chaves cu o privire triumfătoare.

Dimpotrivă, ducesa părea să se fi scuturat de emoţia covîrşitoare cu care ascultase întreaga povestire. Căzuse pe gînduri, cu frumoasele-i sprîncene uşor încruntate, cu o cută săpată pe frunte.

— Asta-i tot! sfîrşi Saladin, pe un ton plin de importanţă. Sînteţi mulţumită de mine, doamnă?

Lily îi întinse din nou mîna, evitînd să-i dea un răspuns.

— Domnule marchiz, spuse ea, ar fi nepotrivit din partea mea să arunc măcar umbra unei îndoieli asupra celor ce mi-ați spus. Însă sînt mamă și unica mea avere e în mîinile dumneavoastră. Iertați-mă dacă aștept cu oarecare teamă condițiile pe care, poate, doriți să le impuneți.

— Doamnă, replică Saladin din ce în ce mai demn, vă garantez cu viața mea că nu aveți de ce vă teme. Mă văd silit să vă repet că sînt un gentilom și că atunci cînd m-am căsătorit cu biata orfană, culeasă de pe drumuri, am făcut-o pentru a-i oferi soției mele pîinea cea de toate zilele și respectul celor din jur.

— Sînteți un om de treabă, domnule marchiz, vorbi încetișor doamna de Chaves, muncită de un gînd. Îmi îngăduiți să vă pun o întrebare?

— Vă rog! răspunse Saladin, luîndu-și un aer și mai semeț, menit a-i ascunde tulburarea.

Doamna de Chaves părea că-și caută cuvintele.

— După atîta amar de ani, zise ea, totul s-a schimbat și nimic nu mai amintește de copila din leagăn... nimic...

Șovăia, cu ochii în pămînt. De l-ar fi privit pe Saladin, ar fi văzut cum în aceeași clipă chipul lui imobil se luminase brusc.

Întrebarea ce plutea pe buzele ducesei de Chaves și pe care el deja o ghicise, nu-l lua prin surprindere. Se așteptase la mai multe întrebări, dar aceasta îi prilejuia răspunsul menit să înlăture orice dubiu.

Tăcu, iar doamna de Chaves continuă să vorbească, rostind cu greu cuvintele:

— Misiunea dumneavoastră se lovea de două mari greutăți: nu numai că trebuia să dați de urmele mamei, dar mai era nevoie ca mama să recunoască în tînăra femeie pe care i-o aduceți pe copila ce abia începuse să facă primii pași... La asta v-ați gîndit?

Își ridică încet privirea. Ochii lui Saladin erau ațintiți asupra ei.

— M-am gîndit, răspunse el.

— Și există vreo posibilitate de-a o recunoaște?

— De n-ar fi existat, spuse Saladin, nu m-aș fi aventurat pe această cale, presărată cu atîtea obstacole.

Chipul doamnei de Chaves începu să prindă culoare.

— Spuneți! îl rugă ea. Vă implor, vorbiți!

— De ce să vă spun eu, replică Saladin, din ce în ce mai impasibil, cînd știți la fel de bine ca și mine?

— Vă cer să vorbiți! rosti răspicat ducesa. Totul depinde de ceea ce voi auzi de la dumneavoastră!

Aproape că-și ținea respirația, ca să nu piardă vreun cuvînt. Saladin tăcu o clipă, profitînd de această tulburare, care-o lăsa pe ducesă la cheremul său, apoi zise fără grabă:

— Dumnezeu a însemnat-o la naștere, doamnă...

— Ah! țipă ducesa, nemaiputîndu-se stăpîni.

— Eram singur cînd am ridicat-o din drum, rănită și fără cunoștință! urmă Saladin. A trebuit să fac pe doctorul și s-o îngrijesc așa cum s-ar fi priceput o mamă. Doamnă, fiica dumneavoastră avea pe piept, pe umărul drept, un semn din naștere: o cireașă roșie și catifelată, pe care îmi închipui că ați sărutat-o de nenumărate ori...

— Mai are semnul și acum? îngăimă Lily, tremurînd din toate încheieturile.

— Cel puțin azi-dimineață îl avea, zise Saladin, zîmbind oarecum înțepat.

E cu neputință de descris ce sentimente, confuze sau poate contradictorii, ajung să se lupte într-un suflet în astfel de momente.

Sensul acestui răspuns și mai ales, surîsul care-l însoțea, o răniră îngrozitor pe ducesă. Și totuși, inima îi tresărea de o emoție mult mai puternică: bucuria imensă care-i inunda întreaga ființă. Se ridică din jilț, clătinîndu-se pe picioare, și veni spre el, deschizîndu-și larg brațele.

— Vă cred! izbucni ea. Vă cred... Unde-i acum?

Saladin își păstrase sîngele rece, cu o artă desăvîrșită.

— Stimată doamnă, vorbi el, fără a-și pierde zîmbetul și luîndu-i afectuos amîndouă mîinile într-ale sale, pentru a

o ajuta să se așeze. Chestiunea nu este dacă dumneavoastră mă credeți sau nu. În privința asta, n-am avut nici cea mai mică îndoială.

— Unde e? repetă ducesa, înnebunită. Unde-i acum?

Saladin făcu același gest de pedagog aflat în fața unei clase.

— Să nu ne pierdem cumpătul, vorbi el, fără a se tulbura cîtuși de puțin. Justine se află într-un loc unde mama ei o va putea îmbrățișa curînd, dacă așa vreau eu. Iar dacă nu vreau, nimeni nu va fi în stare s-o găsească. Doamnă ducesă, eu sînt Renaud și-atunci cînd e vorba să descopăr, și-atunci cînd e cazul să ascund. Mă pricep la fel de bine și la una, și la alta. Îngăduiți-mi să vă reamintesc că înainte de această mărturisire sinceră — pe care, de altfel, nimeni nu mă silea s-o fac — am avut cinstea de-a vă pune o întrebare foarte importantă.

Ducesa își trecu mîna peste frunte. În minte îi roiau mii de gînduri.

— Adevărat, șopti ea. Îmi amintesc.

Îl privi pe Saladin, de parcă ar fi încercat să-și reîmprospăteze memoria, apoi își plecă repede ochii. Orice-ar fi făcut, omul acesta îi trezea un sentiment de teamă și repulsie.

Desigur, încă nu era în stare să pună ordine în vălmășagul de noi impresii și senzații. Se simțea sfîșiată între două tendințe opuse. Se afla în prezența unui gentilom pe care, în înflăcărarea ei, l-ar fi putut înălța pe un piedestal, socotindu-l un erou.

Numai că în cele două ore de cînd stătea față în față cu eroul, acel fluid misterios ce trece de la un suflet la altul, departe de a-i stîrni simpatia, avusese exact efectul contrariu. Domnul Renaud îl lăsase în umbră pe tînărul marchiz de Rosenthal și, cu toată bucuria din inima ei, faptul că era silită să lege gîndul la fiica regăsită de existența acestui om o umplea de amărăciune.

— Fiți amabil și amintiți-mi ce doreați să știți, zise ea. Mi se învîrte capul, am nevoie să mă ajutați.

— Cel mai bine ar fi să vă iau un interogatoriu, replică Saladin. Însă nu-mi permit...

— Faceți așa cum vă este voia, îl întrerupse doamna de Chaves, ajunsă la capătul puterilor.

Saladin se grăbi să-și deschidă din nou carnetul, începînd să-și răsfoiască însemnările.

— Văd că înțelegeți perfect situația în care mă găsesc. Am o mare răspundere. Nu poți crește o fată — spun „a crește", ca să mă exprim cît mai simplu și mai modest cu putință, dat fiind că marchiza de Rosenthal... Sînteți palidă, doamnă! Vă displace cumva că fiica dumneavoastră poartă acest nume și-acest titlu?

— Iertați-mă, murmură ducesa, dar e pentru prima oară că o numiți astfel...

— Vă iert, zise cu noblețe Saladin. Mă pricep destul de bine să citesc în sufletul cuiva și înțeleg ce înseamnă gelozia și iubirea posesivă a unei mame. Sînt convins că pe măsură ce va trece vremea, vom deveni buni prieteni. Vă repet numai că mă simt răspunzător și că n-aș accepta nici în ruptul capului să compromit viitorul celei ce mi-e în același timp și fiică, și soție. Doamnă de Chaves, doresc să stăm puțin de vorbă.

Lily încuviință, dînd din cap cu resemnare.

— Voi proceda așa cum mi-ați îngăduit, urmă Saladin, care-și întinsese hîrtiile pe masă, și acum aștepta, cu creionul în mînă. Domnul de Chaves vă iubea nebunește... Nu-i așa? Bun. Îmi notez. Nu va dura mult.

Lily îl privea, într-o stare de prostrație.

— Cum trebuia să se întoarcă în Brazilia, continuă Saladin, a născocit o poveste, ca să vă convingă să-l urmați. Ce poveste?

— Despre o trupă de saltimbanci, îmbarcați la Le Havre...

— Avînd-o cu ei pe Petite-Reine! Bun! Nu prea convingător, însă cei ce-au suferit mult, devin creduli. Știm amîndoi că Petite-Reine nu se afla în America. Domnul de Chaves era din ce în ce mai îndrăgostit și cînd iubește, e un diavol! Ar fi în stare să dea foc întregului Paris, numai să-și satisfacă un capriciu. Cum dumneavoastră erați o femeie cinstită, v-a vorbit de căsătorie.

— Mi-a vorbit de căsătorie încă înainte de-a pleca din Paris, spuse ducesa.

— Bun! exclamă Saladin. Ştiaţi că era deja căsătorit?

— Nu, nu ştiam.

— Probabil că nu. În piaţa Mazas nu se prea cunosc amănunte despre ce se petrece în cartierele aristocratice. Şi cum s-a descotorosit de prima sa soţie?

— Am auzit vorbindu-se despre asta mult timp după ce m-am căsătorit, îngăimă Lily. Se pare că a avut loc o scenă de gelozie...

— Flagrant delict! Codurile noastre moderne conţin denumiri extrem de dramatice. Să ştiţi însă, se întrerupse el, luînd în mînă una din foile de pe masă, că dat fiind caracterul şi obiceiurile domnului de Chaves, nu-mi prea place însemnarea pe care v-am citit-o mai devreme:

«Bănuială, aşa-zisă absenţă; azi, 19 august 1866, domnul de Chaves, reîntors în taină, stă la pîndă pentru a-şi surprinde soţia.»

— Facă-se voia Domnului, şopti ducesa.

— Dacă-mi permiteţi, n-am terminat ce aveam de spus:

«O vede plecînd călare, cu tînărul conte Hector de Sabran, care locuieşte la Grand-Hôtel, camera 38.»

Privirile li se încrucişară. Cea a ducesei era mîndră şi senină.

— Fără îndoială! murmură Saladin, răspunzînd privirii ei. Sînteţi virtutea întruchipată, pun mîna-n foc pentru dumneavoastră. Dar asta nu-i de-ajuns, cînd ai de-a face cu unul ca grandele nostru de Portugalia, clasa întîi! Cine ştie dacă nu cumva şi cealaltă ducesă nu fusese tot o sfîntă? I-aţi luat locul, ţineţi-vă bine! Interesele marchizei de Rosenthal cer ca de-acum încolo să nu-i mai oferiţi domnului de Chaves nici un pretext de-a vă surprinde în flagrant delict. Vreau neapărat să vă păstrez ca soacră!

Ducesa îşi înfrînă un gest de repulsie.

— Hector de Sabran nu-i altcineva decît nepotul soţului meu, zise ea. Oricum, în urma întîmplărilor de ieri, l-am rugat să-şi înceteze vizitele la palat.

— Întîmplările de ieri! repetă Saladin. Aşadar, s-a petrecut ceva?

Doamna de Chaves îi povesti pe scurt incidentul de pe Esplanada Invalizilor.

Saladin o ascultă cu un interes neobişnuit, în vreme ce creionul alerga grăbit pe hîrtie.

— Ia te uită! exclamă el, cu un zîmbet ciudat. Va să zică, Excelenţa Sa a mers s-o vadă pe domnişoara Safir. Doar e cea mai bună dansatoare pe sîrmă a bîlciului! Domnul de Chaves era singur?

— Avea cu el pe cineva care în ultima vreme vine foarte des pe la palat... Mai precis, de cînd domnul de Chaves s-a apucat de nişte afaceri în industrie...

— Vom mai vorbi despre aceste afaceri, care mă interesează mult, o întrerupse Saladin. Mi-aţi putea spune cum se numeşte persoana?

— E un viconte italian. Îl cheamă Annibal Gioja, din marchizii Pallante.

Saladin îşi umflă obrajii şi se lăsă pe spătarul scaunului, fără a se osteni să-şi ascundă mirarea.

— Îl cunoaşteţi? întrebă ducesa.

În loc să răspundă, Saladin se gîndea. „Deci Fracurile Negre au ajuns aici înaintea mea! Situaţia se complică!"

Doamna de Chaves îşi încrucişase mîinile pe genunchi. Deja uitase de întrebarea pe care i-o pusese marchizului.

Cît despre Saladin, el era din ce în ce mai adîncit în propriile-i cugetări. Aflase un fapt neaşteptat, care urma să-i modifice considerabil planul.

După cum ştim, încă din copilărie îl încîntau poveştile despre isprăvile asociaţiei de răufăcători, care-şi spunea „Fracurile Negre".

Similor, ba chiar şi Échalot — bunul Échalot — vorbeau despre „Fracurile Negre" cu acel respect poetic pe care-l inspiră personajele legendare.

Am mai spus că marea lovitură — unica lovitură — din viaţa lui Saladin, îmbrăcase diferite forme, una dintre ele implicînd o asociere cu „Fracurile Negre".

Aflînd că organizaţia era şi ea amestecată în afacerea LUI, Saladin rămase cu gura căscată.

Imaginaţia începu să-i lucreze cu febrilitate.

„Ce-ar fi dacă însuşi ducele?...“ îşi zise el. „Imposibil! E mult prea bogat pentru asta... Şi totuşi, cine ştie? Joacă pînă-şi pierde capul, e nebun după femei şi în plus, a mai ucis o dată... Mîine voi afla dacă Excelenţa Sa e sau nu un «Frac Negru»“.

6 SALADIN STUDIAZĂ

Mare tulburare se iscase în sufletul prietenului nostru Saladin, de felul lui atît de calm şi cumpătat. Era un băiat isteţ, dar nu şi un geniu. Prefera drumurile netede, oricît ar fi fost ele de lungi, evitînd potecile abrupte, pe care ar fi trebuit să sară şi să se caţere.

Ca să înghită săbii în deplină siguranţă, era necesar să aibă picioarele bine înfipte pe un teren solid, unde să nu se zdruncine.

Se aşteptase să fie pus în situaţia de a-şi schimba planul în funcţie de circumstanţe; era vorba de ideea a cărei realizare ar fi însemnat o existenţă liniştită, pînă la adînci bătrîneţi, pentru marchizul Saladin, ajuns în palatul de Chaves în calitate de ginere. Nutrise această speranţă ca pe un vis frumos, ceea ce nu-l împiedicase să-şi pună mai multe coarde la arc. Recenta descoperire — o urmă de „Frac Negru“, întipărită pe nisipul insulei sale — îi zădărnicea dintr-odată toate planurile.

Cînd intri ultimul într-o cetate trecută prin foc şi prin sabie, nu-ţi mai rămîne nimic de prădat.

Sentimentul său se asemăna cu dezamăgirea unui inventator, care sosind la ministru pentru a-şi primi brevetul, ar fi aflat că aici fusese deja prezentată o invenţie similară.

Să nu uităm că inventatorii sînt plini de idei, în vreme ce bietul Saladin nu fusese în stare să clocească decît una singură.

— Doamnă, reluă el, părăsindu-și fără voie frumosul și mîndrul accent nemțesc. Binecuvîntez Providența, care m-a îndemnat să-mi iau măsuri de precauție. Sînt convins că m-ați și înțeles. Toată ancheta desfășurată de mine nu avea decît un singur scop: să cunosc poziția pe care fiica dumneavoastră — odată regăsită și recunoscută — ar urma s-o aibă în palatul de Chaves.

— Într-adevăr, am înțeles și am răspuns, zise ducesa. Mai aveți ceva de întrebat?

Saladin își consultă însemnările, mai mult de formă. Era cumplit de descurajat. Avea senzația că însuși ducesa își mărturisea neputința. Fără îndoială, avea de-a face cu o regină detronată.

De la bun început, nu spusese „Aduceți-mi fata!", ci întrebase „Unde-i fiica mea?"

— Nu dumneavoastră sînteți stăpînă aici, murmură Saladin, dînd glas concluziei la care ajunsese.

Ducesa înălță spre el o privire plină de mîndrie și tristețe. În această clipă, era atît de frumoasă, încît Saladin rămase mut de uimire.

I se părea că abia atunci o vedea pentru prima dată. În suflet i se aprinse din nou o licărire de speranță.

— Ducele de Chaves a suferit mult, șopti ea, după o scurtă tăcere.

Saladin își încordă privirea, de parc-ar fi vrut să-i citească pînă în străfundul sufletului.

Însă ducesa își plecase din nou genele lungi și rămăsese tăcută.

Saladin schimbă iarăși tonul.

— Doamnă, zise el hotărît, am venit aici ca să vă redau fiica. La început, am citit pe chipul dumneavoastră o imensă bucurie, lucru firesc pentru o mamă. Acum vă văd inertă, parcă zdrobită sufletește. Se pare că între mamă și fiică se înalță un obstacol venit din afară. Nu vă mai înțeleg, doamnă, și e absolut necesar să vă înțeleg.

— Chiar dumneavoastră mi-ați provocat această tristețe, pe lîngă bucuria pe care mi-ați adus-o, răspunse Lily. În

prima clipă, am trăit o negrăită fericire — singura și cea mai mare care poate exista pentru mine pe acest pămînt. Însă pe măsură ce vorbeați, mi-am dat seama că mă mai desparte ceva de fiica mea și caut în mine însămi o cale de-a înlătura și această piedică. S-ar putea să reușesc. Voi reuși cu siguranță. Dumneavoastră îmi cereți niște garanții, fie pentru ea, fie pentru dumneavoastră. Vă rog să continuați cu întrebările. Cînd veți ști tot, absolut tot, veți citi în conștiința mea și-atunci mă veți putea judeca.

Saladin nu era omul care să se lase impresionat, și totuși, se simțea mișcat de iubirea arzătoare pe care o ghicea în spatele acestor vorbe de gheață.

Femeia aceea, care rămăsese neclintită în fața lui, și-ar fi dat la nevoie și sîngele din vine pentru a-și săruta copila măcar o dată.

— Văd că ne înțelegem de minune, spuse el. Cheia întregii povești e ducele de Chaves. Dacă socotiți că-i necesar să-mi mai împărtășiți unele detalii despre Excelența Sa, vă ascult.

— Domnul de Chaves, răspunse ducesa, vorbind rar și cu glas obosit, este omul cel mai minunat, și-n același timp, cel mai crud pe care l-am întîlnit vreodată. E capabil să adore în genunchi și să lovească cu o violență sălbatică. Mărinimia lui nu are margini, ceea ce nu-l împiedică uneori să se arate la fel de lacom ca cel mai fioros bandit din America de Sud. E un gentilom, ba chiar mai mult decît atît: un mare senior, însă se poartă ca un lacheu atunci cînd se lasă în voia pasiunii. Nu știu ce s-ar fi întîmplat dacă o femeie i-ar fi răspuns cu aceleași sentimente.

— Deci n-a fost iubit niciodată? murmură Saladin.

— Întotdeauna a avut parte numai de ură, zise ducesa cu duritate.

Saladin o așteptă să-și ducă gîndul pînă la capăt, dar ea tăcu. Nu putea să nu admire frumusețea tragică a chipului ei palid.

— Chiar și eu, care-i datorez atît de mult, urmă ea, cu un efort aproape dureros, mă tem de mîinile lui pătate de

sînge. Mi-e silă de viciile lui, mi-e groază de mînia lui și niciodată n-am putut vedea în el...

De astă dată, se opri brusc.

Ochii lui Saladin străluceau. Așteptă o clipă, apoi văzînd că ducesa refuza să continue, vorbi fără urmă de regret, pe tonul unui om de afaceri:

— Iar averea lui?

— E încă foarte bogat, răspunse ducesa. Din banii pe care avea să-i primească din vînzarea domeniilor din provincia Para, încă n-au ajuns la el nici jumătate.

— La cît se ridică această sumă?

— La trei sute de mii de piaștri sau un milion cinci sute de mii de franci.

— Phii! se miră Saladin. Păi ăștia-s bani, nu glumă! Probabil că pămînturile valorau foarte mult. Trebuie să înțeleg că acești bani au fost deja cheltuiți?

— Aproape în întregime, răspunse doamna de Chaves. Ducele are o viață extrem de agitată. Cînd și cînd, îmi ajung și mie la ureche ecouri ale nebuniilor lui, însă pînă azi nu le-am prea dat atenție. Joacă și pierde în neștire. Pentru surîsul unei femei, ar fi în stare să azvîrle pe fereastră tone de aur. În plus, mai e și acea importantă afacere a emigranților: Compania braziliană.

— Ah! o întrerupse Saladin. Povestea în care e amestecat și scumpul nostru Annibal Gioja?

Ducesa înclină fruntea în semn de încuviințare.

— Spuneam că vom discuta și despre asta, reluă Saladin, însă înainte de-a ne opri la faptul cu pricina, aș dori să aflu cînd este scadența pentru plata celor trei mii de piaștri.

— Cunosc bine data, zise ducesa, pentru că mă tem de ea. În astfel de cazuri, soțul meu se dedă unor orgii și mai grozave. Termenul este într-una din zilele următoare.

Saladin nu-și mai notă nimic în carnet, dar oricine i-ar fi observat expresia feței și-ar fi dat seama că nici nu mai era nevoie.

Problema i se înfățișa acum sub un nou aspect.

— Dacă se poate, reluă el, să vorbim puțin despre vicontele Annibal și Compania braziliană. Mă interesează, deși am

impresia că strălucitorul nostru napolitan mai are și alte însărcinări pe lîngă Excelența Sa.

— Afacerea cu emigrația, răspunse doamna de Chaves, nu se deosebește cu nimic de celelate. E legată tot de averea noastră din Brazilia: nu de terenurile din provincia Para, care-au fost deja vîndute, ci de unele mai îndepărtate, din sud-vest. E vorba despre o societate pe acțiuni, a cărei înființare l-a costat pe duce o groază de bani și care garantează teren agricol tuturor europenilor care doresc să se stabi- lească în Brazilia.

— Pînă-n prezent, întrebă Saladin, s-a operat cumva vreun vărsămînt asupra acestor acțiuni?

— N-aș putea să vă spun, răspunse doamna de Chaves.

Saladin își adună paginile cu însemnări, punîndu-le în ordine în carnetul său.

Ducesa își privea interlocutorul, părînd mai stăpînă pe ea decît acesta.

— Mă așteptam la altceva, zise tînărul, pregătindu-se de plecare. În situația de față, nu cred că există garanții suficiente pentru marchiza de Rosenthal.

— Și neavînd — sau nevăzînd — aceste garanții suficiente, îl întrerupse doamna de Chaves, fără a-și trăda amărăciunea, o țineți pe fiică departe de mama ei...

— E în interesul fiicei, încheie Saladin.

— În interesul fiicei, repetă ducesa. Așa îmi închipui și eu, altfel ar fi o ticăloșie.

Saladin făcu o plecăciune. Știa bine că nu va pleca înainte ca ducesa să aibă ultimul cuvînt.

— M-ați pus în gardă în ceea ce privește pornirea mea firească de-a face apel la judecătorul de pace, cu gînd să desfac o căsătorie nelegitimă, vorbi doamna de Chaves. În definitiv, căsătoria a fost încheiată fără consimțămîntul părinților, dat fiind că-i vorba de o minoră care abia dacă a împlinit cincisprezece ani.

Saladin surîse.

— Nu-mi spuneți nimic nou, zise el. Și eu mi-am pus problema astfel de nenumărate ori. Deși pot să răspund în fața justiției pentru acest mariaj, am preferat s-o ascund pe

doamna Renaud (și accentuă aceste două cuvinte) la loc sigur. Poate chiar poartă alt nume — ca și mine, de altfel: uitați că nu sîntem la spovedanie, scumpă doamnă. Vă mărturisesc cu mîna pe inimă: sînt stăpîn pe situație, stăpîn în toată puterea cuvîntului. Și chiar de-aș fi înconjurat de jandarmi în clipa în care aș părăsi această încăpere, tot m-aș întoarce către dumneavoastră, ca să vă repet: sînt stăpîn pe situație. Singurul lucru care mă supără e că situația nu-i ceva mai avantajoasă.

— Îmi îngăduiți să-mi văd fiica? îl întrebă pe neașteptate doamna de Chaves.

În mod cu totul bizar, Saladin nu era pregătit pentru o asemenea întrebare, de altfel cît se poate de firească. Dintr-o dată se schimbă la față atît de vizibil, încît doamna de Chaves se întrebă dacă tînărul acela nu făcea decît să joace teatru.

— Nu vă cer să mi-o încredințați, insistă ea. Nu sînt capabilă să vă întind o cursă, așa că accept condițiile impuse de dumneavoastră. Sînteți, într-adevăr, stăpîn pe situație și nu vă cer altceva decît să-mi dați prilejul să-mi îmbrățișez fiica. Pentru aceasta, vă voi plăti prețul pe care mi-l veți cere.

— Doamnă!... protestă Saladin, făcînd pe ofensatul.

— Prețul pe care mi-l veți cere, repetă doamna de Chaves, pentru că pînă acum am vorbit despre averea ducelui, fără a spune un cuvînt despre a mea.

Ochii lui Saladin, deja rotunzi din naștere, păreau gata să-i sară din orbite.

Afacerea lua iarăși o întorsătură neașteptată.

— N-aveți decît să vă păstrați secretul, urmă ducesa, cu tot mai multă însuflețire. Nu voi ști unde-i ascunsă fetița mea — scumpa mea fetiță, despre care discutăm aici cu atîta sînge rece, cînd de dragul ei aș fi în stare să cerșesc în plină stradă! Vom urca în trăsură, mă veți lega la ochi și mă veți dezlega numai în prezența fetei mele. Pentru asta, domnule, vă repet — și Dumnezeu mi-e martor că nu vreau să vă jignesc cu nici un chip — vă voi da orice-mi veți cere. Ducele de Chaves mi-a dăruit, prin contractul de căsătorie, diamantele familiei sale, valorînd două sute de mii de piaștri, precum și proprietatea din Guarda, provincia Coïmbre, în Portugalia, care aduce un venit anual de o sută douăzeci de mii de franci.

Saladin se străduia din răsputeri să-și păstreze stăpînirea de sine. La tîmple i se iviseră picături de transpirație.

— Doamnă! Doamnă! bolborosi el. Oare v-am făcut o impresie chiar atît de proastă? V-am spus că sînt marchizul de Rosenthal...

— Sînteți domnul Renaud, murmură ducesa, nu fără o ușoară undă de dispreț. Dacă nu acceptați, înseamnă că numai întîmplarea v-a ajutat să aflați amănuntele unei povești atît de triste și că...

Se întrerupse și încheie, cu glas tremurător:

— ...Că de fapt, fiica mea e moartă!

O clipă, Saladin rămase fără grai.

Ducesa îl măsură din cap pînă în picioare și adăugă:

— Răspundeți sau plecați din casa mea.

Saladin nu se clinti. Ducesa se ridică, privindu-l cu tot disprețul de care era în stare. El făcu un efort supraomenesc să-și revină.

— Doamnă! exclamă falsul marchiz, rostind pentru prima oară adevărul, pe care curînd avea să-l învăluie în noi și noi minciuni. Nu vă pot duce la fiica dumneavoastră, pentru că nu are cum să vă primească în locul în care se află acum. A sosit momentul să dăm cărțile pe față. În zilele noastre, nu ascunzi pe cineva în fundul pămîntului, ci sub masca unei meserii, la care se adaugă și un nume fals. Dacă urcați în trăsură, pentru a merge la fiica dumneavoastră, cine știe în ce atelier nenorocit o veți găsi? Sau în ce companie? Doamnă, v-am spus adevărul în toate privințele, cu excepția propriei mele persoane. Nu-mi purtați pică dac-am încercat să mai reduc distanța dintre un biet proscris german și moștenitoarea unei doamne de rangul dumneavoastră. Realitatea e că sînt sărac — iată singura mea minciună... Și pentru că mă îngrozește privirea dumneavoastră, mă grăbesc să adaug că vă respect tot atît de mult ca pe Justine, astfel încît vă cer trei zile... poate-i prea mult! Două zile... chiar mai puțin... nu ca să vă conduc legată la ochi spre cea pe care aveți tot dreptul s-o vedeți, ci ca s-o aduc aici, unde să aibă nespusa fericire de-a vă strînge-n brațe.

Inima ducesei bătea să-i spargă pieptul.

Desigur, Saladin avusese grijă să schimbe tonul, din clipa în care doamna de Chaves pomenise de suma de două sute de mii de piaştri în diamante şi de domeniul din Guarda, provincia Coïmbre, Portugalia.

Ar fi căzut de mult la picioarele bogatei sale soacre, spunîndu-i: „În jumătate de ceas, Justine va fi lîngă dumneavoastră!", de n-ar fi existat o piedică reală.

Saladin era un diplomat destul de versat, însă îi lipsea puterea de pătrundere necesară pentru a citi în sufletul omenesc. Îşi închipuise că la prima întrevedere se vor discuta doar chestiuni lipsite de însemnătate.

Ca şi cum pentru o inimă de mamă ar exista aşa ceva!

Lucrurile avansaseră mai repede decît se aşteptase. Iar el nu reuşea să ţină pasul.

— Două zile! repetă ducesa, ca pentru sine. E mult!

Apoi, întorcîndu-se spre Saladin, adăugă:

— Domnule, vă acord două zile şi pentru că aţi acceptat să-mi aduceţi fiica aici, la mine în casă, vreau să vă mai spun ceva despre ducele de Chaves. Informaţiile pe care vi le-am dat sînt exacte, numai că, aşa cum am trecut sub tăcere averea mea personală, am considerat nimerit să nu-mi dezvălui nici poziţia faţă de soţul meu. Înainte de-a pleca, aflaţi, domnule, că sînt vinovată! Nu în sensul vulgar, care-ar justifica bănuielile şi gelozia domnului de Chaves, ci vinovată în cel mai înalt grad pentru viciile, nebuniile şi nenorocirea celui de care m-am legat pe viaţă. Puterea mea asupra ducelui n-ar fi cunoscut margini, fiindcă m-a adorat în genunchi. Însă durerea de-a avea alături o statuie de marmură rece l-a împins spre desfrîul în care îşi revarsă furia şi setea de răzbunare. Venind în această casă, Justine ar putea găsi în el un tată. De mine depinde să-l opresc pe duce din drumul spre pierzanie. Ştiu, sînt convinsă! Deseori mi-am reproşat că n-am făcut-o. Nu aveam destulă forţă pentru asta. Dar acum, de dragul fiicei mele, îmi voi aduna tot curajul. Mi se pare că nici măcar nu va fi nevoie să mă prefac: îmi voi deschide inima şi-l voi iubi, de hatîrul fiicei mele... Dacă-l voi iubi, domnul de Chaves

se va căi în genunchi pentru toate păcatele, iar fata mea va avea un viitor de prințesă.

Saladin își puse carnetul sub braț. Afacerea, care dispăruse pentru o clipă în spatele unui nor, acum strălucea mai mult ca oricînd și fiecare fațetă a ei sclipea de-i lua ochii.

Avea și de ce să fie mîndru.

O salută respectuos pe ducesă și plecă, spunînd:

— Doamnă, peste două zile sau poate chiar mîine!

7 NORUL

Rămasă singură, doamna de Chaves se prăbuși în jilț, sfîrșită. Încercă să rememoreze întreaga scenă care-i schimbase atît de neașteptat cursul vieții, străduindu-se să descopere vreun motiv real de speranță sau de teamă. Dar nu reuși. Avea mintea tulbure și se simțea frîntă de oboseală.

Îi creștea inima de bucurie, pe măsură ce se apropia clipa așteptată de-atîta timp.

Fericirea învinse senzația de oboseală și ducesa izbucni în lacrimi.

Îngenunche în fața icoanei; rămase astfel cîteva momente. Nu-și găsea cuvintele, ca să se roage, însă tot sufletul ei se înălță spre Dumnezeu într-un imn de recunoștință.

— Domnul nostru Isus Cristos! murmură ea, cu același glas dulce de altădată, cînd își alinta fetița. Mi-ai ascultat ruga! Cît ești de bun! Neînchipuit de îndurător! Sînt sigură că-mi auzi cuvintele de mulțumire... Mi se pare chiar că te văd zîmbind... N-am să mai plîng, Sfîntă Fecioară, eu care-am plîns atîtea lacrimi amare! Voi fi fericită! Am s-o revăd!

Zicînd acestea, se opri și-și apăsă mîinile pe frunte, parcă temîndu-se să nu-și piardă mințile.

Într-adevăr, avea dreptate să se bizuie pe frumusețe pentru a-l readuce la picioarele ei pe îndrăgostitul cel sălbatic.

Aşa cum stătea în genunchi, prosternată în faţa icoanei, cu părul revărsîndu-se în bucle bogate peste mîinile-i apăsate pe tîmple, cu ochii scăldaţi în lacrimi, cu pieptul tresăltînd, era frumoasă ca acele sfinte zugrăvite de geniul pictorilor creştini.

— S-o revăd! repetă ea. Peste două zile... poate chiar mîine!

Îşi îndreptă spatele, cu chipul luminat de bucuria care-o încununa, ca o aureolă.

Îşi înălţă din nou spre Dumnezeu o rugăciune plină de recunoştinţă, apoi rămase nemişcată, tăcută şi surîzătoare, ca o mamă privindu-şi copilul iubit, ce doarme fericit în leagăn.

— Petite-Reine! suspină ea. Ah, cît mă va iubi! Sînt sigură c-o voi recunoaşte!... N-am urmărit-o cu gîndul zi de zi? În durerea mea, n-am văzut-o crescînd, schimbîndu-se şi devenind tot mai frumoasă? Ştiu că nu mai are ochişorii aceia albaştri şi senini, iar părul e acum mai închis la culoare... Ştiu, mi-am închipuit... Am văzut-o în gînd de sute de ori, aşa cum o revăd şi-acum... Şi dacă ar intra în această clipă...

Tresări, auzind zgomotul uşii ce se deschisese.

— O scrisoare pentru doamna ducesă, se auzi glasul servitorului de dincolo de draperie.

Lily se ridică, oftînd. Aproape că sperase într-o minune.

Slujitorul îi întinse o hîrtie împăturită grosolan şi nu prea curată.

— Doamna a poruncit să-i fie aduse fără întîrziere toate scrisorile săracilor.

Ducesa îi făcu semn să iasă.

Oricît de milos ai fi, uneori săracii pot să pice într-un moment neprielnic. Generoasă cum era, Lily ar fi dăruit pumni de aur primului venit.

Acum însă, visul ei frumos murise.

Scrisoarea rămase cîteva clipe pe măsuţa unde-o aruncase cu o mişcare înciudată.

Dar ducesa o luă imediat, pentru că era bună la suflet şi pentru că îşi spunea în gînd: „Poate că omul aşteaptă."

Scrisoarea era pecetluită cu un sigiliu încă umed. Lily o deschise fără nici cea mai mică emoţie, căci după aspect,

conţinutul nu era prea greu de ghicit. Trebuia să fi fost vreo cerere de ajutor, însoţită de un certificat medical sau de dovada primăriei.

Dar nu era vorba de nici o cerere. Plicul alb, pătat în mai multe locuri, nu avea nimic scris pe el. Înăuntru se găsea un carton lunguieţ, pe dosul căruia se citea adresa unui fotograf cunoscut.

Mirată, Lily îl întoarse pe partea cealaltă şi simţi că-i fuge pămîntul de sub picioare.

Era chiar portretul ei, făcut cu cincisprezece ani în urmă: o tînără mamă ţinînd în braţe un fel de norişor, pentru că Petite-Reine se mişcase în momentul fotografierii.

Doamna de Chaves privi portretul cîteva minute, încremenită de uimire. Apoi trase violent de şnurul clopoţelului.

Camerista veni într-un suflet.

— Nu pe tine te-am chemat! izbucni ea. Unde-i servitorul? Parcă Germain... Da, era Germain! Adu-l aici numaidecît!

Camerista îl căută pe Germain, care plecase să-şi vadă de treburile lui, şi-l trimise neîntîrziat la ducesă.

— Cine ţi-a dat scrisoarea, întrebă ea, fără a-şi putea stăpîni tulburarea.

— Portarul, răspunse Germain.

— Să vină la mine chiar în clipa asta!

Portarul îşi făcu apariţia, nu chiar în clipa aceea — ar fi fost de necrezut — dar oricum, pe cît de repede putea să vină un slujbaş de importanţa lui.

De altfel, era un portar impunător, cum poţi întîlni numai în cartierul Saint-Honoré: cu înfăţişare de prefect şi burtă de comandant de divizie care se respectă.

La întrebarea ducesei, portarul ar fi putut răspunde că cea care discutase cu vizitatorul fusese nevastă-sa. Însă se arătă mărinimos.

— E un amărît, zise el. Ca vai de el, cu părul vîlvoi... I-am spus să aştepte afară.

— Mai e acolo? întrebă Lily pe nerăsuflate.

— Să ne ierte doamna ducesă, dar omul a plecat. Cum nevastă-mea se afla chiar la poartă, l-a auzit pe bietul om

murmurînd, după ce așteptase cîtva timp: „Dacă ducesa nu vrea să mă primească azi, am să mă-ntorc mîine." Pe urmă a adăugat: „Doamna îmi știe bine numele." Mi-l amintesc și eu, pentru că-i tare caraghios: îl cheamă Médor.

— Médor! repetă doamna de Chaves, cu voce stinsă.

Făcu semn portarului semn să plece și se prăbuși într-un fotoliu, murmurînd din nou:

— Médor!

Simțea că-i vuiește capul de vălmășagul amețitor al gîndurilor.

Cu paisprezece ani în urmă, lăsase în odăița sa acest portret, împreună cu tot ce-i aparținea. Fără îndoială că intenționase să se întoarcă sau măcar să trimită pe cineva după acele relicve scumpe inimii ei, însă lucrurile se petrecuseră cu iuțeală neașteptată. Cel care-o luase cu el nu voise să-i lase timp de gîndire.

Trăsura în care suise împreună cu ducele de Chaves o luase din fața casei, îndreptîndu-se spre gara Le Havre, astfel că un ceas mai tîrziu se afla într-un tren expres, care-o ducea spre țărmul oceanului.

Deseori regretase lucrușoarele lăsate în urmă și cu care-și amăgise durerea: pătuțul plin de jucării, rochițe și gulerașe, cu crengile de liliac uscat — liliacul dăruit de lăptăreasă.

Altarul. Iar acum, numele de Médor îi deștepta toate acele amintiri!

Médor îi stătuse alături, blînd și devotat, privind pătuțul, plîngînd și el la auzul suspinelor tinerei mame.

Nu păstrase decît un singur obiect, care-i adusese noroc: mica brățară din aramă aurită, căreia îi datora prezența la palat a marchizului de Rosenthal.

Iată ce înseamnă întîmplarea! În ajunul acelei zile fatale, Petite-Reine își rupsese brățara. Lily o purtase în buzunar, cu gînd s-o repare, dar cum după răpirea fetiței, reparația nu mai avusese nici un rost, tînăra mamă păstrase brățara.

Vă închipuiți cît ținea la această podoabă: îndeajuns ca să se hotărască să meargă la o ghicitoare.

Marchizul de Rosenthal! Médor!

Cîte evenimente într-o singură zi!

Nu știu însă de ce gîndul la Médor, departe de a-i spori bucuria, arunca asupra certitudinilor ei o umbră de îndoială.

Îi păstrase acestui tînăr o amintire plină de recunoștință și afecțiune. De multe ori își propusese să-i dea de urmă, pentru a-l face fericit.

Și totuși, acum îi era teamă de Médor.

Această teamă avea o explicație.

Lily voia din tot sufletul să creadă în spusele marchizului de Rosenthal. Avea nevoie să creadă, însă în sinea ei își spunea: „Dar dacă Médor îmi va aduce dovada că totul a fost o minciună?"

De ce venise? Și de ce, de cînd aflase de vizita lui Médor, Lily se împotrivea, înspăimîntată, gîndului că-și făcea iluzii?

La prima întrebare, probabil că nici bietul Médor n-ar prea fi știut ce să răspundă.

Cu siguranță că nu voia să-i ceară de pomană. Atunci, pașii lui fuseseră purtați aici doar de simpla dorință de a o revedea pe La Gloriette?

Ținea la ea îndeajuns de mult ca să caute s-o reîntîlnească. Acele cîteva zile în care ocrotise disperarea tinerei mame, culcat ca un cîine în prag, rămîneau cele mai vii amintiri ale sale. La drept vorbind, nu trăise nici înainte, nici după aceste zile, care însemnau toată viața lui.

Și totuși, nu venise numai ca s-o vadă pe La Gloriette.

Căutase timp de paisprezece ani. Pentru el, această îndeletnicire devenise un fel de manie, întrucît pe măsură ce trecea vremea, îi era din ce în ce mai limpede că nu va găsi nimic.

Cîștigîndu-și cu greu pîinea zilnică de pe urma unei meserii de mult uitate — aceea de înghițitor de săbii — Médor nutrea încă speranța că într-o bună zi, în bîlci, se va trezi față în față cu Petite-Reine.

De nenumărate ori în peregrinările lui, întîlnise fetițe, apoi adolescente de-o vîrstă cu Petite-Reine, pe care imaginația lui le asemăna cu făptura ce-i ocupa toate gîndurile.

Atunci își luase inima în dinți — el, timidul — și începuse să întrebe în dreapta, în stînga, dar răspunsurile primite nu făceau decît să-i sporească deznădejdea.

Însă de cîteva zile, începuse din nou să spere.

Față în față cu cocioaba amărîtă pe care și-o construise pe Esplanada Invalizilor, pentru serbările de la 15 august, se ridica baraca impozantă a soților Canada, vedetele bîlciului.

Știm bine că aceștia erau oameni cumsecade și de altfel, vedeau în Médor pe singurul prieten al cumătrului Justin — celebrul jurist, în a cărui maghernită Médor deretica din cînd în cînd, dar numai cu îngăduința locatarului.

Deseori, Échalot îi spunea lui Médor:

— Dacă înghițitul săbiilor n-ar fi o meserie demodată, zău că te-aș lua la noi, bătrîne! Mi se rupe inima cînd te văd în cocioaba aia. Dar deocamdată, nici vorbă de-așa ceva, pînă ce nu va fi adus înapoi de capriciile modei. De la zilele cînd tînărul Saladin înghițea obiecte din astea și pînă-n prezent, obiceiul a dispărut complet de pe firmamentul secolului XIX.

Médor venise deseori s-o vadă dansînd pe domnișoara Safir care, pe lîngă talent și frumusețe — mult peste ceea ce se întîlnea de regulă într-un bîlci — produsese asupră-i o impresie greu de definit.

Tot timpul se întreba: „Oare cu cine seamănă?"

Și cum nu renunțase la ideea lui fixă, se ducea cu gîndul la frumoasa La Gloriette.

Însă domnișoara Safir nu semăna cu La Gloriette!

Într-o zi, Échalot îi zisese:

— Doamna Canada te invită la o ceașcă de cafea neagră.

În timp ce serveau cafeaua, doamna Canada îl întrebase pe Médor pe unde se mai aținea cumătrul Justin, pentru că voia să-l vadă și să-i ceară sfatul.

— Cu privire la niște lucruri tainice, urmase Échalot, legate de fiica noastră adoptivă, și pe care nu-i cazul să ți le povestesc și dumitale.

Médor îi promisese să-i ducă pe-amîndoi la cumătrul Justin.

Întorcîndu-se în bîrlogul lui, își spusese: „Va să zică, există o taină. Oare cu cine seamănă?"

În ajunul zilei despre care povestim, Médor o întîlnise pe domnișoara Safir, care se ducea ca de obicei la liturghie, la biserica Saint-Pierre-du-Gros-Caillou.

În veșmintele-i simple, aproape austere, avea aerul unei adevărate domnișoare din lumea bună!

Desigur, preotul — care remarcase pioşenia şi modestia fetei — s-ar fi roşit de ruşine de-ar fi aflat că noua sa enoriaşă era acrobată de bîlci.

Médor o privise cu luare-aminte şi cînd rămăsese singur, în minte i se înfiripase o idee.

„Seamănă cu Justin", îşi zisese el deodată. „Nu cu cel de-acum, ci cu tînărul îndrăzneţ care şi-a făcut cîndva apariţia în strada Lacuée, numărul 5. Cu «omul de la castel»!"

Descoperirea îl tulburase nespus de mult. Se gîndise la ea toată ziua, pînă în momentul cînd îl trecuseră toate năduşelile zărindu-l pe lordul cel tuciuriu cum intra în baracă şi-apoi pe La Gloriette, la fel de tînără şi frumoasă, îmbrăcată în amazoană şi însoţită de un tînăr atrăgător.

Aşadar, venise la palatul de Chaves nu numai ca s-o întîlnească pe La Gloriette, dar ca să-i spună: „Ştiu o fată, în jurul căreia se păstrează o mare taină şi care seamănă cu tatăl micuţei Petite-Reine."

Dar cum să ajungă la ducesa de Chaves?

Médor era cît se poate de conştient de propria-i condiţie. Socotea că între el şi soţii Canada e o distanţă ca de la cer la pămînt. Închipuiţi-vă cam pe unde se vedea, în comparaţie cu nobila stăpînă a palatului din strada Faubourg Saint-Honoré.

Médor se frămîntase toată noaptea.

Dimineaţa se dusese la cumătrul Justin, nu ca să-i împărtăşească nedumeririle lui, căci niciodată nu stăteau de vorbă împreună, ci pur şi simplu ca să-i mături prin maghernită.

În timp ce dădea cu tîrnul, Médor zărise fotografia tinerei La Gloriette, agăţată deasupra pătuţului.

Nu stătuse prea mult pe gînduri şi-o vîrîse în buzunar. Cum dorinţa arzătoare îl făcuse îndrăzneţ, îl rugase chiar pe Justin, care se întorsese iarăşi beat, să-i scrie pe o bucată de hîrtie adresa ducesei de Chaves, din strada Faubourg Saint-Honoré.

Iată cum ajunsese Lily în posesia acelui plic — mărturie vie a unui trecut deja atît de îndepărtat.

Ducesa îşi privi fotografia de parcă nu şi-ar fi văzut chipul de ani şi ani. O clipă, timpul care-o despărţise de zilele tinereţii se risipi ca un vis.

Norişorul pe care-l ţinea în braţe şi ale cărui trăsături neclare păreau să ascundă un zîmbet, era Petite-Rèine.

O sărută pe Petite-Reine: norişorul.

Cu toate acestea, nici urmă de bucuria imensă de altădată.

În faţa ochilor ei se găsea un simbol: acum — ca şi atunci — ţinea în braţe un norişor.

Un simbol, dar poate şi o ameninţare.

Nimic nu-i confirma această teamă, dar ea continua să existe.

În suflet îi creştea o spaimă confuză, umbrindu-i fericirea, de parcă i-ar fi spus: „Ia seama!"

Ochii ei rămîneau pironiţi pe norişorul zîmbitor, ale cărui contururi lăsau să se ghicească trăsăturile micuţei Petite-Reine. Încerca să reconstituie chipul fetiţei...

De regulă, astfel de gînduri nu sfîrşesc cu hotărîrea de-a te găti în faţa oglinzii, mai ales în cazul cuiva care trăia într-o singurătate absolută,aşa cum se întîmpla cu doamna de Chaves.

Şi totuşi, către orele două ale după-amiezii, ducesa sună după cameriste, poruncindu-le s-o ajute să se îmbrace.

Acestea erau două fete de treabă, care schimbară o privire, gîndind în sinea lor: „Se pare că-l aşteaptă pe contele Hector."

Contrar obiceiului, ducesa pierdu multă vreme în faţa oglinzii, acordînd o mare atenţie propriei înfăţişări. Nimic n-o mulţumea. Cameristele fură nevoite să-i aranjeze de trei ori părul bogat, pe care în alte zile i-l pieptănau în cîteva minute.

„Poate nu se pregăteşte să-l întîmpine pe contele Hector", îşi ziseră cameristele.

Şi amîndouă îl compătimiră sincer, pentru că era un tînăr frumos şi cumsecade.

— Doriţi să fie înhămaţi caii la trăsură? întrebă una dintre ele.

— Nu,răspunse doamna de Chaves, privindu-se în oglindă şi aranjîndu-şi pliurile rochiei.

Era limpede că aştepta pe cineva, pentru care dorea să fie cît mai frumoasă.

Ieşind din cameră, cele două cameriste făcură fel de fel de presupuneri.

Oare cine era fericitul muritor?

Orologiul bătu ora trei, apoi ora patru. În orice caz, fericitul muritor se lăsa cam mult așteptat.

Puțin înainte de ora cinci, poarta mare a palatului se deschise larg și-și făcu apariția ducele, care se întorcea în trăsură, dintr-o călătorie pe care n-o făcuse.

— Prea tîrziu, șușotiră cele două cameriste. Fericitul muritor a scăpat ocazia.

În aceeași clipă, din camera ducesei se auzi sunînd clopoțelul. Amîndouă se năpustiră într-acolo.

— Spuneți-i domnului duce că nu mă simt prea bine, și că-l rog să urce pînă la mine, porunci ducesa.

— Ia te uită! exclamă una dintre ele, ajungînd în anticameră.

— Ca să vezi! îi ținu isonul cealaltă.

Amîndouă pufniră în rîs, zicînd:

— Asta chiar că le întrece pe toate! Mai bine mai tîrziu decît niciodată! Deci fericitul muritor nu-i nimeni altul decît domnul duce!

8 CLUBUL TICHIILOR DE MĂTASE NEAGRĂ

Pe una din acele străzi din preajma Observatorului, reci și liniștite ca ulițele de provincie, de curînd demolate în vederea construirii bulevardului Port-Royal, mai exista în 1866 o cafenea micuță, cu cîțiva burghezi și rentieri onorabili din acest cartier de intelectuali.

Numele ei era „Cafeneaua Massenet", după numele proprietarului, fost măturător în biroul de longitudini, dar care acum trecea în fața clienților drept matematician ieșit la pensie.

Așa și arăta: scund, grav, răsuflînd greu, cu pipa în gură de dimineața pînă seara, în pantofi decupați și cravată albă.

Nevastă-sa, care servea la tejghea, era bătrînă, înaltă și deșirată. Avea un zîmbet plăcut, deși îi mai lipsea cîte un

dinte pe ici, pe colo. E drept că nici cei rămași nu-i erau de cine știe ce folos.

Cafeneaua Massenet se compunea dintr-o sală de biliard — o încăpere mare, unde se strîngeau consumatorii și obișnuiții casei — și dintr-un salon micuț, cu divane îmbrăcate în piele jerpelită, unde nu aveau acces decît „domnii aceia".

Salonul pentru „domnii aceia" era despărțit de sala de mese printr-un culoar destul de lung, închis la ambele capete.

Ca o precauție în plus, cea de-a doua ușă care dădea spre salonul „domnilor acelora" era dublată și capitonată.

Pe peretele opus se găsea o fereastră ce se deschidea spre o ulicioară pustie, însă cum „domnii aceia" nu se întîlneau decît după lăsarea întunericului, fereastra — în permanență închisă — era prevăzută cu obloane groase.

Și totuși, „domnii aceia" nu erau conspiratori. Clienții cafenelei îi cunoșteau foarte bine și deseori beau împreună cu ei cîte o ceașcă de cafea. Numai că „domnii aceia" aveau niște obiceiuri care nu-i priveau decît pe ei, motiv pentru care se și întîlneau acolo. Nimic mai simplu!

Ca număr, se poate să fi fost vreo doisprezece. Rareori fuseseră văzuți cu toții laolaltă. În fruntea celor ce frecventau cu regularitate cafeneaua se afla domnul Jaffret — sau mai bine-zis, bunul Jaffret, proprietarul unei case din strada Sorbona — care împrumuta bani cu dobîndă (unii ziceau că face camătă). În fiecare după-amiază, se ducea în grădina Luxembourg, ca să arunce miez de pîine păsărelelor — toată lumea fiind de părere că un asemenea gest dovedea o inimă de aur.

Mai era și domnul Comayrol, om de afaceri, faimos pentru ochelarii săi cu rame de aur și pentru talentul oratoric, specific meridional; apoi doctorul Samuel, filantrop, care îngrijea săracii (evident pe bani), precum și o persoană tare cumsecade, cunoscută sub numele de „Prințul", despre a cărui ocupație nu se știa nimic.

Ceilalți doar veneau și plecau.

Obișnuiții cafenelei și ai sălii de biliard denumeau grupul „domnilor acelora" „Clubul Tichiilor de Mătase Neagră",

datorită faptului că bunul Jaffret și Prințul își îndesau pe cap astfel de tichii, de teamă să nu-i tragă curentul.

Nici unul din membrii Clubului nu era tînăr, însă Comayrol arbora o vestă studențească, purtîndu-și ochelarii cu rame de aur cu aerul unui învingător ce părea a spune: „Încă n-am renunțat să plac celor din jurul meu"; pe de altă parte, simpaticul viconte Annibal Gioja, pe care nu l-am menționat pînă acum, avea părul vopsit într-un negru strălucitor.

Era cam ora șapte seara. În micul salon rezervat „domnilor acelora" se găseau numai doi din membrii Clubului: Prințul, purtînd pe cap tichia sacramentală, citea *Le Journal des Villes et Campagnes*, sorbind dintr-o cafea cu rom; doctorul Samuel nu servea nimic și stătea pe celălalt capăt al canapelei, trosnindu-și degetele.

Pentru ca denumirea de „Prinț" să nu pară o poreclă, e bine să spunem că domnul ce se îndeletnicea cu lectura ziarului nu era nimeni altul decît fiul sărmanului Ludovic al XVII-lea.

Chipul său surîzător, cu profil de Bourbon, ar fi fost un indiciu suficient al nobilei sale descendențe; totuși purta întotdeauna asupra sa, într-un imens portvizit, o colecție de dovezi, de ți se făcea părul măciucă: scrisori semnate de Papa, de regele Ludovic-Filip[1], de domnul de La Rochefoucauld[2], de soția temnicerului Simon, de Carol-Albert[3], Talleyrand[4], Chateaubriand[5], Lamartine[6], precum și de generalul Cavaignac și domnul Gisquet; într-un cuvînt, scrisori de la toată lumea.

---

1 *Ludovic-Filip* — rege al Franței (1830—1848) din familia Bourbon-Orléans. (n.t.)

2 *François de La Rochefoucauld* (1613—1680) — scriitor și moralist francez. (n.t.)

3 *Carol-Albert* — rege al Piemontului (1813—1849). (n.t.)

4 *Charles Maurice de Talleyrand-Périgord* (1754—1838) — diplo- mat și om politic francez. (n.t.)

5 *François-René* viconte de Chateaubriand (1768—1848) — scriitor francez. (n.t.)

6 *Alphonse de Lamartine* (1790—1869) — scriitor și om politic francez. (n.t.)

Pe lîngă acestea, mai avea şi certificate, procese-verbale, extrase din registre, testamentul nefericitului său tată, mort sub numele de ducele de Richemond, împreună cu o listă, cuprinzînd peste o sută de familii nobile din Paris şi din împrejurimi, gata să ia armele la prima chemare a glasului său legitim.

Aceste diverse documente slujiseră pînă acum mai multor „prinţi".

Cei ce cunoşteau mai mult sau mai puţin afacerile Fracurilor Negre, spuneau că personajul era cel puţin al cincilea fiu al lui Ludovic al XVII-lea, ceilalţi patru sfîrşind tragic, în exerciţiul funcţiunii, spre a servi interesele asociaţiei.

De fiecare dată cînd murea cîte unul, se căuta un ins bine hrănit, cu chip cinstit, nas acvilin şi frunte îngustă, apoi se strîngeau noi piese la dosar; şi iată că la orizont îşi făcea apariţia alt moştenitor al coroanei franceze, conform principiului istoric „Regele a murit, trăiască regele"!

Deşi Fracurile Negre nu mai erau organizaţia puternică de altădată, totuşi la vremea cînd se petrece povestirea noastră mai existau posibilităţi pentru a da din cînd în cînd cîte o mică lovitură, fiul lui Ludovic al XVII-lea rămînînd o unealtă indispensabilă.

E de necrezut la cît se ridică sumele obţinute fraudulos în cartierul Saint-Germain din Paris, precum şi în provinciile franceze, graţie acestei imposturi cu mult mai multe capete decît hidra din Lerna[1]: un fiu al lui Ludovic al XVI-lea, evadat din închisoarea Abbaye.

Ingenioşi ca întotdeauna, membrii asociaţiei „Fracurile Negre" inventaseră un fiu al acestui fiu, pentru comoditatea datelor.

Sîntem nevoiţi să precizăm că ceea ce se numea „Clubul Tichiilor de Mătase Neagră" era tot ce mai rămăsese din cumplita organizaţie, ale cărei începuturi se legau de personajul Fra Diavolo şi care, sub domnia Colonelului, înfricoşase întreaga Europă, prin nenumărate fapte sîngeroase.

---

1 *Hidra din Lerna* (mitol.) — animal fabulos, învins de eroul mitic Heracles, într-una din cele douăsprezece munci la care l-a supus Eurystheus. (n.t.)

Ultimele „Fracuri Negre“ erau „domnii aceia“, sau mai curînd „domnii aceia“ formau consiliul de conducere al ultimelor „Fracuri Negre“, întrucît în lumea interlopă a Parisului se mai găseau destui adepți ai formulei *„Mîine se va lumina de ziuă“.* Iar cînd era vorba de-a pune în aplicare vreo operațiune bine organizată, acești executanți nu-și dezamăgeau niciodată venerabilii conducători.

— Se pare că împăratul Alexandru are de gînd să schimbe uniforma lăncierilor din Moscova, începu Prințul.

Doctorul Samuel nu răspunse, continuînd să-și trosnească degetele.

Prințul se întoarse la lectura ziarelor. După vreo zece minute, vorbi din nou:

— Auzi, cică puștile de la Sadowa au fost deja expuse la Palatul Industriei, în 1855. Inginerii de la Școala politehnică au declarat că nu fac doi bani. Pesemne că pușcașii le-au fabricat pentru că n-au nici un elev de la Școala politehnică.

— Toată lumea știe — mormăi doctorul Samuel, un bătrîn urît, cu figură răutăcioasă — că la Școala politehnică e vai și-amar! Eram într-o zi la Saint-Malo, unde inginerii de la „Poduri și șosele“ tocmai construiseră un dig, în valoare de nu știu cîte milioane. Marea era agitată și o corabie olandeză plutea în derivă spre digul ăla, pe care Școala politehnică îl declarase o adevărată capodoperă. Sus, pe ziduri, o groază de curioși căscau gura, plîngîndu-le de milă celor de pe vas: „Vai, ce nenorocire! O să se facă țăndări!“ Într-adevăr, corabia s-a izbit de dig cu toată puterea. Ei bine, știi ce s-a întîmplat?“

— Nu! răspunse Prințul, privindu-l curios.

— Olandezii n-au avut nici pe dracu'! urmă doctorul Samuel. Însă digul Școlii politehnice s-a năruit tot și-a fost înghițit de apă, unde zace și acum, mai capodoperă ca oricînd!

Prințul rămase o clipă încremenit, apoi izbucni într-un hohot de rîs nestăpînit.

— Ah! exclamă el, bătînd din palme. Înțeleg! Înțeleg! Asta-i mai nostim decît tot ce-am citit pînă acum în ziare!

Îl privi pe doctor pe deasupra ochelarilor și spuse, coborînd glasul:

— *Se pare că în noaptea asta se va lumina de ziuă...*

— Se pare, repetă Samuel.

Din nou tăcură amîndoi.

În liniștea din salon, se auzi un zgomot ușor, venind dinspre fereastră. S-ar fi zis că cineva de-afară își freca ușor palma de oblonul cel gros.

Cei doi ciuliră urechile, dar după o clipă, zgomotul încetă.

— Dumneata ai apucat vremea călugărilor de la mănăstirea Milei, doctore? întrebă deodată Prințul.

— Da, răspunse Samuel.

— Ai văzut cu ochii dumitale subteranele alea din Sartène, în Corsica, despre care se spun atîtea? Pe-atunci, „Fracurile Negre" nu erau decît niște iepurași. Eu sînt nou în asociație și încă n-am avut ocazia să particip la o afacere.în stil mare.

— Nici nu mai există așa ceva, zise Samuel posomorît.

— Domnia ta l-ai cunoscut pe Toulonnais l'Amitié?

— Da, încuviință doctorul Samuel, încetînd să-și trosnească degetele. L-am cunoscut... N-am să mai întîlnesc unul ca el... L-am cunoscut și pe contele Corona, pe J.-B. Schwartz, pe Colonel, pe Marguerite de Bourgogne — ah, ce fiară!... Pe urmă, s-a ales praful.

— Oricum, vorbi Prințul, probabil c-ai adunat bani frumoși. Da' de ce dracu' l-ați ales tocmai pe caraghiosul de Annibal Gioja, ca să-i încredințați Scapularul?

Samuel ridică din umeri.

— Dacă și-ar face apariția un bărbat adevărat... începu el.

Se opri, apoi mîrîi printre dinți:

— Azi nu mai există bărbați adevărați!

Prințul avea chef de vorbă.

— Și totuși, îl aveți pe Jaffret, spuse el. Tipul are pe puțin un milion și jumătate, deși văzîndu-l, nici n-ai zice!

— Jaffret e bogat, încuviință laconic doctorul.

— Pe urmă domnul Comayrol, care știe să vorbească atît de bine!

Samuel făcu un gest disprețuitor.

— Sîntem bătrîni, spuse el. Nu poți să exiști și-n același timp, să fi existat.

— Pff! se strîmbă fiul lui Ludovic al XVII-lea. Inimosul Colonel avea 107 ani!

În acel moment, pe coridor se auzi un glas răsunător.

— Niște punch cu vișinată pentru noi doi! comandă vocea. Au sosit toți prietenii noștri?

— Numai doi! Ah, ce leneși! Dacă întreabă cineva de domnul Jaffret — proprietar — din partea unui anume Amédée Similor, aduceți-l la mine!

Ușa se deschise și în prag sticliră ochelarii cu rame de aur ai lui Comayrol-junior, fost prim-funcționar la notariatul Deban.

Într-o altă povestire[1] am putut aprecia calitățile și ținuta lui Comayrol. Poate nu avea chiar stofă de prim-ministru, însă cel puțin era un șef de cabinet din cale-afară de distins. Vîrsta lui (ceva mai mult decît matură) respectase fidel făgăduielile înfățișării de la treizeci de ani: indecent de chel, mai era și gras pe deasupra, și în ciuda unui proverb meridional ce spune „Oamenii care se-ngrașă mor repede", se ținea cît se poate de bine.

Altfel, era întotdeauna pus la patru ace, cu cămașă albă, inele pe degete și un magnific lanț de ceas, care ieșea de sub vesta sclipitoare de catifea.

Cu timpul, deosebirile dintre el și bunul Jaffret — acea blîndă făptură a lui Dumnezeu — se adînciseră. Jaffret pășea umil și nesigur, la fel de chel, dar cu cîteva șuvițe rușinate, aduse spre creștetul capului său țuguiat.

— Vă prezint pe cel mai simpatic individ din asociație, zise Comayrol, care intrase ținîndu-l de mînă pe Jaffret. Cînd vom ajunge la sapă de lemn, voi propune Consiliului o afacere pe cinste, și anume să vedem dacă *„se va lumina de ziuă"* în seiful bunului nostru Jaffret.

Prințul, care se ridicase în picioare, începu să rîdă cu poftă. Pînă și doctorul Samuel își descreți fruntea.

Însă Jaffret se dădu un pas înapoi, zicînd cu arțagul unui om bătrîn:

— Domnule Comayrol, văd că întreci orice limită. Vîrsta și poziția mea socială ar trebui să mă ferească de glumele dumitale nesărate!

---

1 Vezi *Turnul Crimei* și *Secretul Fracurilor Negre*. (n.t.)

Comayrol se întoarse spre el, la fel de binevoitor, şi luîndu-l pe sus, îl aşeză pe canapea, zicînd:

— Nu cîntăreşte mai mult decît o legătură de vreascuri!

Uşa se deschise din nou, lăsînd să treacă altă ruină — de data asta preţioasă şi bine întreţinută: idol îmbătrînit, din jad, fildeş şi trandafir — vicontele Annibal Gioja, din marchizii Pallante.

— Lustruit din cap pînă-n picioare! rîse vesel Comayrol, întinzîndu-i mîna. Ascultă, Annibal, cînd ai de gînd să-mi dai şi mie adresa tipului care te îmbălsămează?

Strălucitorul napolitan nici nu catadixi să-i răspundă. Jaffret îşi trase tichia de mătase neagră peste urechile lungi şi friguroase, zicînd:

— Ce vreme rea! Anul ăsta a fost mereu vreme rea!

Comayrol merse să se aşeze lîngă doctorul Samuel.

— Prinţe, i se adresă el de departe fiului lui Ludovic al XVII-lea. De cînd aţi moştenit dreptul divin la coroana Sfîntului Ludovic, nu vi s-a cerut să participaţi la nici o ispravă mai acătării, la nici o lovitură mai de Doamne-ajută?

Prinţul se strădui să-şi păstreze o expresie prostească şi răspunse, cu un zîmbet mulţumit:

— Se-ngroaşă gluma, aşa-i, domnule Comayrol?

— Să trecem la lucruri serioase, mieluşeii mei, reluă Comayrol. Vicontele Annibal e un savoyard parcă făcut din zahăr candel, iar Scapularul îl poartă doar aşa, de formă. Adevăratul şef al confreriei — în lipsă de altul mai bun — este Jaffret care, deşi uşor atins de vîrstă şi neajunsurile ei, se ţine încă destul de bine pe picioare — desigur, dacă se sprijină de braţul meu! Afacerea noastră cu ducele brazilian începe să dea roade. Jaffret şi cu mine am umplut tîrgul cum că singurul scop al afacerii e de-a trimite în Para pe toţi demagogii din Franţa şi Navara, metamorfozaţi în nevinovaţi proprietari. După părerea lui Jaffret, ducele de Chaves e om de cel puţin două milioane.

— Într-adevăr, şi mie mi-a vorbit de-aceeaşi sumă, zise vicontele Annibal.

Jaffret îl privi pieziş, murmurînd:

— Uite ce e, frumosule, știi bine că n-ai nici un drept să te-ntinzi la plăcintă!

— Am impresia că mă aflu mai presus de orice bănuială, răspunse cu mîndrie Annibal. În orice caz, în afaceri ducele e de-o cinste exemplară. Ieri a preferat să împrumute două mii de ludovici, mai curînd decît să se atingă de încasările lui comerciale. Iubiții mei, mă bate gîndul că poziția mea de om de încredere al Excelenței Sale vă stîrnește întrucîtva gelozia, de nu cumva și neliniștea. Ducele și cu mine sîntem uniți ca doi frați siamezi. Nu-i cazul, totuși, să uitați că mie îmi datorați totul și că, fără mine, piaștrii lui brazilieni v-ar scăpa printre degete.

— Annibal, ești un înger! zise Comayrol. Încă ceva, domnilor! Își amintește careva dintre dumneavoastră de un individ pe nume Similor, care-a slujit de multe ori drept coadă de topor, îndeosebi în afacerea J.-B. Schwartz și-n cea de la palatul Clare?

Singurul care păstra o vagă amintire despre prietenul nostru era bunul Jaffret.

— La urma urmei, cine-i Similor ăsta? întrebă doctorul Samuel.

— Un coate-goale! răspunse Comayrol.

— Și de ce-ați pomenit aici de el?

— Pentru că nimic nu trebuie scăpat din vedere, răspunse fostul funcționar al notariatului Deban. Similor a venit astăzi la mine, ca să-mi vorbească de nenumăratele servicii aduse odinioară organizației și ca să-mi pomenească de fiul lui, pe care-l socotește un element de-a dreptul remarcabil. I-am zis să-l trimită la noi, dar între timp am cules niște informații, și nu-i cine știe ce de capul lui. La biroul fostei noastre agenții, unde fiecare din noi e clasat și numerotat, nu se cunoaște alt fiu al lui Similor decît numitul Saladin, fost acrobat de bîlci și înghițitor de săbii.

— Nu-i rău! murmurară ceilalți.

Chelnerul cafenelei Massenet aduse punch-ul cu vișinată care fusese comandat. După ce puse tava pe masă, scoase din buzunar o carte de vizită, pe care o înmînă lui Comayrol.

— Marchizul de Rosenthal! citi fostul funcționar al notariatului Deban. Habar n-am cine-i ăsta! Domnul cu pricina e aici?

— Da, răspunse chelnerul. Spune că vine din partea lui taică-său.

Membrii „Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" schimbară între ei priviri nehotărîte.

— S-ar putea să fie fiul lui Similor, de care vorbeai... șopti Jaffret.

— Invită-l înăuntru, zise Comayrol. Vom vedea îndată cu cine-avem de-a face.

Cîteva clipe mai tîrziu, un tînăr îmbrăcat după ultima modă, cu lornionul la ochi, pieptănat cu cărare la mijloc, cu guler înalt și apretat ca o carte de vizită, veston cu tăietură dreaptă, pantaloni nu prea strîmți, pălărie micuță, mănuși roșii și baston cu mîner curbat, intră în salon cu pași mărunți, venind pînă în mijlocul camerei, unde se opri, cercetîndu-i cu luare-aminte pe cei de față.

Chelnerul se retrase. Bunul Jaffret catadixi să meargă el însuși ca să verifice dacă ușile erau bine închise.

— Domnilor, zise noul venit, am onoarea! Am auzit multe despre dumneavoastră! Cum se întîmplă să am nevoie de colaboratori pentru o mică operațiune ce se va solda cu beneficii destul de importante, m-am gîndit să vă cer sprijinul. Servitorul meu se pare că vă știe bine. Mi-a vorbit despre un anume domn Comayrol. Vă rog, care dintre dumneavoastră este domnul Comayrol?

— Eu! spuse fostul slujbaș al lui Deban. Domnule marchiz, vă înșelați: n-am vorbit decît cu tatăl dumneavoastră.

Saladin îi întinse un deget, cu o insolență atît de perfectă, încît membrii clubului nu-și putură stăpîni un surîs involuntar de aprobare.

— Tatăl meu, zise el din vîrful buzelor, sau servitorul meu — e tot una! Ticălosul despre care-mi faceți cinstea de-a pomeni îndeplinește, într-adevăr, ambele funcții pe lîngă augusta mea persoană.

9 CÎNTECUL ÎNGHIȚITORULUI DE SĂBII

După ce rosti aceste cuvinte, domnul marchiz de Rosenthal luă un scaun şi veni să se aşeze în fața canapelei pe care stăteau Comayrol şi bunul Jafret.

— Domnilor, urmă el pe un ton respectuos şi plin de modestie. Dumneavoastră formați o organizație ilustră, în vreme ce eu nu sînt decît un oarecare. Aşadar, mi s-a părut firesc ca înainte de-a avea onoarea să mă prezint în fața domniilor voastre, să-mi dichisesc nițel trupul, spiritul şi... împrejurările. Nu mă îmbrac astfel în fiecare zi. M-am pregătit ca un candidat în preajma examenelor, alegînd pentru această ocazie cel mai răsunător dintre toate numele pe care le port. Trag nădejde că veți arăta puțină indulgență față de un neofit, care nu vă vrea decît binele, dar care totuşi nu poate merge cu politețea atît de departe încît să vă declare cu ipocrizie că după umila sa părere, propria-i tinerețe nu valorează mare lucru pe lîngă atîția ramoliți...

— La dracu'! izbucni Comayrol. Nu ne displac glumele, domnule Saladin, numai că mai avem şi alte treburi decît să ne uităm la dumneata cum înghiți săbii!

Prințul şi doctorul Samuel se apropiaseră şi ei. Vicontele Gioja se ținea deoparte, cu un aer disprețuitor.

— Mă simt măgulit, vorbi Saladin jucîndu-se cu mînerul coroiat al bastonului, că v-ați dat osteneala de-a culege niscaiva informații asupra umilei mele persoane. Fără falsă modestie, vă asigur că merita efortul, şi nădăjduiesc ca în curînd să v-o dovedesc din plin. Sînt ani întregi de cînd ardeți gazul de pomană, preastimații mei domni, şi asta fiindcă n-aveți nici un şef... Ei bine, cred că v-am găsit eu unul!

— Are talent de orator, zise încetişor fiul lui Ludovic al XVII-lea.

— Unde vrea să ajungă flăcăul ăsta? întrebă Gioja, din celălalt capăt al camerei.

— Dacă nu mă înşel, se întoarse Saladin spre el cu un aer de aleasă politeţe, am onoarea de-a mă adresa valetului de cupă al domnului de Chaves?

— I-auzi, i-auzi! murmură Comayrol, ciulind urechile.

— Uite ce e, tinere domn... începu Gioja, privindu-l de sus.

— Sst! îi replică aproape în şoaptă Saladin, Imediat ne vom ocupa şi de onorabilul rol pe care-l jucaţi faţă de duce şi care ar putea eventual să strice socotelile asociaţiei. Scapularul se află la dumneavoastră?

Gioja nu-i răspunse. Ceilalţi membri ai clubului schimbară între ei priviri mirate.

— Am cam umblat prin birourile Prefecturii — explică marchizul de Rosenthal, făcînd o paranteză — atît ca amator, cît şi ca să-mi desăvîrşesc educaţia. Într-un fel, sînt doctor cam în toate disciplinele şi vă cunosc la perfecţie toate potlogăriile.

— Bănuiesc că n-ai venit aici ca să ne ameninţi, interveni Comayrol, al cărui obraz congestionat se înroşi şi mai tare.

Jaffret îi puse uşor mîna pe braţ, zicînd:

— Băiatul ăsta mă interesează.

— Iubite domn, vorbi Saladin, adresîndu-se lui Comayrol. Eu am o fire independentă şi doresc să-mi croiesc drum în viaţă cumva în afara administraţiei. Numai că trebuie să vă anunţ din capul locului că sînt cu ochii în patru. Sînt singur, iar dumneavoastră — cinci. E de preferat să discutăm cît se poate de deschis.

— Ei bine! zise Comayrol, abia stăpînindu-şi mînia. Atunci să discutăm şi te rog, cît mai la obiect!

— Cu dragă inimă, încuviinţă Saladin. Numai că încă n-am primit răspunsul la întrebarea pe care v-am adresat-o. Scapularul se află la vicontele Annibal Gioja?

— Acesta este secretul confreriei noastre, remarcă doctorul Samuel, care pînă atunci nu scosese o vorbă.

Saladin se înclină în direcţia lui.

— Domnilor, reluă el. Scapularul este sceptrul dumneavoastră. Ştiu asta foarte bine, după cum ştiu şi multe alte lucruri. Deşi nu văd aici nici una din figurile ilustre care au făcut cîndva faima acestei organizaţii, am oarecare reţinere

să-mi depun candidatura în prezenţa unor personaje ca domnii Jaffret, Comayrol sau doctorul Samuel, altminteri persoane cît se poate de capabile şi experimentate.

— Eşti prea amabil... bombăni fostul funcţionar al notariatului Deban.

— Spun exact ce gîndesc... însă dacă-i vorba doar să detronaţi un om de paie, atunci lucrurile se schimbă! Vă declar cu toată sinceritatea că o societate ca a dumneavoastră nu poate avea drept şef un om de paie!

Annibal Gioja zvîrli cît colo ziarul pe care-l ţinea în mînă şi făcu un pas spre Saladin. Bunul Jaffret îl opri cu un gest, zicînd:

— Dragul meu, dă-i voie oratorului să vorbească.

— Cu atît mai mult cu cît — urmă Saladin, întorcîndu-se spre Gioja — oratorul vă stă la dispoziţie pentru o discuţie între patru ochi, oricînd aveţi plăcere.

Bunul Jaffret luă din nou cuvîntul.

— Scumpe domn, zise el, trebuie să-ţi spun că întrunirile noastre sînt întotdeauna paşnice.

— Scumpe domn, i-o întoarse Saladin, e necesar ca întrunirile dumneavoastră să redevină la fel de profitabile ca altădată. Vreau să vă mărturisesc că intenţionez să vă aduc o infuzie de sînge tînăr şi întreprinzător, ca cel ce curge în vinele mele. Nu vă ascund că dorinţa mea este să refac marea familie a Fracurilor Negre.

Un freamăt trecu prin încăpere (aşa cum se spune în şedinţele parlamentare).

— Ascultaţi-l, fir-ar să fie! Ia ascultaţi-l! strigă fiul lui Ludovic al XVII-lea, nemaiputîndu-se stăpîni.

— Degeaba-l ascult, mîrîi Comayrol. Fiul ticălosului de Similor e la fel de palavragiu ca taică-său. De trăncănit, a trăncănit destul, dar dacă stau să mă gîndesc, încă n-a spus nimic.

— Într-adevăr, pînă aici totul a fost vag, murmură bunul Jaffret. Foarte vag...

— Fiţi pe pace, reluă Saladin. Am să pun punctul pe „i". Dar înainte de-a intra în subiect e preferabil să facem curăţenie. Ţineţi neapărat să-l aveţi ca şef pe Gioja? Da sau nu?

— Nu! răspunseră toţi într-un glas — evident, cu excepţia vicontelui.

— Aţi accepta să oferiţi Scapularul unui tînăr curajos şi de mare viitor, care v-ar aduce în dar, cu ocazia intrării în asociaţie, o afacere gata pregătită, în valoare de un milion cinci sute de mii de franci bani gheaţă?

Ceilalţi şovăiră o clipă, apoi Comayrol zise:

— Depinde...

— Depinde... repetă împăciuitor bunul Jaffret. Depinde, depinde...

Prinţul şi doctorul dădură din cap, în semn de încuviinţare.

— Înţelegi că-i nevoie de dovezi, vorbi din nou Comayrol. De garanţii...

— În cazul de faţă, adăugă vicontele Annibal cu dispreţ amar, nu-i de-ajuns să ştii să înghiţi săbii!

Saladin profită de întrerupere, aruncîndu-se asupra acestor vorbe de parcă ar fi fost o pradă.

— Domnilor! exclamă el ridicîndu-se, cu degetele vîrîte în răscroiala vestei. În orînduirea noastră socială, de la treapta cea mai de jos şi pînă la cea mai de sus, nu veţi găsi — dacă-mi permiteţi să vă atrag atenţia — înghiţitori de săbii. Monarhul prusac care atrage Austria în războiul împotriva Danemarcei...

— Ascultaţi! sări Prinţul, devenind foarte atent.

— Dragul meu, protestă Comayrol, aici nu ne ocupăm de politică, ştii bine!

— Tînărul şi stimatul nostru prieten şi-a pregătit un discurs! adăugă Jaffret, cu glas plîngăreţ. Păzea!

— Candidatul electoral expunîndu-şi profesia de credinţă, dădu să continue Saladin, ministrul care încearcă să echilibreze bugetul, regii ajunşi la strîmtoare, care îngrămădesc poliţe peste poliţe, numărînd tot atîtea împrumuturi...

— Şi filantropii care ne silesc să vă asigurăm pe viaţă, declară Comayrol, pe acelaşi ton. Vai de păcatele noastre! Şi apostolii care-ţi vîră pistolul în coastă...

— Şi inimile caritabile, lipsite de orice fel de mijloace, care tună şi fulgeră împotriva cămătarilor... insinuă bunul Jaffret.

— Şi veteranii de la Clichy, care-au protestat împotriva constrîngerilor de tot soiul... strecură doctorul Samuel.

— Înghițitori de săbii! strigă satisfăcut Prințul. Înghițitori de săbii!

Toți îl priviră triumfători pe Saladin, zicînd:

— Înghițitori de săbii!

La început, marchizul de Rosenthal se arătase ușor descumpănit, însă în cele din urmă își reluă surîsul victorios. Plesnindu-și mănușile una de alta, spuse:

— Bravo, stimații mei domni! Nu sînteți chiar atît de bătrîni pe cît vă credeam, trebuie să recunosc! Mi-ați contracarat argumentele în mod cît se poate de inteligent. Bravo și... cu-atît mai bine! Oamenii inteligenți cad mult mai ușor la înțelegere. Să trecem la subiect! Mîine, ducele de Chaves, despre care am vorbit, va intra în posesia frumoasei sume de un milion cinci sute de mii de franci, în palatul său din cartierul Saint-Honoré!

— Te înșeli, tinere domn, se grăbi să spună Annibal Gioja. Cifra exactă e de două milioane.

Saladin se întoarse încet spre el.

— Ah! exclamă el.

Apoi își aținti privirea asupra grupului, care-l încercuise ca pentru a-i cere socoteală dacă era sau nu adevărat.

Comayrol dădu din cap cu un aer batjocoritor, pe care Jaffret îl traduse în cîteva cuvinte:

— Stimate domn, în ce mă privește, îmi ești cît se poate de simpatic. Numai că ai venit puțin cam tîrziu.

Saladin căzu pe gînduri cîteva clipe, apoi se întrebă cu glas tare:

— Va să zică, la palatul de Chaves s-ar putea găsi trei milioane cinci sute de mii de franci?

— Voiai să strecori în buzunar o sută de mii de piaștri! interveni Annibal Gioja, care nu auzise ultima remarcă.

— Cum! sări Comayrol, năucit de cifra menționată de Saladin. Trei milioane cinci sute de mii de franci! De unde-ai mai scos-o și pe asta?

— Eu sînt sigur de suma de un milion cinci sute de mii de franci, răspunse Saladin. Dumneavoastră păreți convinși c-ar fi vorba de două milioane. Evident, cele două sume trebuie să fie distincte.

Jaffret ciuli urechile, ca un cal de armată la auzul trîmbiţelor.

— Are talent, repetă el. Haideţi să ne lămurim. De unde-a răsărit milionul acela şi jumătate de care ne-ai vorbit, tinere domn?

— Din Brazilia, răspunse fără şovăială Saladin. Şi dacă mă gîndesc bine, cele două milioane ale dumneavoastră probabil vin de la Paris.

Apoi, interpretînd mirarea aşternută pe chipurile lor drept un răspuns, adăugă:

— Am ghicit! Dispuneţi de mijloacele necesare pentru a vă însuşi cele două milioane?

Comayrol schiţă un gest plin de nobleţe.

— Domnule marchiz, nu sîntem atît de neputincioşi, rosti el.

— Am vrut să fiu clar, insistă Saladin. Domnii mei, gata cu gluma! Vă dă mîna să vă gîndiţi la cele două milioane ca şi cînd ar fi ale dumneavoastră?... Văd că şovăiţi... vă mai gîndiţi! Nu-i nevoie! Cînd v-am spus că vă aduc pe tavă o afacere, să ştiţi că aşa va fi!

Rostind apăsat aceste ultime cuvinte, roti ochii de jur-împrejur, pironind pe fiecare din cei prezenţi cu o privire rece şi pătrunzătoare.

Jaffret, Comayrol şi doctorul păreau miraţi. Prinţul îşi frecă mîinile.

— Foarte bine! strigă el. Mie-mi convine!

— Un milion jumate, cum credeam eu, sau trei milioane jumate, cît par să fie în realitate — continuă Saladin — vă spun că afacerea e pusă la punct: începînd de mîine, pot introduce în palatul de Chaves oricîţi oameni vreţi, la orice oră din zi sau din noapte!

— Drace! exclamă bunul Jaffret. Frumos din partea dumitale, tinere!

— Şi cum ai de gînd să procedezi? întrebă Comayrol.

— Vă cer îngăduinţa să păstrez secretul pentru mine, replică Saladin, pînă în clipa cînd vom încheia tîrgul.

— Ca să încheiem tîrgul, trebuie să ştim şi noi despre ce-i vorba, ce dracu'!

— Să nu ne lăsăm prinși într-un cerc vicios, spuse Saladin, devenind cu adevărat autoritar. De altfel, n-am intrat încă în miezul problemei. În calitate de stăpîn, de Tatăl-tuturor — pentru că asta e vrerea mea — pretind partea leului, și nu voi acționa decît în calitate de șef.

— Corect! zise Comayrol.

— Cît se poate de cinstit! încuviință și bunul Jaffret.

— Ce înțelegeți prin partea leului? întrebă doctorul Samuel.

— De-ar fi vorba numai de-acel milion și jumătate, cît credeam eu, aș fi cerut cincizeci la sută!

— Ei, bravo! săriră cu toții. Cincizeci la sută! Așa, fără rușine!

— Dar cum au mai apărut două milioane, urmă Saladin, fiecare din noi își va păstra partea sa. Dumneavoastră veți lua cele două milioane, iar eu, un milion și jumătate.

Bunul Jaffret își umflă obrajii.

— La dracu'! icni Prințul.

— Ești nebun, amice! declară Comayrol.

Gioja rîdea în barba sa căruntă.

— Cum doriți, le zise Saladin, fără să se tulbure. E ultima mea ofertă.

— Cu un milion cinci sute de mii de franci, remarcă doctorul Samuel, am cumpăra toate încuietorile din Paris.

— N-ați înțeles! ripostă rîzînd Comayrol. Noul nostru stăpîn are de gînd să ne facă să plătim pentru infuzia de sînge tînăr în bătrînele noastre vene.

— Întocmai! N-am nimic împotrivă dacă vi se pare scump, dar acesta-i prețul meu!

— Dar dacă nu-i și-al nostru? întrebă Comayrol, aținindu-și privirea asupra lui.

Obrazul îi devenise stacojiu.

Saladin îi înfruntă privirea.

— Ar fi cam neplăcut, domnule Comayrol! răspunse el cu răceală. Mi-am pus în cap ca astă seară să vă oblig să vă supuneți capriciului meu, altfel îmi iau mîna de pe dumneavoastră.

Membrii clubului încercară să rîdă, însă Saladin repetă, apăsînd pe fiecare cuvînt:

— Îmi iau mîna de pe dumneavoastră... Asta-i una! În al doilea rînd, am să-mi fac o carieră în administrație, descoperindu-vă secretul.

După cum am spus, era așezat în fața grupului format de doctorul Samuel, bunul Jaffret, Comayrol și Prinț. Deasupra canapelei pe care stăteau domnii cu pricina se afla o oglindă mare.

În spatele lui, lipit de spătarul scaunului, se găsea o masă, pe care ardea o torță.

Dincolo de masă, Annibal Gioja se plimba de colo-colo prin încăpere, oprindu-se din cînd în cînd pe loc.

Cînd termină de vorbit, Saladin văzu cum privirile celor patru interlocutori se îndreaptă toate spre Gioja.

Saladin știa unde e Gioja. Oglinda afumată și pătată reflecta imaginea neclară a italianului, pe care nu-l pierduse din ochi nici măcar o clipă.

În mîna dreaptă a acestuia sclipi ceva. Gioja făcu un pas spre masă. Cei patru membri ai „Clubului Tichiilor de Mătase" își plecară repede ochii, iar bunul Jaffret fu scuturat de un fior.

— Ia te uită! exclamă Saladin. Vicontele Annibal n-a pierdut obiceiul să mînuiască pumnalul!

Întoarse capul ca din întîmplare.

Italianul, care pornise spre el, se opri brusc. Dar cînd reveni în poziția dinainte, situația se schimbase radical.

Cei patru, chiar și bunul Jaffret, aveau cuțite în mînă.

— Și ce-o să spună domnul Massenet? întrebă rîzînd Saladin.

— Domnul Massenet n-o să spună nimic, răspunse Comayrol ridicîndu-se în picioare. O să te mănînce cu fulgi cu tot! Te-ai prăjit rău, puștiule!

Fără să se întoarcă, Saladin luă de pe masă torța, aflată chiar la îndemînă, și-o ridică deasupra capului.

În aceeași clipă, se auziră trei bătăi ușoare în fereastra dinspre stradă.

Cuțitele dispărură ca prin farmec.

Se așternu o tăcere mormîntală. Toți își țineau răsuflarea.

— Va să zică, azi ferestrele n-au fost închise, şopti Comayrol după cîteva clipe, mîrîind printre dinţi o înjurătură meridională.

— Cum n-au fost închise? repetă bunul Jaffret.

— Au fost închise, şi încă foarte bine, răspunse Saladin! Dar înainte de a intra aici, am dat o raită prin împrejurimi, împreună cu taică-meu. Avem niscaiva prieteni de nădejde prin apropiere.

— Noroc, fraţilor! se-auzi un glas, venind de-afară, din stradă. V-au mers treburile după pofta inimii?

Comayrol se repezi la fereastră şi-o deschise.

— Cine-i acolo? întrebă el.

Nu primi nici un răspuns. Privi cu atenţie străduţa întunecoasă, ce părea pustie.

Între timp, bunul Jaffret apucă degetele lui Saladin, cu aceeaşi mînă cu care ţinuse cuţitul, şi i-o strînse afectuos.

— Şmecheria pe care ai pus-o la cale e din cale-afară de inteligentă! îi strecură el în şoaptă. Sînt alături de tine cu tot sufletul, puştiule!

Prinţul făcu înconjurul mesei pînă la doctorul Samuel, pe care-l atinse pe umăr:

— Aveaţi nevoie de un bărbat, zise el. Iată-l!

— Nu se ştie, răspunse doctorul. Vom vedea!

Saladin se întoarse spre bunul Jaffret:

— Planul meu nu-i greu de pus în aplicare. Sînteţi nişte bandiţi bătrîni, în prag de pensie. Altfel aş fi procedat, dac-aţi fi avut cu douăzeci de ani mai puţin. Închide fereastra, moş Comayrol! adăugă el. Ai rămas cel mai verde din toată banda. Dacă mă uit bine, încă mai ai nerv în dumneata. Dar pe onoarea mea, cu toţii aveţi nevoie să vă zgîlţîie cineva. Tare caraghioase mai erau cuţitele alea! De parcă m-aş fi aflat la muzeul de ceară!

Comayrol rămăsese lîngă fereastră, fără să-şi poată ascunde proasta dispoziţie.

— Ai rostit un adevăr, puştiule! mormăi el. Acum cinş'pe ani nici n-ai fi avut timp să ridici torţa.

Saladin îi trimise o sărutare din vîrful degetelor.

— Scumpul meu! îi zise el. Noi doi vom fi buni prieteni, începînd din clipa cînd îmi vei jura supunere. Ei, haide!

Treziți-vă! Măcar încercați să vă prefaceți că vă sfătuiți, onorabililor! În acest timp, eu am să mă prefac că nu vă ascult, așteptînd să-mi dați un răspuns oficial.

Saladin se îndepărtă de canapea și se duse în celălalt capăt al încăperii, luînd în mînă „Ziarul Orașelor și Satelor".

Membrii „Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" se strînseră unii lîngă alții, iar bunul Jaffret zise cu glasul cel mai dulce din lume:

— Stăpîne preaiubit, Annibal Gioja, îți cer cuvîntul. Dacă mi-l acorzi, îți mulțumesc. Te-am scos din pîine, scumpule. Și nu-i nici o nenorocire!

Gioja murmură ceva ce nu ajunse pînă la urechile lui Saladin.

Sfatul lor ținu doar două minute, după care Comayrol, din nou bine dispus, veni spre Saladin în fruntea grupului, zicînd:

— Stăpîne, Scapularul îți aparține!

Gioja se prefăcu că-și descheie redingota.

— Păzea, păzea, băiete! îi zise Saladin. Astea-s trucuri vechi. Nu vom distruge nimic din obiceiurile voastre, menite să impresioneze imaginația primitivă a mulțimii. Cît despre noi, ceilalți, ne aflăm mai presus de astfel de lucruri. Atunci ne-am înțeles: sînteți cu toții de acord să fiu Tatăl-tuturor și șeful Fracurilor Negre? Cine e pentru, să ridice mîna!

Toți ridicară mîinile, chiar și Annibal Gioja.

— Bun! declară Saladin, învăluindu-i cu o privire severă. Nu vă plac discursurile, așa că renunț la sabia pe care aveam de gînd s-o înghit de bun-venit. Gata cu rîsul! Luați loc, avem de vorbit!

10 TATĂL-TUTUROR

Sunară chelnerul, cerîndu-i să mai aducă niște băuturi-răcoritoare. Cu excepția lui Gioja, toți erau, dacă nu voioși, cel puțin animați de o vie curiozitate. Bunul Jaffret voia să-i ofere domnului marchiz

un mic aperitiv stil Pompadour, dar austerul Saladin se mărgini la o halbă de bere. Fiecare se servi după pofta inimii. Prinţul comandă un ulcior cu vin dulce.

— *Se luminează de ziuă,* spuse tăios Saladin, de cum rămaseră singuri. Luaţi seama! Nu mi-am lăudat marfa degeaba. Dimpotrivă! Palatul ăla îmi aparţine, de la subsol şi pînă la acoperiş! Ca să nu vă ţin pe jăratic, trebuie să vă explic şi motivul: sînt fericitul amant al domnişoarei de Chaves.

— Pe dracu'! sări Gioja. Chiar vrei să înghiţim gogoaşa asta? Ducele şi ducesa n-au copii!

— Adevărul e că n-am auzit niciodată de vreo domnişoară de Chaves, murmură bunul Jaffret.

— Stăpînul nostru nu se poate înşela în această privinţă. Cred că are el ceva în minte!

— Mai mult decît atît! replică Saladin. Însă vreau din capul locului să lămurim un lucru: nu intenţionez cîtuşi de puţin să vă trag pe sfoară, pentru că nu vă cer nimic.

— Corect! îl aprobară cu toţii.

— Un tip pe cinste! adăugă Prinţul. Să-l ascultăm!

— Prin urmare, reluă Saladin, atunci cînd fac o afirmaţie, fiţi convinşi că-i adevărul gol-goluţ, afară de cazul cînd m-am înşelat eu însumi. Oricare om e supus greşelii. Dar cum în cazul de faţă e vorba de-o persoană încîntătoare, care şi-a pus fericirea în mîinile mele, şi cum mă declar de acord cu doamna ducesă, aceasta fiind la rîndul ei de acord cu domnul duce, sînt în măsură să vă anunţ, domnilor şi iubiţi supuşi, că n-am devenit victima unei iluzii. Domnişoara de Chaves vă va fi prezentată chiar mîine.

— Aşadar, nu locuieşte la palat? întrebă Gioja.

— Scumpule, răspunse Saladin. Ciuleşte bine urechile, ne vom ocupa şi de dumneata. După părerea mea, nu există meserii nerentabile, însă strădaniile dumitale pe lîngă sălbaticul şi naivul ăla de Chaves sînt, deocamdată, o piedică în calea noastră, ba chiar şi un pericol în viitor.

— Ascultaţi! repetă Prinţul, care probabil locuise în Anglia, unde asistase la şedinţele Parlamentului.

— Stăpînul nostru, vorbi Gioja, desigur ignoră faptul că strădaniile cu pricina au reprezentat legătura dintre duce şi consiliul nostru.

— Nu ignor nimic, dragul meu. De multă vreme sînt pe urmele voastre, cu ochii și urechile la pîndă. Anumite servicii făcute domnului de Chaves au deschis calea respectabililor noștri prieteni Jaffret și Comayrol. Minunat! Îți mulțumesc în numele asociației. Însă acum calea e liberă, astfel încît dumneata începi să ne cam stînjenești. Înaintezi cu ochii legați tocmai pe drumul unde și-a făcut cuib găina noastră cu ouăle de aur!

— Stai așa! îl opri Comayrol. Nu înțeleg ce vrei să spui.

— Tînărului nostru Stăpîn îi cam plac metaforele, interveni și bunul Jaffret.

— Eu unul cred c-am înțeles, murmură doctorul Samuel.

Fiul lui Ludovic al XVII-lea făcuse ochii cît cepele.

— Nu-mi prea place să pun punctul pe „i", declară Saladin. Îmi închipui că nu mi-am depășit atribuțiile, dîndu-i vicontelui Annibal Gioja un avertisment părintesc. Toată povestea asta cu domnișoara Safir ne poate aduce mari neajunsuri.

— Domnișoara Safir! repetară cîteva glasuri mirate.

— Asta cine mai e? întrebă Comayrol.

Bunul Jaffret îi aruncă lui Saladin o privire mîngîietoare.

— Își pregătește loviturile cu mare artă! oftă el. Ce tînăr încîntător!

Gioja tresări violent.

— Nu știu cine ți-a putut spune... începu el.

— Poate regele Ludovic al XIX-lea, răspunse Saladin rîzînd, și-i întinse mîna Prințului, care se arătă măgulit de o asemenea onoare. În orice caz, în numele consiliului, care mă aude și mă aprobă, îți ordon să suspenzi operațiunea!

— Fiecare dintre noi are dreptul la libertate de acțiune, în ce privește afacerile personale, obiectă italianul.

— Da de unde! protestă Comayrol.

— Această doctrină e complet opusă principiului de bază al asociației, întări Jaffret.

— Asta-i și părerea mea, îl aprobă doctorul Samuel.

— Cît despre Gioja, adăugă grăbit Prințul, el are misiunea specială de a face pe mortul.

— Va fi un mort cît se poate de autentic, vorbi cu voce joasă Saladin, dacă din întîmplare îi va trece prin gînd să nu-și

asculte şeful... Uită-te la mine, Annibal Gioja! i se adresă el vicontelui. Dacă un singur cuvînt din ce s-a vorbit aici ar ajunge, prin grija dumitale, la urechile domnului de Chaves, nu numai că ar compromite toată afacerea, dar ar primejdui însăşi existenţa confreriei. În consecinţă, ne-ar fi cît se poate de simplu să te legăm de mîini şi de picioare ca pe un pachet şi să te punem la loc sigur — luîndu-ne măsuri de precauţie. Ar fi chiar mai prudent...

— Vă jur... dădu să spună Gioja.

— Taci din gură! Nici eu nu pun mai mult preţ pe aceste jurăminte decît dumneata, care le rosteşti! Ceea ce mă reţine e faptul că ducele, obişnuit să te aibă alături zi de zi, ar putea nutri niscaiva bănuieli sau temeri, dac-ai dispărea aşa, deodată! Singurul lucru de care sînt convins e grija bolnavă pentru propria dumitale piele. Asta te salvează!

Toţi începură să zîmbească. Gioja era livid la faţă.

— Eşti un laş, continuă cu răceală Saladin. Iată o garanţie sigură. Mă mulţumesc cu atît şi te previn că tot consiliul îţi cere s-o laşi în pace pe domnişoara Safir. Dacă te pui în vreun fel de-a curmezişul planurilor noastre, am să te ucid ca pe un cîine!

Se aşternu o tăcere adîncă. Evident, consiliul era de acord cu ceea ce auzise. Bunul Jaffret se adresă celor de lîngă el, dînd astfel glas părerii generale:

— Flăcăul ăsta are înţelepciunea precoce a lui Solomon!

Comayrol îşi înălţă fruntea, murmurînd:

— Drace! Întrunirile noastre încep să fie mai interesante.

— Dumnezeu l-a trimis, izbucni Prinţul, ca să reînvie o mare organizaţie!

— Încă ceva! îşi aminti Saladin. Cu Gioja am aranjat şi nu mai este nimic de discutat. Doctore Samuel, vreau să-ţi pun o întrebare ştiinţifică! Te pricepi la semnele din naştere?

— În medicină se cunosc mai multe semne... începu doctorul.

— Foarte bine! îl întrerupse Saladin. Deci ştii despre ce-i vorba. Într-adevăr, există mai multe soiuri de semne, pentru că şi eu, la viaţa mea, am văzut fel de fel. Întrebarea ştiinţifică e următoarea: crezi că-i posibil să imiţi un astfel

de semn pe corpul cuiva care nu-l are de la mama natură? Să fiu mai clar: de exemplu, dac-ai vrea să reproduci pe pieptul unei tinere un semn dintre cele mai frecvente, datorate poftelor maică-sii pe timpul sarcinii — să zicem o jumătate de piersică, o prună, un ciorchine de coacăze — ce zici, ai putea?

— Bineînțeles! răspunse Samuel. Doar se găsesc fel de fel de substanțe caustice și reactivi.

— Perfect! Dar ce se întîmplă cu ușoara denivelare a pielii,în cazul unor semne „fabricate"?

— Ei, surîse doctorul, se vede treaba că ai ochi buni. Poate că-i mai greu, dar îndrăznesc să afirm că se poate găsi mijlocul de-a produce o asemenea pată, fără a dăuna cu nimic sănătății.

— Spune-mi, doctore, știi să desenezi? întrebă Saladin.

— Cred că încep să ghicesc... îndrăzni doctorul.

— N-ai decît să ghicești ce vrei! îl întrerupse Saladin. N-am de gînd să-ți vorbesc în parabole, dar mai întîi răspunde-mi la întrebare.

— Ei bine, da! zise doctorul. Dacă-i vorba doar de-un fruct, îl pot desena, ba chiar îl pot picta, pentru că pe vremuri am cochetat nițel cu arta, ca mijloc de distracție și destindere.

Saladin se ridică.

— Domnilor, vorbi el, sînt deosebit de încîntat de-a fi înnodat cu dumneavoastră niște relații ce nu pot fi altfel decît profitabile de ambele părți. Declar închisă adunarea, afară de cazul cînd doriți să-mi comunicați unele lucruri.

— Bine, dar n-am discutat de fapt nimic! spuse Comayrol.

— Într-adevăr, suspină Jaffret. Tînărul nostru Stăpîn ne lasă într-un fel de ceață, cel puțin îngrijorătoare.

Saladin le strînse mîinile într-ale sale.

— Nu ne despărțim pentru prea multă vreme, dragii mei, răspunse el. Vă rog numai atît: dormiți bine noaptea asta, pentru că nu se știe cum veți sta cu somnul mîine noapte.

— Se va lumina de ziuă? întrebă Prințul.

— Nici nu vă închipuiți, li se adresă Saladin, cît de puerile mi se par aceste vechi formule, rămase de la începutul

meșteșugului nostru... În sfîrșit, nu vom schimba nimic. Există și tradiții respectabile. Acum vă las. Veți primi un semn de la mine pînă mîine la prînz. Dacă în înțelepciunea voastră găsiți că e mai bine să-l legați de labe pe Gioja — aici, de față — vă dau mînă liberă. Doctore, pregătește-ți reactivii, substanțele caustice și cutia cu culori. Mîine, la prima oră, sînt la dumneata. Fiindcă veni vorba, dă-mi, te rog, adresa.

Doctorul Samuel îi întinse cartea sa de vizită.

— Mă voi prezenta la ușa dumitale, urmă Saladin, împreună cu o tînără tare drăgălașă, pe care te previn că nu trebuie s-o faci să țipe. E vorba de persoana față de care vei avea bunătatea să joci rolul Providenței, aplicîndu-i pe piept, sub umărul drept, o cireașă pietroasă — semn din naștere, datorat poftelor maică-sii de pe vremea cînd o purta în pîntece.

Saladin îi salută pe toți cei prezenți și ieși.

După plecarea lui, în salonașul ce slujea drept sanctuar membrilor „Clubului Tichiilor de Mătase Neagră", se așternu o liniște mormîntală. Doctorul își frămînta degetele, Jaffret își sorbea punch-ul cu înghițituri mici, iar Comayrol își aprinsese pipa, pe care-o ținuse pînă atunci în buzunar, poate din respect.

Cel care rupse tăcerea fu fiul lui Ludovic al XVII-lea.

— Se pare că vom lucra în stil mare! vorbi el.

— Pff! se strîmbă Comayrol.

— Are scuza vîrstei sale fragede, zise și bunul Jaffret. Iar dacă prietenul nostru Gioja n-ar fi o curcă plouată de mîna întîi, nu i-ar fi mers chestia cu torța!

— Așteptam doar un semn din partea voastră și l-aș fi lovit! mîrîi italianul, întunecîndu-se la față.

— Forța băiatului ăstuia, remarcă doctorul Samuel, zace în disprețul pe care ni-l poartă. Nu-mi displace modul lui de-a gîndi și, la urma urmei, chiar aveam nevoie de-un bărbat adevărat.

— Și crezi că acum ai dat de el? întrebă Gioja.

— Pe cinstea mea că nu-mi dau seama, răspunse doctorul. Ceea ce știu, însă, e că nu e un laș nenorocit ca tine, Gioja!

— Vom trăi și vom vedea! mormăi vicontele.

Comayrol şi Jaffret îşi ridicară privirile spre el.

— Mie-mi pare bine că Gioja nu l-a înjunghiat, declară Comayrol.

— Şi mie, întări Jaffret.

— Făr-a fi nişte ramoliţi, adăugă Samuel, trebuie să recunoaştem că am trecut de prima tinereţe şi că nu-i rău să ai un tinerel ca ăsta, care să stea în faţă.

Desigur, nici unul dintre ei nu îndrăznea să spună ce-i stătea pe suflet.

— Sînt douăzeci şi cinci de ani de cînd ţi-ai rostit discursul în legătură cu portofelul omului asasinat la cabaretul *Turnul din Nesle*, reluă Jaffret, bătîndu-l uşurel pe umăr pe Comayrol. Ştii că şi tu erai la fel de bun de gură?

— Poate ceva mai elegant ca stil! replică fostul funcţionar al notariatului Deban. În plus, eu dădeam glas unor idei care cu greu ar fi încăput în ţeasta clovnului ăstuia!

— Şi totuşi, trebuie să recunoşti că şi tu ţi-ai găsit naşii: pe Toulonnais l'Amitié şi pe Marguerite de Bourgogne.

— Pe vremea aia eram şi noi mai în putere! izbucni Comayrol, cu ochii în flăcări.

— Numai că atunci, urmă netulburat Jaffret, era vorba de douăzeci de mii de franci prăpădiţi, în timp ce acum discutăm de milioane. Domnilor şi scumpi prieteni, eram tineri şi entuziaşti, plini de iluzii, speranţe şi dorinţe. La vîrsta tinereţii îţi poţi începe cariera cu douăzeci de mii de franci. Dar la anii pe care-i avem astăzi, ne trebuie o avere gata făcută: bani mulţi şi muncă puţină. Împieliţatul ăsta a picat la ţanc.

— Ne costă cam scump, scrîşni Comayrol.

— Tocmai de-aia ne vom putea întoarce împotriva lui cînd va sosi momentul împărţelii, zise Jaffret. Are dreptate să se declare stăpîn pe situaţie, cît timp e vorba despre ce rămîne de făcut. Dar cînd totul se va termina, rolurile se vor inversa. Restul membrilor confreriei nu ne cunosc decît pe noi...

— Aşa gîndeam şi eu, încuviinţă fostul slujbaş al notariatului Deban.

— Şi eu! aprobă doctorul Samuel. Sîntem bătrîni, dar...

Începu să rîdă. Ceilalţi îi urmară exemplul.

— Nu şi ramoliţi! îi completă gîndul bunul Jaffret, degustînd ultimele picături de punch.

În sfîrşit, fusese atins fondul chestiunii.

— Pe onoarea mea! declară Prinţul. Sînteţi mai şmecheri decît el!

— Şi pe urmă, continuă Jaffret, bănuiesc că după ce dăm lovitura, o să prindem şi noi ceva cheag, aşa că puţin o să ne pese de Tatăl-tuturor, şeful unei asociaţii învechite, căreia nici nu-i vom mai aparţine...

— Căreia nici nu i-am aparţinut vreodată! rectifică doctorul Samuel.

— Corect!... Că Tatăl-tuturor se numeşte Annibal Gioja sau marchizul de Rosenthal, e totuna!

— Ei, uite că orologiul de la Saint-Jacques-du-Haut-Pas bate ora zece. Dragii mei, am plecat la culcare!

Îşi îndesă pălăria cu boruri largi peste tichia de mătase şi se îndreptă spre uşă, sprijinindu-se în baston.

Înainte de-a trece pragul, se întoarse spre italian şi fără a-şi părăsi surîsul mieros, îi zise:

— Iar tu, fiule, dacă vrei să-mi asculţi sfatul, ai grijă pe unde calci!

În aceeaşi clipă, palma grea a lui Comayrol poposi pe umărul lui Gioja.

— La dracu'! mîrîi el, ţintuindu-l cu privirea. Ai grijă pe unde calci! Dacă pînă mîine seară puştiul ăla păţeşte ceva, ai s-ajungi în maşina de tocat carne!

Comayrol ieşi, pe urmele lui Jaffret. Samuel le urmă exemplul, fără a-i adresa vreun cuvînt vicontelui, aruncîndu-i în schimb o privire grăitoare.

În sfîrşit, fiul lui Ludovic al XVII-lea veni să strîngă mîna italianului, zicînd:

— Se pare că dacă mişti în front, nimeni nu mai dă o para chioară pe pielea ta, bătrîne. Acum avem şi noi alături un bărbat adevărat!

Rămas singur, Annibal Gioja se prăbuşi pe canapea, cu capul în mîini.

— Şi totuşi, e vorba de-o mare lovitură! murmură el. Doar n-o să vină pe urmele mele tocmai în Italia!

Cam tot pe-atunci, Similor şi fiul său, Saladin, se plimbau braţ la braţ pe străzile pustii din preajma Luxembourg-ului.

Plecînd de la cafeneaua Massenet, Saladin se dusese să-şi întîlnească tatăl, felicitîndu-l pentru precizia şi îndemînarea cu care se achitase de rolul încredinţat.

Discutau amîndoi. În această seară, marchizul de Rosenthal era de-o bună-dispoziţie molipsitoare.

— Vezi dumneata, tată, zise el, ajungînd în colţul străzii Ouest, n-am de gînd să fac cu mumiile astea decît o singură afacere. N-am vocaţie pentru furt. Asta poate servi doar ca punct de plecare pentru orice om cinstit. La drept vorbind, nu există decît comerţul. Am totul în minte. Sper că trei mii de livre rentă îţi ajung ca să fii fericit, ce părere ai?

— Bine, dar... vru să protesteze Similor.

— Hai să socotim! îi tăie vorba Saladin. Cu şase sute de franci, îţi poţi închiria un adevărat paradis. O mie două sute de franci pentru mîncare, patru sute pentru haine, îţi mai rămîn şase sute, să plăteşti spălătoreasa şi să ai un ban de buzunar. Ba dacă vrei, poţi face şi economii.

— Iar tu ai să ai un milion şi jumătate! izbucni, indignat, Similor.

— Cu mine e altă treabă, răspunse marchizul, fără să se tulbure cîtuşi de puţin. Dac-aş vrea, aş putea pune mîna şi pe celelalte două milioane, pur şi simplu jucînd rolul ginerelui. Aş duce-o ca-n sînul lui Avraam. M-am gîndit la asta... Ceea ce mă împiedică e nevasta! Sînt un burlac convins, înţelegi?... Nu pot aşa, deodată... De altfel, situaţia nu poate dura la nesfîrşit. Într-una din zilele următoare, Safir o să ne pricinuiască mari necazuri. Nu vorbesc de Gioja, pentru că-l ţin sub călcîi, da' alde Échalot şi Canada au început să facă valuri. Să batem fierul cît e cald şi să reuşim din prima lovitură! Peste trei zile totul trebuie să se termine, şi-atunci don'şoara Cireaşă n-are decît să-şi arate semnul ei dat de la Dumnezeu cît o vrea! Pe mine o să mă doară în cot!... Hei, birjar!

Chiar lîngă ei opri o birjă.

— Tată, zise Saladin săltînd pe scară, întoarce-te acasă pe jos sau suie-te pe capră. Eu am de vorbit ceva cu mine însumi.

Cu aceasta, se instală în cupeu, trîntind portiera chiar în nasul celui care-l procrease.

11 SEMNUL DIN NAȘTERE

Tînăra modistă pe care Saladin i-o arătase lui taică-său prin vitrina atelierului de croitorie din strada Richelieu se numea Marguerite Baumspiegelnergarten (a se pronunța „Bospigar“) și văzuse lumina zilei în Germania, de unde fete ca ea ne vin cu duiumul, precum clarinetele.

Știm că și Similor remarcase asemănarea dintre Marguerite și domnișoara Safir. Și chiar semănau, lăsînd deoparte grația și expresia îngerească a ochilor domnișoarei Safir. În plus, Marguerite Baumspiegelnergarten — cunoscută mai mult sub numele de Guite-cea-bună-la-toate — era o fată frumușică, de vreo șaptesprezece-optsprezece ani, dar care părea să aibă numai cincisprezece.

Numele de Guite-cea-bună-la-toate nu avea nimic de-a face cu apucăturile ei, care rămîneau cele ale unei modiste, ci se refereau mai degrabă la numărul mare de meserii pe care le încercase pînă acum, în pofida vîrstei fragede. Era îndemînatică precum o zînă și știa întotdeauna să se descurce. În același timp, suferea de păcatul lenei în asemenea măsură, încît i se întîmplase să rabde de foame, numai pentru că nu avusese chef să se apuce de lucru.

Vînduse mături în stradă, cîntase pe la răscruci, făcuse figurație prin teatre de duzină, cususe cămăși, reparase bretele și ghetuțe. Pe lîngă toate acestea, gurile rele spuneau că găsise mijlocul de-a petrece cîteva luni la Saint-Lazare[1].

Totuși, găsea întotdeauna slujbă, și chiar în case onorabile, fiindcă se pricepea ca nimeni alta să confecționeze o bonetă cu dantele, în doi timpi și trei mișcări.

De cîtva timp, în atelierul de croitorie, marchizul de Rosenthal trecea drept amantul domnișoarei Guite-cea-bună-la-toate.

---

1 *Saint-Lazare* — în secolul trecut, închisoare pentru femei. (n.t.)

Celelalte modiste socoteau că Saladin nu arăta chiar ca un tînăr moștenitor din cartierul Saint-Germain. Erau însă de acord că-și purta părul frumos pieptănat, iar de cînd se descoperise și îndeletnicirea sa de la Bursă, toate fetele o fericeau pe Guite.

O astfel de preocupare prezintă o stranie atracție pentru domnișoare de felul lor.

Cînd o felicitau pe Guite, ea surîdea sau se îmbujora la față — după dispoziția de moment — însă întotdeauna părea că ascunde un secret. Și judecînd după zîmbetul ei, taina nu părea să fi fost în avantajul marchizului de Rosenthal.

Domnișoarele modiste reușiseră să-i descifreze surîsul vag și trist, iar cînd trecea marchizul, își spuneau: „Ah, sărmanul tînăr!"

De parcă i-ar fi lipsit un braț sau un ochi!

În dimineața ce-a urmat serii petrecute în compania „Clubului Tichiilor de Mătase Neagră", pe la orele cinci-șase, Saladin ciocăni în ușa unei cămăruțe de la ultimul cat al celei mai înalte case din strada Vivienne: locuința domnișoarei Marguerite Baumspiegelnergarten.

— Cine-i acolo? răsună un glas subțirel.

Marchizul de Rosenthal își spuse numele.

O clipă mai tîrziu, în încăpere se auziră zgomote ușoare, dovadă că domnișoara Guite nu era singură: un du-te vino de pași, papuci tîrșîiți pe podea și bocănit de tocuri. În același timp, răzbătură și frînturi de conversație, ba chiar și chicoteli.

Marchizul de Rosenthal nu se formaliză cîtuși de puțin. Numai că fiind cam grăbit, își manifestă nerăbdarea umblînd de colo-colo pe palier.

După vreun sfert de ceas, domnișoara Guite deschise ușa. În prag se ivi un tînăr cu înfățișare de comis-voiajor, care-l salută pe marchizul de Rosenthal cu un aer batjocoritor, de nu chiar de-a dreptul obraznic. Marchizul îi răspunse grav la salut, apoi intră în odaie.

Cămăruța era într-o dezordine cumplită. Guite, îmbrăcată într-un capot de muselină, începuse să se pieptene în fața oglinzii. Părul superb îi cădea despletit pe umerii pe jumătate goi și nespus de frumoși.

Saladin nici nu se uită la ea. Se așeză pe un scaun și zise:
— Hai mai repede, scumpo, c-am întîrziat.
Guite își azvîrli pe spate pletele bogate și-i zîmbi cochet.
— Așadar, ești chiar așa de zgîrcit cu timpul dumitale?
— În orice caz, nu-mi permit să-l pierd! replică Saladin.
— Ah! exclamă Guite, bătînd din picior cu un sentiment de ciudă, legat probabil de alte întrevederi de acest fel. Va să zică găsești că nu-s frumoasă, așa-i?
— Ba da! îi răspunse Saladin. Te-am ales pentru că ești frumoasă!
— Și nu ești gelos? insistă fata, pe un ton obraznic și disprețuitor.
— Absolut deloc! încheie Saladin. Și-acum, te-aș ruga să te grăbești.
Domnișoara Guite se înroși de furie.
— Ești un... se repezi ea.
Dar se întrerupse, izbucnind în rîs:
— La urma urmei, ce-mi pasă mie?
Saladin se apropie și-i atinse obrazul cu degetele-i reci ca pielea unei reptile. Ea întoarse capul, curioasă să audă ce-avea să-i spună.
Dar Saladin nu făcu decît să repete:
— Hai, fetițo! Grăbește-te!
Guite sfîrși cu pieptănatul și-și înnodă șireturile într-o clipită.
— Vrei să fii camerista mea, domnule marchiz? întrebă ea, încercîndu-și încă o dată artileria încîntătorului său surîs.
Saladin se supuse, intrînd în joc: îi întinse rochia, o ajută să se îmbrace, îi încheie nasturii, apoi se așeză din nou.
— Zău că nu-s pe lume mulți marchizi ca dumneavoastră, domnule de Rosenthal! îi zise Guite, în culmea admirației.
— Să ne grăbim, comoara mea! răspunse Saladin. Trăsura ne așteaptă în fața porții.
Domnișoara Guite își cocoță pălărioara pe claia de păr creț și coborî împreună cu Saladin.
Într-adevăr, la intrare se afla o trăsură. Pe bancheta din față stătea un bărbat îmbrăcat într-un costum jerpelit, cu o

croială îndoielnică. Lîngă el avea o cutie turtită, aducînd cu trusa unui zugrav.

Cînd Saladin și Guite luară loc pe bancheta din spate, omul își scoase șapca, salutînd-o ușor stînjenit.

Îndată, birja porni spre Sena, coborînd cheiul, apoi traversă Pont-Neuf și, în sfîrșit, opri în fața unei clădiri arătoase din strada Guénégaud, nu departe de La Monnaie.

Pe drum abia dacă schimbară cîteva cuvinte. Domnișoara Guite întrebă:

— Și-acum, ce-o să facem?

Iar domnul marchiz îi răspunse:

— Ai să vezi!

Cei trei urcară o scară veche și monumentală; ajungînd la etajul doi, Saladin sună la ușa pe care era bătută o plăcuță de alamă, pe care stătea scris: „*Doctor în medicină*".

Servitoarea veni să deschidă și-i pofti pe vizitatori înăuntru, fără a-i întreba nici cine erau, nici ce doreau. Pătrunseră într-un salon auster, cu miros închis și plin de obiecte de tot felul, ca o prăvălie de mărunțișuri.

Doctorul Samuel avea reputația binemeritată de-a cere să fie plătit în natură. Cînd vizita o familie prea sărmană ca să-i poată plăti onorariul, nu se supăra, ci lua cîte un „flecușteț" din casa respectivă, plecînd cu el în buzunar.

Cînd se întorcea în apartamentul său, purtînd pe sub redingotă fie un sfeșnic, fie o pernuță sau chiar cîte o perie de curățat hornurile, își spunea, asemeni împăratului Titus, supranumit și „deliciile geniului omenesc": „Nu mi-am pierdut ziua în zadar!"

— Anunță-ne stăpînului! îi zise Saladin slujnicei. Ne așteaptă și știe că sîntem grăbiți.

Omul în haine jerpelite, care ținea în mînă cutia cea turtită, se duse să se așeze, modest, în colțul cel mai întunecos al salonului.

Saladin și însoțitoarea sa luară loc pe canapea.

După vreo trei minute, își făcu apariția doctorul Samuel, împreună cu servitoarea, care ducea o tavă mare, cu o mulțime de sticluțe și pahare.

Ai fi avut cu ce servi o duzină de invitați, numai că „licorile" nu erau prea îmbietoare.

Slujnica puse tava pe o măsuță și, la un semn al stăpînului, ieși din încăpere.

— Dumneaei e persoana în chestiune? întrebă doctorul Samuel, cercetînd-o cu privirea pe Guite, care se schimbă la față. Scumpe domn, înainte de-a începe operația, te rog să-mi arăți forma și dimensiunile precise ale semnului pe care-l vrei.

Apoi, aplecîndu-se la urechea lui Saladin, adăugă:

— Domnule marchiz, tînăra e domnișoara de Chaves?

— În persoană! răspunse Saladin.

La auzul cuvîntului „operație", Guite începu să tremure din toate încheieturile. Urîțenia doctorului Samuel îi sporea groaza.

— Nu accept ca doctorul ăsta să se atingă de mine nici pentru tot aurul din lume! declară ea categoric.

Saladin îi lipi căpșorul blond de umărul lui, sărutînd-o apăsat, așa cum nu făcea nici cînd erau singuri.

— Prostuță mică, murmură el drăgăstos. Cum crezi că ți-aș putea vrea răul? Să nu te temi niciodată de omul în mîinile căruia ți-ai încredințat soarta.

Apoi, întorcîndu-se către doctor, spuse:

— Mă bizui pe priceperea dumitale, învățatul meu prieten, însă mi-e prea dragă copila asta drăgălașă ca să accept un risc, oricît de neînsemnat. Dacă-mi îngădui, aș vrea să încercăm experimentul mai întîi *in anima vili.*

— Adică pe dumneata? întrebă Samuel.

— Nu, eu sînt la fel de sensibil ca și încîntătoarea mea însoțitoare.

Apoi adăugă zîmbind:

— Am adus ce ne trebuie.

Doctorul se uită pe sub mobilă, așteptîndu-se să vadă vreun animal. Însă în aceeași clipă, bărbatul cu cutia lunguiață se ridică, venind spre ei.

— Dacă nu vă e cu supărare, eu sînt omul de care-aveți nevoie, domnule doctor: acel *anima vili.* Îmi permiteți să mă prezint: Languedoc, artist de circ, pictor de decoruri și machior, la dispoziția dumneavoastră, dacă vreodată s-ar ivi ocazia.

În timp ce doctorul Samuel îl privea mirat, Languedoc își deschise redingota jerpelită, vesta prost croită și cămașa nu tocmai curată.

Liniştindu-se pentru moment, domnişoara Guite îl privea, rîzînd cu poftă.

Scoţîndu-şi cămaşa dintr-o singură mişcare, Languedoc rămase numai în pantaloni, arătîndu-şi torsul musculos, nu aşa cum îl lăsase Dumnezeu, ci acoperit cu tatuaje şi tot felul de desene.

Se apropie de doctor cu un aer grav, jucîndu-şi pectoralii şi-şi arătă pieptul păros, pe care mai rămăsese un singur loc nepictat, cît o monedă de o sută de gologani.

— Dacă nu vă e cu supărare, domnule doctor, iată, am aici un pic de spaţiu. Să vedem dacă ştiţi meserie..

— Uite un bărbat adevărat! comentă domnişoara Guite, aruncînd o privire semnificativă spre obrazul spînatic al lui Saladin. Ei, drăcie!

— Asta-i blană, nu păr! murmură doctorul. N-am cum să desenez pe blană!

— Dacă nu vă e cu supărare, replică Languedoc, diversele scene de pe trupul meu au fost realizate fără probleme. Părul nu contează, pentru că face parte din înfăţişarea omenească.

— Are cît să dea şi la alţii! murmură domnişoara Guite, cuprinsă de admiraţie.

Languedoc îşi înălţă capul cu mîndrie:

— E meritul Providenţei! zise el. Oamenii n-au nici un amestec!

Saladin, care tocmai se ridicase, schiţă în carnetul său o cireaşă în mărime naturală, apoi rupse pagina, înmînînd-o doctorului.

— Roşu aici, trandafiriu dincoace, puţin galben în partea asta... cu aspect catifelat...

Doctorul părea să fie în încurcătură.

— Prietene, i se adresă el lui Languedoc, ia patru scaune, culcă-te pe spate şi rămîi nemişcat. Am să încerc operaţia cu pricina.

— Prea multe fasoane, dom' doctor, răspunse Languedoc. Din moment ce asta aveţi de gînd să faceţi, daţi-i drumul! Sînt aici ca să mă supun!

Se lungi pe cele patru scaune şi nu se mai clinti.

Pe Guite începea s-o amuze scena.

— Tipul e nemaipomenit! îi zise ea lui Saladin. Cînd am să fiu prințesă, am să-l iau la mine. Crezi că s-ar lăsa tatuat și pe spate?

Doctorul trase încă două scaune, așezînd tava pe unul din ele. Scoase dopul de la cîteva sticluțe, le mirosi conținutul, apoi turnă cîte puțin în pahare, obținînd mai multe amestecuri.

Substanțele astfel combinate răspîndeau în cameră acele mirosuri specifice, datorită cărora toată lumea se teme de vecinătatea farmaciilor. Aveau culori frumoase — azuriu, roșu, portocaliu — și uneori produceau efervescență venind în contact unele cu altele.

Languedoc continua să rămînă nemișcat pe patul său improvizat.

Samuel pisă culorile, apoi alese două-trei pensule și cîteva instrumente chirurgicale. Aplecîndu-se asupra locului indicat — singurul disponibil, între un cocoș galic, care arăta foarte bine, pentru că data din vremea lui Ludovic-Filip și o acvilă imperială desfăcîndu-și aripile printre drapele, între un grup de tunuri și doi porumbei care se giugiuleau drăgăstos — începu să înțepe, să rîcîie și să picteze pielea lui Languedoc.

Acesta nici nu se mișca. Din timp în timp, vorbea de unul singur:

— Fiecare cu metoda lui! Asta-i o branșă a artelor frumoase care-a progresat mult de la începutul secolului!

Mai întîi Guite, apoi Saladin, se ridicară de pe canapea, apropiindu-se ca să privească pe deasupra spătarelor celor patru scaune.

Operația dură destul de mult. Doctorul trudi aproape un ceas, transpirînd tot — după cum remarcă și Languedoc.

După o oră, doctorul zise:

— Cam asta e! La prima vedere, poate nu vă pare cine știe ce, însă pînă mîine dimineață, o să arate așa cum trebuie.

Pe pieptul curajosului Languedoc se vedea o pată negricioasă, aducînd destul de bine cu o cireașă — sau mai curînd cu un mic abces amenințat de cangrenă.

— Dacă asta vreți să-mi faceți și mie, vorbi cu hotărîre domnișoara Guite, să știți că vă mușc pe toți și pe urmă chem poliția!

— Adevărul e că nu-i ceea ce vreau eu! decretă Saladin.

— Mai aveți răbdare cîteva ore... încercă să protesteze doctorul Samuel.

Însă Languedoc, care se ridicase în picioare ca să se uite în oglindă, îl întrerupse fără ură și fără supărare:

— Păi... dom' doctor, mi-ați stricat ultimul loc liber pe care-l mai aveam. Acu' nu vă rămîne decît să-mi puneți un petic! Vedeți, dom' doctor, fiecare cu talentul lui, iar dumneavoastră n-ați trece examenul nici măcar ca zugrav. Dacă nu vă e cu supărare, acu' dați-mi și mie un pic de piele, să-ncerc să vă desenez semnu' ăla pe care-l vreți pe umărul domnișoarei. Dacă-i faceți ei așa ceva, atunci părinții, oricît ar iubi-o, o să spună: „Vai de mine, asta nu-i cireașă, e-o bășică!"

— V-am prevenit, murmură încurcat doctorul Samuel. Părul e de vină... Din pielea flăcăului ăstuia ar ieși o șubă pe cinste!

— Arătați-mi pielea dumneavoastră! sări Languedoc.

Își pusese din nou cămașa, iar acum își sufleca vesel mînecile, ca să-și deschidă trusa de zugrav.

Însă doctorul se opuse cu toată îndîrjirea, refuzînd să facă pe cobaiul pentru asemenea experiențe.

— Atunci, zise Languedoc, duceți-vă în tîrg să-mi cumpărați alt *anima vili*, fie ea și-o găină: orătăniile sînt singurele vietăți a căror piele seamănă cu cea a oamenilor.

Domnișoara Guite-cea-bună-la-toate începu să examineze conținutul cutiei turtite.

— Știu ce-s astea, zise ea, liniștindu-se pe deplin. Aici nu văd nici un fel de otrăvuri. Și contesele au astfel de flacoane, numai că din lemn de acaju.

— Fiecare după posibilități... vorbi Languedoc. Chiar dacă, spre deosebire de mine, cucoanele nu prea se pricep să le folosească!

— Ei bine, tataie! îi spuse ea. Am încredere în dumneata. Află că-mi placi. Dacă-mi făgăduiești pe cuvînt de cinste că n-ai să-mi faci nimic rău, mă dau pe mîna dumitale și-ți promit că n-am să țip, decît dacă mă jupoi de piele.

Chipul ars de soare al lui Languedoc se lumină de un zîmbet.

— Fata asta are fler! murmură el.

Apoi îi întinse mîna, zicînd:

— Scumpa mea, îți jur că n-o să-ți facă mai rău decît un pahar de vin sec, după lăsarea întunericului!

12 TRIUMFUL LUI LANGUEDOC

Domnișoara Guite atîta aștepta. Își descheie încet rochia și cum Saladin și doctorul Samuel dădură să se întoarcă cu spatele, le zise cu nonșalanță:

— Nu-i nevoie, sînt o operă de artă.

Languedoc, care răscolea prin cutia lui turtită, murmură impresionat:

— Ce înger pogorît din ceruri! Și ce fericire va aduce în castelul nobililor ei strămoși!

— Trebuie să stau întinsă? întrebă Guite.

— Da' de unde! replică Languedoc. Astea-s fasoane de-ale doctorilor și infirmierelor. La mine merge mult mai simplu. Așează-te aici, frumoaso, pe colțul mesei, cu un scăunel sub piciorușe, și gîndește-te la cine ți-e drag. Te rog un singur lucru: să nu te miști, ca să iasă cireașa așa cum trebuie. Ești gata?

— Gata! răspunse fata, așezîndu-se mai comod și dezgolindu-și sînul catifelat, pe care nu existau nici cocoși galici, nici stindarde fluturînd lîngă acvila imperială.

— Pe onoarea mea! zise Languedoc, pregătindu-se de operație. De nu m-aș fi născut în 1807, anul bătăliei de la Eylan, mi-ar tremura mîna. Dar cînd la vîrsta-mi coaptă se adaugă și pudoarea caracteristică sexului nostru, artistul din mine nu se gîndește decît la arta lui.

Începu să lucreze, întrebînd din cînd în cînd:

— Te doare, fetițo?

La a treia întrebare, în loc de răspuns, Guite începu să fredoneze un cîntec marinăresc.

— Și cu asta, basta! rosti cu gravitate Languedoc, după vreun sfert de ceas.

Guite sări în picioare, dînd fuga la oglindă.

— Vai, ce cireașă superbă! exclamă ea. Îți vine s-o mănînci!

Se întoarse spre doctor și spre Saladin, arătîndu-le pe piept, mai jos de umărul drept, o cireașă atît de strălucitoare, încît părea umedă de rouă.

— Asta nu-i semn, mormăi doctorul. E litografie colorată.

— Invidiosule! se strîmbă la el domnișoara Guite.

— Semnul pe care-l are cealaltă, vorbi încetișor Saladin, seamănă mult cu ăsta, însă nu-i atît de clar.

— Ce vîrstă avea fata cînd i-ai văzut semnul ultima oară? întrebă Languedoc.

— Șase-șapte ani, răspunse Saladin.

— Ei bine, puștiule... iartă-mă! Îmi cer scuze! Voiam să zic domnule marchiz... Semnele fac și ele parte din trupul omenesc, astfel încît se trec cu timpul. Uite cum arată fătuca asta, la anii ei fragezi. Dar cînd fructele de soiul ăsta încep să se coacă — asta am văzut cu ochii mei, la bîlci, și nu o dată! — semnele pălesc pe măsură ce copilița se face domnișoară... sau măcar își mai pierd din culoare. Am avut în vedere amănuntul!

— Cum vine asta? sări doctorul. E roșie ca un ardei iute!

— Dacă nu vă e cu supărare, dom' doctor, aș dori un ulcior cu apă — da' apă curată, fără nici un leac în ea! Ca să fiu sigur, mă duc s-o aduc chiar eu.

Languedoc ieși.

— Așa-i firea lui! îi spuse Saladin doctorului, în chip de consolare.

— Semnul făcut de mine rămînea pentru vecie, răspunse Samuel.

— Arăta și bine! îl luă peste picior domnișoara Guite.

Languedoc se întoarse, aducînd un ulcior plin cu apă. Saladin abia avu timp să șoptească la urechea doctorului:

— Schimbă-ți atitudinea față de el! Trebuie să rămîneți prieteni... Știi bine că *se luminează de ziuă*!

— Hoțul neprins e negustor cinstit! zise Languedoc, apropiindu-se de fată. Dacă ești drăguță, căprioaro, dă-mi și mie batistuța dumitale!

Guite îi întinse o batistă parfumată, pe care Languedoc o duse la nas, trăgînd în piept mirosul cu nesaț. Apoi o înmuie în apă și începu să spele, fără prea multe precauții, vopseaua aplicată pe pieptul tinerei femei.

— O să se ia toată culoarea! zise ea.

— N-ai teamă! răspunse Languedoc. Mă pricep la de-alde astea. Încă puțin... Așa! Ei, ia priviți acum, domnilor și domnișoară!

— Perfect! strigă Saladin.

— Pe cinstea mea! vorbi și doctorul, respectînd indicațiile primite. Îți spun cu toată sinceritatea c-ai realizat o adevărată capodoperă!

Languedoc îl privi mirat.

— Văd că pînă la urmă sînteți un om cumsecade! murmură el. Hm!

— Bineînțeles! rîse Samuel. Sînt destul de cumsecade. Atîta doar că mi-a picat prost cînd mi-ai vorbit de bășică!

— Dom' doctor! se însufleți Languedoc. Oamenii neștiutori ca mine nu-și țin limba-n frîu, da' fiindcă dumneavoastră găsiți că cireașa mea e reușită, mă gîndesc că tre' să fiți un medic nemaipomenit!

În tot acest timp, Guite-cea-bună-la-toate se privea în oglindă, scoțînd exclamații de bucurie.

— Tare-i drăguță cireșica asta! zise ea. Dar spune-mi, domnule Languedoc... parc-așa te cheamă... Ai un nume la fel de ciudat ca dumneata! Vopseaua asta ține?

— Nu-i nemuritoare ca o gravură, răspunse artistul, dar rezistă în timp mai mult ca o pînză de in sau de bumbac, vopsită. Poți s-o speli ori de cîte ori vrei. Și chiar dacă s-a dus culoarea — sfîrși el, ciocănind în cutie — mai am aici destulă!

— Adevărat! încuviință Guite. Taică Languedoc, ești o dulceață! Hai, sărută-mă!

Apoi, întorcîndu-se spre Saladin, adăugă:

— Domnule marchiz, vă rog să vă dezlegați băierile pungii!

— O clipă! o întrerupse Saladin. Încă nu mi-am încheiat socotelile cu Languedoc. Îi datorez o masă pe cinste încă de-acum paisprezece ani.

— Așa e! rîse „făcătorul de chipuri". Paiș'pe ani bătuți pe muchie! La ultimul bîlci de turtă-dulce! Hai c-atunci ți-am reușit un cap pe cinste, domnule marchiz! Am sau nu dreptate?

— Ah! exclamă mirată domnișoara Guite. Va să zică aveți o taină împreună!

— Ceva fără importanță, se grăbi să spună Languedoc. În bîlci ne tutuim cu toții, însă domnul marchiz știe bine că-i port un deosebit respect.

Saladin îl conduse pe doctorul Samuel pînă la fereastră.

— Trebuie să vă văd pe toți, chiar în cursul zilei de astăzi, îi strecură el. De-acum încolo, lucrurile se precipită. Îmi închipui c-ai ghicit cum vine treaba. Mai urmează s-o duc pe fată în brațele mamei sale iubitoare, s-o instalez la palat și așa mai departe. Astea-s fleacuri! În cîteva ceasuri, totul va fi pus la punct. Așadar, anunță-ți prietenii și așteptați-mă la locul știut, cu începere de la ora două.

— Foarte bine, răspunse doctorul, fără a-i mai cere alte explicații.

— Încă ceva, urmă Saladin, coborînd și mai mult vocea. Omul acesta ne cunoaște taina.

Doctorul îl privi neliniștit.

— Eu nu fac niciodată astfel de treburi... murmură el.

— Nu m-ai înțeles, insistă Saladin. E vorba doar de a-i da o masă bună, cît mai bună... atît de bună, încît s-adoarmă înainte de sfîrșitul ei.

— Asta da, dar numai atît!

— Așteaptă puțin! Pentru că ne-a fost de folos, n-ar fi frumos din partea noastră să-l azvîrlim, beat sau adormit, în stradă, pe trotuar! Nu se poate să n-ai pe undeva un ungher, o pivniță. Îl lași să-și digere masa acolo, și mîine...

— Mîine o s-avem o groază de treburi, îi atrase atenția doctorul.

— Desigur, desigur! Și cum va fi mahmur, o să-i dăm vreo licoare care să-l țină liniștit. Poimîine sau cel mai tîrziu răspoimîine... Nu-ți fă griji, mă ocup eu de el. Bun, atunci ne-am înțeles! urmă tînărul cu voce tare, plecînd de la fereastră. Doctorul a acceptat cu amabilitate să plătească datoria mea... Ah, meștere Languedoc! Chiar dacă nu se pricepe

la tatuaje așa ca dumneata, are în schimb gusturi rafinate în ceea ce privește arta culinară. Micuța asta și cu mine trebuie să facem un drum, apoi venim și noi la masă. În așteptarea noastră, puteți servi aperitivele. Pe curînd! Bătrîne, sînt mulțumit de dumneata și te asigur că n-o să-ți pară rău de ziua asta!...

Marchizul de Rosenthal îi oferi brațul domnișoarei Guite și ieșiră împreună.

Languedoc rămase ușor descumpănit, însă doctorul Samuel, care-și intrase în rol de-a binelea, îi oferi un trabuc, cerîndu-i lămuriri cu privire la operațiunea săvîrșită mai devreme. Se arătă atît de interesat, încît Languedoc, fericit să-și poată etala cunoștințele, își pierdu orice urmă de neliniște.

O jumătate de ceas mai tîrziu, amîndoi se așezară la masă, unul în fața celuilalt, ca *să servească aperitivele.* Gheața fusese spartă și s-ar fi zis că deveniseră cei mai buni prieteni din lume.

Între timp, domnișoara Guite și însoțitorul ei porniră cu mare grabă spre cartierul Saint-Honoré, unde se găsea palatul de Chaves.

Domnișoara Guite habar nu avea în ce intrase. Prinsese numai cîteva aluzii foarte vagi, amintind pe alocuri de basmele cu zîne. Tinerele muncitoare pariziene — mai ales cînd au o înfățișare ca aceea a domnișoarei Guite (care era absolut fermecătoare) — cred în basmele cu zîne mai mult decît în Dumnezeu.

La începutul relațiilor lor, Saladin se apropiase de Guite, sub pretext că i-ar fi făcut curte; însă asta nu durase prea mult: curînd îi dăduse a înțelege că era sortită să joace un rol într-un mare spectacol, care avea să-i aducă noroc și fericire.

Cum Saladin nu arăta prea rău, domnișoara Guite, care nici nu-și dorea altceva decît să joace într-o piesă (oricare-ar fi fost ea), consimțise de îndată să accepte un amant în plus.

Dar vocația lui Saladin era cu totul alta. El înflăcărase imaginația fetei cum se pricepuse mai bine, lăsînd-o să creadă că împrejurările erau mult prea grave ca să-și piardă timpul cu fleacuri.

Domnișoara Guite nu pricepea nimic. Avea suficientă educație cît să știe că toți intriganții de melodramă împletesc

amorul cu afacerile. La urma urmei, Parisul nu era o insulă pustie, iar ea putea găsi oricîți amanți voia. Așadar, domnișoara Guite se înarmase cu răbdare, dîndu-i lui Saladin libertatea de-a acționa precum credea de cuviință.

Numai că marchizul de Rosenthal — acest frumos bărbat cu piele albă și obraz spînatic — rămînea pentru ea o enigmă vie, care-i stîrnea curiozitate, dar și o undă de dispreț.

În clipa cînd amîndoi se urcară în trăsură, după ce se despărțiră de doctor, Saladin îi zise, zîmbind:

— Scumpa mea, ne apropiem de punctul culminant. Mergem s-o vedem pe mama ta.

Guite deveni brusc serioasă.

— Deja! murmură ea.

Apoi, după o scurtă tăcere, adăugă:

— Așa, fără nici o pregătire, fără să știu nimic?...

— Trebuie să intri în miezul lucrurilor, i-o întoarse cu răceală Saladin. Cu cît vei fi mai tulburată, mai descumpănită, mai neștiutoare, cu atît mai bine pentru toți. Purtarea ta va fi cît se poate de firească.

— Bine, dar... vru să protesteze fata.

— Gîndește-te! E necesar să fii cît mai naturală. Ai ghicit cîte ceva din scenariul nostru, deși m-am străduit să nu afli prea multe — și asta-ți va asigura succesul încă de la prima reprezentație. Ai fost răpită dintr-o familie nobilă, în urmă cu paisprezece ani, iar acum ai vreo șaisprezece. Ieri nu cunoșteai nici măcar aceste amănunte. Știai doar că... ascultă-mă bine, fiindcă face parte din rol!... Doar că un om cu suflet mare — adică eu, marchizul de Rosenthal, a cărui generozitate ai răsplătit-o printr-o profundă afecțiune — te-a cules din drum, unde te pierduseră stăpînii tăi, niște saltimbanci. Aveai pe-atunci vreo șase-șapte ani. Omul acela bun la inimă te-a crescut frumos. Nu era bogat, dar îți amintești ca prin vis că n-a cruțat nici un efort ca să-ți regăsească părinții.

— Și pe urmă? întrebă Guite, văzînd că Saladin tăcuse.

— Doar atît, răspunse acesta. Neputînd să dea de urma lor, te-a luat de soție, ca să-ți ofere o poziție în societate.

— Asta înseamnă că sînt măritată! exclamă modista, recăpătîndu-și buna dispoziție. Măritată cu dumneata!

Saladin încuviință din cap.

— Ce nostim! rîse Guite.

Apoi, învingîndu-și un moment de stînjeneală, adăugă:

— Iată-ne deja la Tuileries! În zece minute ajungem la doamna aceea care-și închipuie că-i mama mea... Ce să-i spun?

— Spune-i ce vrei, replică Saladin.

— Bine; dar...

— Povestește-i viața ta — dacă așa ceva se poate povesti — sau viața altcuiva, n-are nici o importanță! Spune-i că te-am dat la pension, apoi la ucenicie. Născocește un roman de dragoste: al nostru! Sau și mai bine: taci, fii timidă pînă la muțenie... Înțelege că orice-ai face, totul va merge ca pe roate. Mai rău ar fi să vii cu un rol învățat pe dinafară și recitat cu prea mare îndrăzneală.

Traversară strada Regală. Zărind colonadele de la Madeleine, Guite se înfioră.

— N-au mai rămas decît trei minute! șopti ea.

— Teama ta e de-a dreptul încîntătoare! declară Saladin. Ești exact așa cum trebuie să fii! Fiindcă veni vorba: încearcă să pomenești cumva de călătoria făcută împreună în America. E absolut necesar!

— Și cireașa... îngăimă Guite, înroșindu-se de-a binelea, ceea ce nu i se mai întîmplase de ani de zile.

— Cireașa e o bijuterie care face mai mult ca toate documentele din lume, replică Saladin. Însă n-ai nevoie să te folosești de ea. Asta va veni de la sine, la locul și momentul potrivit: adevărul înainte de toate! Dacă ai fi avut și tu așa un semn, pe care l-ai fi purtat din născare, ce-ai fi făcut?

— Nimic, răspunse Guite. Ai dreptate.

— Ei, vezi? Rolul tău e simplu ca bună ziua. Totul e să nu intri prea mult în amănunte. De rest o să se ocupe maică-ta.

Trăsura se opri în fața porții palatului.

— Să recapitulăm! îi șopti repede Saladin. Te-am găsit la marginea drumului, pe cînd aveai vreo șapte ani, îți amintești vag că ai trăit într-o trupă de saltimbanci, poate chiar și de un chip de femeie aplecat deasupra pătuțului tău... Eu te-am crescut în puf, arătîndu-ți o afecțiune pe care tu mi-ai întors-o cu prisosință. Ai o brumă de educație, cunoști o meserie, ai

călătorit în Brazilia... Ai rămas năucită în clipa cînd ți-am spus că-ți vei revedea mama.

Saladin sări pe trotuar și întinse mîna domnișoarei Guite, care coborî la rîndu-i, ușoară ca un fulg, zicînd:

— După asta, cum ne-o fi norocul! Ne vom da toată silința să intrăm în grațiile cucoanei, iar dacă n-o să reușim, pagubă-n ciuperci!

— Grozav! se bucură Saladin, trăgînd de șnurul clopoțelului de la poartă. Ah, la dracu'! Uitasem! se grăbi el să adauge, în timp ce poarta se deschidea larg în fața lor. Mai e ceva, și încă foarte important. Îți plac copacii, natura... Îi vei cere să-ți amenajeze un colțișor cu vederea spre grădină. Nu uita! E neapărat necesar!

Ducesa îi aștepta încă din primele ceasuri ale dimineții, pradă neliniștii și nerăbdării. Cînd camerista, care primise poruncă, o anunță că au venit domnul marchiz de Rosenthal și domnișoara „Justine", i se păru că însuși cerul s-a deschis înainte-i.

— Domnișoara Justine! repetă ducesa, clătinîndu-se pe picioare. Dar el mi-a spus...

În clipa aceea intră marchizul, ale cărui prime cuvinte răspunseră acestui gînd.

— Doamnă ducesă, murmură el, făcînd o plecăciune plină de respect. Acum e vorba doar de fiica dumneavoastră. Nu renunț la niște drepturi ce-mi sînt mai scumpe decît viața, însă mă dau la o parte în fața bucuriei dumneavoastră de mamă. Știu bine că, în astfel de momente, prezența mea e de prisos. Doamnă, mă voi întoarce doar atunci cînd mă veți chema.

În timp ce el vorbea, ducesa străbătu întreaga încăpere, sprijinindu-se de mobile. Inima îi bătea nebunește, năpădită de un sentiment de adîncă recunoștință.

Negăsind cuvinte să-i răspundă, doamna de Chaves îi înlănțui gîtul cu brațele, sărutîndu-l pe frunte.

Saladin avea lacrimi în ochi sau, cel puțin, încerca să și le șteargă.

— Vă mulțumesc, doamnă! îngăimă el. Vă mulțumesc din tot sufletul!

Apoi dispăru, ca după cîteva momente să revină, ținînd-o de mînă pe domnișoara Guite. O conduse pînă în fața ducesei și i-o prezentă, adăugînd:

— Nu știu de veți fi vreodată atît de fericită pe cît v-o doresc eu!

Doamna de Chaves izbucni în plîns, strîngînd-o la piept pe tînăra copilă.

Saladin se făcuse nevăzut.

Acum erau singure.

13 DOMNIȘOARA GUITE SFORĂIE.

Metoda lui Saladin era destul de inteligentă — poate nu la modul absolut — dar oricum, vrednică de laudă.

E drept că ignoranța face cît toate pregătirile din lume — cel puțin, în cazul anumitor persoane.

S-ar putea spune că nici pregătirile cele mai bine puse la punct nu au cum să prevadă absolut totul; astfel, fiecare amănunt neluat în calcul devine un pericol potențial. De altfel, asemenea pregătiri nu sînt de folos decît inșilor înzestrați cu mult sînge-rece.

Saladin nu avea o inteligență ieșită din comun, însă poseda acea însușire a minților înguste, care este viclenia.

Nu oricine ar fi reușit performanța de-a suprima orice calcul prin... calcul. Nu oricine ar fi ghicit că în împrejurarea de față, cea mai bună soluție era de a se da la o parte.

Saladin se retrăsese din proprie inițiativă, în urma unei deliberări îndelungate, în care cîntărise argumente pro și contra, ajungînd la concluzia că de astă dată nu era chip să înghită nici măcar o săbiuță.

După părerea lui, cînd nu putea înghiți cu folos nici măcar o sabie cît de mică, nu-i rămînea decît să iasă din scenă.

Pentru a dovedi cît de corect intuise Saladin situația, trebuie să spunem că cea care rupse tăcerea fu domnișoara Guite.

Ea rosti doar cîteva cuvinte, care-i trădau neliniştea — de altfel cît se poate de autentică.

— Oare-i adevărat?... murmură ea, în timp ce ducesa o copleşea cu sărutări şi mîngîieri. E adevărat că am şi eu o mamă?

Nu plîngea, dar există firi pe-ale căror chipuri paloarea şi tulburarea ţin loc de lacrimi.

Suferea. Nu era o fată rea, dar în nonşalanţa ei, nu anticipase emoţia acestui moment.

Priveliştea bietei femei trase pe sfoară, trăindu-şi bucuria ucigătoare, îi dădea o strîngere de inimă.

Avea mustrări de conştiinţă. În plus, mai suferea şi trupeşte, de un rău despre care vom vorbi îndată.

— E adevărat, da, e adevărat! îi răspunse doamna de Chaves, aproape fără să-şi dea seama ce vorbeşte. Ai o mamă, da! Şi de-ai şti cît te iubeşte mama ta! Ah, de-ai şti!

Lacrimile o orbeau. Îşi şterse ochii, ca să-şi poată vedea fiica, pe care nici nu apucase s-o privească.

Izbucni din nou în plîns. Despletită, cu privirea rătăcită, repeta la nesfîrşit:

— Eşti aici şi eu nu te pot privi. Nu te văd! Oare-i posibil să orbeşti aşa, deodată?

Însă Guite nu-i răspunse. Cuprinsă de milă, şterse instinctiv cu batista ochii ducesei, sărutînd-o pe frunte.

Doamna de Chaves o strînse în braţe, nebună de bucurie.

— Ţi-am simţit buzele! izbucni ea. Buzele fetiţei mele! Eşti aici! Tu, cea pe care-am jelit-o atîta amar de vreme! Dumnezeu nu poate fi aşa de crud încît să nu-mi dea voie să te văd! Vino aici, la lumină! Vino, apucă-mă de mînă! Să te văd! Vreau să te văd!

Guite se supuse, la fel de palidă ca şi ducesa. O luă de mînă şi-o conduse în faţa ferestrei.

În cele din urmă, doamna de Chaves îi întrezări chipul, ca prin ceaţă.

Izbucni într-un rîs spasmodic.

— Ah, ce frumoasă eşti! Dar altfel decît îmi închipuiam!... Mai frumoasă! Niciodată n-am văzut un chip mai frumos ca al tău! Ochii mi s-au limpezit... Ah, Doamne

îndurător! Cîndva ochii tăi erau mai negri... dar părul... părul e aşa cum îl ştiam! Atît de moale şi de mătăsos! De cîte ori s-a odihnit pe fruntea mea, în timp ce dormeam! Şi închipuie-ţi, scumpa mea Justine, întotdeauna îmi venea în minte imaginea ta, cu coroniţa de albăstrele pe care-am făcut-o amîndouă în lanul de grîu şi care-ţi stătea aşa de bine! Dar tu nu-ţi mai aminteşti de toate astea, nu-i aşa, micuţa mea Petite-Reine?

— Nu, răspunse Guite, plecîndu-şi ochii sub privirea arzătoare a sărmanei femei. Nu-mi mai amintesc.

— Atunci ai uitat tot, chiar şi numele de Petite-Reine!

— Chiar şi numele... repetă Guite, cu un soi de oboseală, ce părea urmarea firească a emoţiei momentului.

— Ciudat... murmură ducesa. Erai mititică, dar omul acela probabil că ţi-a spus... Marchizul de Rosenthal...

— Soţul meu... crezu de cuviinţă s-o întrerupă domnişoara Guite.

— Soţul tău, repetă doamna de Chaves, de parcă aceste cuvinte i-ar fi rănit buzele. Eşti măritată! Nu mă pot obişnui cu gîndul, scumpa mea!

— Iar eu, i-o întoarse domnişoara Guite, fericită să aibă şi ea ceva de spus, nu mă pot obişnui să vă spun „mamă". Sînteţi atît de tînără şi de frumoasă, doamnă!

Ducesa surîse. Nu mai plîngea. Încet-încet, începea să se liniştească.

— Sărută-mă, îi spuse fetei. Şi învaţă din nou să mă iubeşti!

— Dar vă iubesc deja, doamnă! articulă cu greu domnişoara Guite.

— Nu pari prea convinsă... Nu ştiu... Fără îndoială, eşti încă uluită... Nu-ţi poţi da seama nici ce simţi, nici ce gîndeşti! Ah, copila mea dragă! Copila mea iubită! Cît vom fi de fericite!

Se aşeză pe canapea, trăgînd-o pe Guite lîngă ea.

— Cînd te-am adus pe lume, nu eram cu mult mai mare ca tine, reluă ea. Uite! Asta-i brăţara pe care-o purtai în ajunul zilei cînd mi-ai fost răpită.

Ducesa îi arătă domnişoarei Guite brăţara găsită de Saladin.

— Vezi tu, urmă doamna de Chaves, continuînd să vorbească de una singură, pentru că tînăra modistă tăcea, din ce în ce mai stînjenită. Vezi tu, eram foarte sărace. Numai copiii de oameni foarte săraci poartă astfel de podoabe. Dar acum sînt bogată: mă bucur pentru tine! Ieri-seară — asta trebuie să-ți spun — poate ți-am cîștigat o mare avere... Mă asculți?

— Da, doamnă! răspunse Guite. Vă ascult.

Ducesa își încruntă sprîncenele, aproape mînioasă.

— Văd că-ți trebuie mult ca să-mi spui „mamă"! remarcă, aproape cu răceală.

Nici ea nu înțelegea de unde-i venea această nerăbdare, care-i punea nervii la încercare, aducînd-o la un pas de furie.

— Am să vă spun „mamă", șopti mecanic Guite.

— Ah! strigă biata femeie, observînd pentru prima oară paloarea așternută pe chipul fetei. Te-am speriat! Ți-e rău cumva?

— De bucurie... începu Guite.

— Da, da! sări doamna de Chaves. De bucurie! Sigur că de bucurie! Dar ce-ți spuneam? Ah! Mi se învîrte capul! Da, îți spuneam că am cîștigat o avere pentru tine. De-ai ști ce tristă a fost casa asta pînă la venirea ta! Nenorocirea m-a înrăit, iar omul căruia îi datorez recunoștință — soțul meu — a suferit mereu din cauza răcelii și asprimii mele.

— Tatăl meu... începu domnișoara Guite.

— Nu! izbucni doamna de Chaves. Nu-i tatăl tău! Cum, nici asta nu știi? Domnul de Rosenthal nu ți-a spus nimic?

— Nu, doamnă... adică mamă... o întrerupse modista. Mi-a spus numai atît: „Vei afla totul de la mama ta."

— Azi-noapte m-am gîndit mult la omul acesta, șopti ducesa ca pentru sine. Cred că voi reuși să-l îndrăgesc, pentru că ți-e drag și ție. Sînt multe lucruri la el pe care nu le înțeleg, dar germanii au uneori firi ciudate. Dă-mi voie să-ți povestesc mai departe.

Evident, Guite nu se împotrivi. Stătea lungită între perne, cu aerul unei statui reușite.

Din cînd în cînd, ducesa o privea pe furiș și pe chip i se așternea o umbră de îngrijorare.

— Ți-am spus că amîndoi am fost foarte nefericiți aici, la palat! reluă ea. E vina mea și îmi închipui că i-am pricinuit

multă suferință soțului meu. Ieri, gîndindu-mă că vei veni aici și că sub acoperișul casei noastre va trebui să găsești iubire, tandrețe, bogăție, noblețe, fericire — tot! — l-am chemat pe domnul de Chaves în apartamentul meu. De mult nu mai intrase aici. Mi-a ascultat rugămintea, surprins, dar mai puțin încîntat de cît îmi imaginasem că va fi. L-am găsit schimbat: mai posomorît ca de obicei. Însă vezi tu, mă iubește la fel de mult cît te iubesc eu pe tine! Pînă la urmă, mi-a cedat. Am simțit cum renaște în el pasiunea care mă înspăimînta altădată... Mi-a făgăduit în genunchi că te va iubi ca pe propria lui fiică, jurîndu-mi că nu-și va mai căuta fericirea în afara casei noastre...

— Cum, mamă, vrei să spui că te-a înșelat? întrebă domnișoara Guite, neputîndu-și stăpîni curiozitatea.

În privirea doamnei de Chaves se putea citi uimirea.

— E adevărat că te-ai măritat, murmură ea, însă ești mult prea tînără ca să vorbești astfel. Ajunge să știi că pentru tine am făcut un sacrificiu pe care nu l-aș fi acceptat, dacă ar fi fost în joc numai viața mea. Mulțumește-mi cu o sărutare, fetița mea. O merit cu prisosință!

Domnișoara Guite îi întinse fruntea, pe care ducesa i-o sărută apăsat.

— Dar tu nu mă săruți? întrebă ea.

Domnișoara Guite se supuse.

— Așa era și Petite-Reine, gîndi cu voce tare doamna de Chaves. Copiii devin cruzi cînd le arăți prea multă iubire.

Nu-și putea dezlipi ochii de neprețuita-i comoară, pe care nu se mai sătura s-o privească.

Însă emoția ei nu mai era la fel de copleșitoare ca la început. Biata mama se îngrozi dîndu-și seama că în suflet nu-i mai rămăsese nici urmă din fericirea fără margini cu care își întîmpinase fiica.

Își simțea inima atît de rece, încît o cuprinse furia pe ea însăși.

— Te iubesc! Te iubesc! Te iubesc! repetă de trei ori ducesa. Vreau să te iubesc pentru tot timpul cît am plîns de dorul tău, pentru toate mîngîierile pe care nu ți le-am putut

oferi. Dar te implor. Ajută-mă! Tu n-ai vărsat o singură lacrimă! N-ai zîmbit nici măcar o dată!

— Mamă, murmură Guite, în ochii căreia se ivi întîia lacrimă adevărată, îţi jur că nu mă vezi aşa cum sînt în realitate.

Ducesa se repezi s-o îmbrăţişeze, sărutînd-o pătimaş, însă acea singură lacrimă deja se zvîntase.

— Cer prea mult de la Dumnezeu, şopti ea. Un suflet nesătul dă dovadă de ingratitudine. Ieri mi-aş fi dat tot sîngele din mine, pînă la ultima picătură, pentru bucuria mea de azi. Şi acum cînd o am, mă plîng şi-mi doresc mai mult, iar bucuria seamănă cu suferinţa.

— La fel simt şi eu, mamă! îngăimă Guite, de astă dată vorbind sincer. Nu vreau să te sperii, dar să ştii că nu mă simt prea bine... sufăr...

Într-adevăr paloarea i se accentuase. Ochii ei, pe jumătate închişi, căpătaseră cearcăne albăstrii. După toate aparenţele, o măcina un rău ascuns. S-ar fi zis că inima de-abia îi mai rezista.

Doamna de Chaves o privi înspăimîntată. Aceste simptome o îngrozeau, stîrnindu-i în suflet o tulburare pe care o luă drept o pornire de tandreţe.

„Biata copilă!“ îşi spuse ea. „Părea atît de nepăsătoare, tocmai pentru că era cumplit de emoţionată.“

Alergă la măsuţă şi turnă apă proaspătă într-un pahar, spunînd:

— Linişteşte-te, fetiţa mea! O să-ţi treacă... Marile bucurii îţi pot face la fel de rău ca şi marile dureri.

Apropie paharul de buzele domnişoarei Guite, care-l mirosi, apoi îi dădu mîna la o parte.

— Da, vorbi ea cu mare greutate. Bucuria îmi face rău.

Pe doamna de Chaves o fulgeră un gînd: un gînd de moarte.

Tînăra fată se schimba la faţă de la o clipă la alta, chiar sub ochii ducesei.

— Are nevoie de aer! îşi zise ea, pradă unei noi nelinişti. Deschise repede fereastra.

Cînd se întoarse lîngă canapea, domnişoara Guite se prăbuşise între perne, cu obrazul palid plecat pe umăr.

Ducesa îngenunche, simțind că n-o mai țin picioarele. Răsufla din ce în ce mai greu, dar nici măcar nu-i trecea prin minte să strige după ajutor.

Ajunși în acest punct al povestirii, ar trebui să amintim o împrejurare care la prima vedere ar putea părea lipsită de însemnătate, dar care prezintă importanță istorică.

Cititorul ar fi în stare să-l învinovățească pe Saladin pentru această scenă penibilă dintre mamă și fiică: fusese un eșec total. Oare de ce?

Poate că Saladin nu-i spusese prea multe tinerei modiste, care ajungînd la capătul puterilor, fusese silită să recurgă la un mijloc de salvare: un leșin — autentic sau prefăcut.

Ei bine, cititorul se înșeală! Saladin nu avea nici o vină. Cauza era alta, după cum veți afla îndată.

Cu o seară înainte, domnișoara Guite fusese invitată la Asnières, unde se serba fuzionarea Societății regatelor[1] pariziene cu Rowing Club. Fusese o festivitate foarte frumoasă, de care susținătoarele sporturilor nautice aveau să-și amintească multă vreme.

După bal, invitații plecaseră grupuri-grupuri, ca să servească prînzul.

Domnișoara Guite dejunase la Bois-Colombes, împreună cu șase lupi de mare, navigatori pe iola ei preferată, „Miss Adah".

Urmase o noapte de petreceri, cu dans, punch, înghețată și iar dans.

Domnișoara Guite abia se întorsese de la Bois-Colombes de vreo jumătate de ceas, cînd la ușa ei bătuse Saladin.

Orice s-ar zice despre temperamentul fără egal al modistelor pariziene, sînt și ele făpturi omenești. N-o să mergem pînă într-acolo încît să afirmăm că emoția evenimentelor din cursul dimineții nu avusese nici un efect asupra tinerei femei; în realitate nici nu putea să se simtă în formă, după cît mîncase, băuse și dansase, mai ales că nici nu dormise deloc. Poate că sinceritatea acestei mărturisiri vă va face să treceți cu vederea o cutremurătoare platitudine: domnișoara Guite suferea de stomac, iar așa-zisul leșin nu era decît un somn de plumb, căruia nu i se mai putuse împotrivi.

[1] *Regată* — întrecere între ambarcațiuni, cu circuit închis. (n.t.)

Doamna de Chaves nu avea nici cea mai vagă idee despre apucăturile „fiicei ei“ şi nici nu bănuia, probabil, că Parisul era o putere maritimă, principalul port fiind Asnières.

O privea cu sufletul la gură pe această biată copilă, cu ochii închişi şi buzele întredeschise, pe al cărei chip se ghicea o mare suferinţă şi căreia încerca să-i ghicească ritmul respiraţiei.

Doamna de Chaves se înşela din ce în ce mai mult asupra cauzei acestei suferinţe. În minte îi încolţeau fel de fel de gînduri. Deja îşi uitase pornirea nebunească ce-o înălţase, rînd pe rînd, pe culmile fericirii şi ale disperării, încă din întîiul moment al întîlnirii. Cum în sufletul ei nu mai rămînea nici urmă din sentimentele încercate în prima clipă, ducesa îşi reproşa răceala, care desigur o îndepărtase pe sărmana copilă. Fără îndoială, altfel îşi imaginase că va fi întîmpinată de mama ei!

Uitase că abia trecuseră cîteva minute de cînd crezuse că va muri de fericire. Acum bucuria era atît de departe! Într-adevăr, de la prima sărutare şi pînă în clipa de faţă parcă trecuse un veac!

— N-am fost destul de apropiată faţă de ea! şopti doamna de Chaves. Aşa cum mie îmi părea indiferentă, şi ea mi-a spus desigur că nu simţea la mine căldura unei mame... Ar fi trebuit s-o strîng la piept, s-o alint, s-o...

Se opri, apăsîndu-şi inima cu amîndouă mîinile.

— Ce se întîmplă cu mine? se întrebă ea, cu chipul crispat de durere. Oare nu-mi iubesc copilul? Eu? Eu? izbucni ea, cuprinsă de panică. Eu să nu-mi iubesc copila, care-i totul pentru mine, toată viaţa mea? Dar ce altceva am făcut timp de paisprezece ani, decît să-mi sîngereze inima de dorul ei? Justine! chemă ducesa, cu glas dulce ca un cîntec. Micuţa mea Justine, vino-ţi în fire, te rog! Uneori se întîmplă să nu poţi spune tot ce ai pe suflet, tocmai din prea multă iubire!

Încercă s-o ridice în braţe, însă Guite era grea, astfel că alunecă înapoi, pe canapea, într-o poziţie mai comodă.

Ducesa îi sărută tîmplele umezite de transpiraţie.

— Respiră... murmură ea. N-a leşinat... doar o criză de nervi... Curînd se va trezi.

Într-adevăr, domnişoara Guite respira şi răsuflarea îi devenea din ce în ce mai regulată.

Doamna de Chaves îi puse o pernă sub cap, apoi se aşeză lîngă ea, ca s-o poată privi mai bine.

De bună credință, încă îşi închipuia că trebuia s-o privească, pentru a o iubi. În sufletul ei curat nu se născuse nici o bănuială.

Dimpotrivă, singuru-i gînd era cum să-şi ispăşească păcatul imaginar de-a se fi arătat aspră şi tăioasă.

„Ar fi trebuit s-o întreb de la început", îşi zise ducesa. „Să nu vorbesc decît despre ea şi despre propria-i poveste. Atunci mi-ar fi istorisit tot şi-ar fi căpătat încredere în mine. Desigur, a văzut ce greu mi-a fost să rostesc numele soțului ei. Şi ce rău îmi face să-l văd pe omul acesta, datorită căruia am trăit cea mai fericită clipă a vieții mele!"

Îşi înăbuşi un suspin.

„Da", repetă ea cu tristețe. „Fericită... atît de fericită!"

O bătu uşurel pe braț pe Guite, şoptind:

— Justine, Justine...

Apoi se ridică, luminată de un gînd. Există momente cînd mintea iese brusc dintr-un fel de paralizie, astfel că cea mai neînsemnată idee devine o descoperire capitală!

— Sticluța! exclamă ducesa. Sticluța mea cu săruri! Am uitat de ea!

Şi totuşi, sticluța era chiar la îndemînă, pe etajera de lîngă canapea. Doamna de Chaves se repezi s-o ia, apoi o apropie de nările domnişoarei Guite.

Aceasta tresări violent, după care se întoarse pe partea cealaltă, continuînd să doarmă.

Ducesa îi luă pulsul şi-i numără bătăile inimii.

— E liniştită, murmură ea, surprinsă şi mulțumită. O să-şi revină. Şi de astă dată, o să stăm de vorbă, n-am să repet aceeaşi greşeală. Am să mă fac iubită, tot atît cît iubesc şi eu...

Se ridică brusc, de parcă ar fi încercat-o o nouă remuşcare. Începu să se plimbe prin încăpere, cu privirea fixă.

— Tot atît cît o iubesc şi eu! repetă ea încetişor, după o clipă de tăcere.

Se întoarse lîngă canapea, unde rămase încremenită, cu mîinile încrucişate pe piept:

Domnişoara Guite sforăia!

Există lucruri inocente şi totodată obscene.

E greu de imaginat efectul acelor sforăieli asupra ducesei de Chaves.

Poate că abia în acest moment ar fi fost cazul să aibă remuşcări: nu cunoştea motivul acestui somn adînc şi nimic nu scuza mînia copilărească ce-o făcuse să-şi încrunte frumoasele-i sprîncene.

Întoarse capul cu silă, aproape cu dezgust.

Apoi o încercă din nou remuşcarea.

— Ce-i cu mine? Dumnezeule, Doamne! Ce-i cu mine, Doamne? Somnul îi va prinde bine...

Se duse să se aşeze în celălalt capăt al salonului, dar sforăitul sonor al domnişoarei Guite răzbătea chiar şi pînă acolo.

Tînăra modistă sforăia cît se poate de convins, dovadă că nu i se întîmpla pentru prima oară.

Ducesa se mînie pe ea însăşi. Ridică din umeri, surîse compătimitor, dar îi dădură lacrimile.

Pleoapele înroşite îi ardeau.

Se îndreptă spre micul altar din colţul odăii, îşi împreună mîinile şi începu să se roage cu disperare.

Domnişoara Guite continua să sforăie.

Cînd ducesa se ridică, fata îşi schimbase din nou poziţia.

Se tolănise pe divan, iar capul îi căzuse de pe pernă, într-un vălmăşag de păr blond şi despletit. Dormea cu braţele sub cap, ca o bacantă. Un picior îi atîrna pe podea, iar celălalt se agăţase cu tocul pantofului de spătarul canapelei.

Uneori, cei ce suferă de febră au astfel de mişcări dezordonate. Însă poziţia în care dormea domnişoara Guite, complet lipsită de pudoare, se potrivea perfect cu firea ei.

Constatarea venea ca o revelaţie. Aşa i se păru şi doamnei de Chaves, care se simţi jignită şi ruşinată pînă în adîncul sufletului.

Îşi plecă pleoapele. Rămase dreaptă şi nemişcată, cu obrajii îmbujoraţi, de parcă i s-ar fi adresat o insultă.

— Fiica mea! zise ea, tremurînd din toate încheieturile. E fiica mea!

Pleoapele i se zbătură, dar ochii îi rămîneau uscaţi, de parcă mînia i-ar fi secat izvorul lacrimilor.

— Oare-i chiar fiica mea? murmură ea, printre dinții încleștați.

Își duse la frunte mîna tremurîndă, ca un om cu mintea rătăcită. Apoi șopti încet, aproape neauzit:

— Nu-i fiica mea!

O înspăimîntă auzul propriei voci, care-i rănise urechile ca o explozie, deși cuvintele-i rămăseseră în gîtlej.

Simți că i se zbîrlește părul în cap, ca atins de-un vînt al groazei.

Părea mai înaltă. Chipu-i frumos era încremenit, ca cel al unei statui reprezentînd neclintita Dreptate antică.

Își ridică ochii spre tînăra de pe canapea. Privirea îi era de gheață.

— Nu, repetă ea cu glas schimbat. Nu-i fiica mea. Știu... sînt sigură... Așa-mi spune inima... Dac-ar fi fiica mea...

Ultimele cuvinte erau un strigăt de durere.

Porni spre canapea, rostind cu voce răgușită cuvintele care aproape că-i răneau buzele:

— Vreau să știu adevărul, chiar de-ar fi să mor!

Se opri lîngă canapea și, apucînd picioarele domnișoarei Guite, le așeză într-o poziție firească, ca să poată dormi liniștită.

Această simplă atingere îi înfioră degetele.

Dar în inimă o săgetă un fior și mai cumplit, căci o voce lăuntrică îi repeta fără încetare: „Și dacă totuși e ea? Dacă-i ea?"

Îi deschise încet corsajul ce-i încingea talia încîntătoare.

Domnișoara Guite gemea prin somn.

Doamna de Chaves nu se lăsă și continuă să-i desfacă nasturii bluzei.

Domnișoara Guite mormăi ceva, încruntîndu-și sprîncenele.

Cu degete din ce în ce mai tremurătoare, ducesa încercă să-i dezlege cordonul.

De pe buzele domnișoarei Guite scăpă un cuvînt pe care nu-l vom transcrie aici, dar la auzul căruia obrazul doamnei de Chaves se făcu din palid, stacojiu.

Surîse și-și înălță spre cer ochii plini de lacrimi de recunoștință.

— Ah! murmură ea, mulțumind cerului din toată inima. Știam eu că nu poate fi ea!

De-acum era convinsă, dar continuă totuși să descheie bluza fetei, ca să aibă conștiința împăcată.

Privirea-i lunecă pe pieptul domnișoarei Guite. Ochii i se împăienjeniră.

Fără alte precauții, dădu bluza la o parte și se aplecă, pentru a vedea mai bine.

În aceeași clipă, se trase înapoi stupefiată, scoțînd un țipăt înăbușit.

Întinse mîna, ca să se sprijine de ceva. De pe buze i se rostogoliră două cuvinte:

— Ea e!

În clipa următoare, se prăbuși lîngă canapea, ca fulgerată.

14 CONSULTAȚIA

În aceeași dimineață, cu cîteva minute înainte de ora nouă, să urcăm la etajul trei al unei case dărăpănate, făcută din chirpici și scînduri putrezite, de către arhitecta Barbe Mahaleur, aceeași patroană a gunoierilor, devenită între timp patroana mai multor imobile alăturate, din mahalaua cartierului Invalizilor.

Taica Justin, jurist celebru printre gunoieri, artiști de bîlci și alți truditori fără pretenții, dormea pe o grămăjoară de paie, într-un colț de odaie goală, fără nici un mobilier. Încăperea era întunecată și sărăcăcioasă, asemenea temnițelor lipsite de ferestre, amintind de cumplitele tragedii ale Evului Mediu sau de acele drame și mai cutremurătoare, ascunse în spatele aparenței de bogăție a Londrei.

La noi, acest trai mizerabil e pe cale să dispară. Mîna edilului scoate la iveală furnicare de cerșetori ai Parisului, lăsînd să pătrundă lumina acolo unde altădată domnea întunericul.

Astfel de acțiuni nu sînt de natură a eradica sărăcia — sau măcar s-o restrîngă cît de cît — însă cel puțin reușesc să pună capăt murdăriei proverbiale și seculare a anumitor cartiere, rivalizînd rușinos cu rănile cele mai respingătoare ale unui oraș atins de lepră: Londra.

Pe măsură ce se îndepărtează de Paris, mizeria îmbracă noi și noi aspecte.

De exemplu, cea din cocioabele acoperite cu un praf alb de moloz se dezvăluie de la sine, fără a se mai ascunde privirii.

O vedem peste tot în împrejurimile Parisului, ridicîndu-și cu o iuțeală uluitoare maghernițele improvizate, parcă destinate a fi demolate și reconstruite mai departe, în timp ce capitala, pe cale de extindere, le împinge cu piciorul.

Poate e mai puțin îngrozitor — deși, cu siguranță, mai urît. Noaptea își avea poezia ei. Aceste cocioabe prăfuite și goale nu au nici un haz.

S-ar zice că sînt tolerate, ca niște cerșetori pe treptele unei case înstărite. Nu îndrăznesc să prindă rădăcină, așteptîndu-se din clipă în clipă să fie măturate din locul unde s-au oploșit.

De la fereastra odăii lui Justin se zărea un teren viran, cu pămînt cenușiu, pe care se aliniau, într-o ordine oarecare, locuințele ridicate de Barbe Mahaleur.

De fapt, cuvîntul „locuințe" e impropriu, întrucît casele de acest fel cresc din te miri ce, asemenea ciupercilor.

Barbe Mahaleur, speculantă inteligentă, arendase pe trei ani, la un preț de nimic, un teren viran: de aici obținea treipatru mii rentă, închiriind odăi aristocrației gunoierilor, pentru o sută de gologani pe lună.

Cînd odaia era mobilată, chiria mergea pînă la șase franci, mobila constînd dintr-un scăunel și-o saltea de paie.

Taica Justin locuia într-o cămăruță nemobilată. Înăuntru nu se afla decît un braț de paie, adunate fir cu fir, și sărmanul pătuț, de care-am mai vorbit de-atîtea ori: altarul unde Lily își jelise fetița săptămîni în șir.

În afară de aceste două obiecte, în odăița lui Justin nu se mai găsea nimic altceva, decît o sticlă de băutură, o candelă și mica sa bibliotecă, ce contribuise în bună măsură la faima lui de om citit.

Această bibliotecă era de fapt o scîndurică țintuită în perete; pe ea se vedeau rînduite vreo duzină de cărți îngrozitor de murdare, printre care se puteau citi titluri ca *Cele cinci coduri*, două volume de Virgiliu și o frumoasă ediție a operelor complete ale lui Horațiu, cu paginile gata-gata să se desprindă.

Taica Justin dormea cu hainele pe el, pe grămada de paie. Era îmbrăcat ca cei mai săraci gunoieri. Soarele dimineții pătrundea pe o fereastră spartă, căzînd pe chipul lui pămîntiu, încadrat de o barbă țepoasă și de părul zbîrlit, încărunțit de timpuriu.

Nimic nu amintea de tînărul leu din cartierul școlilor de-acum douăzeci de ani.

Trăsăturile obosite și încremenite ar fi părut de piatră, dacă somnul agitat nu i-ar fi colorat ușor obrazul.

Taica Justin zăcea ca mort, cu fața în sus, cu brațele lungite pe lîngă trup. Alături se găsea o sticlă goală, un muc de lumînare lipit pe podea și un volum de Horațiu, uitat deschis.

Cineva bătu la ușă, dar el nu se trezi. Ciocăniturile se repetară, ceva mai tare. Justin nu se clinti.

Pe coridor răsunară glasuri.

— Oare domnul Justin a și plecat? întrebă o voce de femeie.

— Taica Justin nu mai iese din casă, i se răspunse. Își cîștigă pîinea scriind una-alta pentru patroană, care-ar da oricît să-l ia în slujba ei. Însă taica Justin ține mult la libertatea lui.

— Dacă-i aici, de ce nu răspunde? insistă femeia.

— Taica Justin face ce vrea, veni răspunsul. Nu-i un om ca toți ceilalți și cei ce se pricep spun că n-are pereche în Paris. Barbe Mahaleur i-a oferit cincizeci de franci pe zi, plus băutură, ca să-i țină registrele în ordine, dar ți-ai găsit! Trăiește din te miri ce! Mănîncă mai puțin decît o vrabie, nemaivorbind că se îmbată de la primul pahar!... A fost o vreme cînd golea o sticlă întreagă de absint, ca pe o lingură de supă, da' asta s-a dus de mult!

— Mai dă și-acum consultații?

— Cînd are chef... da' nu prea des. De cele mai multe ori își trimite clienții la plimbare, zicînd că-l plictisesc.

Ah, e atît de îmbătrînit! Atît de îmbătrînit! Deși uneori, cînd reușește să se țină drept, încă arată ca un prinț.

— Și totuși, avem nevoie de sfatul lui! nu se lăsă femeia.

Din nou se auziră ciocănituri în ușă.

Cum taica Justin tot nu mișca, vecinul cel îndatoritor începu să-l cheme și el.

— Hei, tăicuțule! se auzi de dincolo de ușă. Hai, c-au venit niște burghezi cu stare, vor să-ți ceară sfatul!

Aceeași tăcere.

Singura încuietoare a ușii lui Justin era buna-credință a locatarilor din jur. Vecinul se adresă vizitatorilor:

— Îmi păreți oameni dă treabă, așa că pentru 'mneavoastră am să-ncerc io să-l trezesc. Mă gîndesc că poate i-oți da și lui ceva, că-i tare cumsecade!

Apoi împinse ușa, adăugînd:

— Fie ce-o fi, acu' fiți buni și intrați!

Cei doi oameni „dă treabă" trecură pragul. Cu greu am putea găsi alte cuvinte prin care să-i descriem.

Unul dintre vizitatori, reprezentant al sexului tare, era Échalot, director-adjunct la Teatrul domnișoarei Safir, îmbrăcat în albastru din cap pînă în picioare, cu excepția cravatei, de culoare portocalie. Lîngă el se afla doamna Canada, directoare plină a aceleiași instituții, în rochie de mătase galbenă, șal verde, mănuși negre, botine cu canafi și o pălărie mare, împodobită cu fel de fel de frunze: o pălărie pentru „serile libere", pe care o cumpărase în pasajul Saumon — din grota unei nimfe ce confecționa astfel de podoabe pentru case mari, dar mai strînse la pungă.

Har Domnului, cuplul Canada nu-și mai refuza acum nici o plăcere. De șapte ani tot încercase dugheana din pasajul Saumon să-și plaseze frunzișul cu pricina!

Ar mai trebui adăugat că astfel costumați, Échalot și însoțitoarea sa arătau mai cumplit decît în hainele lor obișnuite.

Văduva Canada își ținea capul sus, conștientă de plusvaloarea pe care i-o conferea vestimentația.

Dimpotrivă, sensibilul Échalot nu părea prea sigur că-și alesese straiele cele mai potrivite.

În privirea lui se ghicea o undă de neliniște. Nu îndrăznea să ridice fruntea, deși toate oglinzile întîlnite în cale i-ar fi putut spune că arăta cît se poate de bine.

Vecinul cel serviabil închise ușa în urma lor, lăsîndu-i să se descurce cum îi tăia capul.

— Uite-l! șopti Échalot, arătînd cu degetul spre taica Justin, care continua să doarmă. Acum ce facem?

— Înainte de orice, scoate-ți pălăria! îl certă doamna Canada.

Échalot se supuse.

— Și mai departe? întrebă el. Nu prea pare c-ar avea de gînd să se trezească.

— Se mai întîmplă ca unii să se și prefacă, vorbi doamna Canada. Cei cu educație ca a lui sînt întotdeauna originali. Vino-ncoa'!

Échalot o privi cu un aer nehotărît.

— Păi... se bîlbîi el, parcă ne-am înțeles că ai să vorbești tu pentru amîndoi.

— Vino-ncoa'! repetă autoritar doamna Canada.

Échalot se supuse și de astă dată.

— Vezi bine că nu sîntem cu mult mai avansați, Amandine... mormăi el, răsucindu-și pălăria în mîini.

— Află că mă pricep la ciudățenii și păcate ca ale lui, zise directoarea. Apleacă-te deasupra patului și spune-i cît poți de politicos: „Domnule Justin, am venit atît de devreme și-am intrat pe nesimțite, ca să avem plăcerea de-a vă oferi primul păhărel pe ziua de azi."

Échalot găsi ideea foarte bună, așa că o puse în aplicare punct cu punct, salutîndu-l pe gunoierul adormit și repetînd cuvînt cu cuvînt fraza sugerată de doamna Canada.

În clipa în care spuse „primul păhărel!", taica Justin deschise ochii atît de brusc, încît Échalot se dădu înapoi, speriat.

— Nu-ți fie teamă! îl încurajă doamna Canada, apropiindu-se cu îndrăzneală. Ce-a fost mai greu, a trecut. Bună dimineața, domnu' Justin! i se adresă ea gunoierului, cu glasul cel mai dulce cu putință. Avem plăcerea de-a ne înfățișa domniei-voastre în calitate de vechi cunoștințe, gata să mergem să vă umplem sticla la o crîșmă — dacă există vreuna prin partea locului, așa cum e lesne de presupus.

Justin își aținti asupra ei privirea lipsită de expresie, rămînînd la fel de nemișcat.

— Cu această ocazie, urmă doamna Canada, fără să se tulbure cîtuși de puțin, eu și soțul meu am dori să vă cerem sfatul, într-o problemă delicată, în care sîntem vîrîți pînă în gît, cu speranța că știința dumneavoastră ne va ajuta să găsim o soluție.

Échalot se arătă în culmea admirației, spunîndu-și că în ceea ce privește elocința, Amandine era un adevărat fenomen.

Cu toate acestea, taica Justin închise ochii din nou, în timp ce cu o mînă ridicată îi poftí afară.

Și el fusese elocvent: gestul avea o semnificație cît se poate de limpede.

Amandine își înfășură șalul cu o mișcare plină de măreție, în intenția clară de-a protesta energic.

— Ușurel! o opri Échalot, apucînd-o de cot. Să nu-l enervăm. Am impresia că s-a cam înrăit!

— Puțin îmi pasă dacă s-a înrăit sau nu! izbucni doamna Canada. Ăsta nu-i un mod de-a întîmpina niște oameni civilizați, ce'și-au pus hainele de sărbătoare și-au venit cu trăsura, să viziteze așa un maimuțoi, care n-are nici măcar pantofi în picioare!

Era cît se poate de adevărat. Pantalonul zdrențuit al lui taica Justin lăsa să i se vadă picioarele goale, fără ciorapi și fără încălțări.

— Zău că mi se rupe inima! continuă văduva Canada, cedînd pornirilor generoase ce-i stăteau în fire. Despuiat ca un vierme! Nici cămașă n-are pe sub surtucul ăla! Nu pricep cum de dă afară niște clienți înstăriți, sosiți de departe, gata să-l răsplătească regește pentru un sfat care pe el nu-l costă nimic, dar pentru care noi am da oricît, așa mare nevoie avem de cărțile alea ale lui!

— Amandine! Amandine! încercă s-o liniștească Échalot.

— Tu să taci! Așa-s bărbații, întotdeauna își iau apărarea unul altuia... începu doamna Canada.

Dar nu-și sfîrși vorba.

— Afară! răsună deodată vocea groasă și hîrșîită a gunoierului. Încă nu mi s-a făcut sete și vreau să dorm!

— La dracu'! scrîșni Échalot. Tot omul e stăpîn la el acasă. Cred c-ai mers prea departe, Amandine.

— Hai să mergem la un avocat! strigă ea, furioasă. La unul adevărat!

— Știi bine că n-ai încredere decît în domnul Justin, protestă Échalot. Lasă-mă să-l iau cu binișorul! Iertați-ne, domnu' Justin, urmă el, apropiindu-se de brațul de paie. Nici gînd să vă disprețuim fiindcă umblați în picioarele goale. Nevastă-mea e iute la mînie, ca toate femeile, și-a uitat să vă spună că am fost trimiși aici de prietenul dumneavoastră, Médor.

— Ah, Médor! exclamă taica Justin. Îl cunoașteți pe Médor?

— Cît se poate de bine, răspunse Échalot.

Taica Justin se ridică într-un cot, pironindu-și privirea asupra lor.

— Médor nu mi-a cerut niciodată nimic, mormăi el. Aduceți-mi de băut. Pe urmă am să văd ce vreți de la mine.

Échalot înșfăcă sticla și ieși în grabă.

— Ia ceva de calitate! îl sfătui doamna Canada.

— Ba nu, se împotrivi Justin. Ia poșircă, e mai bună.

Își lăsă din nou capul pe mormanul de paie. Doamna Canada căută din ochi un scaun și, negăsind nici unul, își ridică pur și simplu poalele rochiei elegante și se așeză pe jos, sprijinindu-se de zid.

Apoi scoase un suspin adînc și spuse cu gravitate:

— Domnu' Justin, văd că sînteți un om înțelegător. Îmi pare bine să vă pot povesti tot, între patru ochi, acum cînd Échalot nu-i aici de față. Vedeți dumneavoastră, e vorba de-o chestiune ținînd de onoarea noastră, pentru că vrem să ne încheiem cariera într-un mod respectabil, făcînd un bine cuiva. Așadar, principala problemă — de care, în neștiința noastră, bănuim că se leagă și celelalte — este să știm dacă putem înfia un copil pe care nici unul din noi nu-l are dintr-o altă căsătorie... Cum îi zice la asta?... Ăăă... aha! Mi-amintesc! Căsătorie contractată între două persoane, altele decît părinții legitimi. Mă refer la domnișoara cu pricina... respectiv la copil... M-ați înțeles?

Se opri ca să-și tragă sufletul, aruncînd o privire triumfătoare spre ciudatul avocat, care stătea ghemuit pe paiele lui, și așteptînd să vadă efectul produs de acel discurs remarcabil.

Taica Justin, cu ochii închiși, părea cufundat într-un somn adînc.

— Toți oamenii înzestrați de la natură au cîte-o meteahnă! mormăi ea. Așa și ăsta. Și totuși, i-am explicat cazul foarte clar.

În aceeași clipă, se întoarse și Échalot, ținînd în mînă sticla plină.

— Uite-aici, tăicuțule! strigă el din prag.

Justin întinse mîna uscățivă și apucă sticla. Se ridică într-o rînă, fără să deschidă ochii, apoi zise, pe un ton trist și obosit:

— Bătrîna mi-a îndrugat ceva, da' n-am fost prea atent. Dă-i drumul, moșulică, te-ascult numai pentru că v-a trimis Médor.

Doamna Canada înălță din umeri și rîse mînzește, mulțumind zeilor pentru această ironie a soartei.

— Bravo, bătrîne! șopti ea. Va să zică, ai să vorbești tu în locul meu. S-a întors lumea pe dos! Hai, dă-i drumul!

Échalot îi aruncă o privire drăgăstoasă și-și duse mîna la frunte, ceea ce vroia să însemne: „Bietul de el e lovit cu leuca-n cap!"

Apoi se opri lîngă mormanul de paie și proțăpindu-se în fața lui Justin, începu:

— Deși nu-s la fel de deștept ca Amandine — adică doamna Canada, aici de față — am să-mi dau silința să vă povestesc cît mai limpede despre ce e vorba. De altfel, chiar dacă m-aș încurca pe alocuri, am adus cu mine memoriile, pe care le-am scris tocmai în ideea că i-ar putea fi de folos unui om al legii, cum sînteți dumneavoastră.

Își scoase din buzunar un carnet voluminos, pe care-l strecură sub braț.

Justin rămînea neclintit, ca o stană de piatră.

— Iată cum stau lucrurile, reluă Échalot, deși nu-i din cale-afară de încurajator să ai în fața ta pe cineva care zace ca la Morgă. După părerea noastră, fetița e copila unei înalte doamne sau a unei prințese, căreia i-a fost răpită de mică.

— Atunci explică... vru să-l întrerupă doamna Canada.

— Gura! o întrerupse cu grosolănie Justin.

— Vezi bine că dumnealui m-ascultă, scumpa mea! îi murmură Échalot. Nu-l stîrni! Noi am crescut-o cu toată grija și atenția de care eram în stare — se întoarse el spre Justin — așa încît acum e una din cele mai mari dansatoare pe sîrmă ale timpurilor noastre și mult mai presus de situația ei socială, care nu se potrivește cu însușirile-i alese. Vrînd să punem mîna pe doi iepuri deodată, doamna Canada și cu mine ne-am hotărît să ne căsătorim, ca să-i putem oferi fetiței un nume și o familie, după lege.

Pe chipul împietrit al lui Justin înflori o umbră de surîs.

— Sînteți niște oameni cumsecade, șopti el în barba-i încăruntită.

— Să știți că da! se repezi doamna Canada, cu mîna pe inimă. D'apoi cum! Și chiar mai generoși decît o mulțime de persoane cu stare!

Degetul uscățiv al lui Justin îi impuse tăcerea.

De n-ar fi fost respectul nemăsurat pe care i-l purta, doamna Canada tare i-ar fi zis vreo două!

Justin mai trase o dușcă din sticlă.

— Prietene, i se adresă el lui Échalot. Oare v-ați întrebat, dumneata și femeia dumitale, dacă tînăra la care văd că țineți atît, se va mîndri că-i sînteți părinți?

— Cum, dacă se va mîndri? sări ca arsă doamna Canada.

— Gura! se răsti din nou Justin.

— Cît despre asta, răspunse Échalot întrebării lui, să nu aveți nici o îndoială. Mă mir, însă, că nu v-a ajuns la ureche faima doamnei Canada, care n-are pereche în bîlci.

— Ba da, am auzit de dînsa! murmură Justin.

— Nici reputația mea nu-i mai prejos, deși nu am educația doamnei Canada, urmă Échalot. Am lucrat ca agent în afaceri și chiar cu Fracurile Negre, însă fără să-mi pătez onoarea. Așadar, domnișoara Safir ar avea de ales între a se numi domnișoara Canada sau domnișoara Échalot, întrucît nouă — adică mie și Amandinei — ne e indiferent pe ce nume se va încheia actul de căsătorie.

— Ziceți că n-o știți decît de „domnișoara Safir"?

— La început i-am spus domnișoara „Cireașă", răspunse măscăriciul cel cumsecade. Despre asta am pomenit și în

memoriile mele. Dar numele nu ni s-a părut prea atrăgător pentru public.

— Și nu cunoașteți nici un amănunt legat de nașterea ei? insistă Justin.

Échalot făcu semn cu ochiul doamnei Canada, care răsufla greu, foindu-se pe podeaua ce-i ținea loc de fotoliu. Elocința lui latentă o scotea din fire.

— Înainte de-a ajunge la dovezile de soiul ăsta, reluă Échalot, e bine să trecem în revistă avantajele pe care le-ar avea fata, dacă ar deveni fiica noastră legitimă. Nu sîntem niște artiști oarecare, din ăia care nu prind rădăcini pe nicăieri. E drept c-am umblat de colo-colo, însă acum lucrurile s-au schimbat. Doamna Canada și cu mine avem cinci mii patru sute de livre rentă și acțiuni cumpărate de la mai multe societăți de cale ferată — toate garantate de împărat — pe care le vom lăsa moștenire singurului nostru copil.

Justin deschise ochii pe jumătate. Pe chipul lui de marmură se citea o umbră de interes.

— Sînteți niște oameni de treabă, repetă el. Acum vor- biți-mi despre mamă.

— Care mamă? se miră doamna Canada.

— Prințesa, răspunse Justin, cu un surîs trist și obosit.

Trase și a treia dușcă. Obrajii scofîlciți începură încet-încet să prindă culoare.

Échalot își luă carnetul și lovi zgomotos cu palma peste coperți.

— Habar n-avem cine-i maică-sa! răspunse el. Și totuși, aici, în memoriile scrise cu mîna mea, am pomenit despre calea pe care-am putea da de urma ei. Sînt convins că le veți citi cu plăcere, pentru că din ele răzbate sensibilitatea ce mă caracterizează. Pe de altă parte, tot ce-am notat în legătură cu fetița e la fel de captivant ca un roman de Victor Ducange.

Échalot deschise carnetul.

Doamna Canada își încrucișă brațele pe pieptu-i opulent, cu un aer resemnat.

— Din tot ce-am avut a vă istorisi, domnu' Justin, reluă Échalot, am lăsat la urmă tocmai amănuntul prin care fata ar

putea fi recunoscută de părinții ei. Ați băgat de seamă că primul nume al copilei a fost „domnișoara Cireașă“?

Justin întinse din nou brațul ca să apuce gîtul sticlei, însă se răzgîndi și proptindu-se în amîndouă mîinile, încercă să se salte în picioare.

Abia dacă băuse preț de două păhărele de rachiu. Și totuși, de cîteva minute căpătase toate simptomele beției. Brațele îi tremurau sub greutatea trupului, avea tîmplele scăldate în sudoare și-și rostogolea ochii pe sub pleoapele pe jumătate închise.

— Cireașă? repetă el, cu un glas în care se simțea iritarea. Nu mai înțeleg nimic, ați vorbit prea mult!

În efortul lui de-a se ridica, fu cît pe-aci să cadă pe spate. Échalot se repezi să-l sprijine.

— Da' căpos mai e! mormăi doamna Canada.

Justin, care se clătina pe picioare, o pironi cu o privire mohorîtă.

— Cireașă? întrebă el din nou. De ce-mi vorbiți mereu de Cireașă?

— Pentru că... dădu să-i răspundă Amandine.

— Gura! îi tăie vorba Justin. Sînteți niște oameni de treabă. V-am ascultat atît cît am putut. Sînt fete și fete... pentru unele, numele și renumele de care pomeniți ar fi o binecuvîntare, în timp ce pentru altele...

Rîse din nou a lehamite, apoi adăugă:

— Lăsați-mi hîrtiile... Sînteți oameni cumsecade... După ce-o să mă uit prin ele, am să vă sfătuiesc ce-i de făcut pentru binele vostru și-al copilului. Acu' cărați-vă, că-s beat!

Luă caietul din mîinile lui Échalot, care-l privea cu un amestec de respect și compasiune.

— Cînd să mai trecem pe la dumneavoastră? întrebă Amandine, ridicîndu-se cu o ușurință neașteptată pentru gaba- ritul ei.

— Niciodată, răspunse Justin. Nu-mi place să vină nimeni la mine. Am să vă fac eu o vizită. Trebuie să văd fata, ca să-mi dau seama dacă bunele voastre intenții i-ar face bine sau rău.

Și-i împinse pe amîndoi pe ușă afară.

Coborînd scara, Échalot şi doamna Canada schimbară o ocheadă, în care se citea respectul aproape superstiţios pe care li-l inspira acest filozof în zdrenţe.

Abia după ce se urcară în birjă, le reveni cheful de vorbă.

— Uimitor! Uimitor! se miră doamna Canada. Ai văzut cum porunceşte? De parcă ar fi cel puţin arhiepiscop! Da' n-a prea zis mare lucru... Depinde cum o iei...

— A zis... începu Échalot.

— Ah, lasă-mă! sări femeia. Tu ai vorbit tot timpul, acu-i rîndul meu! După părerea mea, e ciudat că se îmbată aşa, din te miri ce. Eu aş fi băut jumătate din sticla aia, fără să se cunoască... şi tu la fel, dragule, e adevărat! Şi tu rezişti tot atît de bine. Oricum, n-am aflat cine ştie ce de la el!

— Ba da, răspunse Échalot, întristat. Am mai aflat cîte ceva.

— Poţi să-mi spui şi mie ce anume?

— Ceva ce nu mi-aş fi închipuit niciodată...

— Fii, te rog, mai clar! îi ceru nerăbdătoare doamna Canada.

— Am aflat, începu rar fostul măscărici, că s-ar putea să nu fim demni de-a deveni părinţii scumpei noastre fetiţe.

— Ei, asta-i acum! se revoltă doamna Canada, simţind cum îi năvăleşte tot sîngele-n obraz. Cum să nu fim demni?

— Precum ţi-am spus, întări abătut Échalot. Mie nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap aşa ceva.

Doamna Canada rămase o clipă cu gura căscată, parcă pregătindu-se să-i trîntească un răspuns usturător. Apoi se răzgîndi şi tăcu.

Din stacojiu, obrazul i se făcu alb ca varul.

Ajungînd acasă, domnişoara Safir le ieşi în cale ca de obicei, întinzîndu-şi fruntea spre ei, ca să fie sărutată. Cei doi bătrîni o strînseră la piept, mai drăgăstos ca oricînd.

Cînd se retraseră în cămăruţa lor, aveau ochii plini de lacrimi. Doamna Canada apucă mîna lui Échalot, şoptind:

— Să ştii că nici mie nu mi-ar fi trecut prin cap una ca asta.

15 TAICA JUSTIN

Rămas singur, taica Justin începu să umble de colo-colo prin odăița lui, cu pași înceți și nesiguri.

Cu mîinile încrucișate la spate, se plimba prin fața ferestruicii prin care pătrundea o rază de soare; din cînd în cînd, arunca afară cîte o privire rătăcită.

Uneori, trupul lui cocîrjat se îndrepta parcă fără voie, luînd un aer aproape maiestuos.

Și mizeria are o măreție a ei: se întîmplă ca penelul unui pictor priceput să știe să pună mai multă noblețe în hainele zdrențuite, decît în faldurile de catifea.

Așa cum stătea în plină lumină, cu părul încărunțit, cu barba aproape albă, în care se agățaseră cîteva fire de paie, Justin avea tocmai acea frumusețe pe care-o caută pictorii. Acum că nu-l privea nimeni, fruntea i se încrunta sub povara gîndurilor; era un om înfrînt și prăbușit în hăurile nefericirii și tristeții.

De două-trei ori duse sticla la gură, însă nu bău.

Pe chip i se citea același dezgust pe care-l are bolnavul la vederea unei doctorii amare.

Ultima oară cînd puse mîna pe sticlă, aruncă o privire descurajată de jur-împrejur, zicînd:

— Sînt niște oameni de treabă... Copila va avea un tată și-o mamă.

Azvîrli sticla pe brațul de paie, gata-gata s-o spargă.

— Mi-e silă de băutură, murmură el. Și totuși, numai din asta trăiesc!

Se duse repede lîngă pătuț, singurul obiect existent în cocioaba lui mizeră.

— Și de ăsta mi-e silă! se burzului, cuprins de-o furie subită. El înseamnă trecutul... remușcarea... De-aici o să mi se tragă moartea!

Cu pași ceva mai siguri, se învîrti puțin prin odaie, ținîndu-și spatele drept.

— Cireaşă! gîndi el cu voce tare. De ce tocmai acest nume? Aş prefera să-mi pierd minţile acum, pe loc!

Luă carnetul lăsat de Échalot şi deschizîndu-l, începu să citească primele rînduri.

— La ce bun? adăugă, descurajat. Le cunosc povestea tot atît de bine pe cît o ştiu şi ei. Au dreptate. Cu banii pe care i-au cîştigat în atîţia ani de muncă cinstită, au dreptul să-şi cumpere fericirea... Fetiţa se va simţi bine cu astfel de părinţi, din moment ce-au plătit pentru ea.

În aceste ultime cuvinte se citea dispreţ şi amărăciune, precum şi o dorinţă de-a răni, care nu avea asupra cui să se reverse.

Justin lăsă să-i cadă din mînă carnetul şi foile se desprinseră, risipindu-se pe grămada de paie.

— I-au spus Cireaşă, continuă el să vorbească, la fel de bine cum ar fi putut s-o numească Rosette sau Réséda. Ah, cît aş vrea să dorm, să dorm şi să nu mă mai trezesc niciodată!

Se întoarse lîngă pătuţ, începînd să pipăie vechiturile adunate deasupra.

— Şi eu am avut o fetiţă, gîndi el cu voce tare. Am avut o soţie... Le-aş fi putut oferi bogăţia şi fericirea... Iar mama, care m-a lipsit de toate aceste bucurii, a murit tocmai cînd rămăsese ultima mea mîngîiere. De paisprezece ani mă lupt să uit, şi-n schimb nu fac decît să-mi amintesc. Justine ar fi avut acum şaisprezece ani... Dar ce ciudat! se întrerupse bietul om. Cineva mi-a furat portretul! Noi, săracii, n-avem obiceiul să ne furăm unii pe alţii. De altfel, fotografia n-avea nici o valoare. Nu! Există oameni pe care soarta îi pedep- seşte mai cumplit decît pe ceilalţi! Mie nu-mi rămăsese decît imaginea unei femei, ţinînd în braţe un norişor: era chiar simbolul vieţii şi sufletului meu! O iubesc pe femeia asta la fel ca în prima zi, poate chiar mai mult decît pe vremea cînd eram fericiţi... Iar norişorul, copila pe care n-o mai ştiu... pe ea o iubeam mai ales de dragul mamei ei... Fetiţa e suprema legătură între noi doi: un norişor, Doamne, un norişor!

Îşi acoperi ochii cu mîinile şi izbucni în plîns.

— Cineva mi-a furat portretul, amara mea fericire, ultima amintire pe care-o mai păstram! N-o mai pot vedea, şi era atît de frumoasă, încît mi se topea inima privind-o. Chiar dacă

imaginea nu mi se va șterge din minte, totuși aici, în odăița asta, atîta bucurie aveam și eu, iar acum... Mi-am risipit averea lăsată de mama: cu sînge rece, fără plăcere, scrîșnind din dinți. Dar portretul, portretul țineam nespus să-l am! Era al meu, al meu! Dumnezeu n-ar fi trebuit să mă lipsească de singura mea mîngîiere!

Continuă să caute, cu gesturi mecanice, printre jucăriile prăfuite și printre micile zdrențe întinse pe pătuț; însă, spre deosebire de Lily, pe care vederea acestor relicve o ducea cu gîndul numai la fetiță, inima îndurerată a lui Justin bătea pentru mama copilului său.

Omul acesta iubea. Sub aparența grosolăniei și decăderii, trăia agonia unei mari iubiri.

Tot scotocind, dădu peste un obiect care-i reținu îndată atenția. Era un petic de pînză, dintre acelea destinate primelor lecții de broderie primite de fetițele care-și manifestă dorința de-a învăța să mînuiască acul.

Justin îngenunche lîngă pătuț, ținînd în mînă bucata de pînză, pe care o privi cu luare-aminte și iubire.

Chiar și peticul acesta îi amintea mai curînd de mamă decît de fată! Se vedeau clar împunsăturile regulate, cu care mama îndreptase greșelile copilei.

Broderia nu era terminată. Probabil fusese unul din ultimele capricii ale micuței Petite-Reine, una din ultimele concesii pe care i le făcuse Lily, poate chiar cu o zi înainte de-a se întîmpla nenorocirea.

Pe un fond roz pal — culoarea pielii — era brodată o cireașă, după toate aparențele, chiar de mîna tinerei Lily.

Justin înțelegea perfect situația: aproape că auzea cuvintele rostite de mamă și fiică, în timp ce prima lucra cu drag, reproducînd pe pînză semnul secret de frumusețe, de care Petite-Reine era atît de mîndră.

Justin se ridică în picioare, cu o mișcare bruscă, de-o violență inexplicabilă. Azvîrli broderia cît-colo, apoi se repezi la grămada de paie și însfăcînd sticla, o duse la gură, trăgînd un gît zdravăn.

Nu se opri decît ca să-și recapete suflul.

— Ah! exclamă el, cu ochii sticlind. Tăria asta o să m-amorțească pe vreo două ceasuri!

Se lovi cu pumnul în piept, scoțînd un sunet răgușit și se așeză în mijlocul încăperii, ținînd în mînă scrierile lui Horațiu, pe care începu să le răsfoiască.

Pe măsură ce citea, se lumina la față, apoi, cedînd unei porniri irezistibile, începu să declame în gura mare, cu o dicție latină admirabilă. Lăsînd din mînă cartea, continuă să recite pe de rost: „*Pindarum quisquis — studet oemulari...*", cu gesturi bizare și o intonație care-i trăda delirul.

— Of, tinerețea mea! Tinerețea mea! izbucni el. Colegiul! Și mama! Ah, oare de ce-am venit la Paris!...

Obrazul îi era congestionat, dar privirea stinsă.

— Fiecare om își are soarta lui... murmură el, întorcîndu-se la grămada de paie, ca să-și ia sticla. Destinul meu au fost zdrențele. Eu, contele Justin de Vibray, am urmat-o pe fata aceea îmbrăcată în zdrențe... și-am iubit-o... În toată viața mea, e singura femeie pe care am iubit-o!

Mai bău o înghițitură, însă fără același efect ca prima. Se îndreptă spre „bibliotecă", de unde luă *Cele cinci coduri.* Deschise cartea și aproape în aceeași clipă o azvîrli furios într-un colț al încăperii.

Încercă să cînte, dar cuvintele i se opriră în gîtlej.

În treacăt atinse cu piciorul volumul lui Horațiu, care zăcea în praf.

— Ei, hai! se scutură el deodată. Sînt niște oameni de treabă. Nu-mi voi găsi liniștea pînă ce n-am să le dau un răspuns.

Se trînti pe burtă pe grămada lui de paie, sprijinindu-se în coate, cu capul în mîini și începu să citească manuscrisul lui Échalot.

Nici nu sfîrșise de citit prima pagină, că se și lăsase furat de firul evenimentelor prezentate în acele memorii, pe care cititorul le-a urmărit, probabil, cu un surîs compătimitor.

Nici o capodoperă a spiritului omenesc n-ar fi reușit să-l intereseze în asemenea măsură.

Lectura dură vreo două ore, timp în care Justin nu se mișcă din loc, pradă unei curiozități fără margini. Nu-i trebuise

prea mult ca să priceapă. Încă de dimineață era pregătit să audă orice, însă de-a lungul paginilor în care fostul saltimbanc se pierdea în detalii lipsite de însemnătate, derulînd faptele cu încetineală, Justin culegea indicii și căuta cu patimă certitudini.

Or, certitudinea era tocmai detaliul pe care Échalot îl păstrase pentru el, cu gîndul să-l dezvăluie abia în ultima clipă.

Ajungînd la pasajul cu privire la semnul din naștere al domnișoarei Safir, pe care Échalot îl descrisese, numindu-l cu naivitate „Cireașa", Justin puse deoparte manuscrisul, pradă unei emoții prea puternice pentru mintea sa prea slăbită.

Tulburarea lupta cu amețeala produsă de băutură, însă alcoolul din el își spunea cuvîntul. Clipa de euforie trecuse.

Acum amorțeala îi cuprindea mintea, ca o ceață deasă.

Repetă cu voce joasă și monotonă:

— Fiica mea... E fiica mea!

Dar rămase nemișcat, cu capul greu de băutură.

Lupta cu sine însuși.

Efortul lui se dovedi inutil. Ultimul semn de viață fu o lacrimă imensă, care se prelinse printre degete, picurînd pe paie.

Mușchii i se destinseră și se prăbuși cu capul pe brațele încrucișate.

Timpul trecea. Soarele ajunsese aproape de asfințit, cînd în ușă se auziră cîteva ciocănituri discrete.

Justin nici nu se sinchisi să răspundă, însă cel care bătuse părea obișnuit cu astfel de purtări, căci ivărul se ridică fără zgomot și ușa se deschise.

În prag se ivi Médor, cu un aer timid și respectuos. Privirea i se opri pe brațul de paie, alături de care zăcea sticla pe jumătate goală.

— Beat mort! murmură el. Rămîne de văzut pe la ce oră a băut.

Intră în odaie, încercînd să calce cît mai ușor, și se apropie de Justin, îngenunchind lîngă el.

— Justin, șopti el. Taică Justin... Domnule Justin!

Gunoierul nu se clinti și nici nu scoase vreun sunet...

— Și totuși, trebuie să vă trezesc, continuă Médor, cu glas rugător și plin de nerăbdare. Am venit și ieri, am venit

şi azi-noapte. De fiecare dată v-am găsit dormind... De fiecare dată... Hai, domnu' Justin, treziţi-vă!

Ultimele cuvinte le rosti ceva mai tare. Gunoierul făcu o mişcare aproape imperceptibilă.

— Treziţi-vă, insistă Médor, luîndu-şi inima în dinţi şi scuturîndu-l de braţ.

Justin mormăi, iritat:

— Nu dorm, da' parcă-s mort...

— Da, da! încuviinţă Médor. Aşa e! Pînă la urmă o să închideţi ochii de-a binelea! Oricum, măcar puteţi să m-ascultaţi. Asta e deja ceva! Am multe să vă spun, domnu' Justin!

— Eu ştiu şi mai multe decît tine, bolborosi beţivul. Dar ce contează? Nu mai pot să fac nimic! Şi de altfel — continuă el, luptînd cu disperare să-şi ridice capul — m-am gîndit bine... Ah, m-am gîndit atît cît pot eu să gîndesc... Le-am spus acestor oameni cumsecade... pentru că sînt tare de treabă.... Copilul nu poate fi fiica lor...

— Care copil? întrebă mirat Médor.

— Fetiţa... răspunse Justin. Adevărat! Tu nu ştii... fetiţa lor... Ah, ce îngrozitor! Fetiţa lor! Şi totuşi, ei sînt mai presus de mine, tot aşa cum eu eram mai presus de ei, în urmă cu cincisprezece ani... Acum m-am prăbuşit în cea mai neagră mizerie şi-n cea mai adîncă ruşine. Nimic nu mă mai poate salva... E mai bine să fie fiica lor, dacă eu tot nu pot avea o fiică!

Médor îl asculta cu gura căscată, înţelegînd doar cîte un cuvînt, pe ici-pe colo.

— Fiica dumneavoastră! exclamă el, cuprins de tulburare. Vorbiţi chiar de fiica dumneavoastră, domnu' Justin?

— Da, răspunse nefericitul conte. Vorbesc de cea care-ar muri de ruşine şi durere dacă cineva m-ar arăta cu degetul, zicînd: „Uite, ăsta-i tatăl tău!" Doamne, am trăit prea mult!

Médor îl ajută să se ridice. Îl asculta rîzînd şi plîngînd în acelaşi timp.

— Atunci, vorbi el articulînd cu greu cuvintele, înseamnă că ştiţi unde este fiica dumneavoastră?

Sprijini capul lui Justin cu amîndouă mîinile, ca să-l poată privi mai bine.

— Da, îngăimă bețivul. Știu unde e...

— Uitați-vă la mine, domnu' Justin! strigă Médor. Mă tem să nu vă omor... Să nu vă fac rău cu așa o bucurie! Uitați-vă la mine cum rîd și cum plîng! Încercați să ghiciți, ca să nu primiți vestea ca pe-o lovitură de trăsnet!

Justin făcu ochii mari.

— Ce?... Ce tot zici?... gîfîi el. Nu cumva vrei să-mi vorbești de ea?

— Ba da... dădu din cap Médor. Vreau să vă vorbesc de ea! Fiți atent la mine! Ce naiba, n-aveți decît patruzeci de ani! Fiți bărbat!

— Spune! bolborosi Justin, simțind că leșină. Spune repede!

— Ei bine, începu Médor, nici n-aveți nevoie să-i găsiți pe părinții fetei. Dacă știți unde e, atunci s-a terminat cu necazurile, pentru că eu știu unde se află La Gloriette.

Justin se eliberă din brațele lui, reușind să se țină drept preț de cîteva clipe.

Apoi se clătină pe picioare, iar Médor se repezi să-l susțină, ca să nu cadă pe spate.

Justin îl îndepărtă cu mîna. Genunchii abia îl mai țineau. Îngenunche cu capul în mîini.

— Lily, șopti el, cu un glas pe care Médor nu-l auzise niciodată pînă atunci. Așadar, n-a murit! Oare mi-a hărăzit Dumnezeu bucuria de-a o revedea?

— Sigur că da! Sigur că da! răspunse Médor. Văd că ați primit vestea mai bine decît mi-am închipuit, domnule!

Justin plîngea în tăcere.

— E la fel de tînără și frumoasă, urmă Médor. Acum locuiește într-un palat.

Mîinile lui Justin alunecară pe lîngă trup, dezvăluindu-i chipul livid. Îl privi pe Médor drept în ochi.

— Ah! exclamă el. E frumoasă, tînără, bogată! Iar eu... Nu se poate! Mai bine mor!

Se prăbuși cu fața la pămînt.

Médor îl privi o clipă, cu un aer descurajat.

— Da' rău a mai ajuns! gîndi el cu voce tare. Nicicînd nu va mai fi cel de altădată. Ah, de și-ar veni în fire măcar cîteva clipe!

Îngenunche lîngă sărmanul gunoier, vrînd să încerce din nou să-l ridice. Însă se răzgîndi, zicîndu-şi: „Asta nu duce nicăieri. Mai bine mă pun la mintea lui, ca să-l trezesc încet-încet la realitate."

Médor nu se temea de praf. Se culcă pe pardoseală, cu fruntea lîngă cea a lui Justin; acesta stătea cu faţa în jos, învăluit de pletele lui cărunte şi zbîrlite.

Păreau doi călători osteniţi, care se opriseră pe marginea drumului, întinzîndu-se la pămînt ca să-şi mai tragă sufletul.

— Ştiam eu că aşa o să se întîmple, domnu' Justin! urmă Médor, încercînd să fie convingător. Şi eu sînt tot ca dumneavoastră, abia mă ţin pe picioare... fiindcă simt că e nevoie de un mare efort... şi nu-mi dau seama dacă voi avea atîta forţă...

Justin continua să nu aibă nici o reacţie. Médor îşi apropie buzele de urechea lui, şi-i zise, rostind limpede fiecare cuvînt:

— Dacă mă lăsaţi singur, ce credeţi că pot face pentru ea?

Justin avu o tresărire aproape imperceptibilă.

— Cîndva eraţi un bărbat pe cinste, urmă Médor. De n-ar fi decît să merg alături de dumneavoastră şi tot i-am putea veni în ajutor.

Justin îşi propti fruntea în pumni şi repetă, obosit:

— În ajutor?

Şi aproape în aceeaşi clipă, adăugă:

— E în primejdie?

— Văd că v-aţi mai venit în fire, domnu' Justin! se bucură Médor. Nu v-am povestit tot! De fapt nu v-am povestit nimic. După ce vă voi spune ce ştiu despre soţul ei...

— Soţul ei... repetă Justin.

Întoarse încet capul şi ochii lui posomorîţi îi întîlniră pe cei ai lui Médor.

— Te ascult! zise el.

— Bine faceţi, domnu' Justin. Poate că sărmana de ea are mare nevoie de noi.

Justin continuă să-l privească.

— Nu ştiu dac-am înţeles bine... bolborosi el. Parcă spuneai că Lily e măritată.

— Da, încuviinţă Médor. Măritată cu un scelerat, care pe mine mă umple de groază.

Justin se sprijini de podea cu amîndouă mîinile, ridicîndu-se pe jumătate.

În ochi i se aprinse o flacără, care se stinse aproape imediat.

— Vorbeşte-mi tare şi limpede! rosti el cu glas hotărît. Nu-s mort decît pe jumătate... Te ascult.

16 JUSTIN SE TREZEŞTE DE-A BINELEA

Pe chipul lui Médor se citea mulţumirea şi speranţa.

— Adevărat că nu sînteţi mort decît pe jumătate, domnule! zise el. Şi asta pentru că aşa vreţi dumneavoastră. Dacă v-aş putea trezi de-a binelea, totul ar merge ca pe roate.

— Te ascult! repetă Justin cu voce gravă.

— Ah, ce multe am să vă spun! exclamă Médor. Eu unul n-am renunţat niciodată: în timp ce dumneavoastră dormeaţi, eu căutam. Asta am făcut fără încetare, timp de paisprezece ani. Nu v-am spus niciodată, pentru că oricum n-ar fi slujit la nimic. Pînă acum aţi refuzat să mişcaţi un deget, dar de azi s-a terminat! Nu mai puteţi da înapoi. În primul rînd, omul acela e cumva amestecat în răpirea fetiţei. Mi-aduc aminte foarte bine. Nu i-am uitat chipul şi nu-mi iese din minte gîndul că atunci ar fi putut să pună mîna pe femeia aia!

— Despre cine vorbeşti? întrebă Justin, cu o privire limpede cum nu mai avusese de ani de zile.

— Despre soţul doamnei Lily, răspunse Médor.

Justin îşi plecă ochii.

— Cine-i soţul ei? îndrăzni să întrebe.

— Un mare senior străin, ducele de Chaves.

— Ah! icni Justin. Un duce!

— Un duce adevărat! A lui era trăsura cu care a plecat La Gloriette, în ziua cînd aţi venit dumneavoastră la Paris.

— Unde-am găsit numai o odăiță goală, gîndi cu voce tare Justin. Bine-mi zicea mama: „Ai să-mi grăbești sfîrșitul."

— Și asta nu-i tot, urmă Médor.

— Mi-e frig, îl întrerupse gunoierul. Ajută-mă să mă așez pe paie. Mama a murit din cauza mea.

— Numaidecît! sări Médor, sprijinindu-l cu amîndouă mîinile. Numai să nu adormiți din nou!

Susținut de credinciosul Médor, reuși să ajungă la grămada de paie. Nu se culcă, ci se ghemui cu bărbia pe genunchi, vorbind cu hotărîre:

— Nu, n-am s-adorm!

Médor se așeză lîngă el, în aceeași poziție.

— Acum să stăm de vorbă ca doi prieteni, spuse el. Să încerc să-mi descarc sacul cu știri. Nu mă prea pricep să povestesc, dar trebuie să aflați tot, pentru că mi-au trecut prin minte niște gînduri care au să vă facă părul măciucă. Locuința doamnei Lily e chiar lîngă palatul unde pe vremea lui Ludovic-Filip, același duce și-a ucis soția cu toporul, în miez de noapte, fără ca cei cinsprezece-douăzeci de servitori să audă urletele asasinului sau țipetele victimei. Mi-e tare teamă. Ducele a avut încă o soție — o frumusețe de femeie. Pe-atunci, domnul Picard mi-a spus că ducesa va muri curînd... Ceea ce s-a și întîmplat, din moment ce domnul de Chaves s-a căsătorit cu La Gloriette. Dar dumneavoastră nu știți cine-i domnul Picard, iar mie mi-e greu să merg pe firul întîmplărilor. Fir-ar să fie! se lovi el cu palma peste frunte. Și totuși să încerc să fiu clar!

— Da, da, încearcă! murmură Justin, ștergîndu-și tîmplele năclăite de sudoare. Mie îmi vuiește capul și-abia pricep ce spui.

— Știți bine că timp de vreo două săptămîni am dormit în lada de lemne a doamnei Lily, reluă Médor. Toată ziua alergam de la Comisariat la Prefectură. Cunoșteam pe toți funcționarii și eram cu ochii pe cei care nu făcuseră mare lucru și nu găsiseră nimic. În sinea mea îmi ziceam: „Trebuie să existe o explicație, prea nu s-a găsit nici o urmă." Poliția avea o descriere exactă a hoaței de copii, pe care-ai fi recunoscut-o dintr-o mie. Agenții însărcinați cu anchetarea cazului

sosiseră imediat la locul faptei, astfel că putuseră culege fel de fel de mărturii. Numai că să vedeţi ce s-a întîmplat: unul dintre ei, domnul Picard, a dispărut: s-a lăsat de meserie, devenind dintr-o dată bogat, parcă de pe urma unei moşteniri. După plecarea lui, cercetările au căzut baltă. Celălalt agent, domnul Rioux, spunea în dreapta şi-n stînga că Picard fusese cel care strînsese toate dovezile. Şi mai zicea Rioux că ducele a greşit dîndu-i atîţia bani: cînd vrei să ai ogari iuţi de picior, nu trebuie să-i îmbuibi înainte de vînătoare. Pe scurt, cercetările au încetat, iar cînd venea vorba despre cazul cu pricina, slujbaşii Prefecturii ridicau din umeri. Şi-acum, fiţi atent! Într-o dimineaţă, pe cînd mă aflam în strada Versailles, unde-mi făcusem numărul cu „înghiţitul", am dat nas în nas cu domnul Picard, îmbrăcat în straie de burghez, cu obrajii rumeni, ca omul care-a prînzit copios. Cazul fusese de mult închis, povestea se învechise, însă nu şi pentru mine. L-am oprit pe domnul Picard, vorbindu-i cu blîndeţe:

„Noroc, domnu' Picard! Arătaţi mai bine ca oricînd."

„Mă cunoşti, prietene?" s-a întors el spre mine.

I-am amintit împrejurările în care am avut cinstea de a-l întîlni, atunci cînd se întîmplase nenorocirea doamnei Lily.

„Oho!" a exclamat el. „Asta a fost înainte de potop! Erai niţel cam pisălog, omule! Mereu voiai ca acele ceasornicului s-o ia înaintea timpului. Ce s-a mai întîmplat cu femeiuşca aceea nostimă?"

Tot povestind, l-am invitat să bea ceva.

„Deşi acum sînt om făcut, să ştii că n-am mîndria parvenitului", mi-a spus el.

„Plăteşti dumneata un rînd şi pe urmă plătesc eu. Îmi place să stau de vorbă cu oameni amintind de Parisul de altădată."

Am intrat într-o cîrciumă şi domnul Picard a început să-mi zică ba una, ba alta despre poliţie, adăugînd că dacă şi-ar publica memoriile secrete, tuturor li s-ar face părul măciucă. Mi-a povestit că şi-a lăsat slujba ca să nu mai aibă nici în clin, nici în mînecă cu toţi neisprăviţii şi cu toate scursorile societăţii moderne. Aşa spun toţi cînd pleacă din poliţie. Eu nu ştiu cît de adevărate sînt astfel de vorbe — oricum, puţin îmi pasă.

În timp ce pălăvrăgea, omul meu continua să bea — băutura îi place mai mult ca trăncăneala. Iar eu îi turnam pahar după pahar, înțelegînd bine că pînă la urmă voi scoate ceva de la el.

Cînd s-a îmbătat criță, am început să-l contrazic, știind că asta-l scoate din țîțîni pe orice bețiv.

„Doar nu credeți că un duce — care pe deasupra mai e și milionar — ar fi în stare să fure copii!"

„N-am spus că a furat fetița", a replicat domnul Picard, „deși îl cred în stare. Am zis doar c-a profitat de situație și că o voia pe blonda aia cu orice preț. Cu orice preț, pricepi?" a repetat el, dînd cu pumnul în masă. „Nu s-ar fi dat înapoi de la nimic ca să pună mîna pe ea! E un sălbatic: un trubadur cu gheare de tigru! Și să știi că nu dau doi bani pe viața ducesei — nevastă-sa, care-i la Paris acum! Ce brunetă frumoasă! Ah, cînd vorbea despre Lily, parcă auzeam bătînd clopotul de înmormîntare pentru soția lui legitimă... Ehe, multe se mai petrec și în casele bogaților!"

„Adică ați vorbit cu el despre Lily?" am întrebat eu.

O clipă m-a privit bănuitor. Pășisem cu stîngul. Eu nu m-am priceput niciodată la finețuri. Numai că mintea îi era atît de încețoșată de alcool încît bănuielile i s-au topit îndată.

„Vezi tu, bătrîne", mi-a zis, „ o ocazie nu se ivește de mai multe ori. Cînd ți-a ieșit în cale, trebuie s-o prinzi din zbor. Eu n-am făcut rău nimănui... Și pe urmă, mi-am dat demisia! Nu poți pretinde unui burghez care iubește libertatea să rămînă sclavul administrației. Ce naiba, sîntem francezi și ne socotim egali cu toții în fața legii. Îmi închipuiam că ducele voia să dea de urma fetiței, așa că m-am făcut luntre și punte s-o găsesc, mai ales că el plătea. Și încă ceva: țineam să-l înlătur pe Rioux, care-i un incapabil. Într-o dimineață, m-am prezentat în fața ducelui, cu un raport amănunțit, în care-i arătam că după ce-i luasem la întrebări pe toți birjarii din Paris, descoperisem în sfîrșit pe unul care avusese de-a face cu bătrîna cu pălărie și văl albastru..."

— Povestea e cam lungă, dar n-am cum s-o scurtez! i se adresă Médor lui Justin.

— Ascult şi înţeleg, vorbi Justin, care nu se clintise de la începutul relatării.

— Închipuiţi-vă că eram numai urechi şi mă străduiam din răsputeri să-mi păstrez calmul. Domnul Picard se înfuriase, crezînd că nu mă interesa ce-mi povestea. Beţivul ăla bătrîn habar n-avea că memoram totul, cuvînt cu cuvînt. Şi pe măsură ce istorisea, eu făceam ochii mari. Birjarul o dusese pe bătrînă pe drumul dintre Charenton şi Maisons-Alfort. Tocmai asta îi stîrnise bănuiala: baba îi ceruse s-o lase într-un loc unde nu se zărea nici o casă.

„Şi-atunci ce crezi că mi-a dat prin cap?" m-a întrebat domnul Picard. „Ah, ce-o să mai plîngă ăia de la poliţie după mine! Ei bin , m-am deplasat la faţa locului, împreună cu doi poliţişti şi cu birjarul. Omul ne-a arătat unde coborîse bătrîna cu copilul — un băieţel, după cîte zicea ea — dar ştim noi de ce-s în stare individe de soiul ăsta! Am colindat prin împrejurimi: nici urmă de casă! Poteca pe unde-o apucase dădea într-un cîmp semănat cu sfeclă. Cu siguranţă că nu răpise fetiţa ca s-o ducă printre sfecle. La marginea cîmpului era un morman de bălegar. Am ordonat oamenilor mei să caute acolo. Zece minute mai tîrziu, ţineam în mînă pălăria, vălul albastru, o pălăriuţă cu pană, o fustiţă plisată şi nişte cizmuliţe ca de jucărie..."

— De astă dată, se întrerupse din nou Médor, nu mi-am mai putut stăpîni emoţia.

„Ah, domnule Picard!" am izbucnit eu. „Da' bună treabă aţi mai făcut! Ducele trebuie să fi fost tare mulţumit de dumneavoastră!"

Domnul Picard a mai ras un pahar, apoi mi-a zis, umflîndu-se în pene: „Află, iubitule, c-a fost atît de mulţumit, încît mi-a dăruit o avere!"

„Bine, dar cum se face că fata n-a fost găsită?" am întrebat eu.

„Of, of, of!" mi-a răspuns domnul Picard, clipind din ochi şăgalnic. „Văd că nu prea pricepi mare lucru, omule!"

Am încercat să par cît mai neştiutor.

„Nu pricepi mare lucru", a repetat el. „Văd bine că trebuie să pun punctul pe *i*. Ducele mi-a dat o întreagă avere ca să îngrop toată afacerea, de care era foarte mulţumit."

Nu mi-am putut stăpîni un strigăt de uimire. Domnul Picard m-a privit cu un aer neliniștit.

„Aha!“ am exclamat eu, rîzînd în hohote. „Acu' înțeleg! Hai, că-i bună! Va să zică, ducele nu voia să fie găsită fetița!“

„Întocmai. El n-o voia decît pe mamă. M-a pus să întocmesc un alt raport și-apoi să-mi dau demisia. Ei bine, am făcut un raport despre o trupă de saltimbanci care se îmbarcaseră la Le Havre, cu destinația America, ducînd cu ei o fetiță drăgălașă, cum nu se mai poate...“

„De vîrsta micuței Petite-Reine!“ am sărit eu.

„Chiar așa! Ai ghicit!

„După care ducele a venit la Lily să-i povestească toate astea...“

„Și sărmana l-a urmat ca o mielușea“, a încheiat domnul Picard.

Médor se opri, cu ochii la Justin, care continua să nu facă nici o mișcare.

— M-ați înțeles măcar pe ici-pe colo, domnu' Justin? întrebă, nu foarte sigur că vorbele lui fuseseră pricepute de bietul bețiv.

Acesta încuviință din cap.

— Ei bine, zise încet Médor, omul acesta e soțul doamnei Lily.

— Da, repetă Justin. E soțul ei.

Apoi adăugă:

— Dar cu cealaltă ducesă ce s-a întîmplat?

— Nu știu exact, răspunse Médor, dar am o bănuială.

— Crezi c-a murit?

— S-ar putea, din moment ce ducele s-a recăsătorit.

Justin își acoperi ochii cu mîinile.

— Mai e ceva, îndrăzni Médor.

— Ah! șopti Justin. Deci asta nu-i tot!

— Omul acela nu s-a schimbat, deși a încărunțit la tîmple, domnu' Justin! Iată adevărata primejdie, iată de ce v-am spus că mă tem. Chiar în fața barăcii mele din bîlci, pe esplanada Invalizilor, e un teatru mare, unde se găsește o fată frumoasă ca un înger. Spun asta cu mîna pe inimă. Vin s-o vadă o mulțime de domni cu stare, numai că-și pierd timpul de

pomană: fata e pe cît de frumoasă, pe-atît de cuminte. Dar și La Gloriette era cuminte. Alaltăieri seară l-am zărit pe omul nostru, pe duce. Am chipul lui bine întipărit în minte, l-aș recunoaște oriunde. L-am văzut intrînd în teatru, cu încă un bărbat. Cînd oameni ca el vin la bîlci, toată lumea știe care-i motivul. Mă bătea gîndul să mă țin după ei, căci pot merge oricînd în teatrul vecinilor mei, dar tocmai atunci a trecut pe lîngă mine La Gloriette, așa c-am urmărit-o ca să aflu unde locuiește.

— De ce nu i-ai vorbit? întrebă Justin.

— Mă bucur că mă ascultați, domnule! i se adresă bunul Médor. Nu i-am vorbit, pentru că o însoțea un tînăr frumos și amîndoi își lăsaseră caii în strada Saint-Dominique. N-am putut decît să-i urmez de departe.

Justin căzuse pe gînduri.

— Cînd m-am întors la bîlci, continuă Médor, lumea tocmai ieșea de la reprezentație. I-am văzut din nou pe duce și pe bărbatul care era cu el. Am tras cu urechea la ce discutau și-am înțeles că ducele nu s-ar fi dat înapoi de la nimic — cum zicea domnul Picard — ca să pună laba, nu pe La Gloriette, ci pe domnișoara Safir!

La auzul acestui nume, Justin sări în picioare, scuturîndu-și pletele albe, ca o coamă de leu.

Era de nerecunoscut. Ochii îi ardeau, își ținea trupul drept și fruntea sus.

Sub privirea uluită a lui Médor, încercă zadarnic să repete numele „domnișoara Safir".

Cuvintele-i rămîneau în gîtlej.

Își puse amîndouă mîinile pe umerii lui Médor, îngăimînd cu glas gîtuit:

— Ea... E ea!... E fetița mea!

Médor încremeni de uimire. Îi venea greu să-l creadă. Poate că sărmanul om își pierduse mințile.

— E fetița mea! repetă cu patimă Justin. Fetița mea! Fetița mea!

Înșfăcă foile lăsate de Échalot și începu să le frunzărească, în căutarea numelui care-i scăpa.

Între timp, umbla de colo-colo prin odaie.

Brusc, se opri în fața lui Médor, care nu pricepea nimic, și-i zise cu glas vibrînd de mînie:

— Așadar, acum vrea să-mi ia și fiica!... Du-mă la palatul lui, îi ceru el lui Médor, liniștindu-se ca prin farmec și pornind spre ușă.

— Păi... bolborosi Médor.

— Ce e? Vreau să mă duci acolo!

— Așa o fi, murmură Médor, numai că în casa aia nu intră care cum vrea... Cel puțin, nu oameni ca mine și ca dumneavoastră...

Justin își coborî privirea spre zdrențele atîrnînd pe el și obrazul i se făcu stacojiu de rușine. Se opri, lăsîndu-și capul în piept.

— Eu am încercat s-o văd... urmă Médor. Ba chiar mi-a venit în minte o idee. Am scris cîteva rînduri și am strecurat portretul lui Lily între paginile scrisorii pe care-am dus-o la palat.

— Deci tu l-ai luat? se miră Justin. Doamne, cît l-am căutat!

Apoi îi întinse mîna, zicînd:

— De fapt, ne aparținea amîndorura deopotrivă!

— Am găsit porțile închise, continuă Médor. N-am putut trece de ele. De trei ori m-am întors acolo, așa că-mi închipui că poate scrisoarea a căzut în mîinile soțului.

— Și totuși, trebuie să intrăm! gîndi cu voce tare Justin.

Pe frunte avea săpate două cute adînci: mintea lui amorțită se dezobișnuise să lucreze.

— Vino! zise el dintr-o dată.

Și ieși așa cum se găsea: desculț și cu capul descoperit. Coborî scara, traversă terenul viran și se opri la ușa unei cocioabe ceva mai răsărite decît celelalte, pe care se puteau citi următoarele:

Doamna Barbe Mahaleur, proprietăreasă
— Birou de închirieri —

— Așteaptă-mă aici! îi spuse el lui Médor și se strecură înăuntru.

Barbe Mahaleur, zisă și Iubirea-și-Norocul, patroana gunoierilor, stătea în „birou", așezată în fața unui registru plin de mîzgăleli de-a dreptul imposibile. Lîngă ea se aflau o sticlă de rachiu și un pahar pe jumătate plin.

Băutura îi otrăvește pe unii, în timp ce pe alții îi îngrașă. Barbe Mahaleur se împlinise binișor la trup, fără a pierde frumoasa culoare stacojie ce-i împodobea obrajii enormi.

— Vrei să-ți plătești chiria? întrebă ea, dînd cu ochii de Justin. Mă doare sufletul cînd te văd bînd pînă cazi lat, în loc să pui umărul la muncă... așa ca mine, scumpule.

Dădu pe gît paharul, aproape provocator.

— Ăsta-i un rachiu pe cinste! adăugă ea, plescăind din limbă. Îți întărește stomacul, în loc să-ți întoarcă mațele pe dos, ca poșirca pe care-o bei tu, slăbănogule!

— Am venit să-ți spun că am nevoie de douăzeci de ludovici, vorbi Justin.

Cît era de mătăhăloasă, femeia sări ca arsă de pe scaun.

— Douăzeci de ludovici! repetă ea. Numai atît? Nici dacă te-aș pisa într-o piuliță, n-aș mai scoate de la tine douăzeci de ludovici, iubitule!

— Am nevoie de douăzeci de ludovici, insistă Justin, și-am venit la dumneata ca să-ți cer să mă împrumuți.

— N-ai decît, bătrîne! începu să rîdă în hohote Barbe Mahaleur. Așteaptă pîn-am să ți-i dau!

— De multe ori m-ai întrebat, urmă cu răceală Justin, dacă nu vreau să mă ocup de registrele dumitale.

— Știu, știu, numai că n-ai vrut, iar acu' ai ajuns în ultimul hal!

— Pentru douăzeci de ludovici am să-ți țin registrele cît timp ai să ai nevoie.

Femeia își umplu paharul cu rachiu.

— Îmi dai în scris, bătrîne? întrebă ea.

— Da, încuviință Justin. Îți dau în scris.

Din ochii lui Barbe Mahaleur țîșni o privire răutăcioasă și triumfătoare.

Acolo, în acele tărîmuri fantastice unde poți ajunge cu omnibuzul pentru numai șase gologani, deși în realitate ele sînt mai îndepărtate de civilizație decît savana africană, oamenii au păreri cu totul diferite despre valoarea unui

contract, arătînd un respect aproape superstiţios pentru orice hîrtie cu antet.

Pentru ei, tot ce-i semnat e sfînt. O semnătură — indiferent pe ce-a fost pusă — e o garanţie solidă, un lucru real, în contrast cu cuvîntul rostit, considerat în general minciună.

— Aşează-te aici, scumpule! îl invită Barbe Mahaleur, împingînd cu piciorul un scaun către el. Scrie! Eu am să-ţi dictez.

Justin se aşeză.

— Nu-s nici eu ciungă, vorbi Barbe Mahaleur. Mă pricep să-ntocmesc un act nelegalizat. Ia timbre din sertarul din stînga şi vezi să nu faci pete!

Apoi începu să dicteze:

— Subsemnatul, Justin... dacă mai ai un nume, scrie-l... mă angajez s-o slujesc pe doamna Barbe Mahaleur, proprietăreasă, în calitate de grefier, precum şi la orice alte treburi, pe timp de patru ani, cu leafa de şase sute de franci pe an, fără casă şi masă. Azi, 19 august 1866, am primit în avans plata pentru cei patru ani, în bani gheaţă.

— Ghea-ţă... silabisi Justin, terminînd de scris.

— Citeşte-mi de la capăt, îi ceru matahala.

Justin se supuse.

— Vrei să semnezi pentru douăzeci de ludovici? întrebă ea. Şi eu am nevoie de bani. De altfel, nu-ţi reţin decît două mii de franci.

Izbucni în rîs. Justin semnă hîrtia.

— Da' proşti mai sînt şi filozofii ăştia! zise femeia, încîntată de tîrgul pe care tocmai îl încheiase. La urma urmei, poate că tocmai eu sînt în pierdere. Nu cred că ai să mai trăieşti atîta timp.

Luă dintr-un cufăr patru sute de franci, pe care-i puse în palma lui Justin.

— Începem mîine, la ora şase dimineaţa, spuse ea.

— Nu, o contrazise gunoierul. Începem peste trei zile.

— Bine! încuviinţă femeia. Doar trebuie să bei cît pentru patru ani. Fie! Te-aştept peste trei zile.

Justin ieşi. Din prag îl zări pe Médor. Se apropie de el şi-i strînse mîna, zicînd:

— Acum putem intra în palat.

17 CAPCANA

În aceeași dimineață, domnișoara Safir, îmbrăcată simplu și modest ca de obicei, îngenunchease în fața altarului Sfintei Fecioare, din biserica Saint-Pierre-du-Gros-Caillou. Părul ei auriu și bogat, împletit în două cozi lungi, era adunat sub pălărioara de tafta neagră, fără nici o podoabă. Purta o rochie de muselină, tot neagră, și o pelerină din același material.

Cei ce umblă dis-de-dimineață pe străzile cartierului Saint-Germain, pot întîlni o mulțime de fete și femei înveșmîntate tot atît de simplu, mai cu seamă în preajma bisericilor. Într-un fel, s-ar putea vorbi despre un soi de uniformă pentru liturghie.

Seara, priveliștea se schimbă. Le puteți vedea pe aceleași încîntătoare crisalide, ieșind din gogoașa lor de mătase și căpătînd aripioare de fluture, pe cînd se plimbă în acele coșuri cu flori, ce se leagănă în tropotul unor cai ca din poveste, pe drumul spre pădure.

Numai că în lipsa unei mame, fiecare tînără enoriașă din cartier merge însoțită de o guvernantă, în timp ce domnișoara Safir era singură.

De vreo săptămînă venea aici în fiecare zi, ca să se roage la biserica Saint-Pierre-du-Gros-Caillou, așa că toată parohia ajunsese s-o cunoască. Lumea îi admira noblețea mișcărilor, frumusețea fără pereche și purtările pe măsura înfățișării.

Oamenii se mirau că fata se măritase atît de timpuriu, negăsind o altă explicație pentru singurătatea ei.

Desigur, nimeni nu și-ar fi închipuit — deși se întîmplă uneori ca prin acest ținut al ipotezelor să se mai rătăcească mila — că tînăra cu înfățișare așa de decentă își cîștigase libertatea prin mijloace atît de excentrice.

Era în centrul atenției, însă — lucru lăudabil — nu părea să se intereseze de nimeni și nimic în jurul său.

Asculta liturghia cu luare-aminte, fără grimase mimînd pioșenia și fără să-i zboare gîndul în altă parte. Cînd slujba se termina, pleca acasă pe jos, la fel precum venise.

Ceilalți enoriași erau curioși. Cîțiva chiar încercaseră să afle unde locuia fermecătoarea necunoscută. Probabil unii se ținuseră după ea, dar odată ajunsă pe esplanada Invalizilor, îi pierdeau urma printre barăcile bîlciului.

Nimeni nu reușise să descopere unde se ducea, afară doar de cazul cînd ar fi locuit într-una din rulotele saltimbancilor — ceea ce n-ar fi fost de conceput!

În această dimineață, cei ce-și îndreptau atenția spre ea, puteau constata că era mai palidă ca în alte zile. Pe chip i se citea o adîncă melancolie.

După liturghie, fata rămase să se mai roage preț de cîteva momente, apoi își coborî voalul și se îndreptă spre agheasmatar.

Aici se găsea un tînăr frumos și foarte elegant. Biserica era aproape goală. Printre puținii credincioși care încă nu plecaseră, cîțiva sufereau de păcatul neînsemnat al curiozității, așa că observară cum, la vederea atrăgătorului cavaler, fata se îmbujoră sub văl.

Se îmbujoră și surîse.

Tînărul își muie degetele în agheasmatar și-i oferi apă sfințită, roșind mai tare chiar decît necunoscuta, însă zîmbind și el. Mîinile li se atinseră și amîndoi în același timp își făcură semnul crucii.

Ieșiră împreună din biserică.

Domnișoara Safir porni spre esplanadă ca de obicei, cu tînărul cel frumos mergînd alături de ea.

Pe curioșii aflați prin preajmă fără îndoială îi miră faptul că cei doi tineri nu-și vorbeau deloc.

Fata continua să zîmbească, în timp ce băiatul părea îngrozitor de stînjenit.

Merseră astfel pînă în capătul străzii Saint-Dominique. Aici, domnișoara Safir se opri, întorcîndu-se spre Hector de Sabran. Mai încurcat și mai timid decît în ziua cînd o văzuse pentru prima oară la teatru, împreună cu colegii de la Școala ecleziastică din Le Mans, acesta murmură:

— A și sosit clipa despărțirii?

În loc să-i răspundă, domnișoara Safir îi întinse mîna, șoptind:

— De-ai ști de cînd te-aștept!

Hector se lumină la față dintr-o dată. Își căută zadarnic cuvintele. Iubea, iubea cu adevărat și din tot sufletul.

— Trebuie să ne luăm rămas-bun, urmă Safir, fără să-și retragă mîna. Nu ai nimic să-mi spui?

— Ești palidă... îngăimă Hector. Te-ai schimbat mult.

— Sînt cam bolnavă, răspunse ea. De vreo două zile nici nu mai dansez.

Hector își feri privirea.

— N-ar fi trebuit să-ți pomenesc despre asta, spuse ea cu un zîmbet dulce. Îmi închipui că ți-e rușine...

Pasiunea din inima lui Hector rupse zăgazurile tăcerii.

— Știi bine că te iubesc, o întrerupse el, vorbind aproape în șoaptă. Scurtele clipe petrecute alături de dumneata la Fontainebleau sînt cea mai scumpă amintire a mea. Te iubesc așa cum ești. Nu respect pe nimeni atît cît te respect pe dumneata.

Safir își trase mîna dintr-a lui. Surîsul îi deveni ușor sarcastic.

— Nici măcar... începu ea.

Dar nu-și sfîrși fraza, adăugînd încetișor:

— De fapt, sînt puțin geloasă.

Hector simți pornirea de-a îngenunchea în fața ei. Dar nu era momentul potrivit. Safir înclină ușor din cap, în semn de bun-rămas.

— Am să te revăd? întrebă el cu glas tremurător.

— Vin la biserică în fiecare dimineață, la aceeași oră.

— Aș dori să stăm de vorbă, spuse tînărul.

— Numai noi doi, ca atunci, sub copacii din pădure? îl întrerupse Safir.

El tăcu, iar fata adăugă, zîmbind:

— Și eu aș vrea...

Apoi, după o clipă de gîndire:

— Diseară, la ora zece, în spatele teatrului... Fereastra mea e cea din dreapta. Vino! Eu am să te-aștept.

Și se îndepărtă, cu pași grațioși.

Hector rămase pe loc, năuc de fericire.

Fusese cea de-a doua întîlnire. Hector nu se mai arătase atît de timid ca prima dată, lucru de care se mira și el.

Iată cum a decurs și cea de-a treia întrevedere.

Orologiul din Domul Invalizilor tocmai bătuse ora zece. Pe esplanada aproape pustie, cîteva barăci se încăpățînau să facă tărăboi, chemînd zadarnic pe cei cîțiva curioși rătăciți prin bîlci.

Dimpotrivă, teatrul Canada era închis și tăcut. O banderolă lată, lipită peste afișe, anunța că spectacolul se suspendă, datorită unei indispoziții a domnișoarei Safir.

În spatele teatrului se găsea un loc viran, unde era îngrămădit calabalîcul „firmei" Canada, precum și imensa rulotă, slujind drept locuință pentru întreaga familie. În mijlocul rulotei se zărea o ferestruică pătrată, din care răzbătea o rază de lumină.

În capătul drumeagului îngust care înconjura baraca, dînd spre esplanadă, își făcu apariția Hector.

În aceeași clipă, două umbre care pînă atunci rămăseseră nemișcate, aproape lipite de una din roțile rulotei, se aplecară, strecurîndu-se de cealaltă parte a barăcii, unde-i aștepta un om.

— Astă-seară nu sîntem singurii porniți la vînătoare, vorbi una dintre umbre.

— Fără imprudențe! șuieră cealaltă. Să fim atenți și să profităm de împrejurări.

Hector de Sabran traversă locul cel pustiu. Nici nu avu nevoie să rostească vreun cuvînt. La zgomotul ușor de pași, silueta delicată a unei tinere fete se contură în cadrul ferestrei luminate.

— Dumneata ești? întrebă fata încetișor, fără să-i tremure glasul.

— Da, eu! răspunse Hector.

— Te-ai uitat bine, să nu te vadă nimeni?

Hector aruncă o privire de jur-împrejur. În timp ce era cu capul întors, Safir sări pe fereastră chiar lîngă el, mai sprintenă ca o pasăre.

— Vino, îi șopti, punîndu-i degetul pe buze.

Se strecură printre barăci și rulote, pînă ce ajunse la altă alee. Hector o urmă.

Însă una dintre umbrele ce dădeau tîrcoale locuinței familiei Canada se desprinse din întuneric, pornind la rîndul ei pe urmele lui Hector.

Fără a se opri din drum, Safir îl conduse pînă la tufele din stînga esplanadei, cum vii dinspre Domul Invalizilor. Străbătură desişul, pînă la cheiul Senei.

Erau puţini trecători la ora acea. Noaptea întunecoasă prevestea furtună, iar cerul se acoperise de nori amenințători.

Safir purta aceleaşi haine negre cu care fusese la biserică şi Hector abia o distingea printre trunchiurile copacilor. Ieşind dintre boschete, o luă la stînga, spre aleea ce cotea din direcţia esplanadei spre Cîmpul lui Marte, de-a lungul cheiului Billy.

Abia aici se opri. Se uită cu atenţie în urmă, dar nu-l văzu decît pe Hector.

— De obicei sînt curajoasă, murmură ea. Dar azi, nu ştiu de ce, mi s-a făcut frică dintr-o dată.

— Chiar şi lîngă mine? o întrebă tînărul.

— Mai ales lîngă dumneata, replică Safir, şi mai ales pentru dumneata. Ah, te rog să mă înţelegi! exclamă ea. Am încredere în curajul şi forţa dumitale şi din cîţi tineri am întîlnit, eşti singurul pe care-l admir şi-l iubesc... Dar dacă te-aş pierde...

— Scumpa mea copilă! murmură înduioşat Hector.

— Nu mai sînt copil! protestă Safir. Am încercat să te evit. În loc să vin la întîlnirea pe care ţi-am dat-o cîndva, am plecat departe, cît mai departe, însă gîndul la dumneata nu-mi dădea pace. Te căutam, îţi reciteam scrisorile. Şi cînd vedeam în cărţi — pentru că toată ştiinţa mea e luată din cărţi! — distanţa dintre dumneata şi mine: eu, o biată fată dintr-o categorie de oameni dispreţuită şi batjocorită de toţi cu cruzime, iar dumneata, atît de frumos şi de mîndru, atît de nobil, atît de bogat...

— Da, încuviinţă Hector, sînt bogat şi-i mulţumesc Celui de Sus, pentru că bogăţia mea îţi aparţine!

— Mă gîndeam, urmă Safir, fără să ia seama la această întrerupere, că vorbeai ca toţi ceilalţi tineri şi că scrisorile dumitale... Ah! Ce copil erai cînd mi-ai scris!

Hector încercă să protesteze, dar Safir continuă să vorbească:

— Din cărţi nu afli chiar tot, însă cele pe care le-am citit m-au învăţat măcar cîteva lucruri de bază în viaţă. Eu

nu mai sînt copil. Am cugetat asupra lumii mai mult ca alte fete de-o seamă cu mine. Deseori îmi repetam c-am făcut bine c-am făcut bine fugind de dumneata, că totul era împotriva mea şi că ar fi fost o nebunie să mă cauţi. De altfel, cum ai fi putut să mă găseşti? Ne-am despărţit pentru totdeauna. Şi totuşi, zîmbi ea, am continuat să te aştept în fiecare zi.

Surîdea, sprijinindu-se de braţul lui Hector; acesta îi admira, pierdut, trăsăturile frumoase şi nobile, pe care întunericul le făcea şi mai suave, aproape divine.

Mergeau cu paşi rari, umăr lîngă umăr. Hector ar fi vrut să-i spună cîte-n lună şi-n stele, însă tăcea, ascultînd în extaz glasul care-i pătrundea pînă în adîncul sufletului.

— Nu-i aşa că în tot acest timp te-ai gîndit din cînd în cînd şi la mine? întrebă ea deodată, cu un aer şăgalnic şi copilăresc.

— Eşti visul vieţii mele, îi răspunse Hector.

— Dacă m-ai fi dat cu totul uitării, murmură ea, aş fi ştiut, aş fi simţit. Am trăit tot timpul alături de dumneata, dar nu numai în gînd... Uite, s-a întîmplat să fiu bolnavă, foarte bolnavă. Acei oameni de treabă, care m-au crescut şi mă iubesc atît de mult, pe care îi voi iubi şi eu, chiar de-ar fi să devin cîndva prinţesă, au crezut că-mi sunase ceasul: totul pentru că în timp ce călătoream cu rulota, am văzut de la fereastra odăiţei mele...

Se întrerupse, privindu-l drept în ochi, apoi urmă:

— E mult de-atunci... Ne îndreptam spre Paris... Din ziua aceea n-am mai fost niciodată aceeaşi...

— Dar spune-mi, ce-ai văzut? întrebă tînărul conte.

— Am să-ţi spun, numai că te rog să-mi răspunzi sincer.

Hector îi luă mîna, apăsînd-o pe inimă.

— Sincer, repetă ea cu voce gravă. Cînd cineva încearcă să mă înşele, ghicesc întotdeauna... Iubesc prea mult, ca să nu fiu geloasă.

Hector se opri în loc.

— Sînt încă foarte tînăr, vorbi el. Însă de doi ani mă învîrt în înalta societate şi nu pot spune că plăcerile Parisului mi-ar fi necunoscute. Cu toate acestea, n-am iubit şi nici nu

voi iubi vreodată altă femeie decît pe dumneata. Te implor, spune-mi ce s-a întîmplat în ziua aceea.

— Nu acum, răspunse Safir, cu un aer visător.

Apoi adăugă, uşor iritată:

— Am fost la prima împărtăşanie şi acum port numele unei sfinte. Ţi-am povestit asta, pentru că văd cum şovăi să-mi spui „Safir".

— Adevărat, îngăimă Hector. Dar nu fii supărată. De-ai şti cum nefericirea dumitale mă face să te iubesc şi să te respect de mii de ori mai mult!

Tăcu, iar Safir parcă tot continua să-l asculte.

— De fiecare dată cînd mă gîndeam la dumneată, vorbi ea ca pentru sine, acestea erau chiar cuvintele pe care-mi închipuiam că le rosteşti. La prima împărtăşanie am primit numele Fecioarei Maria. Vrei să-mi spui Marie?

Hector îşi lipi buzele de mîna ei.

— Marie! murmură el. Marie, dragostea mea...

— Nu greşeşti compătimindu-mă! şopti ea. Şi totuşi, oamenii care m-au crescut nu m-au făcut să sufăr niciodată. În această famil., umilă sînt tratată ca o regină. Ei sînt cei ce mi-au dat primele indicii privitoare la naşterea mea.

— Cum adică? îndrăzni Hector.

— Cît eşti de naiv! murmură fata, înduioşată. Îţi mulţumesc că nu rîzi de mine.

Apoi rîse chiar ea, însă cu mare amărăciune, şi adăugă:

— Domnule conte Hector de Sabran, probabil ştii că toate fetele găsite, aşa ca mine, visează că părinţii lor sînt prinţi sau prinţese.

— Scumpa mea Marie! izbucni Hector. De ce-mi vorbeşti cu atîta obidă?

— Pentru că vine o clipă cînd visul se destramă, răspunse ea, coborînd glasul. Niciodată n-am putut trece dincolo de această limită. Ştiu că mă iubeşti. Nici nu-i nevoie să mi-o spui, ca să te cred... numai că dumneata eşti contele de Sabran, iar eu — domnişoara Safir...

Din nou simţi pe mînă buzele lui Hector.

— Eşti toată viaţa mea, îi şopti el, cu glasul tremurînd de pasiune. Toată speranţa şi tot viitorul meu. Ceea ce dum-

neata numești vis nu-i altceva decît realitatea existenței noastre. Nimic nu ne va smulge din vis. Eu sînt liber: părinții mei au murit.

— Ah!... exclamă fata, ridicîndu-și spre el ochii mari și plini de lacrimi.

— Sînt liber, repetă Hector cu și mai mare însuflețire. Lumea-i mare: mai sînt și alte locuri decît Europa. Marie, dacă te temi de trecutul domnișoarei Safir — atît de curat, dar pe care ceilalți l-ar putea, totuși, lua în rîs — află că averea lăsată moștenire de părinții mei se găsește în Brazilia. La un singur cuvînt al tău, am să te duc acolo. Astfel, contesa de Sabran se va despărți odată pentru totdeauna de cea pe care soarta nedreaptă a abătut-o un timp de la strălucirea ce i se cuvenea.

Safir nu-i răspunse imediat. Răsufla greu și precipitat.

În tăcerea care se lăsase, auziră amîndoi un zgomot ușor, venind dinspre locul unde bulevardul cotea spre esplanadă.

Priviră într-acolo. Poate era doar vîntul, căci primele rafale ale furtunii începuseră să ridice vîrtejuri de praf și frunze uscate.

Noaptea era din ce în ce mai întunecată. Doar din loc în loc, pe sub copaci, felinarele aruncau pete de lumină.

Bulevardul era pustiu cît vedeai cu ochii.

— Nu-mi răspunzi, Marie? întrebă Hector după cîteva clipe de tăcere.

— Nu pot să-ți răspund, murmură fata.

— De ce?

— E taina mea, surîse ea cu tristețe. Dar oare am eu vreo taină fără dumneata? În viața mea există două lucruri — numai două — care-mi umplu sufletul și gîndul. Ar fi trebuit să încep cu primul, dar cel de-al doilea ești chiar dumneata. N-aș putea să-ți spun la care țin mai mult. Nu trăiesc decît pentru dumneata și pentru mama mea.

— Mama dumitale? exclamă Hector. Nu cumva știi...?

— Nu știu nimic... Absolut nimic, îl întrerupse fata. Și încă ceva: ceea ce eu socotesc a fi primele mele amintiri mi-a fost povestit — probabil destul de tîrziu — de către singura persoană care s-a ocupat de mintea și de educația

mea. Ascultă-mă, Hector, îți datorez o mărturisire, așa cum de fapt îți datorez totul, pentru că dumitale îți dărui întreaga mea ființă.

Hector o strînse în brațe, iar ea îi întinse fruntea ca s-o sărute.

Razele felinarului din apropiere făceau ca ochii ei să strălucească, plini de iubire și mîndră pudoare.

— Nu știu nimic sigur, urmă ea... Poate un singur lucru: că nu m-am născut în casa celor ce mi-au ținut loc de părinți. Zadarnic aș încerca să-mi limpezesc aceste impresii fugare și cețoase. Ca și cum mi-aș aminti că mi-am adus aminte: e reflexul unui reflex. Iar gîndul care scormonește neîncetat prin această ceață se pierde și ia imaginația drept memorie. De unde vin? Nu știu precis, dar sînt sigură că de undeva din Paris. Cînd am plecat de lîngă mama, puteam deja să vorbesc, iar spaima fără nume pe care-o simt și azi mă face să cred că am fost smulsă de lîngă ea cu forța. Ca urmare a șocului de-atunci, mi-am pierdut pentru multă vreme graiul, poate chiar și memoria. În mine, toate aceste lucruri sînt mai clare decît le pot exprima prin vorbe și totuși, încă nu le-am lămurit pe deplin... Persoana despre care ți-am pomenit — tînărul care m-a învățat să scriu, să citesc, precum și primele lucruri care le cunosc — era pe timpuri saltimbanc și înghițitor de săbii. N-am nici cea mai mică idee cu ce se ocupă acum. Zilele trecute l-am întîlnit, dar am refuzat să-l ascult, pentru că vorbele lui erau dintre acelea pe care nu suporți să le auzi. N-aș putea aduce nici o dovadă în sprijinul spuselor mele, fiindcă memoria mea e ca o foaie de hîrtie nescrisă. Există un singur indiciu: groaza pe care mi-o inspira uneori omul acesta. Cred că într-un fel a fost amestecat în nenorocirea care m-a despărțit de mama. Sînt convinsă de asta. De fapt, îmi și vorbea despre ea: la vremea aceea, era singurul care-mi povestea astfel de lucruri. Spunea că ea locuiește într-un palat sau într-un castel și-aș fi jurat că istorisirile lui se legau de frînturile de amintiri pe care le păstrasem eu. Nu prea i-am înțeles intențiile, poate doar o singură dată, cu mai bine de doi ani în urmă, cînd a vrut să profite de tinerețea mea, întinînd-o,

ca să mă înlănțuie de el, făcînd din mine o sclavă. Însă eu l-am respins.

Cu tot întunericul din jur, Hector pălise la față vizibil.

— Unde-i acum mizerabilul ăsta? scrîșni el.

— La Paris, răspunse Safir. Îi datorez mult și, totuși, nu-l pot ierta. E singura făptură din lume pe care o detest.

— Blestematul! gemu Hector.

Safir îl conduse spre o bancă de piatră și se așeză, spunînd:

— Am obosit. Cînd vorbesc despre aceste lucruri, simt cum îmi ard tîmplele. Hector, poate-ai să mă înțelegi mai bine cînd am să-ți spun că nu există nici o cale de a-mi recunoaște mama, și totuși trebuie să rămîn în Franța. Eu consider asta o datorie sfîntă. Inima mi-a șoptit că vei veni și văd că nu s-a înșelat. În adîncul inimii sînt încredințată că-mi voi regăsi mama.

Tăcu. Hector stătea lîngă ea, adîncit în gînduri.

— În schimb, mama mă poate recunoaște! izbucni fata. La gîndul acesta — care-i o dovadă a bunătății Celui de Sus — m-am hotărît să mă apropii de Dumnezeu. Sînt evlavi- oasă, Hector, pentru că Domnul m-a adus pe lume cu un semn vizibil, care mă va ajuta mai curînd sau mai tîrziu să regăsesc îmbrățișările mamei mele.

De cîteva clipe, Hector era pradă unei emoții neobișnuite. Își amintise de discuția avută în ajun cu ducesa de Chaves, în timpul plimbării prin Bois de Boulogne.

Îndrăgostiții cred în miracole. Tulburarea îi urcase sîngele în obraz.

„Și dacă-i tocmai ea!“ își spunea tînărul.

Aproape fără voie, rosti din nou aceleași cuvinte, de astă dată cu glas tare.

— Ce-ai spus? îl dojeni Safir. Văd că nici măcar nu m-asculți.

Hector căzu în genunchi în fața ei, strîngîndu-i amîndouă mîinile, cu degete tremurătoare.

— Nu știu dacă nu sînt cumva nebun, murmură el. Te iubesc atît de mult, Marie, și-atît mi-a fost de drag să stau de vorbă cu femeia asta despre tine!

— Cu cine? întrebă Safir, încercînd să-şi tragă mîna.

— Cu cineva care te-a îndrăgit încă înainte de-a te cunoaşte, răspunse tînărul conte. Şi fiindcă eu te iubesc, îi eşti dragă şi singurei mele prietene: o femeie atît de bună şi de frumoasă...

— Frumoasă! repetă Safir.

Apoi adăugă, aproape în şoaptă:

— O ştiu, am văzut-o. Ea era atunci în trăsură. Dumneata o urmai, călare. Te aplecaseşi spre portieră, zîmbind fericit...

— Pe drumul dintre Maintenon şi Paris! exclamă Hector. Adevărat! Nu-i aşa că-i frumoasă?

— Prea frumoasă! replică Safir, cu voce schimbată. Încă nu ţi-am spus, dar sînt geloasă!

— Dumneata! Geloasă pe ea!

— Cum o cheamă?

— Ducesa de Chaves.

— Ah! murmură fata. O ducesă! Deci la ea te gîndeai cînd erai cu mine!

— Cînd mă gîndeam la ea, mă gîndeam de fapt la dumneata. Marie, iubita mea Marie! Aşa cum azi mi-ai spus că-ţi cauţi mama, la fel şi ducesa mi-a mărturisit ieri că încerca să dea de urma fiicei sale...

— Are o fiică! exclamă Safir. Dar e atît de tînără!

— O fată care-ar fi acum cam de vîrsta dumitale şi care i-a fost răpită la Paris, în aceeaşi perioadă cînd ai fost răpită şi dumneata...

Safir îşi lăsă capul pe umărul lui Hector.

— Dumnezeule! şopti ea. Ducesa de Chaves! Numele nu-mi spune nimic... şi totuşi, ce tare-mi bate inima! Ah, de-ar fi scris ca dumneata să-mi regăseşti mama! De-ar vrea Cel de Sus... Ah, ajutor!

Ultimele vorbe sfîrşiră într-un ţipăt sfîşietor.

O siluetă neagră se desprinse de trunchiul unui copac. Cineva îl lovi în cap pe Hector, care scoase un horcăit şi se prăbuşi ca fulgerat.

Safir nici nu avu timp să ţipe. Imediat cineva îi îndesă un căluş în gură.

O trăsură sosi în galop dinspre cheiul Billy, din direcția esplanadei.

De după copaci își făcură apariția trei bărbați și toți trei înconjurară banca lîngă care zăcea în nesimțire Hector.

Trăsura se opri chiar în dreptul lor. Doi dintre ei o ridicară pe Safir, care se zbătea cu disperare, și-o împinseră înăuntru, trîntind portiera după ea.

Fata vru să sară jos, dar nu era singură: două mîini puternice o siliră să rămînă liniștită.

— Dă-i drumul! ziseră cei trei care rămăseseră pe chei.

— Unde? întrebă birjarul.

— La palat! i se răspunse în grabă.

Se vede treaba că birjarul nu știa nimic, pentru că insistă:

— Care palat?

— Cum care? Palatul de Chaves!

Safir auzi ultimele cuvinte ca prin vis. În clipa cînd trăsura se puse în mișcare, încetă să se mai zbată și căzu într-un leșin adînc.

18 DECĂDEREA UNEI MARI ORGANIZAȚII

În aceeași seară, în salonașul din cafeneaua Massenet — locul de întîlnire al membrilor ,,Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" — se întîmpla un lucru extraordinar. ,,Domnii aceia" veniseră destul de tîrziu. Chelnerii remarcaseră că toți erau agitați și îngrijorați, palizi, neliniștiți. Tulburarea lor se simțea chiar și în veșmintele pe care le purtau. În sala de biliard, gurile rele spuneau:

— E de rău! Ai zice că sînt niște faliți în drum spre Belgia.

Poezia și istoria au imortalizat veselia soldaților noștri în ceasurile dinainte de bătălie.

Atîta vreme cît vor exista maeștri ai penelului, somnul liniștit al lui Napoleon în ajunul luptei de la Austerlitz va fi încununat de raze trandafirii. S-au auzit chiar anecdote intrate în legendă, despre calmul puțin burghez al mareșalului Turenne[1], despre superba încredere în sine a lui Condé[2], despre setea eroică a lui Vendôme[3]. Numai Henric al IV-lea era acuzat de crampe, de care se vindeca abia în luptă sau înjurînd pe rupte.

Sîntem un popor care nu-și face griji, dotat în plus și cu simțul umorului. Vitejia francezului constă tocmai în această veselie. Chiar și bandiții noștri au fost întotdeauna excelente personaje de comedie.

Și totuși, s-ar putea spune că, la sfîrșitul Imperiului, peste taberele noastre militare s-a abătut un vînt de tristețe. Ajunul bătăliei de la Waterloo a fost de-a dreptul melancolic.

„Domnii aceia" erau în salonaș, posomorîți și prost-dispuși, adunați în jurul mesei pe care aburea un castron de punch cu vișinată. Obișnuiții sălii de biliard aveau dreptate: nici unul din cei din salon nu purta costumul său de toate zilele. Deși în toiul verii, toți se îmbrăcaseră gros, iar buzunarele burdușite de obiecte, lăsau să se înțeleagă că-i bătea gîndul să-și ia zborul spre alte meleaguri.

— Se apropie furtuna! vorbi Comayrol, cu accent meridional și voce abia auzită.

— Se strică rău vremea! repetară cu toții, care mai de care mai jalnic și mai plîngăreț.

— Să nu dai nici un cîine afară! adăugă bunul Jaffret.

---

1 *Henri de La Tour d'Auvergne*, viconte de Turenne (1611—1675) — mareșal al Franței, remarcabil comandant de oști, participant la războiul de 30 de ani, războiul franco-spaniol, cel împotriva Olandei, ș.a., obținînd numeroase victorii. (n.t.)

2 *Louis al II-lea*, prinț de Condé, supranumit și „Marele Condé" (1621—1686) — vestit comandant militar în timpul războiului de 30 de ani. (n.t.)

3 *Louis-Joseph*, duce de Vendôme (1654—1712) — general francez. (n.t.)

De fapt furtuna ce se dezlănţuise pe chei mai adineauri acum făcea ravagii.

Ploua cu găleata, iar vîntul zgîlţîia sălbatic obloanele trase ale ferestrelor.

— Avem cu toţii umbrele, zise fiul lui Ludovic al XVII-lea, cel mai puţin lugubru dintre membrii Clubului.

Ceilalţi îl priviră chiorîş.

— Cînd n-ai nimic de pierdut... începu bunul Jaffret.

— La dracu', îl întrerupse Comayrol. Nu că n-aş avea ceva cheag, dar vrem şi noi să ne cunoaştem şefii, iar marchizul ăsta nu-mi place nici de frică!

— Domnilor, eu l-am văzut la treabă! interveni doctorul Samuel, al cărui chip era posomorît din naştere. Să ştiţi că nu-i un fitecine. Chiar sub ochii mei a pus la cale o lovitură: la început mi s-a părut grosolană şi puerilă, dar aflaţi că a reuşit pe deplin. Fata despre care v-am vorbit — cea cu cireaşa — s-a instalat la palatul de Chaves, unde a fost recunoscută de ducesă ca fiind fiica ei.

— Nu-i rău, într-adevăr! încuviinţă bunul Jaffret, zîmbind fără voia lui. Degeaba cîrtim! Să fim cinstiţi şi să recunoaştem: nu-i rău deloc!

— Cine-a primit instrucţiunile? întrebă Comayrol.

— Eu unul, nu! răspunse Jaffret. Şi vă spun drept, nu mă supără că domnul marchiz nu m-a onorat acordîndu-mi această încredere. Cumva dumneata, doctore?

Samuel clătină din cap.

— Atunci, s-ar putea să nu fim cu nimic mai avansaţi decît ieri seară! vorbi Comayrol. Probabil că nu vom acţiona în noaptea asta.

Toate chipurile părură a se lumina dintr-o dată.

— Ah, iubiţilor! murmură Jaffret, oftînd adînc. Unde-i înflăcărarea noastră de altădată?

— Pe-a dumitale o ţii în seif! replică fostul slujbaş al notariatului Deban. Pun prinsoare că prudentul Annibal a găsit o cale de-a nu fi aici, cu noi, în aceste momente! adăugă, după o clipă.

— Cu atît mai rău pentru el! sări fiul lui Ludovic al XVII-lea. Stăpînul nu prea are aerul că-i plac glumele... Da' haideți să bem ceva, ce dracu'!

Turnă punch tuturor, dar nimeni în afară de el nu se atinse de pahar.

Comayrol se ridică și merse să deschidă ușa dublă dinspre coridor, pe care o închise la loc cu grijă.

— Am controlat deja obloanele, zise, întorcîndu-se la locul lui. De data asta, nimeni nu poate să ne audă și nici să ne vadă. Să dăm cărțile pe față! Ne-am lăsat trași pe sfoară, prieteni! Am fost păcăliți în stil mare și-acum nu mai putem da înapoi. Pregătisem o lovitură pe cinste, excelentă, pusă la punct în toate detaliile: ducele era în mîna noastră, așa cum jucătorul e-n mîna crupierului. Nu riscam decît cel mult un mic scandal cu poliția de moravuri. Și uite că ne pică pe cap orătania asta, venită parcă pe hornul șemineului, cu tot arsenalul nostru de altădată: cuțite, chei false... La dracu'! Nu mai avem douăzeci de ani! Asta o să ne ducă drept în fața tribunalului. Mie unul, nu-mi convine!

— Nimănui nu-i convine! remarcă bunul Jaffret.

— Am mai trăit un moment asemănător, continuă fostul slujbaș de la notariat, atunci cînd Marguerite de Bourgogne a luat cu forța conducerea asociației. Dar Marguerite era contesă — contesa de Clare[1], iar noi aveam cu douăzeci de ani mai puțin!

— Douăzeci și cinci, rectifică bunul Jaffret.

— Unde vrei s-ajungi cu asta? întrebă Samuel, trosnindu-și degetele, în aparență liniștit.

Comayrol coborî glasul.

— Și dacă l-am zbura dintre noi?

— Adică să-i zburăm creierii, traduse doctorul. Bun, și cine se încumetă s-o facă?

În tăcerea care se așternuse, se auziră pași răsunînd pe coridor.

---

1 Vezi volumul următor: *Inimă-de-Oțel.* (n.t.)

— A venit cineva din partea marchizului de Rosenthal! anunță Massenet, de dincolo de uşă.

— Să intre! tună Comayrol, reluîndu-şi zîmbetul vesel. Tocmai ne pregăteam să bem în sănătatea lui.

În prag se ivi Similor, în livrea de gală. Salută pe fiecare ca un maestru de dans şi se îndreptă spre masă, păşind țeapăn, cu vîrfurile picioarelor în afară. Spre deosebire de gazde, era cît se poate de bine dispus şi părea să fi întinerit cu douăzeci de ani.

Auzind cum se închidea uşa din celălalt capăt al coridorului, îi salută din nou, cu un aer nespus de binevoitor.

— Am onoarea să vă anunț că *se luminează de ziuă*, începu el. E ziua-n amiaza mare, soarele-i sus, n-auziți? Diavolul şi-a luat armele din cui. Îmi face o deosebită plăcere să-mi văd şefii de care-am ascultat cîndva orbeşte, dar cu care astăzi sînt egal, prin legătura de rudenie dintre mine şi fiul meu. Apropo, tînărul cu pricina m-a însărcinat să vă comunic că intrați în horă chiar în această noapte.

— Sîntem gata să-i îndeplinim porunca! răspunse bunul Jaffret.

Similor se întoarse către el, surîzînd admirativ.

— Dumneata n-ai îmbătrînit nici cu o clipă! Eşti la fel de ramolit ca altădată! E drept că Ludovic al XVII-lea s-a preschimbat în doică, iar domnul Comayrol arată mai rău decît îl ştiam. Oricum, îmi face plăcere să beau cu dumneavoastră un păhărel de punch.

Samuel îi întinse propriul lui pahar, care rămăsese plin.

Similor îl dădu peste cap, apoi scoase din buzunar un plic, pe care-l deschise, spunînd:

— Ordinul Stăpînului!

Se apropie de fereastră şi începu să citească:

«Prietenii noştri trebuie să fie permanent prezenți la locul de întîlnire şi să mă aştepte, chiar şi pînă în zori...»

— Oricum n-aveați chef să mergeți la culcare! se întrerupse el din lectură. Nu-i aşa, venerabililor?

Apoi citi în continuare:

«Membrii de rînd trebuie să se adune la negustorul de vinuri din piața Saint-Michel, gata să acționeze la primul semn...»

— Bun! încuviință Comayrol. Avem acolo o duzină de oameni de prima mînă. Stăpînul o să fie mulțumit de ei.

— Mai dispunem de personal de încredere pe ici-pe colo! adăugă bunul Jaffret.

— Am misiunea de-a le da eu însumi semnalul de acțiune, urmă Similor. Mie îmi revine cinstea de-a conduce operațiunea.

Samuel notă repede cîteva cifre pe o foaie ruptă din agendă și i-o întinse, zicînd:

— Șeful celor din piața Saint-Michel e bătrînul Coyatier. Dă-i asta și spune-i: „La treabă, Marchef!"[1]

— Perfect! încuviință Similor, plin de importanță. Am înțeles. Mai trebuie să precizez că dacă aveți chef să dansați și dumneavoastră *polka*, semnalul de deschidere a porții dinspre bulevardul Gabrielle este o pipă aprinsă cu chibritul. Nu uitați parola: „*Furtună — Cu atît mai bine*".

Toți cei de față se înclinară.

— În sfîrșit, încheie Similor, mai trebuie să-i comunic Stăpînului numele celor care nu s-au prezentat astă-seară.

— Nu lipsește decît scumpul nostru Annibal, răspunse bunul Jaffret. Poate că totuși va veni.

— Asta nu! protestă vehement Similor. E mult de cînd *n-ați mai tăiat o creangă*, așa-i?

Cei din salon simțiră că-i ia cu leșin.

— Mult! răspunse sec Samuel.

— Ei bine! urmă Similor, acceptînd al doilea pahar de punch, care nici măcar nu-i fusese oferit. Să vedeți ce frumos va rodi copacul după aceea! Vă salut, venerabililor și... nu uitați să fiți cuminți!

---

1 *Marchef* — poreclă dată lui Coyatier, personaj din volumul *Turnul crimei*, aparținînd prezentului ciclu. (n.t.)

Își puse pălăria, după care se îndreptă spre ușă cu pași teatrali și ieși.

Cînd rămaseră singuri, Jaffret își umflă obrajii scofîlciți, privindu-și pe rînd camarazii de arme.

Pe chipurile tuturor se zugrăvise o groază de nedescris.

— Da, da, mormăi el mohorît. Chiar că sîntem venerabili!

— La dracu'! izbucni Comayrol. Dacă nu-i vorba decît să tăiem ceva... sau pe cineva...

— Annibal a nesocotit un ordin! zise cu răceală doctorul Samuel.

Jaffret îi aruncă o privire de gheață, în timp ce murmură cu glas mieros:

— Acesta este adevărul!

Comayrol se făcu stacojiu la față, dar nu scoase o vorbă. Între membrii Clubului începea să-și facă loc suspiciunea.

Toți rămaseră nemișcați și tăcuți, cu excepția fiului lui Ludovic al XVII-lea, fire optimistă, care din cînd în cînd își mai turna cîte un pahar de punch.

Afară ploua cu găleata, iar vîntul zgîlțîia cu furie obloanele.

Mult timp rămaseră astfel, în așteptare.

Tocmai bătea miezul nopții, cînd pe coridor răsunară pașii ageri și hotărîți ai marchizului de Rosenthal.

Membrii Clubului tresăriră violent, albindu-se la față.

— Domnilor! li se adresă netulburat Saladin, de cum pătrunse înăuntru. Ceasurile sînt înaintate, însă să știți că eu n-am întîrziat. La palatul de Chaves lumea nu s-a dus încă la culcare.

Merse să se așeze pe canapea, destul de departe de cei aflați în jurul mesei.

— Sînt obosit, urmă el. Azi am avut o groază de treburi. Pregătirile au fost foarte complicate, dar am reușit să le duc la bun sfîrșit. Din acest moment, puteți fi siguri de succesul operațiunii.

— Bravo, Stăpîne! îl felicită Prințul.

Ceilalți continuau să tacă.

Saladin își reluă discursul, de parcă s-ar fi bucurat de o primire cordială.

— Cele două milioane vă privesc exclusiv pe dumneavoastră, domnilor. Sînteți siguri că se află în seif?

— Cît se poate de siguri, răspunse Jaffret.

— Iar eu vă pot anunța oficial că astăzi ducele s-a deplasat personal la banca Rothschild, pentru a încasa un milion cinci sute de mii de franci, trimiși din Brazilia.

— O groază de bani! comentă încetișor Comayrol.

— Poate vi se par prea mulți? întrebă cu asprime marchizul. Domnilor, urmă el, niciodată n-am pus prea mare bază pe domniile voastre — asta trebuie să știți! Avem nevoie de organizație și de oamenii ei, care-s foarte buni executanți. Mă aflu aici ca să vi-i cer cu împrumut. Cît despre dumneavoastră, vîrsta și prudența (accentuă pe ultimul cuvînt) vă obligă în mod firesc să treceți în rezervă.

Jaffret și doctorul îl aprobară, dînd din cap. Însă Comayrol bombăni:

— Încă nu ne-au căzut toți dinții din gură!

— Eu unul aș fi dat piept cu primejdia la fel ca un tînăr, de-ați fi avut nevoie de mine!

— N-am de gînd să vă compromit nici pe dumneavoastră, nici pe mine! continuă Saladin. Dar cum nu vă bucurați de încrederea mea, așa cum nici eu nu beneficiez de a dumneavoastră, urmează să fiți compromiși exact în măsura în care voi fi și eu.

— Am dori să știm... începu Jaffret.

— Asta nici nu intră în discuție! îi tăie vorba Saladin, pe un ton ce nu admitea replică. V-am spus: așa vreau eu! Acum trebuie să vă pun la curent cu ce urmează să se întîmple. Mi-am petrecut cea mai mare parte a zilei la palatul de Chaves, unde într-un fel sînt ca la mine acasă. Doctorul Samuel poate v-a explicat motivul: îi cunosc pe locatarii palatului de parcă aș fi trăit alături de ei timp de zece ani. Nu-i nevoie să vă spun că birourile și casa de bani sînt la parter, în aripa dreaptă, păzite de doi slujitori aduși de duce

tocmai din Brazilia și care dorm chiar în birouri. Amîndoi sînt înarmați pînă în dinți, însă în noaptea asta nu se vor trezi. M-am ocupat eu de ei.

— Ei! exclamă Prințul, începînd să se entuziasmeze. În sfîrșit, ne conduce și pe noi un bărbat adevărat!

— Nu mă întrerupeți, ordonă Saladin, cu același glas rece și sever. Ducele de Chaves locuiește la primul etaj, în aripa stîngă, cum intri dinspre bulevardul Gabrielle, iar ducesa ocupă aripa din dreapta. Am făcut în așa fel încît domnișoara de Chaves, despre care am pomenit în treacăt ieri seară, să fie instalată într-un frumos pavilion, care dă înspre grădină. Oamenii dumneavoastră — „membrii de rînd", cum îi numiți — dispun în acest moment de planul exact al palatului, iar valetul meu de cameră — sau dacă preferați, taică-meu — care-i în fruntea lor, a putut grație mie să viziteze aceste încăperi ziua în-amiaza mare. Domnișoara de Chaves nu-mi refuză niciodată nimic, așa că ne va aștepta la poarta grădinii...

— Pe vremea asta! murmură bunul Jaffret, milos ca întotdeauna. Biata fată!

— Vremea e cît se poate de bună! replică Saladin. Un chibrit aprins va fi semnalul ca ea să deschidă poarta. Va schimba parola cu oamenii noștri, pe care-i va conduce ea însăși la birouri, întrucît are cheia.

— Ce înger e domnișoara asta! exclamă înduioșat Prințul.

Ceilalți îl ascultau, neputîndu-și ascunde interesul.

Nu-l puteau refuza pe acest nou Stăpîn, care se impunea prin precizia pregătirilor și perfecțiunea execuției.

— Încă ceva, urmă Saladin. În momentul de față, fostul Stăpîn, Annibal Gioja, se află la palatul de Chaves, unde-a dus o tînără pe care-i poruncisem s-o respecte. Nu cred că mai e nevoie să vă amintesc care sînt legile organizației, domnilor! Vă rog să hotărîți acum, pe loc, ce-i de făcut cu Annibal Gioja. După părerea mea, e cazul *să tăiem creanga.*

Această expresie, pe care am mai amintit-o și care se găsește explicată într-o altă povestire,[1] făcea parte din voca-

---

1 Vezi *Fracurile Negre*, volumul *Turnul Crimei*. (n.t.)

bularul secret al primelor „Fracuri Negre“, care se mai numeau și „Frații Milei“.

Era ceea ce înțelegem, de regulă, prin a „lichida“ pe cineva.

Numai o singură persoană, Comayrol, îndrăzni să ia apărarea nefericitului napolitan, rostind două-trei cuvinte în favoarea lui.

— Nu simt nici ură, nici mînie față de Annibal Gioja, răspunse Saladin. Vînzînd-o pe fata aia, și-a făcut doar meseria. Numai că făcîndu-și meseria, ne-a stricat nouă socotelile. E un motiv suficient ca să fie pedepsit.

— Stăpîne, îmi permiteți să spun și eu ceva? întrebă Jaffret.

Saladin încuviință din cap.

— Annibal e o vulpe șireată, începu Jaffret, și știe tot atît de multe cît știm și noi. Cred că-n clipa asta îi țiuie urechile, de parcă ar fi auzit și el ce s-a vorbit aici.

— Te temi că, după nesupunere, va veni și trădarea? întrebă Saladin.

— Mă tem că asta s-a și întîmplat! S-ar putea ca poliția să fi ajuns deja la palatul de Chaves.

Samuel, Comayrol și Prințul păreau foarte impresionați de această veste.

— Fraților, răspunse Saladin, în noaptea asta, la palatul de Chaves nu se va petrece doar un singur eveniment. Încă nu mă cunoașteți. Ducele de Chaves va fi foarte ocupat la primul etaj și nu va auzi nimic din ce trebăluim noi la parter. Cît despre vicontele Annibal Gioja, el nu-i omul care să spargă geamuri, dacă nu-i neapărat nevoie. L-am întîlnit chiar azi și cum, din motive care mă privesc numai pe mine, mi-am schimbat părerea în legătură cu tînăra de care s-a ocupat el, i-am dat întrucîtva mînă liberă. Judecînd după caracterul lui, ar fi vrut să cîștige dublu: mai întîi cu răpirea, apoi partea care i se cuvine în urma operațiunii.

— Dac-a avut mînă liberă, interveni Comayrol, atunci înseamnă că n-a nesocotit ordinul.

— Noi, ceilalți, urmă Saladin, fără să-i răspundă, ne supunem vechilor legi ale asociației. Pentru orice delict e nevoie de un vinovat. Annibal și-a făcut stagiul în teatrul crimei. Vreau ca vinovatul să fie el.

— Dar va vorbi! strigară vreo doi din cei prezenți.

— Nu va vorbi! replică hotărît Saladin.

Spunînd acestea, își privi ceasul și se ridică.

— Domnilor, presupun că sînteți înarmați.

Și nefericiții de ei chiar erau înarmați pînă-n dinți. Buzunarele gemeau de pistoale, boxuri și cuțite. În mînerul umbrelelor erau ascunse baionete.

Nicicînd nu se întîmplase ca niște soldați atît de neputincioși să poarte asupra lor atîtea unelte ale morții.

Cînd Saladin dădu semnalul de plecare, fiecare dintre ei își puse în ordine arsenalul. Era o priveliște care-ți îngheța sîngele în vine. Numai Jaffret — blîndul și pașnicul Jaffret — avea asupra lui armament cît să apere o baricadă.

Cu toții își urmară generalul, pe Saladin, străbătînd sala de mese a Cafenelei Massenet, unde nu mai era nimeni. Chelnerii întîrziaseră ora de închidere, pentru „domnii aceia".

— Ne-am cam făcut de cap, zise în treacăt Jaffret. Mîine o să dormim pînă la prînz.

Ieșiră, adăpostindu-se sub umbrele — era cît pe-aci să le numesc scuturi — și se suiră în două cupeuri, care-i așteptau afară.

Domnul Massenet îi privi îndepărtîndu-se și murmură:

— Nu știu cît de bine s-au distrat astă-seară, dar de plecat au plecat cu coada între picioare!

Către ora două din noapte, ploua cu găleata, iar vîntul îndoia copacii înalți de pe Champs-Élysées.

Desigur, după opinia polițiștilor care patrulau prin oraș și care acum se adăpostiseră pe unde apucaseră, nici o făptură omenească nu s-ar fi aventurat în acest potop. Strada era pustie cît vedeai cu ochii.

Două birje se apropiară în trap mărunt, dinspre Garde-Meuble. Vizitiii stăteau cu umerii încovoiați sub greutatea hainelor leoarcă de apă.

Fie din cauza furtunii, fie la intervenția cuiva, cele două felinare din stînga și din dreapta grădinii palatului de Chaves nu ardeau. Pe o distanță de vreo cincizeci de pași, era întuneric beznă.

În noaptea neagră, chiar în fața porții, se aprinse un chibrit.

Atît și nimic mai mult. În grădină nu se ivi nimeni. La palatul de Chaves se vedeau mai multe ferestre luminate, deși se făcuse foarte tîrziu.

Al doilea semnal rămase tot fără rezultat. Similor în persoană aprinsese chibritul, la adăpostul borurilor pălăriei.

— Te pomenești că don'șoara se teme să nu răcească! bombăni el. Asta-i noapte ca să mergi la lucru!

Un ochi obișnuit cu întunericul ar fi remarcat că Saladin nu era singur. Printre copacii din grădină se mișcau mai multe umbre. O siluetă cocîrjată înainta pe furiș de-a lungul zidului.

Dinspre bulevardul ce dădea spre piața Concorde, se apropiau cele două birje.

Omul de lîngă zid se opri, scoțînd o exclamație de uimire:

— Poarta e larg deschisă! murmură el.

— Pff! se strîmbă Similor. Intră și dă o raită, Marchef, da' fii prudent!

Coyatier intră în grădina întunecoasă și după cîțiva pași, se făcu nevăzut printre copaci.

Cele două birje se opriră în dreptul palatului. Similor se îndreptă spre portiera uneia dintre ele și relată cele petrecute.

— Sîntem aici de-o oră, șopti el. Din cinci în cinci minute am repetat semnalul. Nici un răspuns!

În aceeasi clipă, își făcu apariția Coyatier.

— Și ușa de la intrarea în palat e deschisă, îi anunță el.

— Ce facem acum? întrebă Similor.

Portiera primului cupeu se deschise și Saladin sări în aleea plină de băltoace.

— Haideți, domnilor! ordonă el celorlalți aflați în birjă.

O clipă mai tîrziu, la adăpostul unui acoperiș format din șase umbrele, membrii „Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" se sfătuiau ce să facă.

Părerile erau împărțite: Comayrol, bunul Jaffret, doctorul Samuel și chiar Prințul erau de părere că-i mai bine să renunțe și să plece.

Saladin, care nu avea pe nimeni de partea lui, le porunci să rămînă, iar ei îi dădură ascultare.

19 AVENTURI NOCTURNE

Am lăsat-o pe domnișoara Guite-cea-bună-la-toate dormind liniștită, lîngă ducesa care căzuse leșinată. Domnișoara Guite sforăi multă vreme, cu toată convingerea. După ce se refăcu prin somn, în urma nopții petrecute la Asnières și a prînzului servit la Bois-Colombes, se trezi într-un somptuos budoar — cea mai îndepărtată încăpere a pavilionului cu vedere spre grădină.

— Ia te uită! Ce frumos din partea scumpei mele mame! Am impresia că ne vom înțelege de minune!

Sună clopoțelul. Două cameriste așteptau să-i facă toaleta. În ajun, domnișoara Guite își spălase singură brațele și gîtul. Acum însă, le lăsă să-și facă meseria, cu o nepăsare vrednică de o regină.

La ora cinei, ducesa de Chaves veni să o invite la masă, iar Guite o sărută pe amîndoi obrajii.

Nu era o fată rea și nu dorea decît să-și facă fericită noua familie.

Nici nu băgă de seamă răceala care luase locul primei izbucniri de iubire maternă a mamei ei.

Se așeză la masă, între duce și ducesă, la fel de dezinvoltă de parcă s-ar fi aflat în cabinetul ei din Casa-de-aur. Doamna de Chaves o prezentase cu mare ceremonie.

Ducele i se păru puțin distant, cam taciturn, dar foarte politicos. Guite susținu conversația de rigoare și gustă din toate mîncărurile, cu mare poftă.

Ducele și ducesa nu schimbară decît cîteva cuvinte. Ducesa nu se simțea prea bine.

Rămînînd singură, după cină, întrucît nu-i dăduse prin minte s-o urmeze pe doamna de Chaves în apartamentul ei, Guite își făcu următoarea socoteală: „Cred că aici am să mor de plictiseală. Cel mai cuminte e să pășesc cu dreptul. Mămica mea iubită e tristă și posomorîtă, nobilul meu tată nu-i decît un spaniol ros de gelozie, iar marchizul de Rosenthal e unul din cei mai plicticoși indivizi pe care i-am întîlnit în viața mea. Am să mă distrez și eu cum am să pot.'

Pentru început, ceru să i se înhame caii la trăsură și porni să se plimbe singură, în pădure.

A doua zi, doamna de Chaves nu se ridică din pat. În cursul dimineții, domnișoara Guite se duse să o vadă pentru cîteva momente, anunțînd-o că avea să fie ocupată pînă seara.

Marchizul de Rosenthal veni s-o viziteze. Ea îi făcu onorurile casei, arătîndu-i întreg palatul, de la saloanele de primire și pînă la birouri și la casa de bani a Companiei braziliene. După ce servi masa în apartamentul ei, împreună cu marchizul de Rosenthal, plecară împreună la Operă.

Domnișoara Guite aparținea mai curînd de Asnières și strada Vivienne etajul șase, decît de cartierul Le Peletier. Totuși, așa cum stătea în lojă, avea aerul unei marchize autentice — în mai mare măsură decît reușea Saladin să pară un marchiz adevărat.

Explicația e simplă: adevăratele marchize fac tot ce pot ca să semene cu domnișoara Guite.

Moraliști de renume le-au sfătuit să lupte cu aceste domnișoare Guite, ca să-și aducă soții și verișorii la plăcerile îngăduite în lumea bună.

Doamnele cu pricina i-au ascultat, ajungînd să obțină în fața verișorilor un succes asemănător, dar nu atît de zdrobitor ca al domnișoarei Guite.

Cît despre relația cu soții, nu pot să vă spun nimic mai mult.

La ieșirea de la Operă, Saladin ar fi avut bunăvoința de a-i explica domnișoarei Guite ce-i rămîne de făcut, însă nu

găsi destul curaj. Era un pas important și periculos, așa că-l amînă pe a doua zi.

Și nu făcu prea bine, pentru că de la primele cuvinte, domnișoara Guite îl întrerupse, ajutîndu-l să se simtă în largul lui.

— Unii s-ar preface că nu înțeleg, zise ea. Dar eu sînt unsă cu toate alifiile. Cu mine nu-i nevoie să umblați cu mănuși. N-aveți aerul cuiva care oferă unei fete fericirea pe degeaba. Nu mi-am închipuit nici o clipă că mă aflu aici ca să înșir mărgele pe ață.

Saladin se mai liniști, însă nu i se risipiră chiar toate bănuielile.

— Ai s-ajungi departe, îi spuse el. Mi-am dat seama de la prima privire. Numai că-i vorba de ceva foarte serios.

— Vă ascult, îi zise domnișoara Guite, fără să se tulbure cîtuși de puțin.

— La noapte va trebui să deschizi poarta dinspre bulevardul Gabrielle.

— Am cheia, îl întrerupse fata.

— Cum! Deja? exclamă uluit Saladin.

— Am cerut-o, ca să mă pot întoarce pe-acolo la orice din zi și din noapte. Nu m-am sfiit să cer ce-am vrut. Am obținut tot, și totuși mă plictisesc. Spuneți ce doriți de la mine.

Se aștepta ca Saladin să se repeadă s-o sărute, atît era de vesel. Totuși, el se mărgini să-i strîngă mîna, politicos, continuîndu-și explicațiile, care durară foarte puțin.

Domnișoara Guite îl ascultă cu mare atenție, fără urmă de emoție.

Cînd Saladin termină ce-avea de spus, ea nu rosti decît atît:

— Într-adevăr, e foarte serios, da' ce mare lucru?

Apoi, ațintindu-și asupra lui ochii mari, albaștri și limpezi, adăugă:

— Și eu cît capăt pentru osteneală?

— Cincizeci de mii de franci, răspunse Saladin.

Ea strîmbă din nas.

— Hai să nu ne tîrguim! vorbi el. O sută de mii! E ultimul meu cuvînt.

— Şi-n rest? întrebă domnişoara Guite.

— Eşti liberă să faci ce vrei.

Ea scuipă ţigara pe jumătate fumată, pe care-o ţinea între dinţi, îl bătu pe braţ pe Saladin şi spuse cu hotărîre:

— Jocurile sînt făcute!

Saladin mai rămase un timp la palat, ca să ia planul exact al încăperilor şi să-şi completeze datele. Înainte de plecare, îi strînse mîna domnişoarei Guite.

— Nu uita parola! îi zise Saladin.

— Eu nu uit nimic, niciodată... Pe curînd!

Saladin ieşi. Domnişoara Guite îl chemă pe nume şi, spre surprinderea cititorului, îi spuse:

— Ştiţi, femeia asta suferă. A fost tare bună cu mine. Nu vreau să i se întîmple nimic rău.

Nici Saladin nu dorea să-i facă vreun rău ducesei. Se jură cu mîna pe inimă că intenţiile lui erau dintre cele mai bune, apoi plecă.

De-abia se-ntunecase. Rămasă singură, pe domnişoara Guite n-o încercă nici o remuşcare, pentru că se plictisea de moarte. Se duse să-i facă o scurtă vizită de politeţe doamnei de Chaves, care stătea lungită într-un balansoar, toropită de febră. Astfel mai trecu o jumătate de oră.

La ieşirea din apartamentul ducesei, căsca de-i trosneau fălcile.

Către orele zece, ceru să i se aducă o cină copioasă, apoi îşi trimise cameristele la culcare.

Făcea parte din categoria celor ce pot să bea şi să mănînce de unii singuri. Cînd orologiul bătu orele unsprezece şi jumătate, încă nu se ridicase de la masă, unde degusta, cu înghiţituri mici, al şaselea păhărel de Chartreuse[1].

Cina îi sporise buna dispoziţie.

---

[1] *Chartreuse* — lichior fabricat după o reţetă a călugărilor de la mănăstirea Grande-Chartreuse. (n.t.)

— E vorba doar să-mi dau silința! murmură ea. Aș fi preferat să fie vreme bună, dar dacă am acceptat să răcesc și pentru un ludovic, ce să mai zic acum, cînd e vorba de cinci mii de livre rentă!

Sosise momentul. Își puse straiele adecvate rolului pe care avea să-l joace, luă cheia de la poartă și ieși în grădină.

Aici totul era sub apă. Ploua de parcă s-ar fi rupt zăgazurile cerului. Domnișoara Guite porni curajoasă pe alee, căutîndu-și din ochi un adăpost, de unde-ar fi putut sta la pîndă.

La jumătatea drumului spre poartă, întoarse capul, privind înspre palat.

Ici-colo, mai ardeau cîteva lămpi de veghe, la căpătîiul celor adormiți. Numai odaia ducesei de Chaves era puternic luminată.

Apartamentul ducelui rămînea cufundat în întuneric, ca și birourile Companiei braziliene.

— Nobilul meu tată bea și joacă cărți, își spuse domnișoara Guite. Ăsta da, bărbat! Aruncă cu banii în dreapta și în stînga, și-i în stare să piardă zece mii de ludovici pe seară, fără să clipească! Zău că mă doare sufletul să-l văd jefuit de-un ticălos ca marchizul de Rosenthal.

Se opri sub acoperișul de paie al pavilionului rustic, la cîțiva pași de poarta ce se deschidea spre piața Concorde.

„Acolo am să mă pot adăposti!" își zise ea. „Numai să nu mă facă să aștept prea mult!"

Trecu un sfert de oră, apoi încă unul, iar domnișoara Guite, care nu avea nimic de făcut, începu să înjure ca un birjar cu trăsura împotmolită. Picioarele ude îi înghețaseră și, deși se afla la adăpost, rafalele de vînt îi biciuiau obrazul. Puțin după miezul nopții, cerul se mai limpezi. Norii, sfîșiați de furtună, goneau pe bolta senină.

Numai că pe domnișoara Guite n-o interesa starea vremii.

Pe la douăsprezece și jumătate, se auzi scîrțîit de roți pe nisipul bulevardului Gabrielle.

— În sfîrșit! exclamă domnișoara Guite.

Însă înainte de-a povesti cît de fidel și de dibaci și-a jucat rolul, trebuie să ne întoarcem la două din personajele pe care le-am dat uitării cam de multișor.

În aceeași seară, pe la orele nouă, în fața porții palatului de Chaves din cartierul Saint-Honoré, se opri o birjă. Din ea coborîră doi bărbați: unul părea un țăran, îmbrăcat în straie de duminică, celălalt era îmbrăcat în negru din cap pînă în picioare.

Era un om înalt, cu ținută semeață, în gesturile căruia se simțea un soi de crispare. Avea plete lungi, albe și barbă încărunțită.

Nu putea fi decît stăpînul țăranului în haine de sărbătoare.

Amîndoi spuseră că doreau s-o vadă pe doamna ducesă de Chaves, dar li se răspunse că aceasta zăcea bolnavă în pat și nu putea să-i primească.

Stăpînul insistă pe același ton autoritar, dar politicos, care învinge rezistența slujitorilor, dar totul fu zadarnic.

— Atunci, doresc să vorbesc cu domnul duce.

— Ducele e plecat, răspunse portarul.

— E tîrziu, așa că la ora asta ar trebui să se întoarcă.

— Domnul duce se întoarce mai curînd în zori decît la miezul nopții.

Omul în negru și țăranul se sfătuiră cîteva clipe.

Stăpînul se adresă portarului, de astă dată pe un ton ce nu admitea replică:

— Mă aflu aici pentru o chestiune de viață și de moarte, la fel de importantă pentru domnul și doamna ducesă de Chaves ca și pentru mine. Dă-mi voie să merg undeva, în palat, unde să pot scrie sau aștepta.

Portarul nu îndrăzni să se împotrivească. În tonul și, mai ales, în înfățișarea acestui om era ceva ce-i îngheța sîngele în vine, dar în același timp, îl obliga să se supună. Slujitorul se întoarse la nevastă-sa și-i spuse:

— Tocmai am vorbit cu unul care arăta ca un strigoi!

Ca să-i facă pe plac necunoscutului, îl conduse prin curte, pînă în sala de așteptare a Companiei braziliene. Pe masă se găseau toate cele necesare scrisului.

Străinul se aşeză la masa de scris, în timp ce ţăranul rămase în picioare, ţinîndu-se deoparte.

Stăpînul scrise o scrisoare, pe care însă o rupse şi-o arse la flacăra lumînării. O luă de la capăt, dar şi cel de al doilea mesaj avu aceeaşi soartă. Cînd o sfîrşi pe cea de a treia, după multe ştersături şi ezitări, pendula din salonul alăturat tocmai bătea ora unsprezece.

— Am semnat cu numele tău, îi spuse el ţăranului. De tine îşi aduce aminte cu mai multă plăcere decît de mine.

Ţăranul dădu din cap în semn de încuviinţare.

Stăpînul împături hîrtia şi scrise pe ea numele ducesei de Chaves, rugînd ca misiva să-i fie înmînată de urgenţă.

Apoi îşi sprijini capul în mîini, părînd cufundat în gînduri.

Rămase astfel mult timp, căci după o tăcere îndelungată, ţăranul murmură:

— Bate miezul nopţii...

Stăpînul tresări violent.

— Pe urgia asta, şopti el, pe Champs-Elysées nu-i nici ţipenie de om...

Se întoarseră la ghereta portarului şi stăpînul îi înmînă scrisoarea, zicînd:

— Ducesa trebuie să primească aceste rînduri chiar acum. Iar dacă doarme, nu te sfii s-o trezeşti.

— Dar v-am spus... începu portarul.

— Mi-ai spus că ducesa e bolnavă! îi tăie vorba străinul. Iar eu ţi-am explicat că trebuie să-i duci scrisoarea fără zăbavă, chiar de-ar fi pe moarte, altfel te fac răspunzător de nenorocirea ce se va petrece datorită acestei întîrzieri..

Urcă din nou în cupeu, dînd poruncă birjarului. Caii porniră la trap, îndreptîndu-se spre Champs-Élysées, apoi coborîră bulevardul Marigny, intrînd pe bulevardul Gabrielle.

Vijelia se mai potolise. Nori sfîşiaţi goneau pe cer, împinşi de vîntul de apus, dar ploaia încetase.

De cum trecură de zidul palatului de Chaves, stăpînul şi ţăranul coborîră din trăsură. Plătiră birjarului, iar acesta dădu bice cailor.

— Acum ce-aveţi de gînd să faceţi? întrebă ţăranul, care părea îngrijorat.

Stăpînul își apăsă pe frunte mîna tremurîndă.

— E-atîta vreme de cînd n-am mai ieșit în lume! murmură el. Poate-i o nebunie, dar trebuie s-o văd. Inima îmi spune că o amenință o mare primejdie... O nenorocire! De astă dată, nu mai sînt vedeniile mele de fiecare noapte, ci o presimțire, o obsesie, o amețeală. Nu pot să plec de-aici. În spatele acestor ziduri, întrevăd un fel de luptă între fericire și deznădejde.

Se apropie de grilaj, agățîndu-se cu mîinile de zăbrele.

— Fir-ar să fie! exclamă țăranul. Nu-i rea ideea! N-am nimic împotrivă să mă cațăr pe gard și să sar dincolo, în grădină.

Vorbise foarte încet și totuși, stăpînul îl strînse puternic de braț, făcîndu-i semn să tacă.

— Ascultă! murmură el.

Dinspre piața Concorde se auzeau pași.

Amîndoi traversară bulevardul, strecurîndu-se printre tufe.

Se apropiau doi oameni. Primul se opri lîngă felinarul din dreptul portiței dosnice a palatului de Chaves, la cel mult douăzeci de pași de locul unde se adăpostise domnișoara Guite, iar celălalt se îndreptă spre cel de-al doilea felinar, aflat de cealaltă parte a portiței.

— Hai, sus, Martin! șuieră unul din ei, luînd în brațe stîlpul felinarului.

Amîndoi se cățărară cu aceeași agilitate, ca două pisici.

Răsună un zgomot de sticlă spartă și amîndouă luminile se stinseră.

Sub acoperișul de paie, domnișoara Guite nu se plictisea deloc. Prin minte îi roiau fel de fel de gînduri.

„Marchizul a avut dreptate! Băieții ăștia își cunosc bine meseria! Acum trebuie să-și facă ceilalți apariția."

Cei doi indivizi care se ocupaseră de felinare se îndepărtară liniștiți pe bulevardul Gabrielle, ca doi muncitori care și-au terminat ziua de lucru.

Dintre tufe, stăpînul și țăranul urmăriseră toată scena, cu mirare și curiozitate.

— Aici se petrece ceva! zise stăpînul.

— Mai mult ca sigur! răspunse țăranul. Am impresia că-i mai bine să stăm la pîndă în locul acesta, decît în grădină.

— Poate că da... Așteaptă, să vedem ce se mai întîmplă.

— Dacă tot așteptăm, mormăi țăranul, vă cer îngăduința să-mi aprind pipa. N-am mai fumat cam de multișor, și oricum, nu-i nici picior de om pe-aici.

Stăpînul nu-i răspunse. Țăranul își îndesă pipa și aprinse un chibrit.

Erau chiar la marginea boschetelor.

De partea cealaltă a porții se auzi un rîs cristalin, apoi scrîșnetul cheii în broască.

— Bravo! șopti domnișoara Guite. Semnalul s-a văzut mult mai bine dac-au avut grijă să stingă felinarele!

Poarta se deschise, scîrțîind din balamale.

— Da' haideți odată! insistă domnișoara Guite, pierzîndu-și răbdarea.

Stăpînul își duse degetul la buze și traversă primul bulevardul Gabrielle. Țăranul îl urmă imediat.

— Ia te uită! se miră domnișoara Guite. Nu sînteți decît doi! Vă rog să intrați! Ah! La dracu'! se întrerupse ea. Că zăpăcită mai sînt! Încă nu m-am obișnuit cu rolul de paznic. Era cît pe-aci să uit de parolă. Așa! *Furtună.* Ei, care-i răspunsul?

Și rîzînd, se prefăcu a nu-i lăsa să treacă, dar fără umbră de îngrijorare.

În loc de răspuns, străinul în negru îi astupă gura cu un gest atît de hotărît, încît fata nu apucă să scoată nici măcar un geamăt.

— Batista, Médor! șopti el. Repede! Pune-i călușul!

Domnișoara Guite încercă să se împotrivească, însă cei doi erau puternici. Legată zdravăn la gură cu batista, nu putea articula nici un sunet. Stăpînul o ridică în brațe.

— Caută o intrare în palat! îi zise el lui Médor.

Acesta se supuse numaidecît și după cîteva minute, descoperi ușa pavilionului, pe care domnișoara Guite o lăsase întredeschisă atunci cînd coborîse în grădină.

Stăpînul păşi înăuntru, şoptindu-i ţăranului:

— Rămîi aici şi fii cu ochii în patru la ce se petrece în palat şi, mai ales, afară.

Aşeză fata pe pat. La lumina lămpii, o privi mai bine, neputîndu-şi stăpîni o exclamaţie de uimire.

Apoi smulse şnururile de la jaluzele, cu gînd s-o lege fedeleş.

Înainte de-a se apucă de treabă, se uită din nou la tînăra care continua să se zbată şi pe chip i se aşternu o expresie înduioşată.

— Seamănă cu ceea ce-mi imaginam eu... murmură el. Aşa o revedeam în vis... Şi dac-ar fi...

Nu-şi sfîrşi fraza, că-i şi smulse căluşul din gură.

— Cine eşti tu, copila mea? întrebă el, cu tulburare în glas.

Domnişoara Guite îşi înălţă fruntea, cu trufie.

— Sînt marchiza de Rosenthal, zise ea mînioasă. Iar dumneata ai să vezi ce-ai să păţeşti!

Străinul răsuflă adînc, de parcă i s-ar fi luat o piatră de pe inimă.

În doi timpi şi trei mişcări, marchiza de Rosenthal era legată fedeleş, cu un căluş în gură.

După ce-o culcă din nou pe divan, străinul stinse lumina şi ieşi, încuind uşa pe dinafară.

Începuse din nou să plouă. Vîntul şuiera printre copaci, vestind altă vijelie.

Necunoscutul fluieră încetişor. Într-o clipă apăru şi Médor.

— Aici e o uşă deschisă, şopti el, arătînd spre acea aripă a palatului, unde se afla apartamentul ducesei de Chaves, ale cărui ferestre erau luminate.

— Ai zărit ceva? îl întrebă stăpînul.

— Afară nu! Însă uşa a fost deschisă din interior. Au ieşit patru oameni. La lumina felinarului am desluşit chipul unei vechi cunoştinţe: junele ăla prim împăiat, pe care l-am văzut însoţindu-l pe duce la Teatrul domnişoarei Safir. Cu toţii au ocolit casa, furişîndu-se ca nişte umbre, şi-au intrat pe-acolo.

Arătă cu degetul spre birourile Companiei braziliene, aflate la parter.

— M-am strecurat pe urmele lor, adăugă Médor, și-am auzit un zgomot, ca și cum cineva ar fi umblat la ușă cu un speraclu.

— Asta-i tot?

— Împăiatul a zis: „Grăbiți-vă și nu vă fie frică. Ducele e prea ocupat ca să ne-audă."

Tot vorbind, ajunseră în dreptul ușii de sub ferestrele apartamentului unde locuia doamna de Chaves.

Stăpînul șovăi o clipă, apoi intră, spunînd:

— Fii cu ochii în patru. Nu știu unde mă duc, însă mă împinge o voință mai presus decît a mea.

Urcă pe bîjbîite scara de serviciu.

Ajuns pe palier, se opri cîteva secunde, cu urechile la pîndă, și auzi foarte aproape zgomote ce vesteau o luptă.

Căutînd cu privirea în toate părțile, zări o dungă de lumină strecurîndu-se pe sub o ușă aflată la vreo douăzeci de pași de el.

Chiar în momentul în care vru s-o apuce într-acolo, din încăperea cu pricina răsună un țipăt sfîșietor.

Era un glas de femeie.

20 SCRISOAREA LUI MÉDOR

Cititorul poate n-a uitat că în aceeași seară, către orele unsprezece, întîlnirea celor doi îndrăgostiți — contele Hector de Sabran și domnișoara Safir — fusese întreruptă violent, printr-un atac mișelesc, petrecut pe bulevardul ce urcă de-a lungul cheiului, de la esplanada Invalizilor pînă în apropiere de Cîmpul lui Marte. Safir își pierduse cunoștința chiar în clipa cînd se urnea din loc cupeul în care era prizonieră. Ultimele cuvinte pe care le auzise fuseseră: „La palatul de Chaves!"

Cînd își reveni din leșin, era purtată în brațe de niște necunoscuți, pe un coridor lung și întunecos; primul ei gînd fu amintirea durerii îngrozitoare pe care o simțise, văzîndu-l pe Hector prăbușit la pămînt, fără suflare.

Oare ce se întîmplase cu el? Cine-i venise în ajutor? Nu cumva fusese o lovitură mortală?

Apoi îi fulgeră prin minte că se afla la palatul de Chaves.

Era o fată curajoasă. Deși cu inima zdrobită, se gîndea cu înfrigurare ce șanse ar fi avut să lupte, să se apere.

Cei ce-o aduseseră acolo vorbeau între ei.

— Încetișor! zise unul, care părea șeful și care o însoțise în trăsură. Ducesa e bolnavă, probabil nu doarme prea adînc și la cel mai ușor zgomot s-ar putea trezi, dînd cu ochii de noua sultăniță! Domnul duce nu știe decît să-și facă cheful, de parcă tot cartierul Saint-Honoré ar fi un sat pierdut în inima Braziliei. Eu însă sînt un om de lume și vreau să respect convenientele.

— Copila asta n-are cum să facă gălăgie, spuse altul. E ca și moartă.

— Nu-i vina mea, răspunse vicontele Annibal Gioja, pe care cititorul probabil l-a recunoscut în persoana primului interlocutor. Și eu aș dori-o ceva mai vioaie, pentru că ducele o să se întoarcă acasă beat mort și într-o dispoziție cumplită, avînd în vedere cîți bani va pierde la joc în astă seară. Însă nu avem de ales. Ușurel! Cea de colo e ușa de la odăile ducesei.

Urcaseră pe scara de serviciu din aripa dreaptă, trecînd prin fața apartamentului doamnei de Chaves.

Tăcură cu toții, ciulind urechile. Palatul era cufundat într-o tăcere adîncă.

Safir, pe care ceilalți o credeau leșinată, își încordă pri- virea, străduindu-se să vadă pe unde mergeau.

Oamenii aveau făclii în mîini și ea reuși să-și dea seama că se afla într-o galerie; din tavan atîrna o lampă de bronz, reprezentînd o figurină antică și a cărei lumină stătea gata să se stingă.

În celălalt capăt al galeriei se găsea apartamentul ducelui de Chaves; chiar într-acolo se îndreptau și cei ce-o duceau în brațe pe frumoasa Safir.

De-ar fi existat vreun instrument destinat măsurării orgiilor brutale, acesta ar fi arătat că în ultima vreme ducele atinsese cea mai de jos treaptă a degradării umane. Părăsise societatea ilustră, unde personalitățile mondene își risipeau averea și viața. Pînă la urmă, sălbaticul din el îl învinsese pe gentilom, astfel încît Gioja avea dreptate să compare traiul lui cu dezmățul barbar al aventurierilor de pe cealaltă emisferă.

Fără a pretinde că Parisul nu are și el cîțiva indivizi de teapa ducelui, totuși e sigur că acești Richelieu ai noștri aparțin unei categorii diferite. Căsuțele din secolul trecut, cu mobilier și tablouri în valoare de sute de mii de scuzi, au fost în mare parte demolate, însă escrocii noștri, mai zgîrciți la pungă, își văd mai departe de șmecheriile lor, în camere mobilate.

La Paris, faptul că un bărbat își întinează propria casă e socotit drept simptomul celei mai josnice decăderi.

În prezent, ducele nu aparținea Parisului mai mult decît jaguarii mexicani, închiși în cuștile lor din Jardin des Plantes.

Apartamentul lui, cu ornamente bogate în stil creol, cu nuanțe și parfumuri exotice, amintea de luxul grosolan al aventurierilor din America spaniolă.

Aici se puteau vedea o mulțime de arme, mai ales din Mexic. De nenumărate ori, ducele luase parte la jocuri înfricoșătoare, unde fiecare își apără aurul cu cuțitul pe masă. Pe pereții acestor încăperi atîrnau tot felul de arme, ale căror nume dau autenticitate povestirilor despre Lumea Nouă: bowie-knife[1], fabricat în Statele Unite, rifles[2], revolvere Colt, minusculul pumnal portughez și acel instrument hidos, sîngeroasa macetă[3].

---

1 *Bowie-knife* (amer.) — cuțit lung de vînătoare (n.t.)

2 *Rifle* (engl.) — pușcă (n.t.)

3 *Macetă* — sabie cu mîner scurt și lamă lată, utilizată în regiunile tropicale pentru a tăia trestia de zahăr. (n.t.)

Cînd Gioja și oamenii săi intrară în apartamentul ducelui, în dormitor nu se afla nimeni, însă în spatele draperiilor subțiri ale unei galerii ce amintea de terasele locuințelor din ținuturile tropicale se zăreau doi negri cu siluete atletice, care dormeau lungiți pe rogojini.

Amîndoi erau îmbrăcați în livreaua casei de Chaves. Auzind că se deschide ușa, și unul, și celălalt se ridicară într-un cot, cu albul ochilor strălucind pe chipurile de abanos.

Oamenii lui Gioja o așezară pe Safir pe pat.

— Veniți aici! ordonă vicontele.

Într-o clipă, cei doi negri se ridicară. Erau două creaturi superbe, purtînd nume de planete sau de zei: Saturn și Jupiter.

Gioja le vorbi ca unor cîini.

— Mergeți să-l căutați pe Excelența Sa! le porunci el. Spuneți-i ce-ați văzut aici.

— Stăpînul bate la noi! mormăi Saturn.

Gioja ridică amenințător bastonul gros pe care-l ținea în mînă. Cei doi negri își îndoiră spinarea și porniră spre ușă.

— Dacă stăpînul vostru nu se ține pe picioare, strigă în urma lor vicontele Annibal, să-l luați pe sus!

În Franța nu există sclavi: Jupiter și Saturn erau oameni liberi.

De cum ieșiră, Gioja luă lampa de pe măsuță și-o apropie de chipul domnișoarei Safir.

Cei patru care-o aduseseră erau foarte bine îmbrăcați. O slujbă ca a lor presupune o anumită ținută; în universul ticăloșilor astfel de chipuri oglindesc un alt soi de josnicie decît cele ale banditilor de rînd: o combinație de geambaș și expert în capodopere de artă.

Frumusețea fără cusur a fetei, pusă dintr-o dată în valoare de lumina lămpii, îi lăsă muți de uimire.

Nu-și putură stăpîni o exclamație discretă și respectuoasă, ca niște diletanți în fața unui artist de mare faimă.

— Ah! șoptiră ei. O bucățică pe cinste! Cît să-i cerem?

— Atîta aur și atîtea bancnote cît vom putea îndesa în toate buzunarele, pe sub cămăși, în pălării, în batiste și în

serviete. La parter se găsesc trei milioane cinci sute de mii de franci, care sînt ca şi-ai noştri.

Privirile lacome ale celorlalţi cereau o explicaţie.

Gioja se apleacă spre Safir, trecînd de două-trei ori lumina lămpii prin dreptul ochilor ei închişi.

— O superbă statuie de marmură! murmură el.

Într-adevăr, pe chipul fetei nu tresărise nici un muşchi.

— Fata asta o să se păzească singură! adăugă vicontele Annibal, aşezînd lampa pe masă. De trezit o s-o trezească ducele. Era nevoie de ea ca să putem pătrunde aici. Acum însă, avem treburi în altă parte.

Se îndreptă spre uşă, iar ceilalţi îi urmară exemplul. Ultimul luă o lumînare şi-o puse în felinarul pe care-l ţinea în mînă.

Străbătură coridorul în vîrful picioarelor şi coborîră pe scara de serviciu, situată în aceeaşi aripă a palatului în care se afla şi pavilionul cu vedere spre grădină, unde fusese instalată marchiza de Rosenthal.

În timp ce păşeau pe trepte, auziră deschizîndu-se poarta cea mare, apoi roţile unei trăsuri pătrunzînd în curtea palatului.

— Ia te uită! Excelenţa Sa s-a şi întors! exclamă Gioja. Să ne grăbim, băieţi! De altfel, să ştiţi că v-am răsfăţat: am înlăturat toate obstacolele din calea voastră. Astă-seară, cei doi paznici brazilieni, care nu se mişcă de lîngă casa de bani, au băut cîte un grog care-o să-i facă să viseze frumos, pînă ce vor fi treziţi cu lovituri de băţ!

Ajunseră la parter. Trecură prin grădină, mergînd de-a lungul zidului palatului. Pe la jumătatea drumului, Gioja se opri, ascultînd cu atenţie.

— Nu-i decît ploaia! zise unul dintre însoţitorii săi.

Într-adevăr, începuse să plouă cu stropi mari, care cădeau cu zgomot pe frunzele copacilor.

Cei patru ticăloşi intrară în holul ce dădea înspre birouri. Printre ei trebuie să se fi aflat cel puţin un artist de mare talent, întrucît uşa principală se deschise cît ai clipi din ochi.

Pătrunseră în birou şi ca măsură de prevedere, se duseră mai întîi să vadă ce se întîmplase cu cei doi paznici ai seifului. Amîndoi dormeau buştean, fiecare în cîte un capăt al încăperii.

— Grogul a fost bun, după cît se pare! zise Gioja. La treabă!

Disputele dintre doi celebri fabricanți de seifuri au dezvăluit tainele încuietorilor cu cifru. Pentru necunoscători, e vorba de obstacole cu neputință de trecut, însă adevărații artiști nu se împiedică de ele mai mult decît de-un simplu zăvor.

Unul dintre cei patru avea o trusă micuță și elegantă, ca cele purtate de chirurgii la modă. O deschise și se apucă de lucru. Încuietoarea se lăsă pipăită, cercetată, mîngîiată, și-apoi deodată își dezvălui secretul. Ușa seifului se deschise: înăuntru se aflau grămezi întregi de aur și teancuri uriașe de bancnote.

Saladin și membrii „Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" fuseseră foarte bine informați. Seiful ducelui de Chaves conținea exact cele două sume menționate mai devreme.

Gioja și oamenii lui începură să-și umple buzunarele, singurul lor gînd fiind s-o șteargă cît mai repede.

— Înghițitorul de săbii, vorbi Gioja, ieșind primul din birou, o să găsească seiful gol-goluț. Îmi pare rău că n-am să-i pot vedea mutra! Fuga la poartă!

Ploaia cădea în rafale. Cu tot vuietul vîntului și al furtunii, Gioja se opri, ascultînd zarva iscată în aripa locuită de ducele de Chaves.

Întoarse capul spre ferestrele apartamentului Excelenței Sale și văzu niște umbre ce se agitau violent.

— N-au decît să-și facă de petrecanie unii altora! murmură el.

Își reluă drumul spre poartă, adresîndu-se celui cu trusa:

— Meșterește și ultima încuietoare!

În aceeași clipă, simți că i se face părul măciucă: poarta era deschisă.

Ezitarea lui nu dură decît o clipă.

— Stingeți felinarul! ordonă el în șoaptă. Înarmați-vă! Treceți repede printre tufe și pe urmă, fugiți care încotro vedeți cu ochii!

Cu toții se repeziră spre poartă.

În noaptea întunecoasă, furtuna care se dezlănțuise cu furie sporită le acoperea zgomotul pașilor.

După cîteva secunde, în întunericul de iad răsună un hohot de rîs.

— Așa! vorbi un glas de bărbat. Va să zică voiai să vezi mutra înghițitorului de săbii!

Lumina unui fulger îi surprinse pe cei patru fugari, fiecare înconjurat de mai mulți bandiți cu cuțite în mînă.

Ceva mai la o parte așteptau nemișcați membrii „Clubului Tichiilor de Mătase Neagră", între care se distingea chipul de marmură al lui Saladin, încadrat de părul negru și buclat.

Apoi totul se scufundă din nou în întuneric.

— Mii de mulțumiri! se auzi același glas. Văd c-ați făcut voi toată treaba în locul nostru!

În mijlocul tunetelor și fulgerelor ce brăzdau cerul, vocea porunci:

— *Tăiați creanga*!

Răsunară strigăte înăbușite, un horcăit, apoi tăcere.

De cum ieșiră Gioja și însoțitorii lui, domnișoara Safir, rămasă singură în iatacul ducelui de Chaves, deschise ochii, ridicîndu-și de pe pernă obrazul palid.

Frumoasa statuie se însuflețise. În ochii ei se citea o hotărîre de neclintit.

Ascultă o clipă pașii ce se îndepărtau pe coridor, apoi sări jos din pat, repezindu-se la ușă.

„Nu există decît o singură galerie", își zise ea. „Nu-mi va fi greu să găsesc apartamentul ducesei de Chaves."

La început se clătină pe picioare, apoi pașii îi deveniră mai siguri. Se simțea plină de îndrăzneală și singurul ei gînd era să vină în ajutorul lui Hector.

Pe coridorul cel lung domnea o beznă de nepătruns. Tocmai în celălalt capăt, zări licărul palid al unei lămpi gata să se stingă.

Safir ajunse în locul unde vicontele Gioja spusese: „Uşurel! Să n-o trezim pe ducesă!“

Aici se vedeau mai multe uşi. Safir deschise la întîmplare una dintre ele.

Străbătu o încăpere întunecoasă, apoi dînd la o parte o draperie, pătrunse în altă cameră, unde ardea o lampă.

Lampa se afla pe o măsuţă; în patul de alături stătea întinsă o femeie.

Doamna de Chaves citea, cu tîmpla sprijinită în palmă. Safir îi vedea limpede chipul frumos, palid şi trist.

Îşi apăsă cu amîndouă mîinile inima care bătea să-i spargă pieptul.

Doamna de Chaves părea absorbită de lectura unei scrisori. Cititorul cunoaşte despre ce e vorba: rîndurile aşternute în aceeaşi seară, în sala de aşteptare de la parter, de către unul din cei doi vizitatori care ceruseră insistent s-o vadă pe ducesă, apoi pe duce.

Iată cum suna scrisoarea:

«Doamnă, de multe ori am încercat să vă vorbesc. Eu v-am trimis portretul lui Lily, cu Petite-Reine în braţe.

Petite-Reine n-a murit. Justine trăieşte. Veţi vedea că e demnă de dumneavoastră, în ciuda straniei profesii pe care soarta a silit-o s-o îmbrăţişeze. În prezent, locuieşte cu nişte oameni cumsecade, care au făcut totul pentru ea şi cărora le datoraţi recunoştinţă. E dansatoare pe sîrmă şi se numeşte domnişoara Safir.

Doamnă, trebuie neapărat să vă văd, pentru că fata e ameninţată de o mare primejdie, care s-ar putea abate şi asupra dumneavoastră. Mă voi întoarce mîine în zori. Chiar dacă aţi fi pe moarte, trebuie să mă primiţi.»

Mesajul era semnat cu un nume pe care doamna de Chaves îl citise încă înainte de-a parcurge conţinutul scrisorii, un nume care trezea în ea un noian de amintiri: Médor.

Médor! Odinioară, sărmanul băiat nici nu ştia să scrie, iar scrisul acesta semăna cu... Oare să fie cu putinţă?

Lily simțea că-și pierde mințile.

Și totuși, citea și recitea răvașul, cu inima strînsă de durere pentru că fusese înșelată, dar și arzînd de bucuria năvalnică pe care i-o pricinuia vestea neașteptată.

Sfîrșind lectura, își lăsă bărbia în piept, murmurînd:

— Chiar numele pe care l-a rostit Hector... Numele celei pe care-o iubește și pe care, ascultîndu-i povestea, am îndrăgit-o și eu... Safir!

În tăcerea din odaie, răsună un glas dulce de fată:

— M-ați chemat, doamnă, și iată, am venit. Eu sînt Safir.

Ducesa ridică ochii, uluită. La cîțiva pași de ea, în lumina lămpii, stătea o fată frumoasă, mai frumoasă ca în oricare din visele ei de mamă iubitoare.

Doamna de Chaves sări din pat, și s-ar fi prăbușit la pămînt, doborîtă de emoție, dacă Safir n-ar fi prins-o în brațe.

Agățată de gîtul fetei, cu ochii în ochii ei mari și albaștri, împăienjeniți de lacrimi, Lily abia reuși să îngaime:

— Tu! De data asta nu visez! De-ai ști de cîte ori mi-ai apărut în gînd! Dar ești mult, mult mai frumoasă!... Doamne, nu visez: o strîng la piept pe fiica mea!

— Așa trebuie să fie, doamnă, răspunse Safir, pentru că inima mea mă poartă înspre dumneavoastră. Acum, însă, lăsați-mă să vă vorbesc despre Hector, care-i în primejdie de moarte!

Ducesa nu înțelegea nimic. Safir se desprinse din îmbrățișare și alergă la măsuța de scris, pe care se aflau pene, hîrtie și cerneală.

Așternu în grabă cîteva rînduri.

«Dragă mamă și dragă tată, nu fiți îngrijorați, totul e bine. Altcineva, însă, se află în pericol. Luați niște oameni și alergați în bulevardul Quai d'Orsay. În dreptul podului Alma, veți găsi un om rănit. Dacă mă iubiți, vă rog, ajutați-l!»

— Hector e rănit! exclamă ducesa, care citise, aplecată peste umărul fetei.

Safir împăturise deja scrisoarea, trăgînd cu hotărîre de şnurul clopoţelului.

— Vă implor să trimiteţi imediat scrisoarea, doamnă! Prin cineva de încredere.

— Dar dacă am merge chiar noi?... începu doamna de Chaves.

— Vom merge şi noi... sau cel puţin eu, pentru că dumneavoastră sînteţi foarte slăbită. Mai întîi, însă, trimiteţi scrisoarea!

În clipa aceea apăru camerista.

— Vă este devotată, aşa-i, doamnă? zise Safir, întorcîndu-se spre doamna de Chaves.

— Răspund de ea ca de mine însămi.

Cîteva momente mai tîrziu, Brigitte plecă în grabă, după ce primise indicaţii precise cum să ajungă la teatrul Canada. În drum, avea poruncă să-l trezească pe vizitiul doamnei ducese, spunîndu-i să înhame caii la trăsură.

21 BĂTRÎNUL LEU SE TREZEŞTE

Totul durase mai puţin de cinci minute. Rămase din nou singure, ducesa şi Safir se aşezară una lîngă alta, pe aceeaşi canapea unde cu numai două zile în urmă, domnişoara Guite sforăise de se cutremurau pereţii.

Doamna de Chaves voia să ştie prin ce minune ajunsese Safir la palat la o asemenea oră! Dar cîte nu voia să ştie! De fiecare dată cînd fata începea să povestească, o întrerupea cu o ploaie de dezmierdări.

Ducesa se însănătoşise! Era nebună de bucurie şi-şi compara, triumfătoare, pornirile tandre cu îndoiala care-i încolţise în suflet în prezenţa *celeilalte*.

Începu să-i istorisească fiicei ei despre „cealaltă", însă Safir nu putea s-o înţeleagă, pentru că nu cunoştea nimic despre întîmplarea cu domnişoara Guite.

Ducesa îi punea întrebări, nelăsînd-o să răspundă, îi mulțumea lui Dumnezeu, rîdea și plîngea; oricine-ar fi văzut-o, ar fi compătimit-o pentru cîte îndurase și, în același timp, ar fi invidiat-o pentru bucuria-i fără seamăn.

Frumusețea ei căpătase un fel de aureolă. Ar fi fost greu de spus care dintre ele era mai frumoasă: mama sau fiica.

— Niciodată n-am să te opresc să mergi să-i vezi pe acei oameni de treabă, zise ducesa. Mai mult decît atît: îi vom lua să locuiască la noi. Vor rămîne întotdeauna părinții tăi... Ah, închipuie-ți că alaltăseară mă dusesem împreună cu Hector, ca să te văd dansînd. Ah, mulțumesc Providenței că te-a scos în calea lui Hector și l-a făcut să te iubească!

Și cum, la auzul acestui nume, ochii fetei se umplură de lacrimi, doamna de Chaves i le șterse de pe obraz cu sărutări.

— Nu-ți fie teamă! Nu-ți fie teamă! o încurajă ea. De-acum, Dumnezeu e cu noi! El nu poate îngădui tristeții să ne umbrească bucuria. Îl vom regăsi pe Hector... Îl iubești, nu-i așa?

În glasul ei se citea o umbră de gelozie.

Simți pe frunte buzele reci ale lui Safir și-o strînse pătimaș la piept.

— Îl iubești!... Îl iubești mult! zise ea. Cu atît mai bine! De-ai ști cît te iubește și el! I-am fost confidentă și-l dojeneam că s-a îndrăgostit de-o acrobată de bîlci. Acum cred că te iubesc mai mult, tocmai pentru asta... Eu nu te voi vedea niciodată dansînd, pentru că nu vei mai dansa niciodată... Dar îl vei iubi mai mult decît pe mine, nu-i așa? Va trebui să mă resemnez cu asta.

— Mamă... mamă... murmură Safir, care-o asculta în extaz.

Safir asculta vorbele doamnei de Chaves tot așa cum o mamă ascultă gînguritul copilașului iubit.

Rolurile fuseseră inversate. Acum mama devenise fiică: în ea se dezlănțuise veselia zgomotoasă a copilului. Nu se mai putea stăpîni.

— Sînt sigură că voi fi geloasă pe el. Noroc că întotdeauna l-am socotit aproape ca pe fiul meu, așa că voi încerca

să vă iubesc pe amîndoi la fel. Bine, dar și tu ai fost geloasă! se întoarse ea spre Safir. În ziua aceea, cînd ne-am întîlnit pe drumul spre Maintenon!

— Erai atît de frumoasă, mamă!... începu fata.

— Deci tu găsești că sînt frumoasă! o întrerupse ducesa. Nici nu pot să-ți spun cum te văd eu: semeni cu...

Era cît pe-aci să spună „cu tatăl tău", însă nu-și sfîrși vorba și chipul i se făcu alb ca varul.

— Ascultă! zise ea cu glas tainic. Adineauri, în scrisoarea care-mi vorbea despre tine, mi s-a părut că-i recunosc scrisul. Of, ce tot spun acolo? Uite că-mi pierd capul! Cum să mă poți înțelege, cînd pe-atunci aveai de-abia un an? Stai să-ți arăt!

Se ridică, mai zglobie decît o fată de șaisprezece ani, și se repezi să caute în jurnalul ei intim fotografia trimisă de Médor.

Se întoarse cu portretul în mînă, rîzînd fericită:

— Privește! Te recunoști?

Safir tăcea, tulburată.

— Nu te recunosc decît pe dumneata, mamă! zise ea, ducînd portretul la buze. Simt o emoție ciudată, un fel de oboseală, pe care n-aș putea să mi-o explic... de parcă memoria mea amorțită ar fi pe cale să se trezească. Am impresia că-mi amintesc... dar nu! În zadar mă chinui, nu-mi amintesc nimic. Și azi, ca și pînă acum, nu sînt decît un norișor legănat de brațele dumitale iubitoare.

Doamna de Chaves o trase încetișor la pieptul ei, murmurînd:

— Cînd erai mică, aveai...

Se opri nedumerită, în vreme ce Safir surîdea, cu obrajii îmbujorați.

— Atunci, cum a reușit cealaltă...? gîndi cu voce tare doamna de Chaves. Știi despre ce vorbesc... semnul acela...

— Cireașa... șopti Safir, plecîndu-și genele mătăsoase.

Amîndouă începură să rîdă: un rîs fermecător și plin de pudoare.

— Dă-mi voie... acum sînt judecătorul și-ți cercetez actul de naștere! zise veselă ducesa. Îți iau interogatoriul, domnișoară. Pe ce parte e semnul?

— Aici, răspunse Safir, punîndu-și vîrful degetului pe sînul drept, ceva mai jos de umăr.

Doamna de Chaves îi sărută mîna și șopti atît de încet, încît Safir de-abia o auzi:

— Vreau să-l văd!

— Și eu vreau să ți-l arăt! răspunse fata, tutuind-o pentru prima dată.

Din nou se îmbrățișară și se sărutară.

Apoi Safir se așeză, iar ducesa îngenunche în fața ei, începînd să-i descheie rochia, cu degete tremurătoare. Nu apucă să termine, pentru că Safir se agăță de ea cu amîndouă mîinile, scoțînd un strigăt de spaimă.

Ducesa sări în picioare, înspăimîntată, întorcînd capul în direcția în care arăta degetul lui Safir: draperiile pe unde intrase și ea.

Acolo se aflau două chipuri negre, pe care străluceau două perechi de ochi albi.

— Ce căutați aici? bolborosi ducesa, abia găsindu-și cuvintele de mînie și de groază.

Între siluetele de abanos ale lui Saturn și Jupiter, se ivi o a treia: un bărbat înalt, cu fața tuciurie.

Ducele de Chaves era beat, dar nu chiar atît pe cît obișnuia să fie cînd se întorcea acasă în plină noapte. Băutura nu-i luase decît mințile, lăsîndu-i intactă forța și autoritatea. Fusese întrerupt înainte de sfîrșitul orgiei cotidiene.

— Fata asta frumoasă îmi aparține mie! zise el, vorbind franțuzește la fel de greu ca odinioară. De ce trebuie să vin s-o caut tocmai aici?

— E fiica mea! răspunse doamna de Chaves, cu glasul gîtuit de spaimă.

Ducele începu să rîdă, schițînd un gest către cei doi negri, care făcură un pas spre ea.

— Minți, doamnă! spuse el. Fiica dumitale e în pavilion.

— E fiica mea! repetă doamna de Chaves, pășind între Safir și cei doi negri.

Aceștia se traseră înapoi, uluiți.

Cravașa din mîna ducelui șuieră de două ori. Sîngele țîșni din umărul stîng al lui Saturn și din umărul drept al lui Jupiter.

— Cîte fiice ai dumneata? se întoarse el mînios spre ducesă. Mi-aduci cîte una în fiecare săptămînă? *Diabo me cogo*! Eu, care pierd la joc de fiecare dată, în astă seară am avut noroc! Pe fata asta am cumpărat-o! Am plătit pentru ea.

Continuă să rîdă — un rîs răutăcios și iritat. Vîrîndu-și amîndouă mîinile în buzunare, scoase de-acolo pumni întregi de monezi de aur, care se rostogoliră pe covor.

— Vezi bine că la nevoie o pot plăti de două ori! adăugă el. Apoi se întoarse către negri:

— Luați-o! *Pa de cabra*!

Cravașa șuieră din nou. Cei doi negri se repeziră să-i execute porunca și, cu toată lupta disperată a doamnei de Chaves, o înșfăcară pe Safir, iar ducele se pregăti să-i urmeze.

— E fiica mea! Fiica mea! Fiica mea! țipă înnebunită nefericita mamă, agățîndu-se de mîinile lui.

El o dădu la o parte cu brutalitate și nici măcar nu întoarse capul, s-o vadă cum căzuse la pămînt, leșinată.

L-am auzit pe duce revenind acasă, chiar în clipa cînd Annibal Gioja și însoțitorii săi începuseră să coboare scara de serviciu, ca să ajungă prin grădină la birourile Companiei braziliene.

Ducele primise mesajul lui Annibal Gioja tocmai cînd un noroc nesperat adunase în fața lui, pe masa de joc, grămezi de aur.

Nu șovăise nici o clipă, atît de mult voia să-și satisfacă acest capriciu.

Sosind acasă, fusese mirat că nu-i găsise nici pe Annibal, nici pe dansatoarea pe sîrmă.

Înspăimîntați de furia fără margini a stăpînului, Jupiter și Saturn începuseră s-o caute.

Safir lăsase întredeschisă ușa apartamentului ducesei, astfel că cei doi negri, care se orientaseră după larma de glasuri, o descoperiseră fără nici o greutate.

Restul îl cunoaşteţi.

Pe măsuţa din mijlocul iatacului domnului duce de Chaves se afla o sticlă de rom destupată şi un pahar pe jumătate plin.

Safir fusese aşezată pe acelaşi pat pe care fusese culcată mai devreme.

Ducele mulţumi celor doi servitori cu încă două lovituri de cravaşă, după care îi împinse pe uşă afară şi se întoarse la măsuţă, să-şi bea paharul de rom.

Continua să-şi păstreze zîmbetul prostesc, de om beat. Se îndreptă spre pat, mormăind cîteva cuvinte în portugheză, presărate cu înjurături.

Se opri în faţa domnişoarei Safir, care-l fixa cu ochii măriţi de groază, şi-şi spuse:

— *Raios*! Avea dreptate Annibal! Frumoasă fată!

Şi fără să stea pe gînduri, se repezi s-o strîngă în braţe.

Dar aşa cum spune proverbul, şi nenorocirea serveşte la ceva: încercările la care fusese supusă Justine în adolescenţă îi dăduseră forţa fizică a unui bărbat.

Patul pe care se afla era mare, pătrat şi lipit de perete. Safir îşi încordă mijlocul zvelt şi, smulgîndu-se din strînsoarea sălbatică a ducelui, îl îmbrînci, ajungînd dintr-un salt în capătul celălalt al patului.

Ducele începu să rîdă şi mai tare.

— *Apre*! Zău că-mi placi! Aşa-s şi femeile din ţara mea! Ah, înţeleg că vrei să ne luptăm! Atunci să ne luptăm, frumoaso, nu mă tem nici de ghearele panterelor, nici de dinţii tigroaicelor!

Îşi mai turnă un pahar de rom, pe care-l goli dintr-o singură înghiţitură şi înconjură patul.

De data aceasta, Justine nu mai avea nici o scăpare. Încercă să sară din nou, pe deasupra cuverturii — lucru cît se poate de simplu pentru o acrobată — însă domnul de Chaves o apucă de rochie, rămînînd cu ea în mînă.

Corsajul se desfăcu, lăsînd-o numai într-o bluză transparentă, peste care se revărsa părul blond şi despletit.

Fata se prăbuşi pe pat, pe jumătate goală, mai provocatoare ca oricînd.

Ducele scoase un sunet gutural, ca de faun.

— Vă jur pe viaţa mea! strigă Justine, în timp ce el o ţinea de amîndouă încheieturile. Sînt fiica soţiei dumneavoastră!

— Minţi! se răsti ducele. Cealaltă poartă semnul din naştere, după care a şi fost recunoscută! Ah! Fiară ce eşti! Cealaltă nu-i aşa rea ca tine!

Justine reuşi să-şi elibereze una dintre mîini şi-şi smulse bluza, dezgolindu-şi sînul.

Ducele se trase înapoi. Nu mai încăpea nici o îndoială. Însă ochii lui injectaţi o învăluiau într-o privire lacomă. Din gîtlej îi scăpă un sunet răguşit.

— *Burra*! mîrîi el. Şi ce-mi pasă? Eşti prea frumoasă!

Ceea ce-ar fi trebuit să-i domolească patima nu reuşise decît să i-o aprindă şi mai tare. Se năpusti asupra fetei, care i se împotrivea din răsputeri. Tot luptîndu-se, se prăbuşiră amîndoi jos din pat.

Justine rămase neclintită. Fiara mîrîi, victorioasă:

— *Os raios m'escartejão*! Eu sînt stăpînul!

Exclamaţia lui triumfătoare fu întreruptă de o voce rece şi tăioasă ca o lamă de cuţit:

— Ridicaţi-vă, domnule duce! Nu vreau să vă ucid cît sînteţi în genunchi.

Ducelui i se păru că n-a auzit bine.

Îşi ridică fruntea, fără a-şi întoarce capul.

— Ridicaţi-vă, domnule duce! repetă glasul, pe un ton şi mai imperios.

În cele din urmă, ducele se întoarse. În prag se afla un om pe care nu-l văzuse niciodată în viaţa lui: un bărbat înalt şi uscăţiv, îmbrăcat în negru din cap pînă-n picioare, cu fruntea boltită, cu privirea mîndră şi tristă, parcă umbrită de un gînd tainic, cu barbă căruntă şi părul alb ca zăpada.

Domnul de Chaves se ridică uluit. Înfăţişarea acelui necunoscut îl trezise din beţie, redîndu-i stăpînirea de sine.

— Cine eşti dumneata? întrebă el, privindu-l de sus în jos.

Străinul își descheie redingota și scoase două spade, aruncînd una la picioarele ducelui.

— Numele meu contează prea puțin, zise el. În urmă cu cincisprezece ani, mi-ați luat soția prin minciună și înșelătorie. De-atunci și pînă acum, i-ați fi putut înapoia fetița, care-i și copilul meu. V-ați căsătorit cu soția mea prin minciună, după ce-ați rămas văduv prin asasinat. Vedeți că vă cunosc povestea vieții. Iar acum, vă găsesc luptînd cu această fată, abia trecută de vîrsta copilăriei, și purtîndu-vă ca un animal sălbatic, nu ca un om. V-aș fi putut ucide ca pe o fiară, mai ales că am uitat de mult din ce familie mă trag. Dar atingînd oțelul acestei spade, mi-am amintit c-am fost cîndva un gentilom. Apărați-vă!

Ducele îl ascultă, fără să-l întrerupă. Nu ridică spada de jos, în schimb se apropie de consola dintre cele două ferestre, unde se aflau diverse arme.

Apucă un revolver și-l încărcă.

— Am să mă apăr, răspunse el, dar împotriva unui musafir nocturn care refuză să-și spună numele consider că am dreptul să-mi aleg arma.

Ochi și trase. Trupul străinului tresări puternic.

Ducele își încărcă a doua oară revolverul, cu sînge rece, și trase din nou.

Străinul mai înaintase un pas.

De-abia răsună focul de armă, că pistolul îi zbură din mînă, azvîrlit cît-colo de o lovitură de spadă.

Străinul zvîcni iarăși din tot trupul.

Ducele vru să apuce maceta. O nouă lovitură de spadă îl făcu să-i dea drumul din mînă.

Cu un strigăt sălbatic, se repezi în celălalt capăt al încăperii, unde era agățată o carabină de vînătoare. Străinul ridică de jos spada și ajungînd lîngă duce chiar în clipa cînd acesta își încărca arma, îi pironi vîrful ascuțit în gîtlej, zicînd:

— Lăsați-o jos și luați spada, altfel sînteți un om mort!

Și-i întinse garda celei de-a doua spade.

Ducele se supuse, neavînd de ales, și fără a lua poziție de luptă, vru să-și înfigă lama în pîntecele străinului. Acesta pară lovitura, repetînd:

— Pregătiți-vă de luptă!

Ducele luă poziție de atac, dar ultima sa înjurătură amuți sub lovitura care-i străpunse pieptul.

Chiar în acea clipă se deschise ușa, și-n pragul ei își făcu apariția ducesa de Chaves. Se tîrîse pe jos de-a lungul coridorului. Justine, care începea să-și vină în fire, privea de jur-împrejur cu un aer rătăcit.

Pe pardoseală zăcea un om mort — ducele de Chaves. Celălalt bărbat rămăsese în picioare lîngă el, neclintit, ținînd în mînă o spadă însîngerată.

— Justin! țipă doamna de Chaves.

Apoi, întorcîndu-se spre Justine, bîigui:

— Fetița mea! E tatăl tău! Tatăl tău!

O ajută pe Justine să se ridice și amîndouă se apropiară de străinul care le zîmbea cu blîndețe, părînd că abia se mai ținea pe picioare.

— Justin! repetă ducesa. Dumnezeu te-a trimis...

— Tatăl meu! Tatăl meu m-a salvat!

Justin continuă să zîmbească, privindu-le cu nesaț. Apoi se clătină și, de cum îl atinseră cele două femei, se prăbuși în brațele lor.

Ducele era un ochitor fără pereche. Cele două gloanțe pornite din revolverul lui își atinseseră ținta.

A doua zi, palatul de Chaves rămase pustiu. În schimb afară, în cartierul Saint-Honoré și în bulevardul Gabrielle, se adunaseră o mulțime de gură-cască.

Har Domnului, aveau destule subiecte de pălăvrăgeală și de bîrfă.

Ducele fusese găsit mort în iatacul său, cu trupul străpuns de o lovitură de spadă. Patul era desfăcut, deși în el nu dormise nimeni, mobilele trase de la locul lor, iar din revolverul găsit pe podea lipseau două gloanțe.

Negrii şi alţi slujitori lămuriră oamenii că în cursul nopţii se auziseră nişte zgomote, însă la palatul de Chaves, unde ducele se întorcea în zori, beat mort, astfel de zgomote nu erau un lucru neobişnuit.

Dar asta nu era tot. Cei doi paznici ai seifului Companiei braziliene se treziseră foarte tîrziu, ca să constate o nenorocire: casa de bani fusese prădată — lipsea o sumă uriaşă.

Şi încă ceva. În pavilionul care dădea spre grădină, o sărmană femeie, marchiza de Rosenthal fără îndoială, atacată de aceiaşi răufăcători, petrecuse o noapte întreagă legată fedeleş, cu un căluş în gură.

În sfîrşit, printre tufele dinspre Champs-Élysées, chiar în faţa grădinii palatului, se vedea o băltoacă de sînge, pe care n-o ştersese nici ploaia şi care vorbea de unul sau mai multe asasinate. Însă zadarnic fuseseră căutate victimele.

Curioşii îşi relatau unii altora aceste amănunte tragice. Puteau spune că în general, petrecuseră o zi agreabilă.

Justiţia culegea date.

În apartamentul tînărului conte Hector de Sabran, complet restabilit după lovitura de baston ce-l lăsase la pămînt fără suflare, acolo, sub copacii de pe cheiul Orsay, puteau fi întîlnite toate personajele povestirii noastre: cu toţii se adunaseră în jurul patului lui Justin de Vibray.

Chirurgul reuşise să extragă şi cel de-al doilea glonţ, afirmînd cu certitudine că bolnavul se va face bine.

Médor fusese cel ce servise drept ajutor la operaţie.

În cursul dimineţii, toţi se temuseră că Justin nu va supravieţui după scoaterea gloanţelor. Aşadar, contele de Vibray ţinuse să ofere el însuşi mîna fiicei sale, Justine de Vibray, contelui Hector de Sabran.

Acum dormea liniştit, în timp ce Lily şi Justine îi vegheau somnul, cu zîmbetul pe buze şi cu ochii plini de lacrimi de fericire.

Échalot și doamna Cañada priveau, înduioșați, acest tablou. Vorbind în numele tuturor, celebra Amandine spunea cu mîndrie, dar cu ochii umezi de lacrimi:

— Noi știm să stăm la locul nostru. Nu facem parte din aceeași clasă socială, așa încît nu vrem să cădem în grija unor oameni care n-ar îndrăzni să ne dea afară, datorită generozității sufletelor lor.

— Și totuși, adăugă Échalot, cu tremur în glas. V-am ruga să ne lăsați să stăm într-un colț, ca să asistăm la căsătorie... și mai tîrziu, la botez... Și dacă se poate, am dori să venim în fiecare an, ca să vedem ce face cea care a fost cîndva fetița noastră.

Post-scriptum.

- Cît despre marchizul de Rosenthal, nu va trece mult și vom vedea ce întrebuințare a dat banilor Companiei braziliene și pe ce scenă a avut cinstea de-a se îneca, încercînd să-și înghită și ultima sabie.

CUPRINS

PARTEA ÎNTÎI

PETITE-REINE

PARTEA A DOUA

DOMNIŞOARA SAFIR

Editura noastră vă oferă
în seria
„Fracurile Negre“ de **Paul Féval:**

• TURNUL CRIMEI

• SECRETUL
• FRACURILOR NEGRE
Partea întîi: ARMA INVIZIBILĂ
Partea a doua: MAMA LÉO
(ambele într-un singur volum)

Sub tipar:
• BANDA CADET

• INIMĂ DE OȚEL

EDITURA ELIS

Înghițitor de săbii sau prinț de sînge regal?

Dansatoare pe sîrmă sau fiică de conte? Ce mînă criminală a smuls-o pe micuța balerină de lîngă mama sa? Își va mai regăsi ea oare adevărata identitate?

Cine conduce destinele acestor oameni — pe ale lor și pe ale atîtor altora, folosindu-se de o armată a întunericului — urcîndu-i sau coborîndu-i pe scara vieții, dîndu-le identități false, jucîndu-se cu ei precum cu marionetele unui teatru de păpuși?

Dar contra forțelor oculte luptă întotdeauna cele ale luminii și adevărului. Dacă înving, veți afla citind

ÎNGHIȚITORUL DE SĂBII

mister, intrigi diabolice, dragoste, inocență — și, de ce nu, happy-end?

SERIA

FRACURILE NEGRE

ISBN 973-96369-1-8
ISBN 973-96369-9-3

Lei 200